AKUS RO NA PALATUNG TANGINANG ANI IESU KARISTO

Genesis, Ruth, Jonah, and The New Testament in the Tungag Language of Papua New Guinea

Contents

FRT 1
TUTAPONGAI 2
RUT 58
Iona 62
MATAIO 64
MARKO 102
LUKAS 126
IOANES 167
APOSEL 197
ROME 236
1 KORINTO 254
2 KORINTO 272
GALATIA 283
EPESO 290
PILIPO 296
KOLOSAI 301
1 TESALONIKE 306
2 TESALONIKE 310
1 TIMOTEO 313
2 TIMOTEO 318
TITO 322
PILEMON 325
EBERAIO 327
IAKOVO 340
1 PETERO 345
2 PETERO 350
1 IOANES 354
2 IOANES 359
3 IOANES 360
IUDAS 361
ASANGAI 363

AKUS RO NA PALATUNG TANGINANG ANI IESU KARISTO

Genesis, Ruth, Jonah, and The New Testament in the Tungag Language of Papua New Guinea

Sampela hap Buk Baibel long tokples Tungag long Niugini

Copyright © 1998, 2011 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Tungag

Dialect: Tungag

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2013-08-19

ISBN 978-1-5313-0377-8

PDF generated on 21 Sep 2016 from source files dated 21 Sep 2016

5b87685b-ebca-5005-aee7-e66d05146339

This print-on-demand edition of Scripture is designed, produced, and provided at cost by the Digital Bible Society. This is made possible through partnerships with the Bible League of Canada, Open Doors International and other missions and translation agencies. We are deeply grateful for the sacrifices made in translating this edition of Scripture and the generosity of others in making this Bible available to you.

To order additional copies of this Bible or hundreds of translations like it or to learn more about our ministries and the mission of Scripture distribution in every language, we invite you to visit www.DBS.org (USA), www.BibleLeague.ca (Canada), and www.OpenDoors.org (Europe). May God bless your work in sharing and teaching these Scriptures, until, as it is written, the earth is *"filled with the knowledge of the glory of the LORD, as the waters cover the sea."* (Habakkuk 2:14)

Akus Ro
na Palatung Tanginang Ani Iesu Karisto

Genesis, Ruth, Jonah, and the New Testament in the Tungag language of Papua New Guinea

Sampela hap Buk Baibel long tokples Tungag long Niugini

Akus Ro na Palatung Tanginang Ani Iesu Karisto
Genesis, Ruth, Jonah, and the New Testament in the Tungag language of Papua New Guinea
[lcm]

Translation by Wycliffe Bible Translators

© 1998, 2011 The Bible Society of Papua New Guinea

Print publication, 2011 by The Bible Society of Papua New Guinea

Web version
© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc.
www.Wycliffe.org

http://pngscriptures.org

www.ScriptureEarth.org

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons license (Attribution-Noncommercial-No Derivative Works).
http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0

Your are free to share — to copy, distribute and transmit the text under the following conditions:

- Attribution. You must attribute the work to *Wycliffe Bible Translators* (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).
- Noncommercial. You may not use this work for commercial purposes.
- No Derivative Works. You may not alter, transform, or build upon this work.
- In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you don't change any of the text or punctuation of the Bible.

Notice — For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work.

Tok Orait
Dispela Buk Baibel i kam wantaim tok orait na lo bilong Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works license. Em i tok olsem yu ken givim kopi long narepela manmeri. Yu ken wokim kopi na givim long husat i laikim. Tasol, yu mas tok klia dispela samting i kam long *http://tokplesbaibel.org.* Yu no ken kisim mani na salim dispela. Yu mas givim nating. Na tu, yu no ken senisim Tok.
Ol piksa i kam wantim ol Baibel na narapela buk i stap long dispela sait i gat tok orait long usim wantaim dispela samting tasol. Sapos yu laik narapela tok orait, yu mas askim husat i papa bilong copyright long dispela ol piksa.
Sapos yu laik stretim samting i no orait long dispela tok orait, stretim tok, salim Buk Baibel, o tainim Tok bilong God long nupela tok ples, yu ken askim mipela.
Olgeta tok orait na lo long tok ples English i stap long *http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/legalcode.*
Sapos yu gat askim long dispela, plis askim mipela.

Sa kapo ago nei buk

Tutapongai

Asisinong

1 Aino luai God kata asinong na mete
kuku na kuli rina. 2 Katapo kovek luai ta bil
e kuli rina. Keve bil aongos kitapo kovek
i pukun. Vong lava katapo pakut a keve
bil aongos. Malanganto i God katapo ngoi
angpok palau e kuli laman.
3 Au na God kala antok, "Malangas, ku
tu aserei." Na kala malangas. 4 Na God
kala arai ta malangas vola roron na kala
posong angtaliungai ani malangas pelek a
vong. 5 Na God kala atuk a malangas ang ta
tenei ias, na kala atuk a vong ang ta tenei
vong. Au, vong kala serei le na kala tenei
vauk pok. Asukang na ainoai i taun kala
pasal suai.
6-7 Au na God kala antok, "Laman, ku tapa-
gal ane si pongua na palpal. Mang palpal
ane pangkul na mang palpal ane kevkev.
Nei liuan i ngono palpal ke, ka atogon ta
pangau si pagal ani ngono laman ke." Au na
kala asukang. 8 Na God kala atuk a pangau
ang ta kuku. Au, vong kala serei le na kala
tenei vauk pok. Asukang na vapongua i
taun kala pasal suai.
9 Au, na God kala antok, "Laman ang e
kevkev i mete kuku, ku ago kuvul si sikei
a oring na numai kuli roe, ku tu aserei."
Na kala asukang. 10 Na God kala atuk a
laman po ago kuvul ang ta nei laman, na
kala atuk a ring kolo ang ta kuli roe. God
kala arai ania ta vola roron. 11 Na God kala
antok, "Kuli roe, ku apolokai ani mamain ta
sukal atogon katui na mamain ta ei atogon
uai na katui neiria ani mi uai asereai ani
manik imi akorong ta matan uai." Na kala
asukang. 12 Ri sukal angpetpetekai na ri ei
angpetpetekai kila polok kuli vunep. Kita
uai asereai akorong ani kari keve mamain
ta uai. Keve katui iria kita apolokai akorong
pok ani keve tukulai iria. Na God kala arai
ania ta vola roron. 13 Au, vong kala serei le
na kala tenei vauk pok. Asukang na vapotol
i taun kala pasal suai.
14 Na God kala antok, "Keve malangas,
mi tu aserei e mete kuku ani mi akalit ta
angpetpetekai i tenei ias ve tenei vong.
Keve malangas ke kapa ki akanangai ani
angpetpetekai i keve taun na keve ulen
na keve matas. 15 Ani keve malangas ke
e metekuku ki mang amalangasai ani kuli
rina aongos." Na kala asukang. 16 God kata
asinong a pongua na malangas lava. Ri
makarap ve ulen. Makarap vo tavirimok
ang, ani nia ka saupai ani tenei ias, na ulen
ani ka saupai ani tenei vong. Kata asinong
kapa ri kalto. 17 God kata asinong a keve
malangas ang asi mang ani kuli rina. 18 Ani
ki saupai ani tenei ias na tenei vong, na ki
pagal akipai ani malangas na vong. Na God
kala arai ania ta vola roron. 19 Au, vong kala
serei le na kala tenei vauk pok. Asukang na
vapuat i taun kala pasal suai.
20 Na God kala antok, "Nei laman, mi duk
ta mamain ta manmanik to. Na ri mani,
mi ngoi angpok neite kuku e pangkul i
kuli roe. 21 Asukang na God kala asinong
ri ie lava kuvul ve mamain ta manmanik
aongos kipo to na kipo duk na kipo sang
angpok nei laman val si kari keve laulauan
angpetpetekai. Na ani ri mani vap po ngoi
korong ang, asukang palau val kari keve
laulauan angpetpetekai. Na God kala arai
ania ta vola roron. 22 God kala poso atauia
iria ta mengen asukang ke, "Mi apitus na
mi serei aduk si kami tataot ani nei laman
ka duk tatami. Ri mani, mi kun apolokai
pok animi ani mi duk si kuli rina ke." 23 Au,
vong kala serei le na kala tenei vauk pok.
Asukang na vapalpalima i taun kala pasal
suai.
24 Na God kala antok, "Ri manmanik an-
glok i kuli roe, mi serei aduk e kuli rina, na
mi apitus asereai pok animi si kami keve
kuvkuvulan angpetpetekai. Ri vongo asi
aiveven, ri manmanik palis e kuli roe na ri
kei i nei uten, mi apitus angkokoai singimi
pok. Na kala asukang. 25 God kata asinong
a ri kei, ri vongo asi aiveven e rina na ri
manmanik po palis e kuli roe. Kata asereai
aniria ani ki apolokai pok aniria akorong.
Na God kala arai ta vola roron.
26 Na God kala antok, "Tara asinong a ri
vap si lilinau na kankanuai ira. Tara alis
iria ta kitmat si saupai aongos ani mamain
ta ien i nei laman na mamain ta mani i nei
pangau ke. Ki saupai kapa ani mamain ta
vongo ipo aiveven na ani kuli rina aongos
ke na ki saupai kapa ani mamain ta man-
manik ipo palis na pasal anglok kuli rina.
27 Asukang vanang na God kata asinong ri
vap si kankanuai ina akorong pok. Io, si
kankanuai ina pok God kata asinong ri vap.

Kata asinong ri vap ani ki tauan na aina.
28 Na God kala poso atauia iria ta mengen
asukang ke, “Mi apolokai pok animi. Kami
inatus ki aduk na kuli rina ke na ki saupai
ania. Mi saupai aongos ani ri ien nei laman
na ri mani nei pangau na ani ri manmanik
aongos kipo ago kuli roe.
29 Na God kala antok, “Nalapo alis vang
imi ta ri sukal aongos i kuli rina vopo
atogon katui kuvul ve ri ei aongos vopo
uai ang. Kilapo kakami ani mi angan sin-
giria. 30 Na ani ri mani i nei pangau na ri
manmanik aongos po to kuli vunep, riria
kapa ki angan pan na uai i mamain ta ei na
uriuri aongos.” Na kala asukang. 31 God kala
arai ani keve bil aongos i kana la asinong
ang, na vola roron luai. Au, vong kala serei
le na kala tenei vauk pok. Asukang na
valimalesikei i taun kala pasal suai.

2

1 Au na God kala akamusai ani asisinong
e metekuku na kuli rina tavirimok asip
ke. 2 Kata akamusai aongos ani kana keve
avibisan i asisinong si valimalesikei i taun.
Au na si valimalengua i taun kala ausai
pelek kana abis. 3 Kata poso atauia na taun
ang na kala vil agogoai ania. Kata abis ia
asukang using si taun ang akorong kata au-
sai pelek kana avibisan aongos i asisinong.

God Kata Asinong Ri Vap

4 Kana na akuskus i sa kata serei si taun
ang na God kata asinong na mete kuku na
kuli rina. Si taun ang a God, nang nia na
IAVE, kata asinong a kuli rina na mete kuku,
5 katapo kovek i mangsikei a bil i suk polok
le kuli vunep, using IAVE parik katapa alis
langit lak kuli rina na katapo kovek lak i
igenen si itoitonai ani nei roe. 6 Sikei laman
katapo uli uv alak le nei roe na kapo vil a
vuluk a roe aongos ang pulakai. 7 Na IAVE
kala kap roe le kuli vunep na kala pitopito
na igenen tatana. Le na kala kui alak kana
malu i to ane si isuna i igenen ang na kala
serei a igenen atogon to.
8 Aino le, IAVE katala sukal a mangsikei
a matang e Eden, si palpal ang a makarap
kapo sanglak singina. Na eiang vanang kala
asinong a igenen i kana la pitopito ang.
9 E nei matang ang IAVE kala asereai ani
mamain ta ei anglok pulakai aongos. Na
kipo keve ei talupus roron luai angkokoai
si angan. E nei liuan ina i nei matang
ang kala asereai ani pongua na ei. Ei i
to, na ei i malangas ani rikek na roron.
10 Katapo atogon a mangsikei a sung katapo
saling le Eden na katapo alis laman ani
matang ang. Si mang palpal i Eden, sung
ang kanlapo tapagal ane si puat a ngakan
i laman. 11-12 Ainoai i sung, kana asan ta
Pison. Laman ke kapo saling pulakai nei
palpal Avila aongos. Na palpal rina ang
kapo duk ta gol roron luai. Eiang kapa kapo
atogon rul sain ro na iat roron lik ke onikis.
13 Vapongua i sung, kana asan ta Gion, na
kapo saling pulakai nei palpal Kus aongos.
14 Na vapotol i sung kana asan ta Tigiris na
kapo saling e ngising i palpal Asur, si palpal
ipo sanglak ta makarap. Au na vapuat i
sung kana asan ta Euperetes. 15 Au, IAVE
kanla asinong a igenen ang e nei matang e
Eden ani kan itoitonai ania na ka aiveven ia.
16 Na kala pini ia asukang ke, “Kupo kalakala
luai si angan si uai i keve ei aongos i nei
matang ke, 17 sikei napo tubat ua ta ku ago
ta angan si ei i malangas ani roron na rikek
suke. Napo tubat luai anim, using man ku
angan singina, matmat ka kinkos ua.”

18 Na God IAVE kala antok ta, “Pua, parik
kapa ro ani tauan ke ka ago papalik. Kapo
ro ani naka asinong ta mang anu val nia
ani ka papakangai ania. 19 Aino le, IAVE
kata pitopito na mamain ta manmanik na
ri mani ta roe. Na kala luk iria ane si igenen
ang ani kame poso asan aniria. IAVE katapo
ago na kapo longong ta saka asan an tauan
ke katapo atuk a siksikei i keve manmanik
na mani ang tataria, nang nia katalapo kari
asan luai. 20 Asukang vanang a tauan ke kata
atuk a ri manmanik aongos ipo aiveven na
i nei uten na ri mani aongos i nei pangau
na kuli roe ta kari keve asan. Sikei katapo
kovek i sikei ka ago kuvul ve nia asukang
val ta kana papakangai. 21 Asukang na IAVE
kala arodot ia ani ka rot mat. Taun kalapo
rot, IAVE kala luk suai ani sikei a vuk tuan
i vagvag ina na kala pakut pok a makas
ang ta sin. 22 Au na ka luk a tuan ang na
kala pitopito asereai ani aina tatana. Kala
songo le na aina ang na kanla atatung ia
si kana tauan. 23 Si vuk taun ang kala arai
ani kana aina na kala antok ta, “Pua, kana
vang a mangsikei ig akorong! Tuan ina,
le si tuan ig. Sin i pukunina, le si sin i
pukunig. Io, naka atuk vang kana asan ta
aina, using kata serei le si tauan.” 24 Au si

oring ke vanang, tauan ka papalek a tamana
ve rinana na kan ago kuvul ve kana aina na
kilong sikei palau. 25 Si taun ang a ngono
angkisnganan ke kilongtapo pukun varas
aongos na parik katapa atogon bil si vil
amamaila anirilong.

3

Longogel

1 Nei liuan i keve manmanik aongos i nei
uten ang IAVE katala asinong iria, kene
katapo nas alava luai aniria. Mangsikei a
taun, kene kata tapasuk na kamela antok a
aina ang asukang ke, "Ai, iuang! Au si kapo
tutuman nang ta God kata tubat akorong
imilong asi ago ta angan si mamain ta ei
aongos nei matang ke?" 2-3 Aina ang kala
antok ta, "Ai, parik nang. Namemlongpo
kalakala si angan si ri ei aongos i nei matang
ke. Sikei si ei ang e nei liuan i nei matang ke
akorong, God vanang kata tubat imemlong
asi ago ta angan an singina. Kata atatai
imemlong ta man namemlong angan vo
sigil si ei ang, nganlak namemlong mamat."
4 Na kene kala antok ta, "A pua! Kovek luai.
Parik nang milongpa angkoai si mat. 5 Kupo
nas, God kata mengen asukang nang using
kapo malangas ta man milongla angan si ei
ang, milongla atogon a nas lava. Milong la
serei asukang palau val nia, God akorong.
Milongla nas vang a ro na rikek." 6 Au, aina
ke kala longong na kala arai ta Uai ina i ei
ke kapo ararai aro na kapo roron asi angan,
na man nganing kala angan singina, kala
atogon a malangas roron luai. Asukang
na kanla ngumut a mang matan uai ina
na kala angan iria. Kisngana kapa katapo
tung eiang. Au na aina ang kala alis ia
na kala kun angan kapa. 7 Na kilongla
lomlomon tapalas na kilongla arai kinle ta
kilong tapo varas. Asukang na kilong la
kikit pan i ei na kilongla susukai ania asi
karilong pakut anirilong. 8 Au kalapo livus
aliu tenei ngelik na kilongla longong a God
IAVE sipo pasal pulakai e nei matang ang.
Na kilongla sip sian mumun ania nei liuan
i ri ei i nei matang ang. 9 Sikei IAVE kala
songo na tauan ang ta, "Au, nei numai
kana evoi?" 10 Na tauan ang kala antok,
"Nata longong ua sipo pasal pulakai na nala
mumun anim. Natapo leng nang using
nalapo varas." 11 "Iau? Au si kata antok ua ta
kupo pukun varas? Sa nang, kutala angan
si ei ang nata tubat imilong singina ingko?"
12 Na tauan ang kala antok ta, "Nang a aina
ke kuta atatung ia singig, ninia vanang kata
luk le na mang matan uai si ei ang na
kanla alis iau, na nala kun angan." 13 Au
na God IAVE kala antok a aina ang ta, "Ku
antok tapai anig. Sa akorong kupo abis ia
asukang ke?" Na aina kala polpol ta, "Nang
a kene ang, kata kun kapau anig na nala
angan." 14 Asukang na God IAVE kala antok
a kene ang ta, "Le si sa kutala abis ia, kam
vilvil akui ka asukang ke: numai papalik,
ri vap ki alele na ki mirik anim, nei liuan i
mamain ta manmanik. Tutapongai le kana
ku palis ta vingam na ku kon mutep i kuli
roe ani keve taun aongos tung si ku mat.
15 Na amatung a neikien nei liuan imilong
ve aina suke na milong uli angmamaralai
angpokpokai animilong. Keve matan tivum
ki angmamaralai ve keve matan tivuna i
aina suke. Taun kapo tulbonai anim ka
komeng a patum, na numai ku kalat a
pung i kakina." 16 Au IAVE kala mengen a
aina asukang ke, "Kam vilvil akui ka sang
asukang ke. Taun kupo sungsungukan na
kalapo sinong kam taun asi ingus, ku nasai
ani kui lava. Na ku atogon a vubuk ani
kam tauan, na ninia ka uli sausaupai anim."
17 Na kala tutalang a tauan na kala posong
ta, "Numai vanang, kutala longolongai ani
kalingana i kam aina, na kula kun angan si
ei i kag tubat ang anim, na kuta longogel
iau. Asukang vanang na kuli roe ke kala
rikek tukulai ina singim. Na ka uli asukang
tung si ku mat. Ka meng ua na kui i abis si
keve taun asi kam sabonai ani pok singina.
18 Ka duk ta uriuri na ei ve angus rodotan,
na ku sili pulakai nei uten lava si gule ta
kam pok asi angan. 19 Ku kun gese alava
vang taun a nei roe asi apolokai ta kam
pok akorong. Ku abis alava tung si kuan
mat na ku papok ane nei roe. Lomon akit
ia ta kuta serei nang le si roe, na numai
nang kupo roe. Au na using kapo asukang,
taun ku mat kuan papok ane si ring ang
kuta serei le singina." 20 Na tauan ang kala
atuk a kisngana ta Eva. Using ninia vanang
nganlak ka rinaria i ri vap aongos. 21 Na God
IAVE kala luk a kulit i manmanik na kala
kavat na ri Adam ve Eva tatana.

22 Na kala antok ta, "Igenen ke kalapo

serei val tara. Kalapo nas vang a roron ve
rikek. Asukang na ka ago ta angan an si
ei i to ang vei nganing kala to asikei luai."
23 Asukang na God IAVE kala asok suai ania
le nei matang ang ani kan abis matang ako-
rong ania si roe ang nang kata serei singina.
24 Au kala kirikai suai ani igenen ang na kala
atung a Kerubim e mete takaman i Matang
i Eden si palpal ipo sanglak ta makarap. Na
kala atung kapa na mangsikei a samele lava
ipo visvis. Samele ang katapo ripag na kapo
timis angtaliungai val ureurek i kut na kapo
tavulit angpok asi tubat ani selen alak ane
si ei i to.

4

Kain ve Abel

1 Au, Adam kala ago ve kisngana na kala
sungsungukan. Kala ingus a sikei a nat na
kala lomlomonai ta, "Si papakangai si IAVE
natala asereai ani nat." Si oring ang vanang
na kala atuk a nat ang ta Kain. 2 Au, emung
kala anguan vinga pok an na kala ingus
kana vapongua i nat na kala atuk ia ta Abel.
Abel kala serei a igenen katakai i aiveven
vongo na Kain kata serei a igenen katakai
i suksukal. 3 Au si mangsikei a taun Kain
kamela serei ta mang keve uai i matang
na kamela sula serei si IAVE tatana. 4 Au,
Abel kamela kun serei ve kana keve vuk sin
vulvuluk i kana keve ainoai i natnat i sipsip,
na kala sula serei si IAVE tatana. IAVE kala
arai velai maramarak ani alilis ang si Abel
sikei kala arai misagai ani anu ang si Kain.
5 Asukang na Kain kala vinga manas luai na
nona kala songag ta marala. 6 Taun a IAVE
kan arai ania sipo marala asukang ke le na
kala sui ia ta, "Au si kupo marala asukang
nang marai sa? Marai sa luai na nom kapo
asukang? 7 Sa, parik kupa nas ta man ku
abis aro nala maramarak anim? Ku aiveven,
using man ku abis a sa parik kapa roron,
rikek nganlak kame sinong teremai anim
e mete kam takaman asi kana kong akit
anim. Ku atokngai alava asi kam dual suai
ani kitmat ina i rikek ke. 8 Au, mangsikei a
taun Kain kala antok a tasina asukang ke,
"Me na tarung an ulit tapai nei uten." Taun
kilong anlapo ago nei uten Kain ka tutalang
palau na tasina na kala vis punuk ia. 9 Na
emung ina IAVE kala sui a Kain ta, "Au Kain,
nei a tasim ta Abel evoi?" Na kala antok ta,
"Parik napa nas nang. Au si, natame nat
nang asi me uli aiveven tasig?" 10 Na IAVE
kala antok ta, "Marai sa kuta abis a lau rikek
ke? Ku longong! Rangai i tasim kana kapo
tang taun iau le kuli roe. 11 Asukang vang
na kana naka poso arikek ua na nala kirikai
suai anim pelek a roe ke kana kata apanga
na nguruna si inum ani rangai ina i tasim,
nang kata puka si kungam. Kula siang nei
mamaiten asukang ke: 12 Taun ang ku abis
a nei roe, ka kovek luai ta bil ka polok.
Kula igenen asi pasal angpok palau ani kuli
rina ke na ku kovek ta ring akorong si ago
atuk." 13 Au, Kain kala antok a IAVE ta, "Loi,
vilvil akui ang nang kupo alis iau tatana
kapo tavirimok luai anig si paus. 14 Pua napo
mamakus using kana kulapo lu suai anig le
si oring ke, na nala tav ago vang e ngerem.
Io, kapo rikek luai using nala uli pa angpok
pulakai na nala kovek ta ring asi kag ago
atuk. Nala asukang luai vang ta igenen ago
angvolai kovek i ring akorong si ago. Pua
na man nganing a sikei kala tul bonai anig
kala raung korong luai anig." 15 Na IAVE kala
antok ia, "Parik. Parik kapa angkoai si ka
asukang. Man ta sikei kala raung korong a
Kain, nganlak a vilvil akui ang ninia ka paus
ia ka amatan limalengua asoliu ani kakam
ta vilvil akui." Au na IAVE kala amatung
a mangsikei a akanangai si Kain ani man a
sikei kala angruduai pulakai ve nia ki tav
angkoai si raung korong ania.

16 Asukang vanang na Kain kala papelek
suai ani matana i God na kanla ago e palpal
Nod si mang pulis i Eden si ring ipo sanglak
ta makarap. 17 Au Kain kala ago ve kana aina
na kala atogon sungsungukan na kala ingus
a sikei a nat. Na Kain kala atuk ia ta Enok.
Si taun ang Kain katapo abis a mangsikei a
rina na kala kun atuk ania using kana nat
ta Enok. 18 Enok kata asereai ani Irad. Na
Irad kata asereai ani Meuiael. Na Meuiael
kata asereai ani Metusael na Metusael kata
asereai ani Lamek.

19 Au Lamek kala osongon kana pongua na
aina. Kana ainoai i aina kana asan ta Ada,
na vapongua kana asan ta Sila. 20 Na Ada
kala ingus a Iabel. Au Iabel vanang kapo
tamaria i mamain ta vap ipo pasal angpok si
keve rina pulakai sipo aiveven vongo. 21 Na
tasina i Iabel ta Iubal. Au Iubal vanang
kapo tamaria i mamain ta vap ipo tiring
na kuikui. 22 Na kana nat a Sila ta Tubal-
Kain. Ninia na katakai i abis ta keve aen

anglok. Kata abis asereai ani mamain ta bil
ipo tangai. Na tauna i Tubal-Kain ta Nama.
23 Na Lamek kala antok a ngono kisngana
ta, “Kag ngono aina, ri Ada ve Sila, milong
longong aro kag mengen. Natala raung
a mang igenen tanginang using katala vil
akui iau. 24 Man ta sikei kala raung korong
a Kain io, limalengua na igenen nganlak ki
kun mat. Sikei man ta mang anu kala vil
akui iau, 77 na igenen ki kun mat using iau.”
25 Na Adam kala anguan ago an ve kana
aina na kala ingus kana mang nat na kala
lomlomonai ta, “Nat ke kapo sasakolai i
Abel voiang a Kain kata raung ia.” Si vuk
oring ang vanang na kala atuk a nat ang ta
Set. 26 Na Set kata atogon nat kapa na kala
atuk ia ta Enos.

Si vuk pangau ke vang ri vap kila tu-
tapong nanauai ani asan IAVE e ring malan-
gas.

5

Matan Inatus si Adam

1 Kana na akuskus kita kalang ia i kana
matan inatus na Adam. Si taun ang na
God kata asinong na ri vap, kata pitopito
iria usiusing kakana ta kankanuai akorong
pok. 2 Kata pitopito iria ani ki tauan na ki
aina. Na nia si taun ang akorong kala poso
atautauia iria na kala posong iria ta ri vap.
3 Na Adam kala 130 na matas na kala asereai
ani mang sikei a nat kana asan ta Set. Nat
ke katapo asukang luai val tamana. 4 Emung
ina Adam kala to pok le na mang 800 na
matas. Nei liuan i pangau ang kata atogon
kapa na mang matan inatus nat kavulik.
5 Aongos Adam kata to na 930 na matas le na
kala mat. 6 Na Set kala 105 na matas na kala
atogon kakana ta kun nat kana asan ta Enos.
7 Au le na kala to na mang 807 na matas.
Nei liuan i pangau ang kata atogon kapa na
mang matan inatus nat kavulik. 8 Aongos
Set kata to na 912 na matas le na kala mat.
9 Na Enos kala 90 na matas na kala atogon
kakana ta kun nat, Kenan. 10 Emung ina
Enos kala to pok le na mang 815 na matas.
Nei liuan i pangau ang kata atogon kapa na
mang matan inatus nat kavulik. 11 Aongos
Enos kata to na 905 na matas le na kala mat.
12 Na Kenan kala 70 na matas na kala atogon
kana kun nat, Malalel. 13 Emung ina kala to
pok le na mang 840 na matas. Nei liuan
i pangau ang kata atogon kapa na mang
matan inatus nat kavulik. 14 Aongos Kenan
kata to na 910 na matas le na kala mat. 15 Na
Malalel kala 65 na matas na kala asereai ani
kakana ta kun nat Iared. 16 Emung ina kala
to pok le na mang 830 na matas. Nei liuan
i pangau ang kata atogon kapa na mang
matan inatus nat kavulik. 17 Aongos Malalel
kata to na 895 na matas le na kala mat. 18 Na
Iared kala 162 na matas na kala asereai ani
Enok. 19 Emung ina Iared kala to pok le na
mang 800 na matas. Nei liuan i pangau ang
kata atogon kapa na mang matan inatus nat
kavulik. 20 Aongos Iared kata to na 962 na
matas le na kala mat. 21 Na Enok kala 65
na matas na kala kun atogon kakana ta kun
nat, Metusela. 22 Na emung ina Enok kala
to i pasal ve God ani mang 300 na matas
pok le. Nei liuan i pangau ang kata atogon
kapa na mang matan inatus nat kavulik.
23 Aongos Enok kata to na 365 na matas.
24 Au, na using Enok kata to aro i usiusing ani
God, God kata songo suai ania na kala kovek
palau. 25 Na Metusela kala 187 na matas na
kala asereai ani kakana ta kun nat, Lamek.
26 Emung ina kala to pok le na mang 782 na
matas. Nei liuan i pangau ang kata atogon
kapa na mang matan inatus nat kavulik.
27 Aongos Metusela kata to na 969 na matas
le na kala mat. 28 Au na Lamek kala 187 na
matas na kala asereai ani kakana ta kun nat.
29 Na kala atuk ia ta Noa kuli mengen ke kata
posong ia singina ta, “Nat ke ka kopo aus
ira pelek a kui lava ke tarapo duai ia si kara
keve avibisan e kuli rina ke, nang a God kata
poso arikek ia.” 30 Emung i Noa, Lamek kala
to pok le na mang 595 na matas. Nei liuan
i pangau ang kata atogon kapa na mang
matan inatus nat kavulik. 31 Aongos Lamek
kata to na 777 na matas le na kala mat. 32 Au
na Noa kala 500 na matas na kala asereai ani
potol a nat ke, Sem, Am na Iapet.

6

Nole Lava

1 Si pangau ke tataot na polpolokan i
ri vap kalapo laba e kuli rina, na kilapo
apitus asereai ani ri kavulik miang. 2 Na
kana inatus nat a God kila arai ta ri kavulik
i ri vap kipo ararai miminaungan na kila
osongon iria angkokoai si kakaria ta keve
pipilak akorong. 3 Na IAVE kala arai ani bil
ke na kala mengen asukang ke, “Pato ig ka
ago ta sinong asikei an si ri vap using kipo

pukun palau na kipo angkoai si mat. Kari
matas si to ka tung palau si 120 na matas.
4 Matan vap ke ri Nepilim kitapo ago e kuli
rina si taun ang na ane mung lik kapa ina.
Kita polok serei si taun ang kana inatus nat
a God kita ago kuvul ve ri kavulik i asereai
ta ri vap i kuli rina na kila atogon inatus
singiria. Matan inatus ke kita polok alak na
kila atogon asan na akus lava si taun ang.
Kitapo vap madot luai. 5 IAVE kala arai ta ri
vap si taun ke kita lapo dual luai ta using ani
lau rikek. Lomlomonai iria kata lapo lomon
papalik akorong na keve laulauan rikek ani
keve taun aongos. 6 Na IAVE kala mamakus
luai ta katala asinong ri vap e kuli rina. Na
kui kala rongos a pakangat ina. 7 Asukang
vang na kala antok ta, "Naka mus suai luai
ani vap ke natala asinong iria pelek na kuli
rina ke. Na saka keve manmanik an, na
riria kapa kipo palis ta vingaria kuli vunep,
aongos si raung suai. Ri mani i nei pangau
kapa asi daung. Napo mamakus ta natala
asinong na keve bil ke e kuli rina." 8 Sikei
Noa papalik katapo auruk na IAVE.

9 Kana na akuskus i kana matan vap na
Noa. Noa katapo mang sikei a igenen roron
luai na katapo uli atutuman nei liuan i vap
ang katapo ago ve ria si taun ang. Katapo
uli auai ve God. 10 Noa katapo atogon kana
potol a nat tauan. Karitol volo asan ta
ri Sem, Am na Iapet. 11 Kuli rina aongos
katapo duk ta lau rikek na katapo visuk luai
e matana i God. 12 God kala arai ani kuli
rina na kala arai ta kapo visuk na vap ina
kapa, kari to kata lapo asukang. 13 Au na kala
antok a Noa ta, "Nalapo lomlomonai kana
ta na akamusai ani ri vap using kuli rina
ke kalapo duk ta lau visuk le singiria. 14 Ku
tapasuk na ku abis a mangsikei a peren-
gan anim. Abis ia ta ei ke, Saipres. Ku
abis ta keve rum e neina na ku vulit ia ta
kolta e neina na komo kapa. 15 Kana vang
na selen ku using ia si abis ani perengan
ang. Vungavunga ina ka 150 na nganga,
manamanang ina ka 25 na nganga na lakat
ina ka 15 na nganga alak. 16 E kuluna i
lu ang ku abis ta vuk matakoto lik na ka
inongos i sikei a nganga alak le si kuluna
i lu ang. E ngising i perengan ang ku abis
kapa ta mang matakoto. Nia si perengan
ang ku abis ta keve ring asi pasal. Ta anu
e pangkul luai, mang anu e liuan na mang
anu e kevkev. 17 Naka alis a mangsikei a
nole lava nang e kuli rina ke na ka bungum
aongos na ri mamain ta bil atogon to e neite
kuku. Saka keve bil an kipo atogon na malu
i to singiria, riria aongos asi bungum. Keve
bil aongos e kuli rina ke ki mamat. 18 Sikei
nau nala abis na mang ainainakai ve numai.
Numai na kisngam na kam volo nat na volo
kisngaritol aongos asi palak nei perengan
ke. 19 Ane nei perengan ang kapa ku luk alak
ta tataot pongua i keve manmanik aongos.
Aina na tauan iria. Riria vanang ku aiveven
ato iria ve numai. 20 Ka atogon pongua i ri
mamain ta mani, manmanik na riria kipo
palis kuli roe. Ku ato aongos vanang iria.
21 Na ku luk aiton kapa na ri mamain ta pok
anim na ani keve manmanik ang. Asinong
aro na pok ang asi aiveven." 22 Keve atatai
aongos suke si God, Noa kata longong ia na
ka using ia.

7

1 Au na IAVE kala antok a Noa asukang
ke, "Nei liuan i vap ke kupo ago ve ria si
taun ke, numai kupo korong luai. Asukang
na numai ve kam inatus aongos mi palak e
nei perengan ke. 2 Ku songo ve numai na
limalengua na angkisnganan i keve siksikei
a manmanik daus aongos. Na i keve man-
manik ipo tav angan ku songo palau a sikei
a angkisnganan. 3 Songo na limalengua
na angkisnganan i keve mani aongos i nei
pangau, aina na tauan iria. Si oring ke
nganlak kila apitus atanginang pok na kuli
rina ke e mung i nole lava ke. 4 Emung i
limalengua na taun, nala alis langit ani kuli
rina ke. Na ka usen a 40 na mangias na 40
na tenei vong aongos. Keve bil aongos i kag
la asinong ang e kuli rina nala vil punuk
aongos iria." 5 Na Noa kala abis aongos na
keve bil ang IAVE kata atatai ia tatana.

6 Noa kata lapo 600 na matas aongos
si taun ang na nole lava ang kata serei
singina. 7 Ninia ve kisngana na karilong
volo nat na volo kisngaritol kapa kila palak
aongos e nei perengan ang asi sip ani nole
ang. 8 Keve angkisnganan i keve manmanik
aongos ang, ri mani na ri manmanik palis
e kuli vunep 9 aongos kita serei si Noa. Au
na kila kun palak alak e nei perengan ang
si kuvkuvulan pongua i aina na tauan iria
aongos. Kata asukang palau val atatai si
God ani Noa. 10 Na limalengua na taun

palau emung, nole ang kala serei. [11] Noa,
kana vang kata lapo 600 na matas aongos.
Na nole ang kata serei si va 17 i taun i
va pongua i ulen i matas ang. Taun ang
akorong keve laman i nei roe kita tavas
na mete kuku ka vekai ani langit. [12] Na
kala usen na 40 na tenei ias na tenei vong
aonogs. [13] Nia si taun ang akorong Noa ve
kisngana na karilong volo nat ri Sem, Am
na Iapet, kuvul ve volo kisngaritol kita riuk
lak aongos nei perengan ang. [14] Ri mamain
ta manmanik, loi na tav loi kapa kita kun
kokos ve ria. Mamain ta manmanik anglok
ipo palis kuli vunep na ri mamain ta mani
aongos kapa kita kun kokos. [15] Saka keve
manmanik an atogon to, kita serei si Noa
si kuvkuvulan pongua na kianpo palak e
nei perengan ang. [16] Sikei a aina na sikei a
tauan i keve manmanik to aongos kita serei
asukang palau val atatai si God ani Noa.
Emung palau i kitala papalak aongos IAVE
akorong kala akang bat a takaman.

[17] Si vuk pangau i 40 na mangias ang
kuli rina katala voko aongos. Taun ang
na laman ang kapo ruduk alak kala sung
alakat a perengan ang le kuli roe. [18] Laman
ang kata ruduk alak tung kanla sung suai
luai ani perengan ang na kala voko nia si
laman i pangkul i kuli vunep ang. [19] Saka
keve mulang lava an i kuli rina katala mun
aongos si taun ang na laman ke kata ruduk
na kala pakut aongos iria. [20] Le si lakat i keve
mulang lava laman ang kata anguan palak
ani limalengua na nganga soliu na kuluria.
[21] Saka keve bil atogon to si taun ang kita
mamat aongos. Ri mani, ri manmanik loi
na ipo aiveven na ri manmanik aongos ipo
uraura ani kuli rina kita mat. Na ri vap
tutuman aongos kita kun mamat kapa. [22] Si
selen ke vanang keve bil aongos i kuli rina
kita mamat suai. Saka keve bil an kita
atogon a to na kipo aus ta isuria kita mamat
suai aongos. [23] IAVE kata vil suai aongos ani
mamain ta bil atogon to nang katapo aduk
na kuli rina. Noa papalik na vap po ago ang
ve nia nei perengan ang kitapo to. [24] Emung
i keve bil ke, laman ang kata pakut lak na
kuli rina ani mang 150 na mangias aongos.

8

[1] Sikei God kala lomon pok na Noa ve keve
manmanik kei na manmanik ipo aiveven e
nei perengan ang na kala alis a mangsikei
a vuk malu asi malu ani kuli rina na laman
ang kalapo uak asiang. [2] Si vuk pangau ke
lenginang na keve mata i nei laman miting
kila akang bat ta uv alak na langit tavirimok
ang kala kun aulei ta usen. [3] Laman ang
kuli rina kalapo uak ananap asiang ani 150
na taun tung kanla pasiang luai. [4] Asukang
na si va sangauli na limalengua i taun i
va limalengua i ulen perengan ang vanang
kamela soisinong kuli keve mulang i Ararat.
[5] Laman katapo kisiang lak tung si ainoai
i taun i vasangauli i ulen na kuluria i ri
mulang kalapo serei aongos.

[6] Au, emung i 40 a taun Noa kala tavas
na matakoto i kana abis kuli perengan ang
[7] na kala angoi a kol ani kan ararai. Sikei
a kol ang kanlapo ngoi angpok palau tung
a kuli rina kala kolo aongos. [8] Asukang na
kala angoi a uk asi kana an kun ararai ta
man a laman e kuli rina kala uak asiang.
[9] Taun kanlapo ngoi pulakai parik kata arai
korong ta oring asi kana gon ausai, using
laman katapo duk aongos lak e kuli rina.
Asukang na kamela papok na Noa kala sulai
ani kungana na kala songo aro alak pok ia
nei perengan ang. [10] Au, kala kokoai ani
limlengua na taun kan liu na kala anguan
asok ani uk ang. [11] Si tenei ngelik i taun ang
pok kala serei ve pan tanginang luai i oliv e
nguruna na Noa kala nas ta laman ang e kuli
rina katalapo uak asiang. [12] Au, kala kokoai
pok ani mang limalengua na taun na kala
anguan asok ani uk ang. Sikei si taun ke
parik kata mela papok. [13] Si ainoai i taun i
ainoai i ulen i matas ang na Noa kata lapo
601 na matas singina, kuli rina kala kolo
aongos. Na si taun ang Noa kala vil suai
ani akang bat i perengan ang na kala arai
ta kuluna i kuli roe kala kolo aongos. [14] Io
na si va 27 i taun i va pongua i ulen akorong
kuli rina aongos ke katala kolo aongos luai.

[15] Na God kala antok a Noa, [16] "Mi
soung pelek a perengan ang. Numai ve
kisngam na kam volo nat na volo kisngar-
itol. [17] Mamain ta manmanik to aongos ang
ve numai, ku songo suai aongos kapa aniria.
Ri mani, ri mamain ta vongo anglok, na
riria kipo palis kuli roe, ki soung aongos ani
kime apitus ani kuli rina ke na ka duk luai
tataria." [18] Asukang na Noa kamela soung
pelek na perengan ang ve kisngana na kana
volo nat na volo kisngaritol. [19] Mamain ta

vongo aongos na riria aongos kipo palis e
kuli roe na ri mani aongos kila kun soung.
Ri bil aongos ipo rol ani kuli rina ke kita
soung asiang nei kari keve kuvkuvulan ako-
rong.
[20] Na Noa kala ngoto atung na mangsikei a
pata ipo sula e mete IAVE. Kala luk ta mang
rukun i mamain ta vongo ve mani daus
aongos ipo angan na kala sula iria asukang
ta kana alilis ane si IAVE. [21] IAVE kala sain na
sain lulupusan ang na kala antok pok ia ta,
"Tutapongai kana na iles lak nala aulei luai
ta anguan vil arikek an ani kuli rina si kari
lau rikek ri vap. Kantanem ki uli bil arikek
lak using kapo ago si rangai iria, sikei nau
nala aulei luai ta anguan bil asukang ke an.
Nala aulei kapa ta anguan vil punuk suai an
ani ri manmanik aongos kuli rina.
[22] Tung si akamusai i taun i kuli rina ke,
ka uli atogon ani keve taun angpetpetekai
ke: keve taun i suksukal ve keve taun i
kopkopos, keve taun livus ve keve taun
manas, keve taun mangias ve keve tenei
vong, keve taun angpetpetekai nei liuan i
matas. Io, ki ago luai ta anguan taputuk
an."

9

Palpalatung si God ve Noa

[1] Na God kala poso atautauia na Noa ve
kana volo nat velai ani mengen asukang ke,
"Mi apitus na mi serei aduk luai asi kami
rol ani kuli rina ke. [2] Mamain ta vongo i
kuli rina ke na mamain ta mani aongos i nei
pangau na ri manmanik kipo palis e kuli roe
na ri ien aongos i nei laman kilapo ago si
kungami asi kami saupai. Nganlak ki leng
na ki sip animi. [3] Saka bil an kapo atogon
a to singina na kapo palis vo ngoi angpok,
kalapo kami pok asi angan. Natala alis
imi ta mamain ta suksukalan na asukang
palau kapa nala alis imi kana ta keve bil
aongos ke. [4] Sikei mi ago luai ta angan an
ta sikei a vuk avus kapo atogon rangai lak
singina. [5] Na nganlak lak man nami ri vap
mi angdaung, mila mengen amalangas e
matag ta kakami ta kun to akorong. Ka
asukang si mamain ta vongo aongos na ka
asukang kapa singimi ri vap ta siksikei a
igenen man ka vil punuk a tungana e ke e
vunep, kala mengen amalangas ta kana to.
[6] Si ka asasaling na rangai si igenen, igenen
akorong pok kala asasaling na rangai ina i
iuang. Using a God kata pitopito na igenen
si kakana ta kankanuai akorong pok. [7] Au
animi akorong ri vap, mi apitus na mi serei
aduk luai na mi aruduk a kuli rina ke tatami
pok."
[8] Na God kala anguan antok an ani Noa
na kana volo nat asukang ke, [9] "Kana vang
nala amatung kag palpalatung ve nami na
matan inatus ang kapa ki serei lak emung
imi. [10] Kuvul ve mamain ta bil atogon to
kitapo ago aongos ve nami e nei perengan
ang. Ri mani, ri mamain ta vongo anglok,
na ri kei aongos, nang riria aongos kitala
soung ve nami, mamain ta bil aongos ato-
gon to e kuli rina. [11] Kag palpalatung kapo
asukang ke: Tutapongai kana na iles lak
nala aulei luai ta anguan vil putuk ani kami
to ta alis nole ane kuli rina. Io, ka ago luai
ta atogon ta mang nole lava asukang ke asi
anguan vilvil punuk suai an e kuli rina ke."
[12] Na God kala antok kapa asukang ke, "Kana
vang na akanangai i palapalatung ke napo
amatung ia nei liuan ira, na keve mamain
ta vongo aongos ang na kami keve patvap
si serei lak emung imi. [13] Mi arai ta natala
amatung na mang sikei a kumrangai e nei
liuan i keve kuku suke. Ninia vanang kalapo
akanangai i palpalatung ke nalapo abis ia ve
kuli rina ke. [14] Si keve taun, man a nei pan-
gau ka duk ta kuku na kumrangai kala tutu
serei io, [15] naka lomlomonai pok ani kag pal-
palatung ve nami aongos na mamain ta bil
anglok aongos atogon to singiria. Parik luai
kapa angkoai ta laman ka anguan bungum
na vil punuk suai an ani mamain ta bil e kuli
rina. [16] Io, taun na arai ani kumrangai ang,
ka alomon pok iau ta kag palpalatung kapo
tung atokos ve mamain ta bil anglok aongos
atogon to singiria. [17] Sukana vang Noa, arai
ta kumrangai vanang kapo akanangai i kag
palpalatung ve kuli rina aongos ke."

Inatus si Noa

[18] Kana volo nat a Noa voiang kita soung
ve nia pelek a nei perengan ang, karitol volo
asan ta ri Sem, Am na Iapet. Na Am ninia
katapo tamana i Kanan. [19] Le si volo nat ke
vanang kuli rina ke kata serei aduk luai. Na
inatus iria kila angpotok ta kuli rina ke.
[20] Noa katapo mangsikei a igenen katakai
i sukal. Asukang na kata sukal kana matang
vaen. [21] Mangsikei a taun kata inum si uai
i nei kana matang na kala nio, na kanla

matung ta varas e nei kana lu. [22] Au na
Am, nat voike kata asereai ani Kanan, kala
arai ania sipo matung ang na kanla antok a
ngono tasina e komo. [23] Sikei ngono angtasi-
mal ke kilongla luk le na mang vakup na
kilongla amatung ia e kalakalarilong na
kilong anla palak alak ta mung irilong na
kilongla pakut a tamarilong tatana. No
irilong kapo tun apetekai vei kilong arai ani
tamarilong sipo varas ang. [24] Taun ang a Noa
kala vangang tapalas na kala nas a sa na
kana kiu kata abis ia singina, kala tapasuk
[25] na kala posong asukang ke: 'Mamaiten
kitmat ka kos lak e kuluna i Kanan. Ka serei
a asosokai e kevkev luai si ngono tasina."
[26] Na kala posong kapa na vuk mengen
asukang ke: "Alatun ane si IAVE, voiang a
Sem kapo atogon ia val kana God. Kanan ka
asosokai si Sem. [27] God ka apolokai apapanai
ani palpal roe si Iapet, na ri Iapet ve Sem ki-
long sikei palau si karilong keve togtogon,
na Kanan ka asosokai singirilong."
[28] Emung i nole lava ang, Noa kata to pok
na mang 350 na matas. [29] Na aongos Noa
kata to na 950 na matas, le na kala mat.

10

Inatus si Noa Kila Apitus

[1] Kana na akuskus usiusingai i kana volo
nat a Noa, ri Sem, Am na Iapet voiang kitol
tala kun atogon nat pok emung i nole lava
ang.

Inatus si Iapet

[2] Iapet kata apolokai ani keve nat ke:
Gomer, Magog, Madai, Iavan, Tubal, Mesek
na Tiras. [3] Na Gomer kata apolokai ani
Askenas, Ripat na Togarma. [4] Na Iavan kata
apolokai ani Elisa, Tarsis, na ri Kitim ve ri
Rodaim. [5] Keve palpal vap vo ago aliu ang
si keve palpal e ngere lo kita seserei le si
keve vap suke. Kita tapagal pulakai na ki
polok ane si keve patmani angpetpetekai
na kila ago akorong si kari keve palpal. Na
ninia si kari keve palpal kita atogon kari
keve mengen i rina akorong.

Inatus si Am

[6] Am kata apolokai ani keve nat ke: Kus,
Misraim, Put na Kanan. [7] Na Kus kata
apolokai ani Seba, Avila, Sabta, Rama na
Sabteka. Na Rama kata apolokai ani Seba
na Dedan. [8] Kus kata asereai ani Nimrod
na Nimrod kata serei a igenen visvis madot
luai e kuli rina aongos. [9] E matana i IAVE
kata serei a igenen katak aro luai ta akalat.
Eiang vanang na ri vap kipo nas ani posong
ani vuk mengen ke: 'Asukang val Nimrod,
igenen dual alava ke mete IAVE ta akalat.'
[10] Keve ainoai i rina lava i kana atung na
ka vosap aniria kipo Babilon, Erek, Akad na
Kalne e palpal Sinar. [11] Le ke vanang kata
pasal taun a Asiria na kanla atung a Nineve,
Reobot, Ir, Kala [12] nas Resen. Resen nang
kapo ago nei liuan i Nineve na rina tavir-
imok ang ta Kala. [13] Misraim kata asereai
ani ri Lud, ri Anam, ri Leav, ri Naptu, [14] ri
Patrus, ri Kaslu - vap ke ri Pilistin kita polok
singiria - na ri Kaptor kapal;. [15] Kanan kata
asereai ani Sidon, kana nat kiu. Au na ri It,
[16] ri Iebus, ri Amor, ri Girgas, [17] ri Iv, ri Arak,
ri Sin, [18] ri Arvad, ri Semar, na ri Amat kapa.
Keve patmani i Kanan kila pasal apapanai
pulakai [19] tung si puli i Kanan kanla kinkos a
Sidon taun a Gerar na alak luai ane Gasa. Na
le iang pulis ang kala pasal taun a Sodom,
Gomora, Adma na Seboim tung e Lasa.

Inatus si Sem

[20] Riria vang sukana na matan inatus si
Am. Si kari keve patmani akorong, na
kari keve mengen i rina. Si kari keve
palpal roe na kari keve palpal vap. [21] Au na
Sem kapa, voiang kapo tasina lik i Iapet,
kata kun atogon kana inatus. Sem kat-
apo tivuria i matan inatus aongos si Eber.
[22] Sem kata apolokai ani keve nat ke: Elam,
Asur, Arpakad, Lud na Aram. [23] Na Aram
kata apolokai ani Us, Ul, Geter na Mesek.
[24] Arkapad kata asereai ani Sela na Sela kata
asereai ani Eber. [25] Na Eber kata atogon
kana pongua na nat. Mang anu kita atuk
ia ta Peleg, using si taun ang a kui rina
katapo tatapagal. Na tasina i Peleg kana
asan ta Ioktan. [26] Ioktan kata asereai ani
keve nat ke: Almodad, Selep, Asarmavet,
Iera, [27] Adoram, Usal, Dikla, [28] Obal, Abimael,
Seba, [29] Opir, Avila na Iobab. Sukana na
keve nat ang si Ioktan. [30] Palpal ang kitapo
ago singina kata oros apapanai le Mesa ane
Separ, si palpal rina mulangan ang ane
si ring ipo sanglak ta makarap. [31] Riria
vang kana na matan inatus si Sem. Si
kari keve patmani akorong, na kari keve
mengen i rina. Si kari keve palpal roe na
kari keve palpal vap. [32] riria aongos vanang
na keve patmani i kana volo nat a Noa.
Kipo matung amalangas luai si ausingai i
kari keve polpolokan nei liuan i kari keve

palpal vap akorong. Le singiria vanang a
keve palpal vap ke kita apolokai ani kuli
rina aongos ke emung i nole lava vo serei
ang.

11

Angilung i Mengen

1 Au, kuli rina aongos ke kata atogon kana
sikei palau a saling i mengen i rina. 2 Na
taun ri vap kilapo pasal avunga ane si ring
ipo sanglak ang ta makarap, kianla sabonai
ani mangsikei a oring marul e Sinar na
kila soi sinong singina. 3 Na kila angtokai
angpokpokai aniria asukang ke, "A, tara me
pulpul na roe ke na tara ngangan amadot
iria" Kitapo uli abis lu ta roe, parik ta
iat. 4 Na kila antok, "A, tara abis anira ta
mangsikei a rina lava ve mangsikei a lu
lakat luai e nei liuan ina voiang ka palak
alak luai ane metekuku ani kara asan ka
lava. Vei tarala uli angpotok pulakai ta kuli
rina ke." 5 Sikei IAVE kamela pasiang asi me
ararai ani rina lava ang nang a lu lava ang
kilapo abis ia 6 na kala antok, "Au, man kana
using a vap ke kipo sikei palau ve kari sikei
a mengen i rina na kilapo tutapongai kana
asukang ke, pua! Nganlak nganing ka kovek
i bil ka tubat iria man kila atogon a mang sa
keve lomlomonai ang emung. 7 A, tara kun
pasiang na tara an atapagal kari mengen
i rina ani ki angilung pok nei liuan iria."
8 Asukang na si selen ke vanang IAVE kata
ailung na ka pagal na ri vap angpotok ta kuli
rina ke. Io na eke avibisan i rina lava ang
kata kamus palau. 9 Ninia vanang a tukulai
ina na kita atuk a rina ang ta Babel, using
eiang vanang IAVE kata ailung na sikei a
mengen i kuli rina aongos ke. Tapagal i
matan vap ang vanang aulit i kuli rina ke
kata tutapongai le iang.

Polpolokan le si Sem Tung si Abaram

10 Kana na akuskus i Sem. Pongua na
matas emung i nole lava ang, Sem kalapo
100 na matas le na kala asereai ani Arpakad.
11 Emung ina kala to pok le na mang 500 na
matas na kala atogon nei pangau ang kana
mang rukun nat kavulik. 12 Au, Arpakad
kalapo 35 na matas le na kala asereai ani
Sela. 13 Emung ina kala to pok le na mang
403 na matas na kala atogon nei pangau ang
kana mang rukun nat kavulik. 14 Au, Sela
kalapo 30 na matas le na kala asereai ani
Eber. 15 Emung ina kala to pok le na mang
403 na matas na kala atogon nei pangau ang
kana mang rukun nat kavulik. 16 Au, Eber
kalapo 34 na matas le na kala asereai ani
Peleg. 17 Emung ina kala to pok le na mang
430 na matas na kala atogon nei pangau ang
kana mang rukun nat kavulik. 18 Au, Peleg
kalapo 30 na matas le na kala asereai ani
Reu. 19 Emung ina kala to pok le na mang
209 na matas na kala atogon nei pangau ang
kana mang rukun nat kavulik. 20 Au, Reu
kalapo 32 na matas le na kala asereai ani
Serug. 21 Emung ina kala to pok le na mang
207 na matas na kala atogon nei pangau ang
kana mang rukun nat kavulik. 22 Au, Serug
kalapo 30 na matas le na kala asereai ani
Naor. 23 Emung ina kala to pok le na mang
200 na matas na kala atogon nei pangau ang
kana mang rukun nat kavulik. 24 Au, Naor
kalapo 29 na matas le na kala asereai ani
Tera. 25 Emung ina kala to pok le na mang
119 na matas na kala atogon nei pangau ang
kana mang rukun nat kavulik. 26 Au, Tera
kalapo 70 na matas le na kala asereai ani ri
Abaram, Naor na Aran.

27 Kana na akuskus i Tera. Tera kata
asereai ani ri Abaram, Naor na Aran. Au,
Aran kala kun asereai ani Lot. 28 Le na kan
mat e Ur, rina ke si ri Kalde, si ring i ingus
ania. Kata mat si taun a tamana katapo to
lak. 29 Au, ri Abaram ve Naor kilong talapo
osongon na kisngana i Abaram, kana asan
ta Sarai, na kisngana i Naor, kana asan ta
Milka, tamarilong ve Iska ta Aran. 30 Sarai
katapo ngolo, kovek i nat. 31 Au, Tera kala
songo kana nat ta Abaram na tivuna ta Lot,
nat ang si Aran, na omona ta Sarai na kila
tapasuk pelek a Ur si ri Kalde asi kari pasal
ane Kanan. Sikei, taun ang kimela serei e
Aran akorong, kila soi sinong eiang. 32 Tera
kalapo 205 na matas aongos le na kala mat
eiang e Aran.

12

God Kata Songo na Abaram

1 Au, mangsikei a taun IAVE kata serei si
Abaram na kala antok ia, "Ku tapasuk suai
ani kam ring ipo ago na kam matan vap na
lu ang si tamam na ku pasal taun a vuk roe
ke naka akalit lak ua tatana. 2 Naka asereai
anim ani ku serei a matan vap lava luai. Na
naka atautauia ua. Naka asereai ani kam
asan asi kana tavirimok na ku serei a oring

asi kag atautauia ani mang matan vap. [3] Ri si
kipo poso atautauia ua, naka kun poso atau-
tauia aniria kapa. Na riria kipo poso arikek
ua, naka kun poso arikek aniria kapa. Le
singim naka atautauia aongos na mamain
ta palpal vap i kuli rina ke." [4] Au, asukang
na Abaram kala tapasuk suai val IAVE katala
antok ia. Na Lot kata pasal ve nia. Taun
ke na Abaram kata papelek na Aran, kana
matas i to katalapo 75 aongos. [5] Kata songo
na kisngana ta Sarai na kana nat ta Lot. Na
kala luk kana togtogon aongos na kana keve
asosokai i kana samui e Aran na kila pasal
na kianla serei e Kanan. [6] Taun kianla serei
e Kanan, Abaram kanlapo pasal nei liuan
i ring ang tung e Sekem, si ring ang a ei
gogoai ang i More kapo tung singina. Si
taun ang ri Kanan kitapo ago si roe ang,
[7] sikei IAVE kala serei si Abaram na kala
antok ia, "Naka alis a vuk roe ke ane si
kam nat." Asukang na Abaram kala solo
atung na mangsikei a pata ipo sula ane si
IAVE, iuang kata serei singina. [8] Au le iang
kala pasal alak taun a palpal mulangan i
Betel na kanla atung kana lu eiang. Tere
le iang Betel katapo matung si palpal ipo
siang ta makarap, na Ai si palpal ipo sanglak
ta makarap. Au na kala solo atung kapa
na mang pata ipo sula ane si IAVE na kala
songo na asan ina i IAVE. [9] Emung ina kala
tapasuk pok na kala pasal taun na palpal
Negev.

Abaram e Aigipto

[10] Si pangau i taun ke kata lapo atogon a
mol lava si palpal ang. Asukang na Abaram
kala pasiang ane Aigipto asi an ago tapai
eiang, using a mol ke katapo rikek luai.
[11] Le ani kianla serei e Aigipto, Abaram
kala antok na kisngana Sarai asukang ke,
"Napo nas ta kupo aina ararai aminaungan.
[12] Na nganlak man a ri vap i Aigipto ki arai
anim kila posong ta, 'Aina suke nang kapo
kisngana.' Au na kila angkoai si raung anig
sikei kila teng ato ua. [13] Asukang vanang
na kapo ro ani ku antok iria ta kupo taug
ani ki teng ato iau na kag to ka kalakala asi
kag la aiveven aro anim emung." [14] Io na
taun a Abaram kanla serei e Aigipto, vap
i ring ang kila arai kinle ta Sarai katapo
ararai miminaungan luai. [15] Na kana keve
ainoinoai a Parao kila arai ania na kianla
posong i mangal ania si Parao. Asukang na
kila songo alak ia ane nei kana lu. [16] Au, na
Parao kala aiveven aro na Abaram using a
Sarai. Kata alis ia ta kana keve sipsip, na
meme, na bulumakau, na dongki, na kamel
na kana keve asosokai aina na tauan kapa.
[17] Au, IAVE kala arai ta Parao katala songo
kana aina na Abaram, kala alis a mamain
ta malepen lava singina na si vap aongos
ang i nei kana lu. [18] Au, na Parao kala lis
mengen asi kana arai ani Abaram na kamela
antok ia asukang ke, "Au si Abaram, marai
sa kana kupo vil iau asukang ke? Ani sa
akorong parik kutapa buk antok amalangas
anig ta aina ke kapo kisngam? [19] Marai sa
kuta antok ta kapo taum, kana? Kutala vil
iau na natala osongon ia lenginang. Au
kanat, kana na kam aina, songo le ia na mi
pasal suai ani ring ke!" [20] Na Parao kala alis
a saupai ani Abaram si kana keve asosokai
na kila asok suai ania kuvul ve kisngana na
kana keve togtogon aongos.

13

Abaram ve Lot Kilongla Angtaliungai

[1-2] Asukang na Abaram kala papelek a
Aigipto taun a palpal Negev kuvul ve
kisngana na kana keve togtogon aongos.
Abaram si taun ke katala serei a igenen
tauia luai, duk i vongo na kapkap mim-
inaungan. Na Lot kata auai ve nia. [3] Kalapo
pasal angpok rina le palpal Negev tung si
kanla serei e Betel. Io, si vuk oring ang
akorong e liuan i Betel na Ai, voiang kata
atu lu aino singina, [4] na ka abis kapa na pata
ipo sula ang. Eiang Abaram kala anguan
songo an ani asan ina i IAVE. [5] Au, Lot kapa
katapo atogon kakana ta kun keve sipsip
na bulumakai na kana keve vakup ipo atu
lu, na kana kun keve asosokai. [6] Kilong
tapo auai atogon ani keve bil miang ke
asukang na vuk roe ang kilong tapo ago
ia kata lapo liklik anirilong kuvul. [7] Au na
using kapo liklik a vuk roe ang, karilong
keve katakai i aiveven vongo kitapo uli
angmamaralai. Si vuk pangau ke ri Kanan
na ri Peris kapa kitapo ago na roe ang.
[8] Asukang vanang na Abaram kala antok
a Lot asukang ke, "A, parik nang kapa ro
ani ka atogon angmamaralai e nei liuan
irung na nei liuan i karung keve asosokai.
Tarungpo angtogon nang. [9] Kalapo roron
vang kana ani tarung angtaliungai. Roe
lava nang kapo oros palau e matarung.

Pilak ta kam ta palpal roe kupo buk ia, na
man kula luk a saka palpal an, nau nala
kun luk ani mang palpal. Kapo ro ta tarung
angtaliungai e ke." [10-11] Au na Lot kan arai
ani mas ro i polpolokan i nei lulung ang e
Ioridan na kala pilak ia ania. Vuk roe ke
katapo roron luai val matang ang si IAVE,
na asukang val roe ang e Aigipto taun a
Soar. Si taun ke IAVE parik lak katapa vil
punuk suai ani ri vap i Sodom na Gomora.
Au, Lot kala tapasuk na kala pasal taun
a vuk roe ang ane si ring ipo sanglak ta
makarap. Eiang vanang, ngono igenen ke
kilongla angtaliungai. [12] Abaram kala ago
si roe ang e Kanan na Lot kala pataun na
keve rina i nei palpal ang na kanla atu lu
ngere Sodom. [13] Ri vap i Sodom kitapo to
arikek luai na kitapo uli abis ani keve lau
rikek miang e mete IAVE. [14] Au, emung palau
i karilong angtaliungai, IAVE kala antok na
Abaram asukang ke, "Le si vuk oring ang
kupo tung singina, ku tere aongos aulitai
anim si keve palpal malu. [15] Roe aongos
ang nang kupo arai ania, naka alis ua na
matmatan inatus emung im tatana ani kala
kakami asikei. [16] Naka asereai aniria ani
ki duk luai na parik kipa angkoai si taot
korong aniria. Man ta sikei ka angkoai si
tataot korong ani mutep i kuli vunep ke io,
kala angkoai vanang si tataot korong ani
matmatan inatus emung im. [17] Pasal na ku
ararai ani vungavunga na manamanang i
vuk roe ang. Kalapo kakam nang. Nala alis
ua tatana." [18] Asukang vanang na Abaram
kala aingik kana keve lu taun a Eberon na
kanlapo atu lu eiang ngere keve ei gogoai
ang si Mamre. Eiang kala solo atung kana
pata ipo sula taun a IAVE.

14

Abaram Kata Asapang a Lot

[1-3] Si vuk pangau i taun ke katapo atogon
a visvis e nei palpal Lulung i Sidim, kipo
kin ia ta Laman Makasim. Puat a vosap
kita pasal asi an visvis ve mang palpalima
na vosap. Amrapel i Sinar, Ariok i Elasar,
Kedorlaomer i Elam na Tidal i Goim kita
visvis ve mang palpalima na vosap ke: Bera
i Sodom, Bersa i Gomora, Sinab i Adma,
Semeber i Seboim na vosap i Bela, nang a
palpal ang kipo kin kapa ia ta Soar. Pal-
palima na vosap ke kita angsongo na kila
tung kuvul e palpal lulung ke e Sidim. [4] Ani
12 na matas aongos kita ago neite saupai si
Kedorloamer na si va 13 i matas vanang kila
tutaliung ia.

[5] Au na si va 14 i matas Kedorlaomer na
keve vosap ang kita ago ve nia kita pasal
na kianla vis suai ani ri Repa e Asterot-
Karnaim, ri Sus e Am, na ri Em e Save-
Kiriataim, [6] na ri Or e palpal mulangan i
Seir na avunga lik ane El Paran ngere ring
varasai palau ang. [7] Le iang kila aliuliu pok
na kila pasal ane En-Mispat, kipo kin ia ta
Kades si taun ke, na kianla luk aongos a roe
ang si ri Amelek na si ri Amor kapa po ago
ang e Aseson-Tamar.

[8] Au, asukang vanang na palpalima na
vosap ang le Sodom, Gomora, Adma, Se-
boim na Bela (nang Soar) kila auai kuvul na
kianla itoitonai ani kari keve tungtungan i
visvis e nei palpal lulung ang e Sidim. [9] Na
kila angvisvis ve palpalima na vosap ang,
Kedorlaomer i Elam, Tidal i Goim, Amrapel
i Sinar na Ariok i Elasar. Visvis ke katapo
asukang ke: puat a vosap kitapo petau na
palpalima na vosap. [10] Au, palpal lulung ang
e Sidim katapo duk i ri lulung lik pulakai
voiang kapo atogon kolta neiria. Na vuk
taun ang na ngono vosap ke i Sodom na
Gomora kilongta sip, mang matan i kari-
long keve vap kila puka nei keve lulung ang,
na mang matan iria kila sip alak taun a ring
mulangan. [11] Asukang na puat a vosap ang
kita aunga aongos na togtogon na matan
pok i Sodom na Gomora na kila pasal suai
tatana. [12] Kita tak kapa na Lot, nat ang si
Abaram, kuvul ve kana togtogon aongos.
Io, katapo asukang ke using katapo ago e
iang e Sodom.

[13] Au, mangsikei i kana keve asosokai a
Lot kala sip na kamela antok a Abaram,
igenen i Ebraio voike katapo ago ngere keve
ei gogoai ang si Mamre, igenen ke i patvap
Amor. Mamre katapo tasirilong i ri Eskol
ve Aner na kitapo tung kuvul aongos ve
Abaram. [14] Io, taun ang na Abaram kata
longong ta kitala teng akit kana nat, kala
songo akuvul kana petau i visvis. Tataot
iria 318 aongos. Petau ke kitapo kakana
akorong ta vap ipo aiveven na itoitonai
ani matan taun asukang ke. Kata songo
le vanang iria na kila pasal using na vap
ang tung e Dan akorong. [15] Au eiang si
tenei vong ang kala pagpagal iria si keve
kuvkuvulan lik asi an via ani vap ang. Au,

kila vis iria na kila lu iria tung e Oba, liu
a Damaskus. 16 Na Abaram kala songo pok
kana nat ta Lot ve kana togtogon aongos
kuvul ve kari keve aina na vap kapa.
17 Abaram katala vis suai aongos ani ri
Kedorlaomer ve keve vosap ipo tung ang ve
nia, na vosap i Sodom kamela paruduai ia e
nei Lulung i Save. (Kipo posong kapa ia ta
Lulung si ri Vosap.)
18 Au eiang, Melkisedek, vosap i Salem,
kala sasagi aniria ta saui na vaen. Igenen ke
katapo piris si God e Palkul Luai. 19 Au, kala
sasagi le na kala poso atautauia na Abaram
asukang ke, "Atautauia ane singim Abaram,
le si God i Palkul Luai, ninia na vo tauk i kuli
rina na metekuku. 20 Io, na posong ro ane si
God i Palkul Luai, voiang kata atiti dong ua
ta vap ipo marala ang anim." Au na Abaram
kala pagal suai ania ta keve vo asangauli i
keve bil ang. 21 Na vosap i Sodom kala antok
na Abaram ta, "Iuang, ku alis iau nang ta
vap ang, na togtogon aongos ang ku teng
akit ia anim." 22 Sikei Abaram kala antok ia
ta, "Parik. Natala atung a kungag nang i
atu vala e matana i IAVE, God i Palkul Luai
ang, na tukulai i metekuku na kuli rina ke ta
23 na ago luai ta naung an ta mangsikei i kam
keve togtogon aongos. Io, ka ago luai ta vuk
vakup lik luai vo vuk kulit lik i pauk i kak
name teng ia. Napo lolokovo vei nganing
kula antok nganlak lak ta numai kutala vil
atauia iau. 24 Na ago luai ta luk an ta sikei a
bil le singim sikei sa palau kag petau kitala
angan ia na palpal i togtogon palau nang
ke petau vap ke kitala auai ve nau, ri Aner,
Eskol na Mamre io, ritol kitol luk kakaritol
ta pagpagal i togtogon ang."

15

Palpalatung si God ve Abaram

1 Emung ina palau, kalingana i IAVE
kamela serei si Abaram nei ararai veai ani
mengen ke, "Ku ago ta leng an Abaram. Nau
kana kam lilit kitmat. Io, nau naka seupok
alava luai anim. 2 Sikei Abaram kala antok
ta, "Pua, kag igenen madot luai ta IAVE, ka
saka roron an vanang kam atautauia anig
sipo kovek i nat akorong ke tatag. Igenen
asi la atogon ani tauia ang emung ig, kana
na Elieser i Damaskus. 3 Parik kuta lapa
alis nat anig. Asukang nganing na asosokai
ke i nei kag lu kavla tauk nganlak i tauia
aongos ang. 4 Au na kalingana i IAVE kala
serei singina ta, "Parik. Igenen ang nang
parik kamepa atogon a tauia ang. Naka alis
ua nang ta kakam ta ring nat akorong, ani
ninia ka tauk i kam tauia emung im." 5 Le
na kala asoung na Abaram ane komo na
kala antok ia, "Au kanat, ku tarak alak ane
metekuku na ku tataot kotok na mamain ta
kalto aongos suke - io, man kupo angkoai si
tataot aniria. Longong, kam matan inatus
vanang emung im ki serei asukang ta keve
kalto suke." 6 Na Abaram kala lomlomon ta
mengen ang si IAVE. Asukang na IAVE kala
taot ia ta kapo igenen korong e matana. 7 Na
kala antok ia, "Nau a IAVE nata asoung ua
pelek a Ur nei liuan i ri Kasdim, asi kag alis
anim ta palpal roe ke ani ku tauk ina." 8 Sikei
kala antok, "Kag volava ta IAVE, na saka
malangas an vang ta nalapo tauk ina?" 9 Na
kala antok ia, "Ku an luk le anig ta sikei a bu-
lumakau aina tanginang na sikei a meme na
sikei a sipsip tauan, siksikei ka atogon kana
potol a matas ila to, na kapa ta sikei a uk na
sikei a maniangui tanginang." 10 Na kanla
luk aongos iria na kamela lamdek angpal
iria na kala amatung angpalpalai ani ngono
palpal iria, sikei si ngono mani ang parik
kapa lamdek angpal irilong. 11 Na ri mani
lava kime lapo karau na keve bil i lamut ang,
na Abaram kalapo lulu suai aniria. 12 Au,
kalapo sin ariri na makarap na buk rot lava
kala lukluk na Abaram na kala rot punuk.
Na mangsikei a vuk vong taremaras kala
pakut aongos ia. 13 Na IAVE kala antok ia,
"Kana vang ku nas aro ta keve matan inatus
emung im kian ago i sokoung si mangsikei
a rina parik ta kakaria akorong. Na ani 400
na matas aongos ki akeke tataria na ki ago
si vilvil akui. 14 Sikei naka amiming lak na
palpal vap ang kianla ago aisog neite kui
singina, na taun ki soung pelek na ring ang
ki soung veai ani tauia tavirimok. 15 Sikei
numai kuan sinong lavan aro luai le na kian
amunai anim vang ve keve tivum. 16 Au,
puat a polpolokan ki kun mamat suai tapai
na keve matan tivum kila papok ane ke.
Ka asukang ke using a keve lau rikek ang
si ri Amor ka serei arikek aliu lak le na
kila soung suai." 17 Au, makarap kala siang
luai na kalapo vong aongos, na mangsikei
a avubus kala serei na bung kapo soung
le neina na mangsikei a sulu kapo ureurek
alava. Bil ke kanla pasal aliu nei liuan i keve
vuk angpalpalai i keve manmanik i putuk

ang. [18] Si taun ang akorong vanang IAVE
kala atung kana palpalatung ve Abaram.
Kata mengen asukang ke, “Naka alis kam
matmatan inatus ta vuk roe aongos ke le
si sung ang i Aigipto tung si sung lava ang
i Euparates - [19] roe ke, kana na keve palpal
vap ke kipo ago singina: ri Ken, ri Kenis, ri
Kadmon, [20] ri It, ri Peris, ri Repa, [21] ri Amor,
ri Kanan, ri Girgas na ri Iebus kapa.”

16

Ri Agar ve Ismael

[1] Au, Abaram katapo kovek i nat using a
kisngana ta Sarai parik katapa ingus korong
ta kana nat. Sikei Sarai katapo atogon a
mangsikei a ainan asosokai le Aigipto kana
asan ta Agar. [2] Asukang na kanla serei
si Abaram na kala antok ia asukang ke,
“IAVE nang kapo tav ainak anig si atogon
nat. Asukang na napo buk ua ani kuan rot
ve kag asosokai. Le si nat ang nala kun
angkoai asi asereai ani mangsikei a patvap.”
Au, Abaram kala auai ve lomlomonai ang
si Sarai. [3] Si taun ke kalapo sangauli na
matas kana ago e Kanan na Abaram. Au na
Sarai kala songo le kana ainan asosokai na
kanla atatung ia si Abaram ani ka ago ve
nia asukang ta kana aina. [4] Io, na kala rot
korong ve nia na kala atogon kana sungsun-
gukan. Au, taun ang kala nas ta kalapo ato-
gon kana sungsungukan ta Abaram, kalapo
uli kiming na kurek ani Sarai, aina po tauk
ang una. [5] Au na Sarai kala antok a Abaram
ta, “Numai kana kupo tukulai i mese ke
nalapo paus ia. Nata alis ua ta kag asosokai
ani kuan ago ve nia. Au na kana using
kalapo nas ta kalapo atogon sungsungukan
le singim, kalapo kiming iau. Pua, kapo ro
ani IAVE ka arai nei liuan irung ta si kapo
korong.” [6] Na Abaram kala antok ta, “Apua,
aina ang apok kapo kakam ta asosokai na
kapo matung e kungam ta ku abis a sa kupo
lomon ia ta kapo roron singina.” Asukang
na Sarai vanang kala bil arikek si Agar tung
si kala sip ania. [7] Au, Agar kanla sip ane
nei ring varasai palau na eiang angelo si
IAVE kamela serei singina ngere mang vuk
laman lik ipo uv alak le nei roe. Laman
ang kapo matung atava na selen ang ane
Sur. [8] Au, angelo ang kala antok ta, “Agar,
asosokai ke si Sarai, kuta pasal le voi kana?
Na nei a ring ang kupo pasal taun ia?”
Na kala antok ta, “A, nang napo sip nang
ani tauk ug ta Sarai.” [9] Au na angelo ang
si IAVE kala antok ia asukang ke, “Papok
akorong ane si taukum na ku lis aongos
ua neite kana sausaupai. [10] Naka asereai
aduk lak ani keve matan inatus emung im
ani ki kun duk luai tav angkoai si taot.”
[11] Au na angelo ang si IAVE kala mengen
kapa ia ta vuk mengen ke, “Kana kulapo
ago veai ani sungsungukan na nganlak kula
ingus kam nat. IAVE katala longong kam
mamakus, na asukang vang ku atuk a nat
ang ta Ismael. [12] Nat ang ka asukang val
dongki loi. Dual i kungana nganlak ka
angsualai ve vap miang, asukang palau val
dual i kungaria i ri vap ka kun angsualai
kapa ve nia. Kana to ka to i anggegelai ve
keve tasina akorong pok.” [13] Na Agar kala
antok ta, “Kana vang natala arai akorong
ani Voiang kapo arai anig.” Le si vuk
mengen ang vanang na kala atuk a IAVE
vopo mengen ang singina ta, “Numai a God
ang kupo arai anig.” [14] Asukang vanang na
vuk laman ang kita atuk ia ta Ber Lai Roi.
Laman ang si taun ke kapo matung lak nei
liuan i Kades na Bered. [15] Io, na si selen ke
vanang a Agar kata ingus nat ani Abaram.
Na Abaram kala atuk a nat ang ta Ismael.
[16] Abaram kata lapo 86 na matas na Agar
kala ingus a Ismael.

17

Palpalatung i Lampulit

[1] Au, Abaram kalapo 99 na matas na IAVE
kala anguan tutu aserei an singina na kala
antok ia ta, “Nau kana na God Kitmat Luai.
Ku pasal ta pasal kapo korong e matag na
ka ago ta visuk ka lak ua. [2] Naka vil akit kag
palpalatung nei liuan irung na nala asereai
alava luai ani kam keve apolokai.” [3] Abaram
kata longong a bil ke na kala soturungai
ane kevkev luai. Na God kala antok ia
ta, [4] “Kakag vang kana ta palpalatung ve
numai. Numai ku serei a tamaria i keve
palpal vap miang luai. [5] Ki aulei ta songo
anim ta Abaram. Kana nala atuk ua ta kam
asan tanginang ta Abaraam, using natala
asereai anim a tamaria i mamain ta palpal
vap. [6] Naka alis ua ta matan vap lava luai,
na le singiria ri vosap ki tapasuk atung.
Ku atogon ta matan tivum lava luai na
nganlak kila asereai ani ri palpal vap miang
e kuli rina ke. [7] Nala amatung a palpalatung

ke ve numai ani ka tung atokos luai nei
liuan irung na keve matan tivum ki serei
emung im, na ani polpolokan tanginang
lak ang kapa. Io, ka asukang ke ta ku uli
atogon anig val kam God na asukang kapa
si keve matan tivum e mung im lak. 8 Roe
ke e Kanan kupo ago asukang ta sokoung
singina, nala alis anim ve keve matan tivum
emung im ani kala kakami asikei. Na riria
kapa, ki atogon iau val kari God." 9 Na God
kala rodo kana mengen taun a Abaraam
asukang ke, "Na anim vang akorong, ku
tung akit si palpalatung ke napo amatung
ia ve numai na keve matan tivum emung
im, si mamain ta polpolokan aliu. 10 Kana
vang na palpalatung ke ve numai na keve
matan tivum emung im. Palpalatung voike
mi teng akit luai singina. Asukang ke vang:
Keve nat tauan aongos kipo serei nei liuan
imi, mi lampulit iria. 11-12 Le si taun ke
mi uli lampulit ani ri nat tauan aongos, si
va limaletul i taun emung i ingus aniria.
Lampulit ke ka asukang val akanangai i kag
palpalatung ve numai na ka pakut aongos
na ri si kipo ago neite kam aiveven asukang
ta ri asosokai na matan asosokai ang mita
samui iria le si mang matan vap petekai
- io matan vap ang nang parik nami ako-
rong mitapa asereai aniria. 13 Teng akit a
mengen ke. Kantanem kita serei eiang si
kam patvap akorong vo kuta samui iria ta
kam kapkap, riria aongos lak asi lampulit.
Akanangai ke ka serei si pukunimi asukang
ta tokos luai i palpalatung. 14 Io, na saka nat
tauan an e nei liuan imi parik kapa siang
si bil ke, asi kirikai suai ania pelek kana
vap. Using nang kalapo vil putuk na kag
palpalatung."

Palpalatung i Isak

15 God kata mengen kapa na Abaraam
ta mang vuk mengen asukang ke, "Ani
kisngam ta Sarai, kula aulei kana ta songo
ania ta Sarai. Kana nala atuk ia ta asan
tanginang ke, Sara. 16 Naka atautauia lak ia
na ka kun ingus akorong ani kamilong nat.
Na eiang kam aina ka kun serei a tivuria i
keve palpal vap miang na ri vosap kapa ki
kun tapasuk le si keve matan tivuna emung
ina." 17 Au, Abaraam kala soturungai na kala
los. Na kalapo antok musik singina pok ta,
"Iau? Kapo koi lak nang ta igenen lapan val
nau, 100 na matas i to, ka atogon nat lak?
Pua, kapo angkoai lak nang ta Sara ka ingus
si lapo 90 na matas ke?" 18 Le na kala antok a
God ta, "Au si sa, kapo ro nang ta Ismael ka
luk kam atautauia." 19 Au na God kala antok
ia, "Kapo ro nang, sikei kisngam ta Sara ka
ingus lak ta kam nat na ku atuk ia ta Isak.
Na le singina nala teng akit kag palpalatung
tung si keve matan tivuna kapa emung ina.
Io, kapo palpalatung asi tung atokos luai.
20 Au na ani Ismael, kapo ro natala longong
ua. Na kun atautauia ania. Ninia ka kun
serei aduk luai si kana keve apolokai na ki
polok alava si kari tataot. Ka serei a tamaria
i 12 na tu ainoinoai na naka kun asereai ani
keve matan tivuna emung ina ani ki serei a
palpal vap lava luai. 21 Sikei, si palpalatung
ke singig, na asereai ania si Isak, nat ang na
Sara ka ingus ia anim si vuk taun asukang ke
si matas ang eno." 22 Au, God kala kamus ta
angmemengenai ve Abaraam na kala palak
alak pelek ia. 23 Na si taun ang akorong
pok Abaraam kata songo kana nat Ismael
na keve nat i serei ang si petau i kana
po aiveven ang na vap i kana samui ang
ta kana kapkap akorong na kala lampulit
aongos iria val God katala pinipini tapai
ania. 24 Ninia akorong na Abaraam kata
lapo 90 na matas aongos taun kita lamut
ia. 25 Na kana nat ta Ismael katapo 13 na
matas. 26 Ngono angtama aongos kilongta
auauai lampulit si sikei palau a taun. 27 Io,
asukang vanang na keve nat tauan aongos
neite aiveven ang si Abaraam, vap i nei lu na
vap i kana samui ang, kita auauai lampulit
ve nia Abaraam.

18

Potol a Sokoung

1 Si mangsikei a tenei ias lava Abaraam
katapo sinong e mete takaman i kana lu
ngere keve ei gogoai ang si Mamre, na
IAVE kala serei singina. 2 Abaraam katan
tarak alak na kala arai ani potol a igenen
kitolpo tung e ring vunga lik. Vuk taun ang
kala arai aniritol, kala tapasuk sumasuma
palau pelek a mete kana lu na kala sang
asian ruduai aniritol. Kanla soturungai
ane vunep 3 na kala antok, "Kala ro luai,
kag igenen tauia! Napo sokotuk imitol ani
mitol ago ta pasal liu luai an palau asukang
ke. Napo ago kana si pakangai animitol.
4 Tol kokoai na nan luk laman le asi me
galui ani kakimitol, le na mitol sinong ausai

tapai neite ei ke. [5] Io, ta kamitol men
pok lik kapa asi akikit animitol si paspasal
ang. Tol sinong aro, naka pakangai nang
animitol." Na kitola antok ta, "Kapo ro. Ku
abis ia val kutala posong ia." [6] Asukang na
Abaraam kala sumasuma alak pok ane nei
lu na kanla atai a Sara ta, "Au iuang, ku
sumasuma palau ta potol a pakut i palaua
roron luai na ku itoiton ta rukun saui." [7] Le
na Abaraam kala sang sumasuma ane nei
liuan i kana takaman vongo na kanla pilak
a mangsikei a natnat ngoknok tanginang ro
lik i vulumakau. Kala alis ia si mangsikei
a asosokai eiang asi kana an itoiton na vil
amoso ania. [8] Au na kanla luk na mang keve
bil asi amomoi saui na keve susu. Kamela
luk tul na avus ila itoiton amoso ang na kala
sasagi ani volo tanganu ang. Taun kitol lapo
angan, nia na Abaraam kanlapo tung neite
mang iei eiang. [9] Na kitola sui ia, "Au na
nei a ri kisngam evoi ta ri Sara?" "Nang
riria e nei lu." [10] Au, kala antok ta, "Si vuk
taun asukang ke akorong si matas ang eno,
namela serei pok singim, na ri kisngam ki
atogon kari nat." Si vuk taun ke akorong
Sara katapo tung e mung ina i kokolongong
e mete takaman i lu. [11] Sikei rilong aongos
ve Abaraam kilong talapo lavan luai na
Sara akorong katala polo soliu kana taun i
atogon nat. [12] Asukang vanang na taun kata
longong a mengen ke kata los musik lik na
kalapo lomlomonai ta, "Pua, nalapo piluk
luai na kag tauan kalapo kun lavan akorong
vang. Kala saka angkoai an anig si atogon
ani bil miminaungan ke?" [13] Sikei IAVE kala
sui a Abaraam ta, "Au, marai sa vanang na
Sara kapo los na kapo antok ta parik kapa
koi ia kana si atogon nat si lapo lavan? [14] Au
nei? Nau kana na IAVE. Sa vanang kapo
kitmat anig si abis ania? Name serei lak
singim si taun i kag la atutung si matas ang
eno na Sara vang ka atogon ta kana nat."
[15] Sikei Sara kalapo leng lik pulakai na kala
kapau ta, "A, parik nang natapa los." Sikei
IAVE kala polpol ia ta, "Io, kapo tutuman
luai ta kuta los."

Abaraam Kata Sokotuk ani Sodom

[16] Au, volo igenen ke kitol lapo tapa-
suk asi pasal na kitola tung si tere asiang
tapai ane Sodom. Abaraam katapo auai
asi an atatung aniritol. [17] Na IAVE kalapo
lomlomonai ta, "Au sa, naka amunai ani
Abaraam kana ta sa napo buk asereai ania?
[18] Abaraam lak nang ka serei a tamaria i
palpal vap madot na tavirimok luai. Na
eiang a mamain ta palpal vap aongos e kuli
rina ki luk kari roron le singina. [19] Using
nau natala pilak ia ani ka tu ainoai ani
kana inatus na keve matan tivuna e mung
ina ani ki teng akit si kag keve laulauan si
selen ke ta ki asereai ani aisoisogan kapo
marip na kapo korong. Na eiang nau a IAVE
nala asereai atutuman ani kag palpalatung
ve Abaraam." [20] Au na IAVE kala antok ta,
"Keve atatai ke natala longong ia i Sodom
na Gomora kapo tavirimok luai. Rikek
ang kipo siang neina kapo mitmitikan luai.
[21] Asukang na nan pasiang tapai ane iang na
nan kun arai akorong ta matag ta sa natala
longong ia nia kapo tutuman val atatai
anig. Man parik kapa tutuman, naka luk
na nas ang eiang kapa." [22] Au, mang ngono
palua rilong kilongla kik putuk sian pasiang
ane Sodom, sikei Abaraam kala sikei a tung
an eiang e matana i IAVE. [23] Na kan pataun
ia na kala sui, "Au si ku gal suai kapa nang
ani mang matan vap korong kuvul ve keve
vap rikek aongos suke? [24] Kapo sa singim
ta man ka atogon ta 50 na igenen korong
e nei rina ang? Sa, ku gal suai lak ani rina
ang? Sa, parik ta anangnangai ania using a
50 na igenen korong ang kipo ago singina?
[25] Kapo tav angtunganan luai anim si abis
ani bil asukang ta kula raung kuvul na ri
vap korong ve ri vap rikek asukang pala val
kipo rikek aongos. Pua, parik kapa angkoai
nang! Sa, parik ta Katakai i Saupai i kuli rina
ke ka abis a lau kapo angkokoai? [26] Na IAVE
kala antok ta, "Man nala sabonai ta 50 na
igenen korong e Sodom, nala anangnangai
ani rina aongos ang using palau iria. [27] Na
Abaraam kala anguan luklukai an ta, "Pua,
using ko nalapo kavakavalak ua si men-
gen korong ve numai, IAVE, igenen palau i
mutep na vuta ke tatag, kapo koi si na sui ta
[28] man a tatot ang kala uak ta palpalima sa,
ku vis punuk suai lak ani nei rina ang?" Na
IAVE kala antok ta, "Parik, man na sabonai
kapa ta 45 na igenen korong eiang, nala
tav vil arikek ania." [29] Le na Abaraam kan
luklukai pok ta, "Au na man a 40 palau kipo
ago eiang, sa singiria?" Na kala antok ta,
"Ani 40 na igenen ang kapa, na ago ta vil
arikek ani nei rina ang." [30] Na Abaraam kala
antok, "Au, kanat. Kapo ro ani IAVE ku
ago ta songag an anig, sikei napo atogon

lak a mang susui ta man kala 30 na igenen
palau ki ago eiang, kapo sa singim? Na kala
antok ta, "Na tav bil arikek lak kapa man
ta 30 na igenen korong na sabonai aniria
eiang." 31 Na Abaraam kala antok ta, "Pua,
using ko nalapo kavakavalak ua si mengen
korong ve numai, IAVE, sa si man a 20 na
igenen palau kula sabonai aniria eiang?"
Na IAVE kan polpol ia kapa ta, "Ani 20 ang
kapa na tav vil arikek ani nei rina ang."
32 Na Abaraam kala antok ta, "Au, kanat.
Kapo ro ani IAVE ku ago ta songag an anig,
sikei napo atogon lak kag akamusai luai i
susui. Ka sa akorong man kula sabonai ani
sangauli palau eiang?" Na kala polpol ta,
"Ani sangauli palau ang kapa, na ago ta vil
arikek an ani nei rina ang." 33 Au, kan kamus
na angmemengenai ke si IAVE ve Abaraam
na kala papelek ia. Na Abaraam kala kun
papok ane si kana vainagoan.

19

Lot Kata Papelek a Sodom

1 Si vuk pangau ke, ngono angelo ang
kilong anla serei e Sodom si kalapo sagup
a makarap. Na Lot, nia katapo sinong mete
takaman alak ane nei rina ang. Taun kata
arai anirilong kala tapasuk atung na kanla
tu ruduai irilong. Kala soturungai ane
vunep na kala antok, 2 "Au, ngono igenen
tauia, milong pasal asukang ke ane si kag lu.
Napo ago kana si pakangai animilong. Long
palak na milong galui a keve kakimilong.
Io, kapo ro ani milong ago tapai ani vong
ke singig na tenei vauk lak milong tapa-
suk using kamilong paspasal." Na kilongla
antok ia ta, "Parik, atalipai animemlong
na namemlong an matung ausai e nei ring
kalakala suke i nei rina ke." 3 Sikei Lot
kalapo sunggil luai anirilong na kilongla
longong ia. Asukang na kanla itoitonai ani
rukun saui anirilong, na kilongla angan.
4 Au, kitola buk an matung ausai na ri vap
tauan aongos i keve vuk palpal lik i nei rina
ang i Sodom kimela tung aulit na lu ang, vap
tanginang na lapan iria aongos. 5 Na kila
songo alak ane si Lot ta, "Au iuang, nei a
ngono vopo serei vong ke singim anginang?
Ku songo asoung irilong ani namem me rot
tapai ve rilong." 6 Au, Lot kala soung ane
singiria, na kala akang akit pok a takaman
emung ina 7 na kala antok ta, "Keve tungag,
ka ago luai. Mi ago ta abis an ani lau visuk
ang. 8 Arai, kag ngono kavulik kilongpo tav
nas lak ani ri tauan. Nan songo le irilong
ani mi akeke tatarilong val kam vubuk, sikei
si ngono igenen ang, mi ago luai ta abis
an ta mangsikei a bil singirilong. Kilongpo
ngono sokoung nang na napo aiveven iri-
long e nei kag lu." 9 Sikei kila vas ia ta, "Ai,
ku pasal suai ani mete takaman ang!" Na
kila angmemengenai pok singiria asukang
ke, "Igenen ke kata kun serei sokoung eke
singira na kana kalapo buk ani ka vil saupai
anira." Na kila taong ia ta, "Man parik
nganing kupa alis tatarilong, namem bil
arikek luai singim soliu na sa namem abis ia
si ngono iuang." Na kilapo porot alava luai
ani Lot na kila aingik asung sian nui galang
ani takaman. 10 Sikei, ngono igenen e nei lu
ang kilongla sulai asoung ani kungarilong
na kilongla tak alak pok a Lot ane nei lu, na
kilongla akang bat a takaman. 11 Na kitmat
irilong kala vil aba na vap aongos ang e
komo, tanginang na lapan iria. Na parik
kilapa angkoai si sabonai korong ani mete
takaman i lu ang. 12 Au, ngono igenen ang
kilongla sui a Lot ta, "Au, kupo atogon kam
mang keve angtogon eke? Matan inatus im,
vo keve almum, vo si eke pulakai kapo anga-
sungai im? Man ka atogon, songo suai aon-
gos aniria 13 using namemlong lapo usausa
nang si vis punuk suai ani rina ke. IAVE
katala longong na keve mengen i atatai ania
na kala asok imemlong si me vis punuk suai
ania." 14 Au, Lot kanla soung ane komo na
kanla mengen amalangas na ngono almuna
ila pala si osongon ani kana ngono kavu-
lik ta, "A, ngono iuang. Long sumasuma
palau na milong pasal suai using IAVE nang
kalapo usausa si vis punuk suai ani rina
ke!" Sikei ngono almuna kilongpo lomon
ia ta kapo kapau. 15 Au, kalapo malas alak a
tangat na ngono angelo ang kilongla asum
a Lot ta, "Ku sumasuma nang! Ku songo na
kisngam na kam ngono kavulik suai ani ring
ke sumasuma palau. Mi abis vei mila kun
puka arikek man namemlongla amiming a
rina ke." 16 Lot kalapo tung i susugul lik,
sikei ngono igenen ang kilongla tak le na
kungana i Lot na kana volo angnanan na
kila pasal suai tataria pelek na nei rina ang
ani kian kalakala, using a IAVE kata ngorem
na angtama ke. 17 Na taun ang kime lapo

ago e komo i rina ang mangsikei irilong kala
antok iria ta, “Au, mi sip suai ta kami keve
to! Ka ago luai ta sikei ka tere pok ane mung
vo ka tung ausai pulakai eiang nei ring
marul ang! Mi sip alak sumasuma ane kuli
mulang vei mamaiten ke kala kun luk an-
imi.” 18 Sikei Lot kala antok irilong asukang
ke, “Ai, parik kag ngono igenen tauia. 19 Nau
kana kamilong asosokai. Na milong tala
lomon alava luai anig lenginang na milong
tala akalit amalangas ta kamilong ngorem
taun anig si sa kana milong tala abis ia
singig. Sikei parik nang napa angkoai si
sip taun ani keve mulang suke. Mamaiten
ke nganing kala kinkos iau na nala mat.
20 Milong arai, kapo atogon sukana na mang
vuk rina angasungai angkoai si nala sang
taun ia. Kapo vuk rina roron lik nang,
ingko? Io, asukang vanang parik nalapa
angkoai si na mat.” 21 Na angelo ang kala
antok ia, “Au kalaro, nala ainak ani kam
sokotuk ke kapa. Vuk rina lik ang kupo
mengen tatana nala kun ago ta vil arikek an
kapa ania. 22 Sikei kana ku sang sumasuma
tapai ane iang. Using parik napa angkoai si
bil ta sa lak tung kuanla serei aro e suke. Au,
eiang vanang na kita atuk a vuk rina ang ta
Soar.

Sodom ve Gomora Kata Ni

23 Au, Lot kanla kinkos na nei rina e
Soar na lenginang a makarap kalapo sinlak.
24 Le vanang, IAVE akorong e metekuku kala
vekai asiang ani iat nini val langit e kuli
Sodom na Gomora. 25 Sukana vang IAVE
kata vil galang luai ani ngono rina ang
kuvul ve palpal aulitai ina aongos. Ri vap
aongos na keve suksukalan aongos kapa
kala kamus aongos. 26 Sikei, kisngana i Lot
kata tere pok ane mung na pukun ina kala
iat. 27 Si tenei vauk lik using ina palau,
Abaraam kata tapasuk na kala pasal taun
na ring ang kilong tapo angtung anongo
ve IAVE singina. 28 Kanla tun asiang ane
Sodom na Gomora na palpal lava aongos
ang. Na kala arai palau ani bung miting
lava sipo sang lak le si vuk vunep ang. Bung
ang katapo asukang val bung i nei ring ipo
ani aen. 29 Io, taun ang na God kata ani na
ngono rina lava ke, katala lomon pok na
Abaraam asukang na kata asoung na Lot
pelek a mamaiten i ngono rina ke katapo
ago singina.

Lot ve Kana Ngono Kavulik

30 Lot kalapo leng ani ago e Soar, asukang
na kala tapasuk ve kana ngono kavulik taun
na kuli keve mulang ang eiang na kanla soi
sinong si mangsikei a vakil. 31 Au, tulava i
ngono angtasimal ke kala antok a tasina lik
ta, “Tamarung kana kalapo lapan paspasal
na kapo kovek i tauan asungai eke si la ago
kuvul ve tarung, val kapo laulauan i kuli
rina ke. 32 Kume na tarung an ainum na
tamarung ta vaen. Man kala nio, tarung rot
ve nia ani patmani ke ka uli ago akit le si
tamarung.” 33 Au, si tenei vong ang kilongla
ainum a tamarilong ta vaen na kavulik aino
ang kala rot ve nia. Taun katan matung le
na ka tapasuk pok, Lot parik katapa nasai
ani sa. 34 Au, si taun using ina na kavulik
ang kala antok a tasina lik ta, “Anginang
vong natanla rot le ve tamarung. Ngan-
lak vong tarung anguan ainum an ania,
na kuan palak na ku rot tapai ve nia. Si
selen ke kara patmani ka uli ago akit le
si tamarung.” 35 Asukang na si tenei vong
ang kapa kilongla ainum a tamarilong, le
na kavulik emung kala kun palak sian rot
ve nia. Na taun katan matung le na ka
tapasuk pok, tamana parik katapa nasai ani
sa. 36 Asukang na si selen ke kana ngono
kavulik na Lot kilongtala sungsungukan le
si tamarilong akorong pok. 37 Kavulik aino
ang kata ingus kana nat na kala atuk ia ta
Moab. Na Moab vanang kapo tamaria i ri
Moab i taun ke. 38 Au, anu emung kala kun
ingus kapa ani kakana ta kun nat na kala
atuk ia ta Ben Ami. Na Ben Ami vanang
kapo tamaria i ri Amon i taun ke.

20

Abaraam ve Abimelek

1 Au, Abaraam kala pasal taun a palpal
Negev na kanla ago tapai e Gerar, nei liuan i
Kades na Sur. 2 Na eiang kan posong ta Sara
kapo tauna. Au na Abimelek, vosap i Gerar,
kala asok tapai ani Sara na kala osongon
ia. 3 Na God kala serei vong si Abimelek
nei orodung na kala antok ia asukang ke,
“Numai vanang asi mat using kutala songo
na aina vopo osongon ke.” 4 Abimelek
lak parik katapa pasal asungai ani aina ke.
Asukang na kala sui ta, “Au Volava. Sa?
Ku vis punuk suai animem na matan vap
korong ke? 5 Sa? Parik ta Abaraam akorong

kata posong ta kapo tauna? Parik ta nia na
aina ang akorong kata kun posong ta kapo
tauna i Abaraam? Abis ang nata abis ia, kata
tapasuk le si lomlomonai daus. Kungag
kapo daus luai si maiten ke." 6 Na God kala
antok ta, "Io, napo malangas ta kuta abis
a lau ke le si lomlomonai daus. Asukang
na parik natapa atalipai anim si kam la
bil arikek ane singig. Katapo tukulai ina
vanang parik natapa atalipai anim si sigil
ania. 7 Kana vang ku asok pok a aina ang
taun kana tauan akorong, using tauan ang
nang kapo katakai i kusatung, na nganlak
kala sokotuk anim na kula to. Sikei man
parik kulapa lis pok ia, ku nas atutuman ta
numai na kam patvap asi mamat aongos."

8 Si tenei vauk lik palau i taun using
ina Abimelek kala songo akuvul kana keve
ainoinoai na kala atatai iria ta sa kata serei
singina na riria aongos kila anglengai alava
luai. 9 Na Abimelek kala songo alak tapai
ani Abaraam na kala antok, "Au sa kana
kuta abis ia singimem? Nata abis a saka
rikek akorong an na kume songo mamaiten
na mese taun imem ve matan vap ke kipo
ago neite kag saupai? Kutala abis a lau ang
singig voiang parik kapa angkoai luai si abis
ania. 10 Nei akorong a tukulai i kam abis ani
lau ke?" 11 Na Abaraam kala antok ta, "Parik.
Natapo lomlomonai musik lik nang ta kapo
ararai asukang ke ta ri vap i ring ke parik
kipa mamaila ani God na kapo angkoai luai
ta ki raung iau using ani kag aina. 12 Au
na ngerena kapo taug tutuman kapa using
kapo mang kavulik ke mamai sikei rinana
kipo petekai. Asukang na nala osongon ia.
13 Na taun ang na God kata songo suai anig
pelek na vainagoan si mamai, nala antok
ia asukang ke, 'Si keve ring tarung pasal
ia, ku antok ri vap ta nau napo taum. Si
selen ke ku akalit ta kam vubuk anig.' "
14 Au, Abimelek kala songo aiton na mang
keve sipsip na mang keve vulumakau na
mang keve tauan na ainan asosokai ani ke
Abaraam iria. Au na kala asok aliu pok na
Sara ane si Abaraam akorong pok. 15 Na kala
antok ia ta, "Kag roe aongos kana kapo oros
e malangas i matam. Pilak ta kam ring na ku
ago singina. 16 Na kala antok a Sara asukang
ke, "Kana napo alis a taum ta kapkap lava
luai ke asi pakut bat ani lau rikek ang natala
abis ia ane singim. Na ani vap ang ve numai
ki nas ta kupo kalakala luai si lau rikek."

17 Na Abaraam kala sokotuk a God ani ka
ataútauia pok na Abimelek ve kana aina
na kana keve ainan asosokai ani ki atogon
nat pok 18 using God katala vil bat aongos a
keve lu i nat si keve aina aongos nei kana
vainagoan a Abimelek le si Sara, kisngana i
Abaraam.

21

Ingus and Isak

1 Au si vuk pangau ang, IAVE kala arai ani
Sara na kala ataútauia ia val kata palatung.
2 Na Sara kala sungsungukan na kala ingus
a mangsikei a nat ani Abaraam. Abaraam si
taun ke kata lapo lavan singina, au na nat
ke kita ingus ia si taun ang akorong a God
kata atatai a Abaraam tatana. 3 Na Abaraam
kala atuk a nat ang ta Isak, nat ang a Sara
kata ingus ania tatana. 4 Na Isak kalapo
limaletul kana taun i to. Au, Abaraam kala
lampulit ia val atatai ang si God. 5 Abaraam
kata lapo 100 na matas aongos si taun ke
kita ingus kana nat singina. 6 Na Sara kala
antok ta, "Pua, God katala lis iau ta bil asi
kag los maramarak singina, na man a ri si
ki longong kana ta sa kalapo serei singig,
ki kun los kuvul ve nau." 7 Na kala rodo
na mengen ang, "Si pat kana ka angkoai
si antok ani Abaraam ta Sara kapo koi si
atutus nat lak? Sikei kana, si lapo lavan
luai ke tatana, natala ingus korong a nat ke
ania."

Ri Ismael ve Agar

8 Au, nat ang kala polok alak tung si
kalapo angan korong na Abaraam kala teng
a matan angan lava i posong ro singina.
9 Sikei, Sara kala arai ta nat ang ainan
Aigipto ke kata ingus ia ani Abaraam kapo
kuskurek, 10 na kala antok a Abaraam ta,
"Ku kirikai suai ani ainan asosokai suke ve
kana nat using parik luai ta nat vo serei si
asosokai ang kame angpagal ta togtogon ke
ve kag nat." 11 Na Abaraam kalapo mamakus
alava si lomlomonai ke using nat ang kapo
kana nat kapa. 12 Sikei, God kala antok ia
asukang ke, "Ku ago ta mamakus luai an ani
kam nat na ainan asosokai ang. Longong
palau ta sa nang a Sara kapo mengen ua
tatana, using le si Isak akorong vanang,
au matan tivum emung im ki atogon asan.
13 Au na ani nat ang si ainan asosokai ang,
using kapo kam nat kapa, nala kun apolokai
ani kakana ta matan vap akorong." 14 Au

na si tenei vauk using ina Abaraam kala
asisiang men pok na kala luk a sikei a ese
laman na kala agon ia e kalakalana i Agar
kuvul ve nat ang na kala asok suai ania.
Na kanlapo su pulakai si ring varasai ang e
Berseba.
15 Au na taun a laman i nei ese ang kala
mat luai, kala amatung kana nat neite mang
ei eiang, 16 na kala pasal akipai ane ring
vunga lik na kanlapo sinong, using kapo
lomlomonai ta, "Pua, parik napa angkoai si
tere palau asukang ke ta kag nat si mat."
Na taun kapo sinong lomlomonai eiang
kala tangis alava. 17 Na God kala longong
a nat lik ang sipo tangis na kana angelo
kala songosongo le metekuku taun a Agar
asukang ke, "Agar, kupo sa? Ku ago ta leng
an, using a God katala longong lenginang
kana tangis a kam nat si ring ang kapo
matung singina. 18 Longong. Ku tak atadut
kam nat na ku teng akit ia e kungana. Using
le singina naka asereai lak ani matan vap
lava." 19 Na God kala palas a matana na
kala arai ani mangsikei a laman kapo uv le
nei roe, na kanla lolong kana ese na kanla
ainum kana nat. 20 Nat ke kata polok alak na
God kata ago kuvul ve nia. Kana ring i ago
nei ring varasai, na katapo katakai i so ta
vatilau. 21 Au na taun ang katapo ago eiang
nei ring varasai ang e Paran, rinana kila
aosongon ia ta mangsikei a aina i Aigipto.

Angainainakai si Abaraam ve Abimelek

22 Si taun ang ri Abimelek ve Pikol ki-
longmela serei si Abaraam. Pikol kapo
ainoinoai i kana petau i visvis a Abimelek.
Au, kilong mela serei na Abimelek kala
mengen asukang ke, "Si kam keve avibisan
aongos kupo abis ia, God kapo ago ve nu-
mai. 23 Asukang na napo buk ani ku atuvala
e matag na e matana i God ta ku tav abis
luai ta ring kapau taun imem ve kag inatus
na keve matan tivug kapa. Napo buk ani
ku akalit amalangas ane singig na ane si
palpal vap ke kulapo ago sokoung nei liuan
iria ta sikei palau a roron ang natala kun
akalit anim tatana." 24 Na Abaraam kala
antok ta, "Io, nala atuvala tatana." 25 Au,
Abaraam kalapo tatapokai ani Abimelek si
laman ang kana keve asosokai a Abimelek
kita luk pakang ia tatana. 26 Na Abimelek
kala antok ta, "Parik napa nas ta si kata abis
a bil ang. Parik kapa, kutapa antok aino
iau tatana. Kana palau nalapo kun longong
ania." 27 Asukang na Abaraam kala alis a
Abimelek ta mang rukun sipsip na mang
rukun bulumakau na kilongla abis karilong
angainainakai. 28 Na Abaraam kala pagal
suai ani limalengua na sipsip aina tangi-
nang. 29 Na Abimelek kala sui ia ta, "Au, nei
akorong a supsupai i limalengua na sipsip
aina ke kulapo pagal suai aniria?" 30 Na
Abaraam kala antok ia asukang ke, "Naung
ani limalengua na sipsip ke le si kungag
akorong. Ninia vang kana kapo akanangai
ta nau akorong nata tep a laman ke." 31 Le
iang vanang na kila atuk a rina ang ta
Berseba, using a ngono igenen ke kilongta
abis karilong palapalatung i angainainakai
eiang. 32 Au, emung i angainainakai ang ri
Abimelek ve Pikol, ainoinoai ang ani kana
petau i visvis, kilongla papok ane si palpal
ang si ri Pilistia. 33 Na Abaraam kala sukal a
mangsikei a ei eiang e Berseba, na ngere ei
ang kala songo ane si IAVE, God To Asikei.
34 Abaraam kata ago na taun vunga si palpal
ang si ri Pilistia.

22

God kata Atokngai ani Abaraam

1 Au, si mang taun emung i keve bil ang,
God kala atokngai ani Abaraam. Na kala
songo ta, "Abaraam!" Na Abaraam kala
ngenget ta, "Io, nau kana." 2 Na God kala
atatai ia, "Ku songo le kam ring sikei palau
a nat ta Isak, voiang kupo buk alava luai
ania na milong pasal ane si palpal Moria.
Na si mangsikei a vuk mulang eiang nala
atai amalangas ua nganlak tatana, kula
sula kam nat asukang ta kam alilis ane
singig." 3 Au na Abaraam kala tapasuk tenei
vabaukan lik na kala usausa dong kana
dongki na kala songo na pongua i kana keve
asosokai na kana nat ta Isak. Au na kala
usausa kut angkoai asi an sula ani alilis ang,
le na kila tapasuk taun a ring ang God katala
atatai ia tatana. 4 Si vapotol i taun i kari
paspasal Abaraam katan tun avunga lik na
kala arai ani oring i atatai ang ania. 5 Na
kala antok kana ngono asosokai asukang ke,
"Au kanat, milongla aiveven kokoai vang
eke ani dongki ke, na namemlong ve nat ke
namemlongla pasal alak tapai ane si vuk or-
ing suke. Namemlong an soturungai tapai,

le na namemlong me papok ane singimi-
long." [6] Au, Abaraam kala luk a volo kut ang
na kala agon ia si kalakalana i kana nat Isak,
na ninia akorong kala teng karilong vuk kut
ni na karilong samele na kilong lapo auai
aliu. [7] Na Isak kala antok ta, "Au, mamai!"
"Au sa kag nat?" Na kala sui ia, "Vuk kut
ni nang, na keve kut mat kana. Au na nei
vanang akorong a sipsip tanginang asi an
sula serei si God?" [8] Na Abaraam kala antok
ta, "Kag nat, God akorong nia ka asereai
ta ring sipsip ani alilis ke." Le na kilongla
auai kuvul alak. [9] Au na kilong anla serei
si oring ang a God katala atatai tatana, na
Abaraam kala solo atung a pata ipo sula
serei si IAVE. Au na kala kirkirimai ani keve
kut mat kuluna i pata ang. Na kala got akit
kana nat ta Isak na kala amatung ia kuli
keve kut ang lakat kuli pata ang. [10] Au, kala
sulai ani kungana ani ka luk kana samele si
lam rongok ani kana nat, [11] na angelo si IAVE
kala songosongo le metekuku, "Abaraam,
Abaraam!" Na kala ngenget ta, "Io, nau
kana." [12] Na angelo ang kala antok ta, "Luk
suai ani kungam si nat ang. Ku ago luai
ta bil an ta mangsikei a bil singina. Kana
vang nala nas luai ta kupo mamaila ani God,
using parik luai kuta lapa gel iau na kula
teng apok kam nat, nang kam ring sikei
palau a nat." [13] Au na Abaraam ka tun aliu na
kala arai ani mangsikei a sipsip tauan kapo
tuang ta kana ngono kom si mang vuk keke.
Na kanla ulak a sipsip ang na kala runguk ia
na kala sula ia asukang ta kana alilis serei
si IAVE. Na kana nat kala kalakala. [14] Na
Abaraam kala atuk a oring ang ta IAVE-ka-
asereai. Tung si taun ke anginang kipo uli
posong ta, "E kuli mulang si IAVE, nia ka
asereai." [15] Au na angelo ke si IAVE kala
vapongua i songosongo le metekuku taun
a Abaraam, [16] "IAVE kapo antok asukang
ke, 'Napo atuvala pok si asan ig. Using
kutala vil korong a bil ke, na parik kutalapa
teng apok kam ring sikei a nat, [17] io, nala
atautauia alava lak ua. Nala asereai ani
kam patvap na ki duk luai val ri kalto i
metekuku na ki miang asukang val ri kone
e ngerelo, na ki vis suai aniria kipo petau
iria na ki tauk nganlak i kari keve rina. [18] Au
na using kutala longong aro iau, keve palpal
vap aongos i kuli rina ki luk a atautauia le
si kam apolokai." [19] Le iang Abaraam kala
papok taun kana ngono asosokai na kila
pasal aongos pok ane Berseba na Abaraam
kanla soisinong eiang.

Popolokan si Naor

[20] Au, emung i keve bil ke kila antok a
Abaraam ta, "Tasim nang ta Naor ve ri
kisngana, ri Milka, kilong lapo kun atogon
nat kapa. [21] Nat tuan iria kana asan ta Us.
Vapongua kana asan ta Bus, le na Kemuel
nang kapo tamana i Aram. [22] Au na emung i
keve nat ke, Kesed, Aso, Pildas, Irilap, na kiu
iria ta Betuel." [23] Betuel vanang, nia katapo
tamana i Rebeka. Io, sukana na limaletul a
nat ta ri Milka, na tamaria ta Naor, voiang
kapo tasina i Abaraam. [24] Kapa, Naor kata
atogon a mang puat a nat le si kana ainan
asosokai Reuma. Kari keve asan ta ri Teba,
Gam, Tas na Maka.

23

Roe ani Gom

[1] Sara katala to na 127 na matas aongos
[2] le na kala mat. Kata mat e palpal Kanan
si vuk rina ang Kiriat Araba, kipo kin ia ta
Eberon. Au na Abaraam kamela radaupa
si Sara. [3] Na kanla radaupa eiang ngere
kisngana silapo matung mat ang, le na kala
tapasuk na kanla mengen ri It ta mengen
asukang ke, [4] "Napo igenen sokoung palau
kana nei liuan imi. Parik napa angtogon ve
nami. Mi atos ta ring vuk roe singig asi kag
la amunai korong ani matmat i kag aina."
[5] Au na ri It kila polpol ia ta, [6] "Arai, kupo
igenen lava luai nang na kupo asasanan e
nei liuan imem. Pilak palau nei liuan i
kamem keve vakil ta anu ang kupo buk ia
na ku amunai ani matmat i kisngam. Ka
kovek ta sikei imem ka atakun ua si saka
vakil an kula pilak ia." [7] Au, Abaraam ka
tapasuk na kala soturungai taun na ri It,
nang riria vap po tauk i palpal roe ang, [8] na
kala antok iria, "Au kanat, using milapo
naung anig asi amunai ani matmat ke, mi
longong pok tapai. Mianla mengen anig
ve Eperon, nat ang si Soar, [9] na nia ka atos
singig ta vakil ang e Makpela voiang kapo
tauk ina, nang a vakil vopo tung ang e
ngising luai i kana vuk roe. Naka samui ia
ta kapkap tapunuk aongos ina i ring ang.
Ka atos tatana e malangas i matami, na kala
kakag asi amunai ani matmat ke." [10] Eperon,
kapo igenen i It, katapo sinong eiang nei
liuan i kana vap. Au na si kari kokolon-
gong aongos e mete takaman alak ane si

kana rina, Eperon kala antok a Abaraam ta,
11 "Kag igenen lava, parik. Arai, nala alis
palau ua ta vuk roe ang kuvul ve vakil ang
nang kapo ago singina. Kana e mataria i kag
vap nalapo alis ua tatana. Pasal na kuanla
amunai ani matmat i kisngam." 12 Sikei
Abaraam kala anguan soturungai an taun
a vap i rina ang 13 na kala luklukai ane si
Eperon ta, "Ku kun longong tapai anig, man
kupo ro? Napo buk samui nang ani vuk roe
ang si kana atutung akorong. Kapo ro ani
ku naung ani samui ke le asi kag la amunai
ani matmat i kisngag eiang." Ri It aon-
gos eiang kilapo kolongong. 14 Au, Eperon
kala polpol a Abaraam asukang ke, 15 "Iau
tungag! Arai, vuk roe ang kapo angkokoai
si 400 na vuk kapkap. Sikei nia kapo bil
lik palau nang singirung. Au kanat, kuan
amunai ani matmat i kisngam." 16 Asukang
vang na Abaraam kala auai ve lomlomonai
ang si Eperon na kala pagal suai akorong
ani mamaiten i kapkap angkokoai si poisan
katala posong ia. Ri It kipo tung i longong
na Abaraam kalapo taot suai ani kapkap
punuk. 400 na vuk kapkap angkokoai si kari
tataot ri katakai i atos. 17-18 Io, sukana vang
kitala vil akorong a vuk roe ang si Eperon e
Makpela e ngere Mamre. Abaraam kalapo
serei a tamana tanginang i vuk roe ang,
kuvul ve vakil ina na keve ei aongos neina
i palpal roe ang. Samui roe ke kita teng
ia e mete takaman alak ane nei rina ang, e
malangas i mataria i ri It aongos. 19 Emung i
keve itoitonai ke Abaraam vang kala amu-
nai ani kisngana ta Sara e nei vakil ang
e palpal Kanan. Vakil ang katapo tung si
vuk roe ke Makpela e ngere Mamre, nang
kipo posong ia ta Eberon. 20 Io, sukana na
akuskus i vilvil akorong ani roe na vakil.
Abaraam kana kalapo tauk ina le si ri It. Na
kata lapo kakana nang ta gom.

24

Aina ani Isak

1 Abaram kata lapo lapan paspasal na
IAVE kata vil atauia ia si keve selen aongos.
2 Mang sikei a taun kata songo kana ainoai
i asosokai. Asosokai ang kapo tu-ainoai ani
kana keve asosokai na kana keve togtogon
aongos. Au, kala songo ia na kala antok
ia ta, "Ku amatung a kungam neite savag
3 asi kam vil akit ani palpalatung mete IAVE,
God i mete kuku na kuli rina, ta ku ago luai
ta songo aina an ani kag nat si ri aina i
Kanan, rina ke napo ago singina. 4 Sikei ku
pasal ane si kag rina na eiang ku songo ta
kana aina na Isak, si kag pat vap akorong."
5 Asosokai ang kala tapasuk na kala sui ta,
"Au, na man a aina ang kala tangag ani
pasal ve nau ane ke, sa, name songo pok
le kam nat ane si rina ang kutala papelek
ia?" 6 Sikei Abaram kala polpol ia ta, "Ku
aiveven akit luai ta ku ago ta songo an ani
kag nat ane suke pok. 7 IAVE kata songo
suai anig le si kag rina na le si kag pat vap
akorong, na ka palpalatung ve nau ta roe
ke ka alis kag inatus na matan tivug tatana.
Le si oring ke, napo nas ta nia ka asok kana
angelo aino anim ani ku vil korong a abis
ke. 8 Man a aina ang kala tangag ani papok
ve numai, kam palpalatung si bil ke kala
takunis. Sikei, ring oring lablabat palau
anim ta ku ago ta songo an ani Isak ane
suke." 9 Au, na asosokai ang kala amatung
a kungana neite savana i Abaram ta ka abis
ia asukang palau val kana palpalatung.

10 Au, asosokai ang kala luk le ta mang
keve bil roron miang le si togtogon si
Abaram, ka akos ia kuli kana sangauli na
kamel na kala tapasuk asi kana pasal ane
Aram Nakaraim. Kala pasal pasal na kala
serei si mimierokot ang Naor katapo ago
singina. 11 Au, kala serei si dim ang e ngising
i mimierokot na kamela ausai e iang. Kana
keve kamel kipo matung kokoai asi kari
inum. Katalapo pasal ani ka marmarip
tenei ngelik na ri kavulik i mimierokot ang
kime kakap. 12 Na asosokai ang kala sokotuk
ane si IAVE asukang ke, "IAVE, numai kupo
God si kag ainoinoai ta Abaram. Napo buk
ani ku akalit amalangas ta kam ngorem
roron ane singina, si oring ke ta ku vil
iau ani na sakam korong a telan ke katala
alis iau tatana. 13 Pakangai anig sipo tung
ngere dim ke, using ri kavulik i ring ke
kana kimelapo soung sime kakap. 14 Napo
buk ani ka asukang ke ta, taun na sokotuk
asi kag inum ane si mang sikei a kavulik
iria, na man a kavulik ang kala sulai ani
kungana ta ka alis laman anig, na man kapa
ka mengen asukang ke ta ka alis laman kapa
ani keve kamel ke, naka atogon a malangas
ke ta ninia palau vanang a aina ang, kutala
pilak ia ani kam asosokai ta Isak. Man kala

asukang palau val natala kin ia, nala nas
ta kam ngorem ane si kag ainoinoai kapo
tutuman."
15 Au, asosokai ang, parik kapa aulei lak
ta sokotuk na Rebeka kala soung le nei
mimierokot ang ta kana laka e kalakalana
asi me kakap. Kavulik ke, tamana ta Betuel,
nat si ri Milka ve Naor. Naor kapo tasina
i Abaram. 16 Katapo kavulik talupus luai
na parik lak katapa nas ri tauan. Au,
kala pasiang taun a dim ang, kan kap le
na kamela palak pok. 17 Au, asosokai ang
kala pataun ia na kala antok ta, "Kapo
angkoai ani na inum tapai si kam laka?"
18-19 Rebeka kala longong na kala ngorem
ia. Asukang na kala luk asiang a laka ang
le kalakalana na kala ali laman ania. Au,
asosokai ang kala inum na Rebeka kala
antok ia ta "Naka kakap laman kapa ani
kam keve kamel na ki kun inum asip le."
20 Sumasuma palau kala bekai asip ani kana
laka nei vulvul na kala sang asiang pok si
an selai laman tung a keve kamel ang kila
aulei ta inum aongos. 21 Taun a Rebeka kapo
kakap, asosokai ang kapo tung musik ipo
teremai ania asi kana nas ta kavpo tutuman
nganing ta IAVE katala auai ve nia asi kana
sakam ani paspasal ang. 22 Taun a keve
kamel ang kita kamus ta inum, kala luk a
mang keve alilis samui lava na kala alis a
Rebeka tatana. Sikei a muraling asi atung
e isuna na pongua na amaung e kungana.
23-25 Au le, kala tapasuk na kala sui ia ta, "Ku
antok iau, numai a kavulik si si akorong?"
Na kala polpol ta, "Kupo nas a Betuel, nat
ke si ri Milka ve Naor? Nau vang kana,
kana kavulik." Na kala sui ta, "Au, na
kapo atogon pangau animem nei lu ang si
tamam asi kamem matung ausai ani tenei
vong ke?" Kala antok ta, "E, kapo togon
angkoai pangau animi asi rot. Ani kam
keve kamel kapa, ring asi rot na uriuri kapo
kun punuk aroron." 26 Taun a asosokai ang
kata longong a mengen ang si Rebeka, kata
soturungai na kala nanauai ani IAVE. 27 Kata
mengen asukang ke, "Alatun ane si IAVE,
God si kag ainoinoai ta Abaram. Napo man
ua si kam roron na kam aiveven kitmat ane
si kag ainoinoai si oring ke ta kuta ausingai
anig asi kag pataun akorong ani pat vap ke
akorong singina."
28 Emung palau ina Rebeka kala sang ane
nei lu na kanla antok a rinana kuvul ve
kari matan vap. 29-30 Au, tauna i Rebeka,
kana asan ta Laban katapo kun tung kapa
eiang. Kata arai ani maus ang e isuna i
Rebeka na e ngono kungana. Na taun kata
longong a akuskus i sa na asosokai ang
katala posong ia, kata sang asiang na kanla
arai ania sipo tung ve kana keve kamel
ngere dim ang. 31 Na kala antok ia, "Au,
kana igenen roron a IAVE i la alomonaus,
kupo tung sa eiang? Me ane ke na tarung
palak ane nei lu. Natala itoitonai lenginang
a ring asi kami ausai na ring kapa ani keve
kamel ang asi kari kun ago." 32 Au, kila pasal
kuvul ane nei mimierokot na asosokai ang
kala palak ane nei lu ve kana petau. Laban
kala asok asi lukluk suai ani keve usausan
kuli keve kamel ang na ki alis bil aniria si
matung na uriuri asi kari angan. Le na kala
asok asi alis laman ani vap osósongan ang
asi kari galui kak. 33 Na emung kila sasagi
aniria. Sikei asosokai ang kala tapasuk na
kala antok ta, "Naka sonkos emung i nala
antok amalangas tapai animi ta tukulai i
kag pasal ane ke." Na Laban kala antok ta,
"Au, kapo ro, ku mengen tapai."
34 Au le, kala luklukai ta, "Nau kana na
asosokai si Abaram. 35 IAVE katala vil atauia
luai ania na ka alis ia ta amiang i ri bu-
lumakau na sipsip. Kata atauia ia kapa ta
kapkap duk, ri asosokai duk i ri tauan kuvul
ve ri aina na ri kamel na dongki miang
kapa. 36 Na kisngana ta ri Sara kita ingus
karilong nat tauan, si taun kilong talapo
lapan paspasal. Na kala atogtogon a nat
ang ta kana tauia aongos. 37 Io na kata vil
a mang palpalatung ve nau. Ka antok iau
ta, 'Ku ago luai ta songo aina an ani kag
nat si ri aina i Kanan, ring ke kana napo
ago singina, 38 sikei ku arai ania ta ku pasal
taun akorong a pat vap ang si mamai napo
angtogon ve ria na ku songo ta kana aina
na kag nat eiang.' 39 "Na nala sui ia ta,
'Au, na man a kavulik ang kala misag ani
papok ve nau ane ke?' 40 "Na kala polpol
iau asukang ke, 'IAVE, God ke napo longong
singina, ka asok kana angelo ve numai ani
ku vil korong a paspasal ke, na ku sakam
a telan ke ta ku luk aina korong ani kag
nat, si kag pat vap. Si vap ang si mamai
akorong. 41 Man kula serei si kag pat vap
akorong na kila misag anim kula takunis io,
kula takunis si palpalatung ke.' 42 "Au na
taun nata serei ngere dim ke anginang, nala
sokotuk a IAVE ta, 'God si kag ainoinoai ta

Abaram, ku pakangai anig ani naka sakam korong a telan ke. [43] Ku pakangai anig sipo tung ngere dim ke si oring ke ta man na sokotuk ane si mang sikei a kavulik i ring ke, man ka pasiang si me kakap, na man nala sokotuk ia asi kag inum, [44] na kala antok ta, "Ku inum aino, le na naka kakap kapa ani kam keve kamel" io, naka nas si akanangai ke ta ninia palau vanang a aina ang numai IAVE kutala pilak ia ani kana nat kag ainoinoai.' [45] "Au, parik napa aulei lak ta sokotuk nei lomlomonig na taum ta Rebeka kala soung ve kana laka e kalakalana. Kala pasiang na kanla kap le, na nala sokotuk ia asi kag inum. [46] "Au, akorong palau na kala luk asiang kana laka le kalakalana na kala antok ta, 'Ku inum, na naka kakap kapa ani kam keve kamel.' Asukang na nala inum na kala alis laman ani kag keve kamel. [47] "Le na nala sui ia ta, 'Au si, numai kana na kavulik si si akorong?' Na kala ngenget iau ta, 'Nau a kavulik si Betuel, nat ke si ri Naor ve Milka.' "Au na nala luk a muraling ang na nala atung ia e isuna, na nala alakai kapa ani ngono amaung ang e ngono kungana. [48] Na nala soturungai na nala nanauai ani IAVE. Nata alatun a IAVE, God ang si kag ainoinoai ta Abaram, using kata ainoai anig si selen korong ane si tivuna i kag ainoinoai ani kan osongon kana nat. [49] Au, using kalapo asukang ke napo buk ani mi abis a lau roron si selen i atutuman ane si kag ainoinoai. Man parik kapa angkoai, mi antok amalangas iau na na lomlomonai selen asi kag using."

[50] Na ri Laban ve tamana kilong la antok ta, "Bil ke kapo serei le si IAVE, na parik kapa koi ta namem mengen ta sa lakat kuluna. [51] Rebeka kana kapo ago, ku songo ia na mi pasal na kan osongon ta kana nat kam ainoinoai val kana vubuk a IAVE." [52] Taun a asosokai ang kata longong a mengen ke si Laban, kata soturungai na kala nanauai ani IAVE. [53] Emung ina kala luk na mamain ta alilis roron val mang keve bil asi maus na vakup samui lava na kala alis a Rebeka. Kata alis kapa na tauna na rinana ta mang matan bil miminaungan. [54] Au, na kila matan angan le na kila rot a tenei vong ang.

Taun kita tapangun tenei vauk asosokai ang kala antok ta, "Au kanat, mi akala iau vang na na pasal ane si kag ainoinoai." [55] Sikei tauna na rinana i Rebeka kila antok ta, "Kapo roron ani ka ago lik pok tapai ani sangauli vo alak na taun le na mi pasal." [56] Sikei kala antok ta, "Mi ago ta atakun an anig. Man a IAVE katala pakangai anig asi kag sakam korong ani paspasal ke, mi atalipai anig na na pasal pok ane si kag ainoinoai." [57] Na kila antok ta "Au kanat, tara susuiai tapai kotok ani kana lomlomonai a Rebeka. [58] Na kila songo ia na kila sui ia, "Sa, kulapo buk pasal ve igenen ke kana palau vo parik?" Na Rebeka kala antok ta, "Kapo ro, naka pasal kana ve nia." [59] Asukang na kila atatung a tauria kuvul ve aina po aiveven ang ania, asi kana pasal ve asosokai ang si Abaram na kana petau. [60] Si kana tapasuk kita poso-atauia ia asukang ke, "Taumem, numai ku tivuria i pat vap lava luai. Keve tivum e mung im ki sakam na ki ngi suai ani mamain ta rina kipo petau aniria." [61] Au, kila kokos ve kana keve ainan asoksokai kuli kamel na kila pasal ve asosokai ang.

[62] Nei pangau i keve taun ang, Isak kata pasal le Ber Lakai Roi e Negev na kamela po ago e Kanan. [63] Si tenei ngelik marmarip i mang taun kata pasal avunga lik akipai ani nei rina, asi kana an sokotuk na lomlomonai. Na taun ang kata tun alak na kala tere avunga lik, kala arai ani keve kamel si la vulis serei. [64] Si taun ang kapa, Rebeka kata kun tere aliu na kala arai ania. Kata kisiang le kuli kana kamel [65] na kala sui a asosokai ang ta, "Au si, saka igenen sukana kapo pasal taun ira?" Na asosokai ang kala polpol ta, "A, nang kag ainoinoai nang." Taun kata longong a polpol ke kata luk kana vuk vakup na kala pakut a nona. [66] Taun kianla angruduai, asosokai ang kala antok amalangas a Isak ta kana paspasal aongos. [67] Au, Isak kala tak le na Rebeka ane si lu si rinana ta Sara na kala osongon ia. Si karilong osongon kata buk alava luai ania, na kana mamakus si matmat ang si rinana katalapo pongo suai paspasal.

25

Abaraam Kata Mat

[1] Emung ina Abaraam kala osongon pok a mang aina kana asan ta Ketura. [2] Ketura kata ingus ania ta ri Simran, Ioksan, Medan, Midian, Isbak na Sua. [3] Ioksan nang katapo tamarilong i ri Siba na Didan. Na Didan katapo tivuria i ri Asurim, na ri Letusim na

ri Leumim. [4] Au na Midian katapo tivuria i ri
Epa, Eper, Anok, Abida na Elda. Io, keve vap
aongos suke, kipo matan tivuna i Ketura.
[5] Emung i kana matmat a Abaraam, kana
togtogon aongos, Isak kata luk ia. [6] Sikei,
aino si taun katapo to lak, kata alilis kapa
ani kana mang keve nat ang le si keve
kisngana ka, na kala asok suai ani keve nat
ang ane si ring ipo sanglak ta makarap, ani
ki an ago akipai i Isak.
[7-8] Io, Abaraam kata to na 175 matas aon-
gos le na kala pasal suai asi kana an ausai
ve riria kitala mat aino ia. Katalapo lapan
luai na kana matmat katapo mangsikei a
matmat ro luai. [9-10] Kana ngono nat aino,
ri Isak ve Ismael, kilongta tepai ania nei
vakil ang e Makpela, angasungai i rina ang
Mamre si vuk roe ang si Epron tamana
ta Soar. Abaraam kata samui aino ia si
patvap ke, ri Et. Io, si vuk roe ang vanang
kita tepai ani Abaraam ngere kisngana ta
Sara. [11] Emung i kana matmat, God kata
atautauia kana nat ta Isak. Isak si vuk taun
ke katalapo ago e Ber Lakai Roi.

Inatus si Ismael

[12] Kana vang na akuskus i kana mang
nat a Abaraam, Ismael, voi ke na ri Agar
kita ingus asereiai ania. Aina ke le Aigipto
katapo asosokai ke ri Sara. [13] Na kana vang
na keve asan i kana keve nat nia na Ismael,
le si tuan tung si kiu iria. Kana ainoai i
nat ta Nebaiot, le na Kedar, Adbel, Mibsam,
[14] Misma, Duma, Masa [15] Adad, Tema, Ietur,
Napis, na Kedema. [16] Kana vang na keve
asan i kana keve nat na Ismael. Kapo keve
asan kapa i 12 na tu lava i keve patvap, na
kari keve rina na ring ipo ago tul, voi ang
kita sunguk na keve asan ke. [17] Ismael kata
to aongos na 137 na matas, le na kala mat
taun kana vap. [18] Keve tivuna kita ago aliu
si palpal ang le Avila ane Sur. Sur kapo ago
nei liuan i pangau pelek a Aigipto alak ane
Asuria. Na kitapo ago i angkiki na angvis
ve matan polpolokan ang si keve tasina i
Ismael.

Iakov ve Esau

[19] Kana na akuskus i Isak, kana mang nat
a Abaraam. [20] Isak katala puat a sangauli na
matas aongos taun kata osongon a ri Re-
beka, kavulik ang si Betuel. Betuel, igenen
i patvap Aram, le Padan Aram. Na tauria
i ri Rebeka ta Laban. [21] Using ri Rebeka
kitapo ngolo, Isak kata sokotuk ane si IAVE
asi kari ingus korong. Na IAVE kata longong
kana sokotuk na ri kisngana kila sungsun-
gukan. [22] Ngono lua ang nei vingaria, ki-
longtapo uli anggegelai angpokpokai anir-
ilong. Asukang na ri Rebeka kila antok ta,
"Au si maraisa kana na bil ke kapo serei
singig?" Na kianla nanas si IAVE. [23] Au,
IAVE kala antok iria asukang ke, "Pongua
na palpal nang kipo ago e nei vingami. Na
pongua na matan vap ke, ki ago angtali-
ungai. Mang palpal vap ki dual ani mang
anu ang. Vopo aino ang ka abis ani vo
aimung irilong." [24] Io, kalapo liliuan aliu,
na taun kalapo sinong ani ki ingus. Na
kila ingus kari ngono lua tauan. [25] Vopo
soung aino ang katapo pukun melek na
katapo pukun ungan val sualakai mosong,
asukang na kila atuk ia ta Esau, supsupai
ina ta pukun ungan. [26] Emung ina tasina
kala kun soung na katapo teng akit si pung
i kakina i Esau, asukang na kila atuk ia ta
Iakov, supsupai ina ta igenen apupu. Si
taun ke Isak katalapo 60 na matas aongos
na ri Rebeka kila ingus na ngono nat ke.
[27] Au, kilongla polok alak na ngono nat
ke, na Esau katapo igenen katak aro luai ta
akalat. Katapo uli buk sili nei uten. Sikei
tasina ta Iakov katapo igenen nok, asukang
na katapo uli ago e rina. [28] Isak, using katapo
uli buk angan ani ri pok i nei uten, katapo
buk alava luai ani Esau, sikei ri Rebeka
kitapo buk a Iakov. [29] Na mangsikei a taun
Iakov katapo ago e rina i po vil amoso sup,
na Esau kala serei le nei uten ta buk angan
lava. [30] Na kala antok a Iakov ta, "A! Napo
buk angan arikek luai. Lis iau ta men sup
melek ang!" Le si oring suke, kana mang
asan ta Edom, supsupai ina ta melek. [31] Sikei
Iakov kala polpol ta, "Aino ani na lis pok
anim, ku alis aino iau ta kam sinsinong i nat
tuan, na keve roron ina." [32] Au, na Esau kala
antok ia ta, "Nalapo buk mat nang ta mol
ke. Kapo saka roron an anig na sinsinong
ang, man napo asukang ke?" [33] Na Iakov
kala antok ta, "Au, kanat. Ku palpalatung
tapai singig tatana." Asukang na Esau kala
palpalatung ve Iakov ta kana sinsinong i
nat tuan. [34] Emung ina Iakov kala alis ia
ta rukun vuk saui na men sup ang. Kata
angan le ia na kala tapasuk na kala pasal.
Asukang vanang na si selen ke Esau kata
akalit amalangas ta kana ararai alik ani
kana sinsonong i nat tuan.

Isak ve Abimelek

26

1 Nei liuan i taun ang kata atogon a mang
sikei a mol lava kata serei nei palpal aongos
ang. Katapo emung i mang mol lava vo
serei aino ang si taun na Abaraam katapo
to singina. Asukang na Isak kala pasal ane
Gerar, rina ang a Abimelek katapo tauk ina.
Na katapo vosap i matan vap i Pilistin eiang.
2 Au, Iakov kala serei eiang e Gerar na IAVE
kala serei singina na kala antok ia asukang
ke, "Ku ago ta pasiang an ane Aigipto, sikei
ku ago eke si rina ke napo antok ua asi kam
ago singina. 3 Io, man ku ago nei rina ke,
na auai ve numai na na vil atauia ua ta
nala alis imi ve keve matan tivum ta roe
aongos ke. Nala asereai atutuman vang ani
palpalatung ang nata abis ia ve tamam ta
Abaraam. 4 Na apolokai ani matan tivum
na ki serei aduk luai val ri kalto i mete
kuku, na na alis iria ta keve roe aongos ke.
Le si ngiria vanang naka asereai ta sikei
voiang na mamain ta matan vap aongos i
kuli rina ke ki luk kari alomonaus le singina.
5 Naka vil ia asukang using Abaraam kata
longong iau. Kata abis aro kag keve vubuk,
na kag keve sausaupai, na kag keve asok."
6 Io, asukang na Isak kala ago eiang e Gerar.
7 Taun ri vap i nei rina ang kila sui ia ta ri
kisngana na kala antok iria ta, "A, nang a ri
taug nang." Katapo leng vei ki raung suai
ania marai ri kisngana using kitapo ararai
miminaungan.

8 Isak katalapo ago na vuk taun eiang,
na vosap Abimelek, mangsikei a taun kala
tun asiang le nei matakoto i kana lu na
kala taping si arai ani Isak sipo malus ani
ri Rebeka. 9 Kala songo na Isak na kamela
sui ia, "Au, aina ang nang kapo kisngam,
ingko? Marai sa vanang kuta kapau iau ta
kapo taum?" Na Isak kala antok ta, "Using
apok natapo lomon ia ta mila raung korong
iau, man nata antok imi ta kapo kisngag."
10 Au, Abimelek kala antok ta, "Au, marai
sa kuta abis a lau rikek asukang? Man a
mang sikei i kag vap katala rot korong ve
kam aina, pua, nganlak kula apaus imem ta
mese lava." 11 Asukang na Abimelek kala alis
a saupai ke ane si ri vap aongos ta, "Man a
sikei ka akeke ta igenen ke vo ri kisngana
kapa, ka ago asi mat."

12 Taun ang na Isak kapo ago, kala sukal
alava nei roe ang na nia si matas ang palau
kata kopos kana suksukalan lava. Kana
sukal kata uai alak ane si sikei a lelen san-
gauli aongos na kopkopos soliu na sa kata
sukal aino ia. Io, IAVE katapo atautauia
alava luai ania 13 na kata serei atauia. Kana
keve togtogon kata polok aduk tung kala
serei a igenen tauia luai. 14 Kata atogon kana
keve manmanik miang na keve asosokai
miang kapa, asukang na ri vap i Pilistin
kilapo man ia na kila vinga rikek ania. 15 Kila
tapasuk na kila tapus na mamain ta dim i
tep ang ta kana keve asosokai a tamana, si
taun katapo to lak. 16 Le na Abimelek kala
antok a Isak ta, "Ku pasal suai animem, us-
ing kulapo soliu animem si kam atogtogon
na na kam kitmat kalapo lava."

17 Asukang na Isak kala pasal suai ani pal-
pal ang na kanla ago e nei palpal lulungai
ina i Gerar. 18 Kala tapasuk na kala tep
asereiai pok ani mamain ta dim i tep ang ta
tamana na kala atuk pok iria ta keve asan
ang tamana kata atuk iria tatana. Keve dim
ke, ri vap i Pilistin kita tapus iria emung i
Abaraam kata mat. 19 Kana keve asosokai na
Isak kila tep pulakai nei lulung ang tung si
kila sabonai ani mang sikei a laman kapo uv
alak. 20 Sikei keve katakai i aiveven vongo
le Gerar akorong kila angkiki ve petau ang
si Isak asukang ke ta, "A, laman ang nang
kapo kakamem ta laman!" Le si oring suke
vanang na Isak kala atuk a laman ang ta
Esek, supsupai ina ta 'angkiki' using kita
angkiki ve nia singina. 21 Au, kila pasal na
kianla tep na mang dim sikei kila anggege-
lai kapa singina. Le si oring suke vanang
na kala atuk a dim ang ta Sitna, supsupai
ina ta 'anggegelai'. 22 Au, kila papelek a ring
ang na kianla tep kapa na mang dim, sikei
taun ke parik vang kitalapa angmamaralai
maraina. Na Isak kala antok ta, "Pua, kana
vang IAVE kala alis pangau anira. Tara serei
aduk vanang si rina ke." Le si vuk mengen
suke na kala atuk a dim ang ta Reobot,
supsupai ina ta 'pangau roron'.

23 Le iang kala palak alak ane Berseba 24 na
si tenei vong ang IAVE kala serei singina
na kala antok ia ta, "Nau kana na God ke si
tamam ta Abaraam. Ku ago ta leng an using
napo auai ve numai. Na atauia lak ua na ku
polok alava luai ve keve matan tivum. Bil
ke na abis ia si nanauai ani kag asosokai ta

Abaraam." [25] Asukang na Isak kala atung na
mang sikei a iat eiang asi kana nanauai ani
IAVE. Kala atung kana lu eiang na kana keve
asosokai kila tep na mang dim aniria kapa
eiang.
[26] Taun kata lapo ago liliuan lik, Abimelek
kala serei singina i kana pasal le Gerar.
Kata serei ve Ausat, kana igenen ipo pini
ania, na Pikol, ainoinoai i kana keve katakai
i visvis. [27] Au, kitol la serei na Isak kala
sui iritol, "Au, marai sa kana mitolpo serei
singig, taun mita tav aiveven aro anig na
mila kirikai suai anig pelek kami rina?"
[28] Na kitol la polpol ia ta, "Namemtol tala
arai amalangas vang ta IAVE katapo uli
auai ve numai, asukang na namemtol la
lomlomonai ta kapo ro ani ka atogon na
ainainakai roron nei liuan ira. Asukang
na namemtolpo buk palpalatung ve numai
[29] ta tara ago ta angridikekai angpokpokai
anira. Parik namemta akeke tatam na
namem aiveven aro ua na namemta asok
suai anim ta luai na marip. Asukang palau
ku ago kapa ta vil arikek an ane singimem.
Using kana vang, kala po malangas ta IAVE
kapo atauia alava luai anim." [30] Au, na Isak
kala itoitonai ani mang sikei a matan angan
aniritol na kitol la angan. [31] Si tenei vauk
lik kitol la palpalatung kuvul angpokpokai
aniritol. Le na Isak kala atatung iritol na
kila angtaliungai ta marip. [32] Singina si taun
ang palau, kana keve asosokai kimela serei
singina na kila antok ia ta dim tanginang i
kari tep ang. [33] Kala atuk ia ta Siba, supsupai
ina ta palpalatung. Na asukang, tung si
taun ke kipo posong lak a rina ang ta Ber
Seba.
[34] Esau, si taun kata lapo puat a sangauli
na matas aongos, kala osongon a kavulik
ang si Beri, i pat vap ang ri It, kana asan
ta Iudit. Na kala osongon kapa na Basemat,
kavulik ang si Elon i pat vap ang i Itit kapa.
[35] Sikei ngono aina ang kilongta po uli vil
amamakus ani ri Isak ve Rebeka.

27

Poso i Atautauia ani Iakov

[1] Au, Isak kata lapo lapan paspasal na
kalapo mataba. Mang sikei a taun kala
songo kana nat tuan ta Esau ta "Kag nat."
Na Esau kala antok ta, "Io, nau kana." [2] Na
Isak kala mengen ia asukang ke, "Nalapo
lapan kana na parik napa malangas a taun
ang naka mat singina. [3] Asukang na ku luk
kam usausan ipo akalat, kam vatilau, na
kam keve vut na ku pasal ane nei uten na
ku an akalat ta ring avus anig. [4] Taun ku
papok ku me itoitonai amoso ania asukang
palau val matan pok ang nau napo uli buk
angan ania na ku luk ia ane singig, ani taun
nala angan sip le ia nala posong atautauia
ua aino le ani na mat."
[5] Sikei nia si taun ang akorong ri Re-
beka kitapo kokolongong tainau na Isak
sipo angmemengenai ve kana nat ta Esau.
Asukang na taun a Esau kala ultaliung ane
nei uten asian akalat ani tamana, [6] kila
pasal na kianla mengen ve kari mang nat
ta Iakov. Kila antok ia asukang ke ta, "A
ku longong tapai! Nata longo-tainau nang
a tamam sipo mengen ani tasim ta, [7] 'Ku
pasal na kuanla so le ta kag ring avus, na
kume itoitonai amoso ania val matan pok
ang napo uli buk angan ania, ani taun nala
angan le ia, nala posong atautauia ua e
matana i IAVE aino le ani na mat'. [8] Au, kag
nat, ku longong aroron luai na ku abis a sa
kana na atatai ua tatana. [9] Ku pasal ane nei
liuan i kara keve vongo na kuan daung le
ta pongua na natnat vubukan ro i me, na
name itoitonai ani matan pok ang a tamam
kapo uli buk ania. [10] Le na ku luk le ia na
kuan alis a tamam asi kana angan, na ka
posong atautauia ua aino le ani ka mat."
[11] Na Iakov kala antok ta, "Iau? Esau nang
kapo pukun ungan na nau napo pukun ratal
palau. [12] Man a mamai kala sigil a pukun ig,
nala sa? Kala nas akorong ta napo kapau
ia. Varas nganlak kala uak kulug na parik
ta posong atautauia." [13] Sikei kila antok ta,
"Kag nat, ku ago ta leng an. Ago na varas
ang ka lak iau. Ku abis palau a sa kana napo
antok ua tatana. La luk le na ngono vongo
lik suke."
[14] Au, Iakov kala pasal na kanla luk le
na ngono vongo lik ang na kame la alis
rinana na kila itoitonai ani matan pok ang
ani tamana. [15] Kila luk a keve sualakai roron
luai si Esau voiang katapo sinong nei lu na
kala amaus a Iakov tatana. [16] Kila luk kulit i
me na kila pakut a ngono kungana na palpal
iruna voiang katapo ratal. [17] Le na kila alis ia
ta keve pok ang na keve saui i kari la itoiton
ang.
[18] Au, Iakov kanla serei si tamana na kala
songo, "Mamai!" Na tamana kala polpol,

"Io kag nat. Numai nang a si?" [19] Au, kala
antok ta, "Nau nang kam ainoai i nat ta
Esau. Natala vil apunuk kam atatai anig.
Ku sinong atung nang na ku angan tapai
si pok ke, le na ku posong atautauia iau."
[20] Sikei Isak kala sui ia ta, "Au, kag nat, kuta
sa sabonai sumasuma nang ani bil ang?" Na
kala antok ta, "IAVE kam God kata pakangai
anig." [21] Asukang na Isak kala antok ta, "Au,
kanat kag nat, me asung ani na sigil korong
ua. Na nanas ta numai akorong nang kag
nat ta Esau vo parik." [22] Au, Iakov kala pasal
asung na tamana kala sigil ia na kala antok
ta, "Kalingam kapo tangis val kalingana i
Iakov sikei ngono kungam kapo asukang val
ngono kungana i Esau." [23] Si taun ke Isak
parik katapa arai kinle ania, using ngono
kungana katapo ungan val ke Esau. Ninia
vanang a tukulai ina kata posong atautauia
ia. [24] Au, Isak kala sigil ia na kala sui, "Si?
Numai akorong kana kag nat ta Esau?" Na
kala antok ta, "Io, nau palau." [25] Au kala
antok ta, "Kag nat, luk a pok ang na name
angan, le na na posong atautauia ua." Na
Iakov kala luk dong ia ta pok ang ve kana
men wine kapa na kala sonkos. [26] Emung
ina Isak kala antok ia, "Me asung iau, kag
nat, na kume lulus iau." [27] Na Iakov kala
pasal asung a tamana na kala lulus ia. Au,
vuk taun ang kapo lulus ia, Isak kala sain
korong a sain i kana keve sualakai na Esau
na kala tapasuk na kala posong atautauia
na Iakov. Kana posong atautauia asukang
ke, "Io, sain i kag nat kapo asukang ta sain
i nei matang, voiang a IAVE katala atauia
ia. [28] God ka alis ua ta langit i mete kuku
na tauia i kuli roe. Ku duk luai ta uai i ei
na wine tanginang. [29] Mang keve pat vap ki
abis anim na ki soturungai taun ua. Keve
tasim ki abis anim, na ki soturungai taun
ua. Riria kipo varas ua ki kun duk ta rikek.
Na riria kipo posong atautauia ua ki kun
tauia kapa."

[30] Au, Isak kala aulei ta mengen na Iakov
kala pataliung a tamana. Na akorong palau
tasina ta Esau kamela serei i akalat. [31] Kala
itoitonai aroron ani kana matan pok asi
an sasagi dong ani tamana tatana. Au,
kala palak na kala antok a tamana ta, "Au,
mamai, ku sinong atung na ku angan le si
sasagian ke, ani ku posong atautauia iau."
[32] Na tamana kala sui ia, "Au, numai nang
a si?" Na kala antok ta, "Nau apok na
Esau, kam ainoai i nat." [33] Au, vuk taun ang
kapo mengen asukang suke, Isak kala tetek
alava luai na kala sui, "Au, na mang si nang
katanla akalat le na kana palau katamela lis
pok le anig? Natala angan asip le ia kana
aino ani kupo tavas alak, na natala posong
atautauia ia kapa. Io, kalapo kakana ta
posong atautauia ang. Parik kapa angkoai
ani na luk pok ia." [34] Esau kata longong a
keve mengen ke si tamana na kala kup alava
ta tangis na kala antok ia ta, "Ku posong
atautauia iau kapa. Io nau, nau kapa ma-
mai dangis!" [35] Sikei tamana kala antok ia,
"Tasim kata serei singig ta kapau na kamela
luk a posong atautauia ang pat anim." [36] Na
Esau kala antok ta, "Kita atuk aro luai nang
ania ta Iakov, using katala kapau a matan
pongua iau lenginang. Katala luk suai ani
kag sinsinong i nat tuan, na kana kala
luk kag posong atautauia!" Na kala sui a
tamana ta, "Sa mamai, parik kutapa lomon
akipai ta ring posong atautauia anig?" [37] Na
Isak kala polpol asukang ke, "Parik nang.
Tasim vanang kana kalapo tu-ainoai anim,
na keve tasina natala posong iria ta ki
ago neite kana sausaupai. Natala posong
atautauia ia ta uai i ei na vaen tanginang.
Kalapo asukang vanang. Nau parik napa
angkoai si posong ta mang sa anim nang ka
pok petekai. Kalapo kovek nang, kag nat!"
[38] Na Esau kala sui ta, "Mamai, kupo atogon
ta sikei palau a posong atautauia? Mamai,
napo sokotuk ua ta ku posong atautauia iau
kapa." Na Esau kala tangis alava. [39] Au,
Isak kala posong dong ia ta vuk mengen
asukang ke, "Longong! Kam ring asi ago ka
ago akipai ani roron na tauia i nei roe, na ka
ago akipai ani keve langit i mete kuku. [40] Ku
igenen visvis ta samele na ku abis ani tasim.
Sikei, ka serei lak a taun ku mamal ani ago
neite kana sausaupai na kula sip pelek ia."

Iakov Kata Sip

[41] Io, le si taun ang Esau kalapo uli atogon
marala lava ani Iakov le si posong atautauia
ang tamana kata posong dong ia tatana.
Asukang na kalapo lomlomonai ta, "Uring
lik a mamai nang ka mat. Man kala mat,
io nala raung suai ani tasig ta Iakov." [42] Au,
taun ri Rebeka kila longong a mengen ang
si Esau, kila songo na Iakov na kila antok ia
ta, "Tasim nang ta Esau kapo alos pulakai
ta kana lomlomonai asi raung anim. [43] Ku

longong aro iau, kag nat. Ku sip sumasuma
palau ane si lavam ta Laban e Aran. 44 Na
ku ago e iang ve nia ani mang rukun taun
tung kana marala anim a tasim ka livus.
45 Man kala livus kana marala na kala lomon
taun a sa kuta abis ia ane singina, naka alis
mengen anim asi kam papok. Kapo rikek
ani milong aongos milong mat pelek iau si
sikei palau a vuk taun."
46 Na Rebeka kala antok a Isak asukang
ke, "Napo kirik luai nang ani ago kuvul ve
ngono omog ke i ri It. Man a Iakov kala
kun osongon korong kapa singiria, loi, kag
to parik luai kapa angkoai si ka roron."

28

1-3 Asukang na Isak kala songo na Iakov
na kala pinipini ia ta mengen asukang ke,
"Ku ago luai ta osongon an ta sikei i keve
aina ke i Kanan. Ku tapasuk na ku pasal ane
Padan Aram ane si tivum ta Betuel, tamaria
i rinam. Ku luk ta mangsikei i kana keve
kavulik a Laban ani kam aina. Laban nang
kapo tauria i rinam." Isak kata posong dong
kapa ia ta poso-atauia ke, "God Tavirimok
Luai ka vil atauia ua. Ka apolokai ani kam
polpolokan ki serei a matan vap lava luai.
4 Ka alomonaus imi ve keve matan tivum na
ka alis imi ta roe ang, kana kupo ago ia val
sokoung. Roe ang nang God katala atogon
a Abaram tatana." 5 Au, Isak kala mengen
asip na kala asok na Iakov asi kana pasal
ane si Laban e Padan Aram. Tamana i Laban
ta Betuel le Aram. Na ri Laban kilongpo
angtaumal ve ri Rebeka. Na ri Rebeka
vanang kipo rinarilong i ri Iakov ve Esau.
6 Si pangau i taun ang Esau kala longong
ta Isak katala poso-atauia na Iakov na kala
asok suai ania ane Padan Aram asian luk ta
kana aina le iang. Na taun kata poso-atauia
ia kata pinipini ia ta ka ago luai ta osongon
an ta sikei i keve aina ke i Kanan. 7 Na Esau
kala kun longong ta Iakov katala longong a
tamana na rinana na kala pasal ane Padan
Aram. 8 Le iang Esau kala kinle ta tamana
kapo kirik ani ri aina i Kanan. 9 Asukang na
kala pasal ane si matan vap ang si Ismael,
mang nat ang si Abaram, na kanla osongon
kana mang kavulik kana asan ta Ma-alat.
Tauna i Ma-alat ta Nebaiot. Osongon ke
kata vil a tataot lava na mang keve aina ang
katala osongon lenginang iria.

Kalinga nei Orodung

10 Io, Iakov kala papelek a Berseba asi
kana pasal ane Aran. 11 Au, nei liuan i kana
paspasal kanla serei si mang vuk ring na
kala vong ania. Na kala lomlomonai ani
ka matung ausai ani tenei vong ang e iang.
Kala luk a mang sikei a vuk iat asi kana
kirang vangang na kala pok suai asi kana
rot. 12 Taun kalapo rot kala arai ani mang
sikei a kikiklakan kapo tung asiang le mete
kuku ane kuli vunep. Kana keve angelo
a God kitapo pasal angpok kuluna. 13 Na
IAVE kapo tung e pangkul. Kala mengen
asukang ke, "Nau kana na IAVE, nia palau
a God, nang a tivum ta Abaram na tamam
ta Isak kilongpo lomlomon singina. Naka
alis imi ve keve matan tivum ta roe ke kana
kupo matung singina. 14 Matan tivum ki duk
pitpitliu luai. Ki polok apapanai alava luai
ane si keve matana i malu aongos i kuli rina.
Naka asereai ta sikei le nei liuan imi voiang
na mamain ta matan vap aongos i kuli rina
ke ki luk kari alomonaus le singina. 15 Teng
akit a mengen ke. Nau kana ve numai. Naka
aiveven ua si kam keve paspasal aongos.
Na emung nala songo pok ua ane si roe ke,
using parik luai napa angkokoai si papelek
anim tung si nala vil korong a palpalatung
ang natala palpalatung ia ve numai." 16 Au,
na Iakov kala tapangun na kala lomlomonai
ta, "Pua, kapo tutuman luai, IAVE kana
kapo ago si vuk vunep ke, na parik natapa
malangas tatana." 17 Vuk leng lava kalapo
serei singina na kala antok ta, "Vuk vunep
ke kana kalapo vil a leng iau. Kapo tutuman
luai, oring ke kana kapo lu si God, na kana
na takaman i mete kuku."

18 Si tenei vauk lik Iakov kala tapasuk
na kala luk a iat ang kata kirang vangang
tatana na kala atung atung ia na kala vekai
rul i oliv kuluna. 19 Na kala atuk a ring ang
ta Betel, supsupai ina ta lu si God. Aino
kitapo uli posong ania ta Lus. 20 Eiang Iakov
kala vil a mang palpalatung ve God asukang
ke, "Man ku auai ve nau, na man ku ararai
bat anig si paspasal ke napo pasal ia, na
man kapa ku alis pok na ku amaus iau, 21 na
man nala vil korong ia ta nanla serei pok
si kana lu na mamai, io, man ku pakangai
anig asukang suke, nala luk vang ua val
kag God, IAVE. 22 Akanangai ke kana natala
atung atung ia kalapo kam lu. Le si keve
tauia ang ku alis iau tatana, nala alis pok ua
ta tataot-sangauli iria aongos."

29

Iakov Kata Angruduai ve Laban

1 Au Iakov kala pasal na kanla serei si
palpal roe ang si matan vap ang si ring ipo
sanglak ta makarap. 2 Eiang kala arai ani
potol a kuvkuvulan i sipsip na kipo matung
ngere mang sikei a dim. Kitapo ainuinum
ri sipsip si dim ang. Vuk iat i nguruna i
dim ang katapo vuk iat lava, 3 na si taun na
ri sipsip kianpo ago kuvul eiang, vap ipo
aiveven ang aniria kipo uli ul suai ani iat
ang le na ki ainum iria. Emung ina kipo uli
ul pok ani iat ang bat a nguruna i dim ang.
4 Au, Iakov kala serei eiang na kala sui na vap
ang ta, "Au si, keve tungag, nami akorong
kana le voi?" Na kila antok ta, "Namem
nang le Aran." 5 Au, na kala sui iria ta, "A,
mipo nas kana na Laban, nang a tivuna ta
Naor?" Na kila antok ta, "E, namempo nas
ia." 6 Na Iakov kala sui ta, "Au sa, kapo to aro
palau?" Na kila antok ta, "E, kapo to aro.
A! Ta kana kavulik kana ia ta Rakel kapo
pakasang ve kari keve sipsip." 7 Na kala
antok ta, "Apua, makarap kana kapo ago e
pangkul lak. Parik lak kapa taun si songo
aiton ani ri sipsip asi kari rot. Mi ainum iria,
le na mi songo iria asi kari an angan. 8 Sikei
kila antok ta, "Parik kapa angkoai tung a
keve sipsip aongos kila seserei, io kila ul
suai vanang ani iat ke na namem la ainum
vang a ri sipsip aongos." 9 Au, taun ang kapo
angmemengenai lak ve ria, Rakel kamela
serei ve keve sipsip ang si tamana. Katapo
kun katakai i aiveven sipsip kapa. 10 Tamana
i kavulik ke kapo tauna i rinana i Iakov. Au,
kamela serei ve keve sipsip ang si tamana
na Iakov kala arai ania na kala paliu na kala
ul suai ani iat ang na kala ainum a keve
sipsip ang si lavana. 11 Si vuk taun ang Iakov
kalapo maramarak arikek luai. Ka lulus
ia, ka tangis alava luai ta uruk. 12 Na kala
antok ia ta kapo angtogon ve tamana na
ninia kapo nat si ri Rebeka. Au, Rakel kala
sang pok na kanla antok a tamana. 13 Taun
a Laban kata longong a akuskus i tipasina
ta Iakov, kala pasal sumasuma asian ruduai
ania. Kala vongok ia na kala lulus ia, le na
kala songo alak ia ane nei lu. Eiang Iakov
kanla atatai ia ta keve bil aongos ang kata
serei singina.

Aina ani Iakov

14 Asukang na Laban kala antok ia ta,
"Numai kupo palpal ig atutuman luai." Au,
Iakov katala ago na sikei a ulen ve nia,
15 na Laban kala antok ia asukang ke, "Kupo
tipasig, sikei napo misag ani ku abis palau
anig. Ku posong amalangas a samui ang
kupo buk ia." 16 Au, Laban katapo atogon
kana pongua na kavulik, anu aino ang kana
asan ta Lea, na vopo using ania nang Rakel
palau. 17 Lea katapo ararai ro, sikei Rakel
katapo ararai talupus luai si pukun ina aon-
gos. 18 Iakov katapo buk a Rakel, asukang
na kala antok a Laban ta, "Naka abis anim
ani limalengua na matas aongos, na emung
ku lis iau ta kam kavulik tanginang ta Rakel
ani na osongon ia." 19 Na Laban kala antok
ta, "Pua, kapo roron luai ta na alis ia ane
singim na parik ta ane si mang igenen
petekai. Ku ago eke ve nau." 20 Au, le iang
Iakov kala abis ani limalengua na matas
aongos asi luk ani Rakel. Na limalengua
na matas ang kata asukang ta rukun taun
lik palau using kana vubuk ani kavulik ke
katapo tavirimok.

21 Emung ina Iakov kala antok a Laban
ta, "Au, ku lis iau vang ta kag aina. Kag
taun i abis ania kala kamus na kana nalapo
buk ago ve nia." 22 Asukang na Laban kala
songo akuvul aongos na vap i ring ang
na kala teng a mang sikei a matan angan.
23 Sikei si tenei ngelik sagup, kala songo le
na Lea na kanla alis a Iakov tatana. Na
Iakov kala rot ve nia. 24 Laban kata alis
kapa kana ainan asosokai ta Silpa ani kan
asosokai si Lea. 25 Au, si tenei vauk Iakov
kala tapangun na kala taping ta Lea eiang.
Na kala antok a Laban ta, "Au, marai sa kana
kupo vil iau asukang ke? Nata abis anim asi
kag osongon ani Rakel. Na marai sa kana
kutala kapau iau?" 26 Na Laban kala atatai
ia asukang ke, "Kamem laulauan eke parik
kapa ainak ani kavulik emung kan osongon
aino ani kavulik aino ang. 27 Parik. Sikei
kapo ro. Ku akamusai tapai ani limalengua
na taun i matan angan i osongon ke ve
Lea, na emung ina namemla alis ua kapa
ta Rakel. Sikei, kula abis pok le vanang
na mang limalengua na matas." 28 Au, kila
akamusai tapai ani matan angan i osongon
ani Lea na emung Laban kala alis ia ta Rakel
ani ka osongon ia kapa. 29 Kata alis kapa ta
kana ainan asosokai ta Bila ani ka asosokai
si Rakel. 30 Au, na Iakov kala kun ago ve
Rakel, na kata buk alava luai ania sikei Lea
parik. Na Iakov kata abis ani Laban ani

mang limalengua na matas aongos pok an.

Inatus si Iakov

31 Au, IAVE kata arai ta Iakov parik katapa
buk a Lea, na kala asereiai ania ta Lea ka
atogon nat, sikei Rakel ka ngolo. 32 Asukang
na Lea kala atogon kana sungsungukan
na kala ingus kana nat tauan. Na kala
lomlomonai asukang ke, "IAVE katala arai
korong ani kag mamakus. Kala koi vang
kana ta kag tauan kala kun buk anig." Le
si mengen suke vanang na kala atuk a nat
ang ta Ruben. 33 Au, kala anguan vinga an
na kala ingus kana mang nat. Na kala lom-
lomonai ta, "IAVE katala nas ta kag tauan
parik lak kapa buk iau, na kala alis iau kapa
ta mang nat ke." Le si mengen suke vanang
na kala atuk a nat ang ta Simeon. 34 Au, na
kala anguan vinga an na kala ingus kana
mang nat. Na kala lomlomonai ta, "Au,
kana vang nganing kisngag kala pataun iau,
using natala ingus kana potol a nat." Le si
mengen suke vanang na kala atuk a nat ang
ta Levi. 35 Au, na kala anguan vinga an na
kala ingus a mang nat na kala lomlomonai
ta, "Si nat ke, naka alatun a IAVE." Le si
mengen suke vanang na kala atuk a nat ang
ta Iuda. Au, emung i nat ke, parik kata lapa
anguan ingus an ani rukun taun lik.

30

1 Au, Rakel kala arai ta parik kapa angkoai
si ingus korong ta ring nat anirilong ve
Iakov na kala atogon vinga maiten ani
tasina. Na kala antok a Iakov ta, "Ku alis
ta kag ring nat vei nganing naka mat ta
mese!" 2 Iakov kala marala na kala antok
ia, "Au sa? Nau nang naka luk a pangau
ang si God, voiang ninia kapo teng akit ua
si atogon nat?" 3 Au, na Rakel kala antok ia
ta, "Kapo ro, sikei kana kag ainan asosokai
kana ta Bila. Ku ago tapai ve nia na ka ingus
tapai ta kag ring nat, na le si nat ang, na kun
tutapong apolokai ta kakag ta kun matan
vap." 4 Asukang na kala alis a Iakov ta kana
ainan asosokai ta Bila ani kan rot ve nia
asukang ta kana aina. Io, na Iakov kala rot
ve nia 5 na kala atogon kana sungsungukan
na kala ingus a sikei a nat. 6 Au, na Rakel kala
antok ta, "God kana vang katala asapang
iau. Katala longong iau, na kala alis nat
anig." Le si mengen suke vanang na kala
atuk a nat ang ta Dan. 7 Au, Bila kala anguan
vinga pok an na kala ingus kana vapongua
i nat. 8 Na Rakel kala antok ta, "Nata atogon
angkasai lava ve tasig na kana nala dual."
Le si mengen suke vanang na kala atuk a nat
ang ta Naptali.

9 Au, Lea kala arai ta parik kapa anguan
ingus an na kala kun songo ani kana ta kun
ainan asosokai ta Silpa na kala kun alis ania
ane si Iakov ani kan kun ago ve nia asukang
val kana aina. 10 Eiang Silpa kala kun ingus
ta mang sikei a nat ani Iakov. 11 Na Lea
kala antok ta, "Pua, kag bil roron luai!" Le
si mengen suke vanang na kala atuk a nat
ang ta Gad. 12 Ago lik na Silpa kala anguan
ingus pok an ani kana vapongua i nat ani
Iakov. 13 Na Lea kala antok ta, "Pua, napo
maramarak luai! Ri aina aongos kana ki
posong iau ta nau a aina maramarak." Le
si mengen suke vanang na kala atuk a nat
ang ta Aser.

14 Kalapo vuk taun vunga lik na taun i
kopkopos kon kala serei. Mang taun Ruben
kala pasal ane matang na kanla sabonai
ani mang keve uriuri roron. Kala luk le
ia na kamela alis a rinana ta Lea tatana.
Au, Rakel kala arai ania na kala antok a
Lea ta, "Pua tasig, ku alis kapa ta kag ta
kun keve uriuri ani taun na inum ia nala
kun atogon vinga." 15 Sikei kala antok ia
asukang ke, "Sa, parik kupa angkoai lak?
Kutala luk pakang iau ta kag tauan, na kana
kulapo anguan buk luk pakang anig ta keve
uriuri ke." Na Rakel kala antok asukang ke,
"Kala ro luai, nganlak tenei vong ke Iakov
kame rot ve numai, ngenget ani keve uriuri
ke." 16 Asukang vanang na taun a Iakov kata
papok le matang tenei ngelik ang, Lea kata
pasal na kanla ruduai ia na ka antok ia ta,
"Natala seupok nang ua ta mang keve uriuri
i la alis ta kag nat, ani ku ago vong nganlak
ve nau." Asukang na si tenei vong ang kala
rot kuvul ve nia. 17 Na God katala longong
korong a Lea na asukang kala anguan vinga
pok an na kala ingus ta kana vapalpalima
i nat ani Iakov. 18 Na kala antok ta, "God
kana kapo seupok iau using natala alis kag
ainan asosokai ane si kag tauan." Le si
mengen suke vanang na kala atuk a nat ang
ta Isakar. 19 Na kala anguan vinga pok an
na kala ingus kana valimalesikei i nat ani
Iakov. 20 Na kala antok ta, "Kana God kapo
alis iau ta alilis talupus luai. Kana vang
kisngag ka aminaung singig using natala
ingus ania ta limalesikei a nat aongos." Le

si mengen suke vanang na kala atuk a nat
ang ta Sebulun. [21] Si mang vuk pangau pok
emung ina kala ingus kana kavulik na kala
atuk ia ta Dina. [22] Au, emung ina God kala
lomlomonai pok ani Rakel. Kata longong
kana tangis na kala itoiton pok a laka ipo
matung nei vinga ta ri popo lik. [23] Au, na
kala vinga na kala ingus a sikei a nat. Na
kala antok ta, "Si taun ke God katala luk
suai ani kag mese. [24] Kapo roron ta IAVE ka
alis anig ta kag mang sikei pok a nat." Le si
mengen suke vanang na kala atuk a nat ang
ta Iosep.

Iakov Kata Serei Atauia

[25] Emung i Rakel i la ingus tapai ani Iosep,
Iakov kala antok a Laban asukang ke, "Al-
mug, kalapo taun ani ku atalipai anig na
naka papok ane si kag rina akorong pok.
[26] Ku alis iau ta kag ngono aina na kag
inatus kana nata mela abis amarai aniria
singim, na naka pasal. Numai akorong kupo
malangas aro luai ani abis lava ang natala
teng anim tatana." [27] Sikei Laban kala antok
ta, "Man kupo ainak, napo sokotuk ani ku
ago. Natala arai si kag keve tangatangai
ta IAVE kapo vil atauia iau using numai
palau. [28] Kapo ro, posong kam samui na
naka seupok ua." [29] Na Iakov kala antok
ta, "Numai kupo malangas aro ta natalapo
abis alava luai anim, na kupo malangas aro
ta kam keve vongo kita polok aro si kag
aiveven. [30] Menlik ang kutapo atogon ia
aino ani kag serei eke, kana katala polok
alava luai. Si saka oring an natapo ago
singina IAVE katapo vil atauia ua. Sikei
nei akorong vang kakag ta kun taun si abis
akorong anig na kag inatus?" [31] Au, Laban
kala sui ia ta, "Naka alis vang kana ua ta
sa?" Na Iakov kala polpol ta, "Ago ta alis
an anig ta mang sikei a bil. Sikei man
ku abis a ring sikei a bil palau anig, naka
aiveven aliu lak tapai ani kam keve vongo.
[32] Napo buk ani tarung ainainakai asukang
ke: Atalipai anig na nakan pasal nei liuan
kam keve meme na kam keve sipsip, na
nakan irang suai nei liuan iria, riria kipo
atogon salik na riria kapa kipo ituitumai na
kipo pukun miting. Riria vanang, kilapo
kag samui. [33] Kag atutuman si bil ke ka
serei amalangas singim iles lak, man kupo
buk ararai pok ani samui ke ku seupok iau
tatana. Saka meme vo sipsip an parik kapa
atogon salsalikai kime serei lak nei liuan i
kakag ta keve vongo, ka malangas singirung
aongos ta nata tainau iria." [34] Au, Laban kala
antok ta, "Io, napo ainak luai. Kapo ro ani
ka asukang palau val kutala posong atangis
ia." [35] Na nia si taun ang akorong Laban kala
pasal na kanla irang suai ani keve meme
tauan vap po ituitumai na salik ang, na
asukang kapa si keve meme aina aongos
ang. Keve sipsip kitapo atogon ituitumai
posok singiria na keve sipsip miting aongos
kata irang suai kapa aniria. Riria aongos
vang kana kata alis kana keve nat ani ki an
aiveven iria. [36] Kila pasal ane ring vunga
akipai ani Iakov. Pangau ang nei liuan
irilong ve Iakov, kipo angkoai si pasal ania
ani potol a taun aongos. Au, na Iakov si
taun ke katapo aiveven lak kana mang keve
vongo na Laban.

[37] Au, Iakov kanla tangai le ta mang keve
ngakan lik i mang keve ei posok. Kala dek
suai ani palpal i kulit iria ani ki atogon
salsalikai. [38-39] Le na kamela asiang iria
nei keve vulvul ipo inum ang ta ri vongo,
ani taun ki serei sime inum, bil ang kapo
matung amalangas luai e noria. Taun ri
vongo aina kila pukun manas ta buk tauan,
na ki pasal sime inum, kimela ago kuvul ve
keve vongo tauan e mete keve ngakan ang.
Na si selen ke nganlak kila ingus na keve
natnat tanginang atogon salik na pukun
ituitumai kapa. [40] Na Iakov kala irang suai
ani keve natnat tanginang lik ang apetekai,
na mang matan ang kala atung iria ani ki tu
talang a keve vongo salik na pukun miting
ang si Laban. [41] Na taun a keve vongo aina
vap po dual ang kila pukun manas, Iakov
kala amatung a keve ngakan ang e noria ani
ki ago kuvul mete nem ang. [42] Si keve vongo
vo ngau ang parik katapa abis iria asukang
ke. Asukang na si selen ke, vap po pukun
ngau ang kita pasal ane si Laban, na keve
anu dual kita pasal ane singina. [43] Au, si
selen ke Iakov kata serei atauia alava luai na
kala kun atogon ani kakana ta kun tangan
vongo lava luai akorong. Kata atogon kapa
kana keve asosokai i ri aina na ri tauan, na
kana keve kamel na keve dongki kapa.

31

Iakov Kata Sip Pelek a Laban

1 Na Iakov kala longong kana keve nat a
Laban kipo angtokai ta, “Iakov nang katala
luk aongos a sa na tamara katapo atogon ia
na kala tauia le si kana keve bil a tamara.”
2 Na kala arai ta karilong angtunganan ve
Laban parik katalapo anguan roron an val
aino. 3 Asukang na IAVE kala antok ia
asukang ke, “Ku papok ane si roe ang si keve
tamam na kam pat vap akorong. Naka auai
ve numai.” 4 Au, Iakov kala alis mengen
ani Rakel ve Lea asi karitol me angruduai
si ring ang kana keve vongo kitapo ago
singina. 5 Na kala antok irilong asukang
ke, “Napo arai ani tamamilong na nalapo
arai ta kana laulauan ane singig kalapo
petekai ani aino. Sikei God ang si mamai
kapo uli auai lak ve nau. 6 Milongpo nas
ta nata abis ani tamamilong ta kag dual
aongos, 7 sikei lak katapo kapau alava iau
na ka sasakol kag keve seuseupok amatan
sangauli aongos a taun. Sikei God parik
katapa atalipai ania ani ka vil arikek iau. 8 Si
man katapo antok ta keve vongo ituitumai
ang kapo kag samui, nganlak a keve vongo
ang ki ingus asereai ani ri anu ituitumai
papalik. Na si man ka antok ta keve anu
salik ang ki kag samui, nganlak ki ingus
asereai ani ri anu salik papalik. 9 Asukang
vanang na God katala luk suai ani kana
keve vongo a tamamilong na katala alis iau
tataria. 10 Si taun ipo apitus, nata atogon a
mang sikei a orodung. Nata tun alak na nala
arai ta keve me tauan aongos ang kitapo
ago kuvul ve keve me aina, kipo atogon
salik na pukun ituitumai. 11 Au, asosokai
si God kala songo iau ta, ‘Iakov!’ Na nala
polpol ta, ‘Io, nau kana.’ 12 Na kala antok iau
asukang ke, ‘Tun alak na ku arai ta keve me
tauan suke kipo ago kuvul ve keve me aina,
riria aongos kipo atogon salik na pukun
ituitumai. Napo pakangai anim asukang ke
using napo nas aro a keve lau ang a Laban
kata abis ia singim. 13 Nau kana na God
voiang kutala palpalatung ve nau e Betel.
Na kutala akanangai ani kam palpalatung
si vuk iat ang. Kana, ku tapasuk suai ani
ring ke na ku papok ane si rina ang kita
asereai anim singina.’ ” 14 Au, ri Rakel ve
Lea kilong tala longong a akuskus ang si
Iakov na kilongla mengen ia asukang ke,
“Parik namemlong pa anguan atogon an
ani kamemlong palpal i togtogon ang si
tamamemlong. 15 Lenginang namemlong
lapo bil val sokoung e matana. Katala
atos tatamemlong na kala angan aongos na
samui imemlong. 16 Kalapo tutuman luai
asukang ke ta kana keve tauia voiang God
kata luk suai ania, kalapo kakamemlong ve
kamemlong inatus.”

17-18 Au, Iakov kala tapasuk asi kana pasal
pok ane si roe ang si tamana ta Aisak e
Kanan. Kala agon kana ngono aina ve
inatus kuli kamel na kila pasal. Kana
keve vongo aongos na kana keve togtogon
aongos i kana asereai ang e Padan Aram,
kata apasal iria eno. 19 Aino, si pangau ang
a Iakov katanpo tok sipsip singina, Rakel
kata luk musik a keve tangatangai ang i
neina i lu si tamana, na Iakov parik kapa
nas. 20 Na mang anu, Iakov kata kapau na
Laban le Aram ta tav mengen amalangas
ania ta kalapo usausa asi sip pelek ania.
21 Au, Iakov kala tapasuk na kala sip veai ani
kana togtogon aongos. Kanla ngum putuk a
Iuperetes na kanla palak taun a palpal kuli
putput ang e Gilear.

Pisu si Iakov ve Laban Kala Ro

22 Si vapotol i taun Laban kala longong ta
Iakov katala sip. 23 Asukang na kala songo
aiton a keve tungana na kila lu using na
Iakov. Si va limalengua i taun kanla sabonai
ania si palpal kuli putput ang e Gilear. 24 Si
tenei vong i taun ang, God katala mengen a
Laban nei orodung asukang ke, “Ku aiveven
ta ku ago ta asuai an ta vuk mengen rikek vo
mengen roron ane si Iakov.” 25 Io, ninia si
taun ang, Iakov katapo atu lu eiang e palpal
kuli putput, na Laban kanla sabonai ania
eiang. Asukang na ri Laban ve keve tungana
kila kun atu lu eiang. 26 Au, Laban kala ki
na Iakov asukang ke, “Marai sa kuta abis a
lau rikek ke? Kuta kapau iau si sa? Marai sa
kuta akos suai ani kag ngono kavulik val vap
amiming si taun i visvis? 27 Marai sa kuta
sip musik asukang? Marai sa parik kutapa
mengen amalangas aro? Man kuta mengen
amalangas aro, nala vil matan angan asi
kara angatatungai ta uruk na mikamika na
tangam. 28 Marai sa parik kutapa atalipai
anig ani na lulus atatung a keve vuvui ke
na ngono rinaria? Sikei kutala vil a lau
nio asukang ke! 29 Napo atogon kana na
kitmat si vil arikek anim, sikei God ang si
tamam kata antok vong iau asi kag ago ta

asuai an ta vuk mengen roron vo mengen
rikek dong anim. 30 Napo malangas ta kutala
tapasuk suai using kam vubuk lava luai ani
ku papok ane si tamam. Sikei marai sa
kuta tainau na keve tangatangai i neina i
kag lu?" 31 Na Iakov kala antok a Laban
asukang ke, "Natapo leng ta ku teng apok
kam ngono kavulik. 32 Sikei kapo ro, man
ku sabonai ta sikei imem kapo teng kam
keve tangatangai, igenen ang ka mat. E
mataria i keve tungara ke, numai akorong
ku ararai ta man kapo atogon ta bil kapo
kakam na kapo ago eke singig, ku luk ia."
Iakov parik katapa malangas ta Rakel nang
kata tainau na keve nem ang. 33 Au na Laban
kala palak nei lu si Iakov, na nei lu si Lea,
na si ngono ainan asosokai ang, sikei parik
katapa sabonai ta bil. Kala soung le nei lu si
Lea na kamela palak akorong nei lu si Rakel.
34 Io, na Rakel katala amunai ani keve tan-
gatangai ang e neina i kana sinsinong i kuli
kamel na kala gon lakat kuli sinsinong ang.
Au, Laban kamela gule pulakai e nei kana lu,
sikei parik kapa sabonai ta bil. 35 Na Rakel
kala antok a tamana ta, Mamai, ku ago ta
atu marala an anig si kag tav tadut e matam,
sikei napo ulen nang." Asukang na kata
gulegule tav sabonai ani keve tangatangai
ang.

36 Au, na Iakov kala tapasuk na kala sui
marmaralan a Laban asukang ke, "A, nei
kag rikek evoi? Saka lau rikek an nata
abis ia ane singim na kumepo lu using iau
asukang ke? 37 Kutala gulegule alava si kag
keve togtogon. Au, kutala sabonai ako-
rong ani sa nang kapo kakam i nei kam lu
akorong? Asinong ia eke e ring malangas,
e mataria i kam keve angtogon na kakag
kapa. Au na ki antok vanang ta ke si ta
bil akorong. Sikei, ku arai, kapo kovek luai
nang! 38 Nata ago ve numai na pongua na
sangauli na matas amot sipo aiveven ani
kam keve sipsip na kam keve me, na parik
kitapa akau a mat lik tapai. Na parik kapa
natapa angan lik ta sikei a sipsip tauan
i kam keve vongo. 39 Man ri kauvek loi
kitame rangas ta mang vongo, parik natapa
akalit ua tatana, using nau akorong natapo
uli seupok musik ania. Au, na man kita
tainau tenei vong vo tenei ias, kutapo uli
sungil anig asi seupok ania. 40 Kag ago
katapo asukang ke: Ngan i sinang katapo
ngan iau tenei ias na mulak lava katapo
meng iau tenei vong, na parik natapa rot
aroron. 41 Katapo asukang ke ani pongua
na sangauli na matas aongos ang natapo
ago ve numai. Nata abis a sangauli na
puat a matas ani kam ngono kavulik na
limalesikei a matas ani kam keve vongo.
Ani kag seuseupok, kuta sasakol ia a matan
sangauli aongos na taun. 42 Sikei napo nas ta
God kata pakangai anig. Ninia palau na God
ang mamai ta Aisak kapo mamaila ania, na
vuivui ta Abaram kata using ia, man ninia
parik katapa pakangai anig, kula asok suai
anig kovek luai i bil. Sikei katala arai ani kag
kui na kag abis lava na asukang kala ki bat
ua tenei vong."

43 Au na Laban kala polpol a Iakov
asukang ke, "Ngono aina ang, kag ngono
kavulik. Na karilong inatus, kakag ta ina-
tus, na keve vongo aongos ang, kakag kapa.
Keve bil aongos eke kapo kakag. Sikei nala
abis sa akorong vang kana ani kag ngono
kavulik na karilong matan inatus? 44 Me na
tarung palpalatung kuvul, na karung pal-
palatung ka tung akit val karung akanan-
gai." 45 Au, asukang na Iakov kala luk a
mangsikei a iat na kala atung atung ia. 46 Na
kala asok kana vap ta "Mi lukluk iat ane
ke." Na kimela asinong kuvul na keve vuk
iat ang si sikei a kirim, le na kila matan
angan eiang ngere kirim ang. 47-48 Au, La-
ban kala antok ta, "Kirim iat ke kapo tung
akanangai ani karung palpalatung si taun
ke anginang." Le si mengen ke vanang na
kana asan a ring ang ta Galer, supsupai ina
ta kirim i akanangai. Laban kata posong
ia si kana mengen ta Iegar Sa-aduta, na
Iakov kata posong ia si kana mengen ta
Galer. 49-50 Na Laban kala mengen kapa ta,
"IAVE ka ararai anirung si taun tarung po
ago angpetpetekai anirung pok. Man kula
tav aiveven aro ani kag ngono kavulik, vo
man kula osongon ta mang keve aina atava
irilong, kupo malangas ta God kapo arai
anirilong si karung angmemengenai kana,
kantanem tarung papalik tarungpo ago si
vuk taun ke." Le si vuk mengen suke na
kana mang asan a ring ang ta Mispa. 51 Au
Laban kala mengen kapa na Iakov asukang
ke, "Kana vang kana na kirim iat ke na kana
vang kana na iat ke natala atung ia nei liuan
irung, 52 kilongpo akanangai ani nau na ago
ta pasal liu irilong ane si kam palpal roe,

na numai kapa ku kun ago ta pasal liu an
ane si kakag ta palpal asi vil arikek pok
anirung. 53 God ang si ri Abaram ve Naor
na tamarilong, ninia kapo arai anirung na
ninia vanang ka saupai anirung ta mengen
ke kana kapo tutuman vo kapo tav tutu-
man." Asukang na Iakov kala palpalatung
mete Igenen Mamaila ke IAVE, voiang a
tamana ta Aisak kapo mamaila ania, 54 na
kala sulsuluk kana alilis ane singina eiang
e palpal putput na kala songo kana petau
asi me matan angan. Emung i kari matan
angan kila rodot aongos e iang. 55 Si tenei
vauk lik Laban kala tapasuk na kala lulus
atatung a keve tivuna na kana ngono kavu-
lik na kala ponsong atautauia iria aongos.
Au le na kala papelek iria na kala papok ane
si kana rina.

32

Iakov kata Papok ane si Esau

1 Na taun ang Iakov kalapo kun akikik kak
using ani kana paspasalan, na keve angelo
si God kimela angruduai ve nia. 2 Taun
kala arai aniria na kala posong ta, "Pua,
nala arai ani kana kuvkuvulan a God!" Le
si oring ang vanang na kala atuk a ring
ang ta Manaim. 3 Taun ang tasina i Iakov
ta Esau katapo ago e Seir si palpal Edom.
Na Iakov kala asok igenen aino ane singina
4 velai ani pinipini ke, "Mianla mengen kag
tulava ta Esau asukang ke, 'Kam asosokai
ta Iakov kapo mengen ta, "Natanla ago
aongos a taun ke si Laban tung kana. 5 Napo
atogon bulumakau, dongki, sipsip, me, na
keve tauan na ri ainan asosokai miang. Na
kana napo alis a mengen amalangas ke ane
singim, kag tulava, ta man kapo koi ua na
man kupo roron na tarung an angruduai."
' " 6 Au na taun a keve vap i asok ang
kimela serei pok si Iakov, kimela antok ia
ta, "Namemtala pasal na namem anla serei
si tasim ta Esau. Au na kame lapo pasal
nang si me angruduai ve numai. Na 400
na igenen kipo auai ve nia." 7 Na Iakov
kala longong a bil ke na leng ve makus lava
kala sip ia. Asukang na kala pagpagal na
vap po auai ang ve nia ane si pongua na
kuvkuvulan. Na keve sipsip, keve me na
keve bulumakau na keve kamel aongos ang
kapa. 8 Kapo lomlomonai ta man a Esau kala
serei korong na kamela visvis a mangsikei
i ngono kuvkuvulan ke, anu vopo kalakala
ang kila angkoai si sip. 9 Au, Iakov kala pagal
iria le na kala sokotuk asukang ke, "God,
kupo God si vuvui ta Abaram, na kupo God
si mamai ta Isak. Io, numai IAVE, kutala
antok iau ta man nala papok ane si kag
rina na kag vap akorong pok, kula atautauia
iau. 10 Parik napa koi a keve roron ve keve
lau tutuman ke kutala asereai ania singig,
kam asosokai. Taun nata paputuk a sung
ke e Ioridan, natapo teng palau kag vuk
kipa. Sikei kana, kag togtogon kala serei si
pongua na kuvkuvulan. 11 Napo sokotuk ua
kana ta ku akala iau pelek a tasig. Napo leng
luai ta nganlak ka serei na ka raung aongos
imem kuvul ve keve aina natan ke na kari
inatus. 12 Kag sokotuk using kuta antok iau
ta ku atautauia iau na ku apolokai ani kag
pat vap ani ki duk val kone i ngerelo, na ki
tav taot korong aniria." 13 Kala kamus kana
sokotuk na Iakov kala rot a vong ang eiang.
Au na kala pilak le nei liuan kana togto-
gon using kala lomlomonai ani mangsikei a
alilis ani tasina ta Esau. 14 Kana vang a keve
alilis. 200 na me aina na 20 na anu tauan.
200 na sipsip aina na 20 na anu tauan. 15 30
na kamel aina ve kari keve natnat. 40 na
bulumakau aina na 10 na anu tauan. 20
na dongki aina kapa na 10 na anu tauan.
16 Au, kala pagal angpotok taun kana keve
asosokai ta siksikei a kuvkuvulan i keve
manmanik aongos ang na kala antok iria,
"Mi pasal aino iau, na ka uli atogon ta pan-
gau e nei liuan i keve siksikei a kuvkuvulan
i manmanik ang." 17 Eiang kala pinipini na
asosokai vo tung aino ang asukang ke, "Man
a tasig ta Esau kala duai ua na kala sui ua ta,
'Taukai im ta si? Ku ane voi? Na si kapo tauk
i keve manmanik ke kipo pasal aino ua?'
18 Na ku polpol ia ta, 'Kag igenen lava, kam
asosokai ta Iakov kapo tauk iria. Na kipo
kakam nang ta alilis. Na ninia nang a Iakov
kapo aimung imem.' " 19 Kala pini kapa na
vapongua na vapotol i asosokai, na riria
aongos kipo auai emung i keve kuvkuvulan
manmanik ang ta man a Esau kala duai iria
ki polpol ta sikei palau a vuk posong ang,
20 na ki antok ia ta, "Arai, kam asosokai nang
ta Iakov kapo aimung imem.' " Iakov katapo
lomlomonai asukang ke ta, "Man kana naka
asok aino na keve alilis ke, kala vinga marip
anig nganing. Au na emung man kala arai
korong anig kala angkoai si ruduai anig val
napo tasina." 21 Asukang vang a keve alilis

ang kita pasal aino ani Iakov, na ninia kala
rot pok le na vong ang si kari vuk oring.

Angpuagai si Iakov ve God

22-23 Au, nei liuan i tenei vong ang Iakov
kala songo kana engo na kana ngono ainan
asosokai na kana 11 a nat na kala asok aino
iria na kianla nguspuuk si papaputukan i
sung ang e Iabok. Le na kana keve togtogon
aongos kila kun aimung aniria. 24 Sikei ninia
kala ago papalik pok emung. Na mangsikei
a igenen kamela angpuagai ve nia. Kilongta
angpuagai tung si tangat. 25 Na igenen ang
kalapo nas ta parik kapa angkoai si ka dual,
asukang na kala sigil a ngusngus ina i Iakov,
akorong si ring ipo angrodoai ta ngono
tuan ang na kala takavis. 26 Na igenen ang
kala antok a Iakov ta, "Ai, ku atolongon iau
lak. Makarap kana kalapo buk sanglak."
Sikei Iakov kala antok ta, "Parik. Parik napa
atolongon ua tung si kula poso ataautauia
tapai anig." 27 Na igenen ang kala sui ia ta,
"Kam asan ta si?" Na kala antok ta, "Iakov."
28 Au, igenen ang kala antok ia ta, "Kam asan
parik kalapa anguan Iakov an. Kam asan
tanginang vang kana ta Israel, using kutala
angpuagai ve God na kapa ve ri vap na kuta
lapo uli dual." 29 Eiang Iakov kala sokotuk
ia ta, "Au, kapo angkoai si ku kin tapai ani
kam asan?" Sikei nia kala antok ta, "Marai
sa kupo kun buk nas ani kag asan?" Le na
kala poso ataautauia na Iakov eiang. 30 Le
iang vanang na Iakov kala luklukai ani vuk
mengen ke ta, "Using natala tu angtalang
ve God ta matag akorong na parik nata lapa
mat, io, nala atuk vang kana na ring ke ta
Peniel." 31 Au na makarap kalapo sanglak
na Iakov kala ultaliung a Peniel na kalapo
pakipa ta ngusngus ina 32 using a igenen ang
katala sigil ia si kana angrodoai i tuan. Io na
le si oring suke vanang ri Israel tung si taun
ke parik kipa angkoai si angan ani sin ang
kapo angrodokotai si tuan i ngusngus iria i
ri manmanik.

33

Iakov Kata Ruduai a Esau

1 Au, Iakov kala tun avunga na kala arai
ta Esau kame lapo pakasang. Kana 400 na
igenen kitapo auai ve nia. Asukang na Iakov
kala pagal angpotok kana inatus ane si keve
rinaria akorong, Lea, Rakel na ngono ainan
asosokai ang. 2 Kala atung eno na ngono
ainan asosokai ve karilong ta inatus, na
using irilong, Lea ve kakana ta kun inatus,
au na emung luai, Rakel ve Iosep. 3 Au,
na ninia akorong a Iakov kata tung ainoai
aniria. Na kala pasal asian angruduai ve
Esau na kapo soturungai aliu amatan li-
malengua ane nei roe. 4 Sikei Esau kala sang
taun ia na kamela vongok ia, ka lulus ia, na
kilongla angtangisai aongos. 5 Au, Esau kala
takngo na kala arai ani keve aina ang ve kari
keve nat na kala sui ta, "Au na ri si kana
ve numai?" Na Iakov kala antok ta, "Riria
palau a inatus ang voiang a God, si kana
roron na kala lis kam asosokai tataria."
6 Na ngono ainan asosokai ang ve karilong
inatus kilong pakasang na kimela kun sotu-
rungai. 7 Au na Lea kapa ve kana inatus na
ngono akamusai i angnanan kapa, ri Iosep
ve Rakel. Aongos kimela soturungai. 8 Na
Esau kala luklukai ta, "Nata duai nang a
keve kuvkuvulan i manmanik. Nei vanang?
Kupo saka lomlomonai an?" Na Iakov kala
antok ta, "Kag alilis anim, man kupo roron,
kag tulava." 9 Sikei Esau kala antok ia ta,
"Apua tasig! Nalapo kun duk akorong nang.
Kapo ro ani kakam a keve tangan ang." 10 Na
Iakov kala antok ta, "Iau? Parik! Man kana
kulapo roron anig, ku naung ani alilis ke
napo alis ua tatana. Taun ke kana napo
arai anim, kapo asukang ta napo arai ani
nona i God, using kume lapo sesel aro pok
iau. 11 Napo sokotuk ua ta ku naung ani
sa kana napo alis ua tatana using a God
katala kun ataautauia alava anig, na napo
duk luai." Emung, Esau kala naung ani alilis
ang using Iakov kata lapo gel adual ia. 12 Au
na Esau kala antok ta, "Kanat. Tara pasal
kuvul. Nau naka ausingai anira." 13 Sikei
Iakov kala antok ia ta, "Kag tulava, kupo nas
nang ta inatus ke kilapo ngau. Au na napo
buk pasal ananap kapa si aiveven ani keve
sipsip na bulumakau ke ve kari keve natnat.
Using man nganing tarala aisul alava iria
si sikei palau a taun ke, nganlak a keve
manmanik aongos ke ki mamat. 14 Asukang
kag tulava, napo kam asosokai na kapo ro
ani ku pasal aino anig. Na nau nala pasal
ananap lik emung im, angkokoai si paspasal
ve keve manmanik na inatus ke kapa. Nanla
serei lak singim, kag tulava, eiang e Seir."
15 Au na Esau kala antok ta, "Kapo ro palau,
sikei napo buk alis anim ta kag mang rukun
igenen asi auai ve numai." Sikei Iakov kala

antok ta, "Kag tulava, parik. Napo ro palau
nang. Napo sokotuk ua ta ku naung anig."
16 Asukang na si taun ang pok, Esau kala
papok ane Seir. 17 Sikei Iakov kala pasal ane
Sukot na kanla atung kana lu eiang. Au na
kala atutu lu kapa ani kana keve manmanik
asi kari marmarip. Le si oring suke vanang
na kila posong a ring ang ta Sukot. 18 Io,
sukana na akuskus i kana papelek ani Padan
Aram a Iakov na kamela serei e ke e palpal
Kanan si rina ang si Sekem na kamela ago
eiang ngere rina ang. Kata kovek ta bil
kata vil arikek ia, si kana paspasal. 19 Au
na kala samui a vuk roe ang kata lapo atu
lu singina si keve nat ang si Amor. Amor
katapo tamana i Sekem. Kata samui ia ta
100 na vuk kapkap. 20 Au, na kala solo atung
a mangsikei a pata ipo sula eiang. Na kala
atuk a pata ang ta El Eloe Israel.

34

Ri Amor Kita Vil Arikek a Dina

1 Si taun ke Iakov kata lapo atogon kana
kavulik kana asan ta Dina, rinana ta Lea.
Au, mangsikei a taun Dina kata pasal si an
vokvokol ani mang keve aina i ring ang.
2 Na Sekem kala arai ania na kanla tak ia
na kala rot ve nia. Tamana i Sekem ta
Amor. Amor kapo igenen i Iv na kapo
tulava kapa i ring ang. 3 Sekem kata lapo
buk alava luai ani Dina na kalapo mengen
aro lik i vubui ania. 4 Asukang na kanla
pataun a tamana ta Amor na kanla antok
ia ta, "Ku samui a kavulik ke anig na naka
osongon ia." 5 Au, Iakov kala longong ta
Sekem katala vil arikek kana kavulik. Na
using kana keve nat kitapo aiveven sipsip
aongos lak e ring vunga, parik kata lapa
angkoai si atatai aniria, tung akorong si
kimela serei pok e rina. 6 Au na Amor, nang
a tamana i Sekem, kala tapasuk na kame
lapo angmemengenai ve Iakov. 7 Na si vuk
pangau ke akorong keve nat ang si Iakov
kila longong sigil ta sa katala serei, kimela
papok ane rina. Kitala mamakus luai na
kipo marala alava kapa using Sekem katala
abis a lau rikek taun a Israel, ta katala rot
ve kana kavulik a Iakov. Matan lau asukang
ke parik luai kitapa ainak ania. 8 Sikei Amor
kala mengen iria asukang ke, "Kana lom-
lomonai kag nat ta Sekem kalapo kitmat
taun a kavulik ke. Kapo ro ani mi naung
ani ka osongon ia. 9 Tara angososongon nei
liuan ira. Namem samui aina singimi na
nami kapa, mi samui aina singimem. 10 Tara
ago kuvul nei palpal ke. Roe ke kapo tavas
animi. Mi kalakala luai si ago si roe ke, na
mi abis kami keve abis na mi tauk i keve vuk
roe kapa." 11 Au na Sekem kala kun mengen
taun ani tamana i Dina ve keve tauna, "Man
kana mipo roron anig, napo usausa luai
si alis animi nganlak ta sa mi sokotuk iau
tatana. 12 Mi posong palau a samui na saka
alilis lava an mipo buk ia, na nau nala samui
using palau kami vubuk. Napo buk palau
ta mi naung anig ta kavulik ke, na nala
osongon ia." 13 Sikei keve nat ang si Iakov
kilapo tere ta lau rikek ang katala abis ia
si Dina. Asukang na kila kapau a ngono
angtama ang, Sekem ve Amor asukang ke,
14 "Parik namempa angkoai luai si alis ani
taumem ane si igenen po tav lampulit ang.
Kupo songo mamaila nang animem. 15 Sikei
namemla naung anim si osongon ania si
oring ke ta mi lampulit aongos ri vap tauan
na mila asukang val namem. 16 Le vanang
na mi osongon singimem na namemla kun
osongon singimi. Na namemla ago ve
nami na tarala serei a sikei a matan vap.
17 Sikei man mipo misag ani lampulit animi,
namemanla songo suai le ani taumem na
namemla pasal." 18 Au, ri Amor ve Sekem
kilongla arai ania ta sokotuk ke kapo roron
palau. 19 Sekem katapo posongan nei liuan i
matan vap ang si tamana. Na parik katapa
buk amomole si amalangasai ani sokotuk
ang using katapo vubuk alava na kavulik
ke si Iakov. 20 Asukang na ngono angtama
ang kilong anla tung e mete takaman alak
ane nei kari rina na kilongla mengen dong
a ri tauan aongos asukang ke, 21 "Keve vap
ke kipo buk angtunganan ve tara. Asukang
na tara atalipai aniria na ki ago na ki abis
kari keve avibisan si kara palpal. Arai, kapo
angkoai pangau nang anira aongos si ago
kuvul. Ani tara angkoai si osongon singiria
na riria ki osongon singira. 22 Sikei, ring
bil ta tara ri tauan, tara ainak tapai ani
sikei a bil ke. Tara lamlampulit ira aongos
val ria, le vang na kila ainak ani ago ve
tara asukang ta sikei palau a matan vap.
23 Arai, man tara abis a bil ke, nganlak kari
keve vongo, kari togtogon na kari mang
keve manmanik aongos kala kakara kapa.
Asukang a tara longong palau a sa kipo
lomlomonai ania na ki ago ve tara." 24 Na

ri vap aongos eiang mete takaman i rina
ang kila longong aongos a sa ri Amor ve
kana nat ta Sekem kilongta posong ia, na
kila ainak aro aongos, na ri tauan aongos
kila lampulit iria. [25] Au, emung i potol a
taun kala liu na petau ang lak kipo ago i kui,
kana mang ngono nat a Iakov, ri Simeon ve
Levi, kilongla luk le karilong keve samele
i visvis na kilong anla serei ataping nei
rina ang na kilongla vis punuk aongos a ri
tauan. Ngono nat ke kilongpo ngono tauna
akorong i Dina. [26] Na kilongla raung a Amor
ve kana nat ta Sekem na kilongla songo suai
ani Dina nei lu ang si Sekem na kilongla
pasal. [27] Au, keve nat ang si Iakov kimela
serei na kila pasal nei liuan i keve matmat
ke na ki aunga aongos a togtogon i nei rina
ang marai kita akeke na taurilong. [28] Kita luk
aongos ri sipsip ve ri me, ri bulumakau, ri
dongki na mang keve bil aongos i nei rina
ang na i nei matang kapa. [29] Kari saka keve
tauia an kapa, kita luk aongos iria. Na kari
togtogon i nei lu kapa, kita vil arikek luai
ania na ki kong ato aongos kari keve aina
na inatus.

[30] Na Iakov kala tutalang ri Simeon ve Levi
na kala antok irilong ta, "Pua, kana vang
milong tala songo mamaiten ani pukun ig.
Kana ri Kanan ve ri Peres, vap tauk i roe
ke, ki mirik luai anig. Tataot ira kana kapo
menlik palau. Au na man kila tung kuvul na
kila vis iau, pua nganlak ki dunguk aongos
iau ve kag vap." [31] Sikei kilongla polpol ia ta,
"Au kapo saka ro na lau asukang ke ta ige-
nen ang kame lapo gulang a taumemlong
val kapo katakai i luk tauan pulakai?"

35

Iakov e Betel

[1] Na God kala antok a Iakov ta "Ku tadut
na ku palak pok ane Betel na kuan ago
eiang. Kuan solo atung ta mangsikei a
pata ipo sula serei singig using si taun ang
kutapo sip ani tasim Esau, nau nata serei
singim." [2] Asukang na Iakov kala antok
kana patvap ve ria vap po auai kuvul ang
ve nia ta, "Mi atolongon suai ani kami keve
tangatangai na mi vil adaus imi, na mi alak
kami keve maus tanginang. [3] Au na taran
palak alak ane Betel. Eiang nakan solo
atung ta mangsikei a pata ipo sula serei si
God using ninia kata pakangai anig si kag
keve taun mamaiten na katapo uli auai ve
nau si keve rina aongos natapo pasal ia."
[4] Asukang na kila alis a Iakov ta kari keve
tangatangai na keve muraling i talingaria
na Iakov kala amunai aniria neite ei lava vo
tung ang e ngere rina ang e Sekem. [5] Au kila
tapasuk aongos na kila pasal. Na God kala
vil aleng aongos a vap i nei keve rina aulitai
ang aniria na parik kilapa lu using korong
iria. [6] Au, asukang na Iakov kamela serei e
Lus ve vap aongos po auai ang ve nia. Lus
kapo ago nei palpal Kanan na kana mang
asan ta Betel. [7] Au, kala serei na kala solo
atung a pata ipo sula na kala atuk a ring
ang ta El Betel. Using eiang vanang God
kata tutu aserei singina i kana po sip ang
ani tasina. [8] Eiang kapa, Debora kala mat,
aina vopo aiveven ang ani Rebeka. Na kila
amunai ani matmat ina neite ei lava ang e
Betel. Na kila kin a ei ang ta Alon Bakut.

[9] Io, emung i kana papok le Padan Aram
a Iakov, God kala anguan serei an singina
na kala atautauia ia [10] ta mengen asukang
ke, "Kam asan ta Iakov. Sikei kana parik
kulapa anguan Iakov an, naka atuk ua ta
Israel." Sukana vang kala poso akit ia ta
Israel. [11] Na God kala antok ia kapa ta, "Nau
kana na God kitmat luai. Ku apitus adual
na ku polok asukang ta sikei a matan vap.
Nganlak a mang keve matan vap miang ki
polok serei le singim kuvul ve ri tulava iria
kapa. [12] Roe ang natala alis a ri Abaraam
ve Isak tatana, kana nalapo kun alis anim
tatana. Na matan tivum kapa emung im,
nia na sikei a roe ang palau nala alis iria
kapa tatana." [13] Na God kala palak pelek ia
si ring i karilong po angmemengenai ang.
[14] Au na Iakov kala solo atung a mang vuk
iat asi akanangai ani oring i mengen ang
ania ta God na kala lingai vaen asukang ta
kana alilis kuluna na ka lingai rul i oliv kapa
kuluna. [15] Io, sukana na vuk oring ang a God
kata mengen ve Iakov singina, tukulai ina
na kala atuk ia ta Betel.

Rakel Kata Mat

[16] Au, kila papelek a Betel na kilapo pasal
alak ane Eparat, sikei eno ani kimela serei
Rakel kalapo buk ingus na kala kui alava.
[17] Taun ang kapo kui lak singina, kana aina
ipo luk nat ang kala antok ia, "Rakel, ku
ago ta leng an, using kam mang nat tauan
kana kulapo ingus ia." [18] Na Rakel kala ingus
korong a nat ang, sikei ninia akorong kala

mat. Vuk taun katapo matung lak, kata
atuk a nat ang ta Benoni. Sikei tamana kala
atuk ia ta Beniamin. 19 Asukang vanang na
e nei selen ang ane Betelem, using kana
mang asan a Eparat ta Betelem, Rakel kata
mat na kila amunai ani matmat ina eiang.
20 Na si mopong ina Iakov kala atung a mang
vuk iat si akanangai ania. Iat ang kana kapo
tung lak si taun ke si akanangai ani mopong
ina i Rakel. 21 Au na Israel kala tapasuk pok
na kanla atu lu e ngere Migdal Eder. 22 Na
taun ang kapo ago si vuk roe ang, Ruben
kata palak taun a Bila, kana ainan asosokai a
tamana, na kanla rot ve nia. Na Israel katala
longong na kala nas a bil ke.

Inatus si Iakov

Iakov kata atogon kana 12 na nat aongos.
23 Le si Lea kari keve asan ta Ruben, Simeon,
Levi, Iuda, Isakar, na Sebulon. 24 Le si Rakel
karilong ngono asan ta Iosep na Beniamin.
25 Le si Bila, ainan asosokai ang si Rakel, kar-
ilong ngono asan ta Dan a Napitali. 26 Na le
si Silipa, ainan asosokai ang si Lea, karilong
ngono asan ta Gad na Aser. Riria aongos
vanang a matan inatus nat si Iakov. Kita
ingus aongos iria e Padan Aram. 27 Au, Iakov
kala pasal na kamela serei e rina si tamana
ta Isak e Mamre e ngere Kiriat Arba. Kipo
kin kapa na ring ang ta Eberon. Rina ke
vang kana, ri Abaraam ve Isak kilong tapo
ago singina. 28 Isak kata to na 180 na matas
aongos. 29 Katan lavan aro luai na kala pasal
suai asi kana an ausai ve riria kitala mat
aino ia. Na kana ngono nat ri Esau ve Iakov
kilongla amunai ani matmat ina.

36

Keve Tivuna i Esau

1 Kana na akuskus i kana matan vap a
Esau, nang kana mang asan ta Edom. 2-3 Esau
kata osongon e Kanan. Kana volo aina ta
Ada, Olibama na Basemat. Tamana i Ada
ta Elon nia le si ri It. Tamana i Olibama ta
Ana na tamana i Ana ta Sibeon si ri Iv. Au
na tamana i Basemat ta Ismael na tauna ta
Nabaiot. 4 Kana sikei a nat a Esau si Ada ta
Elipas. Na si Basemat kana nat ta Reuel 5 na
si Olibama kana volo nat ta Ieus, Ialam, na
Kora. Ke Esau vang kana ta keve nat i serei
e Kanan.

6 Na Esau kala songo le kana engo, kana
inatus nat na kana keve kavulik, na vap
po ago aongos ang kuvul ve nia. Kata
songo kapa kana keve manmanik aongos.
Sa keve togtogon an kapa kata kamkam
ia e Kanan kata luk aongos le iria kapa,
na kala pasal taun a mang vuk roe akipai
ani Iakov. 7 Ngono angtasimal ke, karilong
togtogon kata lapo laba luai, na kapo tav koi
anirilong asi ago kuvul. Vuk roe ang kitapo
ago singina kata lapo liklik luai ani karilong
keve manmanik. 8 Asukang vang na Esau,
kana mang asan ta Edom, kanla soisinong
si palpal mulangan ang e Seir.

9 Kana na akuskus i kana matan vap a
Esau, tamaria i ri Edom, voiang kipo ago si
palpal mulangan ang e Seir. 10 Na kari asan
kana polokan a Esau asukang ke. Elipas,
nat ang le si kana aina ta Ada, na Reuel le
si mang aina ang, Basemat. 11 Au na inatus
nat si Elipas kana riria: Teman, Omar, Sepo,
Gatam na Kenas. 12 Elipas kapa kata atogon
kana ainan asosokai, Timna, na karilong
nat ta Amelek. Riria vang sukana na matan
tivuna i Ada, aina ang si Esau. 13 Au, Reuel
kata atogon kana puat a nat: Naat, Sera,
Sama na Misa. Riria vang sukana na matan
tivuna i Basemat, kana mang aina na Esau.
14 Kana mang aina na Esau ta Olibama. Na
tamana i Olibama ta Ana. Na tamana i Ana
ta Sibeon. Olibama kata ingus a volo nat ke:
Ieus, Ialam na Kora.

15 Au na kana na keve tulava i kana
polokan a Esau. Kana ainoai i nat ta Elipas.
Elipas kata apolokai ani keve tulava ke:
Teman, Omar, Sepo, Kenas, 16 Kora, Gatam
na Amelek. Riria vanang kita serei si Elipas
na kipo ago si roe ang e Edom. Riria na
matan tivuna i Ada. 17 Au na kana mang
nat a Esau ta Reuel, kata apolokai ani keve
tulava ke: Naat, Sera, Sama na Misa. Riria
vanang kita polok si Reuel na kipo ago si
roe ang e Edom. Riria na matan tivuna i
Basemat. 18 Au, kana mang aina na Esau
ta Olibama kata asereai ani volo tulava ke:
Ieus, Ialam na Kora. Ritol vanang kitolta
serei le si kana mang aina na Esau ta ri
Olibama. Na tamana i Olibama ta Ana.
19 Io, sukana vang a polokan si Esau, nang kana
mang asan ta Edom. Na riria aongos kipo
keve tulava.

20 Kana na asan i matan inatus nat ang
si Seir, igenen ang si ri Or, vap lapo ago si
palpal roe ang. Lotan, Sobal, Sibeon, Ana,
21 Dison, Eser na Disan. Riria vanang a keve
nat ang si Seir. Kitapo ago eiang e Edom,

kari keve tulava ri Or. 22 Na kana ngono
nat a Lotan ta Ori na Omam. Na tauna i
Lotan ta Timna. 23 Kana keve nat a Sobal ta
Alvan, Manaat, Ebal, Sepo na Onam. 24 Kana
ngono nat a Sibeon ta Aia na Ana. Ana ke vo
sabonai ani keve laman manas po uv alak
ang le nei roe e nei ring varasai palau si
taun ang katapo aiveven a keve dongki ang
si tamana ta Sibeon. 25 Kana nat a Ana lava ta
Dison na kana kavulik ta Oolibama. 26 Kana
keve nat a Dison ta Emdan, Esban, Itiran na
Keran. 27 Kana inatus nat a Eser ta Bilan,
Savan na Akan. 28 Na Disan, kana ngono
nat ta Us na Aran. 29 Riria vang sukana na
keve tulava si ri Or. Io, kari keve asan ta
Lotan, Sobal, Sibeon, Ana, 30 Dison, Eser na
Disan. Kitapo ainoinoai ani ri Or si kari keve
kuvkuvulan angpetpetekai si palpal roe ang
e Seir.

31 Aino le ani ri tulava si ri Israel ki teng
saupai katapo atogon a keve tulava kitapo
saupai ani Edom. 32 Kana vang ria. Ainoai
iria ta Bela, nat ang si Beor na kana rina
asan ina ta Dinaba. 33 Au, taun ang a Bela
kala mat, Iabov, nat ang si Sera le Bosra
kala luk kana pangau. 34 Iabov kala kun mat
na Usam le si palpal roe ang si ri Teman
kala luk kana pangau. 35 Na Usam kala kun
mat na Adar, nat ang si Bedar kala luk kana
pangau. Igenen vo anla ngaungom tapai
ang ani ri Midian si palpal roe ang e Moab.
Kana rina asan ina ta Avit. 36 Na Adar kala
kun mat na Samla le Masreka kala luk kana
pangau. 37 Na Samla kala kun mat na Saul le
Reobot si sung ang e Iuperetes kala luk kana
pangau. 38 Saul kala kun mat na Bal Anan,
nat ang si Akbor kala luk kana pangau. 39 Au
na taun ang a Bat Anan kanla kun mat Adar
kala luk kana pangau. Kana rina e Pau, na
kisngana kana asan ta Metebal. Rinana i
Metebal ta Matarer na rinana i Matarer ta
Me Sav.

40 Keve tulava i polok ang si Esau. Kita
arai ani angusing iria si kari keve asan,
kari keve patvap na kari keve palpal. Keve
asan iria vang kana. Timna, Alva, Ietet,
41 Oolibama, Ela, Pinon, 42 Kenas, Teman,
Mivsar, 43 Magdiel na Iram. Riria vanang a
keve tulava ke kita polok si Edom, nia palau
nang kana na Esau tamaria i ri Edom. Sa
keve vuk roe an siksikei i keve patvap ke
kita soisinong singina, riria kari keve tulava
kita saupai aniria.

37

Iosep ve Keve Tasina

1 Na Iakov kalapo ago akit nei rina e
Kanan, ring ang tamana katapo ago aino
singina. 2 Kana na akuskus i Iakov.

Iosep katapo igenen tanginang palau lak.
Katapo 17 palau kana matas i to na kitapo
aiveven ri sipsip ve keve tasina, inatus ang
si ri Bila ve Silpa, ngono ainan asosokai
ang si tamaria. Na Iosep katanla atatai a
tamaria Iakov ta keve akuskus rikek i sa na
keve tasina kita abis ia. 3 Iakov akorong
katapo mangal alava na Iosep nei liuan
i kana mang keve nat, using kita ingus
dong ia tatana si taun ang kata lapo lapan
singina. Na kata itoiton ania ta kana maus
miminaungan. 4 Taun ang keve tasina kila
arai ta tamaria kapo mangal alava na Iosep
na riria parik, kilapo mirik alava ania na
parik kilapa anguan buk asi kari amengen
ania val lau i angtunganan.

5 Mang sikei a tenei vong Iosep kata oro-
dung na si taun ang kanla akus iria tatana,
kila mirik alava luai ania. 6 Eiang kala antok
iria asukang ke, “Mi longong tapai ani kag
orodung. 7 Tara aongos taratapo volovolo
ri kon e matang na akorong palau volo ang
singig kala tung na kakami kimela tung
aulitai na kila soturungai singina.” 8 Na
keve tasina kila sui ia ta, “Au, kupo lomon ia
nang ta ku serei a tulava na ku saupai aon-
gos animem?” Asukang na kari mirik kala
anguan palak alava an using le si kana keve
orodung na using kapa si sa katala mengen
tatana aniria. 9 Au, emung kala anguan
orodung an na kala antok a keve tasina
ta, “Arai, nalapo atogon a mang orodung.
Nata arai ani makarap, ulen, na sangauli
na sikei a kalto na kita soturungai singig.”
10 Na kala akuskus kapa na tamana ta kana
orodung, na tamana kala tatapokai ania ta,
“Au, saka orodung an kapo asukang? Sa
nang, kupo lomon ia ta nau, rinam na keve
tasim namem me soturungai singim?” 11 Na
keve tasina akorong kilapo vinga neikien
ania, sikei tamana kapo lomlomonai akit
lak ani keve nem ang.

12 Mang sikei a taun keve tasina i Iosep
kita pasal ane Sekem asi kari an aiveven
ani kana keve sipsip a tamaria. 13 Na Israel
kala antok a Iosep ta, “Arai, keve tasim kipo
aiveven sipsip e Sekem. Napo buk ua ani
kuan serei singiria.” Na Iosep kala antok

ta, “Io, nalapo usausa.” [14] Au, tamana kala
antok ia ta, “Pasal na kunla arai ta man
a keve tasim kipo sapang na man kapa ri
manmanik kipo kun ro asukang. Emung
ku papok na ku me atai iau.” Asukang na
tamana kanla atatung ia e iang e Eberon na
kala palak. Au, kanla serei e Sekem [15] na
kanlapo gule pulakai e iang nei nangkomo,
na mang igenen kala arai ania na kala sui ia
ta, “Au, kupo gulegule na sa?”

[16] Na kala antok ia ta, “Napo gule nang
a keve tasig. Au sa kupo angkoai si atai
amalangas anig ta kian lapo angangan kana
kari keve sipsip evoi?” [17] Au na igenen
ang kala ngenget ia asukang ke, “Ai, nat-
apo longong iria kitapo angmemengenai ta,
‘Kapo ro lak tara pasal ane Dotan.’ Asukang
vang a kitala aingingik suai ani oring ke.”
Na Iosep kala akikik kak using aliu a keve
tasina, na kanla kinkos iria e Dotan. [18] Sikei
taun kila arai ta kapo pasal lak e ring
vunga na si vuk pangau ang nang kalapo lau
angasungai iria kita lapo angmemengenai
lenginang ta ki raung ia. [19] Na kipo mengen
angpokpokai singiria ta, “Io, nang a katakai
i orodung kapo pasal akasang! [20] Tara an
ngarunguk ia na tara asuai nia ane nei sikei
i keve mata suke na man a tamara kan sui
tatana, tara an antok ia ta kei marala rikek
katala rangas ia lenginang. Asi kara arai
ta saka nem an ka serei lak emung si kana
keve orodung.” [21] Si taun a Ruben kala nas
kari lomlomonai asukang, ninia akorong
kala atokngai ta ka vil ato na Iosep, na kala
antok iria ta, “Pua, kapo ro lak ani tara
ago ta gulang an ta kana to. [22] Tara ago ta
raung an ania. Asuai palau ania ane nei
mang mata kana nei ring varasai palau ke.
Sikei ago luai ta asuai kunga an singina.”
Ruben nang katapo mengen asukang using
katapo buk vil ato ani tasiria pelek kari
marala, na ani kame songo pok le ia taun a
tamaria. [23] Au na Iosep kanla serei si keve
tasina na eiang kianla teng akit ia na ki
ngaikiang kana maus vopo samui lava ang.
[24] Au na ki tak le ia, kianla asuai ania nei
mata. Sikei mata ang katapo kovek i laman
neina, katapo mat. [25] Na inatus ang kilapo
sinong e iang i po sonkos, na kila takngo na
kila arai ani petau lava kipo kokos kuli kari
keve kamel. Ri vap i Ismael nang, na kita
pasal le Gilear na kipo pasiang ane Aigipto
si an atos ta kari keve bil sain roron ve
marasin. [26] Na Iuda kala antok a keve tasina
ta, “Saka nem ro an kana tarapo angkoai
si luk ania, man tarala raung a tasira, na
rangai ina tara kepai amunai ania nei roe?
[27] Tara me atos tatana si keve Ismael ke, na
tara ago ta vis an ania, using kapo tasira
tutukai luai, na tarapo sikei palau a pukun.”
Au na kila ainak ani lomlomonai ang. [28] Au
taun ang a keve katakai i asesel ang le
Midian kimela pasal angasungai iria, kianla
tak alak a tasiria ta Iosep pelek a mata ang
na kila atos tatana. Kita sel ta tasiria si ri
Ismael ta 20 na vuk i kapkap. Au, asukang
na kila songo le na Iosep ane Aigipto.

[29] Taun a Ruben kala papok ane si mata
ang, kanla gule ta Iosep kalapo kovek neina.
Na kala taktakding kana keve vakup ipo
alak. [30] Kala papok taun a keve tasina na
kanla antok iria ta, “Nat ang kalapo kovek
e suke! Au nau vang kana naka ane voi?”
[31] Na kila luk kana vakup a Iosep na kila
bungum ia si rangai i mangsikei a me kita
lamrongok ia. [32] Au na kila luk le na vakup
ang taun a tamaria na kila antok ia, “Ku
arai, namemtala sabonai ani bil ke. Arai
kotok ania, ani tara kinle ta kapo ke kam
nat ta vakup vo parik nganing.” [33] Na Iakov
kala arai kinle korong ani vakup ang na kala
antok, “Pua, ke kag nat akorong kana ta
vakup! Mang matan kei rikek i nei uten
kitala angan ia. Loi ta Iosep! Lenginang
kitala rangas amitmitlikai ani pukun ina.”
[34] Na Iakov kala takding kana vakup ipo alak
na kala maus ta maus i mamakus na kala
ago i makus using ani kana nat si mang keve
taun miang. [35] Kana inatus aongos kimela
mengen i anatok ania, sikei katapo misag
ani longong aniria. Na eiang kala antok
ta, “Parik, naka tangis aongos tung si naka
pasiang taun a rina i mat.” Na kapo tav aus
ani tangis.

[36] Si pangau ang ri vap i Midian kianla
atos ta Iosep e Aigipto si Potipar. Kapo
mangsikei i kana keve tulava na Parao,
na kapo tu ainoinoai ani kuvkuvulan ipo
aiveven.

38

Iuda ve Tamar

[1] Na si taun ang Iuda kata pasal pelek a
keve tasina asi kana an ago kuvul ve mang
igenen kana asan ta Ira le Adulam. [2] Au
na e iang Iuda kanla arai ani mang aina i

Kanan tamana ta Sua, na kala osongon le
ia na kanla ago ve nia. 3 Na aina ang kala
sungsungukan na kala ingus a nat tauan
na kila atuk ia ta Er. 4 Na kala anguan
sungsunguk an na kala ingus a mang nat
tauan kapa na kala atuk ia ta Onan. 5 Na
kala anguan ingus pok an ani kana mang
nat tauan na kala atuk ia ta Sela. Nat ke kita
ingus ia e Kesiv.

6 Au na Iuda kala samui aina ani kana
posong sang Er. Kana asan a aina ang
ta Tamar. 7 Kana keve lau a Er katapo
rikek luai e matana i IAVE asukang a kala
mat. 8 E mung ina Iuda kala atai a Onan
tasina i Er asukang ke, "Pasal na kuanla rot
kuvul ve mainang i tasim. Apunuk kam
abis korong singina val nia kapo kisngana
i tasim, asukang vang ani tasim ka atogon
mang keve tusakolai ina." 9 Sikei Onan
kapo malangas ta inatus ang parik kilapa
kakana asukang na taun kapo ago kuvul ve
mainang i tasina kapo vekai suai palau ani
laman ina nei vunep ani ka ago ta atogon
nat an ani tasina. 10 Lau ke na Onan katapo
vil ia kata vil amarala na IAVE, asukang na
kala kun mat. 11 Au na Iuda kala antok a
omona ta Tamar, "Pasal pok ane si kana lu
na tamam na kuanla ago mainang akorong
tung si kag nat Sela ka tavirimok." Iuda
katapo leng vei la kun raung nganing ani
Sela val ngono tasina. Asukang vang a
Tamar kala papok ane nei lu si tamana.

12 Au, kata lapo vuk pangau vungavunga
na kisngana i Iuda kala mat, kavulik ke si
Sua. Au na kala kamus kana taun a Iuda ipo
mamakus, na ninia ve tungana ta Ira le Adu-
lam kilongla pasal ane Timna, ring ang kipo
tok kana keve sipsip singina. 13 Mangsikei
katanla mengen a Tamar ta omona nang ka
pasal ane Timna asi an tok ani kana keve
sipsip. 14 Au na kala sakol suai ani kana
keve maus i mainang ang na kala pakut le
na nona ta kana vakup na kan lapo sinong
mete takaman alak ane Enaim kapo rina lik
ngere selen ang taun a Timna. Using kata
lapo malangas aro ta Sela, nat tanginang ke
si Iuda, kala polok alava lenginang na parik
lak kipa samui ania tatana ani ka osongon
ia. 15 Au, si kana paspasal a Iuda, kanla
arai ania na kalapo setpat ta aina vopo luk
tauan pulakai ang nang using kata pakut a
nona. 16 Na kala pasal aliu using ia ngere
selen na kanla antok ia ta, "Me, nakan rot
ve numai." Using katapo tav kinle aro ta
omona nang. Na aina ang kala antok ia ta,
"Au na ku samui iau ta sa man ku rot ve
nau?" 17 Na Iuda kala antok ia ta, "Naka
samui ua ta sikei a me tanginang le si kag
keve me." Na aina ang kala antok ta, "Ku
alis iau ta mang bil asi kag asinong asukang
val akanangai tung si kula alis lak a me
ang." 18 Na Iuda kala sui ia ta, "Saka nem
an naka alis ua tatana val akanangai?" Aina
ang kala ngenget ia ta, "Lis iau ta kankanuai
i kam asan vo takuk ang e ngom, na vuk
kipa ang nang kupo teng ia." Na kala alis
ia. Na emung i karilongla ago kuvul le, na
aina ang kala sungsungukan. 19 Au, aina ang
kala pasal pok ane rina, na kanla luang suai
ani vakup ang na kala alak pok kana maus i
mainang.

20 Mang matan taun e mung, Iuda kala
asok a tungana ta Ira le Adulam asi kana
sunguk le ani me ang na ka pasal taun pok
a aina ang katala akanangai ania ta keve
nem ang, sikei parik katalapa sabonai ania.
21 Na e iang kanla sui a mang matan vap i
rina ang ta, "Nei kana na aina po buk tauan
pulakai ke na katapo sinong ngere selen e
Enaim?" Na kila antok ta, "Eke kapo kovek
i aina asukang." 22 Na Ira kala papok taun
a Iuda na kanla antok ia ta, "Parik nata
lapa sabonai korong ani aina ang. Na vap
i rina ang kita antok ta kapo kovek i aina
buk tauan pulakai asukang e iang." 23 Na
Iuda kala antok asukang ke, "Atolongon ia.
Kakana na keve nem ang, vei ri vap kila los
ira. Kapo ro palau using natala atokngai asi
kag samui ania ta me ke, sikei parik kuta
lapa sabonai ania."

24 Si kalapo vapotol i ulen kimela antok
a Iuda asukang ke, "Omom nang ta Tamar
kata lapo luk tauan pulakai e selen. Arai,
kana kalapo sungsungukan." Na Iuda kala
antok, "Mi songo suai ania na kian suluk
punuk ia." 25 Vuk taun ang kilapo songo
suai ania, kala alis a mengen taun a omona
asukang ke, "Nalapo sungsungukan ta ige-
nen vo po taukai i keve nem ke. Arai aniria
na kinle ta ke si nang kana ta kankanuai ve
angus ina, na kipa ke kapa." 26 Iuda kala arai
kinle aniria na kala antok, "Aina ke kapo
ago nei ring korong na nau natala ngau. Pat
konang nala samui ia ani ka osongon ta Sela
kag nat." Na Iuda parik kalapa anguan rot
kuvul an ve nia.

[27] Au, kalapo sinong a taun asi kana ingus
na kila taping ta kala ingus kana lua. [28] Si
taun ang kipo abis singina sikei irilong kala
sulai ani kungana, na mang aina lava kala
sel ia na kala rikut a vuk angus melek
singina na kala antok ta, "Ige lik ki ingus
aino ia." [29] Sikei kala tak alak pok a kungana
na kila taping ta tasina kala serei aino. Na
aina lava ang kala antok ta, "Au, asukang
vang a kupo vil amalangas kamilong selen
asiang." Asukang a kila atuk ia ta Peres. [30] Le
na kila kun ingus ani tasina velai ani vuk
angus melek e kungana, na kila atuk ia ta
Sera.

39

Iosep e Aigipto

[1] Si taun ang ri vap i Ismael kita tak a
Iosep ane Aigipto na kita anla atos tatana
si Potipar. Potipar katapo igenen i Aigipto
na katapo mangsikei i kana keve tulava na
Parao na kapo tu ainoinoai ani kuvkuvulan
ipo aiveven. [2] Na IAVE katala auai ve Iosep
na kata pakangai ania asi kana dual aro. Na
katapo ago nei lu si vo taukai ina, igenen
ang i Aigipto. [3] Na igenen ang kapo kinle
ta IAVE katala vil adual aro na Iosep si
keve bil aongos kata abis ia. [4] Na e iang
Potipar kala uruk ania na kala atung ia ani
kakana akorong ta asosokai asukang a kala
atung ia asi kana saupai ani kana lu na kana
togtogon aongos. [5] Au, le si taun ang na
aliu na using kapa na Iosep eiang, IAVE
kala atautauia na tamana i lu ang kuvul
ve keve bil aongos kapo atogon ia nei lu
na ane nei kana keve matang. [6] Asukang
na Potipar kala alis suai aongos ani keve
bil kapo atogon ia ani ki ago si aiveven si
Iosep na parik kalapa anguan mamaiten an
singina, sikei palau si pok i po angan. Iosep
vola igenen pukunan aro na kapo tauan nau
roron.

[7] Au na e mung lik palau kisngana i Poti-
par kalapo mangal a Iosep, na kala antok ia
ta, "Kume rot ve nau." [8] Sikei Iosep katapo
misag na kala antok a aina ang ta, "Ka ago.
Arai, taukai ig parik kapa anguan mamaiten
an ta mang ring bil i nei lu using nau eke.
Katala atung iau ani naka saupai ani keve
bil aongos kapo atogon iria. [9] Napo atogon
ro asi saupai ani lu ke val nia, na parik kata
lapa teng akit ta mang ring bil pelek iau,
sikei palau numai, using kupo kisngana. Au
na naka saka bil an asi kag vil ani lau rikek
asukang e matana i God?" [10] Kantanem a
aina ke katala aikut ia si keve taun sikei
Iosep parik kapa buk ainak ani kan rot ve
nia.

[11] Au, mang taun Iosep kala palak nei
lu asi kana an abis. Na si pangau ang
katapo kovek luai ta sikei i kana keve vap
ipo asosokai e iang. [12] Aina ang kala teng
akit ia si kana vakup na kala antok ta, "Rot
ve nau." Sikei Iosep kala galsai ania na
kala sang pelek kana vakup e kungana i
aina ang ane komo. [13] Na taun ang kala arai
ta Iosep katala sip taliung kana vakup ane
komo, [14] kala songosongo taun kana mang
matan vap ipo asosokai nei kana lu na kala
antok iria, "Mi arai kana ia! Kana na igenen
Eberaio ke kata me asosokai nei lu na kana
kame lapo gulang tatara. Kata riuk lak
nei lu na kame lapo buk rot ve nau, sikei
nala kail alava luai. [15] Na kala longong iau
sipo kail asi me pakang tatag na kala sip
taliung kana vakup ngereg ane komo." [16] Na
aina ke kala teng akit kana vakup a Iosep
tung si vo taukai ina kamela serei nei lu.
[17] Na kisngana kamela akus ia asukang ke,
"Eberaio i kongato ang kuta songo ia ane
ke kata palak taun iau na kame lapo buk
gulang tatag. [18] Sikei taun ang nala kail na
kala sip asiang taliung kana vakup ngereg."
[19] Vuk taun ang a aina ke kame lapo atatai
suak a kisngana na kala pat luai ania na
marala [20] na kala asok ani ki teng akit a Iosep
na ki alakai ania nei lu i akangbat si ring ang
kana petau a Tulava kipo kun ago si vilvil
akui singina na kanla ago e iang. [21] Sikei
IAVE kata auai ve Iosep na kala pakangai
ania. Asukang na vo tu ainoai ang ani ri
ararai bat kata lapo uruk ania. [22] Na kala
atung a Iosep ani ka aiveven a petau aongos
ang kipo ago si amiming na ka arai kapa ani
keve bil aongos eiang. [23] Ainoinoai ang parik
kapa anguan telan ta aiveven an ta mang
ring bil using Iosep kala luk aongos a abis
ang. Io, using IAVE kata auai ve Iosep na
kapo pakangai ania asi kana dual si kana
keve abis i po teng.

40

Iosep Kata Palas a Orodung

[1-3] Si mang rukun taun emung mang
ngono asosokai si Parao, Tulava i Aigipto,
kilongtapo ago na kilongla bil arikek e

matana na kalapo marala luai anirilong
na kala alakai anirilong nei lu i akangbat.
Ngono asosokai ke, mangsikei katapo ain-
oinoai ani ri asosokai vap po ali vaen na
mang anu katapo ainoinoai ani ri asosokai
vap po ngau saui ang. Au, kala alakai
anirilong si vopo ainoinoai ang ani ri ararai
bat, akorong palau si ring ang kita alakai
ani Iosep singina. 4 Na ainoinoai ang kala
asok a Iosep ani ka ararai anirilong. Na
Iosep kala aiveven aro irilong. Na kilo-
ngla ago nei akangbat si mang rukun taun.
5 Mangsikei a tenei vong kilongta orodung,
siksikei irilong katapo atogon kana oro-
dung. Na ngono orodung ang kapa katapo
angpetpetekai a supsupai ina. 6-7 Au, Iosep
kamela serei vauk si ngono asosokai ang
eiang nei lu i akangbat si taukai ina na
kala arai ta kilongpo mamakus. Na kala sui
irilong ta, "Au, sa tukulai ina na milongpo
ararai mamakus si taun ke?" 8 Na kilongla
ngenget ia asukang ke, "Namemlong aon-
gos, siksikei, kapo atogon kana orodung,
na eke kapo kovek ta sikei kapo angkoai
asi palas ani kamemlong ngono orodung."
Na Iosep kala antok, "Au si God parik kapa
angkoai asi palas ani ri orodung? Kapo ro
milong akus iau." 9 Asukang a vopo ali vaen
ang kala antok ia, "Si kag orodung nata arai
ani ungaungan vaen akorong e nog 10 kuvul
ve potol a ngakan ina. Na akorong palau
kala tis, uai kala laba na kala motem. 11 Nau
natapo teng kana kavi ipo inum a Parao.
Asukang a nala luk a uai i ungan i vaen ang
na nala pirongos dong a kavi ang tatana na
nala alis ia e kungana i Parao." 12 Na Iosep
kala antok ia, "Kana vang a supsupai ina i
kam orodung. Si potol a ungaungan ang
nang, kapo asukang ta potol a taun. 13 Man
a potol a taun ka liu, Parao ka asoung ua
na ka atung pok ua si kam kirim na ku an
ali vaen ia val kutapo abis aino ia. 14 Sikei
napo akurkurai anim ani ku lomlomonai
akit anig man a keve nem ke kila serei aro
anim, na ku posong iau si matana i Parao
asi pakangai anig pelek ani lu i akangbat ke.
15 Using kita got iau pelek a rina si ri Eberaio
na katapo kovek i tukulai ina. Na e ke kapa,
e Aigipto, parik luai natapa bil arikek ta
ring sa ani name ago nei akangbat asukang
ke." 16 Au na vopo ngau saui ang kala arai ta
Iosep katala alomon aus na igenen ang na
kala kun antok ania, "Nau kapa natapo kun
atogon ani kag orodung na kapo asukang
ke. Natapo sunguk a potol a tepe i saui e
patug. 17 E lakat neina i tepe ang katapo
atogon a keve saui angpetpetekai pulakai
ani Parao na ri mani kimepo angan ia."
18 Na Iosep kala polpol ia asukang ke, "Kana
vang a supsupai ina i kam orodung. Potol
a tepe ang nang kapo potol a taun. 19 Man
a potol a taun ka liu, Parao ka asoung ua
na ki atakuk lakat a pukun im kuli kitip
na ri mani kime angan a sin im." 20 Au, si
vapotol i taun, Parao kala vil a matan angan
lava i akanangai ani taun i ingus ania na
kala songo kana keve asosokai aongos si me
angan. Na kala asoung a vopo ali vaen ang
na vopo ngau saui ang, na ki tak irilong ane
mataria i keve vap ang. 21 Na kala atung
pok a vopo ali vaen ang taun kana kirim ipo
ali vaen ang val aino. 22 Sikei, vopo ngau
saui ang, kila vil punuk ia. Keve bil ang
kita serei palau val Iosep kata atai tatana.
23 Sikei vopo ali vaen ke parik kalapa anguan
lomlomonai ani Iosep. Katala lomon taun
luai ania.

41

Orodung si Parao

1 Emung i pongua na matas kala liu, Parao
kala kun orodung asukang ke. Katapo tung
e ngere Sung 2 na kala arai ani limalengua
na bulumakau pukunan na kipo tanginang
kipo palak le nei laman na kime lapo tu-
tapongai angan uriuri ngere sung. 3 Na
mang limalengua na bulumakau kila kun
palak, kitapo makuk na tuanan palau. Kita
serei na kime lapo kun tung asung i mang
keve bulumakau ang ngere sung. 4 Na keve
bulumakau makuk ang kila konem aongos
a vap po pukunan ang. Na Parao kala
tapangun. 5 Au, kala anguan rot pok an na
kala arai ani mang orodung. Limalengua na
kon batip aro na matukal kitapo tung lakat
kuli sikei a iei i kon. 6 Na mang limalengua
na kon kila kun kov serei alak, kipo makuk
na magang ta malu manas i nei ring varasai
palau. 7 Na keve kon makuk lik ang kila
konem aongos a keve kon batip aro ang. Na
Parao kala tapangun na kalapo nas ta kat-
apo orodung nang. 8 Na si tenei vauk kalapo
sugul velai ani lomlomonai alava. Na kala
asok taun a vap po teng mai korong na vap
nas i Aigipto. Na kala akus iria ta kana keve

orodung, sikei parik kapa angkoai ta mang
sikei ka palas dong ia tataria.
9 Au, igenen vopo ali vaen ke kala antok
a Parao ta, “Kana palau nala lomlomonai
pok ani kag la bil arikek ang. 10 Kuta marala
na kam ngono asosokai na ku alakai ani-
memlong ve vopo ngau saui ang nei lu i
akangbat si vopo tu ainoinoai ang ani ri
ararai bat. 11 Si mang sikei a tenei vong
namelong siksikei namemlongta orodung,
na kamemlong rukun orodung kilongpo
supsupai angpetpetekai. 12 E suke mangsikei
a nat tanginang i Eberaio katapo ago ve
namemlong, nia kapo mang asosokai ke
ainoinoai ang. Namemlongla akus ia ta
kamemlong keve orodung na kala palas
dong imemlong siksikei tataria. 13 Na keve
bil ang kata kin iria kila saul akorong palau
val kana mengen. Nau vang kana, kutala
atung pok iau si kag kirim na iuang kutala
asok si vil punuk ania.”
14 Na Parao kala asok tapai ani Iosep na
sumasuma palau kianla songo le ia nei lu
i akangbat. Emung i kana la ridik na kala
sakol kana vakup na kamela serei e matana
i Parao. 15 Na Parao kala antok ia, “Natala
orodung, sikei kapo kovek ta igenen kapo
angkoai asi palas ania. Au na natala lon-
gong lik tatam. Man ki akus ua ta oro-
dung, kupo angkoai si palas ani supsupai
ina, ingko?” 16 Na Iosep kala ngenget ia,
“Nau parik napa angkoai. God, nia ka alis a
palpalas roron.” 17 Na Parao kala akus dong
a Iosep ta kana orodung asukang ke. “Nat-
apo tung ngere Sung 18 na si vuk taun ang
limalengua na bulumakau pukunan na kipo
tanginang kipo palak le nei sung na kime
lapo tutapong angan uriuri ngere sung.
19 Na mang limalengua na bulumakau kila
kun palak na kitapo makuk na kipo tuanan
palau. Keve bulumakau ke kipo makuk
rikek na le kabang parik natapa arai ani
bulumakau asukang e Aigipto aongos. 20 Na
keve bulumakau makuk ang kila konem
aongos a vap po pukunan ang. 21 Sikei
parik kapa angkoai si malangas ania using
kipo ararai arikek asukang palau val aino.
Aimung na nala tapangun. 22 Na nata oro-
dung kapa na limalengua na kon batip aro
na matukal, na kitapo tung lakat kuli sikei
a iei i kon 23 Au, mang limalengua na kon
kila kun kov serei alak, kipo makuk na kipo
magang ta malu manas i ring varasai palau.
24 Na keve kon makuk lik ang kila konem
aongos a keve anu po pukunan ang. Natala
mengen a vap po teng mai ang sikei kapo
kovek ta sikei iria katala palas dong iau
tatana.” 25 Na Iosep kala antok a Parao ta,
“Kam pongua na orodung, supsupai irilong
kapo sikei palau. God katala amalangasai
anim ta saka nem an ka vil lak ia. 26 Nang
a limalengua na bulumakau pukunan ang
kapo limalengua na matas, na limalengua
na kon batip ang kapo limalengua kapa na
matas. Kipo atogon sikei palau a supsupai
iria. 27 Au na limalengua na bulumakau
makuk ang kita serei e mung na limalengua
na kon makuk ang na magang ipo ngan ta
malu manas i nei ring varasai palau, kipo
limalengua na matas i mol. 28 Kapo asukang
palau val natala mengen ua. God katala
akalit ua ta sa ka vil lak ia. 29 Longong
aro. Ka atogon lak a limalengua na matas
i masung duk ta pok aulit aongos eke e
Aigipto. 30 Na emung ina ka atogon a mang
limalengua na matas i mol. Nei liuan i mol
ang ri vap parik kilapa anguan lomlomonai
an ta kata atogon a taun i masung using a
mol ang ka vil arikek a rina. 31 Na taun i ma-
sung ang parik kilapa anguan lomlomonai
an ania using a mol using ina ka rikek luai.
32 Si kam ararai amatan pongua ani kam
orodung kapo supsupai ina ta God katala vil
akorong lenginang a bil ke, na ka asereai
sumasuma palau ania. 33 Kana kapo ro ta
ku vil a saupai asukang ke. Ku atung ta
mang igenen malangas ani ka aiveven a
rina Aigipto. 34 Ku atung ta mang matan vap
na ki luk a va palpalima i keve uai i sukal
nei liuan i limalengua na matas i masung
ang. 35 Ki luk akuvul a pok aongos nei liuan i
keve matas roron ang na ki agongon akuvul
a kon si keve rina lava na ki aiveven akit
aroron ia. 36 Na pok ang ka sinong ani nei
rina si liuan i limalengua na matas i mol
ang, nang kapo pasal asi kana me serei eke
e Aigipto. Man asukang ri vap parik kipa
puka si buk angan.” 37 Na Parao kala arai ani
lomlomonai ang ta kapo lomlomonai ro na
kana keve asosokai kapa. 38 Na kala sui iria
ta, “Tarapo gule lak a mang si, using ninia
vang kana na igenen roron ke tarapo buk ia.
Using ri god kipo ago ve nia.”

Iosep Kalapo Tulava i Aigipto

39 Au na Parao kala antok a Iosep ta, "Ri
god kita akalit ua ta keve nem ke, asukang
a numai kupo atogon malangas ro luai ve
masam ani vap aongos eke aliu. 40 Naka
atung ua ani ku saupai ani kag vainagoan
na kag vap aongos ki mamaila anim na ki uli
longong ani kam keve asok. Numai, si kam
mamaiten asi saupai, ku vapongua palau
ig. 41 Kana vang nalapo akanangai anim
asi kam aiveven aongos ani Aigipto." 42 Na
kala kiang kana muraling akanangai i kana
tungtungan i tulava le piupiu i kungana na
kala alis a Iosep tatana. Na kala alak ia
ta kana maus miminaungan roron na kala
angongo ia ta ngongo miminaungan kapa.
43 Au na kala alis ia ta kana vapongua i tag-
tagai asi kana sang kuluna velai ani vap po
pasal aino ania ta mengen ke, "Mi soturun-
gai!" Asukang a Iosep kala serei ainoinoai
aulit aongos ani Aigipto. 44 Na Parao kala
antok kapa na Iosep ta, "Nau napo Parao
lak, sikei numai, si kam tungtungan, ka
kovek luai ta sikei aulitai aongos i Aigipto
ka vil a sa ta kungana vo kakina man parik
kupa ainak ania." 45 Na kala posong a Iosep
ta kana asan tanginang ta Sapenat-Panea,
na kala aosongon ia ta mang kavulik si
Potipera, vopo piris ang e On, kana asan ta
Asenat. Au, kana vang Iosep kalapo saupai
ani Aigipto.

46 Si taun i kana tung mete Parao, Iosep
kata lapo 30 na matas aongos. Na taun kata
soung pelek a vainagoan si Parao kalapo
pasal asi kana saupai aulitai aongos ani rina
Aigipto. 47 Nei liuan i limalengua na matas i
masung nei roe aongos kata asereai ani pok
duk. 48 Na nia aongos a pok ang Iosep kata
luk akuvul iria na ka asinong aiveven ia nei
lu i keve rina lava. Si siksikei a rina kata
luk akuvul a pok aongos i nei keve matang
aulitai ina, na ka agongon ia. 49 Aongos
eiang kata lapo aunai i duk luai a kon na
Iosep parik kalapa angkoai asi kana taot
korong ania, kata lapo duk luai val kone i
ngerelo.

50 Eno i keve matas i buk angan kila serei,
Iosep katala atogon kana pongua na nat
si Asenat. 51 Na kala atuk a anu tuan ta
Manase, le si oring ke ta, "God kata mela
vil iau asi kag lomon taun ani kag keve
kui na kana matan vap a mamai." 52 Au na
vapongua i nat kala atuk ia ta Eparaim le si
oring ke ta, "God kata mela asereai ani inuai
singig si rina i kag kui ke."

53 Au, limalengua na matas i masung ang
e Aigipto kala kamus 54 au na limalengua
na matas i buk angan kalapo serei asukang
palau val kana mengen a Iosep. Eiang buk
angan ke kata lapo kun ago si mang keve
rina, sikei nei rina aulitai aongos i Aigipto
katapo atogon pok. 55 Si taun ri Aigipto
akorong kilapo buk angan arikek, kianla
tang taun a Parao ta kari ring pok. Asukang
na kala antok iria ta, "Mi pasal taun a Iosep
na mian vil a saka nem an ka atai imi
tatana." 56 Na buk angan ke kala polok alava
luai na kala pakut aongos a kuli rina na
e Aigipto akorong katapo kun kitmat luai
kapa. Asukang a Iosep kala tavas a keve
lu i pok na kalapo asesel pok singiria ta
kon. 57 Using a buk angan ke kata lapo rikek
luai na ri vap i kuli rina aongos kita lapo
pasal ane Aigipto asi kari mepo samui kon
si Iosep.

42

Iosep ve Keve Tasina

1 Si taun ang Iakov kalapo nas ta kapo
atogon kon e Aigipto, na kala antok kana
keve nat, "Au sa parik mipa buk bil ta ring
sa? 2 Arai, natala longong ta kapo atogon
kon e Aigipto. Mi pasal ane iang na mianla
samsamui le ani ka pakangai anira pelek a
matmat." 3 Au, asukang na sangauli i keve
tasina i Iosep kila pasal ane Aigipto si an
samui kon. 4 Sikei Iakov parik katapa asok
a tasina tutukai i Iosep ta Beniamin ve ria
using katapo leng vei nganing kala atogon
ta bil ka serei ania.

5 Kana keve nat a Iakov kitapo auai ve
mang matan vap kapa using a buk angan
ang katala luk a palpal Kanan aongos kapa.
6 Au, Iosep, using kapo ainoinoai i Aigipto,
nia katapo asesel ta kon si ri vap aongos
i rina ang. Asukang a keve tasina kimela
soturungai singina, vangang iria ane nei
roe. 7 Vuk taun ang Iosep kala arai ani keve
tasina na kala kinle korong iria, sikei kapo
bil apetekai pulakai vei kila kinle ia. Na
kala sui vabasalai iria ta, "Au na mipo pasal
le voi kana?" Na kila antok ta, "Namemta
pasal le Kanan si me samui pok." 8 Iosep
katala kinle na keve tasina, sikei ria parik
kitapa kinle ia. 9 Na Iosep kala lomlomonai
ani kana keve orodung aniria na kala antok

iria, “Nami mipo keve vap ararai musiklik
mimepo serei asi kami me ararai ta nei
kamem rina kapo ngau evoi.” 10 Na kila
antok ia ta, “Kamem igenen lava, parik.
Namempo serei val kam keve asosokai asi
kamem me samui pok. 11 Namempo keve
angtasimal palau, na namempo atogon a
sikei a tamamem. Na parik namempa vap
ararai musiklik. Namempo vap atutuman.”
12 Sikei Iosep kala antok iria ta, “Parik!
Mimepo serei nang asi kami me ararai ta
nei kamem rina kapo ngau evoi.” 13 Na kila
antok ia ta, “Namem aongos namempo san-
gauli na pongua. Namempo keve angtasi-
mal palau akorong na namempo inatus i
sikei palau a igenen i rina ang e Kanan.
Sikei a tasimem katala mat na kiulik imem
sukana kapo ago ve tamemem.” 14 Na Iosep
kala antok iria ta, “Kapau. Kapo asukang
palau val natala mengen. Nami mipo keve
vap po ararai musik. 15 Naka atokngai animi
vang kana. Napo atutuman mete Parao ta
parik luai mipa angkoai si pasal pelek ani
ring ke man parik mipa songo na tasimi lik
ane ke. 16 Ta sikei imi kan songo le ia na
nami aongos mi ago si aiveven kitmat tung
si tutuman i kami mengen kala serei e ring
malangas. Man parik kapa serei a tasimi
lik, napo anguan posong akit mete Parao ta
nami mipo vap katakai i ararai musik. 17 E
mung na kala alakai aniria aongos kuvul nei
akangbat si potol a taun. 18 Na si vapotol
i taun kala atatai iria asukang ke ta, “Man
mi using kag mengen, mila to, using nau
napo igenen mamaila ani God.” 19 Io, asi
arai ta mipo atutuman, sikei imi ka ago
eke nei lu i akangbat na petau aongos mi
papok velai ni pok i kami me samui taun
a matan vap lapo buk angan suke. 20 Au,
na mi songo na tasimi lik ane ke taun iau.
Nia vanang kamela amalangas ta mitapo
mengen atutuman, na parik nalapa asok asi
raung amat animi.” Na kila ainak aongos
ani kana mengen ang. 21 Na kilapo mengen
angpokpokai singiria asukang ke, “Io, kana
vang tara me kui using aliu a keve lau ang
tarata abis ia si tasira. Taratala arai korong
ani kana mamaiten lava na katapo aikut
asi kara pakangai ania, sikei parik taratapa
longong ia. Kana vang a tukulai ina na
kana tarame lapo ago nei pisu ke.” 22 Au na
Ruben kala kun mengen singiria ta, “Natala
antok imi ani mi ago ta bil arikek an si nat
ang, na parik mitapa buk longong. Au na
kana taralapo luk kara samui i kara raung
ang ania.” 23 Parik kipa nas ta Iosep kapo
longong korong kari mengen using kita
lapo mengen ve nia si katakai i pokai ni
mengen. 24 Na Iosep kala pasal pelek iria na
kanlapo tangis. Na taun ang kalapo angkoai
si mengen pok kamela papok taun iria na
kala songo na Simeon nei liuan iria na kala
got akit ia e mataria aongos. 25 Au na kala
asok kana keve asosokai ta, Mianla asiang
aduk kari keve asisiang ta kon na mi asiang
pok kapa kari keve kapkap nei kari keve
asisiang siksikei na mi ali pok kapa aniria
asi kari angan e selen aliu pok.” Bil ke kitala
vil akorong ia asukang palau.

26 Na keve angtasimal ang kila akos kari
keve dongki na kila pasal. 27 Na si ring ang
katanla vong aniria singina mangsikei iria
kala tavas kana asisiang asi kana apus ani
kana dongki na kala taping si arai ani kana
kapkap e pangkul i kana asisiang. 28 Na kala
antok a keve tasina, “Arai, kag kapkap pok
kana. Kana nei kag asisiang!” Ria aongos
kala uak a lomlomon iria na kipo leng alava
luai. Kipo sui angpokpokai aniria siksikei
ta, “Au, God kata lapo vil sa kana anira?”

29 Au, kila pasal na kianla serei pok
si tamaria ta Iakov e Kanan na kila
akus ia ta keve nem aongos ang katanla
serei singiria, 30 “Ainoinoai i Aigipto kata
vabasalai animem na ka tupang alava
imem ani namempo pasal asi kamem
an ararai musiklik ani kana rina. 31 Na
namemla antok ia ta, ‘Parik namempa
ararai musiklik. Namempo vap atutuman.
32 Namem aongos namempo sangauli na
pongua na angtasimal palau. Namempo
atogon a sikei palau a tamamem. Sikei a
tasimem katala mat na sikei a nat lik imem
sukana kapo ago e Kanan ve tamamem.’
33 Na igenen ang kala antok imem ta, ‘Kana
vang asi kag sabonai aro ta mipo vap
atutuman, ta sikei imi ka ago ve nau na
nami aongos mi asalak kon ani kami matan
vap lapo buk angan suke, na mila pasal. 34 Mi
an songo le na nat tanginang lik imi ane
singig, na nala nas aro ta parik mipa vap
ararai musiklik, sikei mipo vap atutuman.
Naka akala pok a tasimi taun imi na ka ro
palau animi si ago eke na mi abis kami keve
avibisan nei rina ke.’ ” 35 Au, si vuk taun ang
kila atatai aongos tapai ani tamaria, na kila

lingai ani kari keve asisiang na ria aongos
siksikei kila arai ani kari keve asisiang i
kapkap. Taun ang kilapo arai ani kapkap
ang, ria aongos ve tamaria kilapo leng. 36 Na
tamaria kala mengen iria asukang ke, "Sa,
mipo buk iau asi kag vil amun ani kag inatus
aongos? Iosep katala mun, Simeon kala
kun mun na kana mipo buk songo akipai
kapa ani Beniamin. Nau a ring igenen ke
naka makus alava." 37 Na Ruben kala antok
a tamaria asukang ke, "Alis ia taun kag
aiveven na naka pasal ve nia. Man parik
nalapa songo pok ia taun ua, kupo angkoai
palau si ngapunuk ani kag ngono nat." 38 Na
Iakov kala antok ta, "Ka ago! Kag nat parik
luai kapa pasal ve numai. Tasina katala mat
na nia kana kapo ring sikei palau kapo ago.
Ta nem eiang kan serei singina e selen.
Nau kana nalapo lapan na mamakus lava
nganlak mi vil ia anig ka raung amat iau."

43

Apongua i Pasal ane Aigipto

1 Buk angan ang kalapo serei arikek luai
e Kanan. 2 Na si pangau ang kitala angan
asip a kon i kari an samui ang. Au na Iakov
kala antok a keve nat ang ta, "Mi pasal pok
na mianla samui le ta kara mang men pok
lik." 3 Sikei Iuda kala antok ia ta, "Igenen
ang kata mengen akorong luai animem na
ka anonok imem ta parik namempa angkoai
si me serei e matana man parik namempa
songo le na tasimem. 4 Man ku ainak ani
tasimem ka auai ve namem, namemla pasal
ta an samui pok anim. 5 Man parik kupa
ainak, namempo tav angkoai si pasal using
a igenen ang kata antok imem ta, 'Parik
mipa angkoai si me serei e matag man parik
mipa songo le na tasimi.' " 6 Na Israel kala
sui ta, "Sa tukulai ina na mipo vil apisu
alava iau ta atai ani igenen ang ta mipo
atogon a mang tasimi?" 7 Na kila antok
ia ta, "Igenen ang katapo uli sui agilgilai
animem ta kamem vap, 'Au, na tamami
kapo to lak? Au, na mipo atogon lak a
mang tasimi?' Namemta polpol akorong
palau kana keve susui. Pat namem saka
nas an ta ka asok lak imem ta songo ani
tasimem asi pasal kuvul ve namem?" 8 Na
Iuda kala antok a tamana ta Israel asukang
ke, "Asok a nat ang ve nau, na namem pasal
kana palau, ani ka ago ta sikei ira ka mat
ta buk angan. 9 Nau akorong naka alis kag
to, na mamaiten ina ka gon kulug akorong.
Man parik napa serei pok ve nia ta to e
matam, naka uli sunguk ani mamaiten ina.
10 Man parik namemtapa amomole asukang
ke, oro namemla ane suke lenginang na
ane ke pok." 11 Na tamaria ta Israel kala
mengen iria asukang ke, "Au, man kala
po ararai asukang a lomlomonai ang, mi
luk ta uai roron luai i keve sukalan na ta
ta men murungan na ta mang keve nem
sainro dong kami keve asisiang val kapo
alilis serei si ainoinoai ang. 12 Mi luk kapkap
angkoai kuvul ve ngaupap kapa, using mian
alis pok a kapkap ang nang mita mela serei
pok ve nia e nei kami keve asisiang. Vei
kavtapo atogon lomon taun nganing. 13 Na
mi songo na tasimi na mi pasal sumasuma
palau taun a igenen ang. 14 Kapo ro ani God
vo kitmat ang ka pokai ani igenen ang asi
kana atogon ngorem animi, na ka alis pok
imi ta Beniamin na mang tasimi ang pok.
Eloi ta man kilapo mun kag inatus!"

15 Au, angtasimal ang kila luk a alilis
ang na kari kapkap kuvul ve ngaupap na
kila pasal sumasuma ane Aigipto kuvul ve
Beniamin. Na kian la tung aserei akorong
si Iosep. 16 Taun ang a Iosep kala arai ani
Beniamin ve ria, na kala asok kana asosokai
i nei lu ta, "Sangauli na keve tauan suke
kime ane nei kag lu. Kime angan kuvul ve
nau nganlak si sintung, asukang a kuanla
runguk a sikei a sipsip na ku itoiton amoso
ia." 17 Na asosokai ke kala songo iria ane nei
lu si Iosep na kanla abis aongos a poisan
a nem Iosep katala mengen ia tatana. 18 Si
taun ang katala songo iria ane nei lu, kilapo
leng na kila mengen angpokpokai nei liuan
iria ta, "Songo ke anira ane ke vei kavpo
tukulai ina nganing si kapkap ang tarata
papok ve nia e nei kara keve asisiang si
ainoai i taun ang. Nganlak kime vis at-
aping palau ira, ki luk pakang ira ta kara
keve dongki na ki kong ato ira val kana
keve asosokai." 19 Asukang na kila pataun
a asosokai ang e mete takaman i lu ang,
na kila antok ia ta, 20 "Kamem igenen lava,
namemta me serei si mang sikei a taun e
ke si me samui pok. 21 Na taun nameman
lapo ausai tul le ane rina, namem la tavas
kamem keve asisiang na siksikei imem kala
arai ani kana kapkap nei kana asisiang,
keve vuk inoinongos lik aongos ina. Nia

kana namem tala luk pok le ia taun imi.
22 Namempo atogon mang matan kapkap
duk kapa kana asi kamem me anguan samui
pok aduk an. Parik namempa nas ta si kata
asiang pok kamem keve kapkap nei kamem
keve asisiang." 23 Na asosokai ang kala antok
iria, "Mi ago aro. Mi ago ta leng an. Kami
God, kana God a tamami, nia palau nang
katala asiang dong pok imi ta kami keve
kapkap nei kami keve asisiang. Natala sel
lenginang kami seupok." Na emung kanla
songo le na Simeon taun iria. 24 Na kala
songo alak iria ane nei lu si Iosep, na ka ali
laman aniria asi kari galui ani kakiria, na
ninia kanla apus kari keve dongki. 25 Na keve
angtasimal ang kilapo itoiton kari keve bil
asi me alis ani Iosep man ka serei si sintung,
using kitala antok amalangas iria ta kame
son kos ve ria. 26 Au na Iosep kamela serei
nei lu na kila luk kari keve alilis taun ia
na kianla soturungai ane nei vunep e nona.
27 Kala susuai aniria ta kari to, au le na
kala sui iria ta, "Tamami mita antok iau
tatana, kapo sa? Kapo to lak na kapo ro
kapa?" 28 Na kila antok ia ta, "Kam asosokai
tamamem kapo to lak na kapo ago aro." Na
kila soturungai ane vunep e matana kapa.
29 Taun ang a Iosep kala arai ani Beniamin,
tasina na sikei palau a rinarilong na kala
antok ta, "Tasimi lik ke vang kana mita
antok iau tatana, ingko? Pua, kag nat, kana
roron a God ka ago singim." 30 Na Iosep kala
tadut sumasuma pelek suai aniria, using
nei vingana aongos katala tameng velai
ngorem ani tasina, na kalapo gule ring asi
kana tangis musik papa. Na kanla riuk lak
nei kana oring i po rot na kanla tangis. 31 Na
emung i kana la raus le ani nona, na kala
soung. Kata aiveven aro ia, na kala asok,
"Sasagi!" 32 Kita sasagi ani Iosep dong a pata
apetekai, na ani keve tasina si mang anu
petekai. Na vap i Aigipto ria kitapo angan
e iang ve ria kita kun sasagi apetekai aniria,
using ri Aigipto kipo misag luai ani angan
kuvul ve ri Eberaio. 33 Na keve angtasimal
ang, kita asinong iria angtalangai ve Iosep
si angusing i kari keve matas i po ingus
aniria tutapongai le si anu tuan tung si anu
kiu iria. Pangau ang kila arai ani kari lau
i sinong, kipo gelep angpok pokai aniria
velai taping ania. 34 Na ri asosokai kila
sasagi dong iria ta pok ang le kuli pata si
Iosep. Sikei, ani Beniamin kita lis amatan
palpalima ania. Asukang na kilapo matan
angan aro ve Iosep velai ani kalakala.

44

Kavi Kata Mun

1 Na Iosep kala asok a asosokai i nei lu
ang ta, "Ku asiang aduk a kari keve asisiang
a vap ke na ka duk aroron luai, na ku
asinong a kapkap si siksikei a igenen iria e
kuluna i kana asisiang. 2 Na ku asiang kag
kavi ripag e kuluna i kana asisiang a nat
tanginang iria, kuvul ve kana kapkap i kana
kon." Na asosokai ang kala vil apunuk a
keve atatai ke si Iosep. 3 Si tenei vauk lik
kila atatung iria asi kari pasal kuli kari keve
dongki. 4 Taun kianla pasal avungalik pelek
a rina, Iosep kala asok a asosokai ang ta,
"Sumasuma luai taun a keve tauan suke.
Man kuanla kinkos iria, sui iria asukang ke,
'Sa tukulai ina na mitala ngenget a lau ro
ta lau rikek? 5 Kavi ripag ke, ke kag tulava
nang. Kapo kana kavi ipo inum, na kapo
kingai kapa singina. Mitala bil arikek.' "
6 Au, kala sang na kanla sakam korong iria
na kanla posong na keve mengen i atatai
ang ania. 7 Na kila ngenget ia, "Kamem
igenen lava. Kupo saka mengen an kana?
Parik luai namemtapa bil ta lau asukang.
8 Kupo malangas ta keve kapkap ang nang
namemtanla sabonai ania nei kamem keve
asisiang, lenginang namemtala luk pok ia le
Kanan. Namempo anguan buk ainau kap-
kap si kana lu kam tulava ani sa? 9 Kamem
igenen lava, man ta si imem kila sabonai
ania ta kapo atogon ia ka mat, na ani-
mem aongos namem serei val kana keve
kong ato kamem tulava." 10 Na kala antok
iria ta, "Kapo ro. Iuang vo luk ani kavi
ang nia kag kongato. Sikei nami aongos
mipo ro si kalakala." 11 Sumasuma asukang
palau na siksikei iria kala kopos asiang kana
asasalakan ane vunep na kala eres ia. 12 Na
kana asosokai a Iosep kala ararai aro luai
aongos singiria tutapongai le si anu tuan na
asiang luai. Na kala sabonai ani kavi ang nei
asisiang ang si Beniamin akorong. 13 Na keve
angtasimal ang kila taktakding kari keve
vakup ipo alak ta mamakus, ki akos pok le
kari keve dongki na kila papok ane nei rina.
14 Si taun ang a Iuda ve keve tasina kimela
serei, Iosep kapo ago lak nei kana lu. Na kila
soturungai ane vunep e matana. 15 Na Iosep
kala sui iria ta, "Marai sa na mitala abis a lau

rikek ke? Parik mipa malangas ta igenen si
kag sinsinongan kapo kingai korong?" [16] Na
Iuda kala antok ta, "Kamem tulava roron,
namempo kovek luai i mengen asi mengen
anim tatana. Namem saka gel an? Namem-
tala bil arikek e matam. God katala arai ani
kamem rikek. Namem aongos vang kana
kam keve kong ato, kuvul ve nat ke nang a
kavi ang kita luk ia nei kana asisiang." [17] Na
Iosep kala antok, "Parik luai napa angkoai
si bil asukang! Ninia akorong papalik a
vopo atogon ani kavi ang ka kongato singig.
Nami aongos mila papok taun a tamami ve-
lai ani marip." [18] Sikei Iuda kala pasal asung
taun a Iosep na kala sokotuk ia ta, "Kag
igenen lava, ku ainak anig asi kag kalakala
ani mengen ve numai. Ku ago ta marala an
anig using kupo angkokoai val Parao. [19] Kuta
sui imem asukang ke, 'Mipo atogon tamami
vo ta mang tasimi?' [20] Na namemtala polpol
ta namempo atogon a tamamem nia kana
kala po lapan na tasimem lik, kita ingus ia
si matas i lapo lapan ke tatana. Na tasina
i nat ang katala mat, na nia nang kapo
ring sikei palau a nat kapo to le si sikei a
rinarilong. Na tamana kapo buk alava luai
ania. [21] Kuta asok imem ta songo le ania
ane ke asi kam me arai ania, [22] na namemla
antok ta nat ang parik kapa angkoai si
pasal pelek ani tamana. Man ka pasal
suai, tamana nganing kala mat. [23] Na kula
antok imem ta namempo tav angkoai si me
anguan palak an e matam man parik nempa
songo le na tasimem lik ve namem. [24] Na
taun namem papok ane si kam asosokai
tamamem, namem anla mengen ia ta sa
kuta antok tatana. [25] Na tamamem kala
asok imem ta, 'Mi papok na mian samui
men pok lik anira.' [26] Sikei namemla antok
ia ta, 'Parik namempa angkoai si pasal.
E suke parik kipa naung animem asi an
tung aserei e matana i igenen ang man
a tasimem lik kapo tav auai ve namem.
Namempo angkoai palau si pasal man a
kiu lik imem ka pasal.' [27] Na kam asosokai
tamamem kala mengen imem asukang ke,
'Mipo nas ta ri kisngag kita ingus anig ta
pongua palau a nat. [28] Mangsikei irilong
lenginang katala pasal pelek iau na natala
antok ta lenginang ri kei i nei uten kitala
rangas arikek pulakai ania, using parik nata
lapa anguan arai tapai an ania le si taun
ang. [29] Man mila songo pelek iau ta sikei
ke kana, na man ta bil kan serei singina,
mamakus ang mi vil ia anig ka raung iau,
using nalapo lapan.' [30] Asukang na man
naka papok taun a mamai, na nat ke kapo
kovek, taun ang man ka arai ta nat ke kapo
tav auai ve nau, ka mat palau. Kana to nang
kapo pakutan ta to si kiu ke. [31] Sukana na
mamakus namem vil ia ani lapan suke na
ka vil amat ia. [32] Nau akorong kam asosokai,
natala ainak ta kag to ani nat ke, using
nata antok a mamai asukang ke ta, 'Man
parik nalapa serei pok taun ua ve nat ke,
nau akorong naka sunguk a mamaiten ina
asikei.' [33] Asukang vang kana, kag igenen
lava, naka ago eke si kana pangau a nat ke
val kam kongato. Ku atolongon ia na ka
pasal pok ve keve tasina. [34] Using parik napa
angkoai si papok palau ane si mamai man a
nat ke kapo tav auai ve nau, vei nanla arai
ani mamai si puka."

45

Iosep Kata Atai Amalangas a Keve Tasina

[1] Na kala pat luai ani Iosep na parik kalapa
anguan angkoai an si aiveven aro ani kana
nanasai e mataria i kana keve asosokai na
kala vas iria ta, "Mi pasal suai aongos!"
Asukang na katalapo kovek ta mangsikei ka
ago ve nia si pangau ang kala atai amalan-
gas a keve tasina ta nia nang kapo si. [2] Na
kala kup alava luai ta tangis, na ri vap i
Aigipto kila longong ia na nei rina si Parao
kila kun longong kapa. [3] Na Iosep kala antok
a keve tasina ta, "Nau nang a Iosep. Au na
mamai kapo to lak?" Sikei keve tasina parik
kilapa angkoai si ngenget using kilapo leng
alava luai e matana. [4] Emung a Iosep kala
antok iria ta, "Kapo ro mi sinong asung ane
ke." Au, kila aingingik na kala atatai iria.
"Nau a tasimi Iosep nang mita atos tatag
ane Aigipto. [5] Au, kana mi ago ta makus
an vo angtupang an ta kami atos ang tatag
ane ke. God katala asok aino iau ani nau
name vil ato lak imi. [6] Kana kapo vapongua
i matas i buk angan ta nei rina aongos, na
eno lak kapo atogon a mang palpalima na
matas asi tav anguan dek roe an na tav rok
kon. [7] Io, God kata asok aino iau animi asi
kag teng ato animi si selen roron asukang
ke ani nami ve matan tus using imi mi duk e
kuli rina. [8] Io, asukang vang a parik ta nami
mitapa asok iau ane ke, sikei God papa,
nia kata asereai anig asi kag me asukang

val napo tamana i Parao. Nalapo aiveven
aongos kana vainagoan na Aigipto aongos
kapa. 9 Kana mi pasal sumasuma taun pok
a mamai na mian antok ia ta kana nat ta
Iosep kata asok si antok ania asukang ke,
'God katala asereai anig ani nau a tulava i
Aigipto aongos. Ku pakasang ane ke. Ago
ta amomole an. 10 Kume ago si palpal Gosen,
ring ke kapo angasungai anig. Numai ve
kam inatus a keve tivum. Kam keve sipsip,
keve bulumakau na kam togtogon aongos
ka ane ke. 11 Name aiveven ua eke e Gosen
using ane no kapo pasal lak a palpalima na
matas i buk angan. Kume ve kam matan
vap na kam togtogon vei mila mat ta buk
angan.' 12 Kana, nami aongos, na numai
kapa Beniamin, mi arai ta nau atutuman a
Iosep napo alis a mengen ke. 13 Mianla akus
a mamai ta nau napo saka igenen lava an
eke e Aigipto na mi mengen ia kapa ta keve
nem aongos mitala arai ania. Mi sumasuma
na mianla songo le ia ane ke." 14 Na Iosep
kala vongok a tasina ta Beniamin na kala
tangis, na Beniamin kapa kalapo kun tangis
si kapo lot ia. 15 Na kanpo vongok a mang
keve tasina siksikei na kianpo angtangisai
kuvul. Emung ina keve tasina kila tutapon-
gai angmemengenai ve nia. 16 Na akus kanla
serei nei kana vainagoan a Parao ta keve
tasina i Iosep kita mela serei. Na Parao ve
kana keve asosokai kilapo uruk. 17 Au na
kala atatai a Iosep asukang ke, "Ku antok a
keve tasim ta ki akos aro kari keve dongki
na ki pasal pok ane rina e Kanan. 18 Kian
songo le na tamaria ve kari inatus na ki
papok ane ke. Naka lis roe roron luai lak
aniria e ke e Aigipto, na ki ago aro na ki
masung. 19 Antok iria kapa asi kari dal le ta
keve sinsinongan i paspasal le ke e Aigipto
ani kari keve aina na kari inatus lik. Ki
pasal na kian songo na tamaria. 20 Ki ago ta
lomlomonai makus an ta kilapo sip taliung
kari togtogon e suke, using a keve nem
roron luai aongos i rina ke Aigipto ki atogon
ia lak." 21 Au na kana inatus a Israel kila
ainak ani mengen ang. Na Iosep kala dal
sinsinongan i paspasal dong iria val kana
atatai a Parao. Ka lis pok angkoai kapa
aniria si kari paspasal. 22 Ria aongos siksikei
kata lis iria ta kari keve sikei a sakol vakup
ipo alak, sikei Beniamin, kata alis ia ta 300
na vuk kapkap na palpalima na sakol vakup
ipo alak. 23 Na ka asok si akos aduk ani
sangauli na dongki ta mamain ta bil roron
luai i Aigipto, na mang sangauli na dongki
aina ki akos iria ta kon, saui na mang matan
pok ani tamana ani ka angkoai si kana
paspasal. 24 Na kala atatung a keve tasina
asi kari pasal. Na taun ang kilapo pataliung
ia kala antok iria ta, "Mi ago ta angkiki e
selen." 25 Au na kila pasal pelek a Aigipto
na kila papok ane si tamaria Iakov e Kanan.
26 Na kianla antok ia ta, "Iosep sukana kapo
to lak! Nia kana kalapo tulava i Aigipto
aongos!" Na Iakov kala tun apuak iria using
kapo tav lomlomon tataria. 27 Sikei, kila
mengen aro aongos ia ta saka keve mengen
an a Iosep kata mengen iria tatana. Na
taun ang kala arai ani keve sinsinongan i
paspasal ang a Iosep kata lis ia asi me akos
ang ania, kala uruk pok a nei vingana. 28 Na
Israel kala mengen asukang ke, "Kala aulei.
Kag nat Iosep kana kapo to lak! Kapo ro luai
asi kag an arai ania aino le ani naka mat."

46

Paspasalan ane Aigipto

1 Na Iakov kala usausa aongos kana keve
togtogon na kala pasal ane Berseba, na
eiang kanla sula alilis serei si God voiang a
tamana ta Isak kata atogon ia. 2 Na tenei
vong God kala songo na Israel nei ararai
asukang ke, "Iakov, Iakov!" Na kala polpol
ta, "Io, nau kana." 3 Na kala antok ia ta, "Nau
a God, nau kana God a tamam. Ku ago ta
leng an ani pasal ane Aigipto. Naka asereai
lak ani matan vap tavirimok lava le singim
eiang. 4 Naka auai ve numai ane Aigipto na
naka songo pok lak kam matan vap. Na
Iosep akorong ka auai ve numai si kam taun
i tapikon." 5 Au, Iakov kala tapasuk pelek a
Berseba. Kana keve nat kila akos ia kuvul
ve kari ta kun keve inatus lik na kari keve
aina kuli keve sinsinongan i paspasal ang
nang a Parao kata lis tapai aniria. 6 Na kila
songo kari mamain ta manmanik ipo apus
na kari togtogon aongos i asereai e Kanan
na kila pasal ane Aigipto. Io, asukang
vanang a Iakov kanla serei e Aigipto, nia
kuvul ve kana matan vap aongos. 7 Kana
inatus tauan aina na keve tivuna tauan aina
aongos. 8 Kari keve asan a matan vap ang
si Israel kita auai ane Aigipto asukang ke.
Kana posong sang ta Ruben. 9 Na keve nat si
Ruben ta Anok, Pulu, Esron na Karmi. 10 Na
keve nat si Simeon ta Iemuel, Iamin, Oad,
Iakin, Soar na Siaul ke mang aina i Kanan

ta nat. 11 Na keve nat si Levi ta Gerson,
Koat na Merari. 12 Na keve nat si Iuda ta Er,
Onan, Sela, Peres na Sera. Ri Er ve Onan
kilong tala mat e Kanan. Kana ngono nat
a Peres ta Esron na Amul. 13 Na keve nat si
Isakar ta Tola, Puva, Iasuv na Simron. 14 Na
keve nat si Sebulon ta Serer, Elon na Ialel.
15 Sukana vang a inatus si Iakov kita asereai
aniria si Lea e Padan Aram, na e ngerena
kapa kana kavulik ta Dina. Tataot i petau
suke katapo 33 aongos. 16 Au, na keve nat
si Gad ta Sepon, Agi, Suni, Esbon, Eri, Arori
na Areli. 17 Na keve nat si Aser ta Imna,
Isva, Isvi, Beria na tauria Sera. Na ngono
nat si Beria ta Eber na Malkiel. 18 Sukana
vang na inatus si Iakov kata asereai aniria
si Silpa, ainan asosokai ang Laban kata alis
kana kavulik Lea tatana. Na tataot i petau
suke katapo 16 aongos. 19 Au na kana ngono
nat a Iakov si Rakel ta Iosep na Beniamin.
20 Na Iosep e Aigipto kata anla aumata na
pongua na nat tauan, Manase na Eparaim
si Asenat, kavulik ang si Potipera vopo piris
ang e On. 21 Na keve nat si Beniamin ta Bela,
Beker, Asbel, Gera, Naman, Ei, Ros, Mupim,
Upim na Ar. 22 Sukana na inatus si Iakov kata
asereai aniria si Rakel. Tataot iria katapo
14 aongos. 23 Au na kana nat a Dan ta Usim.
24 Au na keve nat si Napitali ta Iasiel, Guni,
Ieser na Silem. 25 Sukana na inatus suke
si Iakov kata asereai aniria si Bila, ainan
asosokai ang Laban kata alis kana kavulik
Rakel tatana. Tataot iria kapo limalengua
aongos. 26 Na tataot kuvul akorong i matan
vap ang si Iakov nang kita pasal ane Aigipto
kapo 66 aongos. Na keve omona i Iakov
kipo tav taot aniria eke. 27 Na ngono nat
inla ingus ang ani Iosep e Aigipto kala vil
alakat a tataot iria tung si 70 aongos si
kana matan vap a Iakov nang kita palak
ane Aigipto. 28 Au kana, Iakov katala asok
aino na Iuda asi kana an nanas selen ane
Gosen. Asukang na kimela serei e palpal
Gosen. 29 Na Iosep kala dal kana tagtagai
na kala pasal ane Gosen asi kana an ruduai
ani tamana ta Israel. Taun ang kilongta
angduai, Iosep kala vongok a tamana na
kala tangis avungavunga luai. 30 Na Israel
kala antok a Iosep ta, “Nalapo usausa asi
kag mat vang kana using natala arai anim
na napo arai ta kupo to lak.” 31 Na Iosep
kala mengen amalangas a keve tasina ve ria
aongos kana matan vap a tamana asukang
ke, “Naka pasal kana na nakan antok a
Parao ta, ‘Keve tasig na kana matan vap
aongos a mamai nang kitapo ago e Kanan,
kana kila serei. 32 Sikei, kipo vap katakai i
aiveven sipsip na mang matan manmanik
na kita songo le kapa kari keve sipsip na
bulumakau na kari togtogon aongos.’ 33 Au,
man a Parao kala asok tapai animi, na ka
susui imi ta mipo saka abis an akorong
kana, 34 mi antok ia asukang ke, ‘Namem,
kam keve asosokai, namemtapo katakai i
aiveven sipsip le kabang le si kamem to
aongos asukang palau val keve tivumem ki-
tapo abis ia.’ Na si oring ke kala lomon suai
animi asi kami ago e palpal Gosen using
ri Aigipto kipo misag luai ani ri katakai i
aiveven sipsip.”

47

Soisinong e Gosen

1 Au na Iosep kala pasal na kanla antok
a Parao ta, “Mamai kana ve keve tasig kila
serei taun iau le Kanan. Kipo atogon kari
mamain ta sipsip na bulumakau na kari
togtogon aongos. Na riria kana kilapo ago
e Gosen.” 2 Na kanla songo le na palpalima
i keve tasina na kamela atung amalangas
iria e matana i Parao. 3 Au, Parao kala sui
iria ta, “Mipo saka abis an akorong kana?”
Na kila antok ia ta, “Namem nang kam
keve asosokai namempo katakai i aiveven
sipsip. Namempo asukang palau val keve
matan tivumem aino.” 4 Na kila antok ia
kapa ta, “Kamem pasal nang ane ke asi me
ago tapai using a buk angan lava ke kalapo
kun meng animem e Kanan na kamem keve
manmanik kilapo kovek i uriuri asi angan.
Asukang vanang na namempo sokotuk ua
ta ku naung animem na namem me soisi-
nong si palpal roe ke e Gosen.” 5 Na Parao
kala antok a Iosep ta, “Tamam na keve
tasim kita me serei singim 6 na roe lava ang
i Aigipto kapo oros e matam. Alis iria ta
palpal tauia i roe ang na ku asoisinong iria
e Gosen. Na man ri si nei liuan iria kipo
katak ta aiveven manmanik, ku asok iria na
kime aiveven kakag akorong ta kun keve
manmanik.” 7 Au le na Iosep kala kun songo
alak ani tamana ane mete Parao. Na Iakov
kala poso atautauia na Parao. 8 Na Parao
kala sui a Iakov ta, “Kam poisan kana na
matas i la to?” 9 Na Iakov kala antok ia ta,
“Kag matas i to parik kapa asukang val keve
vuvui kitala to ia. Nata duai ri mamaiten

lava nei kag to na kalapo liklik palau na
napo 130 na matas palau." [10] Le na kan poso
atautauia pok tapai ani Parao na kamela
soung pelek ia. [11] Asukang vang na Iosep
katala asoisinong na tamana ve keve tasina
e Aigipto. Kata alis iria ta palpal roe tauia
luai e Rameses, asukang palau val atatai ang
si Parao. [12] Kata alis kapa na tamana na
keve tasina na matan vap aongos ang ta pok
angkokoai si tataot i inatus iria.

Mol Kala Laba

[13] Buk angan ang kala serei alava luai na
kala kovek i pok si palpal aongos ang. Na
ngono rina ke Aigipto na Kanan kilong tala
logo luai kovek i pok. [14] Na Iosep kala luk
aongos le na keve kapkap ipo samui pok
ang ta ri Aigipto na ri Kanan taun a lu si
Parao. [15] Taun ang a kapkap si ri Aigipto
na ri Kanan katala kamus aongos, ri Aigipto
aongos kimela serei si Iosep na kila antok ia
ta, "Ku alis pok animem. Marai sa namem
me mat palau e matam? Kamem kapkap
kana kala kovek aongos." [16] Na Iosep kala
antok iria asukang ke, "Au, kanat. Using
milapo kovek i kapkap, mi luk dong iau ta
kami keve manmanik, na nala alis pok imi
sakolai aniria." [17] Au na kianla luk aongos
le kari keve manmanik ane si Iosep na kala
alis iria ta pok sasakolai ani kari keve os
na sipsip na me na bulumakau na dongki.
Na nei liuan i matas aongos ang kata alis
pok palau aniria sasakolai ani kari keve
manmanik aongos. [18] Na si matas using
ina kimela serei pok si Iosep na kila antok
ia, "Kamem tulava, kupo malangas lengi-
nang ta namempo kovek i kapkap na keve
manmanik numai kulapo tauk ina aongos.
Asukang na sa kana namem lapo atogon
ia si taun ke kapo pukun imem palau na
kamem roe. [19] Marai sa vanang na namem
me mamat e matam kuvul ve kamem roe?
Ku samui imem ve kamem roe ta pok asi
kamem angan. Io, kamem roe, Parao ka
tauk ina na namem an asosokai palau asikei
si Parao. Lis imem ta katui i kon ani namem
ago ta mat an na roe ke ka ago ta varasai
palau an." [20] Asukang vang a Iosep kala
samui aongos a roe ang e Aigipto ani Parao.
Siksikei iria i ri Aigipto kata atos ta kana
vuk roe, using a mol ang kata lapo laba
luai aniria. Roe aongos ang, Parao kata
lapo tauk ina. [21] Na ri vap aongos le si
mang ngising i Aigipto ane si mang ngising
ina, Iosep kata vil iria ani ki asosokai si
Parao. [22] Sikei, roe ang si ri piris, parik
kata lapa samui ia using Parao katapo uli
ali pok aniria, asukang na kipo atogon pok
si angan na parik katapa inongos taun ta ki
atos ta kari roe. [23] Au na Iosep kala antok
a ri vap ta, "Arai, kana using natala samui
aongos imi ve kami roe ani Parao, kana nala
alis katui animi si sukal si roe ang. [24] Sikei
si taun i kaming ania mi alis a Parao ta
sikei a palpal i uai na mang puat a palpal
ang kapo kakami asi angan na asi suksukal
atanginang kapa animi, kami inatus na riria
mipo aiveven iria." [25] Na ri vap kila antok
ta, "Pua, kamem tulava, kulapo teng ato
imem kana. Man kapo roron palau singim,
namem serei a keve asosokai palau asikei
si Parao." [26] Asukang vang a Iosep kala
asereai ani mang sausaupai e Aigipto ta va
palpalima i keve uai i sukal, ke Parao ia.
Na saupai ang kapo tung akit lak si taun ke
kana. Sikei palau a roe ang si ri piris Parao
parik katapa tauk ina.

[27] Io, ri Israel si taun ke kita lapo soisinong
e Aigipto si palpal Gosen. Kita lapo tauk i
mang keve roe eiang na kari polokan kala
serei alava luai si tataot iria. [28] Iakov kata
ago eiang e Aigipto si 17 na matas, na tataot
aongos i kana matas i to kata lapo 147
na matas. [29] Au na kalapo angasungai aliu
ani Israel ka mat na kala songo kana nat
ta Iosep na kala antok ia, "Man napo ro
e matam, kapo ro ku amatung a kungam
neite savag ta ku pakangai anig na ku abis a
lau tutuman anig. Ku ago luai ta amunai ani
matmat ig eke e Aigipto. [30] Si taun ang nala
mat, ku sunguk suai ani matmat ig pelek
a Aigipto na kuan amunai ania nei gom
ang kag matan vap kipo matung singina."
Na Iosep kala antok ia ta, "Io, naka abis ia
asukang palau val kupo atatai iau tatana."
[31] Na Iakov kala antok ia, "Ku atuvala ane
singig." Na Iosep kala abis ia asukang. Na
Israel kapo teng akit si kana kipa na kala
tuturung e matana i IAVE.

48

Manase ve Eparaim

[1] E mung i mang rukun taun na kimela
antok a Iosep ta, "Tamam nang kapo
malepen." Asukang a kala songo le kana
ngono nat, ri Manase ve Eparaim ani kilong
auai ve nia. [2] Na mangsikei eiang kala antok

a Iakov ta, "Arai, kam nat ta Iosep kana
kame arai anim." Na Israel kala arudualan
pok ia na kala sinong atung kuli pata. [3] Na
kala mengen a Iosep ta mengen asukang ke,
"God vo kitmat luai ang kata serei singig e
Lus si palpal Kanan na kata poso atautauia
iau eiang [4] ta mengen asukang ke, 'Arai,
naka atautauia ua na mi serei a vap miang.
Mi serei lak asukang ta kuvkuvulan tavir-
imok. Na palpal roe ke nala alis ia si keve
matan tus using im ani ki tauk ina asikei.'
[5] Na kam ngono nat i ingus ke e Aigipto
aino ani name serei eke, nala posong irilong
ta kakag ta ngono nat. Io, ri Eparaim ve
Manase kilongpo kag ngono nat asukang
palau val ri Ruben ve Simeon. [6] Kam mang
keve nat emung irilong, riria vanang kila
kakam akorong ta keve nat. Sikei, saka
palpal roe an nganlak ki pagal dong iria
tatana, ki taot iria si asan i ngono tasiria
ke. [7] Nau natala mamakus luai marai kag
papok ang le Padan na Rakel kamela mat
e selen si palpal Kanan avunga lik i Eparat,
asukang vang a natala amunai ania e ngere
selen ane Eparat." Eparat kipo posong
kapa ia ta Betelem. [8] Au, taun ang a Israel
kala arai ani ngono nat ang si Iosep kala
sui, "Au na ri si kana?" [9] Na Iosep kala
antok a tamana ta, "Kag ngono nat nang
voiang a God katala kun alis anig tatarilong
eke." Au, Israel kala antok ta, "Songo alak
tapai anirilong ane singig na name poso
atautauia irilong." [10] Matana i Israel kata
lapo ngau na parik kata lapa anguan arai
aro an, using kata lapo lavan luai. Au, Iosep
kala songo asung irilong na tivurilong kala
vongok na ka lulus irilong. [11] Au na Israel
kala antok a Iosep ta, "Parik natapa lomon
ia ta naka anguan arai korong pok an anim,
sikei God katala vil korong ia ta nala arai
ani kam inatus." [12] Na Iosep kala songo
suai anirilong pelek a savana i tivurilong
na kala soturungai ane vunep. [13] Le na kala
aingingik atava na ngono nat ang taun a
Israel. Eparaim ka tung e palkais ina na
Manase e palso ina. [14] Sikei Israel kala sulai
ani kana palso taun a patuna i Eparaim
vopo nat emung ang na kala sulai aputuk
ani kana palkais taun a patuna i Manase,
vo posong sang ang. [15-16] Au na kala poso
atautauia na Iosep ta mengen asukang ke,
"God ka atautauia na ngono nat ke. Kana
na God ke voiang a vuvui ta Abaraam na
mamai ta Isak kilongtapo angtogon ve nia,
na katala aiveven kag to aongos tung kana,
na kana angelo kata asapang iau si keve ma-
maiten aongos. Io, nia ka atautauia irilong
na ki poso atat lak irilong using a asan ig,
na asan i vuvui ta Abaraam na mamai ta
Isak. Na kari polokan ki serei aduk luai e
kuli rina ke." [17] Taun ang a Iosep kala arai
ta tamana kalapo amatung kana palso si
patuna i Eparaim, parik kalapa ainak ania,
na kala teng akit kana palso na tamana asi
kana luk suai ania pelek a patuna i Eparaim
ani kan amatung ia e patuna i Manase. [18] Na
kala antok ia ta, "Mamai, parik ta asukang.
Kana na ike kana kapo posong sang. Kam
palso vanang ka matung e patuna." [19] Sikei
tamana kala misag na kala antok ia, "Napo
nas nang, kag nat. Napo malangas. Ninia
nang kapa ka kun serei a matan vap, na
ki kun serei alava. Sikei tasina lik lak ka
tavirimok ania, na keve matan tus using ina
ki serei asukang ta mamain ta matan vap
duk luai." [20] Na kala poso atautauia irilong
si taun ang velai ani mengen ke, "Si asan
imilong vanang, ri Israel emung aliu lak ki
uli poso atautauia ani mang matan asukang
ke, 'God ka asereai animi val ri Eparaim na
ri Manase.' " Io, sukana vang kala atung a
Eparaim ani ka aino ani Manase.

[21] Au le na Israel kala antok a Iosep, "Arai,
nalapo angasungai kana asi kag mat, sikei
God ka auai ve numai, na ka ausingai pok
anim ane si roe ang si keve tivum. [22] Nami
angtasimal, nala alis imi siksikei ta roe
ang eiang. Au na anim, kula atogon kam
ngaupap si vuk roe i kag la luk suke si ri
Amor ta dual i kag samele ipo visvis na kag
vatilau.

49

Israel Kata Poso Atautauia Kana Inatus

[1] Na Iakov kala asok tapai ani kana keve
nat ta, "Mime serei akuvul na naka atai
imi ta keve bil lak eno imi. [2] Inatus nat si
Iakov, mime serei akuvul na mi longong. Mi
longong a tamami ta Israel

[3] Ruben, numai kupo posong sang. Nu-
mai a madot ig using kam serei kata
akanangai ani naka serei a igenen madot.
Asanim kapo laba luai na dual im kapa.
[4] Vingam kapo asukang val kel lava na parik
kutapa sausaupai aro anim na parik kulapa

anguan laba an kana using kutala abis a lau
visuk kuli pata si tamam.
5 Ri Simeon ve Levi kilongpo ngono
angtasimal. Karilong keve samele kipo
bil asi galagalang. 6 Naka ago ta sinong
an si karilong keve aititikai. Naka ago
ta sinong kuvul an ve rilong si karilong
keve lomlomonai. Using si karilong marala
kilongtala raung a vap miang, na kilongta
tangai asoles palau ri bulumakau using kar-
ilong vubuk. 7 Nala poso arikek karilong
marala using kapo soliu luai. Na karilong
vinga manas using kapo rikek luai. Naka
angtaliungai ani karilong patvap nei liuan
i patvap si Iakov, na ki ago angtaliungai
pulakai nei liuan i ri Israel.
8 Numai Iuda, keve tasim ki poso aro
ua. Ri si kipo petau ua ku teng lak a
ngoria, na keve tasim ki soturungai singim.
9 Numai Iuda kupo natnat i laion, kutanla
kon puka le na kume lapo matung musik
na ka ago luai ta sikei ka gulang pangun ua.
10 Sinsinong i sausaupai parik kapa angkoai
si papelek ani Iuda, tung si vopo tauk i kirim
ang kame serei. Mamain ta patvap aongos
ki longong singina. 11 Ka pala kana natnat i
dongki si mangsikei a vaen si ngakan roron
luai ina. Ka galui kana vakup ipo alak ta rul
melek i vaen. 12 Matana ka melek luai val rul
i vaen na ngisana ka posok luai val mang
i rul i tus, using kipo tauia tatana si kana
rina.
13 Sebulon ka ago e ngere makasim na
kana vuk laman ka ring kalakala ani ri
perengan simepo tung ausai. Kana palpal
roe ka polok tung e Sidon akorong.
14 Isakar kapo dongki dual luai, kapo
matung ausai ve kana sungsungukan e
tongina. 15 Au na taun kapo arai ta kana
ring ipo ausai kapo marip, na roe ang kapo
talupus, nganlak ka ainak palau ani ki apaus
ia ta mamaiten lava na ka serei a asosokai.
16 Dan ka saupai aro ani kana vap, asukang
ta mangsikei i keve patvap i Israel. 17 Ka bil
val kene kapo matung ngere selen ipo pasal
ta ri os. Na taun ang ka kalat a kakiria,
vap po kokos ang kuluria, ki uak arikek ane
mung.
18 Numai IAVE, napo atu mata taun kam
vilvil ato.
19 Gad, ri vap tainau ki visvis ia, sikei ka
dual aniria na ka lu suai aniria.
20 Aser, kana keve uai i matang ka aunai ro
luai. Na matan pok naminan ang ka angkoai
ta ri Tulava ki angan singina.
21 Napitali kapo sang pulakai val me kei
lik kita akala ia, na kala akau a keve natnat
talupus ro luai.
22 Iosep kapo mangsikei a vaen kapo uai
adual luai e ngere laman voiang a keve
ngakan ina kipo polok karaunai ani vabat.
23 Ri vap so ta vatilau kita marala ia na ki
so ia. Kita vis ia velai ani neikien lava.
24 Sikei kata tivo korong luai ta kana vatilau
na kungana ka tung madot asukang. Dual i
kungana le si God kitmat luai ang si Iakov.
Le si katakai i aiveven sipsip ang, nang nia
na iat i Israel. 25 Le si kana pakangai a God
ang si tamana. Le si kana poso atauia na
vo kitmat luai ang. Tauia i mete kuku e
pangkul, tauia i kevkev luai i nei roe, tauia
i duk ta inatus. 26 Atautauia ang ke tamana
kapo soliu ani roron ang le si keve mulang
vo to avunga suke. Io, keve atautauia ke,
Iosep ka tauia tatana, keve tasina ki arai
ania na ki mamaila alava ania.
27 Beniamin kapo mangsikei a kei lava
kapo mol arikek. Tenei vauk ka angan a sa
katala kong akit ia, na tenei ngelik ka pagal
a sa katala luk ia."
28 Aongos vang sukana na 12 na matan
vap suke i Israel. Na sukana na keve men-
gen tamaria katala posong dong iria si kana
poso atautauia aniria. Si atautauia ang kata
alis siksikei iria tatana, katapo angkokoai
luai akorong singiria.

Iakov Kata Mat

29 Au na kala pinipini iria asukang ke,
"Nalapo usausa kana asi mat using ani kag
vap kitala aino iau. Mian amunai anig ngere
kag keve vap e nei vakil si roe ang ta Eperon,
igenen ang si ri It, 30 nang a vakil kuvul ve
vuk roe ang si Makpela, ngere Mamre, e
Kanan, voiang a Abaraam kata samui ia si
Eperon ani kakana ta gom. 31 Kita amunai
ani ri Abaraam ve kisngana ta Sara, ri Isak
ve kisngana ta Rebeka na nau kapa nata
kun amunai ani Lea eiang. 32 Vuk roe ang
nang ve vakil ang singina i la samui si ri
It." 33 Taun kata kamus ta pinipini ani kana
keve nat, kala luk alak a kakina ane kuli pata
na kala akamusai ani luk malu alak na kala
pasal suai ani kan ago ve kana vap.

50

1 Na Iosep kala suai ania e kuluna i
tamana ta Israel velai ani tangis lava na kala
lulus ia. 2 Le na kala asok kana keve katakai
ipo itoitonai ani matmat asi itoiton aro ani
pukun ina. Na kila abis ia asukang. 3 Kata
luk aongos a 40 na mangias si itoitonai ani
pukun ina val kari laulauan. Na ri Aigipto
kita ago i mamakus na tangis ani 70 na
mangias aongos.
4 Au, kala kamus a taun i mamakus ania
na Iosep kala antok kana matan vap a Parao
ta, "Man napo roron e matami, mianla
mengen anig si Parao asukang ke, 5 'Mamai
katapo usausa si mat, na nata atuvala ta
nakan amunai ania si vakil i kana la itoiton
ang e Kanan. Asukang na napo sokotuk a
kalakala ke asi an amunai ani mamai le na
name papok.' " 6 Au na Parao kala polpol ta,
"Ku pasal na ku an amunai ani tamam val
kutala atuvala tatana."
7 Asukang vang a Iosep kala pasal asi an
amunai ani tamana. Keve asosokai aongos
si Parao kita auai ve nia kuvul ve keve vap
lava i kana vainagoan na ri vap lava aongos
i Aigipto. 8 Nei vainagoan aongos si Iosep na
keve tasina kapa kita kun auai. Na asukang
kapa nei vainagoan ang si tamana. Inatus
lik papalik, ri sipsip, na ri bulumakau kita
ago pok e Gosen. 9 Vap kapa ipo sang kuli
tagtagai na ri os kita auai ve nia. Katapo
kuvkuvulan laba luai kita auai ve Iosep.
10 Taun kianla serei e Goren Atar, ngere
Ioridan, kila tutapong kup ta tangis using
a mamakus lava kalapo meng iria. Na Iosep
kala anguan atung an ani mang limalengua
na taun i mamakus. 11 Ri vap i Kanan kila
arai ani radaupa lava ang e Atar na kila
antok ta, "Pua, vap suke le Aigipto kipo teng
a mangsikei a radaupa lava luai." Asukang
vang na kila atuk a ring ang ngere Ioridan ta
Abel Misraim. 12 Kana keve nat a Iakov kitala
abis apunuk a pinipini ang a tamaria katala
pini iria tatana. 13 Kita sunguk ia ane Kanan,
na kianla amunai ania e nei vakil ang si vuk
roe ang si Makpela, ngere Mamre, si vuk
roe ang a Abaraam kata samui ia si Eperon.
14 Au na emung i amunai tapai ani tamana,
Iosep kala papok ane Aigipto ve keve tasina
na vap auai aongos ang ve nia.

Lomon Suai si Iosep

15 Keve tasina i Iosep kila arai ta tamaria
katala mat na kilapo mengen angpokpokai
nei liuan iria ta, "Au si man kana na Iosep
kapo teng akit lak a rikek ang taratala abis
ia taun ia, sa kala ngenget ira singina?"
16 Asukang a kila lis mengen ane si Iosep ta,
"Aino le ani tamam ka mat kata pinipini
imem asukang ke, 17 'Mi antok a Iosep ta
napo sokotuk aro ia ani ka lomon suai ani
keve visuk na lau rikek ang a keve tasina
kitala vil arikek ia tatana.' " Asukang vang
kana na namempo sokotuk ua ta ku lomon
suai adaus ani kamem rikek, namem na
keve asosokai ke si kana God a tamam."
Taun ang a Iosep kata longong a mengen
ang kala tangis. 18 Na keve tasina kimela
tutalang ia na ki suai aniria e vunep na
kila antok ia, "Namem kana na kam keve
asosokai aongos." 19 Sikei Iosep kala antok
iria ta, "Mi ago ta leng an. Sa nang? Nau
kana name luk kana pangau a God? 20 Io,
kami lomlomonai lava ta mi vil arikek iau,
sikei God katala asaul pokai ania ani kame
serei asukang ke vang, ani to si vap miang
ka kalakala. 21 Asukang na mi ago ta leng an.
Naka aiveven aro lak imi na kami inatus."
Eiang kala mengen i alomon ro aniria.

Iosep Kata Mat

22 Iosep kata ago e Aigipto ve patvap
aongos ang si tamana. Kata to na 110 na
matas aongos. 23 Katapo to lak na inatus si
Eparaim kila kun atogon nat akorong. Na
inatus ang si Makir, kana nat a Manase,
Iosep kata kun posong aniria ta kakana
akorong. 24 Na Iosep kala antok a keve tasina
ta, "Nalapo angasungai kana asi kag mat.
Sikei God lak ka pakangai animi na kame
songo suai animi pelek a ring ke, taun a
rina ang katala palpalatung ve Abaraam,
Isak na Iakov tatana. 25 Na Iosep kala antok
kana keve nat a Israel asukang ke, "God ka
songo suai animi lak. Au mi atuvala singig
ta emung mi sunguk a tuan i pukunig pelek
a rina ke." 26 Au na Iosep kala mat. Iosep
kata mat si kata lapo 110 na matas aongos.
Emung ila itoitonai le ani pukun ina, kila
asiang ia nei asisiang i ri vap po mat eiang
e Aigipto.

Rut

1 Si taun ang a ri vosap kitapo saupai,
katapo atogon a mol nei rina, na mangsikei
a igenen i Betlekem si palpal Iuda kata
tapasuk asi kana an ago tapai e palpal
Moab, ninia ve kisngana na kana ngono
nat. 2 Kana asan na igenen ke ta Elimelek
na asan i kisngana ta Naomi, na karilong
ngono nat ta ri Malon ve Kilion. Riria i
patvap si Eparata na kari rina e Betlekem
si palpal Iuda. Kita pasal ane si palpal
Moab na kianla ago e iang. 3 Taun ang
kitan lapo ago e Moab, Elimelek kala mat na
Naomi papalik ve kana ngono nat kitol lapo
ago. 4 Na ngono nat ang kilongla osongon
ta mang pongua na aina le iang, karilong
ngono asan ta ri Oripa ve Rut. Kita ago
asukang ta sangauli na matas, 5 na ri Malon
ve Kilion kilongla kun mat na Naomi kala
ago papalik, kovek i tauan na nat kapa.
6 Na kala tapasuk kuvul ve ngono omona asi
kana pasal pelek ani Moab, using e Moab
katala longong e ta Volava katala atauia pok
kana vap pok. 7 Na kala tapasuk pelek a rina
ang katapo ago singina, kuvul ve ngono
omona, na kitol lapo pasal aliu asi karitol
papok ane palpal Iuda. 8 Sikei Naomi kala
antok a ngono omorilong ta, Milong papok,
siksikei imilong ane si lu si rinana. Kana
papakangai a Volava ka ago singimilong,
asukang val milongtala papakangai ani volo
angtama la mat ang, na anig. 9 Volava ka alis
imilong ta rina ro asi ago, siksikei imilong
nei lu si kisngana. Le na kala lulus irilong,
na kitol la angtangisai alava. 10 Na kilongla
antok ia ta, Parik. Namemlong auai ve
numai ane si kam patvap. 11 Sikei Naomi
kala antok ta, Ngono omog, milong papok.
Marai sa na milongpo buk auai ve nau? Sa,
napo sungsungukan kana ta mang ngono
nat ani milong osongon irilong lak e mung?
12 Ngono omog, milong papok. Milong
pasal, using nalapo lapan tav angkokoai si
anguan osongon an. Sa, man kana na antok
ta naka anguan osongon an, o man nganlak
vong nala atogon tauan asi kag ingus lak,
13 sa, kapo koi imilong si kokoai le asi kari
taviri? Sa, kapo koi imilong si tav osongon
tung si taun ang? Ka ago, ngono omog,
using kana nala rikek aongos taun napo arai
animilong, using a Volava katala tu taliung
iau. 14 Na kila anguan tangis alava an, le na
Oripa kala lulus a omorilong, sikei Rut kapo
bongok akit lak singina. 15 Na kala antok ta,
Arai, tungam sukana kalapo pasal pok ane
si kana matan vap na kana keve god. Ku
papok ve tungam. 16 Sikei Rut kala antok
ta, Ago ta sokotuk an anig si papelek anim
vo si kag papok. Using saka ring an ku
pasal taun ia, tarung kuvul. Saka rina an
ku an ago singina, tarung kuvul. Karung
sikei palau a matan vap, karung sikei palau
a God. 17 Si rina ang ku an mat singina
nau kapa nakan mat singina, na e iang ki
kepai anig. Volava ka abis asukang singig
na alakat kuluna kapa man parik ta mat
papalik asi angtaliung anirung. 18 Na kala
arai ta kapo atogon vubuk lava asi using
ania, asukang a kala kamus ta mengen. 19 Na
kilongla pasal aliu tung e Betlekem na taun
kilonganla serei e Betlekem, ri vap i nei
rina aongos kila taping si arai anirilong,
na ri aina kila sui ta, Naomi kana? 20 Na
kala antok iria ta, Mi ago ta songo an anig
ta Naomi. Mi songo iau ta Mail, using
a Vo Kitmat Luai katala aunai vil amail
anig. 21 Nata tapasuk le ke velai ani duk
ta bil ro, na kana Volava kamela atatung
pok iau e ke ta kunga varavarasan. Ago
ta songo an anig ta Naomi, using a Volava
katala mengen arikek anig na Vo Kitmat
Luai katala goeng iau. 22 Sukana na serei
pok si Naomi, na omona ta Rut, ainan Moab
ang ve nia, nang nia katame serei le palpal
Moab. Na karilong serei e Betlekem si taun
i tutapongai ta rok kon.

2

1 Na Naomi katapo atogon a mangsikei
a igenen kapo angtogon ve kisngana, kapo
igenen tauia na kapo igenen si palpal vap
ang si Elimelek, kana asan ta Boas. 2 Na Rut,
aina ang le Moab, kala antok a Naomi, Ku
ainak anig ani naka pasal ane si non matang
suke asi kag an lukluk aiton kon si mang
vap man ki ainak anig si an lukluk e mung
iria. Na kala antok ia ta, Ku pasal omog. 3 Na
kala pasal na kanlapo lukluk aiton emung i
vap po abis ang. Na parik kapa nas ta vuk
matang ang nang ke Boas akorong, tauan
ang i palpal vap ang si Elimelek. 4 Na e iang
Boas kala serei le Betlekem, na kala mengen
a vap po abis ang ta, VOLAVA ve nami. Na

kila ngenget ia ta, VOLAVA ka atautauia ua.
5 Le na Boas kala sui na vopo tu ainoai ani
vap po abis ang ta, Ke si ta kavulik ke?
6 Na vopo tu ainoai ang ani vap po abis ang
kala ngenget ta, Kavulik ang i palpal Moab,
voiang kilongta mela papok ve Naomi le
Moab. 7 Kata antok ta, Napo sokotuk ua ani
na lukluk aiton e mung i vap po abis ke.
Asukang na kamela abis, le tenei vauk lik
le tung kana, kovek i ring ausai lik kapa.
8 Na Boas kala antok a Rut, Ku longong, kag
kavulik, ku ago ta pasal an ane si mang
matang si lukluk aiton. Ku ago ta pasal
pelek an ani matang ke kana, sikei ku ago
asung i keve kavulik ke singig. 9 Ku ararai
ani ring ang kipo dok singina na ku pasal e
mung iria. Arai, natala mengen akit ri nat
ta ki ago ta vil arikek an anim. Na man kula
buk inum, ku pasal taun a keve ese suke ri
nat kitala lolong iria. 10 Au, kala soturungai
ane vunep na kala antok ia, Marai sa na
kupo ararai anig ta napo ro, na kupo taot
alava iau, nau a aina sokoung palau ke?
11 Au na Boas kala ngenget ia ta mengen
asukang ke, Keve lau roron ang kutala abis
ia taun a ri omom le si taun ang a kisngam
kata mat singina, kita akuskus aongos iau
tatana, ta kuta pasal pelek a tamam ve
rinam na rina ang kita ingus ua singina, na
kumela ago si mang patvap parik kutapa
nas aino iria. 12 VOLAVA ka seu ua si sa
kuta abis ia, na ka lis ua ta seupok kirol,
nia na VOLAVA, God ke si Israel, nang kume
lapo mun neite vangana asi kam sapang.
13 Na kala antok, Kupo roron luai anig, kag
igenen lava, using kutala alomonaus iau na
kupo mengen ananap aro iau kam asosokai,
kantanem parik napa mangsikei i kam keve
kavulik. 14 Na si taun i matan angan Boas
kala mengen ia ta, Ku me na ku angan, na
ku abui kam vuk saui nei uain ke. Asukang
na kamela sinong ngere vap po abis ang, na
kala alis kon ngungut ania, na kala angan
aro tung si kala masung, na kana inongos
kalapo sinong. 15 Na kala tapasuk asi kana
an lukluk aiton, na Boas kala atatai kana
keve asosokai asukang ke, Mi ararai ta ka
lukluk kapa nei liuan i keve volo kon na mi
ago ta vil amamaila an ania. 16 Na mang anu,
mi ulak suai ta mang keve kon asi kana me
lukluk nganlak, na mi ago ta atakun an ania.
17 Na kanla lukluk aiton aliu nei matang
ang tung tenei ngelik, le na kala mulmul
a keve kon i kana lukluk, na mamaiten i
kon ang kapo asukang ta sikei a epa. 18 Na
kala sunguk ia na kanla pasal ane nei rina,
na kanla akalit a omona ta sa katala lukluk
aiton ia, na kala kun luk ani inongos i pok
i kana angan tapong ang na kala alis ia
tatana. 19 Na omona kala antok ia ta, Kuta
lukluk aiton anginang e voi? Kuta abis
e voi? Atautauia ane si igenen ang kata
lomlomonai anim. Na kala amalangasai
ani omona ta asan i igenen ang kata abis
singina, Asan i igenen ang nata abis singina
ta Boas. 20 Na Naomi kala antok a omona ta,
Kana atautauia na VOLAVA ka ago si igenen
ang, using si kana lau roron parik kapa
lomon taun a ri vap to ve ri vap mat kapa.
Na Naomi kala mengen kapa ia ta, Tauan
ang kapo angtogon ve tara. Kapo mangsikei
iria kipo atogon kirim asi aiveven anira.
21 Na Rut, aina ke le Moab, kala mengen
ta, Mang anu kapa, kata antok iau asukang
ke, Ku ago akit ve kag keve asosokai tung
si kila akamusai ani kag keve matang kon
aongos. 22 Na Naomi kala antok a omona ta
Rut, Kapo ro, kag kavulik, ta ku auai ve kana
keve kavulik, vei si mang matang petekai
nganing ki vil arikek ua. 23 Asukang na kala
auai ve keve kavulik ang si Boas asi kana
an lukluk aiton kon tung si taun i kopkopos
kala kamus. Na kapo ago nei lu si omona.

3

1 Na omona ta Naomi kala antok ia ta, Arai
omog, naka gulegule ta kam ring asi ago,
ani ku ago aro. 2 Na asukang, Boas kana
kapo angtogon ve tarung, nang kutapo auai
kuvul ve kana keve kavulik. Arai, nganlak
vong kana taun asi abis nei ring ipo irang
kon ang. 3 Ku asising ua na ku amoi ua
ta bil sain ro na ku alak kam keve maus
roron, le na ku pasal ane si ring ipo irang
kon ang. Sikei ka ago ta nas an ta numai
e iang tung si kala matan angan aro le.
4 Au, taun kanlapo matung, ku lomon akit
a ring ang kapo matung singina, na ku an
sanga alak kana apupung e ngono kakina
na ku matung Na ninia ka antok ua ta sa
si kam abis ania. 5 Na kala antok ta, Sa
mipo atatai iau tatana, nala abis aongos
ia. 6 Au kala pasiang ane si ring ipo irang
kon ang na kanla abis using a atatai ang si
omona. 7 Na Boas kala angan na kala inum
na kala masung aro, le na kanla matung e

mung i kirkirimai i keve kon ang. Au Rut
kala pan alak musik lik na kanla sanga alak
kana apupung e ngono kakina na kala kun
matung. [8] Nei liuan vong a tauan ang kala
taping na kala pokpok na kala arai ani aina
kapo matung ngere kakina. [9] Na kala sui ta,
Numai a si? Na nia kala antok ta, Nau a
Rut, kam asosokai. Ku apung kam asosokai
ta palpal i kam apupung, using numai a
igenen vopo atogon kirim ang asi aiveven.
[10] Na kala antok ta, Volava ka alomon aus ua,
kag kavulik. Kam lau vo la roron na kapo liu
na sa kutala abis ia lenginang, using parik
kutapa pasal taun a keve tauan tanginang,
logo vo tauia. [11] Na asukang kag kavulik, ku
ago ta leng an. Sa kana kutala aikut ia, naka
abis aroron ia anim, using a keve tungag
aongos si kag rina kipo malangas ta numai
a aina roron. [12] Io, kapo korong ta nau a
mang igenen asi aiveven anim, sikei kapo
atogon a mang sikei kapa kapo atogon a
kirim ke na kapo angasungai luai anim. [13] Ku
ago e ke na vong ke, au na nganlak tenei
vauk, man ka naung ani ka aiveven ua, kapo
ro palau, ka abis ia. Sikei man parik kapa
naung si aiveven anim, nau nala luk a kirim
ang, napo mengen ua e matana i Volava. Ku
matung e ke tung tenei vauk. [14] Asukang
a kala matung e ngere ngono kakina tung
tenei vauk, sikei kata tapasuk aino ani kala
angkoai si kinle ani mang anu, na nia kala
antok ta, Ka ago ta malangas an ta aina ang
kata mela ago si ring ipo irang kon ang. [15] Na
kala antok ta, Me ta vakup ang e patum na
ku eres ia. Na kala eres ia na nia kala bekai
dong ia ta limalesikei a kinkintong i kon, na
kala asunguk ia tatana, le na kala pasal ane
nei rina. [16] Na kanla serei na omona kala sui
ia ta, Omog, kalapo sa? Na kala akuskus ia
ta sa na tauan ang katala abis ia ania, [17] Kana
na limalesikei a mamaiten i kon kata alis iau
tatana, using kata antok ta, Ku ago ta papok
an ane si ri omom ta kunga palau. [18] Au nia
kala antok ta, Ku kokoai, omog, na ku tere
ta bil ke ka saka serei an, using a tauan ang
parik kapa angkoai si ausai tung si kila vilvil
akorong a mengen ke nganlak.

4

[1] Na Boas kala pasal na kan lapo sinong
e mete takaman i rina. Na akorong palau,
vopo togon kirim ang si aiveven ani Rut,
nang a Boas katapo mengen tatana, kamela
pakasang. Na kala songo ia, Tungag, mela
sinong e ke. Na kamela sinong. [2] Na kala
sokotuk a saungauli i keve igenen lava i rina
na kala antok, Mi me sinong e ke. Na kimela
sinong. [3] Le na kala antok a tungana vopo
togon ani kirim ang, Ri Naomi kita mela
serei pok kana le Moab. Kilapo buk atos ta
vuk roe nang a tungarung ta Elimelek kat-
apo tauk ina. [4] Io, natapo lomlomonai ani
naka amalangasai anim tatana, ku samui
ia e mataria i vap ke kipo sinong na keve
vap lava i kag patvap. Man kupo buk samui
ania, ku samui ia. Na man parik, ku antok
iau asi kag malangas, using numai palau
kupo igenen asi samui ania, na e mung
im, nau. Na kala antok ta, Naka samui ia.
[5] Na Boas kala antok ta, Taun kupo samui
a vuk roe ang si ri Naomi, kalapo asukang
ta kupo kun samui ani Rut, aina Moab ke,
mainang i Malon, ani asan i vo mat ang
ka uli ago si vuk roe ke. [6] Na tungana
kala antok ta, Napo tav angkoai si samui
ania anig vei nala vil arikek kag inatus e
mung. Numai ku luk kag roron asi samui,
nau parik napa angkoai si samui ania. [7] Si
taun aino si ri Israel kari laulauan i samui
na atos katapo asukang ke, asi vil akit ani
angainakai, igenen kala luk suai ani pauk i
kakina na kala alis ia si mang anu. Sukana
na lau i vilvil akorong si ri Israel. [8] Na vopo
atogon ani kirim ang kala antok a Boas ta,
Ku samui ia anim, na kala luk suai ani pauk i
kakina. [9] Na Boas kala antok a keve vap lava
na vap aongos ang ta, Kana vang e matami
si taun ke anginang nala samui a togtogon
aongos ang a Elimelek katapo tauk ina ve
kana ngono nat ta ri Kilion ve Malon le si
kungaria i ri Naomi. [10] Na kapa, Rut, aina
Moab ke, kisngana i Malon, nala samui ia
anig, asukang ta kag aina, ani asan i vo mat
ang ka uli ago si kana vuk roe, na asan i
vo mat ang ka ago ta mus suai an si kana
patvap vo e mete takaman i kana rina. Napo
mengen e matami kana anginang. [11] Na vap
aongos ang kitapo ago mete takaman kuvul
ve ri vap lava i rina kila posong asukang
ke, Namempo ainak. Volava ka asereiai ani
kam aina, nang kalapo ago si kam aiveven,
ani ka asukang val ri Rakel ve Lea, voiang
kilongta apitus na matan vap si Israel. Ku
tauia e Eparata, na ku asasanan e Betilem,
[12] na kam matan vap ki asukang val matan
vap ang si Peres nat ang a Tamar kata

ingus ia ani Iuda, io, le si inatus ang na
Volava ka alis ua tataria si aina tanginang
ke. [13] Le na Boas kala songo na Rut asukang
val kisngana. Na kala ago kuvul ve nia na
Volava kala pakangai ania ani ka sungsun-
gukan, na kala ingus kana nat tauan. [14] Na ri
aina kila antok a Naomi ta, Posong ro ane si
Volava, using parik katapa atolongon palau
ua si taun ke kovek i igenen asi aiveven
anim. Ka asasanan si ri Israel. [15] Ka vil ato
pok ua na ka aiveven aro ua si kam matas
i lapan, using a ri omom vo ngorem ang
anim, kana kila ingus ia anim. Pua, kari
papakangai anim kapo liu na papakangai
si man kuta atogon kam limalengua na
nat. [16] Na Naomi kala amatung a nat ang e
savana na kala aiveven ia. [17] Na keve aina
angasungai e iang kila atuk ia ta kana asan
using kila arai ta Naomi kalapo atogon nat.
Kila atuk ia ta Obed, voiang kapo tamana
i Iese, na nia kapo tamana i David. [18] Na
kana vang na angusing i matan angtama le
si Peres: Peres kata asereiai ani Esron, [19] na
Esron kata asereiai ani Ram, na Ram kata
asereiai ani Aminadav, [20] na Aminadav kata
asereiai ani Nason, na Nason kata asereiai
ani Salmon, [21] na Salmon kata asereiai ani
Boas, na Boas kata asereiai ani Obed, [22] na
Obed kata asereiai ani Iese, na Iese kata
asereiai ani David.

Iona

[1] Kana na kalingana i Iave taun a Iona,
tamana ta Amitai: God kata asok a Iona
asukang ke, [2] "Ku pasal taun a rina lava
suke Nineve, na kuanla ngavaka iria si kari
keve lau rikek, using kalapo rikek luai e
matag." [3] Sikei Iona kala tadut asi sip ani
asok ang si Iave. Na kala pasiang ane Iopa
na kanla serei arokonai ani mang perengan
si lapo usausa ane Tarsis. Au kala samui
kana selen na kala kokos ani ka an ago
akipai ani Iave. [4] Nei liuan i kari paspasal
Iave kala alis a mang malu kitmat na nei
laman kalapo toan alava luai na kalapo
ararai ta to ka tavadek korong a perengan
ang. [5] Vap aongos kuli perengan ang kilapo
leng, na siksikei aliu iria kalapo sokotuk
serei si kana tangatangai ani ka pakangai
aniria. Asi kari akala ani perengan ang kila
asuai ani usausan nei laman. Sikei Iona
katala pasiang ane neina i perengan ang
na kanlapo rodot musik lik. [6] Na tulava i
kuli perengan ang kanla sabonai ania na
kala sui ia, "Au, kupo rot sa? Ku tapasuk
na ku songo serei si kam tangatangai. Vei
ninia nganing ka vinga marip anira, na
ka asapang kara to." [7] Na vap akorong i
kuli perengan ang kila angmememengenai
angpokpokai aniria asukang ke, "Au, tara
vil a mangsikei a abis i gusgus asi kara
sabonai akorong ani igenen ke kapo buk vil
apuka aira." Na kila sabonai ani kana asan a
Iona. [8] Asukang na kila mengen ia, "Kana ku
antok imem! Si kana kapo vila puka ira ta
nem ke? Numai akorong, Kupo saka igenen
an? Kuta pasal le si saka rina an? Nei kam
rina, na nei kam patvap?" [9] Au, kala polpol
ta, "Nau a igenen i Eberaio, napo lomlomon
ta Iave, nia kapo God i metekuku na kata
piruma na kuli vunep na nei laman". [10] Na
kala akus iria ta kapo sip ani Iave. Taun
kila longong a mengen ke si Iona, kila leng
alava, na kila antok ia, "Kupo bil arikek luai
iuang!" [11] Au, rai ang kapo anguan tadut
akit an. Asukang na kila sui ia ta, "Au,
namem saka bil an kana anim si kana kamus
na rai lava ke?" [12] Na kala antok ta, "Mi
asuai anig nei laman asi kana pongo na rai
ke. Napo malangas ta kakag ta rikek na
kana mimelapo puka." [13] Eiang kipo kalip
amadot asi kari me ngangat ngerelo. Sikei
rai ang kapo anguan serei amadot an kovek
ta mang saka ring an asi pasal. [14] Asukang na
kila sokotuk a Iave ta, "Namempo sokotuk
ani ku ago ta vil punuk an animem marai
la gulang ta kana to na igenen ke! Namem
raung ia kana, sikei numai Iave, ku ago
ta marala an using kutala asereai ani keve
nem aongos ke." [15] Au na ki asalak a Iona na
ki asuai ania nei laman. Na rai lava ang kala
kamus na luai kala matung. [16] Taun kila arai
ani luai ke, kila aunai i leng ani Iave singina,
na kila vil a mang alilis serei singina na ki
atutu vala asi kari angtogon ve nia. [17] Sikei
Iona parik kata lapa mat nei laman, using
Iave kata asok a mangsikei a ien lava na
kamela konem ia. Na kanla ago na potol a
mangias na potol a vong e vingana i ien lava
ang.

2

[1] E nei vingana i ien ang Iona kala mengen
taun a IAVE kana God, [2] "Iave, si kag puka
nata songo ua na kula polpol iau. Io, e nei
laman miting, si rina i mat, natapo songo
papakangai na kula longong iau. [3] Kuta
asuai anig nei laman miting ane kevkev
luai i laman, na aulitai aongos kel kata
sang tatag. Kam keve to lava nei laman
kitapo saul lakat kulug. [4] Natapo lomon ia
ta kutala kirikai luai anig pelek a matam,
sikei napo atu mata ta naka arai pok lak ani
kam lu i atailai. [5] Laman kamela karaunai
anig. Laman kala pakut asip aongos iau.
Ri aigamang kimela pis aulitai ani patug.
[6] Natala pasiang luai ane si tukul dup i keve
mulang, taun a rina i mat na roe kalapo
teng akitmat luai anig eke. Sikei numai
IAVE kag God, kutala songo pelek a lulung
i mat tatag asi kag to. [7] Taun kag to kalapo
ngau, sikei napo lomlomon tatam, IAVE, na
kag sokotuk kalapo palak taun ua si kam
lu i atailai. [8-9] Numai IAVE, kupo buk vil
ato ani ri vap, sikei man kipo uli longong
si kari keve tangatangai palau, parik kupa
anguan ngorem an aniria. Kupo buk vil
ato ani ri vap, sikei man kipo uli longong
si kari keve tangatangai palau. Sikei nau
naka tangam i alatun ane singim. Naka vil
kag alilis serei singim. Naka abis a bil ang
nata atu vala asi kag abis ania. Kalaro luai
using a vilvilato kapo serei le singim, Iave."
[10] Au, na Iave kala asok a ien ang asi kanan

mutakai ani Iona e ngerelo, na ien ang kala
vil ia asukang.

3

1 Na IAVE kala anguan asok an ani Iona
ta, 2 "Ku pasal taun a rina lava suke e Nin-
eve na kuanla ngavaka iria ta mengen ang
natala alis ua tatana". 3 Au, na asukang
Iona kala longong a Iave na kala pasal ane
Nineve. Nineve kapo rina tavirimok lava.
Kapo luk a potol a taun si arai ani keve
bil aongos nei rina. 4 Au, Iona kala serei
palak(pok?) si ainoiai i taun na ka pasal a
nei rina. Ka amalangasai ani ri vap asukang
ke ta, "Mang puat a sangauli na taun lak
na emung ina ka tagoeng suai aongos a nei
rina ke". 5-6 Na vap aongos i Nineve kila
lomlomon ta kana mengen a God. Na kari
vosap kapa, taun kata longong a mengen
si God, kala tadut pelek kana sinsinongan
lakat, ka luang suai ani kana maus i vosap,
na ka alak a maus tading na ka sinong mete
vuta. Na ka saupai ta kana vap aongos ki
alal ani pok, na ani ri vap asasanan tung si
vap po ago e kevkev luai ang, ria aongos ki
alak a maus tading. 7 Kalingana i vosap taun
a vap aongos i Nineve kata serei asukang ke,
"Nau a vosap i rina ke na volo posongan,
namemtol po asok asukang ke: Ka ago ta
sikei ka angan ta ring men inongos lik,
ri vap aongos, ri bulumakau, na ri sipsip.
Ri pok, ve laman kilong ago luai. 8 Nami
aongos mi alak kami keve maus tading, na
ri manmanik kapa, mi apung iria ta vakup
tading. Tara aongos, tara sokotuk amadot
a God. Tara atolongon kara keve lau rikek
na lau i angdaung. 9 Vei God nganing ka
sakol kana lomlomonai, na ka ngorem ira.
Iau, vei kana marala ka kamus nganing na
parik taralapa mat." 10 Au, God kala arai ta
kila atolongon kari keve lau rikek. Asukang
na kala ngorem iria na kala sakol kana
lomlomonai na parik kalapa vis punuk iria
val kana ainoai i lomlomonai.

4

1 Sikei Iona kalapo misag alava i kana lapo
nas ani lau i ming ang, na kalapo songag
ani IAVE. 2 Kala antok a IAVE asukang ke, "E
no le i kag me pasal suai ani rina, nata nas
ta nganlak ku bil asukang palau. Nambang
a tukulai ina na nata sip sumasuma ane
Tarsis. Natala malangas ta kupo God roron
i ngorem, uli kokoai ananap, uli ngorem,
uli usausa asi sakol ani lomlomonai i vis
punuk. 3 Kana vang IAVE, ku atolongon iau
na naka mat. Napo ro luai asi mat na to ka
ago!" 4 Sikei God kala sui ia ta, "Kapo saka
roron an anim si songag?" 5 Au, Iona kala
papelek a rina ang taun a ring ipo sanglak
ta makarap, na kanla abis kana marmarip
na kala sinong neina kokoai asi kana arai
ta saka nam an ka serei e Nineve. 6 Na
God IAVE kala apolokai ani mang iei asi
kana polok alava taunai ani Iona asi kana
amarmarip aro luai ania. Tauan ke vola
uruk alava luai marai togon ani marmarip
ke. 7 Sikei eno i sanglak ta makarap si taun
using ina, God kala lis a mang sikei a kanipa
na kanipa ke kala angan a iei ang na kala
magang. 8 Na emung, makarap kala sanglak
na God kala lis a malu manas. Iona kala
talus a pukun ina ta ngan i sinang kitmat
arikek ang. Asukang na kalapo buk asi
kana mat na kala antok ta, "Napo ro luai
asi mat, na to ka ago!" 9 Sikei God kala sui
ia ta, "Kapo saka roron an anim si songag
marai i ei palau ke?" Na kala antok ta,
"Napo angkoai ro asi songag na kag songag
kapo angkoai ani naka mat!" 10 Na IAVE
kala antok ia ta, "Numai kana, ku longong!
Ei ke kana kata polok alava alak si sikei a
vong palau na ka kovek pok si taun using
ina. Numai parik kutapa bil ta sa singina na
parik kutapa apolokai ania, sikei lak kupo
lomlomonai ngorem ania! 11 Au, sa? Kupo
songag anig si la ngorem ani vap duk suke?
Kapo rina tavirimok lava luai. Tataot i vap
kapo liu a 120,000. Na kipo tauia ta mamain
ta vongo kapa. Na vap ang, kipo asukang val
inatus lik, kipo tav malangas! Au, na numai
kupo ngorem a iei palau ke si sa?"

Roron i Akus Mataio kata salik ia

Si Akus Ro ke Mataio kapo akus ta Iesu kata apunuk aro luai ani keve palapalatung God kata posong aino iria si kana vap ri Israel, ani ka asok a mangsikei a igenen ani nia kame vil ato iria. Akus Ro ke parik kapa akus ro ani ri vap i Iudaia papalik, nang a Iesu katapo ago nei liuan iria, sikei kapo akus ro ani kuli rina aongos. Mataio kapo mengen amalangas ta keve bil ang kata serei si Iesu taun katapo ago lak kuli vunep, le si taun kita ingus ia singina tung si taun ang kila raung amat pok ia singina, na kala tadut pelek pok a matmat, na kala pasal pelek kana patvap ane pangkul. Bil lava Mataio kapo mengen tatana, vainagoan e mete kuku vo vainagoan si God, na Iesu nia na igenen asi mengen amalangas tatana. Si palpalima na vuk oring nei buk, Iesu kapo akalit ri vap singina.

1. Pinipini kuli mulang ani keve laulauan kakaria kipo ago val matan vap si God atutuman (5-7)
2. Atatai ani kana keve nat i akalit ta sa keve bil an kian abis ia (10)
3. Keve kankanuai i mengen ani kana vainagoan a God (13)
4. Laulauan ang ria kipo kana keve nat i akalit tutuman ki atogon ia (18)
5. Keve bil ang ki serei si akamusai i taun (24-25)

Akus i mamain ta polpolokan tung si Iesu Karisto
(Lk 3:23-38)

1 Kana na akus i mamain ta polpolokan le
si Abaram tung si David tung si Iesu Karisto.
2 Abaram kata apolokai ani Isak,
na Isak kata apolokai ani Iakov,
na Iakov kata apolokai ani ri Iudas ve keve tasina.
3 Au na Iudas kata apolokai ani ri Pares ve Sara, rinarilong ta Tamar.
Au na Pares kata apolokai ani Esron,
na Esron kata apolokai ani Aram, 4 na Aram kata apolokai ani Aminadav,
na Aminadav kata apolokai ani Nason,
na Nason kata apolokai ani Salmon,
5 na Salmon kata apolokai ani Boes, rinana ta Rakav.
Na Boes kata apolokai ani Iobet rinana ta Rut.
Au na Iobet kata apolokai ani Iesai,
6 na Iesai kata apolokai ani David nia na tulava.
Au na David kata apolokai ani Solomon, rinana ta ri kisngana i Urias.
7 Au na Solomon kata apolokai ani Roboam,
na Roboam kata apolokai ani Abia,
na Abia kata apolokai ani Asap,
8 na Asap kata apolokai ani Iosapat,
na Iosapat kata apolokai ani Ioram,
na Ioram kata apolokai ani Osias,
9 na Osias kata apolokai ani Ioatam,
na Ioatam kata apolokai ani Akas,
na Akas kata apolokai ani Esekias,
10 na Esekias kata apolokai ani Manases,
na Manases kata apolokai ani Amon,
na Amon kata apolokai ani Iosias,
11 na Iosias kata apolokai ani ri Iekonias ve keve tasina si taun i kong ato aniria ane Babulon.
12 Au, e mung i kong ato aniria ane Babulon,
Iekonias kata apolokai ani Salatiel,
na Salatiel kata apolokai ani Sorobabel,
13 na Sorobabel kata apolokai ani Abiut,
na Abiut kata apolokai ani Eliakim,
na Eliakim kata apolokai ani Asor,
14 na Asor kata apolokai ani Sadok,
na Sadok kata apolokai ani Akim,
na Akim kata apolokai ani Eliut,
15 na Eliut kata apolokai ani Eleasar,
na Eleasar kata apolokai ani Matan,
na Matan kata apolokai ani Iakov,
16 na Iakov kata apolokai ani Iosep,
na Iosep kata osongon a Maria, nang kata ingus a Iesu, voiang kipo posong ia ta igenen i akanangai.
17 Au, asukang na tataot i keve polpolokan le si Abaram tung si David kapo sangauli na puat aongos. Na asukang kapa le si David tung si taun i kong ato aniria ane Babulon kapo sangauli na puat aongos. Na asukang kapa le si taun i kong ato aniria ane Babulon tung si igenen i akanangai kala serei, kapo sangauli na puat aongos.

Ingus ani Iesu Karisto
(Lk 2:1-7)

18 Ingus ani Iesu Karisto kata asukang ke. Rinana ta Maria, na si taun ang kita pala ia ani Iosep na parik lak kilong tapa ago kuvul, kila arai ta kalapo sungsungukan le si kitmat i Malanganto Gogoai. 19 Au na Iosep,

kana tauan, katapo igenen korong na kat-
apo misag ani ka mamaila na kapo buk ta ka
atolongon suai musik lik ania. [20] Taun ang a
lomlomonai ang katapo ago lak, angelo si
Volava kala serei singina nei orodung, na
kala antok ia, "Iosep, nat i David, ku ago
ta leng an ani osongon ta Maria using kana
sungsungukan le si kitmat i Malanganto
Gogoai. [21] Na ka ingus lak a nat tauan, na ku
atuk ia ta Iesu using ninia vanang ka vil ato
kana vap pelek kari lau rikek." [22] Io, keve bil
ke kata serei si apunuk ani kana mengen a
Volava e nguruna i katakai i kus amalangas
asukang ke, [23] Arai, aina tanginang ang ka
sungsungukan lak na ka ingus a nat tauan
na ki atuk ia ta Emanuel, supsupai ina ta
God ve tara. [24] Na Iosep kala tapangun na
kala vil ia asukang val angelo si Volava kata
antok ia na kala osongon kana aina [25] na
parik katapa rot kuvul ve nia tung si kala
ingus a nat tauan na kala atuk ia ta Iesu.

2

Keve katakai i nas kitame serei si Iesu

[1] Iesu kita ingus ia e Betilem e palpal
Iudaia si taun ang a Erodes katapo tulava
singina, na mang keve katakai i malangas
le si ring ipo sanglak ta makarap kimela
serei e Ierusalem na kila sui, [2] "Nei vanang
a nat ang kita ingus ia ani ka tulava ani ri
Iudaia? Namemtala arai ani kalto i akanan-
gai ania e palpal ipo sanglak ta makarap,
na kana namem lapo serei sime soturungai
singina." [3] Na tulava ta Erodes kala longong
a mengen asukang na kalapo pisu, na ri
vap aongos i Ierusalem kapa. [4] Kala songo
akuvul na keve ainoinoai si ri katakai i sula
ve keve vap malangas ani saupai na kala
sui iria ta nei a rina ang ki ingus a Karisto
singina. [5] Na kila antok ia, "E Betilem, e
Iudaia, asukang val katakai i kus amalangas
kata salik ia, [6] Numai, Betilem e palpal roe
si Iudas, parik luai kupa liklik ani mamain
ta ainoinoai i ri Iudas. Using le singim
mangsikei a ainoinoai ka serei, voiang ka
aiveven kag mamain ta sipsip, ri Israel."

[7] Au, Erodes kala songo musik lik na keve
igenen malangas ang na kala sui iria ani
ka nanas aro ta saka taun an a kalto ang
kata serei singina. [8] Na kala asok iria ane
Betilem ta mengen asukang ke, "Mi pasal
na mianla susuiai aroron lik pulakai ta nat
ang, na man mila sabonai ania mi antok
amalangas pok iau, ani nau kapa nakan kun
soturungai singina." [9] Na kila longong kana
mengen a tulava na kila pasal. Vuk taun
ang kipo pasal, kalto ang, nia palau na kalto
ang kita arai ania si ring ipo sanglak ta
makarap, kala ainoai aniria ane si ring a
popo ang kapo matung singina na kanla
sinong akit. [10] Taun kipo arai ani kalto ang
kitapo uruk alava luai. [11] Na kila riuk lak
ane nei lu na kianla arai ani popo kuvul
ve rinana ta Maria. Na kila soturungai ane
vunep i alatun ania. Na kila eres kari keve
asisiang na kila alis ia ta kana keve alilis
miminaungan, gol na libanos ve simurna.
[12] God kata atakun iria nei orodung ta ki ago
tan serei pok an si Erodes. Asukang na kila
using a mang selen petekai ane rina.

Sip ane Aigipto

[13] Au, e mung i kari la pasal tapai, angelo
si Volava kala serei si Iosep nei orodung na
kala antok ia, "Tadut. Songo na nat ke ve
rinana na mitol sip ane Aigipto, na mitol
an ago e iang tung si na mengen amalangas
pok ua, using a Erodes ka gulegule na nat
ke ani ka raung ia." [14] Si tenei vong ang
Iosep kala tadut na kala songo na nat ang ve
rinana na kitol la tapasuk asi karitol pasal
ane Aigipto. [15] Na kitol la ago e iang tung
si Erodes kala mat. Io, keve bil ke kata
serei si apunuk ani kana mengen a Volava e
nguruna i katakai i kus amalangas asukang
ke, Natala songo suai ani kag nat pelek a
Aigipto.

Saupai si runguk suai ani ri nat popo

[16] Na Erodes kalapo marala alava using
kapo kinle ta keve igenen malangas kitala
kapau ia. Na kala asok asi raung suai ani
ri nat lik aongos e Betilem na aulitai ania,
ria kipo pongua na matas na asiang, using
katala nas a taun le si kana nanas ani keve
igenen malangas ang. [17] E iang a mengen
ang si katakai i kus amalangas ta Ieremias
kala serei atutuman, [18] Kalinga e Rama kapo
tangis, mangsikei kapo raupa. Rakel kapo
tangis alava luai using kana inatus. Kapo
pat aongos ia na mamakus using kana ina-
tus kitala mat.

Papok le Aigipto

[19] Au, Erodes kala mat tapai na angelo
si Volava kala serei si Iosep nei orodung e

Aigipto na kala antok ia, [20] "Tadut. Songo
na nat ke ve rinana na mitol pasal pok ane
Israel. Using vap po buk raung ang ani nat
ke kitala mat." [21] Na kala tadut na kala songo
na nat ang ve rinana na kitol la pasal pok
ane Israel. [22] Sikei kanla longong ta Arkelaus
kalapo sakol a tamana ta Erodes asukang
ta tulava i Iudaia, na kalapo leng ani ago e
iang. Na God kala mengen amalangas luai
ania nei orodung, asukang na kala pasal
luai ane palpal Galilaia. [23] Na kitol anla serei
na kitol anla ago si mang sikei a rina, kana
asan ta Nasaret, si vil apunuk ani mengen
ang si ri katakai i kus amalangas asukang
ke, "Ki posong ia ta igenen i Nasaret."

3

Akuskus si Ioanes katakai i asing tauia
(Mk 1:1-8; Lk 3:1-9,15-17; Io 1:19-28)

[1] Si pangau i taun ang, Ioanes katakai i
asing tauia kata serei nei ring varasai palau
e Iudaia na kame lapo akuskus asukang
ke, [2] "Mi lomon pokai using a vainagoan
i metekuku kalapo angasungai." [3] Kana
na igenen ke, Esias kata mengen aino
tatana asukang ke, Kalingana i mang ige-
nen kapo songosongo e nei ring varasai
palau asukang ke. Mi usausa na selen ani
Volava, mi itoiton ta selen korong ania.
[4] Ioanes katapo alak vakup i ung i kamel, na
katapo ngenge ta pauk i vongo, na katapo
angan bivo ve murungan i nei uten. [5] Na vap
i Ierusalem na aulitai aongos i Iudaia na i
ngere sung ang e Iordanes [6] kimela mengen
amalangas ta kari keve lau rikek, na kala
asing tauia iria si sung ang e Iordanes.

[7] Si taun ang kala arai ani ri Parisaio ve
ri Sadukaio sipo pasal taun ania si kana
me asing tauia aniria, na kala antok iria
ta, "Nami na mamain ta natnat i kene. Si
nang kata antok imi si kami sip pelek ani
marala vo serei ang? [8] Sikei mi uai asereiai
tapai ani lau bil voiang ka atai amalangas
ta mitala lomon pokai. [9] Na mi ago ta
angmemengenai musik an ta mipo angtivu
aro ve Abaram. Using napo antok imi ta
God kapo angkoai si luk ani keve iat ke na
ka asereiai ani keve tivuna i Abaram tatana!
[10] Kaput nang kalapo tung usausa si tukul
i ei. Keve ei ang vanang parik kipa uai
ta uai roron, asi tanga suai dong ani kut.
[11] Nau napo asing tauia imi ta laman asi
akanangai ta mitala ming, sikei nia vopo
aimung ig, kapo tavirimok anig, napo tav ro
angkoai luai ve asosokai palau vopo sunguk
ani pauk i kakina. Nia vanang kame asing
tauia imi ta Malanganto Gogoai ve kut ni.
[12] Kalapo tung usausa asi kana irang suai ani
keve katui i kon na kan sinong kuvul nei lu.
Sikei ka suluk suai ani mung nei kut vo tav
angkoai si mat ang."

Asing tauia ani Iesu
(Mk 1:9-11; Lk 3:21-22)

[13] Au le na Iesu kala serei le Galilaia sime
asing tauia ania ta Ioanes e Iordanes. [14] Sikei
Ioanes kapo atokngai si kana atakun ania na
kala antok, "Nau vanang, napo ro ani numai
asi kam asing tauia anig, au na kana kume
lapo serei singig?" [15] Na Iesu kala polpol
ia, "Lomon suai ania na ka asukang. Kapo
ro anirung si abis ania asukang ke si vil
apunuk ani mamain ta bil korong aongos."
Au na kala ainak. [16] Na e mung i asiang tauia,
na Iesu kala kiklak le nei sung na akorong
palau metekuku kala tavas na kala arai ani
Malanganto i God kapo pasiang asukang val
uk na kame lapo gon singina. [17] Na kalinga
le metekuku kala antok, "Kana kag nat ro,
napo buk alava ia. Napo uruk luai ania."

4

Atokngai ani Iesu
(Mk 1:12-13; Lk 4:1-13)

[1] Au Iesu, Malanganto kala ainoai ania
ane nei ring varasai palau ani vo petau ang
ania kan atokngai ania. [2] Na katapo alal si
pangau i 40 na mang ias ve tenei vong, na
e mung kalapo buk angan. [3] Na katakai i
atoktokngai kala serei singina na kala antok
ia, "Man numai a nat i God, ku asok a keve at
ke si kari sakol ane si pok." [4] Na kala polpol
ia ta, "Kita salik ia ta, Parik kapa angkoai
si ri vap ki to ta pok papa, sikei si keve
mengen aongos kapo soung le si nguruna
i God." [5] Au le na vo petau ang kala songo
ia ane nei rina gogoai na kanla atung ia si
ring lakat luai kuli rina i atailai, [6] na kala
antok ia, "Man numai a nat i God, ku akik
asiang using kita salik ia ta, Ka asok kana
keve angelo taun ua, na ki teng alakat ua ta
kungaria vei kakim ka tukai si at." [7] Na Iesu
kala antok ia ta, "Kitala kun salik kapa ta,
Ku ago ta atoktokngai ani Volava kam God."
[8] Au, vo petau ang ania kala songo alak ia

kuli mulang lakat luai na kanla akalit ia ta
mamain ta vainagoan aongos i kuli rina na
miminaungan ina, 9 na kala antok ia, "Keve
bil aongos ke naka alis ua tatana si man ku
soturungai singig." 10 Na Iesu kala antok ia,
"Pasal suai anig, Satan! Using kitala salik ia
ta, Ku soturungai si Volava kam God, na nia
papalik ku abis ania." 11 Na Ingua kala pasal
pelek ia na ri angelo kimela pakangai ania.

Iesu kata tutapong abis e Galilaia
(Mk 1:14-15; Lk 4:14-15)

12 Taun kala longong ta kitala alakai ani
Ioanes nei lu i akangbat na kala papok ane
Galilaia. 13 Na kala aingingik pelek a Nasara
asi kana me ago e Kaparnaum, nang kapo
ago ngere laman tatapulitai si ngono palpal
ke Sabulon ve Neptalim 14 si vil apunuk ani
mengen ang si Esias katakai i kus amalan-
gas asukang ke, 15 Palpal Sabulon na palpal
Napitali, e ngere laman, si mang palpal i
Iordanes, Galilaia si ri vap i ngising. 16 Ri vap
ago nei vong kitala arai ani malangas laba.
Malangas kalapo tapading si vap ang kipo
ago si palpal i mat.

17 Le si taun ang Iesu kalapo akuskus
asukang ke, "Mi lomon pokai, using a
vainagoan i metekuku kalapo angasungai."

Songo ani puat a katakai i maiak
(Mk 1:16-20; Lk 5:1-11)

18 Taun katapo pasal aliu e ngere laman
tatapulitai ang e Galilaia, na kala arai ani
mang ngono angtasimal, ri Simon, kipo
kin ia ta Petero, ve tasina ta Andereas.
Kilongtapo so ta uvene nei laman, using
kilongtapo katakai i maiak. 19 Na kala antok
irilong, "Milong me auai ve nau. Nakan iton
imilong asi kamilong sog ani ri vap." 20 Nang
palau kilongla papelek karilong keve uvene
na kilongla using ia. 21 Au, kala paliu aliu le
iang na kala arai ani mang ngono angtasi-
mal, ri Iakovo ve tasina ta Ioanes, tamari-
long ta Sebedaio. Kitol tapo itoiton karitol
uvene ve tamarilong kuli vul. Au, kala arai
anirilong na kala songo irilong. 22 Nang
palau kilongla papelek na tamarilong kuli
vul na kilongla using ia.

Iesu kata vil ato na vap miang
(Lk 6:17-19)

23 Au, kala pasal aongos a Galilaia na kapo
akuskus nei kari keve lu i kivung. Katapo
akus ta akus ro i vainagoan. Na kapo vilvil
ato na mamain ta malepen anglok si ri vap.
24 Na akus ina kala sang aongos a Suria na
ri vap kipo serei singina ta kari mamain ta
malepen, riria kipo maiten si ri kui lava, na
riria kipo sangan ta ingua, na ri go, na ri
soles kapa, na kapo vil ato aongos iria. 25 Na
vap duk luai le Galilaia, na Dekapolis, na
Ierusalem, na Iudaia na mang palpal kapa
i Iordanes, riria aongos kilapo using ia.

5

Akuskus kuli put

1 Si taun kala arai ani petau lava ang,
kala kiklak ane kuli put na kalapo sinong.
Na kana keve nat i akalit kimela serei
singina 2 na kalapo tutapong vil akalit sin-
giria asukang ke.

Uruk kakaria kipo using kana vubuk a God
(Lk 6:20-23)

3 "Uruk kakaria kipo makus e malan-
ganto iria, using kakaria na vainagoan i
metekuku. 4 Uruk kakaria kipo tangis, using
ki anatok lak iria. 5 Uruk kakaria kipo
mailik, using ki tauk lak i kuli rina. 6 Uruk
kakaria kipo tauke using na lau korong,
using kian masung. 7 Uruk kakaria kipo
atogon a lau i ngorem tangis, using kian
ngorem asukang iria. 8 Uruk kakaria kipo
vinga daus, using kian arai ani God. 9 Uruk
kakaria kipo asereiai ani marip, using ki kin
iria ta inatus si God. 10 Uruk kakaria kitala
vilvil akui iria marai kari lau korong, using
kakaria na vainagoan i metekuku. 11 Uruk
kakami si man ri vap ki mengen arikek
animi, na ki vil akui imi na ki kapau ta
poisan a sa rikek animi marai ig. 12 Mi uruk
na mi uruk alava, using kami seupok laba
kapo ago e metekuku. Using ninia palau
kana si selen ke kita kun vil akui ani keve
katakai i kus amalangas aino animi.

Makasim ve malangas
(Mk 9:50; Lk 14:34-35)

13 Nami na makasim i kuli rina. Sikei si
man a makasim kala kovek na namin ina,
ki saka vil anaminan an pok ania? Kalapo
kovek i mang roron ina, si asuai palau ania
ane komo na ri vap kian saksak meng ia.
14 Nami na alimang i kuli rina. A rina
lava kuli put parik kapa angkoai si mumun.
15 Parik tarapa asusuk a lam asi amunai ania
nei avubus, parik. Tarapo atung ia si kana
ring akorong, ani ka mang aongos ri vap

nei lu. [16] Asukang palau nami, mi kun mang
amalangas e mataria i ri vap ani ki arai ani
kami keve abis ro na ki alatun a tamami e
metekuku.

Atapunukai ani saupai si God

[17] Mi ago ta lomon an ania ta natame
serei asi kag me akamusai suai ani keve
mengen i nei saupai na ri katakai i kus
amalangas, parik. Parik nata mepa serei asi
akamusai aniria parik. Sikei asi kag me vil
apunuk aniria. [18] Io, napo antok atutuman
imi. Tung si metekuku ve kuli rina kilong
pasal suai, ka kovek ta mang sikei a vuk
salsalik lik ka tamus le si keve saupai, tung
si kian vil korong aongos a sa kipo mengen
tatana. [19] Asukang na si man a si ka putuk
a mangsikei a saupai lik luai na ka akalit
a mang matan si kari using ania, ki kin ia
ta anu lik luai nei vainagoan i metekuku.
Sikei man a si kapo abis using iria na kapo
akalit tataria, ki kin ia ta anu tavirimok nei
vainagoan i metekuku. [20] Io, napo antok imi
ta si man kami keve lau korong parik kapa
roron ani keve lau ang si ri Parisaio ve ri vap
malangas ani saupai voiang kipo sekpat ta
kipo lau roron, parik mipa angkoai asi palak
nei vainagoan i metekuku.

Mengen i angtunganan

[21] Mipo malangas ta kitala antok ri vap
aino ta, Ku ago ta daung an, na si kapo
daung kan tung si saupai. [22] Sikei nau napo
antok imi ta si kapo marala na tungana kan
kun tung mete saupai. Na si kapo kin a
tungana ta vangang gulgul, kan kun tung
mete saupai kitmat luai. Na si kapo kin ta,
'Numai a tanio,' kapo togon rikek angkoai
sian siang nei kut lava i saupai. [23] Asukang
na si man kupo serei velai ani alilis si pata
ipo sula, na kula lomlomonai ani kana rikek
a tungam ve numai, [24] ku lomon suai ani
alilis ang e mete pata na kuan vilvil akorong
tapai ve tungam le na kume alilis ta kam
alilis. [25] Vilvil akorong sumasuma na rikek
ve kam igenen vopo atung anim si saupai.
Vilvil akorong ia si taun ang milongpo paliu
lak nei selen vei kanla agon ua e kungana i
vo saupai na nia kanla agon ua e kungana i
vo aiveven vilvil akui na kanla alakai anim
nei lu i akangbat. [26] Napa antok atutuman
ua ta parik luai kupa angkoai si soung le
iang, tung si kula samui suai luai ani aka-
musai luai i vuk kope lik.

Mengen i osongon

[27] Mipo malangas ta kitala antok ta, Ago
ta putuk osongon an. [28] Sikei nau napo
antok imi ta si kapo lomlomonai musik ani
mangsikei a aina, lenginang kalapo putuk
osongon e nei pakangat ina. [29] Au na man
a palso i matam katala vil ua si uak si lau
rikek, ku ruvel suai ania na ku asuai akipai
ania, using kapo ro ani palpal im ka puka
ani pukun im aongos ki asuai ania nei kut
lava i saupai. [30] Na si man a palso i kungam
kala vil ua si uak si lau rikek, ku lamputuk
ia na ku asuai akipai ania, using kapo ro ani
palpal im ka puka ani pukun im aongos ki
asuai ania nei kut lava i saupai.

Mengen i kamus ani osongon
(Mt 19:9; Mk 10:11-12; Lk 16:18)

[31] Kitala antok kapa ta, Si kapo buk kamus
si kana aina ka alis ia ta panbuk i mengen
amalangas ta karilong kamus. [32] Sikei nau
napo antok imi ta man a si katala kamus
si kana aina, parik napa mengen kana ta
man kata panik aino, e iang kapo vil kana
aina ta kanla abis a lau rikek. Na man a
si katala osongon ta aina ila asuai ta kana
tauan, sukana kapo vil a lau rikek.

Mengen i atu vala

[33] Au kapa, mipo malangas ta kitala antok
ri vap aino ta, Ku ago ta kapau an si atu vala,
ku abis atutuman ia mete Volava. [34] Sikei
nau napo antok imi ta mi ago luai ta atu vala
an serei si mang bil, serei si metekuku ka
ago using kapo kana sinsinong a God. [35] Na
si kuli vunep ka ago using kapo oring ipo
agon ani kakina. Na si Ierusalem ka ago
using kapo kana rina na tulava tavirimok.
[36] Na mi ago ta atu vala an serei si vangang
imi using parik mipa angkoai si vil aposok
vo vil amiting ani mangsikei a ung i patumi.
[37] Mi antok palau ta io si man kapo io, na
parik si man kapo parik. Man mi mengen
ta saka vuk mengen an asi vil amaiten ani
ngenget ang, sukana kapo serei le si vo
rikek ang.

Mengen i ngenget ani rikek
(Lk 6:29-30)

[38] Mipo malangas ta kitala antok ta, Luvek
a matana man kata luvek a matam, na mul a
ngisana man kata mul a ngisam. [39] Sikei nau
napo antok imi ta mi ago ta vil bat an ani
igenen vopo abis lau rikek singim. Si man
ka tava ua si palso i asam, ku alis ia ta mang

asam na ka tava ia. 40 Na si man a mangsikei
kapo buk vil akorong ani kam rikek singina
ta kam mang siot, ku alis ia ta kam vakup
kapa. 41 Si man a mangsikei ka sulai anim si
pasal ani vuk oring, ku pasal ve nia na vuk
uring kapo vunga amatan pongua i kana
vubuk. 42 Alis a si kapo aikut ua, na ku ago
ta ultaliung an si man kipo buk luk tapai
singim.

Vinga ro taun a tungam
(Lk 6:27-28,32-36)

43 Mipo malangas ta kitala antok ta, Ku
vinga ro taun a tungam na ku mirik ani
igenen ipo marala anim. 44 Sikei nau napo
antok imi ta mi vinga ro taun a keve vap ipo
marala animi na mi sokotuk aniria kipo vil
akui imi, 45 ani mi serei a inatus si tamami
e metekuku. Mi arai ania. Ninia kapo vil
kana makarap na kapo sinang singiria kipo
rikek na riria kipo ro. Na kapa, kapo asok
na langit ane kuluria kipo korong na riria
kipo tav korong. 46 Arai, man mipo vinga ro
papalik taun a vap ang kipo vinga ro taun
imi, mi saka luk an ani seupok? Au sa, keve
vap luk takis ke parik kipa vil korong ia?
47 Au na man mipo ruduai papalik na tasimi
akorong papalik, sa mipo abis ia kapo roron
ani mang vap ang? Au sa, ri vap i ngising
parik kipa vil korong ia? 48 Asukang na mi
lau korong asukang val tamami e metekuku
kapo uli korong.

6

Mengen i alilis ane si ri vap logo

1 Mi aiveven aro ani mi ago ta abis ani
kami laulauan korong e mataria i ri vap
asi kari arai animi. Si man asukang, mipo
kovek i seupok si tamami e metekuku.
2 Asukang na man ku alilis ane si ri vap
logo, ku ago ta kup an tatana val ri katakai
i kapau kipo abis ia nei lu i kivung na
nei selen ani ri vap si kari alatun aniria.
Napo antok atutuman imi, kitala luk aongos
lenginang kari seupok. 3 Sikei, si man ku
alilis ane si ri vap logo, kam palkais ka ago
ta nas ani sa na kam palso kapo abis ia, 4 ani
kam alilis si kana mumun. Na tamam, nia
vo arai ani bil mumun, ka seu ua.

Lau i sokotuk
(Lk 11:2-4)

5 Na man mi sokotuk, mi ago ta bil an val
ri katakai i kapau. Arai, taun kipo sokotuk
kipo tung nei lu i kivung vo nei selen ani ri
vap si kari arai aniria. Napo antok atutu-
man imi. Kitala luk aongos lenginang kari
seupok. 6 Sikei numai man ku buk sokotuk,
ku palak ane nei lu na ku akang a takaman,
le na ku sokotuk a tamam voiang parik kupa
arai ania. Au na tamam vanang, nia vo
arai ang ani keve bil mumun, ka seu ua.
7 Man mi sokotuk, mi ago ta uli kin an ani
sikei a vuk mengen amatan duk luai miang
val ri vap i ngising, using kipo sekpat ani
man ki uli posong ania, nginlak ki longong
iria. 8 Asukang na mi ago ta bil an val ria,
using a tamami kapo nas a sa mipo inongos
taun ia aino ani mi aikut ia. 9 Asukang
na mi sokotuk asukang ke. Tamamem e
metekuku, namem uli mamaila ani asan im.
10 Kam vainagoan kame, na kume abis kam
vubuk e ke kuli rina, asukang val kupo abis
ia e metekuku. 11 Ku alis imem ta kamem
pok ani taun ke. 12 Ku lomon suai ani kamem
keve lau rikek, asukang val namem-tala kun
lomon suai ani kari keve lau rikek. 13 Na ku
ago ta ausingai animem taun a atoktokngai.
Ku asa-pang imem pelek a igenen rikek.
14 Using man mi lomon suai ani kari rikek
io, tamami kapa e metekuku ka kun lomon
suai ani kami lau rikek. 15 Sikei man parik
mipa lomon suai ani kari rikek, tamami
kapa parik kapa kun lomon suai ani kami
rikek.

Mengen i alal

16 Man mi alal, mi ago ta nau mamakus an
val ri katakai i kapau. Riria kipo vil arikek
a noria ani ri vap si kari nas ta kipo alal.
Napo antok atutuman imi, kitala luk aongos
lenginang kari seupok. 17 Sikei numai man
ku buk alal, ku amoi a nom ta rul i elaio
na ku raus a matam 18 ani ri vap ki ago ta
nas an ta kupo alal, sikei tamam papalik
voiang parik kupa arai ania, nia ka nas. Au
na tamam vanang, nia vo arai ani keve bil
mumun, ka seu ua.

Tauia roron e metekuku
(Lk 12:33-34)

19 Mi ago ta asinong an ani kami tauia e ke
kuli rina, vei nganing a ros na manmanik
kala vil arikek ia. Na vap tainau ki galang
alak na kian tainau ia. 20 Sikei mi asinong
kami tauia e metekuku si rina ang ros na
manmanik parik kapa angkoai si vil arikek
ania na ri vap tainau parik kipa galang alak
na kin tainau ia. 21 Arai, man kam atogtogon

kapo ago si saka ring an, pakangat im kapa
ka kun ago singina.

Malangas ani pukun
(Lk 11:34-36)

22 Mata ninia na lam ani pukun. Asukang
na man a matam ka ro, pukun im aongos
ka malangas. 23 Sikei man a matam parik
kapa ro, pukun im aongos ka vong. Au e
iang vanang ku arai ta man a malangas ang
singim kapo vong, vola vong luai akorong!

God ve kapkap
(Lk 16:13)

24 Parik kapa angkoai luai ani igenen ka
abis ani pongua na volava. Man rilong
angtaunai, ka mirik ani sikei na ka buk a
mang anu, vo ka buk alava luai ani mang
anu na ka misag luai ani mang anu. Parik
mipa angkoai si abis ani God ve kapkap
kapa."

Taoke velai ani urui
(Lk 12:22-34)

25 Na kala antok kana keve nat i akalit,
"Asukang a napo antok imi ta mi ago ta
urui an ani kami to, ta mi angan a sa, na
mi inum a sa, na ani pukun imi ta mi kavat
ta sa. Sa, kami to parik kapa laba ani pok?
Na pukun imi parik kapa laba ani vakup?
26 Mi arai ani mamain ta mani nei pangau.
Parik kipa sukal na parik kipa kopkopos na
parik kipa asinong pok nei lu. Sikei tamami
e metekuku kapo li pok iria. Sa, nami parik
mipa roron aniria? 27 Si imi kapo angkoai
si to avunga lik si uli urui? 28 Au, using a
sa mipo urui using a vakup ani pukun? Mi
arai ani mamain ta purpur nei matang si
kari polok. Parik kipa abis. Parik kipa suisui
vakup. 29 Sikei napo antok imi ta Solomon si
kana amaumausan asip parik katapa mim-
inaungan asukang val mang sikei iria. 30 God
kana kapo amaus a mamain ta uriuri ani ki
mang miminaungan ani sikei a taun kudik
palau, na ilesvauk ki suluk suai aniria. Au
nei vanang? God parik kapa angkoai si
kavat animi? Pua, kami lomlomon kapo
kudik luai! 31 Asukang a mi ago ta urui
an na mi sui ta, tara angan a sa, vo tara
inum a sa, vo tara kavat ta sa. 32 Using a
ri vap i ngising kipo gule na keve nem ke.
Na tamami e metekuku kapo nas ta mipo
inongos taun iria. 33 Sikei, ainoai ina mi
lomlomon maiten using kana vainagoan na
kana lau korong, na keve nem ke takami
iria kapa. 34 Asukang na mi ago ta urui an
ani ilesvauk, using a ilesvauk ka kun urui
pok ania. Siksikei a taun kapo kun atogon
mamaiten ania akorong.

7

Kiming ani tungam ka ago
(Lk 6:37-38,41-42)

1 Mi ago ta kiming an ani tungami, vei
nganing kila kun kiming animi. 2 Using si
saka selen an mita kiming a tungami, ki
kun vil ania kapa singimi, na ki abis singimi
angkokoai palau val lau ang mita abis ia.
3 Marai sa kupo tun a tep lik ang e matana
i tungam, na numai akorong kupo tav nasai
ani vukei lava ang e matam? 4 Kapo saka
ro an man ku antok a tasim ta, 'Me, name
luk suai tapai ani tep ang e matam' man a
vukei lava ang kapo ago e matam? 5 Numai
a katakai i kapau. Aino ina, ku luk suai
ani vukei lava ang e matam akorong, le na
kula angkokoai asi arai atapalas si luk suai
ani tep ang e matana i tungam. 6 Mi ago
ta alis ani ri kauvek ve ri vongo ta bil ang
kapo daus vo kapo samui lava, vei nganing
ki saksak meng ia vo ki tu talang imi na ki
tang arikek luai animi.

Aikut, gulegule na pirpiring
(Lk 11:9-13)

7 Mi aikut na mi atogon, mi gule na mi
sabonai, mi pirpirikai na takaman ka tavas
animi. 8 Io, ninia kapo aikut, ka luk. Na
ninia kapo gule, ka sabonai. Na ninia kapo
pirpirikai, takaman ka tavas ania. 9 Numai
igenen, man kam nat ka aikut ua ta pok,
sa nang, kula alis ia ta iat? 10 Vo man ka
aikut ua ta ien, sa nang, kula alis ia ta kene?
11 Nami na mamain ta katakai i bil arikek,
sikei mipo uskorong a lau i alilis ta mamain
ta alilis roron si kami inatus. Au sa nang
si tamami e metekuku? Ninia parik kapa
nas a lau i alilis ani bil roron singiria kipo
sokotuk ia? 12 Asukang a ninia palau a lau
ang mipo buk ani ri vap ki abis ia singimi,
mi kun abis ania singiria. E iang milapo
abis aro na saupai ve keve mengen ang si
ri katakai i kus amalangas.

Takaman ngingimai
(Lk 13:24)

13 Mi palak si takaman ngingimai using
a takaman ane si puka kapo laba na selen
ang kapo papanai na vap miang kipo palak
neina. 14 Io, takaman ane si to kapo liklik

na selen ang kapo ngingimai. Na rukun lik
palau kipo sabonai ania.

Arai kinle ani iei si uai ina
(Lk 6:43-44)

15 Mi aiveven aro vei ri katakai i kus
amalangas kapau. Kipo serei singimi ta
ararai i sipsip, sikei nei vingaria kipo
asukang ta kauvek kalat. 16 Mi kinle korong
iria si uai iria. Sa, tarapo kopos vaen si ei
rodotan? Tarapo kopos suke si ei kakaulan?
Parik. 17 Using ri ei roron kipo uli asereiai
ani uai roron. Na ri ei rikek kipo uli asereiai
ani uai rikek. 18 Ei roron parik kapa angkoai
si asereiai ani uai rikek. Na ei rikek parik
kapa angkoai si asereiai ani uai roron. 19 Ri ei
aongos voiang parik kipa uai ani uai roron,
ki tanga suai aniria na ki asuai aniria nei
kut. 20 Asukang vang, mi kinle iria si uai iria.

Parik natapa nas imi
(Lk 13:25-27)

21 Parik ta ri vap aongos voiang kipo
songo iau ta 'Volava, Volava,' kian palak
nei vainagoan e metekuku. Sikei riria pa-
palik kipo usiusing kana vubuk a mamai
e metekuku. 22 Si taun ang, vap miang ki
antok iau, 'Volava, Volava, namemta kus
amalangas si asan im na namemta lu suai
ani ri ingua si asan im, na namemta abis
a keve bil i vilvil ataping miang si asan
im.' 23 Sikei, na antok iria, 'Parik natapa nas
imi, mi pasal suai anig, nami na mamain ta
katakai i putuk saupai.'

Ngono kelkelai
(Lk 6:47-49)

24 Riria kipo longong kag keve mengen
kana na kipo abis using ia, kipo asukang
val mangsikei a igenen nas kata abis kana
lu kuli at. 25 Langit kata usen, na molong
ka but asiang, na malu kala malu arikek a
lu ke, sikei parik katapa tabut using kata
akevkevai kuli at. 26 Au na riria kipo longong
kag keve mengen kana na kipo tav using ia,
kipo bil val mangsikei a igenen nio kata abis
kana lu kuli kone palau. 27 Langit kata usen,
na molong ka but asiang, na malu kala malu
arikek a lu ang na kala tabut aongos luai."

28 Si taun ang a Iesu kala akamusai ani
keve mengen ang, petau lava ang kilapo
taping ani kana akalkalit, 29 using kapo men-
gen iria val igenen atogon kitmat na parik
val kari keve vap malangas ani saupai.

8

Iesu kata vil ato na igenen tapak
(Mk 1:40-45; Lk 5:12-16)

1 Au na si taun kala kiksiang le kuli mu-
lang, petau lava kila using ia. 2 Na mang
igenen tapak kamela sovusulai singina na
kala antok, "Volava, man kupo naung, kupo
angkoai si vil adaus anig." 3 Na kala sulai
ani kungana na kala teng e pukun ina na
kala antok ta, "Io, napo naung. Pukun im
kala serei daus vang!" Na akorong palau na
pukun tapak ang kala daus. 4 Na Iesu kala
antok ia ta, "Ku ago ta mengen amalangas
an ani mangsikei ta bil ke, sikei kuan akalit
ta pukun im si katakai i sula ani ka suluk a
alilis val kana sausaupai a Moses, ani ri vap
asi kari nas ta kulapo daus."

Iesu kata vil ato na asosokai si ainoinoai i petau i visvis
(Lk 7:1-10; Io 4:43-54)

5 Au na kanla palak nei rina e Kaparnaum,
na mangsikei a ainoinoai i petau ipo visvis
kamela serei singina na kamela sokotuk ia
6 asukang ke, "Volava, kag asosokai kalapo
matung mat nei lu ta kui tavirimok." 7 Na
kala antok ia ta, "Naka pasal na nakan vil
ato ia." 8 Na ainoinoai ang kala antok,
"Volava, napo tav ro angkoai asi songo alak
anim ane nei kag lu, sikei ku posong palau
na kag asosokai ka to. 9 Using nau kana
napo igenen ipo ago neite saupai, na kag
petau i visvis kipo kun ago neite kag saupai.
Asukang ta man naka asok a mang anu ta
ka pasal, na kala pasal. Na man naka asok
a mang anu ta ka me, na kamela pakasang.
Na man naka asok kag mang asosokai ta ka
abis a mang nem, na kala abis ia." 10 Si vuk
taun ang a Iesu kala longong kana mengen,
kala taping na kala antok a petau vo using
ang ania ta, "Napo antok atutuman imi
ta parik lak napa arai ani lomlomon kit
asukang ke nei liuan i ri Israel. 11 Napo
antok imi ta vap miang ki serei le si keve
palpal miang i kuli rina na kime sinong si
matan angan ve Abaram, Isak na Iakov si
vainagoan e metekuku. 12 Sikei riria ako-
rong i vainagoan ang ki asuai aniria ane
komo ane nei vong miting luai na kian
tangis velai ngut ngisa." 13 Au na kala antok
na vo ainoinoai ang ta, "Ku pasal na ka
asukang palau anim val kutala lomlomon."

Na si vuk taun ang palau kana asosokai kala to.

Iesu kata vil ato na vap miang
(Mk 1:29-34; Lk 4:38-41)

14 Na Iesu kanla palak nei lu si Petero na
kanla arai ani omona i Petero sipo matung
malepen ta mulak. 15 Na kala sigil a kungana
na malepen ang kala pasal suai ania. Na
kala tadut na kalapo sasagi ania. 16 Ngelik
i taun ang, kime lapo serei singina ta vap
miang ingua katapo aol iria. Na kame lapo
kirikai suai ani keve ingua ang ta vuk men-
gen lik palau. Na kapo vil ato aongos iria
kitapo malepen. 17 Nang asi vil apunuk ani
mengen ang si Esias katakai i kus amalan-
gas ta, Ninia akorong kata sunguk kara keve
ngau na kata asalak kara keve malepen.

Marai i usiusing ani Iesu
(Lk 9:57-62)

18 Iesu kala arai ani petau lava aulitai ina
na kala asok asi kokos aputuk ane mang
palpal. 19 Au na mangsikei a igenen malan-
gas ani saupai kamela antok ta, "Katakai i
akalit, nau naka auai ve numai si saka oring
an ku pasal ia." 20 Na Iesu kala antok ia, "Ri
kauvek kei kipo atogon kari mata na ri mani
i nei pangau kipo atogon ting, sikei igenen
i pukun kapo kovek ta ring asi aoros ani
patuna." 21 Na kana mang nat i akalit kala
antok ia, "Volava, ku naol suai tapai anig na
nakan mo tapai ani mamai." 22 Na Iesu kala
antok ia ta, "Ku using iau. Atalipai ani ri vap
mat na ki mo kari keve matmat."

Kitmat i rai kala luai
(Mk 4:35-41; Lk 8:22-25)

23 Au na kala kokos kuli vul na kana keve
nat i akalit kila kun auai ve nia. 24 E nei
laman rai lava kala serei, na to kalapo lak
nei kari vul, sikei nia katapo rot. 25 Na kianla
pangun ia, "Volava, ku asapang ira. Tara
puka kana!" 26 Na kala sui iria ta, "Marai
sa na mipo leng? Nami na vap lomlomon
kudik." Na kala tadut na kala atakun a malu
ve to asi karilong kamus, na luai lava kala
pitik. 27 Na keve nat ang kilapo sugul luai, na
kilapo sui ta, "Au si saka igenen an kana na
malu ve to kipo kun longong korong ania?"

Iesu kata vil ato na ngono igenen sangan ta ingua
(Mk 5:1-20; Lk 8:26-39)

28 Na kanla serei e mang palpal, si pal-
pal ang si ri Gadareno. Na pongua na
igenen sangan ta ingua kilongmela duai ia
le nei gom. Kilongtapo aunai i kei alava.
Asukang na katapo kovek ta igenen kat-
apo pasal korong a ring ang. 29 Au, kilong
mela songosongo ta, "Nat i God, kupo serei
asi kam me ve vil sa animem! Sa, kula
serei aino ani taun i atung asi me vil akui
animem?" 30 Mang takaman vongo katapo
susuang e ring vunga lik, 31 au na keve ingua
ang kila sokotuk ia ta, "Man ku asok suai
animem, ku asok imem na namem palak
si takaman vongo suke." 32 Na kala antok
iria ta, "Pasal!" Au kila soung na kianla aol
a keve vongo ang. Au na takaman vongo
aongos ang kila doso asiang taun a ring
karkadapan na kianla lus mat nei laman.
33 Na vap po aiveven vongo ang kila sip, na
kianla serei e nei rina na kila atatai ta keve
bil aongos ke, na sa kata serei si ngono
vo sangan ta ingua ang. 34 Au na nei rina
aongos ang kimela soung si me arai ani
Iesu. Taun kila arai ania kimela sokotuk ia
asi kana pasal pelek suai ani kari palpal.

9

Iesu kata vil ato na igenen soles
(Mk 2:1-12; Lk 5:17-26)

1 Na Iesu kala kokos kuli vul ane si mang
palpal na kanla serei si kana rina. 2 Na mang
vap kimela serei singina ta mang igenen
soles na kapo oros kuli kana pata. Si taun
a Iesu kala arai kinle ani kari lomlomon
kala antok a igenen soles ang ta, "Ku mara-
marak, kag nat, kam keve lau rikek, nala
lomon suai ania." 3 Au na ri vap malangas
ani saupai kila mengen musik ta, "Igenen ke
kalapo mengen i nau varas." 4 Na Iesu kala
nas kari lomlomonai na kala antok, "Marai
sa mipo atogon a lomlomonai rikek nei
vingami? 5 Si i ngono bil ke kapo remrem
si antok ania? Nala lomon suai ani kam
lau rikek, vo si antok ta ku tapasuk na ku
pasal? 6 Sikei, asi kami nas vang ta igenen i
pukun kapo atogon kitmat kuli rina si kana
lomon suai ani rikek." Le na kala antok na
igenen soles ang ta, "Tadut na ku sunguk le
kam pata na ku pasal ane rina." 7 Na kala
tadut na kala pasal ane rina. 8 Na petau lava
aongos e iang kila arai ani bil ke, na kilapo
leng na kilapo alatun a God using kapo ali
kitmat asukang ke ane si igenen ke.

Songo ani Mataio
(Mk 2:13-17; Lk 5:27-32)

9 Au, taun a Iesu kala pasal pelek a ring
ang kala arai ani mang igenen kana asan ta
Mataio kapo sinong nei lu ipo luk takis. Na
kala antok ia, "Me, using iau." Na kala tadut
na kala using ia. 10 Na kanlapo angan nei lu,
na petau duk, vap po luk takis na mamain
ta katakai i bil arikek kimela sinong kuvul
ve Iesu na kana keve nat i akalit. 11 Na ri
Parisaio kila arai ani oring ang na kila sui
kana keve nat i akalit ta, "Marai sa na kami
katakai i akalit kapo angan kuvul ve ri vap
luk takis na ri vap bil arikek?" 12 Sikei kala
longong iria na kala antok, "Vap po to aro
parik kipa inongos taun a katakai i vilvil
ato, sikei ri malepen vang kipo inongos
taun ia. 13 Mi pasal na mian nas le na
supsupai i vuk mengen ke, Napo buk arai
ani ngorem, parik ta alilis. Using parik
natapa serei asi me songo ani vap korong,
sikei ri katakai i bil arikek."

Laulauan i alal
(Mk 2:18-22; Lk 5:33-39)

14 Keve nat i akalit si Ioanes kimela serei
singina na kila sui ia ta, "Marai sa na
namem ve ri Parisaio namempo alal, na
kam keve nat i akalit parik?" 15 Na Iesu
kala antok iria, "Sa nang? Mipo buk atakun
ani keve tungana i votauk i pagamau ani ki
ago ta urukan mamakus si taun kipo ago
kuvul ve nia? Ka atogon a taun iles lak na
kila luk suai ani vo tauk i pagamau pelek a
keve tungana. Taun ang vanang ki mal lak.
16 Kapo tav angkoai si tara suisui alak ani
vuk vakup tanginang si maus kavang. Man
asukang, vuk vakup tanginang ang ka ding
pok a maus ang na ka vil alava pok na tading
ang. 17 Na kapo tav angkoai kapa si tara
lingai ani vaen tanginang si pauk kavang,
vei pauk ang ka tading. Sukana na vaen
kala vekai asip na pauk ang kapa kala rikek.
Sikei, vaen tanginang vanang kapo ro si
pauk tanginang, ani rilong aongos kilong
uli ro."

Kavulik mat na aina malepen
(Mk 5:21-43; Lk 8:40-56)

18 Si taun ang kapo mengen lak iria,
mangsikei a ainoinoai kamela palak na kala
sovusulai e matana na kala antok, "Kag
kavulik katala tapikon. Sikei kume na
kuan amatung a kungam singina asi kana
to pok." 19 Au Iesu kala tapasuk na kala
pasal ve nia kuvul ve kana keve nat i akalit.
20 Na mangsikei a aina katapo uli kui ta
tongmasik asukang ta 12 na matas aongos,
na kala gingging kolotai alak ania na kanla
sigil a su i kana vakup. 21 Using kapo lom-
lomonai musik ta, "Man naka sigil lik palau
kana vakup nala roron pok." 22 Sikei Iesu
kala ulpokai na kala arai ania na kala antok,
"Ku uruk, kag kavulik. Kam lomlomon kala
vil ato pok ua." Nang palau na aina ang
kala to pok. 23 Au, Iesu kala palak nei lu si
ainoinoai ang na kala arai ani ri katakai i
kuikui na loek lava, 24 na kala antok ta, "Mi
pasal suai, using a kavulik ke parik kapa
mat, kapo rot palau." Na kila los ia. 25 Na
petau ang kila soung ane komo, na kala
palak na kanla teng a kungana. Na kavulik
ang kala tadut. 26 Na akus ke kala papanai
nei palpal aongos ang.

Ngono igenen mata ba kilongla arai pok

27 Au, Iesu kala pasal aliu le iang na mang
ngono igenen mata ba kilongla tadut using
ia, na kilongpo songosongo alava, "Nat i
David, ku ngorem imemlong." 28 Na kanla
riuk lak mete lu na ngono ba ke kilongla
pataun ia. Na Iesu kala sui irilong ta,
"Milongpo lomlomon ta napo angkoai si vil
korong ani nem ke?" Na kilongla antok ia
ta, "Io, Volava." 29 Na kala sigil a matarilong
na kala antok, "Io, ka asukang palau val
kamilong lomlomon." 30 Na kilongla mata
arai aro pok. Na Iesu kala sokotakun akit
irilong ta, "Mi aiveven akit ta ka ago ta
mangsikei ka nas a nem ke!" 31 Sikei kilongla
pasal na kilong anla akuskus pulakai tatana
nei palpal aongos ang.

Igenen tapo kala mengen korong

32 Au, kila pasal suai na mang vap kimela
serei singina ta mang igenen sangan ta
ingua na parik kapa angkoai si mengen.
33 Na Iesu kala kirikai suai ani ingua ang
na igenen ang kalapo mengen korong. Na
petau ang kilapo taping na kila antok,
"Kapo kovek lak i bil asukang ke namemta
arai ania nei liuan i ri Israel." 34 Na ri
Parisaio kilapo antok ta, "Kapo luk kitmat le
si ainoinoai i ri ingua si kana lu suai aniria."

Kana ngorem a Iesu

35 Na Iesu kala pasal aongos nei liuan i
keve rina lava na keve rina lik, na kapo
akalkalit nei kari keve lu i kivung na kapo
akus ta akus ro i vainagoan na kapo vil
ato na ri vap pelek kari keve maiten na
malepen anglok aongos. 36 Taun kalapo arai

ani petau lava, kalapo ngorem iria using
kitapo makatis na kipo kovek i papakangai,
asukang ta ri sipsip kovek i vo aiveven
aniria. 37 Au na kala antok kana keve nat
i akalit ta, "Uai i nei matang kalapo duk,
sikei kipo men lik palau a vap si kopos ania.
38 Asukang na mi sokotuk a Volava i nei
matang si kana asok ta vap sian kopos nei
kana matang."

10

Iesu kata asok a 12 na nat asi an abis
(Mk 3:13-19; Lk 6:12-16)

1 Na kala songo asung kana 12 na nat i
akalit na kala alis iria ta kitmat asi kirikai
ani ri malanganto rikek, na si vilvil ato
ani ri vap pelek a mamain ta mamaiten na
malepen anglok aongos. 2 Kana na keve
asan i 12 na aposel ang. Ainoai ina, Simon,
nang kana mang asan ta Petero, na tasina
ta Andereas, ri Iakovo ve Ioanes, ngono nat
ke si Sebedaio, 3 ri Pilipo ve Bartolomaio,
ri Tomas ve Mataio vopo luk takis ang, na
Iakovo si Alpaio, na Tadaio, 4 na Simon,
mangsikei i ri Kananaio, na Iudas Iskariot
vopo alis suai ania asi kana mat.

Iesu kata asok a keve nat asi kari an abis
(Mk 6:7-13; Lk 9:1-6)

5 Io, 12 nat ke, Iesu kata asok iria kuvul
velai ani atatai ke, "Mi an ago ta pasal an
ane nei liuan i ri vap i ngising na mi ago
ta an palak an nei keve rina si ri Samareia.
6 Sikei, mi pasal taun a keve sipsip mun i
ri Israel. 7 Na taun mi pasal, mi akuskus
asukang ke, 'Vainagoan i metekuku kalapo
angasungai.' 8 Mi vil ato ri malepen, mi
tak atadut ri mat, mi vil adaus ri tapak, mi
kirikai ani ri ingua. Parik mitapa samui,
asukang na mi kun alis palau tav luk samui.
9 Ago ta luk le an ta saka ring kapkap an nei
kami keve asisiang. 10 Tepe ani pasal ke ka
ago, pongua na siot ka ago, pauk i kak ka
ago, kipa ka ago, using a igenen abis, kapo
ro ka luk kana seupok i abis. 11 Saka rina
lava an vo rina lik mipo serei singina, mi
gule ta igenen kapo ro na mian ago tung si
taun ang mi papelek pok a rina ang singina.
12 Si taun mipo palak si kana lu, mi poso aro
ia. 13 Si man kipo ro angkoai si luk ani kami
poso amarip, kapo ro ki luk ia. Sikei si man a
nei lu ang parik kitapa ro animi, mi luk pok
kami poso amarip. 14 Man a ri si ki tav ainak
animi, na kipo misag ani longong ani kami
mengen, mi tipngai suai ani kaponpon e
kakimi si taun mila pasal suai ani lu ang vo
rina ang. 15 Napo antok atutuman imi ta si
taun e mung ka pen roron lik ani ri Sodoma
ve Gomora, sikei ri vap i rina ang ki sikei a
rikek luai an.

Mamain ta vilvil akui ki serei
(Mk 13:9-13; Lk 21:12-17)

16 Arai, napo asok imi asukang ta keve
sipsip nei liuan i ri kauvek kalat. Asukang
na mi uli alpok aro luai na mi uli daus luai.
17 Mi aiveven si ri vap, using ki teng akit
imi lak taun a saupai, na ki sasaup imi nei
kari keve lu i kivung. 18 Ki tak imi taun
a keve ainoinoai na keve tulava marai ig,
asi kami akuskus amalangas e mataria na
e mataria i ri vap i ngising. 19 Man kila alis
suai animi e kungaria, mi ago ta urui an ta
mian saka mengen vo ngenget an, using a
mengen asi kami mengen, mi luk ia si vuk
taun ang. 20 Using parik ta nami mianpa
mengen, Malanganto i tamami ka mengen
singimi. 21 Igenen ka alis suai ani tasina
asi an raung ania. Inatus kapa ki puka si
tamaria si lau ke, na ri tamaria ve rinaria
kapa, ki kun mat si kari inatus. 22 Na ri vap
aongos ki mirik animi marai asan ig. Sikei
man a si ka tung akit tung si akamusai ina,
ka sapang. 23 Si man ki vil akui imi si mang
rina, mi sip ane si mang rina. Napo antok
atutuman imi ta parik mipa akamusai ani
keve rina aongos i Israel aino ani igenen i
pukun ka serei pok.

24 Ri nat i akalit parik kipa tavirimok ani
kari katakai i akalit. Na asosokai kapa parik
kapa tavirimok ani kana ainoinoai. 25 Nat
i akalit ka kuvul palau ve kana katakai i
akalit na asosokai ve kana ainoinoai. Au
man kitala kin na ainoinoai i lu ta Belsebul,
marai sa na kime kun angarimai animi?

Mi lolokovo ani God papalik
(Lk 12:2-7)

26 E iang mi ago ta leng an aniria, using
kapo kovek i bil katapo ago nei apupung, ki
tav tavas ania. Vo bil katapo mumun, ka tav
serei e ring malangas. 27 Sa napo antok imi
e ring vong, mi mengen amalangas tatana
e mete malangas. Saka mengen an ki-
tapo angtutulibotai tatana, mi songosongo
tatana e ring malangas nei rina. 28 Mi ago
ta leng an aniria kipo raung a pukun palau
na parik kipa raung korong na malanganto.
Sikei mi leng vang ani vo raung ang ani

pukun ve malanganto aongos nei kut lava
i saupai. [29] Arai ani ri tuv. Kipo samui iria ta
kapkap lik luai palau. Na parik ta mangsikei
iria kapo angkoai si uak ane vunep si man a
tamami parik kapa ainak. [30] Io, God katala
taot pasuk a keve ung i patumi. [31] Asukang
na mi ago ta leng an. Nami mipo marmarai
lava luai ani mamain ta tuv duk.

Amalangas ta Iesu e mataria i ri vap
(Lk 1:8-9)

[32] Riria kipo atitipas tatag e mataria i
ri vap, asukang nau kapa naka kun atiti-
pas tataria e matana i mamai e metekuku.
[33] Sikei, ninia kapo agel suai anig e mataria
i ri vap, nau kapa na kun agel suai ania e
matana i mamai e metekuku.

Marip parik, sikei samele
(Lk 12:51-53; 14:26-27)

[34] Ago ta lomon an ania ta natame serei
asi me asinong ani luai kuli rina, parik.
Nata serei ani nala alis samele. [35] Kag serei
ka vil a ri angtama ta ki tapagal angtaliun-
gai, ri angnanan, na ri angomonan kapa.
Mang anu ka marala na mang anu. [36] Na
keve vap ipo marala ani igenen, ki serei le
nei kana lu akorong. [37] Si kapo lomon alava
na tamana ve rinana anig, parik kapa roron
angkoai anig. Na si kapo lomon alava kana
nat vo kavulik, parik kapa roron angkoai
anig. [38] Na man a si parik kapa sunguk
kana ngakputuk na ka using iau, parik kapa
roron angkoai anig. [39] Si kapo teng akit si
kana to, ka amun ia. Na si kapo amun kana
to anig, ka sabonai ania.

Seuseupok
(Mk 9:41)

[40] Si kapo ainak animi kapo ainak anig. Na
si kapo ainak anig, kapo ainak ani vo asok
ang anig. [41] Si kapo songo alak na katakai i
kus amalangas taun ia, using kapo katakai
i kus amalangas, ka luk a seupok i kus
amalangas, nang palau. Na si kapo songo
alak na igenen korong taun ia using kapo
igenen korong, ka luk a seupok i igenen
korong, nang palau. [42] Au sikei, si kapo alis
ta men laman livus si mangsikei i vap mailik
vopo using ke anig, napo antok atutuman
imi ta parik kapa angkoai si ngaudap ani
kana seupok."

11

[1] E mung i Iesu kala kamus ta atatai ani
kana 12 na nat i akalit, kala pasal le iang ane
nei kari keve rina asi kanan vil akalit na kan
akuskus.

Susui si Ioanes katakai i asing tauia
(Lk 7:18-35)

[2] Au na Ioanes kala longong le nei lu
i akangbat na keve avibisan si igenen i
akanangai ke, na kala asok kana keve nat
i akalit [3] si an sui ania asukang ke, "Numai
tutuman vang kana na igenen vo me serei
ke, vo nganing namemla atu lomlomon ta
mangsikei petekai?" [4] Na Iesu kala an-
tok iria ta, "Mi papok na mianla mengen
amalangas a Ioanes ta sa mitala arai ania na
mitala longong ia. [5] Ri mata ba, kilapo ararai
pok. Ri soles, kilapo pasal korong. Ri tapak,
kilapo rangrangis aongos, na ri talinga bot,
kilapo longong korong. Riria kitala mat,
kilapo tapasuk pok. Ri vap mailik, kilapo
longong a akus ro. [6] Kapo tauia na igenen
ang nang parik kapa savang marai ig." [7] Au,
kila pasal suai na Iesu kalapo atatai a petau
lava ang ta Ioanes. "Mita pasal ane ring
varasai palau si kami an arai ani sa? Ani
tavuang kapo lulu angpok si malu? [8] Au,
man parik, na marai sa mita pasal? Asi
kami arai ani igenen maus ta maus ro luai?
Parik. Vap ang kipo maus ta maus roron
luai kipo ago nei keve lu lava si ri tulava.
[9] Au, man parik, na marai sa mita pasal?
Asi kami an arai ani katakai i akus? Io,
ninia vanang! Na kapo lakat ani katakai i
kus amalangas. [10] Kana vang na igenen ke
kita salik tatana asukang ke, Arai, naka asok
kag asosokai aino anim. Ninia kan itoiton
aino kam selen. [11] Napo antok atutuman
imi ta nei liuan i ri vap aongos i kuli rina
kapo kovek ta mang anu katala tung alakat
i Ioanes, katakai i asing tauia. Sikei lak, si
kapo liklik luai nei vainagoan i metekuku,
kapo lakat ania. [12] Na le si taun i Ioanes
katakai i asing tauia tung kana, vainagoan i
metekuku kalapo bil asi angrudualai marai
ina, na ri vap marala kipo buk ani ki visvis
asi kari luk palau ania. [13] Io, keve katakai
i kus amalangas tung si Ioanes na keve
mengen ang nei buk i saupai kitala mengen
i kus amalangas. [14] Na si man mipo usausa
si ainak ania io, ninia kana vang na Elias,
nia sime serei ang. [15] Si kapo togon talinga,
kapo ro ani ka longong.

16 Naka altongai ani matan polpolokan i
taun ke ta sa? Io, kipo asukang ta ina-
tus lik nei ring ipo asesel na kipo sinong
i songosongo ane si keve tungaria ta,
17 'Namemtala kuikui animi na parik milapa
mika. Namemtala tangam akurkurai animi
na parik milapa radaupa.' 18 Arai, Ioanes
kata serei na parik kapa angan na inum, na
kila antok ta kapo sangan ta ingua. 19 Au
na kana na igenen i pukun kamela serei na
kalapo angan na inum, na kila antok, 'Arai
ta igenen ramit suke. Arai ta igenen buk
inum alava suke. Arai ta igenen suke kapo
angtunganan ve ri katakai i luk takis na ri
katakai i bil arikek!' Nang a laulauan kapo
akalit ta masam kapo tutuman."

Magilai kuli tav lomlomon pokai
(Lk 10:13-15)

20 Au le na kalapo mengen amaiten ani
keve rina ang kata abis a keve vilvil ataping
miang singiria using parik kitapa lomon
pokai. 21 "Ka rikek animi, ri Korasin! Ka
rikek animi, ri Betsaida! Using man ngan-
ing ri Turo ve ri Sidon kita arai ani keve
abis i vilvil ataping ang mitala arai ania,
kila lomon pokai lenginang na ki alakai ani
maus i mamakus na ki mo nei vuta. 22 Sikei
napo antok imi ta si taun i sausaupai ka pen
roron lik ani ri Turo ve ri Sidon, sikei nami
mi sikei a rikek luai an. 23 Au na nami ri
Kaparnaum, mipo buk vil alakat luai animi,
ingko? Parik vang! Ki so asiang luai tatami
ane si rina i mat. Man nganing a ri Sodoma
kita arai ani keve abis i vilvil ataping ang
mitala arai ania, oro kana kipo ago lak si
taun ke. 24 Arai, si taun i sausaupai ka pen
roron lik ani ri Sodoma, sikei nami mi sikei
a rikek luai an."

Mi pasal ane singig na mime ausai
(Lk 10:21-22)

25 Na si vuk taun ang Iesu kala antok,
"Mamai numai a Volava i metekuku na kuli
rina. Napo alatun ua using kutala amunai
ani keve nem ke pelek ri katakai i masam na
ri vap malangas, na kula amalangasai ania
si mamain ta nat lik. 26 Tutuman mamai,
using numai akorong kupo buk ia ani ka
asukang. 27 Mamai katala alis a keve bil
aongos singig. Na kapo kovek ta sikei kapo
uskorong kana nat, sikei tamana papalik.
Na kapo kovek ta sikei kapo uskorong a
tamana, sikei kana nat papalik kuvul ve ria
kana nat kapo buk asi kana amalangasai
aniria tatana. 28 Mi me ane singig, nami
mipo mamal na mipo asalak alava. Mime,
na mime luk a aus singig. 29 Mi sunguk
kag kamung na mi luk akalit singig, using
nau napo igenen ananap na parik napa vil
alava iau. Mi sunguk ia na malanganto imi
ka sabonai ani ausai. 30 Using kag kamung
kapo kalakala, na kag asasalakan parik kapa
maiten."

12

Rok kon si taun i atailai
(Mk 2:23-28; Lk 6:1-5)

1 Si taun ang Iesu katapo pasal aliu nei
matang kon si taun i atailai. Na kana keve
nat i akalit kila buk angan na kilapo rok a
mang matan kon na kilapo angan ia. 2 Na ri
Parisaio kila arai ani oring ke na kila antok
ia, "Arai ta kam keve nat i akalit sukana
kilapo abis a lau kapo tav angkoai si abis
ania si taun i atailai." 3 Na kala atai iria, "Au
si parik lak kana mitapa tataot a akuskus
i David na sa kata abis ia si taun katapo
buk angan, ninia ve keve tungana? 4 Kata
palak nei lu si God na kala angan a pok i
asinong akipai ang voiang kapo tav angkoai
ania si angan singina, na ani keve tungana
kapa parik, sikei ri katakai i sula papalik.
5 Pua, parik mitapa tataot nei buk i saupai
ta ri katakai i sula i nei rina i atailai? Using
kipo uli putuk ani sausaupai i taun i atailai
sikei lak parik kipa rikek singina. 6 Napo
antok imi ta kapo atogon a mangsikei kana
kapo tavirimok ani rina i atailai. 7 Si man
mitala nas aro na supsupai i mengen ke,
Napo buk a ngorem, parik ta alilis, parik
nganing milapa angkoai si poso arikek ani
vap po ro ke. 8 Using a igenen i pukun kapo
Volava i taun i atailai."

Igenen kunga mat
(Mk 3:1-6; Lk 6:6-11)

9 Au, kala papelek a ring ang na kanla
palak nei kari lu i kivung, 10 na mangsikei
a igenen kunga mat kapo ago. Na kilapo
sui ia, "Au si kapo angkoai si vilvil ato si
taun i atailai?" Using kitapo buk aoles ania.
11 Na kala antok iria, "Si man a mang sikei
imi kapo atogon kana sipsip na sipsip ke
kala uak nei mata si taun i atailai sa, kula
arai palau ania? Parik kunlapa tak alak
suai ania? 12 Sa kapo laba si to si igenen na
si sipsip? Sukana kapo malangas ta kapo
angkoai aro si pakangai si taun i atailai."

[13] Le na kala antok a igenen ang ta, "Ku koros
a kungam." Na igenen ang kala koros ia na
kala pukunan aro pok val kana mang palpal
kunga. [14] Sikei ri Parisaio kila soung na kian
lapo gulegule selen ta ki saka raung an ania.

Iesu ke God ta asosokai

[15] Au, Iesu kapo malangas kari lom-
lomonai na kala papelek a rina ang. Na vap
miang kipo using ia na kapo vil ato kari keve
malepen aongos. [16] Na kapo atakun iria si
ago ta mengen amalangas an tatana, [17] asi
vil apunuk ani sa na katakai i kus amalangas
Esias katala posong ia, [18] Arai, kana na kag
asosokai natala songo ia. Napo buk ia na
napo uruk ania. Naka alis ia ta Malanganto
ig na ka mengen ta sausaupai korong si
mamain ta palpal vap i ngising. [19] Parik
kapa anggegelai vo songosongo. Parik kipa
angkoai si longong ani kalingana nei keve
selen i rina. [20] Parik kapa angkoai si ka putuk
a bil kapo pepe. Na parik kapa angkoai si
ka vil amat a kalupa vo buk mat. Tung si
kana sausaupai korong na ka aging suai ani
mamain ta kitmat. [21] Mamain ta palpal vap i
ngising ki atung kari lomlomon si asan ina.

Iesu ve Belsebul
(Mk 3:20-30; Lk 11:14-23; 12:10)

[22] Au, kimela serei singina ta mang igenen
ingua katapo aol ia na kapo mataba na kapo
tapo. Na kala vil ato na igenen ke asi kana
arai na ka mengen korong. [23] Na ri vap
aongos kilapo taping na kila antok, "Au, si
kana? Nia na nat i David ingko?" [24] Sikei
ri Parisaio kila longong na kila antok ta,
"Igenen ke kapo abis ta kitmat le si Belsebul
nang a tulava si ri ingua asi lu suai ani ri in-
gua." [25] Na kala nas kari lomlomonai na kala
antok iria, "Man a vap i nei vainagoan ki
angvis pok, kanla tagoeng a matan vap ang.
Vo man a saka rina an vo saka angtama an
kila angvis pok, nginlak parik kipa angkoai
si tung akit. [26] Man a Satan kapo uli lu suai
pok ani Satan, nang kapo vil atagalang pok
ia. Au na kana vainagoan ka saka tung akit
an? [27] Man napo kirikai suai ani ri ingua ta
kitmat i Belsebul, nei vanang? Kami keve
nat kipo kun kirikai suai aniria ta kitmat i
si? Arai, kami keve nat ki akalit pok imi
ta kami kapau. [28] Sikei, using kana napo
kirikai suai ani ri ingua ta kitmat i Malan-
ganto i God, nang ninia vanang kapo akalit
amalangas ta kana vainagoan a God kalapo
serei singimi. [29] Kapo saka angkoai an si
mangsikei ka palak nei lu si igenen dual na
kan ainau kana keve bil, man parik kapa
got tapai ani igenen dual ang? Le lak na
kapo angkoai si ainau ani keve bil i nei kana
lu. [30] Ninia parik kapa tung ve nau, nang
palau kapo tu talang iau. Na ninia parik
kapa sosongo aiton ve nau, nang palau kapo
musa suai. [31] Au, e iang vanang napo antok
imi ta keve rikek na keve mengen i nau
varas si ri vap, kapo angkoai si lomon suai
ania. Sikei si nau varas ani Malanganto,
parik luai kapa angkoai si lomon suai ania.
[32] Si kapo mengen arikek ani igenen i pukun
kapo angkoai si lomon suai ani kana rikek,
sikei nia kapo mengen arikek ani Malan-
ganto Gogoai, parik luai kapa atogon lomon
suai ani kana rikek. Kana na iles si taun ang
e mung.

Arai kinle ani iei si uai ina
(Lk 6:43-45)

[33] Ku sukal a ei roron na ka uaiai ani
uai roron, vo ku sukal a ei rikek na ka
uaiai ani uai rikek. Using a ei kipo kinle
ia si uai ina. [34] Nami na keve natnat i
kene. Mi saka mengen aro an man kami
lau kapo rikek? Using a ngurumi kapo
asoung asereiai ani bil ang na vingami kapo
duk tatana. [35] Igenen ro ka asoung asereiai
ani roron le si tauia i kana keve roron, na
igenen rikek ka asoung asereiai ani rikek
le si tauia i kana keve bil rikek. [36] Napo
antok imi ta si taun i sausaupai siksikei
a igenen kan mengen amalangas aongos
ta kana keve mengen rikek i la mengen.
[37] Using si kam keve mengen nia vanang kan
akala ua, vo kan sausaupai anim."

Kita buk a akanangai
(Mk 8:11-12; Lk 11:29-32)

[38] Au, na mang keve Parisaio ve ri vap
malangas ani saupai kila antok ia, "Katakai
i akalit, namempo buk arai anim si vil ani
mang akanangai i vilvil ataping." [39] Na
kala antok iria, "Vap rikek i taun ke, ki uli
putuk ani kari angosongon ve God. Kana
kipo buk arai ani akanangai, sikei napo tav
ainak si alis ta mangsikei. Akanangai palau
i Ionas, katakai i kus amalangas, kapo ro
ki arai ania. [40] Using Ionas kata ago nei
vingana i ielava ani potol a mangias na
potol a vong. Au na igenen i pukun kapa
ka kun ago ani potol a mangias na potol

a vong e nei vunep. 41 Ri vap i Nineve ki
tapasuk ve matan polpolokan ke si taun i
sausaupai iles, na kari lomon pokai si kana
apasa na Ionas ka akalit amalangas pok na
matan polpolokan i taun ke ta kari vinga
kit. Sikei mi arai, igenen ke kana e matami
kapo lavlabat ani Ionas. 42 Na ainan tulava
i ring vunga ang ka kun tapasuk ve matan
polpolokan i taun ke si taun i sausaupai
iles. Na lau roron ang kata abis ia si taun
i Solomon, ka akalit iria ta kari lau rikek.
Using ninia kata pasal le ring vunga luai asi
kana me kolongong ani masam si Solomon.
Sikei mi arai, igenen ke kana e matami kapo
lavlabat ani Solomon.

Ingua kame serei pok
(Lk 11:24-26)

43 Taun a ingua ka soung pelek a igenen,
ka paliu si keve ring kapo kovek i laman na
kanpo gule ring asi kanan ausai. Na man
parik kapa sabonai korong 44 kala antok,
'Kapo ro naka papok ane si kag lu nata pasal
pelek ia.' Si vuk taun ang kamela serei,
kala sabonai ta kapo vauvau na kitala gala
ia na keve bil kipo sinong aro. 45 Au, kala
pasal na kanla songo le na mang limalengua
na ingua voiang kipo rikek alava luai ania,
na kimela riuklak na kila ago e iang. Na
akamusai i tungtungan si igenen ke kala
rikek luai ani aino. Ka asukang palau kapa
si polpolokan rikek i taun ke."

Rinana ve keve tasina i Iesu
(Mk 3:31-35; Lk 8:19-21)

46 Si taun ang katapo mengen lak a petau
ang, rinana na keve tasina kime lapo tung
e komo na kipo buk mengen ania. 47 Na
mangsikei kala antok ia, "Arai ta rinam ve
keve tasim kipo angtung e komo na kipo
buk mengen anim." 48 Na kala ngenget a
vo mengen amalangas ang ta, "Si akorong
kapo rina, na ri si akorong kipo keve tasig?"
49 Na kala so akalitai ane si kana keve nat i
akalit na kala antok, "Kana vang a rina na
keve tasig. 50 Using man a si kapo usius-
ing kana vubuk a mamai e metekuku, nia
vanang kapo tasig, kapo taug na kapo rina."

13

Kankanuai i mengen ani katakai i sukal
(Mk 4:1-9; Lk 8:4-8)

1 Si taun ang palau Iesu kala soung le
nei lu na kan lapo sinong ngere lo. 2 Na
petau tavirimok kimela kirkirimai aulitai
ania, asukang na kala kokos kuli vul na kan
lapo sinong. Ri vap aongos kipo angtung
lava e ngerelo. 3 Na kalapo mengen iria
ta keve bil miang si kankanuai i mengen
asukang ke, "Mangsikei a katakai i sukal
kata sapungai ani kana keve katui i pok e
matan. 4 Na mang matan katui kanpo uak e
selen na ri mani kimela angan ia. 5 Na mang
matan katui kianlapo uak si ring iatan, kapo
tav angkoai roe, na using parik kapa atogon
roe lava kala polok sumasuma, 6 na sinang
kala ngan amak ia using kapo kovek i mis.
7 Na mang matan katui kipo uak nei ring
kakaulan na kanla polok alak ve nia na kala
palun runguk ia. 8 Na mang matan katui
kipo uak nei roe roron, na kipo polok alak
na kipo uai, mang matan kipo uai ta 30, na
mang matan ta 60, na mang matan ta 100
alak ani keve katui i sukal ang. 9 Man a si
kapo atogon talinga, kapo ro ka longong!"

Lomlomonai i Iesu si akuskus si kankanuai i mengen
(Mk 4:10-12; Lk 8:9-10)

10 Au, kana keve nat i akalit kimela serei
singina na kila sui ia ta, "Marai sa na kupo
mengen iria si kankanuai i mengen?" 11 Na
kala polpol iria asukang ke, "Malangas i
keve bil mumun i vainagoan i metekuku,
kakami asi atogon. Sikei riria, parik.
12 Using man a si kapo atogon, ki ngaupap
ia, na man a si kapo atogon men lik, io,
men lik ang kapo atogon ia, ki luk suai vang
ania. 13 Nang tukulai ina napo mengen iria
si kankanuai i mengen. Using kantanem
kipo gulegule, sikei ki tav sabonai, na ki
kokolongong sikei ki tav nas na parik kipa
malangas. 14 Singiria kalapo punuk na men-
gen i kus amalangas ang ta Esias, Mi uli
longong sikei lak mi tav malangas. Mi uli
arai sikei lak mi tav tun kinle. 15 Io, pakangat
i vap ke kalapo tabat. Parik kilapa angkoai
si longong ta talingaria. Kilapo apilum akit
na mataria vei nganing kila arai korong na
ki longong ta talingaria na ki malangas ta
pakangat iria na kila sasakol na naka vil ato
iria. 16 Sikei, roron si matami using kapo arai
korong na talingami using kapo longong.
17 Napo antok atutuman imi vang kana ta
mamain ta katakai i kus amalangas ve keve
vap korong kitapo buk alava asi kari arai
ani keve bil ke kana milapo arai ania na

parik kita lapa arai ania. Na kitapo buk alava asi kari longong ani keve mengen ke kana milapo longong ia, na parik kita lapa longong ia.

Supsupai i kankanuai i mengen ani katakai i sukal
(Mk 4:13-20; Lk 8:11-15)

18 Au mi longong vang na supsupai i kankanuai i mengen ang. 19 Man a mangsikei kapo longong a akus i vainagoan na parik kapa malangas ia, igenen rikek kapo serei na kapo ngai suai ani nem i sukal ang e vingana. Ninia vanang na katui i sukal ang nei selen. 20 Au na katui i la uak si ring iatan, nang ninia kata luk a mengen na sumasuma kala uruk singina. 21 Sikei using kapo kovek i mis, kana to i lomlomon kapo kudik palau. Si man a maiten vo vilvil akui kala serei singina marai mengen ro ang, kala uak sumasuma palau. 22 Na katui i la uak si ring kakaulan, nang ninia katala longong a mengen, sikei keve mamaiten i kuli rina ke na lomlomonai using ani tauia kala vil bat na mengen ro ang na kalapo kovek i uai. 23 Au na katui i la uak nei roe roron ang, nang ninia kapo longong a mengen na kalapo malangas ia. Na kalapo aunai uai alaba asukang ta 100 na 60 na 30 alakat ani sa i sukal ang."

Kankanuai i mengen ani uriuri nei liuan i matang ro i kon

24 Au na kala mengen iria ta mang kankanuai i mengen. "Vainagoan i metekuku kapo asukang val igenen kata sukal kana keve katui roron nei kana matang. 25 Sikei, si taun ri vap aongos kilapo rodot, kana igenen ipo marala ania kala serei na kamela sukal le na keve uriuri rikek nei liuan i kana keve kon na kala pasal. 26 Taun a keve kon ang kila kovkov na kila bokol alak, keve uriuri ang kila kun bokol. 27 Au, keve asosokai si vo tauk i matang ang kimela serei na kila sui ia, 'Volava, parik kutapa sukal katui ro papa nei matang suke? Marai sa na kalapo atogon uriuri nei matang ang?' 28 Na kala antok iria ta, 'Mangsikei a igenen atogon marala singig kata abis na abis ang!' Au na kila sui ia ta, 'Au sa kupo buk ani namem an auk iria?' 29 Na kala antok ta, 'Parik, ka ago tapai. Vei nganing si man mianla auk iria, mianla purut kuvul nganing iria ve keve kon ang. 30 Lomon suai aniria kuvul ve keve kon ang na ki polok alak kuvul tung si taun sian dok. Na si taun ang naka antok a vap sian dok ang ta, mi auk suai aino tapai ani uriuri ang na mi pis kuvul iria asian ani. Au le vang na mi rok aiton na keve kon ang ane nei kag lu ipo asinong pok.' "

Kankanuai i mengen ani katui lik i ei na yeast
(Mk 4:30-32; Lk 13:18-21)

31 Au, kala mengen iria ta mang kankanuai i mengen. "Vainagoan i metekuku kapo asukang ta katui i sinapeo mangsikei a igenen katan sukal ia. 32 Kantanem kapo katui lik luai i keve katui aongos, sikei man kala polok kala serei alava ani keve suksukalan aongos i nei matang na kala bil val ei akorong. Na ri mani i nei pangau kimela serei na kime lapo ting kuli keve ngakan ina."

33 Au, kala mengen iria ta mang kankanuai i mengen. "Vainagoan i metekuku kapo asukang ta yeast nang a aina kata luk ia na kala angvilai ania ve potol a pakut lava i palaua, na kala bakang tung si palaua aongos ang kala yeast an."

Selen i alis ani kankanuai i mengen
(Mk 4:33-34)

34 Iesu kata mengen dong a petau lava aongos ang si kankanuai i mengen. Parik katapa mengen iria si mang selen. 35 Asi vil apunuk ani mengen ang si katakai i kus amalangas ta, Naka mengen si kankanuai i mengen na nakan atangis a keve bil katapo mumun le si taun i asisinong.

Supsupai i kankanuai i mengen ani uriuri rikek

36 Au, kala papelek a petau ang na kanla palak nei lu. Na kana keve nat i akalit kimela serei singina na kila antok ia ta, "Ku mengen amalangas imem ta supsupai i mengen i uriuri nei matang." 37 Au, kala polpol iria asukang ke, "Vo sukal ang ani katui roron ang, nia na igenen i pukun. 38 Matang ang, nia na kuli rina ke. Na keve katui roron ang, riria na vap i nei vainagoan. Na keve uriuri ang, riria na vap ang si igenen rikek. 39 Au na igenen marala ang, voiang kata sukal iria, ninia na vo petau. Taun i dok, nia na akamusai i taun. Na keve vap sian dok, riria na mamain ta angelo. 40 Na keve uriuri ang kian

auk iria na kian ni, io ka asukang palau si
akamusai i taun. 41 Igenen i pukun ka asok
kana keve angelo nei liuan i kana matan vap
si kana vainagoan na kian auk suai aongos
ani saka bil an kapo asereiai ani lau rikek
na aniria kipo putuk saupai. 42 Kian asuai
aniria nei kut karkarian luai na e iang kian
aloi alaba velai ani ngut ngisa. 43 Si taun ang
a vap korong kian mang val makarap nei
vainagoan ang si tamaria. Si kapo atogon
talinga kapo ro ani ka longong.

Potol a kankanuai i mengen

44 Vainagoan i metekuku kapo asukang
val igenen kata sabonai ani bil atogon
samui lava nei mangsikei a matang na kala
amunai aro pok ania. Le na using kapo uruk
alaba luai kanla atos suai ta kana togtogon
aongos na kamela samui na matang ang.
45 Vainagoan i metekuku kapo asukang
kapa val mang igenen atos kata pasal si an
gule iat samui lava. 46 Taun kanla sabonai
ani mang vuk iat kapo samui laba luai na
kapo aunai roron, kala pasal pok na kanla
atos suai ta kana togtogon aongos le na
kanla samui na iat ang.
47 Vainagoan i metekuku kapo asukang
kapa val mang vap kita asiangai ani uvene
laba ane nei laman na ri ien anglok kianla
tuang singina. 48 Taun kala duk kila tak alak
ia ane ngerelo. Au kianla sinong i lukluk
dong ani tepe ta ri ien ro na kipo asuai
akipai ani ri ien rikek. 49 Ka asukang palau si
akamusai i taun. Ri angelo ki serei na kime
pagal na vap rikek le nei liuan i vap korong.
50 Na ki asuai aniria ane nei kut karkarian
lava na e iang kian aloi alaba velai ni ngut
ngisa.

Mamain ta togtogon tanginang na kavang

51 Au, milapo malangas aongos na keve bil
ke?" Na kila antok ia ta, "Io." 52 Na kala
antok iria, "Asukang na keve vap malangas
ani saupai man kilapo palak nei kuvkuvu-
lan i vainagoan i metekuku, kipo asukang
ta votauk i lu kapo akalit amalangas ta ma-
main ta togtogon miminaungan tanginang
na kavang i nei kana ring ipo asinong."

Ri Nasaret kita kirikai ani Iesu
(Mk 6:1-6; Lk 4:16-30)

53 Au, Iesu kala kamus si keve kankanuai i
mengen suke na kala pasal aliu le iang. 54 Na
kamela serei si kana rina akorong na kalapo
tutapong vil akalkalit nei kari lu i kivung.
Na kilapo aunai taping na kila sui, "Au, ike
lik kana kata luk na masam ve kitmat i vilvil
ataping ke le voi akorong? 55 Parik kana na
nat ke si katakai i abis lu ke? Parik kana
ta rinana ta ri Maria? Na keve tasina ta ri
Iakovo, Iosep, Simon na Iudas? 56 Na parik
ta keve tauna kana kipo ago ve tara? Nei
vanang? Ike lik kata luk na keve bil ke le
voi?" 57 Na kilapo savang singina. Sikei
kala antok iria ta, "Katakai i kus amalangas,
vei kavpo atogon asan si mang keve rina,
sikei si kana rina akorong, na mete kana lu,
parik." 58 Na parik katapa abis vilvil ataping
duk e iang using kitapo tav lomlomon.

14

Lam rongok ani Ioanes katakai i asing tauia
(Mk 6:14-29; Lk 9:7-9)

1 Si taun ang a tulava Erodes kala lon-
gong ta Iesu kalapo atogon asan lava. 2 Na
kala antok kana keve asosokai ta, "Ninia
palau nang a Ioanes katakai i asing tauia
ke nang katala to pok. Tukulai ina na kapo
atogon a kitmat asukang asi vil ani keve
nem ke." 3 Using Erodes katala asok asi
teng akit ani Ioanes na ki got ia na kianla
alakai ania nei lu i akangbat. Tukulai ina
si Erodias, kisngana i tasina Pilipo. 4 Using
Ioanes katapo uli mengen ania ta, "Parik
kapa korong ta ku osongon ia." 5 Asukang
na katapo uli buk raung suai ania, sikei
parik katapa vil korong ia using katapo leng
ani ri vap, using kitapo mengen ta kapo
mangsikei a katakai i kus amalangas. 6 Au,
mangsikei a taun Erodes kala vil matan
angan asi nanauai ani taun i kari ingus
ania. Na si taun i matan angan ang kana
kavulik a Erodias kalapo mikamika. Na
Erodes kalapo mangal alava luai ani kavulik
ke sipo mikamika ang 7 na kala antok ia ta
ka alis ia ta saka nem an kapo buk ia. Na
kapo aunai atuvala ta kapo tutuman kana
mengen. 8 Au, rinana kala antok sumasuma
ia, na kamela kin ta, "Ku alis iau kana ta
vangang ina i Ioanes, katakai i asing tauia
nei gapai." 9 Na tulava kala mamakus. Sikei
using katala atuvala tatana, na keve vap
lava kipo sinong, asukang na kala ali men-
gen ani ki abis ia. 10 Au kianla lam rongok a
ngona i Ioanes nei lu i akangbat. 11 Na kila
asiang a vangang ina nei gapai na kimela
alis a kavulik ang tatana na kanla alis ia si
rinana. 12 Na e mung kana keve nat i akalit

kimela sunguk suai ani pukun ina na kianla
kepai ania, le na kianla mengen amalangas
a Iesu.

Iesu kata amasung a petau tavirimok
(Mk 6:30-44; Lk 9:10-17; Io 6:1-14)

13 Taun a Iesu kala longong na sa katala
serei, kala kokos papalik kuli vul ane si
mang vuk rina vauvau. Na ri vap kila
longong asukang ke na kila using ia e selen
palau, le nei keve rina. 14 Na kanlapo ung
sabonai ani vap duk, na kalapo ngorem iria,
na kala vil ato kari keve vap malepen. 15 Na
kalapo ngelik na keve nat i akalit kimela
serei singina na kila antok ia ta, "Ring ke
kapo vauvau na kalapo vong. Ku asok suai
ani petau ke ane nei keve rina na kian
samui pok aniria." 16 Na Iesu kala antok
iria, "Parik kapa maiten ani ki pasal suai.
Nami akorong mi li pok iria." 17 Na kila
antok ia ta, "Namempo atogon palau kana
na palpalima na saui na pongua na ien."
18 Na kala antok ta, "Luk iria ane ke ane
singig." 19 Na kala luk a palpalima na saui
ang na pongua na ien na kala tarak ane
metekuku, na kala posong aro ia, le na kala
tevetevek a saui ang dong a keve nat ang,
na keve nat ang kila lilis aliu ani petau ang
tatana. 20 Na riria aongos kila angan na kila
masung aro. Na kila lukluk akuvul a keve
inongos i pok na kila asiang aduk a 12 na
tepe lava tatana. 21 Na vap tauan ang kita
angan, tataot iria katapo 5,000 aongos, sikei
parik kapa taot na ri aina ve ri nat lik.

Pasal kuli laman
(Mk 6:45-52; Io 6:15-21)

22 Au na kala asok kana keve nat i akalit
ta ki kokos aputuk aino, na nia asi kana
asok suai tapai ani petau ang. 23 E mung
palau i kana la asok suai ani petau ang
kala palak papalik ane si mang mulang si
kanan sokotuk. Kalapo tenei vong na ninia
papalik kalapo ago. 24 Sikei a vul ang leng-
inang kata lapo voko avunga ni ring kolo
na kapo suang to using a vuk malu kapo tu
talang ia. 25 Si tapading i tangat i tenei vong
ang kala pataun iria na kapo pasal aliu kuli
laman. 26 Si taun kila arai ania sipo pasal
kuli laman na kila antok ta, "Ingua kana!"
Na kilapo kup velai ni leng. 27 Sikei akorong
palau Iesu kala antok iria, "Akos. Nau palau
kana. Mi ago ta leng an." Au, Petero kala
antok ia, 28 "Si man numai palau a Volava,
asok iau ani naka pasal taun ua kuli laman."
29 Na kala antok ia, "Me ane ke." Na Petero
kala siang suai le kuli vul na kalapo pasal
aliu kuli laman taun a Iesu. 30 Sikei taun
kalapo arai ani vuk malu kalapo leng na
kalapo tutapongai lum asiang. Na kalapo
songosongo, "Volava, teng ato iau!" 31 Nang
palau Iesu kala sulai ani kungana taun ia na
kanla sel ia na kala antok ia, "Numai kupo
atogon a lomlomon kudik. Marai sa kupo
ilung?" 32 Au, kilongla kos lak kuli vul na
malu ang kala kamus. 33 Na vap vopo gon
kuli vul ang kilapo soturungai singina na
kipo mengen ta, "Tutuman luai, numai a
nat i God."

Iesu kata vil ato ri vap malepen e Genesaret
(Mk 6:53-56)

34 Au, kila paputuk luai ane mang palpal
na kianla ung alak e Genesaret. 35 Au na
ri vap i ring ang kila kinle ia na kila alis
mengen pulakai ane si keve vuk oring e
komo i rina ang. Na ri vap kime lapo serei ta
kari keve mamain ta malepen aongos. 36 Na
kila sokotuk ia asi kana ainak ani ki sigil na
ngising palau i kana maus. Au na taun ang
kian lapo sigil ia, ria aongos kilapo to.

15

Akalkalit si ri vap lava aino
(Mk 7:1-23)

1 Na mang keve Parisaio ve vap malangas
ani saupai kimela serei si Iesu le Ierusalem
na kimela sui ia ta, 2 "Marai sa na kam
keve nat i akalit kipo putuk a sausaupai
si ri vap lava? Parik kipa galui aro le na
kungaria le ani ki angan." 3 Na Iesu kala
antok iria ta, "Na marai sa mipo putuk kana
asok tapai a God using mipo buk usiusing
aro ani kami keve sausaupai? 4 Arai, God
kata antok ta, Ku mamaila ani tamam ve
rinam na si kapo mengen arikek ani tamana
ve rinana, nia asi mat. 5 Sikei nami mipo
antok ta man a si kapo antok a tamana
ve rinana ta kana keve bil asi pakangai
aniria katala alis ia ane si God, 6 parik kapa
anguan mamaiten ania asi kana mamaila
ani tamana ve rinana. Sukana, asi kami
teng akit si kami keve sausaupai, milapo
lomon apalau na mengen si God. 7 Nami
na vap kapau. Esias kata atutuman tatami
si taun ang kata mengen ta, 8 Vap ke kipo
mamaila anig ta ngururia palau, sikei nei
pakangat iria kipo ago avunga luai anig.
9 Kipo soturungai kapau palau singig. Na

kipo mengen alava ta kari keve lomlomonai
palau asukang val kapo akalkalit tutuman."
10 Na Iesu kala songo na petau ang na kala
antok iria ta, "Mi longong na mi longong
kinle na supsupai i mengen ke. 11 Sa kapo
palak si nguruna i igenen parik kapa vil
avisuk ia. Sikei a sa kapo soung e nguruna,
nambang kapo akalit ta kana visuk." 12 Au
na kana keve nat kimela serei singina na
kila sui ia ta, "Au si kutapo malangas kana
na ri Parisaio sipo vinga rikek si taun ang
kitapo longong na mengen ke?" 13 Na kala
polpol iria asukang ke, "Keve ei ang voiang
a mamai e metekuku parik katapa sukal
iria, ka auk suai aniria kuvul ve mis iria.
14 Ago aniria. Kipo mata ba na kipo tu ainoai
ani mang vap. Man a igenen mata ba kapo
ainoai ani mang ba, rilong aongos kilong
anla siang nei lulung." 15 Na Petero kala
antok, "Ku palas na kankanuai i mengen ke
singimem." 16 Na kala sui iria, "Au si parik
lak kana mipa nas? 17 Parik mipa arai ta
sa kapo palak e ngur, ka ane nei vinga le
na kanlapo soung suai pok? 18 Sikei keve
bil kipo soung le nei ngur kipo pasal le nei
vinga nambang kipo akalit amalangas ta
igenen kapo visuk. 19 Using le nei vinga,
keve lomlomonai rikek ki serei. Daung,
putuk osongon, panik, tainau, mengen ka-
pau mete saupai, mengen arikek ani mang
anu. 20 Kana vang a keve bil ke kipo vil
avisuk a igenen. Sikei si angan ta kunga i
tav galui aro aino, parik kapa vil avisuk a
igenen."

Lomlomon si aina le Kanan
(Mk 7:24-30)

21 Na Iesu kala papelek suai ani rina ang
na kala pasal ane palpal i Turo na Sidon.
22 Na mangsikei a aina le iang, katapo aina
i Kanan, kamela serei singina na kame lapo
tangis ia, "Ku ngorem iau Volava, numai a
nat i David. Kag kavulik kapo sangan ta
ingua na kapo meng alava luai ania." 23 Sikei
Iesu parik kapa ngenget ia ta mang sikei
a vuk mengen. Asukang na kana keve nat
i akalit kimela serei singina na kila antok
ia ta, "Ku asok suai ania using kapo uli
buk tang using lak anira." 24 Na kala polpol
asukang ke, "Kita asok iau taun a keve
sipsip lapo mun ang i Israel papalik." 25 Na
aina ke kamela serei na kamela soturungai
e matana i Iesu na kala antok, "Volava, ku
pakangai anig!" 26 Na Iesu kala antok ia,
"Parik kapa ro asi luk ani pok si ri nat lik na
apus ani kauvek tatana." 27 Na kala antok,
"Kapo ro volava, sikei apok ri kauvek kipo
nas ani angan ani nunulik i pok nang kapo
uak le si pata i po angan si vo taukuna."
28 Na Iesu kala antok ia, "Iuang, kupo atogon
a lomlomon tavirimok luai. Kam vubuk
lenginang kala punuk." Na si vuk taun ang
palau kana kavulik kala ro pok.

Iesu kata vil ato na vap miang

29 Au, Iesu kala papelek na rina ang na
kanlapo pasal aliu ngerelo i laman tatapuli-
tai ang e Galilaia. Na kala palak taun a mang
mulang na kanlapo sinong. 30 Au na petau
tavirimok kimela serei singina ta kari keve
malepen, ri soles, na ri vap pukun dokot, ri
mata ba, na ri tapo na mang matan malepen
miang kapa. Kimela serei aongos tataria
singina na kamela vil ato iria. 31 Na ri vap
kilapo taping ani ri tapo kilapo mengen na
ri vap po pukun dokot ang kilapo ro pok na
ri soles kilapo pasal korong na ri mata ba
kilapo kun arai korong. Au na kilapo alatun
a God si ri Israel.

Iesu kata amasung a petau tavirimok
(Mk 8:1-10)

32 Na Iesu kala songo kana keve nat i
akalit ane singina na kala antok iria, "Napo
ngorem a petau ke, using lenginang kitala
ago na potol a taun ve nau na kalapo kovek
i pok. Napo misag ani asok suai aniria si
taun kipo buk angan vei nganing kianla
ngau alava e selen." 33 Na kana keve nat
kila antok ta, "Tara saka gule pok angkoai
an asi kara alis ani petau lava asukang ke?
Using a ring ke kapo ago avunga i mangsikei
a rina." 34 Na Iesu kala sui iria, "Poisan a
saui nang mipo atogon ia?" Na kila antok
ta, "Limalengua na saui na rukun ien lik."
35 Au na kala asok a petau ang asi kari sinong
aongos e vunep. 36 Na kala luk a limalengua
na saui kuvul ve rukun ien ang na kala
posong ro, na kala tevek ia na kalapo alis
ia si kana keve nat i akalit na kipo lis ia si
ri vap. 37 Riria aongos kita angan na kila
masung. Au na kila lukluk akuvul na keve
inongos i pok ang na kala serei asukang ta
limalengua na tepe duk. 38 Tataot i ri tauan
papalik kita angan kata serei asukang ta
4,000 aongos. Sikei parik kapa taot na ri
aina ve ri natlik. 39 Au e mung i kana la asok

tapai ani petau ang kala kokos kuli vul na
kala pasal ane palpal Magadan.

16

Ri vap kipo buk a akanangai
(Mk 8:11-13; Lk 12:54-56)

1 Na ri Parisaio ve ri Sadukaio kimela
serei si Iesu asi kari atokngai ania na kila
antok ia asi kana akalit aniria ta mangsikei
a akanangai le metekuku. 2 Na kala polpol
iria ta, "Si man na nei pangau kapo melek
tenei ngelik milapo antok ta ka taun ro. 3 Na
si man kapo melek tenei vauk na kapo duk i
kuku milapo antok ta taun ke ka taun daian.
Mipo nas aro na keve angpetpetekai i ararai
i nei pangau, sikei parik mipa angkoai si tun
kinle ani keve akanangai i taun ke. 4 Matan
vap rikek uli putuk ani kari angosongon
ve God kipo uli gule using ani akanangai,
sikei parik luai napa ainak si alis ta sikei.
Akanangai palau i Ionas, kapo ro ki arai
ania." Au le na Iesu kala pasal suai aniria.

Yeast si ri Parisaio ve ri Sadukaio
(Mk 8:14-21)

5 Na ri nat i akalit kimela kun serei e
mang palpal, sikei kitala lomon taun ani
luk saui le. 6 Na Iesu kala antok iria, "Mi
arai aro, na mi aiveven imi pelek a yeast
si ri Parisaio ve ri Sadukaio." 7 Na kilapo
angmemengenai musik ta, "Parik tarata
lapa luk saui le." 8 Iesu kalapo nas ia na kala
antok, "Keve vap atogon lomlomon kudik,
marai sa mipo angmemengenai musik ta
kovek i saui? 9 Parik lak mipa malangas?
Parik mipa lomlomonai ani palpalima na
saui ang ani 5,000 vap aongos ang na poisan
na tepe duk i inongos ina mita luk akuvul
ia, ingko? 10 Vo limalengua na saui ani 4,000
vap aongos ang na poisan na tepe duk i
inongos ina? 11 Kapo saka bil an na mipo
tav malangas ta parik natapa mengen imi
ta saui? Sikei mi aiveven imi pelek a yeast
si ri Parisaio ve ri Sadukaio." 12 Au na kila
malangas ta parik katapa mengen ta yeast
i nei saui, sikei katapo mengen si aiveven
akit si kari keve akalkalit.

Petero kata mengen amalangas ta Karisto
(Mk 8:27-30; Lk 9:18-21)

13 Au na Iesu kanla serei si palpal
Kaisareia Pilipi na kala sui kana keve nat
ta, "Ri vap kipo kin a igenen i pukun ta
nia na si?" 14 Na kila antok, "Mang matan
kipo kin ta Ioanes katakai i asing tauia.
Na mang matan ta Elias, na mang matan
ta Ieremias vo mangsikei iria mamain ta
katakai i kus amalangas." 15 Na kala sui
iria, "Au na nami, mipo kin iau ta nau a
si?" 16 Na Simon Petero kala ngenget ta,
"Numai a igenen i akanangai. Numai a nat
i God vopo to ang." 17 Na Iesu kala antok ta,
"Uruk kakam, Simon Bariona, using parik
ta ri vap kita mengen amalangas ua tatana,
sikei mamai e metekuku. 18 Na napo antok
kapa ua Petero ta numai a at. Na lakat
kuli at ke naka atung kag matan vap. Na
kitmat i mat, kapo kovek i dual angkoai si
ruduai aniria. 19 Naka alis ua ta keve ki i keve
takaman i nei vainagoan i metekuku. Sa ku
pis akit ia e ke e vunep, ki kun pis akit ania
e metekuku. Na sa ku luang ia e ke e vunep,
ki kun luang ania e metekuku." 20 Na kala
atakun akit a keve nat ang asi kari ago ta
mengen an ani mangsikei ta nia na igenen
i akanangai.

Iesu kapo mengen aino ta ka mat na ka tadut pok
(Mk 8:31–9:1; Lk 9:22-27)

21 Na le si taun ang, Iesu kalapo uli atai
amalangas ani kana keve nat i akalit ta
kapo mamaiten ani ka pasal ane Ierusalem
na kan sunguk a keve vilvil akui miang e
kungaria i ri vap lava, na keve ainoinoai si ri
katakai i sula ve ri vap malangas ani saupai,
na ki raung ia na si vapotol i taun ka tadut
pok. 22 Na Petero kala songo ia ane ngising
na kanlapo tatapokai ania ta, "Parik luai,
Volava! Parik kapa angkoai luai ta bil ke ka
serei singim." 23 Na kala taval na kala antok
a Petero ta, "Pasal e mung ig, Satan! Numai
a at asi asavang anig, using parik kupa auai
ve lomlomonai si God, sikei kupo auai ve
lomlomonai si ri vap." 24 Au le na Iesu kala
antok kana keve nat ta, "Man a mangsikei
kapo buk usiusing anig, ka uli auak suai
ani lomlomonai ania pok, na ka asalak kana
ngakputuk na ka usiusing iau. 25 Using nia
kapo buk aiveven aroron ani kana to, ka
amun ia. Sikei nia kapo amun kana to anig
ka teng ia. 26 Using man a igenen ka atogon
a keve bil aongos kuli rina na ka mat, keve
bil ang ki saka pakangai ania? Tara samui
pok kara to ta sa? 27 Using a igenen i pukun
ka serei pok kuvul ve kana keve angelo ta
miminaungan i tamana, na kame ali seupok
ani siksikei a igenen angkokoai si sa katala
abis ia." 28 Na kala antok iria, "Napo mengen

atutuman luai animi ta mang matan kana
kipo tung e ke, parik kipa mat tung si ki arai
ani igenen i pukun kame serei val tulava i
kana vainagoan."

17

Ararai si pukun i Iesu kala sakol
(Mk 9:2-13; Lk 9:28-36)

1 Na kala liu tapai a limalesikei a taun na
Iesu kala songo le na ri Petero ve ngono
angtasimal ke ri Iakovo ve Ioanes, ritol
papalik, na kala ainoai alak aniritol ane si
mangsikei a put lakat. 2 Na kanla sakol e
mataritol. Nona kala mang val makarap na
kana maus kala posok aongos. 3 Na akorong
palau ri Moses ve Elias kilongla tu aserei e
mataritol na kilongan lapo angmemenge-
nai ve nia. 4 Na Petero kala antok a Iesu ta,
"Volava, kapo ro anira sime ago e ke. Si
man kupo buk, naka atung ta potol a ralai,
ta sikei anim, na mangsikei ani Moses na
ta mang anu ani Elias." 5 Si taun ang kapo
mengen lak, mangsikei a kuku malangas
kamela apung aongos iria na kalinga kala
mengen nei kuku, "Kana kag nat ro, napo
buk alava ia, na napo uruk alava ania. Mi
longong ia." 6 Taun a volo nat ke kitol la
longong na kalinga ke, kitol la soturungai
ane vunep velai ani leng lava. 7 Sikei Iesu
kala pataun iritol na kanla sigil iritol na kala
antok, "Mitol tadut na mitol ago ta leng
an." 8 Taun kitol la ararai, kitol la tav arai
ani mang si, Iesu papalik.

9 Au na taun kitolapo kik siang pok le kuli
put ang, Iesu kala atakun iritol ta, "Mitol
ago ta antok an ani mangsikei ta sa mitol
tala arai ania, tung si igenen i pukun kala
tadut pelek a mat." 10 Na volo nat i akalit
kito la sui ia ta, "Au man asukang, marai sa
na ri vap malangas ani saupai kipo antok ta
Elias ka serei aino tapai?" 11 Na kala antok
ta, "E, Elias ka serei lak na ka vil aro pok na
keve bil aongos. 12 Sikei napo antok imitol
ta lenginang a Elias katala serei na parik
kitapa kinle ia na kila vil na keve bil aongos
singina using kari vubuk, na asukang kapa
na igenen i pukun ka kui e kungaria." 13 Au
na volo nat ang kitol la malangas ta katapo
mengen iria ta Ioanes katakai i asing tauia.

Iesu kata vil ato na nat ingua kata aol ia
(Mk 9:14-29; Lk 9:37-43a)

14 Si taun ang kimela serei si petau ang,
mang igenen kamela serei singina na kala
so vusulai e matana na kala antok ta,
15 "Volava, ku ngorem kag nat, using kapo
go na kapo vis alava luai ania. Kapo uli
uak nei kut ni vo nei laman. 16 Natala serei
tatana si kam keve nat i akalit, sikei parik
kita lapa angkoai si vil ato ania." 17 Au, Iesu
kala antok ta, "Nami na matan polpolokan
tav lomlomon na milapo pataliung na selen
korong. Poisan lak a taun si kag ago ve
nami? Poisan lak a taun si kag telan tatami?
Sunguk ia ane singig!" 18 Na Iesu kala kirikai
ani ingua ang na kala soung suai. Si vuk
taun ang palau na nat ang kala teng a to.
19 Au, e mung keve nat i akalit kimela serei
papalik si Iesu na kimela sui ia, "Sa tukulai
ina na parik namemtapa angkoai si lu suai
ania?" 20-21 Na kala antok iria ta, "Using mipo
atogon a lomlomon kudik luai. Arai, napo
antok atutuman imi ta man kami lomlomon
kapo liklik palau val katui i sinapeo, mila
angkoai si mengen taun ani put ke ta 'Ku
tapasuk le ke ane suke' na ka tapasuk. Ka
kovek i bil ka kitmat animi."

Iesu kata apongua i mengen ta ka mat na
ka tadut pok
(Mk 9:30-32; Lk 9:43-45)

22 Si taun ang kime lapo ago kuvul e
Galilaia, Iesu kala antok iria, "Igenen i
pukun ki alis lak ia e kungaria i ri vap. 23 Kian
raung ia na si vapotol i taun ka tadut pok."
Na kilapo mamakus alava luai.

Samui takis

24 Au, kila pasal na kianla serei e Ka-
parnaum na ri vap po luk takis i nei rina i
atailai kimela serei si Petero na kila sui ia,
"Au si kami katakai i akalit kapo kun samui
ani takis ang kapa?" 25 Na kala antok ta,
"E." Au, kanla palak ane nei lu na Iesu kala
ainoai i igenen asi mengen na kala sui ia,
"Simon, kupo atogon a saka nanasai an? Ri
tulava i kuli rina kipo nas ani luk ani kari
takis le si si, le si kari keve nat akorong, vo
le si mang matan petekai?" 26 Na Petero kala
ngenget ta, "Le si mang matan petekai." Au
na Iesu kala antok ia, "Asukang na inatus
kipo kalakala si maiten ke. 27 Sikei, vei
tara tav mamaila aro aniria, ku pasiang ane
ngerelo na kuanla ngaungaul. Na si ainoai
i ien man kutala tak, ku pagang a nguruna
na ku sabonai ani sikei a vuk kapkap. Ku luk
le ia na kuan alis iria anirung aongos."

18

Si vainagoan metekuku, si kapo asasanan?
(Mk 9:33-37; Lk 9:46-48)

1 Si taun ang kana keve nat i akalit kimela
serei singina na kimela sui ia, "Si nang kapo
atogon asan nei vainagoan i metekuku?"
2 Au, kala songo na mang nat lik na kala
atung ia nei liuan iria 3 na kala antok, "Napo
antok atutuman imi. Si man parik mipa
sasakol na mi bil val ri nat lik, parik mipa
angkoai si palak nei vainagoan i metekuku.
4 Asukang na si kapo vil alik ia val nat lik ke,
nia vanang kapo atogon asan nei vainagoan
i metekuku. 5 Na si kapo uruk suak ani sikei
a nat lik asukang ke si asan ig, e iang kapo
uruk suak anig.

Uak si lau rikek
(Mk 9:42-48; Lk 17:1-2)

6 Sikei man a si ka asavang a sikei i keve
nat lik ke voiang kapo lomlomon tatag,
kapo ro ki pala a iat maiten e ngona na kian
alum asiang ia ane kevkev luai i laman. 7 Pua
ta kuli rina ke using a keve iat asi asavang
kak! Using a keve bil asi tukai parik kapa
angkoai ta ki tav serei. Ki serei, sikei ani
iuang kapo asinong ia, ka rikek luai ania. 8 Si
man a kungam vo kakim kata vil ua asi kam
savang, lamut suai ania na ku asuai akipai
ania. Kapo ro anim si palak taun ani to ta
kovek i kunga vo ta kovek i kak vei atogon
ani pongua na kunga na kak na kianla asuai
anim nei kut ipo ni asikei ang. 9 Na si man
a matam kata vil ua asi kam savang, ruvel
suai ania na ku asuai akipai ania. Kapo ro
anim si palak taun ani to ta mata sikopal vei
atogon ani pongua na mata na kianla asuai
anim nei kut lava i saupai.

Kankanuai i mengen ani sipsip kata mun
(Lk 15:3-7)

10-11 Arai aro ta mi ago ta tun alik ani
mangsikei i keve vap lik ke. Using napo
antok imi ta kari keve angelo e metekuku
kipo uli arai ani nona i mamai e metekuku.
12 Mipo lomon ia ta sa? Si man a igenen kapo
atogon kana 100 na sipsip na mangsikei iria
kala mun e iang pulakai, kupo lomon ia
ta parik kapa pataliung na 99 ang e kuli
put asi an gule ani sikei vo lapo mun ang?
13 Na si man kan sabonai ania, napo antok
atutuman imi ta kapo aunai maramarak
ani sikei palau vo lapo mun ang ani mang
matan vap po tav mun ang. 14 Asukang
palau, tamami e metekuku parik kapa ainak
ta mangsikei i keve vap lik ke ka puka.

Tasim vopo rikek ang anim
(Lk 17:3)

15 Si man a tungam katala vil arikek ua,
pasal na kuan akalit ia ta kana rikek, sikei ku
vil ia singimilong papalik. Si man kala lon-
gong ua kutala luk korong pok na tungam.
16 Sikei si man parik kapa longong ua, luk
pok le ta sikei vo ta pongua na igenen ani
keve mengen aongos ka pasal si mengen
korong si pongua vo potol a igenen. 17 Si
man parik kapa buk longong anirilong, an-
tok a petau aongos. Si man parik kapa buk
longong kapa aniria, au kula taot ia asukang
ta kapo bil val igenen i ngising vo katakai i
luk takis.
18 Napo antok atutuman imi ta sa mipo pis
ia e ke e vunep, ki kun pis ania e metekuku.
Na sa mipo luang ia e ke e vunep, ki kun lu-
ang ania e metekuku. 19 Napo anguan antok
an animi ta si man a pongua imi kilongpo
ainak ani sa e ke e vunep kilongpo sokotuk
ia, mamai e metekuku ka vil akorong ia
anirilong. 20 Using si man a pongua vo potol
kitolpo sinong kuvul si asan ig, nau kapa e
nei liuan iritol."

Kankanuai i mengen ani asosokai vopo tav ngorem ang

21 Au na Petero kamela serei singina na
kala sui ia, "Volava, naka amatan poisan
a lomon suai ani keve rikek ang si tungag
singig? Amatan limalengua?" 22 Na Iesu
kala antok ia ta, "Napo antok ua, parik
ta limalengua na taun. Sikei limalengua
na sangauli na limalengua na taun aongos.
23 Asukang na vainagoan i metekuku kapo
asukang ta tulava katapo buk vil akorong
ani keve kope ve kana keve asosokai. 24 Si
taun ang kapo vilvil akorong kila songo na
mang asosokai katapo atogon kana kope
tavirimok luai na kame lapo tung e nona.
25 Sikei, using parik katapa angkoai si samui
sip ania, kana tulava kala asok ta ninia ve
kana aina na karilong inatus na karilong
togtogon ki atos aongos tataria asi samui
suai ani kana kope. 26 Au, asosokai ang kala
uak na kala matung turung e ngono kakina
na kala sokotuk, 'Ku kokoai aro tapai anig
na naka samui suai aongos ani kag kope.'
27 Na pakangat ina i tulava ang kala tameng
taun ia na kala lomon suai ani kana kope na

kala atolongon ia. [28] Sikei, asosokai ke kala
soung na kanla sabonai ani mangsikei pok a
asosokai val nia, voiang katapo atogon kope
singina asukang ta rukun kapkap lik palau.
Ka serei na kala tak ia e ngona na kalapo buk
ngau punuk ania na kalapo antok ia ta, 'Ku
samui sumasuma luai ani kam kope.' [29] Na
tungana kala uak e matana na kala sokotuk,
'Ku kokoai aro tapai anig na naka samui kag
kope.' [30] Sikei kala bot na kanla alakai ania
e nei lu i akangbat tung si ka samui kana
kope. [31] Au, mang keve asosokai kila arai
ani lau suke na kilapo vinga maiten na kila
pasal na kianla antok na tulava ta sa katala
serei. [32] Au, tulava kala songo na asosokai
ang na kanla antok ia, 'Numai a asosokai
visuk. Nata lomon suai aongos ani kam
kope using kuta sokotuk iau. [33] Au na parik
kutapa buk ngorem ani tungam vo kun
asosokai suke, val nata kun ngorem anim?'
[34] Na kala marala alava na kala asok a vap
po vil amiming ang ta ki amiming ia tung
si kala samui aongos kana kope. [35] Mamai e
metekuku ka kun vil ania asukang si siksikei
imi man parik kapa lomon suai aro luai ani
rikek si tungana."

19

Mengen i kamus ani osongon
(Mk 10:1-12)

[1] Taun a Iesu kala kamus ta mengen ta
keve bil ke kala papelek a Galilaia na kala
pasal ane si palpal Iudaia si mang palpal i
Iordanes. [2] Na petau lava kipo using ia na
kan lapo vil ato iria e iang.
[3] Na mang keve Parisaio kimela serei
singina si kari me atoktokngai ania. Na kila
sui ia ta, "Au si kara saupai kana kapo ainak
ani tauan si kamus si kana aina si saka keve
tukulai an?" [4] Na kala ngenget iria asukang
ke, "Sa, parik mitapa tataot ta vo asisinong
ang kata asinong iria tauan na aina?" [5] Na
kala antok ta, "Nang tukulai ina na tauan
ka papelek a tamana ve rinana na kame ago
kuvul ve kana aina, na kilongla sikei palau a
pukun. [6] Sukana vang, parik kilonglapa an-
guan pongua an, kilong lapo sikei. Asukang
na sa na God katala pala kuvul ia, ka ago
ta mangsikei ka luang ia." [7] Na kila sui ia
ta, "Au man asukang, marai sa na Moses
kata saupai ta igenen ka salik kana mengen
i misag, le na kala asok suai ania?" [8] Na kala
antok iria ta, "Using a vingami kapo kitmat,
na Moses kata ainak animi si kirikai suai ani
kami keve aina. Sikei parik katapa asukang
ke le si taun i asisinong. [9] Napo antok imi
ta man a si katala kamus si kana aina, man
parik katapa atogon panik, na kala osongon
a mang anu, sukana kapo abis a lau rikek."
[10] Na kana keve nat kila antok ta, "Au si
man nia vanang kapo selen ani tauan na
aina, kapo ro nganing asi ago ta osongon
an." [11] Na Iesu kala antok ta, "Io, mengen
ang, parik ta ri vap aongos ki ainak ania,
sikei riria voiang kipo angkokoai. [12] Napo
mengen asukang ke ta mang matan tauan
parik kipa osongon using kita akau asereiai
aniria asukang, na mang matan using ri
vap kita kavak iria, na mang matan marai
vainagoan i metekuku. Nia kapo angkoai si
luk ani mengen ke, ka luk ia."

Iesu kapo amatung kunga si ri nat kavulik lik
(Mk 10:13-16; Lk 18:15-17)

[13] Na kimela serei singina ta ri natlik ani
ka amatung kunga singiria na ka sokotuk
singiria. Na keve nat i akalit kilapo ki iria.
[14] Sikei Iesu kala antok, "Mi lomon suai ani ri
nat lik ane singig. Ago ta atakun an aniria,
using a matan vap val ria, kakaria vang na
sinsinongan si vainagoan ang e metekuku."
[15] Na kala amatung kunga singiria, na kala
pasal.

Natung tauia
(Mk 10:17-31; Lk 18:18-30)

[16] Na mangsikei a igenen kamela serei
singina na kala sui ia, "Katakai i akalit, na
abis a saka lau roron an asi atogon ani to
asikei?" [17] Na kala antok ia ta, "Marai sa
na kupo sui iau ta sa kapo roron? Kapo
togon palau a sikei a igenen kapo roron.
Man kupo buk palak nei sinsinongan i to
asikei, ku uli longong ani keve asok tapai."
[18] Na kala sui ia, "Saka keve asok tapai an?"
Na Iesu kala antok ta, "Ku ago ta daung
an, ku ago ta putuk osongon an, ku ago
ta tainau an, ku ago ta posposo akapau an
mete saupai. [19] Ku mamaila aro ani tamam
ve rinam na ku vinga ro taun a tungam val
kupo vinga ro taun pok ua." [20] Na igenen
tanginang ang kala antok ia ta, "Riria aon-
gos nata using arukup iria. Mang sa lak
napo kudik ina?" [21] Na Iesu kala antok ia
ta, "Si man kupo buk ani ku talupus aro, ku
pasal na kuan atos ta kam keve togtogon na
ku alis ani ri vap logo ani kakam a togtogon

roron e metekuku. Na kume using iau.”
22 Taun a igenen tanginang ke kala longong
asukang ke, kala pasal mamakus aliu, using
katapo atogon kana togtogon lava.
23 Na Iesu kala antok kana keve nat i
akalit, “Napo antok atutuman imi ta vola
kitmat luai ani igenen tauia si palak nei
vainagoan i metekuku. 24 Naka anguan
mengen an animi, palak ang si igenen tauia
ane nei vainagoan ang si God, ka kitmat
luai ani papalakan si kamel nei malang i
sangum.” 25 Taun a keve nat i akalit kila
longong asukang ke, kilapo aunai taping
na kila sui, “Au man asukang na si kala
sapang?” 26 Na Iesu kala tun iria na kala
antok ta, “Ani ri vap kapo kitmat, sikei
ani God, keve bil aongos kapo angkoai.”
27 Na Petero kala antok ta, “Arai, namem
tala papelek a keve bil aongos asi kamem
using anim. Asukang na ka atogon a sa
animem?” 28 Na Iesu kala antok iria, “Napo
antok atutuman imi ta si kuli rina tangi-
nang, si taun ang man a igenen i pukun kala
sinong si kana miminaungan i sinsinongan,
io nami mita usiusing iau, mi an sinong lak
si 12 na sinsinongan asi kami saupai ani
12 na patvap i Israel. 29 Na man a si kata
papelek kana lu, keve tasina, keve tauna,
tamana vo rinana, kana inatus, kana keve
matang, using a asan ig, kan atogon a tauia
tavirimok luai ani sa kata papelek ia, na ka
luk kana sinsinongan i to asikei. 30 Sikei, vap
miang kitapo aino, kime aimung. Na riria
kitapo aimung kian aino.

20

Ri katakai i abis nei matang vaen

1 Io, vainagoan i metekuku kapo asukang
ta votauk i vuk roe nang kata pasal tenei
vauk lik si kana songo vap sime abis si
kana matang vaen. 2 Kala ainak si samui
aniria ta samui i sikei a taun na kala asok
iria ane nei kana matang vaen. 3 Au, e
mung lik si limaleat a vuk taun kala pasal
na kanla sabonai ani mang matan sipo
angtung palau nei ring ipo asesel. 4 Na
kala antok iria, ‘Nami kapa, mi kun pasal
na mian kun abis nei kag matang na na
kun samui animi si saka seupok an kapo
angkokoai.’ Asukang na kila pasal. 5 Na si 12
kala anguan asok an ani mang matan sian
abis. Na e mung i potol kapa. 6 Au, e mung i
palpalima na vuk taun tenei ngelik, kanla
anguan sabonai ani mang keve anu sipo
angtung palau. Na kala sui iria, ‘Au marai sa
na mipo angtung palau na mangias aongos
ke tav abis ta mangsikei a abis?’ 7 Na kila
antok ia ta, ‘Using katapo kovek i igenen
si songo animem sian abis ania.’ Na kala
antok iria ta, ‘Nami kapa, mi kun pasal na
mian kun abis nei kag matang vaen.’ 8 Au,
kala ngelik luai na votauk i matang vaen
ang kala antok na kana igenen vo ainoinoai
ani abis ang ta, ‘Songo na vap vo abis ang
na kume samui iria tutapongai si vap abis
amukmuk ke tung si vap vo luk abis ang
tenei vauk.’ 9 Vap po abis ang si palpalima
na vuk taun tenei ngelik, kita luk siksikei
na kari samui i sikei a taun kirol. 10 Asukang
na vap vopo abis le tenei vauk ang kitapo
sekpat ani ki luk alava lik. Sikei siksikei iria
kapa kala kun luk ani samui i sikei a taun
palau. 11 Taun kila luk ia kilapo kitukituk
ani votauk i roe ang ta, 12 ‘Vap ke voike
kuta songo iria si me abis aimung ke kita
abis palau na vuk pangau kudik luai, sikei
kupo vil iria angkoai palau val namem, vap
po sunguk ani maiten i abis ke nei liuan
i manas i sinang ke.’ 13 Sikei kala polpol
na mangsikei iria ta, ‘Tungag, parik napa
aninio ua. Au sa parik kutapa ainak si abis
ani seu i sikei a taun? 14 Luk kam samui na
ku pasal. Napo buk alis ani iuang vo luk abis
aimung ang asukang palau val nata alis ua.
15 Sa, parik napa atogon roron si asuai ani
kag kapkap si kag kun vubuk? Vei kuvpo
pisu nganing anig using napo igenen alis?’
16 Sukana vang a vo aimung ka aino na vo
aino ka aimung.”

Iesu kata vapotol i mengen ta ka mat na ka tadut pok

(Mk 10:32-34; Lk 18:31-34)

17 Kana si taun ke na Iesu kalapo palak
ane Ierusalem. Kala songo na 12 na nat ane
ngising na kala antok papalik iria e selen
asukang ke ta, 18 “Arai, taralapo palak vang
ane Ierusalem na igenen i pukun kian sung
lis ia e kungaria i keve ainoinoai si ri katakai
i sula na keve vap malangas ani saupai, na
kian alis saupai ani kan mat. 19 Na ki alis
ia e kungaria i ri vap i ngising ani ki kurek
ia na ki sasaup ia na kian atakuk ia kuli
ngakputuk, na si vapotol i taun ka tapasuk
pok.”

Sokotuk si ri Iakovo ve Ioanes
(Mk 10:35-45)

20 Au, rinarilong i ngono nat si Sebedaio
kamela serei singina ta kana ngono nat,
na kala soturungai si aikut ani mangsikei
a vubuk singina. 21 Na kala sui iria ta, "Au
mipo buk a sa?" Na kila antok ia ta, "Napo
buk ani ku asok ta mangsikei i kag ngono
nat ani kan sinong si kam palso na mang
anu si kam palkais nei kam vainagoan."
22 Na Iesu kala antok ta, "Parik milongpa
nas a sa milongpo aikut ia. Sa, milongpo
angkoai si inum si kavi ke napo usausa
asi kag inum singina?" Na kilongla antok
ia ta, "Namemlongpo angkoai." 23 Na Iesu
kala antok irilong ta, "Tutuman, milong
inum singina, sikei si sinong si kag palso
vo palkais, parik vang kapa kakag si kag
posong singina. Ngono palpal ang kapo
kakaria, riria na mamai katala itoiton ia
aniria." 24 Au, mang sangauli na nat ang
kila longong a bil ke, na kilapo songag
ani ngono angtasimal ke. 25 Sikei Iesu kala
songo akuvul iria na kala antok, "Mipo nas
a ri vap i ngising, kari keve vap vo sausaupai
kipo aunai lakat aniria. Na kari keve vap
asanan kipo aunai sausaupai aniria. 26 Parik
kapa ro ta ka asukang singimi. Sikei si
man a si kapo buk ani ka laba singimi, kapo
ro ani ka serei a asosokai singimi aongos.
27 Na si kapo buk tu ainoinoai animi ka auak
ia ani ka asosokai e kevkev luai singimi.
28 Asukang val igenen i pukun kata serei
parik asi kari me asosokai singina, sikei asi
kana me asosokai singiria na asi kana me
mat bat ani vap miang na asukang ka samui
apok iria."

Iesu kata vil ato na ngono ba
(Mk 10:46-52; Lk 18:35-43)

29 Au, kilapo pataliung a Ieriko na petau
lava kilapo kun using aniria. 30 Na pongua
na igenen mata ba kilong tapo sinong ngere
selen. Na kilongla longong ta Iesu nang
kapo pakasang na kilonglapo songosongo
ta, "Volava, nat i David, ku ngorem imem-
long!" 31 Na petau ang kilapo atakun irilong
ani kilong ago ta mengen an, sikei kilongla
songosongo alava luai ta, "Volava, nat i
David, ku ngorem imemlong!" 32 Na Iesu
kamela tung na kala songo irilong na kala
sui ta, "Milongpo buk ani naka vil sa animi-
long?" 33 Na kilongla ngenget ia ta, "Volava,
namemlongpo buk ani namemlong mata
arai." 34 Na pakangat ina i Iesu kala tameng
taun irilong na kala sigil a matarilong. Na
akorong palau matarilong kala arai, na ki-
longla using ia.

21

Iesu kata palak val tulava ane Ierusalem
(Mk 11:1-11; Lk 19:28-38; Io 12:12-19)

1 Na kian lapo pasal angasungai i
Ierusalem, asi an serei e Betpage si mulang
ang Elaio, na Iesu kala asok a pongua na
nat i akalit 2 velai ani mengen anirilong
ta, "Milong pasal taun a rina suke e no,
na milonganla sabonai ani mang sikei a
dongki kita pala ia kuvul ve kana natnat.
Milong kunis irilong na milong tak irilong
ane singig. 3 Man a sikei ka sui imilong,
milong antok ta, 'Volava kapo inongos taun
irilong,' na ka ainak sumasuma palau si tak
anirilong." 4 Bil ke kata serei asi vil apunuk
ani mengen ang a katakai i kus amalangas
kata posong ia aino asukang ke, 5 Antok a
rina ang e Sion ta, arai, kami tulava sukana
kapo serei taun imi. Kapo igenen marip na
kapo gon kuli dongki, io kuli natnat ina i
dongki vopo asalak ang. 6 Na ngono nat ang
kilongla pasal na kilong anla vil ia asukang
palau val Iesu katala atatai irilong, 7 na
kilongmela serei pok ta dongki ang ve kana
natnat na kilongla veleveles karilong keve
vakup ipo apupung kuluna na kala kokos
kuluna. 8 Amiang i petau ang kila veleveles
kari keve vakup ipo apupung aliu e selen na
mang matan kipo tangai ngakan i ei na kipo
veleveles ia nei selen. 9 Na petau vo aino ang
ve riria e mung kapa kipo songosongo ta,
"Alatun ane si nat i David. Atautauia ane
singina, voiang kapo serei si asan i Volava.
Alatun ane pangkul luai." 10 Na taun kanla
palak nei rina ang e Ierusalem, nei rina lava
aongos ang kilapo angnanasai na kilapo
sui ta, "Au, si kana?" 11 Na petau ang kila
antok ta, "Kana na Iesu, ninia na katakai
i kus amalangas ang le Nasaret le palpal
Galilaia."

Iesu kata vil adaus na rina i atailai
(Mk 11:15-19; Lk 19:45-48; Io 2:13-22)

12 Au, Iesu kanla palak nei rina i atailai na
kanlapo lu asoung aongos a vap po samui
na asesel ang nei rina i atailai. Na ka ul atu-
rung a keve pata singiria kipo sakol kapkap,

na keve sinsinong singiria kipo atos ta ri uk.
13 Na kala antok iria, "Kitala salik ia ta, Kag lu
kapo lu si sokotuk, sikei milapo pokai ania
asi kana bil val vakil si ri vap tainau."
14 Na ri mataba ve ri soles kimela serei
singina e iang nei rina i atailai na kalapo vil
ato iria. 15 Sikei, keve tulava i ri katakai i sula
ve keve vap malangas ani saupai kila arai
ani keve abis roron ke na kipo longong a
inatus lik sipo songosongo nei rina i atailai
ta, "Alatun ane si nat i David," na kilapo
vinga marala, 16 na kila sui ia ta, "Au, kupo
longong a sa kipo posong ia?" Na Iesu kala
antok iria ta, "E, napo longong iria. Sa,
parik kana mitapa tataot a mengen ke? Le
si kalingaria i inatus lik ve ri popo lik luai
kutala iton iria asi kari alatun anim." 17 Na
kala papelek iria ane komo i rina lava ane
Betania na kanla ago na vong ang e iang.

Iesu kata amese na iei
(Mk 11:12-14,20-24)

18 Au, tenei vauk, taun kalapo papok ane
nei rina lava ang, buk angan kala lukluk ia.
19 Kala arai ani mangsikei a suke kapo tung
papalik ngere selen. Na kala pataun ia sikei
kanla sabonai ta kapo papanan palau. Au
na kala mengen taun ia, "Ku ago ta anguan
uai an." Akorong palau na ei ang kala mak
aongos. 20 Na kana keve nat i akalit kila
arai ania na kilapo taping na kila sui, "Au,
kata saka bil an a suke ke na kalapo mat
sumasuma palau?" 21 Na Iesu kala antok,
"Napo antok atutuman imi ta si man mipo
atogon palau a sikei a lomlomon na parik
mipa ilung, parik kapa angkoai si vil amat
papalik ani suke ke, sikei kapo angkoai kapa
si mi asok ani mulang ke ta, 'Ku tapasuk na
kuan asuai anim nei laman!' na ka serei
asukang. 22 Si man mipo lomlomon ta sa
mipo kin ia si kami sokotuk, mi sel korong
ia."

Kipo sui a Iesu ta kana roron
(Mk 11:27-33; Lk 20:1-8)

23 Na kanlapo pasal nei rina i atailai na
ri ainoinoai si ri katakai i sula, kuvul ve
ri vap lava kimela serei singina si kapo vil
akalit, na kila sui ta, "Si saka ro an kana
kupo abis a keve abis ke? Si kata alis ua ta
ro?" 24 Na Iesu kala polpol iria ta, "Naka sui
imi ta mang susui, na man mila polpol aro
ia, nau naka antok imi ta kag saka ro an asi
abis ani keve abis ke. 25 Ioanes si kana asing
tauia, kata luk a ro ang le voi? Le metekuku
vo le si ri vap?" Na kilapo anggegelai ta,
"Man tara antok ta le metekuku, kala sui ira
ta sa tukulai ina parik taratapa lomlomon
tatana. 26 Sikei, man tara antok ta le si ri
vap, tarala leng ani ri vap duk, using ri
vap aongos kipo lomon ia ta Ioanes katapo
katakai i kus amalangas." 27 Asukang na kila
polpol a Iesu ta, "Parik namempa nas." Na
kala atai iria ta, "Nau kapa, parik napa kun
antok animi ta saka ro an kana napo abis a
keve abis ke tatana.

Kankanuai i mengen ani ngono nat

28 Mipo saka lomlomonai an? Mangsikei a
igenen katapo atogon kana pongua na nat.
Na kamela antok kana ainoai i nat ta, 'Kag
nat, ku pasal kana na kuan abis nei matang.'
29 Na kala antok ta, 'Ka ago. Parik napa buk.'
Sikei e mung kala sakol kana lomlomonai
na kala pasal. 30 Au na tamana kala pasal
taun kana mang nat na kanla antok ia ta
sikei palau a mengen ang. Na kala polpol
ia ta, 'E, kanat, kapo ro mamai.' Sikei parik
kalapa pasal. 31 Au, si i ngono nat ke katala
abis using a vubuk ang si tamarilong?" Na
kila antok ia ta, "Anu aino ang." Na kala
antok iria ta, "Napo mengen atutuman imi
ta ri vap luk takis ve ri aina panik kipo
palak ane nei vainagoan ang si God aino
imi. 32 Using Ioanes kata serei sime akalit
animi ta selen korong, na parik mita lapa
lomlomon tatana. Sikei ri vap luk takis ve
ri aina panik kitala lomlomon tatana. Na
nami, mitala arai ani kari lomlomon, parik
mita lapa ming na mila lomlomon tatana.

Kankanuai i mengen ani vap rikek aiveven matang
(Mk 12:1-12; Lk 20:9-19)

33 Au mi longong a mang kankanuai i
mengen. Mangsikei a igenen kata sukal
kana matang vaen, na kala omo aulitai ania
na kala atu ring asi kokomeng ani uai, na
kala abis a lu lakat ipo ararai bat, na kala
alis tapai ani matang ke si mang keve vap
aiveven matang na kala pasal akipai ane si
mang rina. 34 Na si taun i kopkopos kala asok
kana keve asosokai taun a keve vap aiveven
matang ang si kari an luk ani kana keve uai.
35 Au na keve vap po aiveven matang ke kila
teng akit iria na kianla vis a mangsikei, ki
raung a mang anu, na ki so na mang anu
ta at. 36 Au na kala asok kana mang matan
asosokai kipo aunai duk ani vap aino ang
ane singiria. Na kianla anguan vil asukang

an kapa aniria. 37 Na akamusai ina kala
asok akorong kana nat using kapo lomon
ia ta vei ki mamaila nganing ani kana nat.
38 Sikei taun a keve vap po aiveven matang
ke kila arai ani kana nat na kila antokai,
'Arai ta votauk i togtogon iles. Akos, tara
me vil punuk ia ani kakara na togtogon
ang.' 39 Au kila teng akit ia na kila asuai
akipai ania pelek a matang ang, na kianla
raung ia. 40 Au na si man a votauk i matang
ke kala serei pok, ka vil sa ani keve vap po
aiveven matang ke?" 41 Na kila ngenget ia
ta, "Ka asok a vap rikek luai ke ane si vilvil
akui lava, na ka alis tapai ani matang ang
si mang keve vap using ki alis pok ia ta
polpol i matang ang si taun i kopkopos."
42 Na Iesu kala antok iria, "Sa, parik kana
mitapa tataot a vuk mengen ke nei salsalik?
Iat ke ri katakai i abis lu kita kilis ia, kana
kala serei a iat talupus luai. Bil ke, Volava
kata asereiai ania, na vola miminaungan
luai e matara! 43 Man a ri si ki uak kuli iat
ang ki tagalang amitmitngai lik, sikei man
a iat ang ka uak taunai ani si, ka tatameng
aongos luai. 44 Ninia kapo uak kuli at ke ka
tatadek alik, sikei nia kana na at ke ka uak
kuluna ka vil atameng luai ania."
45 Taun a keve ainoinoai si ri katakai i
sula ve ri Parisaio kipo longong kana keve
kankanuai i mengen, kilapo malangas ta
kapo mengen tataria. 46 Na kilapo gule selen
asi kari teng akit ania, sikei kipo leng ani
petau ang using kipo lomlomon ta kapo
katakai i kus amalangas.

22

Kankanuai i mengen ani matan angan i osongon
(Lk 14:15-24)

1 Na Iesu kala anguan mengen an
aniria si kankanuai i mengen asukang ke,
2 "Vainagoan i metekuku kapo asukang val
mangsikei a tulava kata vil a matan angan
ani kana nat si kana osongon. 3 Na kala
asok kana keve asosokai asi kari an songo
ani vap ang katala songo iria ane si matan
angan ang, na kipo misag ani me serei. 4 Au,
kala asok kana keve asosokai ta, 'Mi pasal na
mian antok na vap ila mengen amalangas
ang ta, "Natala itoitonai lenginang ani kag
matan angan. Keve bulumakau ve mang
keve vongo ngokngok ro natala taun aniria.
Keve bil aongos kalapo usausa. Mi me ane si
matan angan ke." ' 5 Sikei kila misag na kila
pasal using kari keve lomlomonai akorong,
mang anu kata pasal ane matang na mang
anu ane si kana ring ipo atos. 6 Na mang
matan kila teng akit kana keve asosokai na
kila nau varas iria na kila raung iria. 7 Au
na tulava kala marala na kala asok kana
keve katakai i visvis asi kari an raung suai
luai ani vap po daung ang na ki an ani kari
rina. 8 Au na kala antok kana keve asosokai,
'Matan angan i osongon ke kalapo usausa,
sikei vap ang natapo buk iria parik kita lapa
ro angkoai asi kari me angan. 9 Mi pasal
taun a keve angmamarakai i selen na mian
songo vap ane si matan angan ke. Mi songo
na ri si mipo arai aniria.' 10 Asukang a keve
asosokai ke kila pasal taun a keve selen i
nei rina na kianla songo akuvul aongos na
ri vap kipo sabonai aniria, vap roron ve ri
vap po rikek ang. Na nei lu sian pagamau
kamela sogong atung ta kana vap. 11 Sikei
taun a tulava ang kamela palak sime arai
ani vap ke, kanla arai ani mangsikei e iang
parik katapa alak a maus ipo alak si taun
i pagamau na kala antok ia, 12 'Au tungag,
kuta saka palak an? Using parik kupa alak
kam maus.' Na igenen ang kala tu bot. 13 Na
tulava ke kala antok kana keve asosokai,
'Mi got a ngono kungana ve ngono kakina
na mi asuai ania ane komo ane si ring vong
itum, voiang kapo atogon tangis na ngut
ngisa.' 14 Io, vap miang kipo songo iria, sikei
rukun lik palau kipo pilak iria."

Samui takis ane si Kaisar
(Mk 12:13-17; Lk 20:20-26)

15 Na ri Parisaio kianla vil lomlomonai si
kari teng akit ania si kana mengen. 16 Na kila
asok kari keve nat i akalit ane singina kuvul
ve mang keve vap si Erodes. Na kianla antok
ia ta, "Katakai i akalit, namempo malangas
ta kupo igenen atutuman na kupo akalkalit
ta kana laulauan a God si selen tutuman.
Na parik kupa tarakai ani mangsikei using
ri vap kipo angkokoai palau e matam. 17 Ku
mengen imem. Nei kam lomlomonai? Kapo
korong ani tara samui takis ane si Kaisar
vo parik?" 18 Sikei, Iesu kala nas kari lom-
lomonai visuk na kala antok, "Nami na vap
kapau, marai sa na mipo buk atoktokngai
anig? 19 Mi akalit iau ta kapkap ipo samui
takis ang." Na kila alis ia. 20 Na Iesu kala
sui iria, "Au, nona i si kana? Na asan i si
kana?" 21 Na kila antok ia, "Ke Kaisar." Na

kala antok iria, “Mi alis a Kaisar ta sa ke
Kaisar, na mi alis a God ta sa ke God.” 22 Taun
kila longong asukang ke kilapo taping, na
kila atolongon ia na kila pasal.

Susui i tadut pok
(Mk 12:18-27; Lk 20:27-40)

23 Si taun ang palau mang matan
Sadukaio, vap ang kipo agel suai ani tadut
pok, kimela serei singina, na kila sui ia ta,
24 “Katakai i akalit, Moses kata antok ta si
man a igenen katala mat na kapo kovek i
inatus, tasina ka osongon a mainang ang
asi kana aumata nat ani tasina. 25 Kana nei
liuan imem katapo atogon a limalengua na
angtasimal. Anu tuan kata osongon na kala
mat. Na using kapo kovek i inatus, tasina
kala osongon kana aina. 26 Na asukang kapa
si anu tasina na vapotol na kala pasal luai
tung si valimalengua. 27 Au, e mung iria
aongos, aina ke kala kun mat kapa. 28 Si
taun i tadut pok, si akorong i limalengua
na tauan ke ka tauk i aina ke? Using ria
aongos kita osongon tatana?” 29 Na Iesu
kala antok iria, “Mipo lok singina using
parik mipa nas a mengen ang nei salsalik,
na parik kapa mipa malangas kana kitmat
a God. 30 Si taun i tadut pok ri vap parik
kipa angosongon, parik. Ki bil val ri angelo
i metekuku. 31 Au na ani vap la mat ang, vei
parik lak nganing mipa taot kana mengen
a God taun imi? 32 Nau a God si Abaram,
God si Isak, na God si Iakov. Parik ta God si
ri vap mat, sikei kakaria kipo to.” 33 Taun a
petau lava ang e iang kipo longong ia kilapo
taping ani kana akalkalit.

Saka asok tapai an kapo lavlabat?
(Mk 1:28-34; Lk 10:25-28)

34 Si taun ri Parisaio kila longong ta Iesu
katala vil amamaila na ri Sadukaio, kimela
serei kuvul. 35 Na mangsikei iria, voiang
katapo igenen malangas ani saupai, kala
atoktokngai ania ta susui ke, 36 “Katakai i
akalit, saka asok tapai an kapo laba luai
nei liuan i keve saupai?” 37 Na kala antok
ia, “Ku vinga ro taun a Volava kam God
ta pakangat im aongos, na malanganto im
aongos, na lomlomon im aongos. 38 Kana
kapo ainoai na kapo lavlabat luai i asok
tapai. 39 Na vapongua kapo kuvul palau, Ku
atogon a tungam val kupo vinga ro taun
pok ua. 40 Pongua na asok tapai ke, keve
mengen i nei saupai na si ri katakai i kus
amalangas kipo gon kuluna.”

Igenen i akanangai, tamana ta si?
(Mk 12:35-37; Lk 20:41-44)

41 Si taun a ri Parisaio kianlapo ago kuvul
Iesu kala sui iria, 42 “Mipo saka lomlomonai
an ani igenen i akanangai? Kapo nat i
si?” Na kila antok ta, “Nat i David.” 43 Na
kala antok ta, “Kapo saka bil an na David,
si malanganto, kata songo ia ta Volava,
asukang ke, 44 Volava kata antok kag Volava
ta ku sinong e palso ig tung si naka vil a
vap po petau ang anim asi kari ago neite
ngono kakim. 45 Man a David sukana kapo
songo ia ta Volava, kapo saka angkoai an si
kin ania ta kapo nat ina?” 46 Na kapo kovek
i mangsikei kapo angkoai si polpol ania. Na
le si taun ang kilapo lolokovo luai ani sui
ania ta mangsikei a susui.

23

Iesu kapo porot ri Parisaio ve ri vap malangas ani saupai marai kari lok
(Mk 12:38-40; Lk 11:37-52; 20:45-47)

1 Au, Iesu kala mengen na petau ang ve
kana keve nat i akalit 2 asukang ke, “Ri vap
malangas ani saupai ve ri Parisaio kilapo
tung kuli sinsinong ang si Moses. 3 Asukang
na mi longong na mi abis aongos na sa kipo
antok imi tatana. Sikei mi ago ta using
an ani sa kipo abis ia using parik kipa vil
korong a sa kipo mengen tatana. 4 Kipo
got na keve sungsungukan maiten luai na
kipo asunguk na ri vap tatana, sikei riria
akorong parik kipa sigil ta sikei a piupiu i
kungaria. 5 Keve bil aongos kipo abis ia ani
ri vap si kari arai aniria. Kipo uli buk atere
ani ri vap ta kari keve laka lik ipo asiang ani
mengen si God. Na kari keve vuk akanangai
e ngising i vakup, kipo buk ani ki laba. 6 Kipo
buk a keve oring mamaila si keve matan
angan, na kipo pigpig ta keve sinsinong lava
nei lu i kivung, 7 na asi posong aro singiria
nei ring i atos, na kipo buk ani ri vap ki kin
iria ta rabi. 8 Sikei nami, ki ago ta kin an
animi ta katakai i akalit using mipo atogon
palau kami sikei a katakai i akalit na nami
aongos mipo angtasimal. 9 Na mi ago ta
kin an ani mangsikei e kuli rina ta tamami
using mipo atogon palau a sikei a tamami,
nang a vo ago ang e metekuku. 10 Ki ago ta
kin animi ta ainoinoai using mipo atogon
kami sikei palau a ainoinoai, nia na Karisto.
11 Ninia kapo buk asi kana laba nei liuan imi,
ka serei a asosokai singimi. 12 Io, ninia kapo

vil alava pok ia, ki vil alik ia. Na ninia kapo
vil alik pok ia, ki sunguk alakat ia.

13-14 Ka rikek animi, ri vap malangas ani
saupai ve ri Parisaio. Mipo vap kapau. Mipo
akang na vainagoan i metekuku e mataria
i ri vap. Using nami akorong parik mipa
palak na parik mipa atalipai aniria kipo
atokngai si palak asi kari palak.

15 Ka rikek animi ri vap malangas ani
saupai ve ri Parisaio. Mipo vap kapau. Mipo
paputuk laman na keve ring vunga asi an
sasakol ani to si sikei a igenen ani ka using
imi. Na si taun kala sasakol mila vil ia asi
kana la soliu luai animi si kana bil val nat i
nei kut lava i saupai.

16 Ka rikek animi keve mata ba vopo
ausingai ang ani ri vap. Mipo antok ta si
man a sikei kapo atutuman serei si rina
i atailai, kapo palau. Sikei si man kapo
atutuman serei si at riparipag i rina i atailai,
io kana palapalatung kapo maiten. 17 Keve
mata ba velai tanio, sa kapo laba? At ang
vo rina i atailai vopo vil agogoai ani at ang?
18 Mipo antok kapa ta si man a sikei kapo
atutuman serei si pata ipo sula ang kapo
palau. Sikei si man ka atutuman serei si
saka alilis an kapo gon kuluna, io ninia
vanang kapo atogon maiten. 19 Keve vap
mata ba, sa kapo laba? Alilis ang vo pata
vo vil agogoai ang ani alilis? 20 Asukang
na si kapo atutuman serei si pata ipo sula,
kalapo atutuman serei si keve bil aongos
kapo gon kuluna. 21 Na si kapo atutuman
serei si rina i atailai kalapo atutuman serei
si vo ago ang neina. 22 Na si kapo atutuman
serei si metekuku, kalapo atutuman serei
si sinsinongan si God na vopo sinong ang
singina.

23 Ka rikek animi ri vap malangas ani
saupai ve ri Parisaio. Mipo vap kapau, using
mipo alis aro kami sikei a vasangauli i panga
sain ve lambo mai na anian, sikei mipo
ataole na keve bil mamaiten i saupai, nang
a lau korong, ngorem na atutuman. Kapo
ro mi abis na keve bil ke kuvul ve keve bil
ang mitapo abis ia. 24 Nami na keve vap mata
ba na mipo ausingai ani ri vap. Mipo telan
alava ta keve nem lik luai, sikei mipo ba ani
keve nem maiten.

25 Ka rikek animi vap malangas ani saupai
ve ri Parisaio. Mipo vap kapau. Mipo vil
adaus na pere i ese ve avubus sikei neina
kapo duk ta tainau ve neikitung. 26 Numai a
Parisaio mata ba, ku vil adaus aino na neina
i ese ve avubus, au le lak na perena ka kun
daus.

27 Ka rikek animi ri vap malangas ani
saupai ve ri Parisaio. Mipo vap kapau.
Mipo asukang val keve mopong kavang
kapo ararai aroron luai e komo sikei neina
kapo duk ta tuan i vap mat na ri bil visuk
miang. 28 Asukang palau nami mipo ararai
val vap korong e mataria i ri vap, sikei nei
vingami kapo duk ta kapau ve lau i putuk
saupai.

29 Ka rikek animi ri vap malangas ani
saupai ve ri Parisaio. Mipo vap kapau, using
mipo atung akanangai si keve mopong si
ri katakai i kus amalangas na mipo amaus
na mopong i ri vap korong. 30 Na mipo
antok ta, 'Si man tarata ago si taun si keve
tivura parik tarapa angkoai si tung le ve
ria si raung ani keve katakai i kus amalan-
gas.' 31 Sukana mipo mengen amalangas pok
tatami ta nami na keve tivuria palau i vap
raung ang ani keve katakai i kus amalangas.
32 Kapo ro, mi akamusai aro tapai ani keve
lau rikek ang si keve tivumi. 33 Nami na ri
kene na keve natnat i kene, mi saka sip an
man ki asok imi ane si kut lava i saupai?
34 Au mi arai. Naka alis imi ta keve katakai i
kus amalangas na keve vap nas na keve vap
malangas ani saupai. Mang matan iria mi
an vil punuk iria na mi atakuk iria, na mang
matan mian sasaup iria nei kami keve lu i
kivung na mi lu pulakai aniria le si mang
rina ane si mang rina. 35 Na e iang, rangai
aongos i keve vap korong katala saling kuli
rina kan gon kulumi, tutapong le si rangai
i igenen korong ang Abel tung si rangai i
Sakarias nat si Barakias, mita raung ia nei
liuan i lu i atailai na pata ipo sula ang.
36 Napo antok imi ta keve bil aongos ke ka
gon si polpolokan i taun ke.

Makus si Iesu ani Ierusalem (Lk 13:34-35)

37 Numai vang a Ierusalem, kuta raung ri
katakai i kus amalangas, na kuta li punuk
iria, vap ang a God kata asok iria taun
ua. Taun miang nata lapo buk songo aku-
vul ani kam inatus asukang ta pura aina
kapo apung kana keve natnat neite ngono
vangana. Sikei mitapo uli misag! 38 Mi
arai! Sukana kami lu kalapo tung vau-
vau. 39 Using kana napo antok imi ta parik
mipa anguan arai an anig tung si taun mila

songosongo asukang ke, ‘Atautauia singina,
nang kalapo serei si asan i Volava!’

24

Rina i atailai kime galang ia
(Mk 13:1-2; Lk 21:5-6)

1 Na Iesu kala soung pelek na rina i atailai
na taun kalapo pasal aliu, kana keve nat i
akalit kimela antok ia si kana arai ani rina
i atailai. 2 Na kala antok iria, “Mipo arai
kana ani keve nem ke, ingko? Napo mengen
atutuman imi ta ka kovek luai i ngoto roron.
Kime galang aongos ia.”

Tutapongai i mamaiten
(Mk 13:3-13; Lk 21:7-19)

3 Na si taun kanlapo sinong si mulang
ang Elaio kana keve nat i akalit kimela serei
papalik singina na kila sui ia ta, “Ku atai
imem. Angisan a keve bil ke ki serei? Na
saka akanangai an i taun i kam serei pok
na akamusai i kuli rina ke?” 4 Na Iesu
kala polpol iria, “Mi aiveven vei mangsikei
nganing ka kapau imi. 5 Using vap miang ki
serei na ki posong pok iria ta asan ig na ki
antok ta, ‘Nau kana na igenen i akanangai.’
Na ki kapau a vap miang. 6 Mi longong
lak ta kalapo togon visvis vo kalapo anga-
sungai a visvis. Mi ago ta leng an using a
keve bil ke ki serei, sikei akamusai ina lak,
parik. 7 Using mang palpal vap ka tapasuk
na ka angvis ve mang palpal vap, na mang
vainagoan ka angvis ve mang vainagoan.
Na keve buk angan lava na keve mimo ki
serei si mang keve rina. 8 Keve bil ke kapo
asukang ta tutapongai palau i kui. 9 Ki alis
imi ane si vilvil akui na kian raung imi, na
mamain ta matan vap ki mirik animi marai
asan ig. 10 Na si taun ang vap miang ki sa-
vang na ki alis angpokpokai aniria si saupai
kitmat na ki mirik angpokpokai aniria. 11 Na
aduk i ri kus amalangas kapau ki tapasuk
na ki kapau a vap miang. 12 Na using a lau
rikek kalapo polok alava, vap miang ki auak
kari lau i ngorem. 13 Sikei man a si ka tung
akit tung si akamusai ina, ka sapang. 14 Na
akus ro i vainagoan ke ki akuskus tatana e
kuli rina aongos ani mamain ta matan vap
si kari longong ania le lak na kuli rina ke ka
kamus.

Taun rikek luai
(Mk 13:14-23; Lk 21:20-24)

15 Taun mi arai ani bil vopo nau varas ani
God na kapo goeng rina, nang a katakai i
kus amalangas Daniel kata mengen tatana,
ka tung nei Ring Gogoai, (vopo taot a men-
gen ke, ka lomlomonai aro ania), 16 io, ria
kipo ago e Iudaia kapo ro ani ki sip taun a
keve mulang. 17 Na ninia kapo ago e komo
i lu, ka ago ta riuk lak pok an sian luk
ani bil nei kana lu. 18 Na ninia kapo ago
e matang ka ago ta papok pok an sian luk
ani kana vakup. 19 Pua ta ri aina vinga na
riria kipo atutus popo si taun ang! 20 Mi
sokotuk ani kami taun i sip ka ago ta tung
an si taun livus vo si taun i atailai. 21 Using si
taun ang ka atogon a mamaiten tavirimok
na kapo laba luai ani keve mamaiten le si
tutapong i kuli rina tung si taun ke, na
aimung kapa. 22 Si man a taun ang God
parik kapa vil akudik ia, ka kovek luai ta
sikei e kuli rina ka sapang. Sikei using kana
vap i la songo, asukang a ka vil akudik ia.
23 Si taun ang, man a mangsikei kapo antok
imi ta, ‘Arai, kana na igenen i akanangai,’
vo ‘Sukana ninia,’ mi ago ta lomlomon an
tatana. 24 Using ka atogon a keve igenen
i akanangai kapau na keve kus amalangas
kapau ki tapasuk na ki abis a keve akanan-
gai ve keve bil i vilvil ataping lava si kari
atokngai alava asi kari ausingai alok ani ri
vap ila songo. 25 Mi longong. Kana napo
mengen imi. 26 Asukang na man ki antok imi
ta, ‘Arai, kapo ago nei ring varasai palau,’
mi ago ta pasal an si an arai. Vo man ki
antok ta, ‘Arai, kapo ago mumun nei lu,’
mi ago ta lomlomon an ta mengen ang.
27 Using a igenen i pukun si kana taun i
serei ka bil val tapak kapo takrimit le mang
ngising taun a mang palpal. 28 Si oring ang
a matmat kapo matung vok singina, ri kol
kianpo ngangasinong kuvul e iang.

Serei pok si igenen i pukun
(Mk 13:24-27; Lk 21:25-28)

29 E mung palau i keve mamaiten lava i
taun ang, makarap ka vong gup, na ulen
parik kapa anguan mang an, na ri kalto ki
uak le metekuku na keve kitmat i metekuku
ki mimo. 30 Le na akanangai i igenen i pukun
ka serei e metekuku na mamain ta pat vap
i kuli rina ki tangis na ki arai ani igenen
i pukun ka serei kuli kuku ta kitmat na
maumausan tavirimok. 31 Na ka asok kana
mamain ta angelo ta tangis i taungai lava

na kian songo akuvul aongos kana vap i la
songo le si keve palpal aongos i kuli rina na
metekuku.

Luk malangas le si iei
(Mk 13:28-31; Lk 21:29-33)

32 Mi luk malangas si laulauan i ri suke.
Man kala urung atanginang, mila kinle ta
taun sinang roron kalapo angasungai. 33 Na
asukang kapa singimi, man mila arai ani
keve nem ke kala serei, mila malangas ta
kalapo angasungai luai e mete takaman
palau ani ka serei. 34 Napo antok atutuman
imi, kana na matan polpolokan i taun ke
parik kipa mat suai aino ani keve bil ke kila
serei. 35 Metekuku na kuli rina ka tamus
suai, sikei kag mengen parik kapa angkoai
luai si tamus.

Kapo kovek i si kapo nas a taun
(Mk 13:32-37; Lk 17:26-30,34-36)

36 Pangau i taun vo vuk taun ina, kapo
kovek i mangsikei kapo nas ia. Ri angelo
i metekuku na kana nat parik kipa nas,
sikei tamana papalik kapo nas. 37 Using
kana taun a igenen i pukun ka asukang val
taun i Noa. 38 Asukang ke ta aino le ani
nole, ri vap kitapo angan, kipo inum, kipo
angosongon, tung si taun a Noa kala riuklak
nei perengan. 39 Na parik lak kipa nas a sa
kame serei tung si taun a nole kala serei
na kamela luk suai aniria aongos. Io, ka
asukang palau si taun ang man a igenen
i pukun ka serei singina. 40 Si taun ang,
man a pongua na igenen kilongpo ago nei
matang, ki songo na mangsikei na mang
anu ki atalipai ania. 41 Man a pongua na
aina kilongpo momong kon, ki luk suai ani
mangsikei na mang anu ang ki atalipai ania.
42 Asukang a mi usausa using parik mipa nas
a taun ang a kami Volava ka serei singina.
43 Kana mi malangas ta man a votauk i lu
kata nas a vuk taun tenei vong asi serei
ta katakai i tainau, kala ararai bat aro ani
kana lu na parik kalapa ding ia. 44 Asukang
na nami kapa mi usausa. Using a igenen i
pukun ka serei si vuk taun ang parik mipa
lomlomonai ania singina.

Igenen abis aroron na vo abis arikek
(Lk 12:41-48)

45 Man a asosokai kapo atutuman na kapo
masam, kana lau i abis ka asukang ke. Kana
tulava ka asok ia asi aiveven ani kana keve
asosokai aongos, asi kana alis aniria ta kari
sasagian. 46 Au, na man kana tulava kala
serei sabonai ani kapo abis ia, ka roron
ania. 47 Napo mengen atutuman imi ta ka
asok ia asi kana aiveven aongos ani kana
mamain ta togtogon. 48 Sikei man a asosokai
rikek ang kapo lomon ia asukang ke ta,
‘Kag tulava nang parik kapa serei pok suma-
suma,’ 49 na kala tutapong sasaup ani ma-
main ta asosokai, na kapo matan angan na
kalapo inum ve ri vap nio, 50 kana tulava ka
serei pok si taun parik katapa lomlomonai
ania singina. Ka serei si taun parik katapa
nas ia. 51 Na kamela tangatangai amitmitlik
ia na ka asuai ania ane si ring ang ri katakai
i kapau ki an ago singina, na e iang ki tangis
na ki ngut ngisa.

25

Kankanuai i mengen ani sangauli na kavu-
lik tanginang

1 Na si taun ang vainagoan i metekuku
ka asukang val sangauli na kavulik tang-
inang kita luk le kari keve alimang. Na
kila pasal si an ruduai ani igenen osongon
tanginang. 2 Mang palpalima kitapo vap
tanio, na mang palpalima kitapo nas. 3 Keve
tanio ke kita luk le kari keve alimang sikei
parik kitapa luk rul i elaio le aniria. 4 Sikei
keve kavulik nas ke kita aulo dong le na kari
keve ese kuvul ve kari keve alimang ta rul
i elaio. 5 Na osongon tanginang ke kalapo
amomole na ria aongos kilapo buk rot na
kila rodot. 6 Na tenei liuan vong mangsikei
kala songosongo ta, ‘Longong, osongon
tanginang sukana kalapo pakasang! Mime
na tara me ruduai ia.’ 7 Au, keve kavulik
tanginang aongos ang kila tapangun na kila
itoiton kari keve alimang asi kari mang aro.
8 Au na keve tanio ke kila antok na keve
kavulik nas ang ta, ‘A, mi alis ta kamem
ring rul i elaio using a kamem keve alimang
kilapo buk mat.’ 9 Na kila polpol iria ta, ‘Ka
ago. Parik kapa angkoai rul i elaio animem
na animi kapa. Mi pasal ane singiria kipo
atos ta rul i elaio na mian samui ta kami
akorong.’ 10 Sikei, taun kila pasal sian samui
rul i elaio, osongon tanginang ang kala
serei. Au na riria voiang kitapo usausa kila
palak kuvul ve nia ane si matan angan i
pagamau ang. Au na takaman kala akang.
11 Au e mung riria kapa kila kun serei pok na
kimela antok ta, ‘Volava, ku tavas animem
ta takaman!’ 12 Sikei kala polpol iria asukang

ke, ‘Napo mengen atutuman imi ta parik
luai napa nas imi.’ 13 Asukang a mi aiveven,
using parik mipa nas a taun vo inongos i
taun.

Kankanuai i mengen ani vap sel kapkap

14 Using kapo angkokoai val igenen kata
usausa asi kana pasal avunga, na kala songo
kana keve asosokai na kala alis iria ta
maiten si aiveven ani kana togtogon. 15 Kala
alis a ainoai i igenen ta palpalima na ta-
lanto. Mang anu, kala alis ia ta pongua,
au na mang anu ta sikei. Kapo alis iritol
angkokoai si karitol laulauan i abis. Au
le na kala pasal. 16 Na igenen vopo luk
ani palpalima na talanto ang kala pasal na
kanla abis tatana na kala asereiai ani mang
palpalima. 17 Na asukang kapa, igenen vopo
kun luk ani pongua ang, kala kun asereiai
ani mang pongua. 18 Sikei vanang a igenen
vopo luk ani sikei ang kala pasal na kanla
kep nei roe na kanla amunai ani kapkap
ang si kana volava. 19 Kala taun vunga
na karitol volava kala serei pok na kamela
vilvil akorong karitol keve avibisan. 20 Na
igenen vopo luk ani palpalima na talanto
ang kala serei kuvul ve mang palpalima
pok na kala antok, ‘Volava, kuta alis iau
ta mamaiten asi aiveven ani palpalima na
talanto. Arai, natala vil asereiai ani mang
palpalima na talanto pok.’ 21 Na kana volava
kala antok ia, ‘Kutala abis aro luai, kag
asosokai ro! Kuta atutuman si rukun bil
lik palau, na kana vang na atung ua asi
kam aiveven ani keve bil miang. Au, kume
na kume uruk kuvul ve kam volava.’ 22 Na
igenen vo luk ani pongua na talanto ang
kala kun serei na kala antok, ‘Volava, kuta
alis iau ta mamaiten asi aiveven ani pongua
na talanto. Arai, natala vil asereiai ani
mang pongua na talanto.’ 23 Na kana volava
kala antok ia, ‘Kala ro luai, kupo igenen
abis aro. Kuta atutuman si rukun bil lik
palau, na kana vang na atung ua si kam
aiveven ani keve bil miang. Au kume na
kume uruk kuvul ve kam volava.’ 24 Au na
igenen vopo luk ani sikei a talanto ang kala
serei na kala antok, ‘Volava, natapo nas ta
kupo igenen kitmat luai, using kupo pas-
pasuk si ring ang numai parik kutapa sukal
singina na kupo lukluk akuvul si ring ang
numai parik kutapa sapungai ani ri katui
singina. 25 Asukang a natapo leng anim na
nala pasal na nala amunai ani kam talanto
nei roe. Au, arai akorong pok ani kam bil.’
26 Na kana volava kala antok ia asukang ke,
‘Kupo asosokai rikek luai akorong na kupo
marangan luai. Kutapo malangas ta nau
napo paspasuk si ring ang nau parik natapa
sukal singina na napo lukluk akuvul si ring
ang nau parik natapa sapungai ani ri katui
singina, ingko? 27 Using a sa parik kutapa
asinong kag kapkap si ring ang kipo apolok
kapkap singina, ani man name lapo papok
nalapo luk akuvul ia ve mang keve kapkap
ila apolokai? 28 Kana mi luk pakang ia ta
talanto ke na mi alis ia si vopo atogon ani
sangauli na talanto ang. 29 Using man a si
kapo atogon, ki ngaupap ia asi kana duk
luai. Na man a si kapo atogon men lik, io,
men lik ang kapo atogon ia, ki luk suai vang
ania. 30 Mi asuai ani asosokai rikek ke ane
komo ane si ring vong itum ang, voiang
kapo atogon tangis na ngut ngisa singina.’

Igenen i pukun ka pagal ri vap aongos

31 Si taun a igenen i pukun ka serei ve
urmaus ina na kana keve angelo aongos, ka
sinong kuli kana sinsinongan miminaun-
gan. 32 Keve matmatan vap aongos kime tu
akuvul aongos e matana. Au na kan pagal ri
vap ane si pongua na kuvkuvulan asukang
val katakai i aiveven sipsip kapo pagal ri
sipsip pelek na ri me. 33 Le na kala atung
a ri sipsip ane si kana palso na ri me ane
si kana palkais. 34 Au na tulava kala antok
iria kipo ago si palso ina ta, ‘Mi me, nami na
mamai katala atautauia imi, mime na mime
luk a vainagoan ke voiang katala usausa
ia animi si taun i asisinong ani kuli rina.
35 Using natapo buk angan, na mila ali pok
iau asi kag angan. Na natapo buk inum
na mila alis laman anig. Natapo igenen
sokoung na mila songo alak iau. 36 Natapo
varas na mila akavat iau. Natapo malepen
na mila aiveven iau. Natapo ago nei vilvil
akui na mimepo serei sime arai anig.’ 37 Au
na keve vap korong ang kila sui ia ta, ‘Au
Volava, angisan vanang namemta arai anim
sipo buk angan na namemla lis pok ua, vo
kutapo buk inum na namemla alis laman
anim? 38 Na angisan kapa namemta arai
anim si sokoung na namemla songo alak
ua na kutapo varas na namemla akavat ua?
39 Na angisan kapa namemta arai anim sipo
malepen na kutapo ago nei vilvil akui na
namemla pasal sian arai anim?’ 40 Na tulava

kala polpol iria asukang ke, ‘Napo mengen
atutuman imi ta saka keve bil an mitapo
abis ia si saka igenen mailik an voiang kapo
tasig, nang mitapo abis ia singig.’
41 Au na kala antok a vap ang e palkais
ina ta, ‘Mi pasal suai anig, nami ang milapo
atogon amiming ane nei kut po ni asikei
voiang kitala usausa ia ani vo petau kuvul
ve kana keve angelo. 42 Using natapo buk
angan na parik mipa lis pok anig, na natapo
buk inum na parik mipa lis laman anig.
Natapo sokoung na parik mipa songo alak
iau. 43 Natapo varas na parik mipa akavat
iau. Natapo malepen na napo ago nei vilvil
akui na parik mipa aiveven iau.’ 44 Na kila
kun sui ania ta, ‘Au Volava, angisan vanang
namemta arai anim sipo buk angan na buk
inum na sosokoung na sipo varas na sipo
malepen na sipo ago nei akangbat na parik
namempa pakangai anim?’ 45 Na kala antok
iria, ‘Napo mengen atutuman imi ta saka
keve bil an parik mitapa abis ia si saka
igenen mailik an, nang mitapo tav abis
ania singig.’ 46 Au na kila pasal ane si kui
asikei. Sikei ri vap korong kila pasal ane si
to asikei.”

26

Lilimukai asi vil punuk ani Iesu
(Mk 14:1-2; Lk 22:1-2; Io 11:45-53)

1 Au, Iesu kala kamus ta posong ani keve
mengen aongos ang na kala mengen kana
keve nat i akalit asukang ke, 2 “Mipo malan-
gas ta kalapo pongua na taun lak ani Liu-
luai. Au na igenen i pukun kian alis ia asi
kari an atakuk ania kuli ngakputuk.” 3 Au
na keve ainoinoai si ri katakai i sula ve ri
vap lava kimela sinong kuvul nei lu lava si
ainoai i katakai i sula, kana asan ta Kaiapas.
4 Na kilapo lilimukai asi kari kong mumun
ani Iesu na ki vil punuk ia. 5 Sikei kila antok
ta si taun i matan angan ka ago vei nganing
ri vap ki visvis.

Aina kata amaus a pukun i Iesu
(Mk 14:3-9; Io 12:1-8)

6 Au, taun ang a Iesu kanlapo ago e Beta-
nia nei lu si Simon vo tapak ke. 7 Mangsikei
a aina kamela serei singina na kapo teng
kana ese sain ro na kapo samui lava. Na
kamela tilingai ania e patuna si taun ang
katapo sinong si angan. 8 Taun a keve nat
i akalit kila arai ani bil ke kila songag na
kilapo sui, “Kapo saka kamus palau an na bil
ke? 9 Laman sain ke kapo angkoai si atos aro
tatana na alis ani ri logo ta samui ina.” 10 Na
Iesu kalapo malangas a bil suke na kala an-
tok iria, “Marai sa na mipo mengen arikek
ani aina ke? Kana kapo abis a mangsikei
a bil roron luai anig. 11 Arai, mi uli ago
lak ve ri vap logo, sikei nau parik napa uli
ago ve nami. 12 Io, aina ke kata tilingai ani
laman sain ke e pukun ig asi usausa anig
ani mo. 13 Napo antok atutuman imi ta si
saka ring an kuli rina ki akuskus ta akus ro
ke, akuskus kapa i sa na aina ke kata abis ia
ki kun akuskus kapa tatana asi rungrungai
ania.”

Iudas kata ainak ani ka alis suai ani Iesu
(Mk 14:10-11; Lk 22:3-6)

14 Au na Iudas Iskariot, mangsikei i 12
na nat ang, kanla serei si ri ainoinoai si ri
katakai i sula 15 na kanla susuiai aniria ta,
“Mi alis iau ta sa man na alis suai ania e
kungami?” Na kila taot dong ia ta 30 na vuk
silva. 16 Le si taun ang kalapo gusgus ta saka
pangau an kapo kalakala si alis suai ania e
kungaria.

Angan i Liuluai ve kana keve nat i akalit
(Mk 14:12-21; Lk 22:7-14,21-23; Io 13:21-30)

17 Au, si ainoai i taun i saui i tav tol, keve
nat i akalit kimela serei si Iesu na kila sui
ia ta, “Nei a ring ang kupo buk ani namem
itoiton anim singina si teng ani Liuluai?”
18 Na kala antok ta, “Mi palak ane nei rina
na mian serei si tungara na mian antok ia
asukang ke, ‘Katakai i akalit kata antok ta
kag taun i atutung kalapo angasungai, na
napo buk teng ani Liuluai ve kag keve nat
i akalit nei kam lu.’ ” 19 Asukang na keve nat
ang kianla vil ia val Iesu kata atatai iria na
kianla itoiton a Liuluai.
20 Si tenei ngelik i taun ang kamela sinong
si pata i angan kuvul ve sangauli na pongua
na nat i akalit. 21 Au na si taun ang kipo
angan kala antok iria, “Napo antok atutu-
man imi ta mangsikei imi ka alis suai anig
taun a saupai.” 22 Na kilapo mamakus alava
na siksikei iria kalapo sui ia ta, “Vei nau
nganing, ingko Volava?” 23 Na kala antok
ta, “Iuang vopo auai abui saui ang nei gapai
ke kuvul ve nau, ninia vanang ka alis suai
anig. 24 Igenen i pukun ka puka val kitala
salik aino tatana, sikei ka rikek luai ani vo
alis suai ang ani igenen i pukun. Pat ka ro
ania man parik kitapa ingus ia.” 25 Au na
Iudas, voi si alis suai ang ania, kala antok

ta, “Katakai i akalit, nau nang parik ingko?”
Na kala antok ia ta, “Numai akorong kupo
posong ia.”

Matan angan si Volava
(Mk 14:22-26; Lk 22:15-20; 1 Ko 11:23-25)

26 Au, kilapo angan na Iesu kala luk a saui,
kala posong aro singina na kala tevek ia na
kala lilis aliu kana keve nat i akalit velai
ani mengen ke, “Mi luk na mi angan. Kana
na pukun ig.” 27 Le na kala luk a kavi na
kala posong aro singina na kala alis iria na
kala antok, “Nami aongos mi inum singina.
28 Using kana na rangaig ani angainainakai,
na ka saling ani vap miang asi lomon suai
ani kari keve lau rikek. 29 Napo antok imi ta
parik napa anguan inum an si laman i vaen
ke, tung si nakan inum ia si selen tanginang
ve nami nei kana vainagoan a mamai.” 30 Au
na kila tangam kari sikei a tangam le na kila
soung taun a mulang Elaio.

Petero ka agel suai ani Iesu
(Mk 14:27-31; Lk 22:31-34; Io 13:36-38)

31 Au na Iesu kanla antok iria ta, “Nami
aongos mi savang marai ig nganlak vong,
using kitala salik ia ta Na nga punuk na
katakai i aiveven sipsip na keve sipsip ki
tamale angtaliungai. 32 Sikei e mung i kag
la tadut pok le naka aino imi ane Galilaia.”
33 Na Petero kala antok amadot ia ta, “Riria
aongos ki savang marai im, sikei nau parik
luai napa angkoai si savang.” 34 Na Iesu kala
antok ia, “Napo antok atutuman ua ta aino
le ani pura ka tirtiriku nganlak vong, ku
amatan potol a agel suai anig.” 35 Na Petero
kala antok ia ta, “Kantanem si man nakan
mat ve numai, sikei parik luai napa angkoai
si agel suai anim.” Keve nat i akalit aongos
kila kun antok asukang.

Sokotuk e Getsemani
(Mk 14:32-42; Lk 22:39-46)

36 Au le na Iesu kala pasal ve ria ane si
mang vuk ring kipo kin ia ta Getsemani, na
kala antok iria, “Mi sinong e ke na nakan
sokotuk tapai e oring suke.” 37 Na kala
songo le na ri Petero ve ngono angtasimal
si Sebedaio na kalapo nasai ani maiten tavi-
rimok na ngau laba luai. 38 Na kala antok
iritol ta, “Makus lava ke kalapo rongos iau
angasungai ani naka mat. Mitol ago e ke
na mitol para kuvul ve nau.” 39 Au na kala
paliu avunga lik na kanla matung turung
ane vunep i sokotuk, “Mamai, si man kapo
angkoai, kapo ro ani kavi ke ka papelek iau.
Sikei, vubuk ke singig ka ago, sikei ku using
kam vubuk.” 40 Au kanla serei pok si volo
nat ang kitolapo rot, na kala sui a Petero,
“Au sa, parik mitolpa angkoai si para ve
nau ani vuk pangau kudik palau? 41 Mitol
aiveven na sokotuk, vei atoktokngai ka luk
imi. Malanganto kapo naung sikei pukun
kapo ngau.” 42 Na kala anguan papok si an
sokotuk na kanla sokotuk asukang ke, “Ma-
mai, si man parik kapa angkoai si luk suai
ania tung si nala inum akorong le singina,
kapo ro ka asukang val kam vubuk.” 43 Taun
kamela serei pok kamela arai ta kitol lapo
rot punuk using a mataritol katapo maiten.
44 Asukang na kala anguan papelek an anir-
itol na kanla vapotol i sokotuk val aino.
45 Au le na kamela serei pok si volo nat
ang na kala antok iritol, “Au sa, mipo rot
lak, na mipo ausai lak? Mi arai, taun kana
kala serei ani ki alis a igenen i pukun ane
kungaria i ri vap bil arikek. 46 Mitol tadut na
tara pasal. Arai ani iuang kana kalapo serei
asi kana me alis suai anig.”

Alis suai na teng akit ani Iesu
(Mk 14:43-50; Lk 22:47-53; Io 18:3-12)

47 Taun kapo mengen lak, Iudas kala serei,
mangsikei i 12 na nat ang, na petau laba luai
kipo aimung ina na kipo teng ri samele na
ri avam, i la asok tapai ta keve ainoinoai si
ri katakai i sula ve ri vap lava i rina. 48 Vo alis
suai ania katala antok amalangas lenginang
iria ta mang akanangai asukang ke, “Si man
na lulus a si, ninia palau vanang a igenen
ang. Mi teng akit ia.” 49 Au, kala paliu
akorong taun a Iesu na kanla antok, “Kala
ro luai, rabi,” velai ani kala lulus ia. 50 Na
Iesu kala antok ia, “Tungag, ku vil apunuk
kam abis kuta serei using ia.” Au na kila
tung akasang na kila teng akit a Iesu. 51 Si
vuk taun ang akorong mang sikei vo auai
ang ve Iesu kala dal kana samele na kala
tanga suai luai ani talingana i asosokai si
ainoinoai i katakai i sula. 52 Na Iesu kala
antok ia ta, “Ku sulai pok ani kam samele si
kana oring, using si kapo dal kana samele ka
mat pok singina. 53 Kupo lomon ia ani parik
napa angkoai si aikut papakangai si mamai
ani kana palau ka alis suai ane singig ta
12 na kuvkuvulan lava i visvis si ri angelo?
54 Sukana na mengen i nei salsalik ka saka
serei apunuk an vanang ta ka serei asukang
ke?” 55 Au na kala mengen taun a petau ang,

"Au si napo katakai i tainau na kana mipo
ruduai iau ta samele na avam? Si keve taun
natapo vil akalit nei rina i atailai na parik
mitapa teng akit iau. 56 Sikei kana kapo serei
asukang ke si vil apunuk ani keve salsalik si
ri katakai i kus amalangas." Na kana keve
nat i akalit aongos kila papelek ia na kila sip
suai.

Iesu mete saupai
(Mk 14:53-65; Lk 22:54-55,63-71; Io 18:13-14,19-24)

57 Vap teng akit ang ani Iesu kila tak
ia ane si Kaiapas kapo ainoai i katakai i
sula. E iang ri vap malangas ani saupai
ve ri vap lava i rina kitan lapo ago kuvul.
58 Na Petero katapo using avunga, e nei nan
komo si ainoai i katakai i sula. Katapo buk
arai aro ani akamusai ina, asukang na kala
palak na kanlapo sinong ve ri vap ararai
bat. 59 Au, keve ainoinoai si ri katakai i sula
ve kuvkuvulan lava ipo vil saupai kitapo
gule vap asi mengen kapau angkoai asi kari
saupai ani Iesu singina using kitapo buk
raung ania. 60 Sikei parik kitapa sabonai ta
mangsikei a bil kantanem a poisan a vap
kitapo asuai ani kari keve kalinga kapau
ania. Au le na mang ngono anu kilong
mela tung 61 na kilongla antok ta, "Ike kata
antok asukang ke, 'Napo angkoai si galang
ani lu i atailai si God na naka atung pok ia
si potol a taun.' " 62 Au na ainoai i katakai
i sula kala tapasuk na kala antok, "Au sa
parik kupa ngenget a mengen suke? Au sa
sukana si atugtugi suke kilongpo mengen
anim tatana?" 63 Sikei Iesu kapo tung musik
palau. Au na ainoai i katakai i sula kala
antok, "Napo nung amalangas luai anim si
asan i God vopo to ke ta ku antok amalangas
imem ta numai kana na igenen i akanangai?
Numai a nat i God?" 64 Na Iesu kala antok ta,
"Val kupo posong ia. Sikei napo antok imi
ta kana vang le si taun ke mi arai ani igenen
i pukun kan sinong e palso i vo kitmat na ka
pasiang kuli kuku le pangkul." 65 Na ainoai i
katakai i sula kala ding pok kana maus na
kala antok, "Ike lik kalapo mengen i nau
varas ani God. Kalapo kovek luai i mang
mengen tarapo inongos taun ia. Mitala
longong kana mengen i nau varas ani God.
66 Nei kami lomlomonai?" Na kila polpol ta,
"Kalapo ago asi vil punuk ania." 67 Au na kila
kanus a nona na kipo nak ia. Mang matan
kipo tava ia 68 na kipo antok, "Au, igenen
i akanangai, ku kin vang. Si akorong kata
tava ua?"

Petero kata agel suai ani Iesu
(Mk 14:66-72; Lk 22:56-62; Io 18:15-18,25-27)

69 Si vuk taun ang Petero katapo sinong
nei nan komo na mang kavulik asosokai
kamela serei na kala antok ia, "Numai
kapa, kutapo auai ve Iesu ke le Galilaia."
70 Sikei Petero kala gel e mataria aongos ta,
"Parik nang napa nas a sa kupo mengen
tatana." 71 Le na kala pasiang ane mete
sokosiangan na mang kavulik kala arai ania
na kala antok a keve vap ang e iang ta,
"Ike kana katapo kun auai ve Iesu ke le
Nasaret." 72 Na kala anguan gel an velai
ani atutuman serei si God ta, "Parik nang
napa nas a igenen ang!" 73 Au na e mung
lik palau, vap vo angtung aliu ang e iang
kila antok ia ta, "Tutuman luai, numai kapa
kupo mangsikei iria using a kalingam kapo
akalit amalangas luai tatam." 74 Na kalapo
mengen ta man kapo kapau kapo ro ka mat
na kala atuvala ta, "Parik napa nas a igenen
ang." Na si vuk taun ang palau pura kala
tirtiriku. 75 Au na Petero kala lomlomonai
pok ani mengen ang si Iesu ta, "Aino le ani
pura ka tirtiriku kula amatan potol a agel
suai anig." Na kala soung ane komo na
kanla tangis alava luai.

27

Iesu mete Pilato
(Mk 15:1; Lk 23:1-2; Io 18:28-32)

1 Au, kala tenei vauk na keve ainoinoai si
ri katakai i sula aongos ve keve vap lava i
rina kila serei si mangsikei a lomlomonai si
raung ani Iesu. 2 Na kila got ia na kila takai
ania asi an alis suai ania e kungana i Pilato,
igenen lava vopo sausaupai ani ring ang.

Iudas kala koit mat
(Ap 1:18-19)

3 Na Iudas, igenen vopo alis suai ke ani
Iesu taun a saupai, kala arai ani Iesu si lapo
tung nei saupai sian mat na kala kinle kana
lau rikek na kala alis pok na 30 na vuk silva
i seu ang ania ane si keve ainoinoai si ri
katakai i sula ve ri vap lava 4 na kala antok
iria ta, "Natala bil arikek, using natala alis
suai ani igenen daus ke." Na kila antok ia
ta, "Au na namempo togon saka maiten an
singina? Kakam akorong ta maiten." 5 Na
kala so ta kapkap ang nei rina i atailai na

kala pasal na kanla koit papalik. [6] Na keve
katakai i sula ang kila luk a kapkap ang na
kila antok ta, “Parik kapa korong si saupai
ta tara asinong na kapkap ke nei ring ipo
asisiang kapkap using kapo kapkap i seu ani
to si igenen.” [7] Na kila ainak aongos si luk
ani kapkap ang si kari an samui ani vuk roe
ang si igenen pulpul asi kepai ani ri vap
sokoung e iang. [8] Asukang vang na kilapo
posong na vuk roe ang ta roe i daung tung
si taun ke. [9] E iang vanang a mengen ang si
Ieremias katakai i kus amalangas kala serei
atutuman, Na kila luk a 30 na vuk kapkap
ang, samui i atung ang ania ta ri vap i Israel
[10] na kila samui na vuk roe ang si igenen
pulpul, val Volava katala asok iau.

Numai kana na tulava si ri Iudaia?
(Mk 15:2-5; Lk 23:3-5; Io 18:33-38)

[11] Au, na Iesu kalapo tung e matana i
igenen lava vo sausaupai ke na kala sui ia,
“Au numai a tulava si ri Iudaia?” Na Iesu
kala antok ia ta, “Numai kupo kin ia.” [12] Na
taun a keve ainoinoai si ri katakai i sula ve
ri vap lava kilapo posposo amaiten ia parik
luai kapa polpol iria. [13] Na Pilato kala sui
ia, “Kupo longong sukana na keve mengen
suke kipo pege anim tatana?” [14] Na Iesu
parik luai kapa polpol a mangsikei i keve
vuk mengen ang, na igenen lava ke kalapo
taping singina.

Asok si vil punuk ani Iesu
(Mk 15:6-15; Lk 23:13-25; Io 18:39–19:16)

[15] Na igenen lava ke kapo uli atogon ani
vuk lau i asoung ani mang igenen pelek ani
vilvil akui si taun i matan angan, voiang
kapo pasal le si pipilak si ri vap. [16] Si taun
ang katapo atogon a mangsikei a igenen nei
vilvil akui ipo nas aongos ta ri vap, kana
asan ta Barabas. [17] Na taun ang na petau
ang kime lapo tung akuvul aongos, Pilato
kala sui iria ta, “Mipo buk a si i ngono ike
ani naka akala ia, Barabas vo Iesu, voiang
kipo kin ia ta igenen i akanangai?” [18] Using
kapo nas ta kita alis suai ania using kitapo
vinga rikek. [19] Au, si taun ang kapo sinong
si kana sinsinong i saupai, kisngana kala
ali mengen ane singina ta, “Ku ago ta bil
an ta mang sikei a bil si igenen korong ke,
using anginang vong mang orodung kata
vil arikek luai anig marai ina.” [20] Sikei, keve
ainoinoai i ri katakai i sula ve ri vap lava
kipo asok akit a petau ke si antok ta akala
na Barabas na vil punuk a Iesu. [21] Na igenen
lava ke kala sui iria ta, “Mipo buk a si i
ngono ike ani naka akala ia dong imi?” Na
kila antok ta, “Barabas.” [22] Na Pilato kala
sui, “Au na naka vil sa vang kana ani Iesu,
voiang kipo kin ia ta igenen i akanangai?”
Na kila antok, “Atakuk ia!” [23] Na kala antok
ta, “Marai sa? Saka rikek an akorong kata
abis ia?” Sikei kilapo anguan songosongo
alaba luai an ta, “Atakuk ia!” [24] Si taun ang
a Pilato kalapo arai ta kalapo tav angkoai
si gel aniria na kalapo arai kapa ta angvis
kalapo buk tutapong, kala kap laman na
kala sunep a kungana e mataria i petau
aongos ang na kala antok, “Nau napo kala
si rangai ina i igenen ke. Nami akorong
mi maiten singina.” [25] Na vap aongos ang
kila polpol ia ta, “Rangai ina aongos kapo ro
namem nem sunguk ia ve matan inatus ang
e mung imem.” [26] Na kala akala na Barabas
dong iria. Na kala asok si sasaup ani Iesu,
na kala alis suai ania asi kari ani atakuk ania
kuli ngakputuk.

Ri katakai i visvis kita kurek a Iesu
(Mk 15:16-20; Io 19:2-3)

[27] Na kana keve vap ipo visvis na igenen
lava ke kila tak alak a Iesu ane nei nan komo
lava na kian lapo tung aulitai aongos ania.
[28] Na kila luang kana maus na kila alak ia ta
vuk vakup miminaungan. [29] Na kila abis a
kuku ta angus sisilo na kila agon ia e patuna
val kuku i tulava. Na kila atung a vukei e
palso i kungana na kipo sovusulai e matana
na kipo mengen i kurek ania ta, “Pua, kala
ro luai, tulava si ri Iudaia!” [30] Na kipo kanus
ia na kipo luk a vukei ang na kipo saup ia e
patuna. [31] Si taun kila kamus ta kurek ania
kila luang suai pok ani vakup miminaungan
ang na kila alak akorong pok ia ta kana
maus. Au na kila tak ia si kari an atakuk ania
kuli ngakputuk.

Atakuk ani Iesu kuli ngakputuk
(Mk 15:21-32; Lk 23:26-43; Io 19:17-27)

[32] Si taun kipo soung, kila duai a
mangsikei a igenen i Kurene, kana asan
ta Simon, na kila asok palau ia si kana
asalak ani kana ngakputuk na Iesu. [33] Na
kianla serei si mangsikei a vuk oring kipo
kin ia ta Golgota, supsupai ina ta vangang
kumut. [34] Na kila alis ia ta laman i vaen
mimirikukan si kana inum. Sikei taun kata
namnamin ia, kala misag ani inum ania.
[35] E mung i kari la atakuk tapai ania, kilapo
gulang angkasai asi arai ta ki saka pagal an

ani kana maus aniria. [36] Na kipo sinong na
kipo ararai ania. [37] Na kila atung a mang
vuk salsalik i saupai ang ania e pangkul i
patuna na kapo mengen asukang ke, "Kana
na Iesu, kapo tulava si ri Iudaia." [38] Na
mang ngono katakai i tainau kita atakuk
irilong ve nia, sikei e palso na mang anu
e palkais ina. [39] Na vap po pasal angpok
ang e iang kipo mengen i asosol ania na
kipo valai ani paturia [40] na kipo antok,
"Numai vo antok ke ta ku galang na rina
i atailai na ku atung pok ia si potol a taun,
ku asapang pok vang ua. Si man kupo
nat i God, au pasiang suai ani ngakputuk
ang." [41] Asukang kapa na ri ainoinoai si ri
katakai i sula ve ri vap malangas ani saupai
na ri vap lava kapa kipo kun kurek ania
asukang ke, [42] "Katala asapang a mang vap,
sikei parik kapa angkoai si asapang pok
ania. Nia na tulava i Israel. Au kanat, ka
pasiang suai kotok ani ngakputuk ang na
tarala lomlomon vang tatana. [43] Nia kapo
lomlomon ta God. Au ago ani God na kame
pakangai ania kana vang si man kapo buk
pok ia. Using kata antok ta, 'Nau napo nat
i God.' " [44] Na ngono katakai i tainau kita
atakuk kuvul irilong ve nia, kilongpo kun
mengen arikek ania asukang.

Iesu kala mat
(Mk 15:33-41; Lk 23:44-49; Io 19:28-30)

[45] Vuk taun ke katapo mang ias lava, sikei
vong kala pakut a kuli rina aongos tung si
kalapo ngelik aliu. [46] Au si kalapo ngelik,
Iesu kala songosongo alava ta, "Eli, Eli, lama
sabakatani?" supsupai ina ta, Kag God, kag
God, marai sa kulapo papelek iau? [47] Na
mang matan i vap po angtung ang e iang
kila longong ia na kilapo antok ta, "Igenen
ke kapo songo na Elias." [48] Na mangsikei
iria kala sang sumasuma na kanla luk a
vuk rudum na kanla abui le ia nei vaen
namin mal na kala sulai alak ania kuli vuk
vukei ani Iesu si kana inum. [49] Sikei kila
antok ta, "Kokoai, tara arai kotok ta Elias
kame asapang ia." [50] Na Iesu kala anguan
songosongo alava an, le na kala atolongon
suai ani malanganto ina. [51] Na si taun
ang, vakup ang nei lu i atailai kala tading
angtaliungai le pangkul tung e kevkev. Kuli
rina kata arukruk na ri at kita tatadek. [52] Ri
mata i matmat kita tavas na amiang iria vap
lomlomon kitala mat, kita tadut pok. [53] Na
e mung i kana tadut pok a Iesu, kita soung
pelek na ring si ri vap mat na ki pasal ane
nei rina gogoai na kime lapo tutu aserei
si vap miang. [54] Na taun a ainoinoai si ri
katakai i visvis ve kana keve vap ipo aiveven
ke si Iesu kita arai ani vunep si arukruk na
keve bil vo serei aongos si taun ang, kilapo
leng alava na kilapo mengen ta, "Tutuman
luai, kana na nat i God." [55] Na mang keve
aina miang kitapo kun ago avunga lik e iang
ipo kalkalum kapa. Keve aina ke kita auai
ve Iesu le Galilaia using kitapo buk aiveven
ania. [56] Nei liuan iria, ri Maria Magdalene
ve mang Maria ang rinarilong i ri Iakovo
ve Iosep, na rinarilong i ngono nat ang si
Sebedaio.

Mo ani Iesu
(Mk 15:42-47; Lk 23:50-56; Io 19:38-42)

[57] Au, kalapo ngelik luai na mangsikei
a igenen tauia le Arimataia kana asan ta
Iosep, na kapo mang nat i akalit si Iesu, kala
serei [58] na kala pataun a Pilato na kanla aikut
ia ta pukun ina i Iesu. Na Pilato kala asok si
alis ania tatana. [59] Na Iosep kala luk a pukun
ang na kala pakut aro ia ta mang vakup
tanginang ro luai. [60] Na kanla amatung ia
nei kana mata tanginang akorong, kata se
ia nei bang. Na kala ul bat na mata ang ta
mangsikei a at tavirimok lava na kala pasal.
[61] Na ri Maria Magdalene ve mang Maria ang
kilongtapo kun sinong e ngising ina i mata
ang.

Ararai bat mete mata i mat

[62] Au, si taun using ina, e mung palau i
taun i usausa, keve ainoinoai si ri katakai
i sula ve ri Parisaio kila kivung ve Pilato
[63] na kila antok ia ta, "Volava, namempo
lomlomonai lak ani kana mengen na igenen
kapau ke si taun katapo to lak ta, 'E mung
i potol a taun na tadut pok.' [64] Asukang na
namempo buk ani ku asok ani ki vil bat aro
na mata ke si kana kit aro tung si vapotol
i taun, vei nganing kana keve nat i akalit
kimela tainau na pukun ina na kianla antok
ri vap ta katala tadut pok. Na kapau ke kala
aunai laba ani kana keve kapau aino ang."
[65] Na Pilato kala antok iria ta, "Kanat, mi
songo le ta kag mang petau ipo ararai bat
na kian aiveven aro na mata ang val mipo
buk ia." [66] Au na kila pasal na kianla atung a
keve igenen ang si mata ang na kila atung a
mang akanangai i tubat kuli at ang.

28

Iesu kala tadut pok
(Mk 16:1-8; Lk 24:1-12; Io 20:1-10)

1 Si no i tangat si taun tanginang e mung
i taun i atailai, ri Maria Magdalene ve mang
Maria ang kilongla pasal sian arai ani mo-
pong ang. 2 Au, kosan ta arukruk kitmat
lava kala serei using a angelo le metekuku
kata pasiang na kamela ul suai ani iat
ang na kanlapo sinong lakat kuluna. 3 Na
miminaungan i pukun ina kapo asukang ta
malangas i tapak na kana maus kapo kun
aunai posok luai. 4 Na vap po aiveven aulitai
ani mata ang kilapo nei miringan ania na
kipo tetek na kilapo asukang val ri vap mat.
5 Na angelo ang kala antok na ngono aina
ke ta, "Milong ago ta leng an, napo nas
ta milongpo gule using a Iesu, voiang kita
atakuk ia kuli ngakputuk. 6 Kapo kovek e ke,
using katala tadut pok val katala mengen.
Au milongme arai akorong ani kana ring i
matung. 7 Au, milong sumasuma na milon-
gan atai amalangas kana keve nat i akalit
ta katala tadut pok pelek a mat, na longong
aro, ka pasal aino imi ane Galilaia, na mian
arai ania e iang. Kana nala antok imilong."
8 Na ngono aina ke kilongla sang pelek na
mata i matmat ang kuvul velai ani leng
sikei lak kilongpo togon na uruk lava. Na
kilongla angsasangai sian antok amalangas
ani kana keve nat i akalit. 9 Taun kilongpo
sang aliu, Iesu kala tutu aserei singirilong
na kala tenei vauk irilong. Na kilongla pasal
taun ia na kilongla soturungai singina velai
ani ngaulot ani ngono kakina. 10 Na kala
antok irilong ta, "Milong ago ta leng an.
Milong pasal na milong an atai na keve tasig
asi kari pasal ane Galilaia, na e iang kian
arai anig."

Mengen si ri vap ararai bat

11 Taun a ngono aina ke kilongpo pasal
aliu lak, mang matan ipo ararai ani mata
i mat ang kila palak pok ane nei rina na
kianla atatai na keve ainoinoai si ri katakai
i sula ta keve bil aongos voiang kata serei.
12 Au na keve ainoinoai si ri katakai i sula ve
keve vap lava kila sinong kuvul le na kila
alis atavirimok i kapkap taun a ri vap ipo
aiveven ani mata ang, 13 na kila antok iria ta,
"Mi mengen asukang ke ta, 'Namem tala rot
punuk na kana keve nat i akalit kimela serei
tenei vong na kimela ainau le na pukun ina.'
14 Au na man a ainoinoai lava vo sausaupai
ani rina ke ka longong a akuskus ke namem
nem vil akorong ia, na nami parik milapa
angkoai si tung nei sausaupai." 15 Asukang
na kila luk le na kapkap ke na kianla abis
asukang palau val kitala atatai iria. Na
atugtugi ke kala pasal apapanai aongos nei
liuan i ri Iudaia tung si taun ke.

Akamusai i asok si Iesu ani keve nat i akalit
(Mk 16:14-18; Lk 24:36-49; Io 20:19-23; Ap 1:6-8)

16 Au, sangauli na sikei a nat i akalit ang
kila pasal ane Galilaia ane si mulang ang a
Iesu katala asok iria si kari pasal taun ania.
17 Si taun ang kila arai ania kila soturungai
serei singina, sikei mang matan iria kitapo
ilung. 18 Au na Iesu kamela pataun iria na
kala pinipini iria asukang ke, "Kitala alis
iau ta kitmat ani naka saupai ani keve bil
aongos i metekuku na ani kuli rina kapa.
19 Asukang na mi pasal ane si saka matan vap
an i kuli rina aongos na mi akalit iria asi kari
using anig. E iang mi asing tauia iria ta asan
i mamai na ta kana nat na ta Malanganto
Gogoai. 20 Na e iang kapa mi akalit iria
asi kari using aongos ani keve pinipini ang
natala alis imi tatana. Mi longong aro, nau
naka uli auai ve nami tung si akamusai i kuli
rina ke."

Roron i Akus Marko kata salik ia

Ainoai i vuk mengen si Akus Ro ke Marko kapo atangis ia asukang ke, "Kana na Akus Ro i Iesu Karisto nat i God. (1:1)" Si buk ke taralapo arai korong ta Iesu kapo atogon dual na asan lava si abis ani keve avibisan aongos. Tarapo arai korong ania si taun ang katapo vil akalit si ri vap, na kata kirikai suai ani keve malanganto rikek singina, na kata lomon suai ani rikek si ri vap. Iesu kata posong akorong pok ia ta igenen i pukun, na kata serei ani kame alis pok tatana, asi samui apok ani to si ri vap aongos. Marko kapo akus alava ta avibisan si Iesu, na parik kapa aunai i akus alava ta keve mengen ang katapo mengen tatana. Marko kata akuskus aino ta avibisan si Ioanes katakai i asing tauia, le na kala akus ta Iesu kata luk kana asising tauia, na Satan kata atokngai ania. Le na tarala arai ta Iesu kata ngorem ri vap si asalak ani keve mamaiten duk, kata akalit aro iria. Sikei vap po petau ang ania, kari marala ania kala serei alava luai. Akamusai i palpal i buk ke kapo akus ta Iesu katala mat na kala tadut pok.

Akuskus si Ioanes katakai i asing tauia
(Mt 3:1-12; Lk 3:1-9; Io 1:19-28)

1 Kana na tutapongai i akus ro ani Iesu
Karisto, nat i God, 2 val kita salik ia nei
buk si Esias, katakai i kus amalangas, Arai,
naka asok kag asosokai aino anim ani kan
itoiton selen anim. 3 Kalingana i mangsikei
kapo songosongo nei ring varasai palau ta
mi usausa na selen ani Volava, mi itoiton
ta selen korong ania. 4 Ioanes katakai
i asing tauia katapo ago nei ring varasai
palau, na kapo akuskus ri vap ta ki luk a
asing tauia asi akanangai ani kari la lomon
pokai na God ka lomon suai ani kari keve
lau rikek. 5 Na ri vap aongos i palpal Iudaia
na Ierusalem kita pasal taun ia na kianla
mengen amalangas ta kari keve lau rikek na
kala asing tauia iria si sung ang Iordanes.
6 Ioanes katapo alak na vakup kita abis ia
ta ung i kamel na katapo ngenge ta pauk i
vongo, na katapo pok ta bivo na murungan.
7 Na katapo akuskus asukang ke, "Aimung
ig kapo atogon a mangsikei ka serei lak,
kapo tavirimok anig, napo tav ro angkoai
ve asosokai palau vopo sovusulai si luk suai
ani pauk i kakina. 8 Nau natala asing tauia
imi ta laman, sikei ninia ka asing tauia imi
ta Malanganto Gogoai."

Asing tauia ani Iesu
(Mt 3:13-17; Lk 3:21-22)

9 Si taun ang Iesu kala papelek a Nasaret
si palpal Galilaia, na Ioanes kamela asing
tauia ia si sung ang Iordanes. 10 Na ako-
rong palau si taun ang kapo kiklak le nei
laman, kala arai ani metekuku kala tavas na
Malanganto kala pasiang taun ia asukang
val uk. 11 Na kalinga kala serei le metekuku
ta, "Numai kag nat ro. Napo buk alava ua.
Napo uruk luai anim."

Atokngai ani Iesu
(Mt 4:1-11; Lk 4:1-13)

12 Nang palau Malanganto kala asok ia ane
nei ring varasai palau. 13 Na kanla ago nei
ring varasai palau ani 40 na taun aongos, na
Satan katapo atoktokngai ania, na kapo ago
nei liuan i mamain ta kei, na ri angelo kipo
pakangai ania.

Iesu kata tutapong abis e Galilaia
(Mt 4:12-17; Lk 4:14-15)

14 E mung i la teng akit tapai ani Ioanes,
Iesu kamela serei e Galilaia na kalapo
akuskus ta akus ro i God, 15 "Kala sinong a
taun, na kana vainagoan a God kala anga-
sungai! Mi lomon pokai pelek kami keve lau
rikek, na mi lomlomon ta akus ro!"

Songo ani puat a katakai i maiak
(Mt 4:18-22; Lk 5:1-11)

16 Na kala ulit aliu ngerelo i laman tata-
pulitai e Galilaia, na kala arai ani ri Simon
ve Andereas, nang a tasina i Simon, kilong-
tapo sog, using kilongtapo katakai i maiak.
17 Na Iesu kala antok irilong, "Milong using
iau, na naka itoiton imilong asi kamilong
sog ani ri vap." 18 Nang palau kilongla pa-
pelek karilong keve uvene na kilongla using
ia. 19 Na kala anguan ulit avunga lik an, na
kala arai ani Iakovo, nat si Sebedaio, kuvul
ve tasina ta Ioanes, kilongtapo itoiton kari-
long keve uvene kuli vul. 20 Nang palau kala
songo irilong na kilongla papelek a tamari-
long ta Sebedaio kuli vul ve kana vap i po
seupok, na kilongla using ia.

Igenen malanganto rikek kata aol ia
(Lk 4:31-37)

[21] Na kila pasal ane Kaparnaum na ako-
rong palau si taun i atailai kanla riuk lak
nei lu i kivung na kanla vil akalit si ri
vap. [22] Na kipo taping ani kana akalkalit,
using kapo akalit iria val igenen atogon
kitmat, na parik val keve vap malangas ani
saupai. [23] Na si taun ang palau nei kari
lu i kivung, katapo atogon a mangsikei a
igenen, malanganto rikek katapo aol ia, na
kala songosongo alava ta, [24] "Iesu le Nasaret,
kupo buk vil sa vang kana animem? Sa,
kupo serei kana asi kam me vil punuk suai
animem? Napo malangas ua. Numai a
nat gogoai i God!" [25] Na Iesu kala atakun
ia ta, "Ku musik! Soung suai ania!" [26] Na
malanganto rikek ang kala savatigai ania
na kala kup alava na kala soung suai. [27] Na
kilapo taping aongos velai ani anganasai ta,
"Au, sa kana? Akalkalit tanginang? Kapo
asok velai ani kitmat na ri ingua kapa kipo
longong ia." [28] Na si taun ang palau, akuskus
ina kalapo pasal apapanai nei keve palpal
aongos aulitai ani Galilaia.

Iesu kata vil ato na vap miang
(Mt 8:14-17; Lk 4:38-41)

[29] Na kala soung pelek a lu i kivung na
kanla palak nei lu si ri Simon ve Andereas,
kuvul ve ri Iakovo na Ioanes. [30] Na omona i
Simon katapo matung ta mulak, na akorong
palau kila antok ia tatana. [31] Na kala pataun
ia, kala teng a kungana na kala ngai atung
ia. Na mulak ang kala papelek ia. Na
kala sasagi aniria. [32] Ngelik i taun ang, si
makarap kalapo siang, kila serei singi na ta
mamain ta vap malepen na ria ingua katapo
aol iria. [33] Mete takaman i lu ang katapo
vaba luai ta ri vap aongos i rina ang. [34] Na
kala vil ato na vap miang kipo atogon a keve
malepen angpetpetekai. Na kata kirikai
suai ani ri ingua miang. Na parik katapa
atalipai ani ri ingua asi mengen, using kipo
malangas ta ninia kapo si.

Paspasal asi an akuskus
(Lk 4:42-44)

[35] Na si no i tangat kala tapasuk na kanla
pasal taun a ring vauvau, na kanlapo soko-
tuk. [36] Na Simon ve vap po auai ve nia kila
pasal using ia [37] na kianla sabonai ania na
kila antok ia ta, "Ri vap aongos kipo gule
ua." [38] Na kala antok iria ta, "Tara pasal ane
si mang matan rina aliu, ani nan akuskus
kapa singiria, using ninia vanang a tukulai
ina i kag soung." [39] Na kala pasal aulitai ani
Galilaia aongos na kanla akuskus nei kari
keve lu i kivung na ka lu suai kapa ani ri
ingua.

Iesu kata vil adaus na igenen tapak
(Mt 8:1-4; Lk 5:12-16)

[40] Na mangsikei a igenen tapak kamela
serei singina. Kamela sovusulai na kala
sokotuk ia ta, "Man kupo naung, kupo
angkoai si vil adaus anig." [41] Na kala ngorem
alava ia, na kala sulai ani kungana na kala
teng e pukun ina, na kala antok ia ta, "Io,
napo naung, kula daus!" [42] Nang palau
pukun tapak ang kala kovek pelek ia, na
kala daus. [43] Na kala mengen amadot ia velai
ani asok suai ania [44] velai ani kapo antok
ia ta, "Ku ago ta an antok ani mang-sikei
ta nem ke, sikei, ku pasal akorong na kuan
akalit ta pukun im si katakai i sula, ani ka
suluk a alilis ang i kam vilvil atanginang
val saupai si Moses kapo antok, ani ri vap
asi kari nas ta kulapo daus." [45] Sikei kala
pasal na kanla renge alava ta akuskus ke.
Asukang na kalapo lolokovo na parik kalapa
serei amalangas e nei rina, sikei kala ago si
ring vauvau e komo. Na ri vap i keve rina
aongos kime lapo serei singina.

2

Iesu kata vil ato na igenen soles
(Mt 9:1-8; Lk 5:17-26)

[1] Au kala papok ane Kaparnaum, na e
mung i mang rukun taun, kila longong ta
kalapo ago nei lu, [2] na vap miang kimela duk
luai tung e mete takaman. Na kapo kovek
i pangau kapo vauvau, na kalapo akuskus
iria ta mengen i God. [3] Na kimela serei
singina ta mang igenen soles. Puat a igenen
kitapo asalak ia. [4] Na using kata lapo duk
arikek a ring ang parik kitapa angkoai si
palak taun ania. Na kianla luk suai ani
palpal i kuluna i lu ang akorong si ring ang
katapo ago singina na kila sunguk a pata,
soles ang katapo matung singina, na kila
asiang ia taun ia. [5] Si taun a Iesu kala arai
kinle ani kari lomlomon na kala antok a
soles ang ta, "Kag nat, kam keve lau rikek,
nala lomon suai ania." [6] Au, mang vap
malangas ani saupai kitapo sinong e iang na
kitapo atogon susui musik nei lomlomonai
iria asukang ke, [7] "Marai sa na igenen ke
kapo mengen asukang ke? Kapo mengen i

nau varas nang! Si kapo kun koi asi lomon
suai ani lau rikek? God papalik nang!" 8 Na
Iesu kalapo nas lenginang kari lomlomonai
na kala sui iria, "Marai sa mipo angsusuiai
e lomlomonai imi? 9 Si i ngono bil ke kapo
remrem si antok ania? Nala lomon suai ani
kam lau rikek, vo si antok ta ku tapasuk na
ku sunguk kam pata na ku pasal? 10 Sikei,
asi kami nas vang ta igenen i pukun kapo
atogon a roron kuli rina si kana lomon
suai ani rikek," le na kala antok na igenen
soles ang ta, 11 "Napo antok ua, tadut na ku
sunguk le kam pata na ku pasal ane rina."
12 Na akorong palau si taun ang, kala tadut e
mataria aongos na kala sunguk kana pata
na kala soung. Na kilapo taping na kila
alatun a God na kila antok, "U, voivoi ka
mat, tara lapo arai ani bil asukang ke!"

Songo ani Levi
(Mt 9:9-13; Lk 5:27-32)

13 Na kala anguan pasiang pok an ane
ngerelo na vap duk kimela auai ve nia na
kamela akalit iria. 14 Na taun ang kapo paliu,
kala arai ani Levi, nat si Alpaio, katapo
sinong nei lu i po luk takis, na kala antok ia,
"Me using iau." Na kala tadut na kala using
ia. 15 Na kanlapo angan nei kana lu, na petau
duk, vap po luk takis na mamain ta katakai
i bil arikek kimela sinong kuvul ve Iesu na
kana keve nat i akalit, using vap duk kitapo
using ia. 16 Na mang matan i ri Parisaio,
vap po malangas ang ani saupai, taun kila
arai ania si po angan kuvul ve ri katakai i
bil arikek na vap po luk takis, kila mengen
kana keve nat i akalit ta, "Marai sa na kapo
angan kuvul ve vap po luk takis na ri katakai
i bil arikek?" 17 Na Iesu kala longong na
kala antok iria, "Vap po to aro parik kipa
inongos taun a katakai i vilvil ato, sikei ri
malepen vang kipo inongos taun ia. Parik
natapa serei asi me songo ani vap korong,
sikei ri katakai i bil arikek."

Laulauan i alal
(Mt 9:14-17; Lk 5:33-39)

18 Keve nat i akalit si Ioanes na keve nat
i akalit si ri Parisaio kitapo alal, na mang
vap kimela sui ia ta, "Kapo saka bil an na
keve nat i akalit si Ioanes na keve nat i akalit
si ri Parisaio kipo alal sikei kam keve nat i
akalit parik kipa alal?" 19 Na Iesu kala antok
iria, "Sa, kapo angkoai ta keve tungana i vo
tauk i pagamau ki mal si taun ang kipo ago
kuvul ve nia? Kapo tav angkoai, using a vo
tauk i pagamau kapo ago lak ve ria. 20 Ka
atogon a taun lak na kila luk suai ani vo tauk
i pagamau pelek a keve tungana. Taun ang
vanang ki mal lak.

21 Kapo tav angkoai si tara suisui alak ani
vuk vakup tanginang si maus kavang. Man
asukang, vuk vakup tanginang ang ka ding
pok a maus ang na ka vil alava pok na tading
ang. 22 Na kapo tav angkoai kapa si tara
lingai ani vaen tanginang si pauk kavang,
vei pauk ang ka tading. Sukana na pauk
kala rikek na vaen kala kovek kapa. Sikei,
vaen tanginang vanang kapo ro si pauk
tanginang."

Rok kon si taun i atailai
(Mt 12:1-8; Lk 6:1-5)

23 Si mang sikei a taun i atailai katapo
pasal aliu nei keve matang kon. Na kana
keve nat i akalit kilapo pasal aliu na kipo
rok a mang matan kon. 24 Na ri Parisaio kila
sui ia, "Arai, marai sa kana kipo abis a lau
ke kapo tav angkoai si abis ania si taun i
atailai?" 25 Na kala antok iria, "Au si parik
lak kana mitapa tataot a akuskus i David
na sa kata abis ia si taun katapo atogon a
inongos using katapo buk angan, ninia ve
keve tungana? 26 Kata palak nei lu si God, si
taun ang a Abiatar katapo ainoai i katakai i
sula, na kala angan a pok i asinong akipai
ang voiang ri katakai i sula papalik kipo
atogon a roron asi angan ania, na kala alis
kapa si keve tungana." 27 Na kala mengen
iria, "Taun i atailai, God kata asinong ia asi
pakangai ani igenen, na parik ta igenen asi
pakangai ani taun i atailai. 28 Asukang na
igenen i pukun kapo Volava i taun i atailai
kapa."

3

Igenen kunga mat
(Mt 12:9-14; Lk 6:6-11)

1 Na kala anguan palak an nei lu i kivung,
na katapo atogon a mangsikei a igenen
e iang kungana katapo mat. 2 Na kilapo
teremai ania ta man kala vil ato ia, ki aoles
ia using kapo taun i atailai. 3 Na kala antok a
igenen kunga mat ang ta, "Me ane ke." 4 Na
kala sui iria, "Saupai i taun i atailai kapo
asok ira si pakangai vo vil arikek? Si vil
ato vo si vil punuk?" Sikei kipo musik lik
palau. 5 Na kala ararai aulitai aniria velai
ani neikien na makus using a vingaria kapo
kit. Na kala antok a igenen ang, "Ku koros a

kungam." Na kala koros a kungana na kala
pukunan aro pok. 6 Na ri Parisaio kila soung
na akorong palau kianla gulegule selen ve
kana vap a Erodes ta ki saka raung an ania.

Petau duk e ngerelo

7 Iesu ve kana keve nat i akalit kila pa-
pelek a ring ang ane ngerelo. Na petau lava
le Galilaia kila using ia. Na le Iudaia kapa,
8 na le Ierusalem, le Idumaia, na le mang
palpal i sung Iordanes, na le Turo na Sidon.
Petau lava ke kita lapo longong a keve abis
ang kata abis ia na kila using ia. 9 Na kala
antok kana keve nat i akalit ta ki usausa ta
ring vul ania vei nganing a petau lava ke
kimela rumrumpulit ia, 10 using katala vil
ato na vap duk, asukang na kana, ri vap
malepen aongos kipo kun buk sigil ania.
11 Na si taun ang ri malanganto rikek kipo
arai ania na kipo soturungai singina na
kipo songosongo ta, "Numai a nat i God."
12 Na kapo atakun amadot iria ta ki ago ta
mengen amalangas an tatana.

Iesu kata songo na 12 na igenen
(Mt 10:1-4; Lk 6:12-16)

13 Na kala kiklak ane ring putputan, na
kala songo asung na vap ang katapo buk
iria, na kimela serei singina. 14 Na kala
atung a 12 na igenen asi kari auai ve nia,
na asi kana asok aniria asi an akuskus,
15 na ki atogon kitmat asi kirikai suai ani ri
ingua. 16 Simon, kata atuk pok ia ta Petero.
17 Iakovo nat si Sebedaio, ve Ioanes tasina i
Iakovo, kata atuk pok irilong ta Boanerges,
supsupai ina ta nat i angang. 18 Andereas na
Pilipo na Bartolomaio na Mataio na Tomas,
na Iakovo nat si Alpaio, na Tadaio, na Simon
mangsikei i ri Kananaio, 19 na Iudas Iskariot,
vopo alis suai ania asi kana mat.

Iesu ve Belsebul
(Mt 12:22-32; Lk 11:14-23; 12:10)

20 Au, kala papok ane rina, na petau tavi-
rimok kimela anguan serei akuvul pok an.
Asukang a parik kilapa angkoai taun asi
angan. 21 Na keve tungana kitala longong
ta kapo kovek i taun i angan, na kimela
serei asi kari me aiveven ania using kitala
longong a mengen ta kalapo nio. 22 Vap
malangas ani saupai ang le Ierusalem kita
mela antok ta, "Belsebul kapo aol ia na kapo
lu suai ani ri ingua ta kitmat i kari tulava ri
ingua." 23 Na kala songo asung iria na kala
atatai si kankanuai i mengen asukang ke,
"Kapo saka ro an ani Satan ka lu suai pok
ani Satan? 24 Man a vap i nei vainagoan ki
angvis pok, vainagoan parik kapa angkoai
si tung akit. 25 Vo man a angtama ki angvis
pok, angtama ang parik kapa angkoai si
tung akit. 26 Asukang palau man a Satan ka
angvis pok ve kana vap, kana kitmat parik
kapa tung akit luai. Ka kamus. 27 Parik
kapa angkoai si mangsikei ka palak nei lu
si igenen dual na kan ainau kana keve bil,
man parik kapa got tapai ani igenen dual
ang. Le lak na kalapo angkoai si ainau
ani keve bil i nei kana lu. 28 Napo mengen
atutuman imi ta God ka lomon suai ani keve
lau rikek na keve mengen i nau varas ri vap
kipo abis ia, 29 sikei ninia kapo mengen i nau
varas ani Malanganto Gogoai, parik kapa
angkoai luai si lomon suai ani lau rikek ang.
Kana lau rikek ka dokot singina si keve taun
aongos." 30 Using kita antok ta ingua kapo
aol ia.

Rinana ve keve tasina i Iesu
(Mt 12:46-50; Lk 8:19-21)

31 Na rinana na keve tasina kime lapo tung
e komo na kila ali mengen ta kipo buk tapai
ania. 32 Na petau lava kipo sinong aulitai
ania, na kila antok ia, "Rinam ve keve tasim
na keve taum kipo ago e komo na kipo buk
ua." 33 Na kala ngenget ta, "Si kana na rina
ve keve tasig?" 34 Na kala ararai aulit ani
vap po sinong ang, na kala antok, "Ria vang
kana na rina na keve tasig. 35 Man a si kapo
usiusing kana vubuk a mamai, nia vanang
kapo tasig, kapo taug na kapo rina."

4

Kankanuai i mengen ani katakai i sukal
(Mt 13:1-9; Lk 8:4-8)

1 Na kala anguan tutapongai akalkalit an
e ngerelo na petau lava kimela serei kuvul
singina, asukang a kala kokos kuli vul, na ri
vap aongos kilapo ago ngerelo. 2 Na kalapo
akalit iria ta keve bil miang si kankanuai
i mengen. Nei liuan i kana keve akalit
kala atatai iria asukang ke, 3 "Mi longong.
Mangsikei a katakai i sukal kata sapungai
ani kana keve katui i pok e matang. 4 Na
mang matan katui kanpo uak e selen na ri
mani kimela angan ia. 5 Na mang matan
katui kian lapo uak si ring iatan kapo tav
angkoai roe, na using parik kapa atogon
roe lava kala polok sumasuma, 6 na sinang

kala ngan amak ia using kapo kovek i mis.
7 Na mang matan katui kipo uak nei ring
kakaulan na kanla polok alak ve nia na kala
palun runguk ia, na parik kalapa uai. 8 Na
mang matan katui kipo uak nei roe roron.
Kipo polok alava na kipo aunai uai alava,
mang matan kipo uai ta 30, na mang matan
ta 60, na mang matan ta 100 alak ani keve
katui i sukal ang." 9 Au na kala antok,
"Man a si kapo atogon talinga, kapo ro ka
longong!"

Lomlomonai i Iesu si akuskus si kankanuai i mengen
(Mt 13:10-17; Lk 8:9-10)

10 Na e mung kata lapo ago papalik, na vap
po ago kuvul ang ve nia kuvul ve 12 na nat i
akalit kilapo susuiai ania ta keve kankanuai
i mengen ang. 11 Na kala antok iria, "Kakami
na malangas i keve bil mumun i vainagoan
si God, sikei riria e komo, kipo longong a
keve bil aongos nei kankanuai i mengen,
12 asi kari gulegule na ki tav sabonai, na asi
kari kokolongong na ki tav nas, vei ki lomon
pokai na God ka lomon suai ani kari keve lau
rikek."

Supsupai i kankanuai i mengen ani katakai i sukal
(Mt 13:18-23; Lk 8:11-15)

13 Na kala sui iria, "Sa, parik mipa malan-
gas a kankanuai i mengen ke? Man
asukang, mi saka malangas an ani mang
matan kankanuai i mengen? 14 Katakai i
sukal kapo sukal a mengen. 15 Mang matan
vap vingaria kapo bil val katui ang kapo
uak e nei selen. Kipo longong a mengen
na sumasuma palau Satan kamepo luk suai
ani mengen i la sukal ang. 16 Au na ria
kita luk a katui val roe ang nei ring iatan,
ria vanang kipo luk na mengen ro na kipo
uruk sumasuma palau. 17 Sikei using kapo
kovek i mis, kana to i lomlomon kapo kudik
palau. Si man a maiten vo vilvil akui kala
serei singina marai mengen ro ang, kala
uak sumasuma palau. 18 Na katui i la uak si
ring kakaulan ang, ninia katala longong a
mengen, 19 sikei keve mamaiten i kuli rina
ke na lomlomonai using ani tauia, na vubuk
using ani mamain ta bil miang kala vil bat a
mengen ro ang na kalapo kovek i uai. 20 Au
na katui i la uak nei roe roron ang, nang
ninia kapo longong a mengen na kalapo
malangas ia. Na kalapo aunai uai alaba
asukang ta 30 na 60 na 100 alakat ani sa i
sukal ang."

Lam ni nei avubus
(Lk 8:16-18)

21 Na kala mengen iria asukang ke, "Au si
tarapo nas ani amunai ani lam ni nei avubus
vo neite pata? Parik tarapa uli atung ania
si kana ring akorong? 22 Using kapo kovek
ta bil katapo ago mumum, na nganlak parik
kapa serei e ring malangas. Vo ta bil katapo
ago nei apupung, na nganlak parik kipa
ulak ia. 23 Man ta si kapo atogon talinga,
kapo ro ka longong!"
24 Au, kala mengen iria asukang ke, "Mi
lomon akit a sa mitala longong ia. Ki abis
singimi angkokoai palau val lau ang mita
abis ia, kuvul ve ngaupap lava. 25 Using man
a si kapo atogon, ki ngaupap ia, na man a si
kapo atogon men lik, io, men lik ang kapo
atogon ia, ki luk suai vang ania."

Kankanuai i mengen ani katui kapo sokopolok

26 Na kala mengen ta, "Vainagoan si God
kapo asukang val igenen kapo sukal nei
kana matang. 27 Na kanla matav na katui
ang kala sokopolok na kala polok alava.
Parik kapa nas ta kapo saka polok an. 28 Roe
papalik kapo pakangai ani katui asi kana
polok na ka uai. Ainoai ina ka kovkov, le na
tis. Akamusai ina kala vaba ta uai. 29 Sikei,
taun kala matukal, nang palau kala rok ia
using kalapo taun ina."

Kankanuai i mengen ani katui i sinapeo
(Mt 13:31-32; Lk 13:18-19)

30 Na kala antok, "Au, tara alalangtongai
ani vainagoan si God ta sa? Vo tara mengen
atokngai ania ta sa? 31 Kapo asukang val
katui i sinapeo. Kapo liklik luai ani keve
katui aongos e kuli rina, 32 sikei man ki sukal
ia ka polok na ka ngakanan ani keve sukalan
aongos, angkoai si ri mani kime ting si
marmarip ina."

Selen i alis ani keve kankanuai i mengen
(Mt 13:34-35)

33 Si keve kankanuai i mengen duk
asukang ke kata akus a ri vap, angkoai si
kari nas. 34 Keve taun katapo mengen iria
si kankanuai i mengen papalik. Sikei man
ninia papa ve kana keve nat i akalit, kapo
atatai aro iria.

Kitmat i rai kala luai
(Mt 8:23-27; Lk 8:22-25)

35 Si tenei ngelik vong i taun ang, kala
antok iria, "Tara kokos aputuk." 36 Na kila
papelek a petau ang na kimela kokos ve nia,
using kalapo gon kuli vul lenginang. Na
mang keve vul kitapo auai ve nia. 37 Na mal
titis kala serei amadot na to kala lak nei vul
na kalapo buk gok. 38 Nia katapo rot kirang
vangang e mung i vul. Na kila pangun ia na
kila antok ia, "Katakai i akalit, parik kupa
ngorem ira? Oring lik tara puka!" 39 Na kala
tapangun na kala atakun a malu asi kana
kamus, "Musik! Luai!" Na malu kala aulei
na luai lava kala pitik. 40 Na kala sui iria,
"Marai sa na mipo leng? Mipo kovek lak i
lomlomon?" 41 Na kilapo leng alava na kipo
sui angpokpokai aniria ta, "Saka igenen an
kana na malu ve to kipo kun longong ania?"

5

Iesu kata vil ato na igenen sangan ta ingua
(Mt 8:28-34; Lk 8:26-39)

1 Na kianla serei e mang palpal i laman
ang e palpal Geraseno. 2 Na kala siang pelek
a vul na mang sikei a igenen kamela duai
ia le nei gom, katapo atogon a malanganto
rikek. 3 Katapo uli ago nei gom, na katapo
kovek i mangsikei kapo angkoai si got akit
ania, kantanem a angus kitmat luai. 4 Using
amiang i taun kitapo got akit ia ta angus
kitmat na voteng, sikei katapo uli tak tok
ani angus, na voteng kapo vil meng ia.
Katapo kovek ta mang sikei kapo atogon
dual angkoai asi teng akit ania. 5 Si keve
taun tenei ias ve tenei vong kapo uli kup
alava pulakai nei gom na kuli keve putput.
Na kapo lamut pok a pukun ina ta iat. 6 Si
vuk taun ang kamela arai ani Iesu e ring
vunga, kala sang asiang taun ia na kanla
soturungai singina. 7 Na kala kup velai ani
kapo songosongo alava ta, "Iesu, nat i God
lakat luai, kupo serei asi kam me vil sa anig?
Napo sokotuk akitmat ua e matana i God ta
ku ago ta vil akui an anig." 8 Using katala
antok ia ta, "Malanganto rikek, ku soung
pelek a igenen ke!" 9 Au kala sui ia ta, "Kam
asan ta si?" Na kala polpol ta, "Kag asan ta
petau using namempo miang." 10 Na kapo
sokotuk ia asi kana ago ta kirikai an aniria
pelek a ring ang.

11 Mang takaman vongo lava kitapo
susuang angasungai i ring ang ngere put,
12 au na kila sokotuk ia, "Ku asok imem taun
a takaman vongo suke ani namem an palak
singiria." 13 Na kala ainak aniria. Au, keve
malanganto rikek ang kila soung na kianla
palak si keve vongo ang. Ria aongos, kipo
asukang ta 2,000, kila doso asiang taun a
ring karkadapan na kianla lus mat. 14 Na
vap po aiveven vongo ang kila sip na kianla
akus nei rina lava na nei keve rina lik. Na ri
vap kila pasal asi kari an arai ani sa katala
serei. 15 Na kimela serei si Iesu na kila arai
ani vo sangan ta ingua ang kapo sinong,
na kalapo kavat, na kalapo vangang tapalas
aro pok, nang a igenen ang petau katapo
ago singina, na kilapo leng. 16 Na vap arai
ang kila akus iria ta nem ang kata serei si
igenen sangan ta ingua ang na ri vongo.
17 Na kilapo sokotuk ia asi kana pasal suai
ani kari rina. 18 Au kalapo kokos na igenen
ang ri ingua kitapo aol ia, kala sokotuk ia
asi kana auai ve nia, 19 sikei parik kapa ainak
ania na kala antok ia ta, "Ku papok ane
rina taun a keve tungam na ku antok iria
ta poisan a nem roron Volava katala abis ia
singim na kata saka ngorem an anim." 20 Au
kala pasal na kanlapo akuskus amalangas
nei palpal i Dekapolis ta poisan a nem roron
a Iesu katala abis ia singina. Na ri vap
aongos kilapo nagat.

Kavulik mat na aina malepen
(Mt 9:18-26; Lk 8:40-56)

21 Na Iesu kala paputuk pok kuli vul ane
mang palpal na vap duk kimela serei aku-
vul singina e ngerelo. 22 Na mang sikei a
ainoinoai i nei lu i kivung, kana asan ta
Iairo, kala serei na kala arai ania na kamela
matung turung e ngono kakina, 23 na kala
sokotuk ia ta, "Kag kavulik lik kalapo ore
asi kana mat. Ku me na kuan amatung a
kungam singina asi kana to pok na ka ago
aro." 24 Au kala pasal kuvul ve nia.

Na petau lava kila rumrumpulit using
aliu ia. 25 Na mang sikei a aina, katapo
uli malepen ta tongmasik asukang ta 12
na matas aongos, 26 na katala pasal taun a
keve katakai i vilvil ato duk, na katala amun
aongos kana togtogon, sikei kana malepen
kalapo rikek luai ani aino. 27 Na katala
longong na akuskus i Iesu, na kala gingging
kolotai alak ania na kanla sigil kana vakup,
28 using kapo lomlomonai ta, "Man naka
sigil lik palau kana vakup, nala roron pok."
29 Na akorong palau tongmasik ang kala sal

tok na kala nasai ania ta pukun ina kalapo
kala pelek na malepen ang. 30 Na Iesu kala
nas ta kitmat ina kala soung pelek ia na
kala tapuk ngules nei liuan i petau ang na
kala sui, “Si kata sigil kag vakup?” 31 Na
kana keve nat i akalit kila antok ia, “Kupo
nas ta kana na petau lava kipo rumrumpulit
ua, na kupo sui ta, ‘Si kata sigil iau?’ ” 32 Na
kala tun aulitai asi kana nas ta si nang kata
mela sigil ia. 33 Au na aina ke kalapo nas
ta kalapo ro, na kalapo tek lengai palau na
kamela matung turung e matana, na kala
mengen amalangas ia ta keve nem tutuman
aongos. 34 Na kala antok ia ta, “Kag kavulik,
kam lomlomon kala vil ato pok ua. Pasal ta
marip. Kam malepen kala tagon.”
35 Vuk taun ang kapo mengen lak, na
mang matan vap i nei lu si ainoinoai ang
kimela serei na kila mengen ta, “Kam kavu-
lik kala mat. Ago ta mang atelan an ani
katakai i akalit.” 36 Iesu parik kapa telan ta
kari ainasai, sikei kala antok a ainoinoai ang
ta, “Ku ago ta leng an, sikei ku lomlomon.”
37 Na kala tubat iria ani ka ago ta sikei ka
using ia, sikei ri Petero ve Iakovo na Ioanes
tasina i Iakovo, ritol papalik. 38 Au, kianla
serei si lu si ainoinoai ang, na kanla arai ani
loek lava na radaupa. 39 Na kala riuk lak na
kala antok iria ta, “Loek na tangis ke i sa?
Kavulik ke parik kapa mat. Kapo rot palau.”
40 Na kila los ia. Sikei kala asok suai aongos
aniria ane komo, na kala songo na tamana
ve rinana i kavulik ang, kuvul ve volo nat po
auai ang ve nia, na kala palak taun a kavulik
ang. 41 Na kala teng a kungana na kala
antok ia ta, “Talita koum.” Supsupai ina
ta “Kavulik lik, napo antok ua, ku tadut.”
42 Akorong palau na kavulik ang kala tadut
na kalapo pasal, using kata lapo 12 kana
matas. Na kila taping alava luai. 43 Na kala
atakun akit iria ta ka ago ta mangsikei ka
nas a nem ke, na kala antok iria asi kari ali
pok ania.

6

Ri Nasaret kita kirikai ani Iesu
(Mt 13:53-58; Lk 4:16-30)

1 Na kala papelek a rina ang ane si kana
rina akorong, na kana keve nat i akalit kila
auai ve nia. 2 Na si taun i atailai kanla
vil akalit nei lu i kivung. Vap miang kila
longong kana akalit na kipo taping. Kipo
sui asukang ke, “Igenen ke kata luk a keve
mengen ke le voi? Nas ke kapo ago singina,
kapo saka nas an? Si saka kitmat an na kapo
vil a keve bil i vilvil ataping ke? 3 Parik kana
na katakai i abis lu ke, rinana ta Maria, na
keve tasina ta Iakovo, Ioses, Iudas na Simon,
na parik ta keve tauna kana kapa ve tara?”
Na kilapo savang singina. 4 Na Iesu kala
antok iria ta, “Katakai i kus amalangas, vei
kavpo atogon asan si mang keve rina, sikei
si kana rina akorong, nei liuan i kana patvap
na mete kana lu, parik.” 5 Au, na e iang parik
kata lapa angkoai si abis ani keve kitmat
i bil i vilvil ataping, sikei kala amatung a
kungana si rukun lik palau na kala vil ato
iria. 6 Kapo taping alava using parik kipa
lomlomon.

Iesu kata asok a 12 na nat asi an abis
(Mt 10:1,5-15; Lk 9:1-6)

Na kala pasal aulit e iang si keve rina si
kana akalit ani ri vap. 7 Na kala songo asung
a 12 na nat ang, na kala asok pongpongua
iria na kala alis iria ta kitmat asi kirikai ani
ri malanganto rikek. 8 Na kala pini akit iria
ta ki ago ta teng an ani mangsikei a bil, sikei
a kipa papalik. Pok ka ago, tepe ka ago,
na kapkap nei laka kapa ka ago. 9 Sikei ki
alak a pauk i kak, na ki ago ta alak an ta
lapongua i siot. 10 Na kala antok iria, “Man
mi ago nei mangsikei a lu, mi ago akorong
e iang, tung si taun ang mi papelek pok
a rina ang singina. 11 Man a mang rina ki
tav ainak animi na kipo misag ani longong
animi, taun mila soung, mi tapngai suai ani
kaponpon e kakimi, asi akalit amalangas
aniria ta kari lau rikek.” 12 Asukang na kila
pasal na kianla akuskus ani ri vap ki lomon
pokai. 13 Na kianla kirikai suai ani mamain
ta ingua, na kianla tiu a mamain ta vap
malepen ta rul i elaio na kila vil ato iria.

Kita vil punuk a Ioanes katakai i asing tauia
(Mt 14:1-12; Lk 9:7-9)

14 Na tulava Erodes kala longong a keve
nem ke using a asan ina kilapo malangas
pulakai ania. Mang matan kilapo mengen
ta Ioanes katakai i asing tauia kala to pok.
Tukulai ina kapo atogon a kitmat ke asi
vil ani keve nem ke. 15 Na mang matan
kipo mengen ta nia nang a Elias. Na mang
matan kipo kun antok ta kapo katakai i
kus amalangas asukang val keve katakai i
kus amalangas ang aino. 16 Sikei Erodes
kala longong na kala antok ta, “Ioanes nau

natala lam rongok ia, sikei kana kala to
pok." [17] Using Erodes katala asok asi teng
akit ani Ioanes na ki got ia na alakai ania
nei lu i akangbat. Tukulai ina si Erodias,
kisngana i tasina Pilipo, using kata lapo
osongon ia. [18] Using Ioanes katapo uli men-
gen ani Erodes ta, "Parik kapa korong ta
ku osongon pok kana aina na tasim." [19] Na
Erodias kala marala ia na kalapo atogon a
vubuk ani ka mat, sikei parik kapa angkoai,
[20] using Erodes kapo leng ani Ioanes using
kapo nas ta kapo igenen korong na daus
kapa. Asukang na kala aiveven aro ia.
Katapo mangal kana keve mengen na kat-
apo uli buk longong ania kantanem katapo
vinga bungus ania. [21] Sikei si mangsikei a
taun, Erodes kala vil kana matan angan i
ingus ania na kala songo kana keve ain-
oinoai na keve vap i visvis na keve vap
posongan i Galilaia. [22] Na si taun ang a
kavulik ang si Erodias kame lapo mika e
mataria na Erodes kuvul ve vap lava ang
kilapo mangal ia. Au na tulava kala antok
a kavulik ang ta, "Man kupo buk ta mang
nem ku posong ia na naka alis ua tatana."
[23] Kala atuvala ta, "Tutuman luai, naka alis
ua ta saka nem an man ku aikut ia. Man
kupo buk a palpal lava i kag togtogon naka
alis ua." [24] Au, kala soung na kanla sui a
rinana ta, "Au, saka nem an kana naka aikut
ia?" Na kala antok ia ta, "Vangang i Ioanes."
[25] Na kala sang alak pok na kala antok ta,
"Kana palau akorong ku alis iau nei gapai
ta vangang i Ioanes katakai i asing tauia."
[26] Na tulava kala vinga makus alava, sikei
using katala atuvala tatana, na keve vap
lava kipo sinong, asukang na parik kapa
angkoai si misag ani sa katala posong ia
singina. [27] Asukang a tulava kala asok a
ararai bat ta kan luk le na vangang ina. Na
kanla lam rongok a ngona nei akangbat,
[28] na kamela serei ta vangang ina nei gapai,
na kala alis ia si kavulik ang, na kavulik ang
kala alis ia si rinana. [29] Na kana keve nat i
akalit kila longong na kimela asalak le na
pukun ina na kianla amatung ia nei mata i
mat.

Iesu kata amasung a petau tavirimok
(Mt 14:13-21; Lk 9:10-17; Io 6:1-14)

[30] Na keve aposel ang kimela serei akuvul
pok si Iesu na kimela akus ia ta sa kita vil
ia na sa kita akalit tatana. [31] Na kala antok
iria, "Mi me. Tara pasal akipai papalik ane
si ring vauvau asi an ausai tapai." Using
vap miang kitapo pasal angpok pulakai na
parik kipa angkoai taun asi ago aro vo
angan kapa. [32] Na kila kokos kuli vul na kila
pasal ane si mang ring vauvau si an ago
papalik. [33] Sikei vap miang kila arai kinle
aniria, na kila sang e selen palau le nei keve
rina aongos, na kianla serei aino aniria.
[34] Na kanla siang sabonai ani vap duk, na
kalapo ngorem iria using kipo asukang ta
ri sipsip kovek i vo aiveven aniria. Na
kala tutapongai asi kana mengen akalkalit
aniria ta keve bil miang. [35] Na kala ngelik na
kana keve nat i akalit kimela serei singina
na kila antok ia ta, "Ring ke kapo vauvau na
kalapo angasungai a vong. [36] Asok iria taun
a mang keve rina asung asi kari an samui ta
kari pok asi angan." [37] Sikei kala antok iria
ta, "Nami akorong mi li pok iria." Na kila sui
ta, "Au, kupo buk ani namem an samui pok
ta kapkap tavirimok asi kamem alis aniria
tatana?" [38] Na kala sui iria ta, "Mipo togon a
poisan a saui? Mianla arai tapai." Na kianla
arai tapai na kimela antok ia ta, "Palpalima,
na pongua na ien kapa." [39] Na kala asok iria
aongos ta ki sinong si kuvkuvulan si ring
ro. [40] Na kila sinong angusing si kuvkuvulan.
Mang matan si kuvkuvulan i 100 na mang
matan si kuvkuvulan i 50. [41] Na kala luk a
palpalima na saui ang na pongua na ien na
kala tarak ane metekuku, na kala posong
aro ia, le na kala tevetevek a saui ang dong
a keve nat ang asi kari lilis aliu ani ri vap
tatana. Na kala kun abis ania asukang si
ngono ien ang kapa. [42] Na riria aongos kila
angan na kila masung aro. [43] Na kila lukluk
akuvul a keve inongos i saui ve ien na kila
asiang aduk a 12 na tepe lava tatana. [44] Na
vap tauan ang kita angan, tataot iria katapo
5,000 aongos.

Pasal kuli laman
(Mt 14:22-33; Io 6:15-21)

[45] Akorong palau kala asok kana keve nat
i akalit ta ki kokos aputuk aino ane Betsaida
na nia asi kana asok suai tapai ani petau
ang. [46] Na kala posong atatung suai tapai
aniria na kala kik lak ane kuli putput asi
kana an sokotuk. [47] Na kala sagupgupan, na
vul kanlapo ago nei liuan i laman, na nia
papalik lak e ring kolo. [48] Na kala arai ta kipo
abis alava si kalip using kipo suak a malu. Si
tapading i tangat kala pataun iria na kapo

pasal aliu kuli laman, asi kana an liu tul
aniria. 49 Sikei kila arai ania si po pasal kuli
laman ang na kila sekpat ta ingua, na kila
angaloiai i leng. 50 Using riria aongos kitala
arai ania na kila leng alava. Sikei akorong
palau kala mengen iria na kala antok ta,
"Akos. Nau palau kana. Mi ago ta leng
an." 51 Na kala kokos ve ria na malu ang kala
aulei na kipo taping velai ani sugul 52 using
parik kipa lomlomonai akit ani saui ang kita
angan ia. Vangang iria kapo tav tapalas aro.

Iesu kata vil ato ri vap malepen e Genesaret
(Mt 14:34-36)

53 Au, kila paputuk luai ane mang palpal
na kianla ung alak e Genesaret, na kila
rukang. 54 Na taun ang kila siang, ri vap kila
arai kinle ania, 55 na kila sang angtaliungai
taun a matan rina asung na kianla asalak le
na mamain ta vap malepen kuli pata taun a
rina ang kitala longong ta kapo ago singina.
56 Na e voi pulakai, si rina lik vo rina lava
na mang matan ring katan serei singina,
kitapo amatung kari keve vap malepen nei
vaia, na kila sokotuk ia asi kana ainak ani ki
sigil na ngising palau i kana vakup. Au na
taun ang kian lapo sigil ia, ria aongos kilapo
to.

7

Akalkalit si ri vap lava aino
(Mt 15:1-20)

1 Ri Parisaio kimela serei singina kuvul
ve mang matan vap malangas ani saupai le
Ierusalem, 2 na kila arai ani kana keve nat
i akalit si po angan tav sunep kunga aro
aino val kapo ro val kari saupai. 3 Using ri
Parisaio ve ri Iudaia aongos kipo usiusing
a akalit si ri vap aino ta man parik kipa
sunep aro aino ki ago ta angan an. 4 Na ki
ago kapa ta angan an ani pok kita samui ia
nei ring i atos man parik kitapa galui adaus
aro aino ia. Na kapo atogon mang matan
saupai duk kipo using ia val galui aro ani
kap, avubus, gapai, vebe na pata. 5 Au, na
ri Parisaio na vap malangas ani saupai ang
kila sui ia ta, "Au kapo sa na kam keve nat
i akalit parik kipa using a laulauan si keve
tivura na kipo tav sunep aro aino tapai na ki
angan?" 6 Na kala antok iria, "Esias kata kus
amalangas aro ta nami na vap kapau, val
nei salsalik ta, Vap ke kipo mamaila anig ta
ngururia palau, sikei nei pakangat iria kipo
ago avunga luai anig. 7 Kipo soturungai
kapau palau singig. Na kipo mengen alava
ta kari keve lomlomonai palau asukang val
kapo akalkalit tutuman. 8 Mipo lakau
na asok tapai si God na milapo kolai ania
ta laulauan si ri vap." 9 Na kala mengen
iria, "Mipo katak aro luai asi kami gel ani
kana saupai a God na mipo usiusing kami
laulauan akorong. 10 Arai, Moses kata antok
ta, Ku mamaila ani tamam ve rinam, na si
kapo mengen arikek ani tamana ve rinana,
nia asi mat. 11 Sikei nami mipo antok ta
man a si kapo antok a tamana ve rinana
ta kana keve bil asi pakangai aniria kapo
Korban, nang supsupai ina ta katala alis ia
ane si God, 12 e iang mila atakun ia asi kana
ago ta abis ani lau ro ani tamana ve rinana.
13 Sukana, milapo lomon apalau na mengen
si God, using mipo teng akit si kami keve
sausaupai. Na mang keve bil duk kapa mipo
vil ia asukang."

14 Na kala songo akuvul pok a ri vap na
kala antok iria, "Nami aongos, mi longong
iau na mi malangas. 15-16 Nem kapo pasiang
nei vinga parik kapa angkoai si vil avisuk
ani igenen. Sikei sa kapo soung le neina,
nia vanang kapo vil avisuk ia." 17 Na kala
papelek a petau ang ane nei lu na kana
keve nat i akalit kila sokotuk ia ta ka atatai
amalangas iria ta kankanuai i mengen ke.
18 Na kala antok iria ta, "Nami kapa mipo
tav malangas? Sa, parik mipa malangas
ta sa kapo pasiang nei vinga parik kapa
angkoai si vil avisuk ani igenen? 19 Using
parik kapa pasiang asi kana an ago akit,
kapo pasiang ane nei vinga le na kanpo
soung suai pok." Si oring ke katapo men-
gen amalangas ta mamain ta pok aongos
kipo ro asi angan. 20 Na kala antok, "Sa
kapo soung le neina i igenen, nia vanang
kapo vil visuk ia. 21 Using le nei vinga
keve lomlomonai rikek ki serei val panik,
ainau, daung, 22 putuk osongon, neikitung
na mang matan lau rikek. Kapau, asosol,
mangal musik, mengen musik, alalakas na
nio. 23 Ria aongos na keve lau rikek ke
kipo ago nei vinga nang kipo vil avisuk a
igenen."

Lomlomon si aina le Suropoinikis
(Mt 15:21-28)

24 Au, kala papelek a rina ang na kala
pasiang taun a palpal i Turo. Na kanla
riuk lak nei mang lu amunai ani ki ago ta

arai ania, sikei parik kapa angkoai si ka ago
mumun. [25] Sikei, mang aina, kana kavu-
lik malanganto rikek katapo aol ia, kala
longong ta kapo ago, na sumasuma palau
kamela serei singina na kamela oroturung
e ngono kakina. [26] Aina ke kapo ainan
Elas, na kana rina e palpal Suropoinikis, na
kala aikut ia si kana lu suai ani ingua ang
pelek kana kavulik. [27] Na kala antok ia ta,
"Angangan amasung aino na ri nat lik using
parik kapa ro asi luk ani pok si ri nat lik na
apus ani kauvek tatana." [28] Na kala antok
ia, "Kapo ro volava, sikei apok ri kauvek
neite pata kipo nas ani angan ani inongos
i pok si ri nat lik." [29] Na kala antok ia ta,
"Using kupo mengen asukang, ku papok.
Ingua ang kala papelek kam kavulik." [30] Au
kala papok ane nei lu na kanla serei sabonai
ani kana kavulik kapo matung kuli pata na
ingua ang kala kovek.

Iesu kata vil ato na tapo

[31] Na kala anguan tadut pelek pok an ani
palpal i Turo, na kala palak ane Sidon na
kala paliu asi kana an serei si laman tat-
apulitai, Galilaia, na kapo paliu nei palpal
Dekapolis. [32] Na kianla songo dong ia ta
mang igenen katapo talinga bot na kapo
tava ani mengen. Na kila aikut ia ta ka
amatung a ngono kungana singina. [33] Na
kala songo papalik akipai ania pelek a petau
lava ang na kala atung a piupiu i ngono
kungana nei ngono talingana na ka kanus
na kala sigil a kalkalame ina. [34] Na kala tarak
alak ane metekuku na kala aus asinong
na kala antok na igenen ang ta, "Epata."
Supsupai ina ta "Tavas." [35] Na talingana
kala tapalas na kalkalame kudik ang kala
ro na kana mengen kala saling aro. [36] Na
kala sokotakun a vap ang ani ki ago ta akus
an tatana. Sikei, kantanem kata atakun
amadot iria, kila akuskus alava. [37] Na kipo
taping alava luai na kipo mengen ta, "Keve
bil aongos kapo vil ia kapo vil aro palau iria.
Kapo iton a ri tapo asi kari mengen na ki
longong korong kapa."

8

Iesu kata amasung a petau tavirimok
(Mt 15:32-39)

[1] Si pangau i taun ang, mang petau lava
kimela serei akuvul pok, na kitapo kovek i
pok, na kala songo akuvul kana keve nat i
akalit na kala antok iria ta, [2] "Napo ngorem
a petau ke using lenginang kitala ago na
potol a taun ve nau, na kipo kovek i pok.
[3] Man naka asok suai palau aniria velai ani
buk angan, kianla ngau alava e selen using
mang matan iria le ring vunga." [4] Na kana
keve nat i akalit kila sui ia ta, "Au, tara luk
pok e voi aniria? Using a ring ke kapo ring
palau." [5] Na kala sui iria ta, "Poisan a saui
nang mipo atogon ia?" Na kila antok ta,
"Limalengua." [6] Au na kala asok na petau
ang asi kari sinong aongos e vunep, na kala
luk a limalengua na saui ang na kala posong
ro, na kala tevek ia na kalapo alis ia si kana
keve nat i akalit asi kari sasagi ani ri vap
tatana, na kilapo lilis a petau ang tatana.
[7] Kitapo atogon a rukun ien lik kapa na kala
kun posong ro singina na kala asok iria ta ki
kun tavai kapa ania. [8] Na kila angan na kila
masung. Au na kila lukluk akuvul na keve
inongos i pok ang na kala serei asukang ta
limalengua na tepe duk. [9] Kitapo asukang
ta 4,000 na vap aongos. [10] Na kala asok
suai aniria, na kala kokos kuli vul ve kana
keve nat i akalit na kila pasal ane palpal
Dalmanuta.

Kipo buk ta akanangai
(Mt 16:1-4)

[11] Na ri Parisaio kimela serei asi kari
anggegelai ve nia, na kila asok ia ani ka abis
a mangsikei a akanangai le metekuku, asi
kari atokngai ania. [12] Na kala aus asinong na
kala antok ta, "Ani sa na polpolokan i taun
ke kipo buk a akanangai? Napo mengen
atutuman luai animi ta ka kovek luai ta
mang akanangai ani polpolokan ke." [13] Na
kala papelek iria na kala kokos aputuk kuli
vul ane mang palpal.

Yeast si ri Parisaio ve Erodes
(Mt 16:5-12)

[14] Kitala lomon taun ani luk saui le. Ring
sikei palau katapo sinong kuli vul. [15] Na kala
antok akit iria ta, "Mi arai aro na mi aiveven
imi pelek a yeast si ri Parisaio na si Erodes
kapa." [16] Na kilapo angmemengenai musik
ta, "Tarapo kovek i saui." [17] Sikei Iesu kalapo
malangas ia na kala sui iria ta, "Sa tukulai
ina na mipo angmemengenai ta mipo kovek
i saui? Sa, parik mipa malangas lak? Mipo
kovek i nas lak? Vei vingami kavpo tabat
nganing? [18] Mipo atogon mata sikei mipo
tav arai. Mipo atogon talinga kapa sikei
mipo tav longong. Sa, parik mipa lomon
akit [19] a taun ang nata tevek a palpalima

na saui dong a 5,000 na vap ang singina?
Poisan a tepe lava mita asiang aduk ia ta
inongos i pok?" Na kila antok ia ta, "12."
20 "Au na limalengua na saui ani 4,000 na vap
ang, poisan a tepe lava mita asiang aduk
ia?" Na kila antok ia ta, "Limalengua." 21 Na
kala sui iria ta, "Mipo kovek i nas lak?"

*Iesu kata vil ato na igenen mata ba e Bet-
saida*

22 Na kianla serei e Betsaida na mang vap
kila songo dong ia ta mang igenen ba na kila
sokotuk ia ta ka sigil ia. 23 Na kala teng a
kungana i ba ang na kala ausingai asoung
ania pelek a rina. Na kala kanus dong a
matana na ka amatung lakat a kungana
singina na kala sui ia ta, "Kupo arai korong
ta ring bil?" 24 Na kala gelegelep na kala
antok ta, "Napo arai ani ri vap, sikei kipo
bil val ri ei kipo pasal." 25 Na kala amatung
pok a kungana e matana, na kala arai akit,
kala tapalas a matana na kala ararai aroron
luai. 26 Na kala asok ia taun kana lu velai ani
kala atakun ia ta, "Ku ago ta an serei an e
nei rina."

*Petero kata mengen amalangas ta Iesu
(Mt 16:13-20; Lk 9:18-21)*

27 Na Iesu kala pasal aliu ve kana keve nat
i akalit ane si mang keve rina e Kaisareia
Pilipo. E nei selen kanlapo sui kana keve nat
i akalit ta, "Ri vap kipo kin iau ta nau a si?"
28 Na kila antok ia ta, "Ioanes, katakai i asing
tauia, na mang matan kipo antok ta Elias,
na mang matan ta mangsikei iria mamain
ta katakai i kus amalangas." 29 Na kala sui
iria ta, "Au, na nami, mipo kin iau ta nau a
si?" Na Petero kala ngenget ia ta, "Numai a
igenen i akanangai." 30 Na kala sokotakun
iria ta ki ago ta antok an ani mangsikei
tatana.

*Iesu kapo mengen aino ta ka mat na ka
tadut pok
(Mt 16:21-28; Lk 9:22-27)*

31 Na kalapo mengen i amalmalangasai
aniria ta igenen i pukun ka sunguk a keve
vilvil akui miang, na ri vap lava na keve
ainoinoai si ri katakai i sula ve ri vap malan-
gas ani saupai ki misag ania na ki raung
ia, na e mung i potol a taun, ka tadut pok.
32 Na katapo mengen amalangas aroron luai
aniria. Na Petero kala songo ia ane ngising
na kanlapo tatapokai ania. 33 Sikei kala
taval na kala arai ani kana keve nat i akalit
na kala tatapokai ani Petero ta, "Pasal e
mung ig, Satan. Using parik kupa auai ve
lomlomonai si God, sikei kupo auai ve lom-
lomonai si ri vap." 34 Na kala songo asung ri
vap kuvul ve kana keve nat i akalit na kala
antok iria ta, "Man a mangsikei kapo buk
using anig, ka uli auak suai ani lomlomonai
ania pok, na ka asalak kana ngakputuk
na ka using iau. 35 Using ninia kapo buk
aiveven aroron ani kana to, ka amun ia.
Sikei ninia kapo amun kana to anig na ani
akus ro, ka teng ia. 36 Using man a igenen
ka atogon a keve bil aongos kuli rina na ka
mat, keve bil ang ki saka pakangai ania?
37 Arai, tara samui pok kara to ta sa? 38 Using
man a sikei kapo mumurung anig na ani kag
mengen, nei liuan i vap putuk osongon ve
bil arikek i taun ke, igenen i pukun kapa ka
kun mumurung ania si taun man ka serei
pok ta miminaungan i tamana ve mamain
ta angelo

9

daus." 1 Na kala antok iria, "Napo men-
gen atutuman luai animi ta mang matan
kana kipo tung e ke, parik kipa mat tung si
ki arai ani kana vainagoan a God kame serei
ta kitmat."

*Ararai i pukun i Iesu kala sakol
(Mt 17:1-13; Lk 9:28-36)*

2 Na kala liu tapai a limalesikei a taun na
Iesu kala songo le na ri Petero ve Iakovo
na Ioanes, ritol papalik, na kala ainoai alak
aniritol ane si mangsikei a put lakat. Na
kanla sakol e mataritol. 3 Na kana maus vo la
mang posok luai, tav angkoai ve mangsikei
i kuli rina kapo galui vakup asukang. 4 Na
Elias ve Moses kilongla tu aserei na kilong-
mela angmemengenai ve Iesu. 5 Na Petero
kala antok a Iesu ta, "Kapo ro anira si me
ago e ke. Namemtol atung ta potol a ralai,
ta sikei anim, na mang sikei ani Moses na
ta mang anu ani Elias." 6 Using parik kapa
nas ta ka saka mengen an, using kitolpo
leng arikek. 7 Na mang kuku kamela apung
iria. Na kalinga kala mengen nei kuku,
"Kana kag nat ro, napo buk alava ia, mi lon-
gong ia." 8 Akorong palau na kitola anguan
ararai an, na kitola tav arai ani mang si ve
ritol, Iesu papalik. 9 Au na taun kitolapo
kik siang pok pelek a kuli put ang, kala
atakun iritol ta kitol ago ta antok an ani
mang anu ta saka nem an kitoltala arai ania

tung si igenen i pukun kala tadut pelek a
mat. [10] Asukang a kitola teng akit a mengen
ke na kitolpo sui angpokpokai aniritol ta
supsupai i vuk mengen ke tadut pelek pok
ani mat. [11] Na kitola sui ia ta, "Au, marai
sa na vap malangas ani saupai kipo antok
ta Elias kame serei aino tapai?" [12] Na kala
antok iritol ta, "Elias kame serei aino ani
kame vil aro na keve bil aongos. Marai sa
kita salik ia ta igenen i pukun ka kui alava
na ri vap asi kari kirikai ania? [13] Sikei napo
antok imi ta Elias lenginang kata mela serei,
na kitapo vil a keve lau rikek e matana si
selen ang riria akorong kitapo uruk singina,
asukang val mengen i salsalik kapo mengen
tatana."

Iesu kata vil ato na nat ingua kata aol ia
(Mt 17:14-20; Lk 9:37-43a)

[14] Na kitolanla serei si keve nat i akalit
sabonai ani petau lava si po ago kuvul ve
ria, na mang keve vap malangas ani saupai
kilapo anggegelai ve ria. [15] Na petau ang
kila arai ania na kipo taping arikek na kila
sang kamakamal ia na ki lulun ia. [16] Na kala
sui iria, "Mipo anggegelai kana ta saka nem
an ve ria?" [17] Na mangsikei a igenen nei
liuan i petau ang kala ngenget ia asukang
ke ta, "Katakai i akalit, natame serei singim
ta kag nat, using a ingua kapo aol ia na
kapo tav mengen. [18] Keve taun, man a ingua
ka serei singina, kapo so tatana ane vunep,
rere kapo siang e amangana na kapo ngut
ngisa, na kapo amadot a pukun ina. Natala
sokotuk kam keve nat i akalit asi kari lu suai
ania sikei parik kipa angkoai." [19] Na kala
antok iria ta, "Nami na matan polpolokan
tav lomlomon. Poisan lak a taun si kag ago
ve nami? Poisan lak a taun si kag telan
tatami? Sunguk ia ane singig!" [20] Au, kila
sunguk ia na akorong palau si vuk taun ang
ingua ang kala arai ania na kala so angpok
pulakai ta nat ang ane vunep na kapo saul
angpok velai ani rere i mat. [21] Na kala
sui a tamana ta, "Poisan a taun katala bil
asukang ke?" Na kala antok ia ta, "Le si lik-
lik. [22] Taun miang ingua ke kapo buk raung
punuk ania na mang matan taun kapo so
tatana ane nei kut na ane nei laman kapa.
Man kupo angkoai si pakangai animem,
kapo ro, ngorem imem." [23] Na Iesu kala
antok ia ta, "Man kupo angkoai? Keve bil
aongos nang kapo angkoai man kupo lom-
lomon." [24] Akorong palau na tamana i nat
ke kala songosongo ta, "Napo lomlomon,
ku pakangai ani kag lomlomon using kapo
liklik!" [25] Na Iesu kala arai ta petau ang kime
lapo duk na kala kirikai suai ani ingua ang,
"Numai, ingua vil apo ang, ku soung pelek
ia! Ku ago luai ta anguan aol an ania!"
[26] Na kala kup alava na ka anguan so pok an
tatana na kala soung pelek ia. Na nat ang
kalapo matung val igenen la tapikon. Na
amiang iria kilapo antok ta kala mat. [27] Sikei
Iesu kala teng ia e kungana na kala tadut.
[28] Au na kala palak nei lu na kana keve nat
i akalit kianla sui papalik ia ta, "Sa tukulai
ina na parik namemtapa angkoai si lu suai
ania?" [29] Na kala antok iria ta, "Si sokotuk
papalik tarapo angkoai si lu suai ani anu
asukang ke."

Iesu kata vapongua i mengen ta ka mat na ka tadut pok
(Mt 17:22-23; Lk 9:43-45)

[30] Na kila papelek a rina ang na ki paliu e
Galilaia. Parik kapa ainak ta ki nas ta kalapo
ago e iang, [31] using kapo buk atatai ani kana
keve nat i akalit asukang ke ta, "Igenen i
pukun ki alis suai ania e kungaria i ri vap
na ki raung ia na e mung i potol a taun ka
tadut pok." [32] Sikei parik kipa malangas ta
supsupai i mengen ang, na kipo lolokovo si
sui ania tatana.

Si kapo aino?
(Mt 18:1-5; Lk 9:46-48)

[33] Na kianla serei e Kaparnaum na e nei
lu kala sui iria ta, "Mitapo anggegelai ta sa
nang e selen?" [34] Sikei parik kipa ngenget
ia using kitapo anggegelai e selen ta si iria
kari ainoinoai. [35] Na kala sinong na kala
songo na 12 na nat i akalit na kala antok
iria ta, "Man a igenen kapo buk asi kana
ainoinoai, ka igenen palau, na ka asosokai
si ri vap." [36] Na kala songo na mang nat lik
na ka atung ia nei liuan iria na ka sovai ia
na kala antok iria ta, [37] "Si kapo ainak ani
sikei a nat lik asukang ke si asan ig, e iang
kapo ainak anig. Na si kapo ainak anig,
parik kapa ainak anig, sikei kapo ainak ani
vo asok ang anig."

Si kapo tav tubat anira kapo tung ve tara
(Lk 9:49-50)

[38] Na Ioanes kala antok ia ta, "Katakai
i akalit, namemta arai ani mang igenen
katapo kirikai suai ani ingua si asan im,
sikei namemta atakun ia using parik kapa

mangsikei ira." [39] Sikei Iesu kala antok iria
ta, "Mi ago ta atakun an ania. Arai, man
a mangsikei kapo vil a bil i vilvil ataping
si asan ig, parik kapa angkoai si mengen
arikek sumasuma anig, [40] using man a si
kapo tav tubat anira, kapo tung ve tara
nang. [41] Using napo mengen atutuman
luai animi ta man a si ka alis imi ta men
laman asi inum, using mipo sunguk a asan
i igenen i akanangai, tutuman luai parik
kapa angkoai si ngau kap ani kana seupok.

Uak si lau rikek
(Mt 18:6-9; Lk 17:1-2)

[42] Man a si ka asavang a sikei i keve nat lik
ke, ka pen ro ania man ki pala a iat maiten
e ngona na ki asuai ania nei laman. [43-44] Man
a mang palpal kungam katala vil ua si uak
si lau rikek, ku li tok suai ania. Kapo ro
ta ku palak si to asikei ta sikei a pal kunga
palau, vei la asuai anim ve ngono kungam
aongos nei kut lava i saupai, si kut ang
kapo ni asikei. [45-46] Na man a mang palpal
kakim katala vil ua si uak si lau arikek, ku
lam putuk suai ania. Kapo ro ta ku palak
si to asikei ta sikei a pal kak palau, vei
la asuai anim ve ngono kakim aongos nei
kut lava i saupai. [47] Na man a mang palpal
matam katala vil ua si uak si lau rikek, ku
ruvel suai ania. Kapo ro ta ku palak nei
vainagoan si God ta sikei a palpal mata
palau, ani ki asuai anim ve ngono matam
aongos nei kut lava i saupai, [48] si ring ang ri
kanipa ki se asikei a pukun iria singina na
kut ang parik kapa angkoai si mat singina.
[49] Arai, ri vap aongos, kut ka ni adaus iria
val makasim. [50] Makasim kapo bil ro. Au na
man a makasim kala tamus a namin ina, mi
saka vil anaminan an pok ania? Kapo ro ta
makasim ka ago singimi na mi ago kuvul si
marip."

10

Lau i putuk osongon
(Mt 19:1-12)

[1] Na kala papelek a ring ang ane palpal
Iudaia na kala paputuk a sung ang Iordanes.
Na petau lava kimela serei pok singina na
kala akalit iria val kapo uli vil ania. [2] Na
mang matan Parisaio kitapo buk atokngai
ania na kila sui ia ta, "Au si kara saupai
kana kapo ainak ani tauan asi kana asuai
ani kana aina?" [3] Na kala sui pok iria ta,
"Moses kata alis imi ta saka saupai an?"
[4] Na kila antok ia ta, "Moses kata ainak ani
tauan ka salik kana mengen i misag, le na
ka asuai ania." [5] Sikei Iesu kala antok iria
ta, "Using a vingami katapo kitmat, na kata
alis imi ta saupai ang, [6] sikei le kabang le
si taun i asisinong God kata asinong iria
tauan na aina, [7] nang tukulai ina tauan
ka papelek a tamana ve rinana na kame
ago kuvul ve kana aina, [8] na kilongla sikei
palau a pukun. Sukana vang, parik kilo-
nglapa anguan pongua an, kilonglapo sikei.
[9] Asukang a sa na God katala pala kuvul ia,
ka ago ta mangsikei ka luang ia." [10] Au, nei
lu na kana keve nat i akalit kianla susuiai
ania ta keve nem ang. [11] Na kala antok iria
ta, "Man a mangsikei katala kamus si kana
aina na kanla osongon ta mang anu, sukana
kapo abis a lau rikek taun ia. [12] Na man a
aina katala kamus si kana tauan na kanla
osongon ta mang anu, sukana kapo abis a
lau rikek."

Iesu kapo amatung kunga si ri nat kavulik lik
(Mt 19:13-15; Lk 18:15-17)

[13] Na kimela serei ve ri nat kavulik lik
taun ia ani kame amatung kunga singiria,
na kana keve nat i akalit kimela marala suak
iria. [14] Na Iesu kala arai ani oring ke, kala
marala na kala antok iria ta, "Mi lomon suai
ani ri nat lik ane singig. Ago ta atakun an
aniria, using a matan vap val ria, kakaria
vang na sinsinongan si kana vainagoan a
God. [15] Napo mengen atutuman imi ta man
a sikei parik kapa ainak val nat lik ani kana
vainagoan a God, parik luai kapa palak."
[16] Na kala vongok iria na ka amatung lakat a
kungana si siksikei iria na kala poso atauia
iria.

Igenen tauia
(Mt 19:16-30; Lk 18:18-30)

[17] Na kalapo tutapong pok kana paspasal,
na mang igenen kala sang taun ia na kamela
sovusulai singina na kala sui ia ta, "Katakai
i akalit ro, sa naka vil ia ani kakag a to
asikei?" [18] Na Iesu kala antok ia ta, "Sa
tukulai ina na kupo kin iau ta napo ro?
Using God papalik nia kapo ro. [19] Kupo
malangas a keve asok tapai ang ta Ku ago ta
daung an, ku ago ta putuk osongon an, ku
ago ta ainau an, ku ago ta posposo akapau
an mete saupai, ku ago ta kapau an asi
luk palau ani bil si mangsikei, ku mamaila
aro ani tamam ve rinam." [20] Na kala

antok ia ta, “Katakai i akalit, riria aongos
nata using arukup iria le si taun natapo
liklik lak tung kana.” 21 Na Iesu kala arai
velai vinga ro ania na kala antok ia ta,
“Mangsikei a bil lak kupo inongos asi kam
abis ania asukang ke. Ku pasal na ku an
atos ta kam keve togtogon, na ku alis ani
ri vap logo, ani kakam a togtogon roron
metekuku. Na kume using iau.” 22 Taun
kala longong a mengen ang na nono kala
dai velai ni makus lava na kala pasal akipai,
using kapo igenen duk ta togtogon.
23 Na Iesu kala taval taun kana keve nat
i akalit na kala antok iria ta, “Vola kitmat
luai ani igenen tauia si palak nei kana
vainagoan a God.” 24 Na keve nat ang kila
taping ani kana mengen. Sikei Iesu kala
anguan mengen an ta, “Kag inatus, kapo
kitmat luai asi palak nei kana vainagoan a
God! 25 Palak ang si igenen tauia ane nei
vainagoan ang si God, ka kitmat luai ani
papalakan si kamel nei malang i sangum.”
26 Na kilapo taping alava luai, na kipo sui
angpokpokai aniria ta, “Au, man kapo
asukang, si ka angkoai si sapang?” 27 Na Iesu
kala tun iria na kala antok ta, “Ani ri vap
kapo kitmat, sikei ani God, kapo remrem,
using keve bil aongos God kapo angkoai
si vil ania.” 28 Na Petero kalapo mengen
ia ta, “Arai, namemtala papelek a keve bil
aongos asi kamem using anim.” 29 Na Iesu
kala antok ta, “Napo antok atutuman imi
ta man a si ka papelek kana rina, na keve
tasina, tauna, rinana, tamana, kana inatus
vo kana keve matang, si asan ig vo si asan i
akus ro, 30 tutuman luai ka luk pok lak a tauia
tavirimok luai i keve rina, tasina, tauna,
rinana, kana inatus, na kana keve matang
si to ke, na ka luk kapa na vilvil akui, na si
to e mung ka teng a to asikei. 31 Sikei vap
miang kitapo aino, kime aimung, na riria
kitapo aimung, ki an aino.”

Iesu kata vapotol i mengen ta ka mat na ka tadut pok
(Mt 20:17-19; Lk 18:31-34)

32 Na kilapo paspasal e selen alak ane
Ierusalem, na Iesu kapo lili ainoai aniria,
na kipo lomlomonai amiang, na vap po
aimung ang kipo leng. Na kala anguan
songo an ani 12 na nat ane ngising na kala
atatai iria ta keve nem ang ka serei lak
singina. 33 “Arai, taralapo palak vang ane
Ierusalem, na kian alis suai ani igenen i
pukun taun a keve ainoinoai si ri katakai i
sula na keve vap malangas ani saupai, na
kian alis saupai ani kan mat, na ki lis ia e
kungaria i ri vap i ngising, 34 na ki kurek ia, ki
kanus ia, ki sasaup ia na kian raung punuk
ia. Na e mung i potol a taun ka tadut pok.”

Sokotuk si ri Iakovo ve Ioanes
(Mt 20:20-28)

35 Na ri Iakovo ve Ioanes, ngono nat ang si
Sebedaio, kilongmela antok ia ta, “Katakai i
akalit, mang bil namemlongpo buk ua ta ku
abis ia animemlong.” 36 Na kala sui irilong
ta, “Saka nem an milongpo buk ia ani naka
abis ia?” 37 Na kilongla antok ia ta, “Ku
ainak animemlong ta mangsikei kan sinong
si kam palso na mang anu si kam palkais
nei kam miminaungan i sinsinongan.” 38 Na
Iesu kala antok irilong ta, “Parik milongpa
nas a sa milongpo aikut ia. Sa, milongpo
angkoai si inum si kavi ke napo usausa asi
kag inum singina? Sa, milongpo usausa si
luk ani asing tauia ke napo usausa si luk
ania?” 39 Na kilongla antok ia ta, “Namem-
longpo angkoai.” Na Iesu kala antok irilong
ta, “Kavi ke naka inum singina, milong
inum kapa singina, na asing tauia ke naka
luk ia, milong luk ia, 40 sikei si sinong si kag
palso vo palkais, parik vang kapa kakag si
kag posong singina. Ngono palpal ang kapo
kakaria, riria kitala itoiton ia aniria.” 41 Au,
mang sangauli na nat ang kila longong a bil
ke, na kilapo songag ani ri Iakovo ve Ioanes.
42 Na Iesu kala songo akuvul iria na kala
antok iria ta, “Mipo nas a ri vap i ngising,
kari keve vap vo sausaupai kipo aunai lakat
aniria. Na kari keve vap asanan kipo aunai
sausaupai aniria. 43 Sikei parik kapa ro ta ka
asukang singimi. Sikei si man a si kapo buk
ani ka laba singimi, kapo ro ani ka serei a
asosokai singimi aongos. 44 Na si kapo buk tu
ainoinoai animi ka auak ia ani ka asosokai
e kevkev imi aongos. 45 Using a igenen i
pukun kata serei parik asi kari me asosokai
singina, sikei asi kana me asosokai singiria,
na asi kana me mat bat ani vap miang na
asukang ka samui apok iria.”

Iesu kata vil ato na Bartimaio
(Mt 20:29-34; Lk 18:35-43)

46 Na kianla serei e Ieriko. Na taun ang
kalapo papelek a Ieriko ve kana keve nat i
akalit kuvul ve mang petau lava, Bartimaio,
tamana ta Timaio, mangsikei a igenen ba na

katapo uli aikut papakangai, katapo sinong
ngere selen. 47 Na kala longong ta Iesu le
Nasaret, na kala songo alava ta, "Iesu, nat
i David, ku ngorem iau!" 48 Na vap miang
kilapo atakun ia ani ka ago ta mengen an.
Sikei kala songosongo alava luai ta, "Nat i
David, ku ngorem iau!" 49 Na Iesu kamela
tung na kala antok ta, "Mi songo ia." Na
kila songo na igenen mata ba ang, velai ani
ki antok ia ta, "Ku uruk. Tapasuk, kapo
songo nang ua." 50 Na kala kiang suai ani
kana vakup i po apupung, ka laos atung na
kala pataun a Iesu. 51 Na Iesu kala sui ia ta,
"Kupo buk ani naka vil sa anim?" Na ba ang
kala antok ia ta, "Raboni, napo buk asi kag
mata arai." 52 Na Iesu kala antok ia ta, "Ku
pasal. Kam lomlomon katala vil ato ua."
Akorong palau kala ararai aro na kala using
ia e selen.

11

Iesu kata palak val tulava nei Ierusalem
(Mt 21:1-11; Lk 19:28-40; Io 12:12-19)

1 Na kian lapo pasal angasungai i
Ierusalem, asi an serei e Betpage na
Betania, si mulang ang Elaio, na kala
asok a pongua i kana keve nat i akalit
ane no, 2 velai ani mengen anirilong ta,
"Milong pasal taun a rina suke e no, na
man milonganla palak, milong sabonai ani
dongki tanginang kita pala ia, na parik
lak ta mang anu katapa kokos singina.
Milong kunis ia na milong tak ia ane ke.
3 Man a sikei ka sui imilong ta milongpo
vil ia ani sa, milong antok ta Volava kapo
inongos taun ia na ka alis suai sumasuma
pok ania." 4 Au, kilongla pasal na kilonganla
sabonai ani dongki tanginang ang ngere
selen kita pala akit ia si takaman i mang
lu. Na kilongla luang ia 5 na vap po tung
asung ang kila sui irilong ta, "Au, sa na
milongpo luang suai ani dongki tanginang
ang?" 6 Na kilongla ngenget val kana atatai
a Iesu, na kila ainak anirilong. 7 Na kilongla
tak a dongki tanginang ke taun a Iesu na
kilong amatung lakat karilong keve vakup
i po apupung kuluna na kala gon lakat
kuluna. 8 Na vap duk kila kun veleveles ani
kari keve vakup i po apupung e nei selen
na mang matan kipo veleveles pan i ei le
nei uten. 9 Na vap po aino ang kuvul ve
ria e mung kipo songosongo asukang ke,
"Alatun! Atautauia ane si vopo serei ke ta
asan i Volava. 10 Atautauia ane si vainagoan
vopo serei ke si tivura David. Alatun ane
pangkul luai!" 11 Na kala serei e Ierusalem
na kanla palak nei rina i atailai. Na taun
ang kala ararai aongos e iang, using kalapo
ngelik, kala soung suai pok ane Betania ve
kana sangauli na pongua na nat i akalit.

Iesu kata amese na iei
(Mt 21:18-19)

12 Si taun using ina, kilapo papok le Beta-
nia na kalapo buk angan, 13 na kala arai ani
mangsikei a suke kapo tung avunga na kapo
urung. Na kala pasal taun ia asi kana an
ngumut ta ring uai, sikei kanla arai ta kapo
kovek, kapo papanan palau, using parik lak
kapa inuai. 14 Na kala antok ia ta, "Le kana
na asikei ka kovek ta sikei ka angan a uaim!"
Na kana keve nat i akalit kipo longong ia.

Iesu kata vil adaus na rina i atailai
(Mt 21:12-17; Lk 19:45-48; Io 2:13-22)

15 Na kianla serei e Ierusalem, na kala
palak nei rina i atailai na kanlapo lu asoung
a vap po samui na asesel ang nei rina i
atailai. Ka ul aturung a keve pata singiria
kipo sakol kapkap, na keve sinsinongan
singiria kipo atos ta ri uk. 16 Na ka atakun
iria ani ki ago ta asalak an ani kari usausan
alak ane nei rina i atailai. 17 Na kala vil
akalit aniria velai ani mengen ta, "Sa, parik
kitapa salik ia ta, Kag lu kapo lu si sokotuk
ta mamain ta matan vap aongos? Sikei
kana milapo pokai ania asi kana bil val vakil
si ri vap tainau." 18 Na keve ainoinoai si
ri katakai i sula kuvul ve ri vap malangas
ani saupai kila longong a nem ke na kila
gule selen ani ki raung suai ania, using kipo
leng ania using vap duk kipo mangal kana
akalkalit. 19 Au, tenei ngelik vong kila soung
pelek a rina.

Luk malangas le si iei mak
(Mt 21:20-22)

20 Na taun kilapo paliu vauk e selen, na
kila arai ani ei ang kala mak aongos tung si
mis ina. 21 Na Petero kala lomlomonai pok
na kala antok ia ta, "Katakai i akalit, ku arai
ani ei suke kuta varas ia, kala mak aongos."
22 Na Iesu kala polpol ta, "Mi lomlomon ta
God. 23 Napo antok atutuman imi ta man
a si ka asok a mulang ke ta, 'Ku tapasuk
na kuan asuai anim nei laman!' na parik
kapa sugul e lomlomonai ina, sikei kapo
lomlomon ta sa katala kin ia ka serei, ka

asukang palau. [24] Asukang a napo antok
imi ta man mi sokotuk a mangsikei a nem
na mipo lomlomon akit ta mi atogon ia
asukang, tutuman, mi luk ia. [25-26] Man mipo
tung asi sokotuk, mi lomon suai ani lau
rikek si mang sikei, ani tamami e metekuku
ka kun lomon suai ani kami keve lau rikek."

Kipo sui a Iesu ta kana ro asi abis
(Mt 21:23-27; Lk 20:1-8)

[27] Na kianla serei pok e Ierusalem, na
kanlapo pasal nei rina i atailai na keve ain-
oinoai si ri katakai i sula, na vap malangas
ani saupai kuvul ve ri vap lava kimela serei
singina, [28] na kila sui ia ta, "Si saka ro an
kana kupo abis a keve abis ke? Si kata
alis ua ta ro asi abis ania?" [29] Na Iesu kala
antok iria ta, "Naka sui imi ta mang susui,
na man mila polpol aro ia, nau naka antok
imi ta kag saka ro an asi abis ani keve abis
ke. [30] Ioanes si kana asing tauia, kata luk
a ro ang le metekuku vo le si ri vap? Mi
ngenget iau." [31] Na kilapo anggegelai ta,
"Man tara antok ta le metekuku, kala sui ira
ta sa tukulai ina parik taratapa lomlomon
tatana. [32] Sikei, parik kapa kun ro si antok
ta le si ri vap." Kipo leng ani ri vap us-
ing ri vap aongos kipo lomon ia ta Ioanes
katapo katakai i kus amalangas tutuman.
[33] Asukang na kila polpol a Iesu ta, "Parik
namempa nas." Na Iesu kala antok iria ta,
"Nau kapa, parik napa kun antok animi ta
saka ro an kana napo abis a keve abis ke
tatana."

12

Kankanuai i mengen ani vap rikek aiveven matang
(Mt 21:33-46; Lk 20:9-19)

[1] Na kala mengen singiria si kankanuai i
mengen asukang ke, "Mangsikei a igenen
kata sukal kana matang vaen na kala omo
aulitai ania na kala atu ring asi kokomeng
ani uai, na kala abis a lu lakat ipo ararai
bat, na kala alis tapai ani matang ke si
mang keve vap aiveven matang, na kala
pasal akipai ane si mang rina. [2] Na si taun
i kopkopos kala asok a mang asosokai taun
a vap po aiveven matang ang ani kan luk ta
palpal uai i kana matang. [3] Na kianla teng
akit ia, ki vis arikek ia na kila asok suai palau
pok ania. [4] Na kala anguan asok pok an ani
kana mang asosokai na kianla tangai ia e
vangang ina na ki vil amese ia. [5] Na kala
asok a mangsikei na kianla ngapunuk ia. Na
ninia palau a lau ang kita vil ia si mang keve
asosokai duk ang asukang palau. Kita vis
a mang matan na ki raung a mang matan.
[6] Au, kapo atogon a sikei a nat aoleman,
kana nat akorong, na e mung luai kala asok
ia taun a vap ang nei matang using kapo
lomon ia ta, 'Ki mamaila ani kag nat.' [7] Sikei,
vap aiveven matang ang kila angtokai ta,
'Arai ta votauk i togtogon iles. Akos, tara
me vil punuk ia ani kakara na togtogon
ang.' [8] Au kila teng akit ia, ki ngapunuk ia
na ki asuai akipai ania pelek a matang ang.
[9] Au vo tauk i matang ang ka abis sa? Ka
serei na ka vil punuk suai luai ani keve vap
po aiveven matang ang na ka alis a matang
ang si mang vap petekai. [10] Sa, parik kana
mitapa tataot a vuk mengen ke nei salsalik?
Iat ke ri katakai i abis lu kita kilis ia, kana
kala serei a iat talupus luai. [11] Bil ke, Volava
kata asereiai ania, vola miminaungan luai e
matara."

[12] Na kilapo buk teng akit ania using
kilapo nas ta kapo mengen atokngai nang
aniria. Sikei kipo leng ani vap po duk ang,
na kila atolongon ia na kila pasal suai.

Samui takis ane si Kaisar
(Mt 22:15-22; Lk 20:20-26)

[13] Na kila asok a mang matan Parisaio
kuvul ve mang matan i petau ang si Erodes
asi kari an teng akit ania si kana mengen.
[14] Na kianla serei singina na kila antok ia
ta, "Katakai i akalit, namempo malangas
ta kupo igenen atutuman na parik kupa
tarakai ani mangsikei using ri vap kipo
angkokoai palau e matam. Na kupo akalit
atutuman ta selen si God. Sa, kapo korong
ani tara samui takis ane si Kaisar, vo parik?
[15] Tara samui ia vo tara ago?" Na lenginang
kala nas kari kapau na kala antok iria ta,
"Marai sa mipo buk atokngai anig? Me ta
ring kapkap ane ke. Name arai." [16] Na kila
luk dong ia, na kala sui iria ta, "Au, nona i si
kana? Na asan i si kana?" Na kila antok ia
ta, "Ke Kaisar." [17] Au na Iesu kala antok iria
ta, "Mi alis a Kaisar ta sa ke Kaisar, na mi
alis a God ta sa ke God." Na kila sugul alava
ia.

Susui i tadut pok
(Mt 22:23-33; Lk 20:27-40)

[18] Na ri Sadukaio kimela serei singina,
kipo agel suai ani tadut pok, na kila sui ia
ta, [19] "Katakai i akalit, Moses kata salik ia

anira ta man a igenen ka mat pelek kana
aina kovek i inatus, tasina ka osongon pok
ia asi kana aumata nat ani tasina. [20] Katapo
atogon a limalengua na angtasimal, anu
tuan kata osongon kana aina na kala mat
pelek ia kovek i nat. [21] Asukang si anu tasin
kala kun osongon ania na kala kun mat
kovek i nat, na asukang si vapotol ina. [22] Na
limalengua na angtasimal ang kita kovek i
nat. Na e mung luai aina ang kala kun mat
kapa. [23] Si taun i tadut pok, ke si iria ta aina
ke? Using a limalengua na angtasimal kita
osongon tatana." [24] Na Iesu kala antok iria
ta, "Arai, mipo lok singina using parik mipa
nas a mengen i nei salsalik na parik kapa
mipa malangas kana kitmat a God. [25] Using
si to e mung ri vap parik kipa angosongon,
parik. Kian bil val ri angelo metekuku. [26] Au,
na ani tadut pok si ri vap mat, vei parik lak
nganing mipa taot nei buk si Moses ani ei
ang katapo ni? God kata antok ia ta, Nau a
God si Abaram, God si Isak, na God si Iakov.
[27] Parik kapa God si ri vap mat, sikei singiria
kipo to. Kami lomlomonai kapo lok luai."

Saka asok tapai an kapo lavlabat?
(Mt 22:34-40; Lk 10:25-28)

[28] Na mangsikei i vap po malangas ani
saupai kamela serei. Katapo longong iria
si po anggegelai, na kala arai ta kata lapo
polpol aro luai aniria, asukang a kamela sui
ia ta, "Si i keve asok tapai kapo mamaiten
lava?" [29] Na Iesu kala ngenget ta, "Ainoai
ina ta, Mi longong, ri Israel! Volava kara
God kapo sikei palau. Kapo kovek ta mang
Volava. [30] Ku atogon aongos a Volava kam
God, ta vingam aongos, na malanganto im
aongos, na lomlomon im aongos, na kitmat
im aongos. [31] Na vapongua asukang ke, Ku
vinga ro taun a tungam val kupo vinga ro
taun pok ua. Kapo kovek ta mang asok
tapai kapo mamaiten ani pongua ke." [32] Na
igenen malangas ani saupai ang kala antok
ia ta, "Kala ro luai, katakai i akalit, kutala
polpol aro ta kapo sikei palau, na kapo
kovek ta mang sikei, [33] na asi kara atogon
ania ta vingara aongos na lomlomon ira
aongos na kitmat ira aongos, na asi kara
vinga ro taun ani tungara val tarapo vinga
ro taun pok ira. Na kapo mamaiten luai
asi longong ani ngono asok tapai ke ani
tara alis a God ta alilis kita sula ia na mang
matan alilis kapa." [34] Na Iesu kala arai ta
kapo polpol velai ani masam, na kala antok
ia ta, "Parik kupa ago avunga ani kana
vainagoan a God." Na le si vuk pangau ke
riria aongos kilapo lolokovo luai ani sui ania
ta mangsikei a susui.

Igenen i akanangai, tamana ta si?
(Mt 22:41-46; Lk 20:41-44)

[35] Na Iesu katapo vil akalit nei rina i atailai
na kalapo mengen asukang ke, "Kapo saka
bil an na ri vap malangas ani saupai kipo
mengen ta igenen i akanangai kapo nat
i David? [36] David akorong si Malanganto
Gogoai kata posong ta, Volava kata antok
kag Volava ta ku sinong si palso ig, tung si
naka vil a vap po petau ang anim asi kari
ago neite ngono kakim. [37] David akorong
kapo kin ia ta Volava. Asukang a kapo saka
angkoai an si kin ania ta kapo nat ina?" Na
petau lava ang kitapo longong ia, vap la
uruk ani kana mengen.

Iesu kapo porot ri vap malangas ani saupai marai kari lok
(Mt 23:1-36; Lk 20:45-47)

[38] Na si kana akalkalit katapo mengen
iria asukang ke ta, "Mi aiveven si ri vap
malangas ani saupai. Kipo buk pasal pu-
lakai ta maus roron na kipo buk ri vap ki
posong aro singiria nei keve ring i atos, [39] na
kipo pigpig ta keve sinsinongan lava nei
lu i kivung na keve oring mamaila si keve
matan angan. [40] Kipo tainau kari keve lu
ri mainang, na kipo kapau ta posong ani
keve sokotuk vungavunga. Kari amiming
ka tavirimok luai."

Alilis si mainang
(Lk 21:1-4)

[41] Na kapo sinong asung i asisiang ipo
asia alilis na kapo tun ri vap si po asiang
kapkap. Vap tauia duk kimepo kun asiang
ani kari keve alilis lava. [42] Na mangsikei a
mainang logo kamela asiang kana pongua
na vuk kapkap lik luai. [43] Au, kala songo
akuvul kana keve nat i akalit na kala antok
iria ta, "Napo mengen atutuman imi ta
mainang logo ke katala asiang alava luai
ani vap aongos ke kipo asiang kari keve
kapkap, [44] using riria kitala luk tapong le si
kari togtogon i kari tauia na kila alis, sikei
ninia, le si kana logo luai, katala alis asip ta
sa katapo angkoai si kana to aongos."

13

Rina i atailai kime galang ia
(Mt 24:1-2; Lk 21:5-6)

1 Na si taun kalapo soung pelek a nei rina
i atailai mang sikei i kana keve nat i akalit
kala antok ia ta, "Katakai i akalit, ku arai ani
keve at lava si keve lu roron suke." 2 Na Iesu
kala antok ia ta, "Kupo arai ani keve lu lava
ke? Ka serei lak a taun na ka kovek luai i
ngoto roron. Kime galang aongos ia."

Tutapongai i mamaiten
(Mt 24:3-14; Lk 21:7-19)

3 Na kanlapo ago kuli mulang ang Elaio,
ararai aputuk taun ani rina i atailai. Na
Petero, Iakovo, Ioanes na Andereas, ria
papalik ve nia, na kila sokotuk ia ta, 4 "Ku
antok imem, angisan a keve bil ke ki serei?
Na saka akanangai an i taun i kari serei atu-
tuman?" 5 Na Iesu kalapo atatai iria asukang
ke, "Mi aiveven, vei mangsikei nganing ka
kapau imi. 6 Vap miang ki serei na ki posong
pok iria ta asan ig na ki antok ta 'Nau kana
ninia,' na ki kapau a vap duk. 7 Na man mi
longong ta kalapo atogon visvis vo kalapo
angasungai a visvis, mi ago ta leng an using
a keve bil ke ki serei, sikei akamusai ina lak,
parik. 8 Using mang palpal vap ka tapasuk
na ka angvis ve mang palpal vap, na mang
vainagoan ka angvis ve mang vainagoan.
Na mimo ka serei si mang keve rina, na
ka atogon a keve buk angan lava. Keve
nem ke kapo tutapongai palau i kui. 9 Mi
aiveven aro imi, using ki teng akit imi lak
taun a saupai. Ki ngamis imi e nei keve lu
i kivung. Mian tung mete ri ainoinoai na ri
tulava marai ig, asi kami akuskus atutuman
e mataria. 10 Na akus ro, mamain ta patvap
aongos ki luk aino ia. 11 Man ki teng akit imi,
na ki alis suai animi taun a saupai, mi ago ta
urui an ta mi an saka mengen an, sikei mian
mengen ta mengen ang mi luk ia si vuk taun
ang. Using parik ta nami mianpa mengen,
Malanganto Gogoai ka mengen. 12 Igenen ka
alis suai ani tasina asi an raung ania. Inatus
kapa ki puka si tamaria si lau ke. Na ri
tamaria ve rinaria kapa, ki kun mat si kari
inatus. 13 Na ri vap aongos ki mirik animi
marai asan ig, sikei man a si ka tung akit
tung si akamusai ina, ka sapang.

Taun rikek luai
(Mt 24:15-28; Lk 21:20-24)

14 Taun mi arai ani bil vopo nau varas ani
God na kapo goeng rina, ki atung ia si ring
ang kapo atogon tubat singina, vopo taot
a mengen ke, ka lomlomonai aro ania, si
taun ang ria kipo ago e Iudaia kapo ro ki
sip taun a keve mulang. 15 Ninia kapo ago
e komo i lu, ka ago ta riuk lak pok an taun
ani kana togtogon. 16 Na ninia kapo ago e
matang kapo ro ka ago ta papok an ane rina
si an luk ani kana vakup. 17 Pua ta ri aina
vinga na riria kipo atutus popo si taun ang!
18 Mi sokotuk ani nem rikek ang ka ago ta
serei an si taun livus. 19 Using si taun ang ka
atogon a mamaiten tavirimok, na kapo laba
ani keve mamaiten le si tutapong i kuli rina
ke God kata asinong ia, tung si taun ke na
aimung kapa. 20 Na man a Volava parik kapa
vil akudik a taun ang, ka kovek luai ta sikei
e kuli rina ka sapang. Sikei using kana vap
i la songo, asukang a ka vil akudik ia. 21 Si
taun ang man a mangsikei ka antok imi ta,
'Mi arai, igenen i akanangai kana!' vo 'Nia
sukana ia!' mi ago ta lomlomon an tatana,
22 using a mang matan igenen i akanangai na
katakai i kus amalangas kapau ki me serei.
Ki me serei na ki vil a keve akanangai na
keve bil i vilvil ataping asi kari me atokngai
asi ausingai alok ani kana vap i songo na
God. 23 Mi aiveven! Natala atai usausa imi
aino ta saka keve bil an ki serei lak.

Serei pok si igenen i pukun
(Mt 24:29-31; Lk 21:25-28)

24 Sikei si taun ang, e mung i mamaiten
lava ang, makarap ka vong gup, na ulen
parik kapa anguan mang an, 25 na ri kalto
ki uak asiang le metekuku, na keve kitmat
e metekuku ki mimo. 26 Na si taun ang ki
arai ani igenen i pukun ka serei kuli kuku
ta kitmat lava na miminaungan. 27 Na ka
asok kana mamain ta angelo ani kian songo
akuvul aongos kana vap i la songo, riria
kipo ago si keve palpal aongos i kuli rina na
metekuku.

Luk malangas le si iei
(Mt 24:32-35; Lk 21:29-33)

28 Mi luk malangas si laulauan i ri suke.
Man kala urung atanginang, mila kinle ta
taun sinang roron kalapo angasungai. 29 Na
asukang kapa, man mila arai ani keve nem
ke kala serei, mila malangas ta kalapo an-
gasungai luai e mete takaman palau ani ka
serei. 30 Napo antok atutuman imi, kana

na matan polpolokan i taun ke parik kipa
mat suai aino ani keve bil ke kila serei.
31 Metekuku na kuli rina ka tamus suai,
sikei kag mengen parik kapa angkoai luai si
tamus.

Kapo kovek i si kapo nas a taun
(Mt 24:36-44)

32 Pangau i taun vo vuk taun ina, kapo
kovek i mangsikei kapo nas ia. Ri angelo i
metekuku na kana nat parik kipa nas, sikei
tamana papalik kapo nas. 33 Mi aiveven
na mi usausa, using parik mipa malangas
ta angisan na taun ang ka serei. 34 Kapo
asukang val igenen kata usausa asi kana
pasal ane ring vunga. Taun ang kalapo buk
pasal pelek ani kana rina, kala asok kana
keve asosokai ani ki aiveven kana keve bil
na kala lis iria siksikei ta kana keve abis, na
kala asok a katakai i aiveven takaman asi
kana ararai bat. 35 Asukang a mi aiveven,
using parik mipa nas ta saka taun an na vo
tauk i lu kame serei pok singina, si ngelik
sagup, vo si liuan i vong, vo si no i tangat
lik, vo si makarap kalapo sanglak. 36 Vei
nganing kame serei ataping na kala arai ta
mipo rodot. 37 Sa kana napo mengen imi
tatana, animi aongos ta mi aiveven!"

14

Lilimukai si vil punuk ani Iesu
(Mt 26:1-5; Lk 22:1-2; Io 11:45-53)

1 Au, kalapo pongua na taun lak e no ani
Liuluai, nang a matan angan i saui i tav
tol. Na keve ainoinoai si ri katakai i sula ve
ri vap malangas ani saupai kime lapo gule
selen asi kong mumun ania na ki vil punuk
ia. 2 Using kitapo antok ta si taun i matan
angan ka ago vei nganing ri vap ki visvis.

Aina kata amaus a pukun i Iesu
(Mt 26:6-13; Io 12:1-8)

3 Si taun ang kalapo ago e Betania nei lu
si Simon vo tapak ke, na katapo angan, na
mangsikei a aina kamela serei, na katapo
teng a ese laman sain roron luai na kapo
samui lava luai kapa. Na kala putuk a
ese ang na kala tiuai ani rul sain ro ang e
patuna. 4 Na mang matan vap e iang kilapo
songag na kipo angsusuiai asukang ke ta,
"Sa tukulai ina na kipo amun palau a rul
sain roron ke? 5 Using man kita atos tatana,
oro kila luk a 300 na kang alak na ki alis ri
vap logo tatana." Na kila ki ia. 6 Sikei Iesu
kala antok iria ta, "Atalipai ania! Marai sa
mipo mengen arikek ania? Kana kapo abis
a mangsikei a bil roron luai anig. 7 Arai, mi
uli ago lak ve ri vap logo, na mipo uli atogon
taun asi pakangai aniria. Sikei nau parik
napa uli ago ve nami. 8 Katala abis a sa kapo
angkoai singina. Katala tiu a pukun ig ta
rul sain ro usausa iau ani mo. 9 Napo antok
atutuman imi ta si saka ring an kuli rina ki
akuskus ta akus ro, akuskus kapa i sa na aina
ke kata abis ia ki kun akuskus kapa tatana
asi rungrungai ania."

Iudas kata ainak ani ka alis suai ani Iesu
(Mt 26:14-16; Lk 22:3-6)

10 Na si taun ang Iudas Iskariot, sikei iria
i 12 na nat i akalit, kanla serei si keve
ainoinoai si ri katakai i sula, using kapo
buk alis suai ania e kungaria. 11 Na vap
la uruk si po longong ani mengen ang,
na kila palapalatung ve nia ta ki samui ia.
Na kalapo gusgus ta saka pangau an kapo
kalakala si alis suai ania e kungaria.

Angan i Liuluai ve kana keve nat i akalit
(Mt 26:17-25; Lk 22:7-14,21-23; Io 13:21-30)

12 Si ainoai i taun i saui i tav tol, taun ang
kipo raung a natnat i sipsip singina, kana
keve nat i akalit kila sui ia ta, "Nei a ring
ang kupo buk ani namem an itoiton anim
singina si angan ani Liuluai?" 13 Na kala asok
a pongua i kana keve nat i akalit na kala
atatai irilong ta, "Milong pasal ane nei rina
na e iang mang igenen kapo sunguk kana
ese laman ka duai imilong. Milong using ia
14 taun a lu ang kan palak singina na milong
mengen a vo tauk i lu ang ta, 'Katakai i
akalit kapo sui ta nei kag palpal i lu ani
ri sokoung, ani namem ve kag keve nat i
akalit namem me angan a Liuluai singina?'
15 Ka akalit imilong ta palpal lava e pangkul
kitala itoiton ia na kalapo usausa asi ago.
Na e iang milongla usausa anira singina."
16 Na ngono nat ang kilongla pasal ane nei
rina na kilonganla sabonai ani keve nem
ang val kata mengen irilong tatana. Na
kilonganla itoiton a Liuluai. 17 Na si tenei
ngelik i taun ang kamela serei kuvul ve
12 na nat i akalit. 18 Si pangau ang kipo
sinong angan singina, Iesu kala antok iria
ta, "Napo mengen atutuman imi ta sikei imi
ka alis suai anig. Mangsikei imi mipo angan
ve nau." 19 Na kilapo makus na siksikei iria
kalapo sui ia ta, "Vei nau nganing?" 20 Na
kala antok iria ta, "Kapo mangsikei i 12 na

nat, voiang namemlongpo abui saui kuvul
nei gapai ke. 21 Using a igenen i pukun ka
mat val kitala salik aino tatana, sikei ka
rikek luai ani vo alis suai ang ani igenen
i pukun. Pat ka ro ania man parik kitapa
ingus ia!"

Matan angan si Volava
(Mt 26:26-30; Lk 22:15-20; 1 Ko 11:23-25)

22 Si pangau ang kipo angan lak singina,
na kala luk a saui, na kala posong ro singina,
na kala tevek ia na kala lilis aliu iria na kala
antok ta, "Mi luk ia. Kana na pukun ig."
23 Na kala luk a kavi, kala posong aro, na kala
alis iria, na riria aongos kila inum angsialai
singina. 24 Na kala antok iria ta, "Kana na
rangaig ani angainakai, na ka saling ani
vap miang." 25 Napo antok atutuman imi ta
parik napa anguan inum an si laman i vaen
tung si nakan inum ia si selen tanginang si
kana vainagoan a God. 26 Au na kila tangam
kari sikei a tangam na kila soung taun a
mulang ang Elaio.

Petero ka agel suai ani Iesu
(Mt 26:31-35; Lk 22:31-34; Io 13:36-38)

27 Na Iesu kala antok iria ta, "Nami aongos
lak mi savang, using kitala salik ia ta, Na
nga punuk na katakai i aiveven sipsip na
keve sipsip ki tamale angtaliungai. 28 Sikei,
e mung i kag la tadut pok le, naka aino
imi ane Galilaia." 29 Na Petero kala antok
ia ta, "Man riria aongos kila savang, nau
parik." 30 Na Iesu kala antok ia ta, "Napo
mengen atutuman ua ta aino le ani pura
ka apongua i tirtiriku nganlak, kula amatan
potol a agel suai anig." 31 Na kala mengen
akitmat luai ta, "Kantanem si man nakan
mat ve numai, sikei parik luai napa angkoai
si agel suai anim." Na ria aongos kila kun
antok asukang.

Sokotuk e Getsemani
(Mt 26:36-46; Lk 22:39-46)

32 Na kianla serei si ring ang kipo kin ia
ta Getsemani na kala antok kana keve nat i
akalit ta, "Mi ago e ke, na nau nakan soko-
tuk." 33 Na kala songo na Petero na Iakovo
na Ioanes asi auai ve nia. Na si taun ang kala
pat ia na mamaiten lava. 34 Na kala antok
iritol ta, "Makus lava ke kalapo rongos iau
angasungai ani naka mat. Mitol ago e ke
na mitol para." 35 Au, kala pasal avunga lik
na kanla suai ania e vunep na kala sokotuk
ta man kapo angkoai, kui rikek luai ke ka
liu luai ania. 36 Na kala antok, "Aba, mamai,
keve nem aongos kapo angkokoai singim.
Ku luk suai ani kavi ke pelek iau. Lak,
vubuk ke singig ka ago, sikei ku using kam
vubuk." 37 Na kanla serei pok singiritol,
na kitolapo rot. Na kala antok a Petero
ta, "Simon, kulapo rot? Sa, parik kupa
angkoai si aiveven ani vuk taun kudik lik?
38 Mitol aiveven na sokotuk, vei atoktokngai
ka luk imitol. Malanganto kapo naung,
sikei pukun kapo ngau." 39 Na kala anguan
pasal asi kana an sokotuk na kanla kin pok a
mengen ang kata kin aino ia. 40 Taun kamela
serei pok kamela arai ta kitolapo rot punuk,
using a mataritol katapo maiten luai. Na
parik kitolpa anguan malangas an ta kitol
antok ia ta sa. 41 Na kamela vapotol i serei
pok na kala antok iritol, "Au sa, mipo rot
lak, na mipo ausai lak? Kala angkoai. Taun
kana kala serei ani ki alis suai ani igenen i
pukun e kungaria i ri vap bil arikek. 42 Mitol
tadut na tara pasal. Arai ani iuang kana
kalapo serei asi kana me alis suai anig."

Alis suai na teng akit ani Iesu
(Mt 26:47-56; Lk 22:47-53; Io 18:3-12)

43 Na akorong palau, si taun ang kapo
mengen lak, Iudas kala serei, mangsikei i
12 na nat ang, na petau lava kipo aimung
ina na kipo teng ri samele na ri avam, i la
asok tapai ta keve ainoinoai si ri katakai
i sula ve ri vap malangas ani saupai na ri
vap lava i rina. 44 Vo alis suai ania katala
antok amalangas lenginang iria ta mang
akanangai asukang ke, "Si man na lulus a
si, ninia palau a igenen ang, mi teng akit ia,
na mi tak akipai ania na kan ago si aiveven
kitmat." 45 Au, kala serei na kala paliu
akorong taun ia na kanla antok, "Rabi!"
velai ani kala lulus ia. 46 Na kila teng akit
ia. 47 Na mangsikei katapo tung asung e iang
kala dal kana samele na kala tanga suai luai
ani talingana i asosokai si ainoai i katakai
i sula. 48 Na Iesu kala antok iria ta, "Au si
napo katakai i tainau na mipo ruduai iau
ta samele na avam? 49 Keve taun natapo vil
akalit e matami nei rina i atailai na parik
mitapa teng akit iau. Sikei, kapo serei asi
atutuman ani mengen i nei salsalik." 50 Na
riria aongos kila papelek ia na kila sip suai.

Igenen tanginang kata sip

51 Mang sikei a igenen tanginang kata
using ia, kapo kavat palau ta sikei a vuk
vakup, na kila kun teng akit ania. 52 Sikei

kala sip taliung kana vakup ta pukun varas palau.

Iesu mete saupai
(Mt 26:57-68; Lk 22:54-55,63-71; Io 18:13-14,19-24)

53 Na kila tak a Iesu ane si ainoai i katakai i sula. Keve ainoinoai si ri katakai i sula kuvul ve ri vap lava na keve vap malangas ani saupai kitapo ago kuvul e iang. 54 Na Petero katapo using avunga na kala palak nei omo i lu si ainoai i katakai i sula. Na kanlapo sinong maringin mete kut kuvul ve vap po ararai bat ang. 55 Au, keve ainoinoai si ri katakai i sula ve kuvkuvulan lava i po vil saupai kitapo gule vap asi mengen angkoai asi kari saupai ani Iesu singina using kitapo buk raung ania. Sikei parik kipa sabonai ta akuskus tutuman. 56 Using vap miang kitapo kapau na kari keve akuskus parik katapa angkuvulai. 57 Na mang matan vap kila tadut na kila poso mengen kapau ania asukang ke, 58 "Namemta longong ia, katapo mengen asukang ke ta, 'Naka goeng na rina i atailai ke ri vap kita atung ia, na e mung i potol a taun, naka atung pok a mang sikei nang parik kipa abis ia ta kunga.' " 59 Na vap ke kapa, si kari keve akuskus, kapo tav angkuvulai. 60 Au, ainoai i katakai i sula kala tapasuk e mataria aongos na kala sui a Iesu ta, "Au sa parik kupa ngenget a mengen suke? Au sa sukana si atugtugi suke kipo mengen anim tatana?" 61 Sikei kapo tung musik palau, parik kapa posong ta vuk mengen. Na ainoai i katakai i sula kala anguan sui an ania ta, "Numai a igenen i akanangai, nat i vopo ro luai ang?" 62 Na Iesu kala antok ta, "Io, nau palau. Na mi arai lak ani igenen i pukun kan sinong e palso i vo kitmat na ka pasiang kuli kuku le pangkul." 63 Na ainoai i katakai i sula kala ding pok kana maus na kala antok ta, "Kalapo kovek i mang mengen tarapo inongos taun ia. 64 Mitala longong kana mengen i nau varas. Nei kami lomlomonai?" Na ria aongos kila saupai ainak ta kalapo ago asi vil punuk ania. 65 Na mang matan iria kipo kanus ia. Ki volo bat a matana na kipo nak ia na kipo asok ia ta, "Ku kin vang." Na ri vap po ararai bat ang kila tak le ia na kianla bis ia.

Petero kata agel suai ani Iesu
(Mt 26:69-75; Lk 22:56-62; Io 18:15-18,25-27)

66 Petero katapo ago lak e kevkev i nei omo ang, na sikei i keve kavulik asosokai si ainoai i katakai i sula kamela pasal asung. 67 Taun ang kala arai ani Petero si po maringin na kala pal akit ia, na kala antok, "Numai kapa nang, kutapo auai ve Iesu le Nasaret." 68 Sikei kala gel suai ania ta, "Parik napa nas, na parik napa malangas a sa kupo mengen tatana." Na kala soung suai ane komo. Na si taun ang akorong pura kala tirtiriku. 69 Na kavulik ang kala arai ania e iang na kala anguan atatai pok an ani vap po tung angasungai ang ta, "Igenen ke kapo mang sikei iria!" 70 Sikei kala anguan gel pok an. Na e mung lik palau vap po tung angasungai ang kila antok a Petero ta, "Tutuman luai, kupo mangsikei iria, using kupo igenen i Galilaia." 71 Na kalapo mengen amadot ta man kapo kapau, kapo ro ka mat na kala atuvala ta, "Parik napa nas a igenen ke mipo mengen tatana." 72 Akorong palau na pura kala apongua i tirtiriku, na Petero kala lomlomonai pok ani mengen ang Iesu kata antok ia tatana ta, "Aino le ani pura ka apongua i tirtiriku, kula amatan potol a agel suai anig." Na kala tameng a vingana na kala tangis alava.

15

Iesu mete Pilato
(Mt 27:1-2,11-14; Lk 23:1-5; Io 18:28-38)

1 Si tenei vauk lik keve ainoinoai si ri katakai i sula na ri vap lava na ri vap malangas ani saupai na aongos nei kuvkuvulan ang kila lomlomonai kuvul, na kila got a Iesu na kila takai ania asi an alis suai ania e kungana i Pilato. 2 Na Pilato kanla sui ia ta, "Au, numai a tulava si ri Iudaia?" Na kala polpol ia ta, "Numai kupo kin ia." 3 Na keve ainoinoai si ri katakai i sula kila porot akit ia ta keve bil miang. 4 Na Pilato kala anguan sui an ania ta, "Au sa, parik kupa buk polpol? Arai, kipo tupang ua ta keve bil miang." 5 Sikei Iesu kapo tav posong ta ring vuk mengen lik, na Pilato kalapo sugul ia.

Asok si vil punuk ani Iesu
(Mt 27:15-26; Lk 23:13-25; Io 18:39–19:16)

6 Si taun i matan angan i Liuluai katapo uli akala suai ani saka igenen an ri vap kipo posong ia. 7 Na nei liuan i vap ang kipo ago nei akangbat, using kitapo daung nei visvis misagai, katapo atogon a igenen, kana asan

ta Barabas. [8] Na ri vap kimela serei na kilapo
sokotuk a Pilato ta ka abis aniria val kana
lau. [9] Na kala sui iria ta, “Au, mipo buk
iau asi kag akala dong animi ta tulava ke
si ri Iudaia?” [10] Using katapo malangas ta
keve ainoinoai si ri katakai i sula kita alis
suai ania using kitapo vinga rikek. [11] Sikei
keve ainoinoai si ri katakai i sula kila asum
a petau ang asi kari posong ta Barabas ka
kala. [12] Na Pilato kala anguan sui an aniria
ta, “Au, saka nem an mipo buk iau asi kag vil
ania si igenen ke mipo posong ia ta tulava
si ri Iudaia?” [13] Na kila songosongo alava
pok ta, “Atakuk ia kuli ngakputuk!” [14] Na
Pilato kala antok iria ta, “Marai sa? Saka
rikek an akorong kata abis ia?” Na kila
songosongo alava luai ta, “Atakuk ia kuli
ngakputuk!” [15] Na Pilato, using katapo buk
auruk ani petau ang, kala akala na Barabas
dong iria. Na kala asok si sasaup ani Iesu,
na kala alis suai ania asi kari an atakuk ania
kuli ngakputuk.

Ri katakai i visvis kita kurek a Iesu
(Mt 27:7-31; Io 19:2-3)

[16] Au na ri katakai i visvis kila tak alak ia
ane nei lu si tulava, nang a nan komo lava,
le na kila songo akuvul alak aongos a petau
lava iria. [17] Na ki luk a vakup miminaungan
na ki alak ia tatana, na kila abis a kuku
ta angus sisilo na kila agon ia e patuna.
[18] Le na kipo atung alakat kunga ania. Na
kipo kurek ia asukang ke ta, “Pua kala ro
luai, tulava si ri Iudaia!” [19] Na ki ngamis
ia e patuna ta ue, kipo kanus ia, na kipo
sovusulai singina. [20] Si taun kila kamus ta
kurek ania kila luang suai pok ani vakup
miminaungan ang na kila alak akorong pok
ia ta kana maus. Au na kila tak ia si kari an
atakuk ania kuli ngakputuk.

Atakuk ani Iesu kuli ngakputuk
(Mt 27:32-44; Lk 23:26-43; Io 19:17-27)

[21] Na kila aisul pulit a mang igenen e selen
Simon le Kurene, katapo palak taun a rina
lava, na kapo tamarilong i ri Aleksandero ve
Rupo, asi asalak ani kana ngakputuk. [22] Na
kila tak ia ane si mangsikei a vuk oring kipo
kin ia ta Golgota, supsupai ina ta vangang
kumut. [23] Na kila alis ia ta laman i vaen
mimirikukan, sikei kala misag ani inum
ania. [24] Na kila atakuk ia kuli ngakputuk
na kila gulang angkasai asi arai ta ki saka
pagal an ani kana maus aniria. [25] Kata lapo
tenei vauk na kila atakuk ia kuli ngakputuk.
[26] Na kita salik a nem ang kitapo tupang ia
singina asukang ke ta, “Tulava si ri Iudaia.”
[27-28] Na ngerena kita atakuk a mang ngono
katakai i tainau, sikei e palso na mang anu e
palkais ina. [29] Na vap po pasal angpok ang e
iang kipo mengen i asosol ania na kipo valai
ani paturia na kipo antok, “Numai vo antok
ke ta ku galang na rina i atailai na ku atung
pok ia si potol a taun, [30] ku asapang pok
ua. Pasiang suai ani ngakputuk ang!” [31] Na
asukang kapa keve ainoinoai si ri katakai i
sula ve vap malangas ani saupai kipo kurek
angpok tatana asukang ke ta, “Katala as-
apang a mang vap, sikei parik kapa angkoai
si asapang pok ania. [32] Igenen i akanangai
ke, nia na tulava si ri Israel, ka kiksiang
pelek a ngakputuk ang asi kara arai na tara
lomlomon tatana!” Na ngono igenen ang
kita atakuk kuvul irilong ve nia kilongpo
kun mengen arikek ania.

Iesu kala mat
(Mt 27:45-56; Lk 23:44-49; Io 19:28-30)

[33] Vuk taun ke katapo mang ias lava, sikei
vong kala pakut a kuli rina aongos tung si
kalapo ngelik aliu. [34] Na si kalapo ngelik,
Iesu kala songosongo alava ta, “Eloi, Eloi,
lama sabakatani?” Supsupai ina ta “Kag God,
kag God, sa tukulai ina kulapo papelek iau?”
[35] Na mang matan vap po angtung ang e iang
kila longong ia na kilapo antok ta, “Arai,
kapo songo nang a Elias!” [36] Na mang sikei
a igenen kala sang na kanla luk a rudum
katapo duk ta vaen namin mal singina, na
kala atung ia e nono i vuk iei na ka lis ia
asi kana inum, velai ani mengen asukang
ke ta, “Kokoai, tara arai kotok ta Elias kame
asapang ia.” [37] Na Iesu kala songosongo
alava luai na kala kamus ta aus. [38] Na vakup
ang nei lu i atailai kala tading angtaliun-
gai le pangkul tung e kevkev. [39] Na mang
ainoinoai si ri katakai i visvis katapo tung
talang ia kuli ngakputuk, kata longong ia
si akamusai i aus, kala mengen asukang
ke, “Tutuman luai, igenen ke kapo nat i
God.” [40] Na e iang kapa, mang matan aina
kitapo tere le ring vunga. Nei liuan iria ri
Maria Magdalene ve mang Maria rinarilong
i Iakovo lik ve Ioseto, na Salome, [41] kitapo
uli auai ve nia aino e Galilaia na kitapo
papakangai ania, au na mang keve aina

miang kapa, riria kita auai alak kuvul ane
Ierusalem ve nia.

Mo ani Iesu
(Mt 27:57-61; Lk 23:50-56; Io 19:38-42)

42 Na si kalapo ngelik luai, using a taun
ke kapo taun i usausa ani taun i atailai
ilesvauk, 43 na Iosep le Arimataia, mangsikei
a posongan i nei kuvkuvulan lava, na kat-
apo atu mata ta
kana vainagoan a God, kamela serei si Pi-
lato, using kapo tav lolokovo e matana, na
kala aikut ia ta pukun ina i Iesu. 44 Au,
taun ang a Pilato kala longong ta katala
mat lenginang, kalapo taping na kala songo
na ainoinoai si ri katakai i visvis asi kana
me luk malangas aro. 45 E mung i kana
la longong tapai le si nguruna i ainoinoai
ang ta katala mat, kala alis a pukun si
Iosep. 46 Na kanla samui le na vuk vakup
roron luai na kamela kopos asiang ia na
ka pakut ia ta vakup ang. Au na kanla
amatung ia nei mangsikei a mata kita se
ia nei bang. Na kala ul bat a mata ang
ta iat lava. 47 Maria Magdalene na Maria
rinana i Ioseto kilongta arai ani ring ang
kata amatung a matmat singina.

16

Iesu kala tadut pok
(Mt 28:1-8; Lk 24:1-12; Io 20:1-10)

1 Taun i atailai kala kamus na ri Maria
Magdalene ve Maria rinana i Iakovo, na
Salome kila samui bil sain ro le asi kari amoi
ania. 2 Si tenei vauk lik i taun tanginang
e mung i taun i atailai, si makarap kalapo
sanglak, kila pasal taun a mata ang. 3 Na
kipo angsusuiai angpokpokai aliu aniria ta,
"Si kana kan ul suai ani iat mete mata ang?"
4 Au, kila takngo na kila arai ta lenginang
kitala ul suai ani iat ang, using katapo iat
lava luai. 5 Au, kianla riuk lak nei mata ang
na kila arai ani mang igenen tanginang kat-
apo sinong e palso, katapo alak kana vakup
posok, na kilapo sugul taping. 6 Na kala
antok iria ta, "Mi ago ta taping an. Mipo
gule na Iesu le Nasaret nang kita atakuk ia
kuli ngakputuk. Katala tadut pok. Kapo
kovek e ke. Arai kana na oring i amatung
ania. 7 Sikei, mi pasal na mianla mengen
kana keve nat i akalit kuvul ve Petero kapa,
ta ka pasal aino imi ane Galilaia, na mian
arai ania e iang, asukang palau val katala
antok imi tatana." 8 Na kila soung suai na
kila sip velai ani tetek na taping. Kitapo tav
mengen ani mangsikei using kita lapo leng.

Vuk palpal ke (16:9-20) katapo tav ago le si ainoai i salsalik. Vei kitala alakai ania e mung.

Tu aserei si Maria Magdalene
(Mt 28:9-10; Io 20:11-18)

[9 Na taun kala tadut pok tenei vauk lik
i taun tanginang e mung i taun i atailai,
kala tung aserei aino si Maria Magdalene,
nang kata lu suai ani limalengua na ingua
ang pelek ia. 10 Na kala pasal na kanla antok
a keve tungana si kitapo makus na kipo
tangis. 11 Taun ang kila longong ta katala
to pok, na katanla arai ania, parik kipa
lomlomon tatana.

Tu aserei si ngono nat i akalit
(Lk 24:13-35)

12 E mung ina kala tung aserei ta mang
pukun si pongua na nat i akalit si kilongpo
pasal pok ane rina. 13 Au, kilongla tapasuk
pok na kilongmela mengen a mang matan
ang, sikei parik kipa lomlomon tatana.

Iesu kata asok kana keve nat i akalit
(Mt 28:16-20; Lk 24:36-49; Io 20:19-23; Ap 1:6-8)

14 Na e mung kamela tung aserei si 11 a
nat i akalit akorong si kipo angan. Kala
tatapokai aniria using parik kipa lomlomon
na kapo kitmat kapa na vingaria, using
parik kitapa lomlomon ta mengen si vap
ang kitala arai ania e mung i kala tadut
pok. 15 Na kala antok iria ta, "Mi pasal
na mian akuskus a ri vap aongos kuli rina
ta akus ro. 16 Na man a si ka lomlomon
na mi asing tauia ia, ka to, sikei man a si
kapo tav lomlomon, ka sunguk a mamaiten
i kana rikek. 17 Keve akanangai ke, ri vap
lomlomon ki asereiai ania. Si asan ig ki
kirikai ani ri ingua, ki mengen ta mengen i
keve rina angpetpetekai. 18 Ki teng alakat ri
kene, na man ki inum a saka maras an, parik
kipa rikek tatana, na ki amatung kunga
lakat kuluria kipo malepen, na kila ro pok."

Iesu kala palak ane pangkul
(Lk 24:50-53; Ap 1:9-11)

19 Asukang a Volava Iesu, e mung i kana la
mengen asip aniria, kala palak ane pangkul,
na kanla sinong e palso ina i God. 20 Na
kila pasal na kianla akuskus nei keve rina

aongos. Na e iang Volava kata atutuman kari mengen si keve akanangai ang kitapo vil ia e mataria i ri vap.]

Vuk palpal ke katapo tav ago le si ainoai i salsalik. Vei kitala alakai ania e mung

[Au na keve bil aongos ang kitala longong ia, kianla mengen amalangas akudik ri Petero ve vap po auai ang ve nia. Na e mung ina, Iesu nia akorong kala asok iria ane si keve palpal aongos i kuli rina, ani kian akuskus amalangas ta akus daus na tokos i vilvil ato ane si to asikei.]

Roron i Akus
Lukas
kata salik ia

Si Akus Ro ke Lukas kata salik ia, tarapo arai korong ta Iesu ninia na igenen ke kame vil ato ri Israel, kuvul ve mamain ta matan vap aongos kapa. Taun Iesu kalapo buk tutapongai ani kana avibisan, kata mengen ta Malanganto Gogoai kapo laksunguk ia, ani ka an akus ta kana mengen roron a God ani ri vap logo (4:18), na Lukas kapo akus aduk luai ta Iesu kapo pakangai ani ri vap si kari keve mamaiten. Keve bil ang Iesu kata abis ia, kata vil auruk kana vap na kila uruk alava luai ania. Taun a Maria kala ingus ia singina, ri vap kita uruk ania (1:42-48; 2:10), au na si akamusai i buk, taun a Iesu kata kiklak pok ane nei kuku, kala aunai lakat kari uruk (24:25). Si pongua na palpal i buk ke (1-2 na 9-19) mang keve bil Lukas nia papa kata akuskus tatana, asukang ta akuskus i ri angelo ve ri katakai i aiveven sipsip, Iesu nei rina i atailai si kana po nat lik, kankanuai i mengen ani igenen ang le Samareia, na mang kankanuai i mengen kapa ani nat ang kata pasal pelek a tamana. Mang matan bil Lukas kapo mengen alava tatana, laulauan i uli sokotuk adual, avibisan i Malanganto Gogoai, na kana laulauan roron a God i lomon suai ani rikek si ri vap aongos. Lukas kata mengen kapa ta mang keve bil ri aina kita abis ia. Kalingana i Lukas parik kapa taputuk e ke, parik. Ninia palau kata salik a buk ke Avibisan si Mamain ta Aposel.

Lukas kata salik a akus ke ani Teopilo

1 Vap miang kitala salik a mang keve
akuskus i keve bil ang kilapo serei atutu-
man nei liuan ira, 2 asukang val kita luk le
si vap po tung ang ani Akus, nang riria vap
ang kitapo arai ani keve bil ang ta mataria
akorong le si ainoai i taun. 3 Asukang a nau
kapa, using natala luk ia si kag gusgus aro
luai ani keve bil aongos le si ainoai i taun
tung kana anginang, natapo lomlomonai
ani naka salsalik aroron a atugtugi ina
anim, kag igenen roron luai ta Teopilo, 4 ani
kula kun nas ta keve akalkalit ang kutala luk
ia kapo tutuman luai.

Amalangasai ani kana serei a Ioanes katakai i asing tauia

5 Si taun ang a Erodes katapo tulava i
palpal Iudaia singina, mangsikei a katakai
i sula katapo ago, kana asan ta Sakarias, le
si keve katakai i sula si kuvkuvulan ang si
Abia. Na kisngana katapo mangsikei a aina
le si patvap si Aron, kana asan ta Elisabet.
6 Rilong aongos kilongtapo uli lau korong
e matana i God, na kilongtapo uli using
aro ani keve asok na saupai si Volava, na
katapo kovek i oring asi mengen arikek
anirilong singina. 7 Na kilongtapo kovek
i inatus using a Elisabet katapo ngolo na
rilong aongos kilongta lapo lapan paspasal.
8 Au, mangsikei a taun katapo teng kana abis
i sula, using ke kana kuvkuvulan ta taun si
abis mete God, 9 asukang val kari laulauan
ipo gusgus, kitala sabonai ania ta kakana
ta taun ani ka palak ane nei lu i atailai si
Volava asi an sula ani bil sain roron. 10 Na ri
vap aongos kitapo ago e komo ipo sokotuk,
si taun i po sula. 11 Na mangsikei a angelo si
Volava kala tu aserei singina na kame lapo
tung si palso i pata ipo sula. 12 Na kala taping
a Sakarias si arai ani bil asukang, velai ani
kapo leng. 13 Au na angelo ang kala antok
ia ta, “Ku ago ta leng an, Sakarias, using
kam sokotuk kitala longong ia, na kisngam
ta Elisabet ka ingus ta kam nat, na ku atuk
ia ta kana asan, Ioanes. 14 Ku uruk alava
na vap miang ki maramarak si kana serei,
15 using ka igenen lava e mete Volava, na
ka alal ani vaen ve mang keve laman kit.
Na Malanganto Gogoai ka aol ia le si taun
kapo ago lak e vingana i rinana. 16 Ka songo
pok amiang i ri Israel taun a Volava kari
God, 17 na ka pasal aino e matana ta dual
na kitmat val Elias, asi kana asinong kuvul
pok ani ri angtama, na ka ulpokai ani vap
longobot ani ki atogon pok a lomlomonai
korong, na e iang ka itoiton akokoai ani
Volava ta kana vap.” 18 Na Sakarias kala sui
a angelo ang ta, “Na saka malangas an ta bil
ke kapo tutuman? Using nau nalapo lapan
na kisngag kapa kalapo lapan luai.” 19 Na
angelo ang kala polpol ia asukang ke, “Nau
kana na Gabariel vopo uli tung ke mete
God, na kata asok iau asi kag me mengen
amalangas anim ta akus ro ke. 20 Na ku
arai, ku tav angkoai asi pege, na ku ago
bot tung si taun ang a keve bil kala serei
atutuman singina, using parik kuta lapa

lomlomon ta kag mengen, nang voiang ka
serei atutuman si kana taun."
21 Na vap ang e komo kilapo ko na Sakarias
na kilapo sugul ta marai sa kalapo amun a
taun lava ang nei lu i atailai. 22 Au na taun
kamela soung, parik katapa angkoai si ka
pege iria, na kila malangas ta katala arai ani
ararai nei lu i atailai. Na kala atoktokngai
ta kungana sikei kapo bot. 23 Na taun ang
kala akamusai ani kana taun i abis, le na
kala pasal pok ane si kana rina. 24 Na mang
rukun taun e mung kisngana Elisabet kala
atogon sungsungukan na asukang parik
katapa pasal pelek a nei lu ani palpalima na
ulen aongos. Kala antok ta, 25 "Kana vang,
Volava kala akalit iau ta kana lomlomonai
roron na kala luk suai ani kag mese e mete
ri vap!"

Amalangasai ani kana serei a Iesu

26 Au, si va limalesikei i ulen, God kala
asok kana angelo Gabariel asi kana pasal
taun ani mang rina e palpal Galilaia, kana
asan ta Nasaret, 27 ane si mangsikei a kavulik
tanginang, ila pala ani mang igenen kana
asan ta Iosep, le si patvap si David. Kana
asan a kavulik ang ta Maria. 28 Au, kala serei
singina na kala antok ia ta, "Kala ro, numai
a kavulik roron luai. Volava ve numai!"
29 Na kala pisu alava si mengen ang, na
kapo sugul ta nei a supsupai i mengen i
angruduai ang. 30 Na angelo ang kala antok
ia ta, "Ku ago ta leng an Maria, using a
God katala lomon aro ua. 31 Arai, ku atogon
lak kam sungsungukan, na ku ingus asereiai
ta nat tauan, na ku atuk ia ta Iesu. 32 Ka
serei a igenen lava na ki posong ia ta nat
i Vopo Tavirimok Luai ang. Na Volava
God ka atung ia ani ka tulava val tivuna ta
David. 33 Na ka tulava asikei i matan vap
ang si Iakov na kana vainagoan parik kapa
angkoai si ka kamus!" 34 Na Maria kala antok
a angelo ang ta, "Bil ke ka saka serei an?
Using parik lak natapa ago ve ri tauan."
35 Na angelo ang kala atai ia ta, "Malanganto
Gogoai ka riuk lak singim na kitmat i Vopo
Tavirimok Luai ka aol ua. Asukang na nat
daus ang ku ingus lak ia, nia na nat i God.
36 Ku arai ani tungam ta Elisabet, si kalapo
lapan luai. Kitapo lomon ia ta kapo ngolo
sikei kana kalapo va limalesikei i ulen ani
kana sungsungukan. 37 Using si God kapo
kovek luai i bil kapo kitmat." 38 Na Maria
kala antok ta, "Nau kana na asosokai si
Volava. Ka serei singig val kam mengen."
Le na angelo ang kala pasal pelek ia.

Maria kata sasaos a Elisabet

39 Si pangau i taun ang, Maria kala tapa-
suk na kala sumasuma suai taun a palpal
mulangan ane si mang rina e Iudaia. 40 Na
kala palak ane nei lu si Sakarias na kanla
mengen i angruduai ve Elisabet. 41 Taun
ang a Elisabet kala longong kana mengen
a Maria, popo ang e vingana kala aupele
na Elisabet kala sung pukun ta Malanganto
Gogoai, 42 na kala songosongo alava ta, "Nu-
mai kupo aina i atautauia luai ani ri aina
aongos, na atautauia ka ago si nat ang ku
ingus ia! 43 Pua, marai sa na bil roron ke
kapo serei singig ta rinana i kag Volava
kapo serei si me arai anig? 44 Using vuk
taun ang palau nata longong kam mengen i
angruduai, popo ke e vingag kata aupele ta
uruk. 45 Vei sa ta tauia ang kupo atogon ia si
lomlomon ta kana mengen a Volava singim
ka serei atutuman!"

Tangam si Maria

46 Na Maria kala antok, "Napo sunguk alak
a Volava ta kag to aongos. 47 Malanganto
ig kapo uruk si God, ninia katala asapang
iau. 48 Using katala lomlomonai ani kana
asosokai vopo ago e kevkev ke. Using arai,
kana na iles lak a mamain ta polpolokan ki
kinle na bil roron ke singig. 49 Io, using a
Vokitmat kalapo abis kana abis lava singig.
Asan ina kapo gogoai luai. 50 Mamain ta
polpolokan voiang kipo uli mamaila ania,
kana ngorem kapo pataun iria aongos, kana
na iles lak e mung. 51 Katala abis a mamain
ta abis lava ta kitmat i kungana. Kata musa
suai ani vap po alalakas pok ang tataria e
lomlomonai iria. 52 Katala asuai ani ri vap
madot le si kari sinsinong lakat, sikei riria
vap po ago ang e kevkev, katala sunguk
alak iria. 53 Katala amasung na vap po mol
ang, sikei ri tauia, katala asok suai aniria ta
kunga vauvau. 54 Katala pakangai ani kana
asosokai Israel. Kapo tav lomon taun lak
kana ngorem, 55 taun a Abaram ve mamain
ta tivuna asikei, asukang val kana mengen
taun ani keve tivura."
56 Au na Maria kanla ago ve nia ani potol
a ulen aongos le na kamela pasiang pok ane
rina.

Ingus ani Ioanes

57 Au, taun kalapo sinong ani Elisabet asi
ingus, na kala ingus kana nat tauan. 58 Na
vap po ago ang ngerena kuvul ve kana pat-
vap kila longong ta Volava katala abis a abis
i ngorem lava singina, na kilapo maramarak
kuvul ve nia. 59 Au, si va limaletul i taun kila
serei asi me lampulit ani nat ang. Na kilapo
buk atuk ania ta asan i tamana, Sakarias.
60 Sikei rinana kala antok ta, "Parik! Kana
asan nang ta Ioanes." 61 Na kila antok ia
ta, "Kapo kovek ta si i kam patvap katapo
asan asukang." 62 Na kila atoktokngai ane si
tamana asi susuiai ania ta kana lomlomonai
i atuk ani kana asan. 63 Au, kala sokotuk
ta bil asi salsalik na kala salik asukang
ke, "Kana asan ta Ioanes." Na kila taping
aongos. 64 Na akorong si vuk pangau ang
kala vil korong ia ani ka mengen, na kalapo
alatun a God. 65 Na vap aongos ang kilapo
leng. Na akuskus i keve bil ke kala pasal
apapanai aulit a keve rina aongos i palpal
mulang ang e Iudaia. 66 Riria kita longong
kilapo lomon akit a keve bil ke velai ani sui
ta, "Nat ke kana, kapo polok ani ka saka
igenen an?" Using a kitmat i Volava katapo
ago singina.

Mengen i kus amalangas si Sakarias

67 Na tamana ta Sakarias kala sung
pukun ta Malanganto Gogoai, na kala akus
amalangas asukang ke. 68 "Atautauia ane si
Volava, ninia na God si ri Israel. Kamela
serei vanang na kamela samui apok kana
vap. 69 Katala atung anira ta igenen madot
le si patvap si kana asosokai ta David ani ka
asapang ira. 70 Asukang val katala kin ia le
kabang si ngururia i kana keve katakai i kus
amalangas daus. 71 Na ka asapang ira pelek a
mamain ta vap ipo marala anira, ani ki ago
ta vil arikek an anira. 72 E iang ka akalit ta
kana ngorem taun a keve tivura, si kana
lomlomonai pok ani kana palapalatung
gogoai. 73 Atuvala ang kata kin dong a tivura
ta Abaram tatana 74 ani ka asapang ira pelek
a mamain ta vap ipo marala anira, ani tara
abis pakangai ania ta tav leng 75 na vinga
daus na lau korong si keve taun aongos i
kara to e kuli rina. 76 Na numai kag nat,
ki posong ua ta katakai i akus si Vopo
Tavirimok Luai ang. Using numai vanang
ku an pasal aino ani Volava, si itoiton ania
ta selen asi kana pasal. 77 Asukang vang ku
amalangasai ani kana vap ta selen asi kari
sapang si lomon suai ang ani kari keve lau
rikek. 78 Using le si ngorem tangis ang si
kara God, na tangat ka pasiang ane singira
le metekuku. 79 Na ka mang si vap po ago
ang nei vong na nei kankanuai i mat, ani ka
ausingai anira ane si selen i luai."

80 Na nat ang kalapo polok alak na kalapo
igenen madot si Malanganto. Katanpo ago
e nei ring varasai palau tung si kamela serei
e ring malangas mete ri Israel.

2

Ingus ani Iesu
(Mt 1:18-25)

1 Si pangau i taun ang, Kaisar Augusto
kala asok asi luk asan aongos e kuli rina.
2 Luk asan ke katapo ainoai i luk asan si
taun i saupai ani palpal Suria ta Kurenio.
3 Asukang na ri vap aongos kila pasal asian
atu asan si kari keve rina i ingus akorong.
4 Na Iosep kapa kala kun pasal le Galilaia le
si rina ang Nasaret, na kala pasal ane Iudaia
ane si rina si David, kana asan ta Betilem,
using kata serei si patvap si David, 5 asi an
salik atung kuvul ve Maria, kavulik ila pala
atung ang ania, na kata lapo atogon kana
sungsungukan. 6 Au, kilongan lapo ago na
taun kala serei ania asi kana ingus, 7 na kala
ingus kana nat tuan na kala pakut ia ta keve
vuk vakup na kala amatung ia nei vulvul,
using katapo kovek i pangau anirilong nei
lu ipo ausai tul ang.

Ri angelo ve ri katakai i aiveven sipsip

8 Si palpal rina ang, katapo atogon a
mang keve katakai i aiveven sipsip kitapo
ago e nei uten ipo ararai ani kari keve
sipsip tenei vong. 9 Na mangsikei a angelo
si Volava kamela serei ataping singiria na
miminaungan i Volava kala mang kuluria,
na kilapo leng alava. 10 Na angelo ang kala
antok iria ta, "Mi ago ta leng an! Arai, napo
serei kana ta akus roron animi, voiang ka
asereiai lak ani uruk lava si ri vap aongos.
11 Using kami katakai i asapang, kitala ingus
ia anginang, nei rina i David. Nang a Karisto
nia na Volava. 12 Kana vang na akanangai
ina. Mi an sabonai ani popo lik ila pakut
ta keve vuk vakup, na kapo matung nei
vulvul." 13 Akorong palau na mang petau
lava i metekuku kila tutu aserei kuvul ve
angelo ang na kilapo alatun a God ta men-
gen asukang ke, 14 "Maumausan ane si God e

pangkul luai! Na luai e kuli rina si vap ang
kipo uruk aniria."
15 Na keve angelo ang kila papelek pok iria
ane metekuku. Au, keve katakai i aiveven
sipsip kila mengen angpokpokai aniria ta,
"Au, tara sumasuma ane Betilem na tara
an arai ani bil ang kana na Volava katala
antok ira tatana." 16 Na kila pasal suai suma-
suma na kianla serei si ri Maria ve Iosep
na kila arai ani popo lik ang kapo matung
nei vulvul. 17 Taun ang kila arai ania, kila
mengen amalangas ta sa kitala longong ia
e nguruna i angelo ani nat ang. 18 Na vap
aongos vo longong ang ani akuskus si keve
katakai i aiveven sipsip ang, kilapo sugul
alava. 19 Sikei Maria kala lomon akit a keve
bil ke na kapo uli lomlomonai aniria. 20 Au,
keve katakai i aiveven sipsip ang kila papok
na ki sunguk alak luai ani miminaungan i
God si sa kitala longong ia na bil ang kitanla
arai le ania, nang palau val mengen ang
kitala longong ia.
21 Na si va limaletul i taun kila lampulit ia,
na kila atuk ia ta Iesu, asan ta angelo i atuk
ang ania, aino le ani ka sungsungukan.

Iesu nei rina i atailai

22 Au, kalapo taun aniria asi an alilis i
vilvil adaus val saupai si Moses, kila sunguk
na popo ang ane Ierusalem na kianla asel
ia e kungana i Volava. 23 Val mengen i
salsalik nei saupai si Volava, Kami keve nat
tuan, mi asinong akipai aniria ane si Volava.
24 Na kila alis kari alilis asi kana angkokoai
val saupai si Volava, nang kapo antok ta
pongua na uk vo pongua na mani tanginang
asi alis.
25 Au, katapo atogon a mang sikei a igenen
e Ierusalem kana asan ta Simeon. Katapo
igenen korong na kapo igenen lomlomon
kapa. Katapo uli alis ani kana taun si
kokoai ani God ani ka vil ato ri Israel.
Na Malanganto Gogoai katapo ago singina.
26 Malanganto Gogoai katala amalangasai
ania ta parik kapa angkokoai si ka mat
tung ka arai le ani igenen i akanangai ang
si Volava. 27 Au, Malanganto kala ainoai
ania ane nei rina i atailai, na ngono angk-
isnganan ang kilong mela sunguk alak a nat
ang, Iesu asi abis singina asukang val vubuk
ang ta saupai, 28 kala ngot ia na kala alatun a
God asukang ke, 29 "Volava, kula atolongon
vang kana kam asosokai asi kana pasal ta
luai, asukang val kam mengen. 30 Nalapo
arai vang kana ta matag akorong ani kam
abis i vilvil ato, 31 i kam la itonai e mataria
i mamain ta palpal vap aongos, 32 ani ri vap
i ngising, asi kari luk malangas singina, na
kam matan vap ri Israel asi kari luk ani
aminaung ina." 33 Na tamana ve rinana,
kilongla sugul alava si mengen i posong
ang ania. 34 Na Simeon kala poso atautauia
iria na kala mengen a rinana ta Maria ta
mengen asukang ke, "Arai, nat ke kana, God
kata atung ia ani vap miang i ri Israel. Ani
mang matan ki uak marai ina, na mang
matan ki tung atadut, na kapo akanangai le
si God ani vap miang asi kari mengen arikek
ania, 35 na numai, makus lava ka rongos a
pakangat im val samele delek, ani ka vil
amalangas a keve lomlomonai musik si vap
miang."
36 Au, katapo atogon a mangsikei a
katakai i kus amalangas kapa e iang, mang
aina kana asan ta Ana. Tamana ta Panuel
le si patvap si Aser. Aina ang kata lapo
lapan luai. Aino kata osongon le na e mung
i limalengua na matas palau kisngana kala
mat. 37 Le si taun ang katapo ago i mainang.
Na kana kalapo 84 a matas. Katapo uli ago
akit nei rina i atailai. Si tenei ias na tenei
vong kapo uli alal ve sokotuk serei si God.
38 Au, si pangau ang akorong kamela palak
na kala posong ro si God. Na kala mengen
amalangas tatana si vap aongos ang kipo
atu mata ta God ka samui pok a Ierusalem.

Papok ane Nasaret

39 Au, kila abis apunuk aroron tapai ani
keve abis ang val saupai si Volava, le na
kila pasiang pok ane Galilaia ane si kari
rina akorong e Nasaret. 40 Na nat ang kala
polok alak kuvul velai ani dual. Katapo nat
masam aroron na alomon ro si God katapo
ago singina.

Natung Iesu nei rina i atailai

41 Si keve matas aongos rinana na tamana
kilongtapo uli palak ane Ierusalem si an ago
si matan angan i Liuluai. 42 Na taun ang
kalapo 12 na matas ania, na kila palak kuvul
ane si matan angan ang val laulauan ro ina.
43 Au, matan angan ang kala kamus le na
kilongla pasiang pok ane rina, sikei nat ke
na Iesu kalapo ago pok e Ierusalem. Rinana
na tamana parik kilonglapa malangas ta bil
ke. 44 Kilongtapo sekpat ta kata lapo auai ve
kuvkuvulan lava ang. Asukang na kila pasal

a sikei a taun kirol aongos le na kilongla
tutapong gulegule ania si kari vap i atogon
na keve tungaria. 45 Sikei parik kilong lapa
sabonai ania. Asukang na kilongla palak
pok ane Ierusalem asi an gule ania. 46 Au,
e mung i potol a taun kilonganla sabonai
ania nei rina i atailai si kapo sinong ve ri
katakai i akalit ipo kokolongong na susuiai
aniria. 47 Vap aongos ipo longong ang ania,
kita sugul alava si kana malangas ro na
kana keve polpol. 48 Taun ang kilongmela
arai ania, kilongla taping, na rinana kila
antok ia ta, "Kag nat, marai sa kupo vil
a lau ke singimemlong? Namemlong ve
tamam namemlong tapo makus alava luai
ipo gulegule anim." 49 Na kala sui irilong
ta, "Marai sa milong tapo buk gulegule
pok le anig? Parik milongpa malangas ta
kag ring asi ago kana nei lu si mamai?"
50 Sikei parik kilongtapa malangas a vuk
mengen ang kata posong ia singirilong.
51 Na kala pasiang pok ve rilong ane Nasaret
na kanlapo longong aro irilong. Rinana kita
lomon akit a keve bil aongos ke e vingaria.
52 Na Iesu katapo polok alak si masam kuvul
ve pukun, na God kapo buk ia na ri vap kapa
kipo kun buk ania.

3

Akuskus si Ioanes katakai i asing tauia
(Mt 3:1-12; Mk 1:1-8; Io 1:19-28)

1 Kata lapo 12 na matas i kana sinsinon-
gan i saupai a Tiberio Kaisar, na Pontio Pi-
lato kapo ainoinoai i Iudaia, na Erodes kapo
tulava e Galilaia, na tasina ta Pilipo kapo
tulava e ngono palpal i Ituraio na Tarakoni-
tis, na Lusanias kapo tulava e Abilene, 2 na
ri Anas ve Kaiapas kilongpo ngono ainoai i
katakai i sula, na kalingana i God kala serei
si Ioanes, nat si Sakarias taun katapo ago
nei ring varasai palau. 3 Au, kala tapasuk na
kanlapo pasal aulit a palpal aongos i sung
ang e Iordanes, na kanpo akuskus ri vap ta
ki luk a asing tauia asi akanangai ani kari
la lomon pokai na God ka lomon suai ani
kari keve lau rikek. 4 Val Esias katakai i
kus amalangas kata salik kana mengen nei
buk asukang ke, Kalingana i mang igenen
kapo songosongo e nei ring varasai palau
asukang ke. Mi usausa na selen ani Volava,
mi itonai ta selen korong ania! 5 Keve lulung
aongos asi tapus akorong ania, keve put na
mulang asi bil amarul ania, keve selen lok
asi koros akorong ania, keve selen silo asi
tuk aro ania. 6 Na ri vap i kuli rina aongos ki
arai ani kana abis i vilvil ato na God.

7 Au, petau tavirimok kimela serei
singina ani ka asing tauia iria, sikei kala
antok iria ta, "Nami na mamain ta natnat i
kene! Si nang kata antok imi si sip pelek
ani marala vo serei ang? 8 Sikei mi uai
asereiai tapai ani lau bil voiang ka atai
amalangas ta mitala lomon pokai. Na mi
ago ta angmemengenai musik an ta mipo
angtivu aro ve Abaram. Using napo antok
imi ta God kapo angkoai si luk ani keve iat
ke na ka asereiai ani keve tivuna i Abaram
tatana! 9 Kaput nang kalapo tung usausa
si tukul i ei. Keve ei ang vanang parik
kipa uai ta uai roron, asi tanga suai dong
ani kut." 10 Na petau lava ang kipo sui ia,
"Namem abis a sa vang kana?" 11 Na kala
polpol iria asukang ke, "Si imi kapo atogon
kana pongua na vakup ka alis a mangsikei
ane si igenen vopo kovek ang, na ninia kapo
atogon pok ka abis asukang kapa." 12 Mang
keve katakai i luk takis kila kun serei asi me
luk asing tauia na kila sui ia ta, "Katakai i
akalit, namem abis a sa vang kana?" 13 Na
kala antok iria ta, "Mi ago to luk takis asoliu
an ani kami atutung." 14 Na mang keve
katakai i visvis kapa kilapo kun sui ania
ta, "Au, na namem, namem kun abis ani sa
vang?" Na kala antok iria ta, "Mi ago ta luk
kapkap palau an si ri vap ta kami dual na
mi ago ta tupang palau an. Mi uruk palau
ani kami seupok."

15 Au, ri vap aongos kilapo atu mata ve-
lai ani lomlomonai alava ta vei nganing
a Ioanes kavpo igenen ke i akanangai ta
God. 16 Sikei Ioanes kala mengen amalangas
aongos iria ta, "Nau napo asing tauia imi
ta laman, sikei kapo atogon a mangsikei ka
serei lak, kapo tavirimok anig, napo tav ro
angkoai luai ve asosokai palau vopo luk suai
ani pauk i kakina. Ninia vanang kame asing
tauia imi ta Malanganto Gogoai ve kut ni.
17 Kalapo tung usausa asi kana irang suai
ani keve katui i kon na kan sinong kuvul
nei lu. Sikei ka suluk suai ani mung nei
kut vo tav angkoai si mat ang." 18 Au, na
si mang keve mengen miang kapa asukang,
kapo asum iria na ka akuskus ta akus ro.
19 Au na Erodes, tulava ke kapo nas ani
tatapokai ania si kana keve lau rikek miang,
na si kana lau rikek ta kalapo osongon ve

Erodias, kisngana i tasina, [20] na kala vil a lau
rikek lava luai ta ka alakai ani Ioanes nei lu
i akangbat.

Asing tauia ani Iesu
(Mt 3:13-17; Mk 1:9-11)

[21] Au, ri vap kila luk asing tauia aongos na
Iesu kapa, kamela kun luk ani asing tauia.
Vuk taun ang kapo sokotuk, metekuku kala
tavas, [22] na Malanganto Gogoai kala pasiang
na kamela gon singina asukang val pukun
i uk. Na kalinga kala serei le metekuku
ta, "Numai kag nat ro. Napo buk alava ua.
Napo uruk luai anim."

Mamain ta polpolokan tung si Iesu
(Mt 1:1-17)

[23] Ninia na Iesu kata lapo asukang ta 30 na
matas na kala tutapong abis. Tamana i Iesu
ta Iosep, ri vap kipo lomon ia asukang. Na
Iosep tamana ta Eli [24] na Eli tamana ta Matat
na Matat tamana ta Levi na Levi tamana
ta Melki na Melki tamana ta Ianai na Ianai
tamana ta Iosep [25] na Iosep tamana ta Mata-
tias na Matatias tamana ta Amos na Amos
tamana ta Naum na Naum tamana ta Esli na
Esli tamana ta Nagai [26] na Nagai tamana ta
Mat na Mat tamana ta Matatias na Matatias
tamana ta Semein na Semein tamana ta
Iosek na Iosek tamana ta Ioda [27] na Ioda
tamana ta Ioanan na Ioanan tamana ta Resa
na Resa tamana ta Sorobabel na Sorobabel
tamana ta Salatiel na Salatiel tamana ta
Neri [28] na Neri tamana ta Melki na Melki
tamana ta Adi na Adi tamana ta Kosam na
Kosam tamana ta Elmadam na Elmadam
tamana ta Er [29] na Er tamana ta Iosua na
Iosua tamana ta Elieser na Elieser tamana
ta Iorim na Iorim tamana ta Matat na
Matat tamana ta Levi [30] na Levi tamana
ta Simeon na Simeon tamana ta Iudas na
Iudas tamana ta Iosep na Iosep tamana ta
Ionam na Ionam tamana ta Eliakim [31] na
Eliakim tamana ta Melea na Melea tamana
ta Mena na Mena tamana ta Matata na
Matata tamana ta Natam na Natam tamana
ta David [32] na David tamana ta Iesai na
Iesai tamana ta Iobet na Iobet tamana ta
Bos na Bos tamana ta Sala na Sala tamana
ta Nason [33] na Nason tamana ta Aminadav
na Aminadav tamana ta Atmin na Atmin
tamana ta Arini na Arini tamana ta Esrom
na Esrom tamana ta Pares na Pares tamana
ta Iudas [34] na Iudas tamana ta Iakov na Iakov
tamana ta Isak na Isak tamana ta Abaram
na Abaram tamana ta Tara na Tara tamana
ta Nakor [35] na Nakor tamana ta Seruk na
Seruk tamana ta Ragau na Ragau tamana
ta Palek na Palek tamana ta Eber na Eber
tamana ta Sala [36] na Sala tamana ta Kainam
na Kainam tamana ta Arpaksat na Arpaksat
tamana ta Sem na Sem tamana ta Noa na
Noa tamana ta Lamek [37] na Lamek tamana
ta Matusala na Matusala tamana ta Enok
na Enok tamana ta Iaret na Iaret tamana ta
Malelel na Malelel tamana ta Kainam [38] na
Kainam tamana ta Enos na Enos tamana
ta Set na Set tamana ta Adam na Adam
tamana ta God

4

Atokngai ani Iesu
(Mt 4:1-11; Mk 1:12-13)

[1] Au Iesu, Malanganto Gogoai kala aol ia
na kala papok le si sung ang e Iordanes
na Malanganto Gogoai kala ainoai ania e
nei ring varasai palau [2] ani 40 na mang ias
aongos. Na e iang vo petau ang ania kanla
atokngai ania. Si pangau aongos ang parik
katapa angan ta men pok, asukang na e
mung i pangau ang kalapo buk angan. [3] Au,
na vo petau kala antok ia ta, "Man numai
a nat i God, ku asok a iat ke asi kana sakol
ane si pok." [4] Na Iesu kala antok ia ta, "Kita
salik ia ta, Parik kapa angkoai si ri vap ki to
ta pok papa." [5] Au, vo petau kala songo alak
ia na kanla akalit ia si vuk taun lik palau
ta mamain ta vainagoan aongos i kuli rina.
[6] Na kala antok ia, "Na alis ua ta keve kitmat
na keve tauia aongos ke nang kitala alis iau
tatana asi kag alis ani sikei si kag pilpilak.
[7] Asukang na man ku soturungai singig io,
kakam aongos ta keve bil ke." [8] Na Iesu kala
antok ia ta, "Kita salik ia ta Ku soturungai
si Volava kam God; na ninia papalik ku abis
ania." [9] Au, kala songo ia ane Ierusalem na
kanla atung ia si ring lakat luai kuli rina
i atailai, na kala antok ia, "Man numai a
nat i God, ku akik asiang, [10] using kita salik
ia ta, Ka asok kana keve angelo asi kari
aiveven aro anim, [11] na ki teng alakat ua ta
kungaria vei kakim ka tukai si iat." [12] Na
Iesu kala antok ia ta, "Kapo mengen ta, Ku
ago ta atoktokngai an ani Volava kam God."
[13] Au, kala kamus na vo petau si atoktokngai
ania si keve selen aongos, na kala atolongon
tapai ania kokoai ani mang taun roron e
mung.

Iesu kata tutapong abis e Galilaia
(Mt 4:12-17; Mk 1:14-15)

[14] Na Iesu kala papok ane Galilaia ta kitmat i Malanganto Gogoai na akuskus ina
kala papanai si palpal aulitai aongos ang.
[15] Katapo vil akalkalit nei kari keve lu i
kivung na vap miang kitapo alatun ia.

Ri Nasara kita kirikai ani Iesu
(Mt 13:53-58; Mk 6:1-6)

[16] Au, kamela serei e Nasara, kana rina i
liklik. Na si taun i atailai kala palak nei lu
i kivung val kana lau si keve taun. Na kala
tung atung si tataot, [17] na kila alis ia ta buk i
katakai i kus amalangas, Esias. Au, kala eres
a buk ang na kala sabonai ani palpal ang
si salsalik ke, [18] Malanganto i Volava kapo
ago singig. Kata akanangai anig ani naka
akuskus ri vap mailik ta akus ro. Kata asok
iau ani naka mengen amalangas ri vap po
ago nei gogotan ta kila kalakala, na ri mata
ba ta kila arai pok. Na ri vap po ago nei
vilvil akui ta kila kalakala. [19] Na naka men-
gen amalangas ta taun i kana abis roron a
Volava kalapo serei vang kana. [20] Au, kala
lun pok a buk ang, na kala alis pok ia si
vopo aiveven ani lu ang, na kala soisinong.
Vap aongos ang e nei lu ang kilapo tun
akit ia. [21] Na kalapo mengen iria ta, "Kana
anginang mipo kolongong a mengen i vuk
salsalik ke na kalapo serei atutuman vang
kana." [22] Na kilapo man aongos ia. Ki taping
ania si keve vuk mengen talupus ang kata
asuai ania. Na kila angsusuiai ta, "Kana
na nat ang si Iosep palau nang, ingko?"
[23] Na kala antok iria ta, "Napo malangas ta
nganlak mi apunak iau ta mengen ke, 'Au,
katakai i vilvil ato, ku ato pok ua! Keve abis
ang kutala abis ia e Kaparnaum, sa, parik
kupa buk abis tapai ania e ke si kam rina?' "
[24] Na kala rodo kana mengen, "Napo antok
atutuman imi ta kapo kovek i katakai i kus
amalangas kipo ainainak ania si kana rina
akorong. [25] Io, tutuman luai, using si taun
i Elias katapo atogon a keve mainang duk
i Israel akorong si taun kovek i langit ang
ani potol a matas na inongos kuvul ve buk
angan lava ang e kuli rina aongos. [26] Sikei,
kapo kovek i mangsikei iria, God kata asok a
Elias taun ia. Kata asok ia taun a mangsikei
a mainang le Sarepta e palpal Sidon. [27] Na ri
vap pukun tapak kapa kitapo duk e Israel
si taun i Elisaio, sikei parik ta sikei iria
kata luk vilvil ato, parik. Naiman papalik,
igenen ang le Suria." [28] Na vap aongos nei
lu i kivung ang kila longong a mengen ang
na kala pat iria na marala. [29] Ki tapasuk na ki
lu suai ania pelek ani nei rina ang, na kianla
tak alak ia ane kuli put ang kari rina katapo
tung singina, asi an so asiang tatana le kuli
bang ang, [30] sikei kala solong nei liuan iria
na kala pasal suai.

Igenen malanganto rikek kata aol ia
(Mk 1:21-28)

[31] Na kala pasiang ane Kaparnaum, mang
rina i Galilaia, na si keve taun i atailai kan-
lapo akalkalit ri vap. [32] Na kitapo taping ani
kana akalkalit, using kana mengen katapo
atogon kitmat. [33] Nei lu i kivung ang kat-
apo atogon a mangsikei a igenen, malan-
ganto rikek i ingua katapo aol ia, na kala
songosongo alava ta, [34] "A! Iesu le Nasaret,
kupo buk vil sa vang kana animem? Sa,
kupo serei kana asi kam me vil punuk suai
animem? Napo malangas ua. Numai a
nat Gogoai i God!" [35] Na Iesu kala atakun
ia ta, "Ku musik! Soung suai ania!" Na
ingua ang kala so tatana e mataria na kala
soung suai ania, sikei katapo kovek i rikek
e pukun ina. [36] Na kilapo taping aongos
na ki mengen angpokpokai aniria ta, "Au,
sa matan mengen kana kapo asukang ke?
Arai, kapo asok velai ani kitmat na dual na
ri malanganto rikek kipo soung suai!" [37] Na
akuskus ina kala pasal aulit a palpal aongos
ang.

Iesu kata vil ato na vap miang
(Mt 8:14-17; Mk 1:29-34)

[38] Na kala soung pelek a nei lu i kivung
na kanla palak nei lu si Simon. Na omona
i Simon katapo malepen i mulak, na kila
sokotuk ia asi pakangai ania. [39] Au, kala tung
turung singina na kala atakun a malepen
ang na kala papelek ia. Na akorong palau
kala tapasuk na kala sasagi aniria. [40] E mung
si makarap kalapo siang, ri vap kimela serei
singina ta mamain ta tungaria kipo atogon
malepen angpetpetekai, na kala amatung
a kungana singiria siksikei na ka ato iria
aongos. [41] Na ri ingua kapa kilapo kun
soung suai ani vap miang, velai ani kipo
songosongo ta, "Numai a nat i God!" Sikei
kala atakun iria, na parik kapa atalipai
aniria asi mengen, using kipo malangas ta
ninia na igenen i akanangai.

Paspasal asi an akuskus
(Mk 1:35-39)

42 Au, si tangat Iesu kala papelek a rina
ang na kala pasal taun a mang ring kalakala.
Na ri vap kila tutapongai gulegule ania na
kianla sabonai ania na kila buk atakun ania
asi kana ago akit ve ria, 43 sikei kala antok
iria ta, "Kapo mamaiten ta nakan akus ta
akus ro i kana vainagoan a God si mang keve
rina kapa, using ninia vanang a tukulai i
asok ke anig." 44 Na kanlapo akuskus aliu si
keve lu i kivung e Iudaia.

5

Songo ani ainoai i volo nat i akalit
(Mt 4:18-22; Mk 1:16-20)

1 Mangsikei a taun katapo tung e ngerelo
i laman tatapulit ang e Genesaret. Na ri
vap kian lapo tabat aulit ia using kipo buk
kolongong ani mengen i God. 2 Na kala arai
ani pongua na vul e ngere lo. Vap po maiak
kuluna kitala siang na kilapo galui kari keve
uvene. 3 Na kala kokos kuli vul ang si Simon,
na kala sokotuk ia ta ka pen sulai asiang
lik ania pelek a ngerelo na kala sinong na
kala akalit a ri vap. 4 Au, taun ang kala
kamus ta akuskus, na kala antok a Simon
ta, "Ku kalip ane nei laman miting na ku an
polok kam uvene." 5 Na Simon kala antok
ta, "Katakai i akalit, namemtala atokngai
alava luai tenei vong aongos ke na parik
namempa tul bonai ta ring ien, sikei kapo
ro, using a kalingam, nan anguan polok an."
6 Au, kianla anguan polok an na ien kala duk
luai na kari uvene kalapo buk tading using
a ien vola duk arikek luai. 7 Na kila songo
na keve tungaria kuli mang vul ang ani ki
pasal asung na kime pakangai aniria. Au,
kimela voko asung na ki tak alak a uvene
ang na kila akos ia. Rilong aongos a ngono
vul ang kilongla duk arikek luai ta ien na
kilong lapo buk gok ta maiten ina. 8 Au,
Simon Petero kala kinle na sa kapo serei na
kala soturungai si ngono kakina i Iesu. Na
kala antok ta, "Volava, ku pasal akipai anig,
using nau a katakai i bil arikek." 9 Using
ninia ve keve tungana kipo abis kuvul ve
nia kipo taping arikek ani ien duk luai ang.
10 Nang kapa na Iakovo ve Ioanes, ngono nat
si Sebedaio, kilongpo abis kuvul ve Simon.
Au, Iesu kala antok a Simon ta, "Ku ago ta
leng an. Kana vang kulapo tutapongai asi
kam sog vap." 11 Na kila dal alak pok kari
ngono vul. Ki atolongon a keve bil aongos
na kila using ia.

Iesu kata vil ato na igenen tapak
(Mt 8:1-4; Mk 1:40-45)

12 Mangsikei a taun katapo ago si
mangsikei i keve rina ang, na mangsikei
a igenen, pukun ina kapo mamakasan
aongos ta tapak, na kala arai ani Iesu na
kamela matung turung e matana, na kala
sokotuk ia ta, "Volava, man kupo naung,
kupo angkoai si vil adaus anig." 13 Na kala
sulai ani kungana na kala teng e pukun ina
na kala antok ta, "Io, napo naung. Pukun
im kala serei daus vang!" Na akorong palau
na pukun tapak ang kala kovek pelek ia.
14 Na kala antok amadot ia ta, "Ku ago ta
mengen amalangas an ani mangsikei ta bil
ke, sikei kuan akalit ta pukun im si katakai
i sula ani ka suluk a alilis ang i kam vilvil
atanginang val kana saupai a Moses, ani ri
vap asi kari nas ta kulapo daus." 15 Sikei lak,
akuskus ina kala papanai. Na petau miang
luai kimepo serei asi me kolongong ania na
kime luk vilvil ato pelek kari keve malepen.
16 Sikei katapo taging lik ane si ring varasai
palau na kanpo sokotuk.

Iesu kata vil ato na igenen soles
(Mt 9:1-8; Mk 2:1-12)

17 Mangsikei a taun katapo akalkalit na
mang keve Parisaio ve vap malangas ani
saupai kipo sinong. Kitala pasal le si
keve rina aongos i Galilaia na le Iudaia
na Ierusalem kapa na kita melapo sinong
kuvul lava e iang. Na kitmat i Volava katapo
ago ania si abis vilvil ato. 18 Na mang rukun
vap kila serei ta asasalakan i mang igenen
soles. Na kitapo buk asalak alak ania ane
nei lu asi an amatung ania si Iesu. 19 Na
kilapo gulegule pangau asi palak tatana nei
liuan i petau lava ang, sikei parik kapa
angkoai. Asukang na ki palak tatana ane
kuli lu, ki ding a kuli lu, na kila atikok asiang
ia kuli kana pata ane nei liuan i petau ang
e mete Iesu akorong. 20 Si taun kala arai
kinle ani kari lomlomon na kala antok ta,
"Iuang, kam keve lau rikek, nala lomon suai
ania." 21 Na keve Parisaio ve vap malangas
ani saupai kilapo lomlomonai na kilapo
angsusuiai musik angpokpokai aniria ta,
"Au, si kana kapo mengen i nau varas? Si
kapo kun koi asi lomon suai ani lau rikek?
God papalik nang!" 22 Iesu kalapo malangas

lenginang kari lomlomonai musik na kala
sui iria ta, “Marai sa mipo angsusuiai e
lomlomonai imi? 23 Si i ngono bil ke kapo
remrem si antok ania? Nala lomon suai ani
kam lau rikek, vo si antok ta ku tapasuk
na ku pasal? 24 Sikei, asi kami nas vang
ta igenen i pukun kapo atogon kitmat kuli
rina si kana lomon suai ani rikek,” le na kala
antok na igenen soles ang ta, “Napo antok
ua, tadut na ku sunguk le kam pata na ku
pasal ane rina.” 25 Na akorong palau kala
tapasuk e mataria aongos, na kala sunguk le
kana pata na kala pasal i po alatun ani God
ane rina. 26 Vap aongos kilapo taping na kila
alatun a God. Ki man velai leng ani bil ke na
kila antok ta, “U, taratala arai vang ani bil
ke na tarala taping luai.”

Songo ani Levi
(Mt 9:9-13; Mk 2:13-17)

27 Au, e mung ina kala soung na kanla arai
ani mangsikei a igenen kana asan ta Levi,
kapo katakai i luk takis na katapo sinong
nei kana lu ipo luk takis. Na kala antok
ia ta, “Me using iau.” 28 Na kala atolongon
kana keve bil aongos na kala tadut na kala
using ia. 29 Au, Levi kanla teng a mangsikei
a matan angan lava ania e nei kana lu na
petau miang i ri vap luk takis na mang vap
palau pulakai kitapo angan ve ria. 30 Na ri
Parisaio ve kari vap malangas ani saupai
kila gai si kana keve nat i akalit ta, “Marai
sa mipo matan angan kuvul ve vap luk takis
ke na vap bil arikek suke?” 31 Na Iesu kala
polpol iria ta, “Vap po to aro parik kipa
inongos taun a katakai i vilvil ato, sikei ri
malepen vang. 32 Parik natapa serei asi me
songo ani vap korong, sikei ri katakai i bil
arikek, ani ki lomon pokai.”

Laulauan i alal
(Mt 9:14-17; Mk 2:18-22)

33 Na kila antok ia, “Keve nat i akalit si
Ioanes kipo uli alal na sokotuk na asukang
kapa keve nat i akalit si ri Parisaio, sikei
kakam kipo uli angan na inum.” 34 Na Iesu
kala antok iria, “Sa, mipo buk atakun ani
keve tungana i vo tauk i pagamau ani ki
mal si taun kipo ago kuvul ve nia? 35 Ka
atogon a taun iles lak na kila luk suai ani
vo tauk i pagamau pelek iria, na taun ang
vanang ki mal lak.” 36 Na kala mengen iria
ta kankanuai i mengen kapa. “Kapo tav
angkoai si tara ding suai le ta vuk vakup le si
maus tanginang asi suisui alak ania si maus
kavang, vei tarala vil ding a maus tanginang
ang. Na mang anu kapa, vuk vakup tangi-
nang ang parik kalapa angkokoai ve maus
kavang ang. 37 Na kapo tav angkoai kapa si
tara lingai ani vaen tanginang dong a pauk
kavang, vei pauk ang ka tading. Sukana na
vaen kala vekai asip na pauk ang kapa kala
kun rikek. 38 Sikei, vaen tanginang kapo ro
si pauk tanginang. 39 Na kapo tav angkoai
si man kitala uli inum si vaen kavang, kipo
buk a vaen tanginang. Using kipo antok ta,
‘Anu kavang kapo roron.’ ”

6

Rok kon si taun i atailai
(Mt 12:1-8; Mk 2:23-28)

1 Si mangsikei a taun i atailai katapo pasal
aliu nei keve matang kon, na kana keve nat
i akalit kilapo rok a mang matan kon na kila
mul ia ta kungaria na kilapo angan a katui
ina. 2 Na mang keve Parisaio kila sui ta, “Au,
marai sa kana mipo abis a lau ke kapo tav
angkoai si abis ania si taun i atailai?” 3 Na
Iesu kala polpol iria ta, “Au si parik lak kana
mitapa tataot a akuskus i David na sa kata
abis ia si taun katapo buk angan, ninia ve
keve tungana? 4 Kata palak nei lu si God na
kala luk a pok i asinong akipai ang voiang
ri katakai i sula papalik kipo atogon a roron
asi angan ania, na kala angan ia, na kala alis
kapa si keve tungana.” 5 Na kala mengen
iria, “Igenen i pukun kapo Volava i taun i
atailai.”

Igenen kunga mat
(Mt 12:9-14; Mk 3:1-6)

6 Au, si mang taun i atailai kapa kala riuk
lak nei lu i kivung na kanlapo vil akalit.
Katapo atogon a mangsikei a igenen e iang
palso i kungana katapo mat. 7 Na ri vap
malangas ani saupai ve ri Parisaio kilapo
teremai ania ta man kala vil ato ia, ki aoles
ia using kapo taun i atailai. 8 Sikei kata lapo
malangas kari lomlomonai, na kala antok
a igenen kunga mat ang ta, “Tadut atung
ane ke.” Na kala tadut na kalapo tung e
iang. 9 Na Iesu kala antok iria asukang ke,
“Napo buk sui animi. Kapo angkoai si taun
i atailai si pakangai vo si bil arikek? Si
vil ato vo si vil punuk?” 10 Na kala ararai
aulitai aongos aniria, na kala antok ia, “Ku
koros a kungam.” Kala vil ia asukang na
kungana kala pukunan aro pok. 11 Sikei

kilapo marala alava luai na kilapo tutapong
angmemengenai ta ki saka bil an ani Iesu.

Iesu kata songo na 12 na nat
(Mt 10:1-4; Mk 3:13-19)

12 Si pangau ang Iesu kala kiklak ane si
palpal mulang asi an sokotuk. Na kanla
ago na vong aongos ang i sokotuk ane si
God. 13 Au, kala tenei vauk na kala songo
kana mamain ta vap ipo usiusing ania na
kala irang suai ani 12 iria, na kala posong
iria ta aposel. 14 Kana vang ria. Simon,
nang kata atuk kapa ia ta Petero, na tasina
ta Andereas na Iakovo na Ioanes na Pilipo
na Bartolomaio 15 na Mataio na Tomas na
Iakovo si Alpaio, na Simon nang kipo kin
ia ta Selote, 16 na Iudas si Iakovo na Iudas
Iskariot, vopo alis suai ania asi kana mat.

Iesu kata vil ato na vap miang
(Mt 4:23-25)

17 Na kila auai asiang kuvul na kame lapo
tung si ring korong. Na vap miang ipo
usiusing ania kitapo ago kuvul ve petau lava
le Iudaia, na le Ierusalem na le ngono palpal
ke ngere laman, Turo na Sidon. 18 Kita mela
serei ani kime longong ia na ki luk vilvil ato
si kari keve malepen. Na kata vilvil ato na
vap sangan ta ingua 19 na vap aongos ang
kitapo buk sigil ania using kitmat katapo
soung le singina na kapo vil ato iria.

Iesu kata mengen ani ri logo na ri tauia
(Mt 5:1-12)

20 Au, kala tun kana petau ipo usiusing
ania na kala mengen asukang ke, "Uruk
kakami mipo vap logo, using kakami na
sinsinongan nei vainagoan si God. 21 Uruk
kakami mipo buk angan kana, using mi
masung aro lak. Uruk kakami vap po tangis
ang kana, using mi los lak. 22 Uruk kakami
si man ri vap ki mirik animi, na ki kirik na
ki nau varas animi, na ki posong imi ta vap
rikek marai usiusing ani igenen i pukun.
23 Mi uruk si taun ang na mi mikamika ta
maramarak, using a seuseupok lava kapo
ago kokoai animi e pangkul. Io, using ninia
palau a lau ke nang a keve tivuria i vap po
mengen arikek ang animi kita kun abis ania
si mamain ta katakai i akus anangan. 24 Sikei
nami ri tauia, ka rikek animi pala using mi-
lapo siang lenginang nei kami maramarak.
25 Nami vap po maspil ang kana, ka rikek
animi using mi buk angan lak. Nami vap
po los ang kana, ka rikek animi using mi
mamakus na mi tangis. 26 Ka rikek animi,
man kana ri vap kipo mengen aro animi.
Io, using ninia palau a lau ke nang a keve
tivuria i vap po mengen aro ang animi kita
kun abis ania si mamain ta katakai i akus
kapau.

Vinga ro taun a tungam vopo mirik anim
(Mt 5:38-48; 7:12a)

27 Sikei napo mengen imi kana mipo lon-
gong iau. Mi vinga ro taun a vap po marala
ang animi. Mi abis a lau roron singiria, vap
po mirik ang animi. 28 Mi poso aro iria, riria
kipo poso arikek imi. Mi sokotuk aniria,
riria kipo bil arikek animi. 29 Man a sikei
ka tavapat a palpal asam, atalipai ania na
ka tava na mang palpal ang kapa. Man a
sikei ka luk kam vakup, atalipai ania na ka
luk kam siot kapa. 30 Alis a si kapo aikut ua.
Na man a si ka luk palau kam bil, ku ago
ta buk pok an ania. 31 Ninia palau na lau
ang mipo buk ani ri vap ki abis ia singimi,
mi kun abis ania singiria. 32 Au, man mipo
vinga ro papalik taun iria kipo vinga ro taun
imi, mi saka luk an ani roron? Arai, ri
katakai i bil arikek kapa kipo kun vinga ro
angpokpokai aniria. 33 Na man mi abis a lau
roron papalik ane singiria kipo kun roron
animi, mi saka luk an ani roron? Ri katakai i
bil arikek kipo kun asukang kapa. 34 Na man
mipo alis tapai ane singiria papalik mipo
atu lomlomon ta mi luk pok singiria, mi
saka luk an ani roron? Kapo asukang palau
kapa si ri katakai i bil arikek ane si mang
matan pok iria. Kipo alis tapai asi luk pok
ani polpol iria. 35 Sikei nami vang, mi uli
vinga ro taun a vap po marala ang animi,
na mi abis a lau roron ane singiria. Alis
tapai aniria, na mi ago ta vubuk using ani
polpol ina. Man asukang, kami seupok ka
tavirimok, na mila inatus si Vo Tavirimok
Luai. Using ninia na tamami kapo vinga
ro aniria, riria kipo tav poso aro na riria
mamain ta katakai i bil arikek. 36 Mi lomon
suai asukang palau val tamami kapo lomon
suai.

Kiming ani tungam ka ago
(Mt 7:1-5)

37 Mi ago ta kiming an ani tungami, vei
nganing kila kun kiming animi. Mi ago
ta mengen arikek ani mang matan, vei ki
mengen arikek animi. Mi lomon suai ani
lau rikek si mang matan, na ki kun lomon
suai ani kami lau rikek. 38 Mi vap uli alilis,

na ki kun alis animi. Tutuman luai, mi luk a
palpal duk. Ka duk na ka kamsarak. Ki abis
ia singimi angkokoai palau val lau ang mita
abis ia." 39 Na Iesu kala mengen kapa iria
ta kankanuai i mengen ke, "Igenen mata
ba parik kapa angkoai asi ainoai ani mang
ba. Man asukang, rilong aongos kilong anla
siang nei lulung. 40 Ri nat i akalit parik
kipa lakat ani kari katakai i akalit. Sikei,
man kila akamusai ani kari akalkalit, kila
asukang val kari katakai i akalit. 41 Marai sa
kupo tun a tep lik ang e matana i tungam,
na numai akorong kupo tav nasai ani vukei
lava ang e matam? 42 Kapo saka ro an man
ku antok a tasim ta, 'Apua, tasig, me name
luk suai tapai ani tep ang e matam' man
numai akorong lak parik kupa tun kinle na
vukei lava ang e matam? Numai a katakai i
kapau. Aino ina, ku luk suai ani vukei lava
ang e matam akorong, le na kula angkokoai
asi arai atapalas si luk suai ani tep ang e
matana i tungam.

Arai kinle ani iei si uai ina
(Mt 7:17-20; 12:34-35)

43 Io, ei roron parik kapa angkoai asi uai
asereiai ani uai rikek. Na ei rikek parik
kapa angkoai asi uai asereiai ani uai roron.
44 Tarapo kinle na keve ei aongos si uai iria.
Parik tarapa kopos suke le si kakaul, na
parik tarapa kopos vaen le si ei komkomon-
got. 45 Igenen ro ka asoung asereiai ani
roron le si tauia i keve bil roron ang nei
vingana, na igenen rikek ka asereiai ani
rikek le si tauia i kana keve bil rikek. Using
a nguruna kapo asoung a bil ang vingana
kapo duk tatana.

Ngono kelkelai
(Mt 7:24-27)

46 Marai sa mipo songo iau ta, 'Volava,
Volava' na lak parik mipa longong kag men-
gen? 47 Man a sikei kapo serei singig, na
kapo longong kag mengen, na kapo abis
using ia, arai, naka akalit imi ta nia kapo
saka pok an. 48 Kapo pok val igenen abis
lu na kata tep alulungai luai na ka atung
kana kelkelai kuli iat. Taun a molong kata
serei na kamela tavap a lu ang, parik katapa
angkoai asi aruk ania using kata kelai aro
luai ania. 49 Sikei man a sikei ka longong
palau kag mengen sikei parik kapa abis
using ia, kapo pok val igenen vopo abis ang
ani kana lu kuli vunep palau na kapo kovek i
kelkelai roron. Na taun a molong kata tavap
a lu ang, kala uak sumasuma palau na kala
tagalang aongos."

7

Iesu kata vil ato na asosokai si ainoinoai i petau i visvis
(Mt 8:5-13; Io 4:43-54)

1 Au, kala akamusai tapai ani keve men-
gen aongos ang si kokolongong si ri vap, na
kala pasal ane Kaparnaum. 2 E iang katapo
atogon a mang ainoinoai i petau ipo visvis,
katapo atogon kana mang asosokai katapo
uli lomlomonai alava ania na asosokai ang
katapo malepen alava luai. Kalapo anga-
sungai ani mat. 3 Si taun ang ainoinoai ang
kala longong a inasai i Iesu, na kala asok a
mang matan tulava i ri Iudaia, asi an soko-
tuk ania ani kame vil ato kana asosokai.
4 Asukang na kimela serei si Iesu na kimela
sokotuk aroron ia ta, "Iuang, kapo aunai
i ro singim ani ku pakangai ani igenen
ke, 5 using kapo uli pakangai alava anira
ri Iudaia. Nia vanang kata abis kamem lu
i kivung." 6 Au, Iesu kala auai ve ria na
kanlapo angasungai ani lu ang na igenen
ang kala asok a mang matan tungana ta
mengen asukang ke, "Volava, ku ago ta me
pakasang luai an ane ke, using napo tav ro
angkoai asi songo alak anim ane nei kag lu.
7 Tukulai ina vanang nata lomon ia ta parik
napa ro angkoai asi kag an serei singim
akorong. Sikei, ku posong palau na kag
asosokai ka to aro pok. 8 Using nau kana
napo igenen ipo ago neite saupai, na kag
petau i visvis kipo kun ago neite kag saupai.
Asukang ta man naka asok a mang anu ta
ka pasal, na kala pasal. Na man naka asok
a mang anu ta ka me, na kamela pakasang.
Na man naka asok kag mang asosokai ta
ka abis a mang nem, na kala abis ia." 9 Si
vuk taun ang a Iesu kapo longong a mengen
ke, kala taping ania. Kala taval talang a
petau lava po auai ang ve nia na kala antok
iria, "Napo antok imi, parik lak napa arai
ani lomlomon kit asukang ke nei liuan i ri
Israel." 10 Na vap i asok ang kila papok ane
nei lu na kianla sabonai ani asosokai ang si
lapo to aro.

Iesu kata vil ato na natung le Nain

11 E mung lik ina kala pasal taun a mang
rina kana asan ta Nain kuvul ve kana keve

nat i akalit na mang petau duk. [12] Taun
kianla serei mete takaman i rina ang, na
mang vap kilapo soung velai ani matmat.
Nat mat ke kapo ring sikei palau a nat na
rinana kapo mainang. Vap miang i rina ang
kitapo auai ve nia. [13] Si taun ang Volava kala
arai ani mainang ang kala ngorem ia, na
kala antok ia ta, "Ago ta tangis an." [14] Na
kala pasal aliu na kanla sigil a pata na vap
po asalak ang ania kila tung. Na kala antok
ta, "Natung, ku tadut." [15] Na nat mat ang
kala sinong atung, na kalapo tutapongai
mengen. Na kala alis ia si rinana. [16] Vap
aongos ang kilapo leng alava na kila alatun
a God ta mengen asukang ke, "Mangsikei a
katakai i akus lava kana kame lapo ago ve
tara. God kalapo serei vang kana si kana
matan vap." [17] Na akuskus i sa kata vil ia kala
pasal apapanai aongos nei palpal Iudaia na
aulit aongos e iang.

Susui si Ioanes katakai i asing tauia
(Mt 11:2-19)

[18] Keve nat i akalit si Ioanes kianla atatai
ia ta keve nem ke. [19] Na Ioanes kala songo
na pongua iria, na kala asok irilong ani
kilong an nanas si Volava ta, "Numai tu-
tuman vang kana na igenen vo me serei
ke, vei nganing namemla atu lomlomon
ta mangsikei petekai?" [20] Na ngono nat
ang kilong anla serei si Iesu na kilongla
antok ia ta, "Ioanes katakai i asing tauia
ke kata asok asi me sui anim ta numai
tutuman vang kana na igenen vo me serei
ke, vei nganing namemla atu lomlomon ta
mangsikei petekai?" [21] Si taun ang akorong
Iesu katapo vil ato na vap miang pelek kari
keve malepen anglok na ka lu suai ani ri
ingua na ka vil ato na keve vap mata ba.
[22] Asukang na kala antok irilong, "Milong
papok na milong anla mengen amalangas a
Ioanes ta sa milong tala arai ania na milong
tala longong ia. Ri mata ba, kilapo ararai
pok. Ri soles, kilapo pasal korong. Ri tapak,
kilapo rangrangis aongos, na ri talinga bot,
kilapo longong korong. Riria kitala mat,
kilapo tapasuk pok. Ri vap mailik, kilapo
longong a akus ro. [23] Kapo tauia na igenen
ang nang parik kapa savang marai ig." [24] Au,
ngono nat ang si Ioanes kilongla pasal suai
na Iesu kalapo atatai ani petau lava ang ta
Ioanes. "Mita pasal ane ring varasai palau
si kami an arai ani sa? Ani tavuang kapo
lulu angpok si malu? [25] Au, man parik, na
mita pasal asi kami arai ani sa? Ani igenen
maus ta maus ro luai? Parik. Vap ang kipo
maus ta maus roron luai na kipo uli matan
angan aro luai, kipo ago nei keve lu lava si
ri tulava. [26] Au, man parik, na mita pasal asi
kami an arai ani sa? Ani katakai i akus? Io,
ninia vanang! Na kapo lakat ani katakai i
kus amalangas. [27] Kana vang na igenen ke
kita salik tatana asukang ke, Arai, naka asok
kag asosokai aino anim, voiang kan itoiton
aino na selen anim. [28] Napo antok imi ta nei
liuan i ri vap aongos i kuli rina kapo kovek
ta mang anu katala tung alakat ani Ioanes.
Sikei lak, si kapo liklik luai nei vainagoan si
God, kapo lakat ania." [29] Ri vap aongos ve ri
katakai i luk takis kapa kilapo longong kana
atatai a Iesu na kipo soksoko akorong ani
kana selen a God kapo korong, using riria
kitala luk asing tauia si Ioanes. [30] Sikei ri
Parisaio ve ri vap malangas ani saupai, kipo
misag ani kana vubuk a God aniria using
parik kita lapa luk asing tauia singina.
[31] "Au, naka altongai ani matan
polpolokan i taun ke ta sa? Kipo pok
val sa? [32] Kipo asukang val inatus lik
nei ring i po asesel na kipo sinong i
songosongo angpokpokai asukang ke,
'Namemtala kuikui animi na parik milapa
mika. Namemtala akurkurai animi na parik
milapa tangis.' [33] Arai, Ioanes katakai i asing
tauia kata serei na parik kapa angan na
inum, na mila antok ta kapo sangan ta
ingua. [34] Au na kana na igenen i pukun
kamela serei na kalapo angan na inum,
na mila antok, 'Arai ta igenen ramit suke.
Arai ta igenen buk inum alava suke. Arai
ta igenen suke kapo angtunganan ve ri
katakai i luk takis na ri katakai i bil arikek!'
[35] Nang a laulauan si ri vap masam kapo
akalit ta masam ang kapo tutuman."

Iesu kata akala na aina katakai i bil arikek

[36] Na mangsikei i ri Parisaio kala asok
tapai ania asi kana me matan angan ve nia.
Na kamela palak nei lu na kilapo sinong si
angan. [37] Au, mangsikei a aina kala palak,
kapo aina i rina ang na kapo mangsikei a
katakai i bil arikek. Kata longong ta kalapo
ago si matan angan nei lu si Parisaio ang,
na kala luk le kana ese sain ro, [38] na kamela
tung e mung ina, ngere ngono kakina, na
kapo tangis, kalapo raus a ngono kakina ta
lum mata i matana, na kapo ruduk ia ta ung

i patuna, na kalapo lulus a ngono kakina
na kala tiuai ani kana ese sain ro e ngono
kakina. 39 Na Parisaio vo asok tapai ang
ania kala arai na kalapo lomlomonai musik,
"Man kana na igenen ke kapo katakai i kus
amalangas, oro kala kinle na vo po sigil ke
ania, ta kapo mangsikei a aina bil arikek."
40 Na Iesu kala antok ia, "Simon, napo buk
mengen anim ta mangsikei a mengen." Na
kala antok, "Katakai i akalit, kala ro. Ku
mengen." 41 "Mang igenen katapo togon a
mang pongua na igenen kilongtapo togon
kope singina. Mang anu ta 500 na kang,
na mang anu ta 50. 42 Sikei kilong tapo
kovek i kapkap asi polpol ani karilong kope.
Asukang na kala lomon suai anirilong aon-
gos. Au, si irilong katapo uruk alava ania?"
43 Na Simon kala antok, "Napo lomon ia ta
ninia vo atogon kope lava." Na kala antok ia
ta, "Io, kutala kinle korong." 44 Na kala taval
talang a aina ang na kala mengen a Simon
asukang ke, "Ku arai ani aina ke kana! Si
taun nata palak nei lu, parik kuta lapa alis
laman asi kag raus ani ngono kakig, sikei
ike katala raus a ngono kakig ta lum mata
i matana, na kala ruduk ia ta ung i patuna.
45 Parik kuta lapa lulus iau. Sikei ninia, le
si vuk taun nata palak, parik lak kapa aulei
lak ta lulus ani ngono kakig. 46 Parik kuta
lapa tiu a patug ta rul i elaio, sikei ninia
katala tiuai ani ese sain ro e ngono kakig.
47 Kana vang napo antok ua ta kana keve
lau rikek duk, nala lomon suai ania. Io,
ninia vanang kapo uruk alava anig. Sikei
igenen vo togon men lik palau asi lomon
suai, kana uruk anig ka liklik palau." 48 Na
kala antok ia ta, "Kam keve lau rikek, nala
lomon suai ania." 49 Na vap po angan ang
ve nia kilapo kinungai musik lik asukang
ke, "Au, si kana kame lapo lomon suai ani
mamain ta lau rikek?" 50 Na kala antok a
aina ang ta, "Kula sapang si kam lomlomon.
Ku pasal ta marip."

8

Matan aina lapo to ang kilapo auai ve Iesu

1 E mung palau ina kalapo pasal angpok
nei keve rina lava na keve rina lik na
kapo apasa ta akus ro i kana vainagoan a
God. Kana 12 na nat kitapo auai kuvul
ve nia. 2 Asukang kapa mang matan aina
voiang katala asok suai ani ri ingua singiria,
na katala ato iria si mang keve malepen.
Mangsikei ta Maria, kipo kin ia ta Mag-
dalene voiang a limalengua na ingua kita
soung pelek ia. 3 Na Ioana, kisngana i Kusas
nang kapo mangsikei a asosokai si Erodes,
na Susana, na mang matan miang kapa,
kitapo papakangai aniria si palpal i pukun
le si kari togtogon akorong.

Kankanuai i mengen ani katakai i sukal
(Mt 13:1-9; Mk 4:1-9)

4 Au, mangsikei a taun petau tavirimok
luai kimela seserei akuvulai le si mang
keve rina miang. Na Iesu kala akalit
iria si kankanuai i mengen asukang ke,
5 "Mangsikei a katakai i sukal kata sapungai
ani kana keve katui i pok e matang, na mang
matan katui kanpo uak e selen na kilapo
saksakai kuluna, na ri mani kimela angan
ia. 6 Na mang matan katui kianlapo uak si
ring iatan, na kila polok alak, na kila mak
using kapo kovek i laman. 7 Na mang matan
katui kipo uak nei ring kakaulan, na kanla
polok alak ve nia na kala palun runguk ia.
8 Na mang matan katui kipo uak nei roe
roron. Kipo polok alava na kipo uai soliu ta
100 alak ani keve katui i sukal ang." Taun
kan posong akamusai ani mengen ke, na
kala songosongo, "Man a si kapo atogon
talinga, kapo ro ka longong!"

Lomlomonai i Iesu si akuskus si kankanuai i mengen
(Mt 13:10-17; Mk 4:10-12)

9 Na kana keve nat i akalit kilapo susuiai
ania ta malmalasupai i kankanuai i mengen
ke. 10 Na kala antok iria, "Malangas i keve bil
mumun i vainagoan si God, kakami asi ato-
gon, sikei si mang matan napo mengen iria
nei kankanuai i mengen, asi kari gulegule
na ki tav sabonai, na asi kari kokolongong
na ki tav nas.

Supsupai i kankanuai i mengen ani katakai i sukal
(Mt 13:18-23; Mk 4:13-20)

11 Kana vang a supsupai i kankanuai i
mengen. Katui nang, ninia na mengen si
God. 12 Na katui i lapo matung ang nei
selen, nang riria kipo vap longong, sikei a
vo petau kamela luk suai ani mengen ang
e vingaria, ani ki ago ta lomlomon an vei
ki teng a to. 13 Na katui i la uak ang si ring
iatan, nang riria kita luk a mengen na kila
uruk singina, sikei parik kita lapa asia mis.
Kipo lomlomon si vuk taun kudik lik palau,

sikei man a atoktokngai kala serei singiria,
kilapo atolongon kari lomlomon. 14 Na katui
i la uak ang si ring kakaulan, nang riria
kitala longong a mengen sikei parik kipa
matukal using kipo rakus si vubuk using ani
tauia lava na uruk i kuli rina ke. 15 Au na
katui i la uak ang nei roe roron, nang riria
vingaria kapo ro na kipo uli lau korong.
Kipo longong a mengen na kipo uli lomon
akit ania tung si kianlapo uai arokot.

Lam ni nei avubus
(Mk 4:21-25)

16 Parik tarapa asusuk a lam asi kara amu-
nai ania nei avubus vo neite pata. Tarapo
uli atung ania si kana ring akorong, ani
man a ri vap kipo palak ki arai korong ani
mang. 17 Using kapo kovek ta bil katapo
ago mumum, na nganlak parik kapa serei
e ring malangas. Vo ta bil katapo ago nei
apupung, na nganlak parik kipa ulak ia.
18 Asukang mi lomlomonai aro ani mi saka
luk an ani mengen si God. Using man a
si kapo atogon, ki ngaupap ia, na man a
si kapo atogon men lik, io, men lik ang
kapo sekpat ta kapo kakana, ki luk suai vang
ania."

Rinana ve keve tasina i Iesu
(Mt 12:46-50; Mk 3:31-35)

19 Si taun ang rinana ve keve tasina kimela
serei asi kari me arai ania. Sikei parik kipa
angkoai si palak taun ania using a petau
lava ang. 20 Na mang sikei kala antok ia,
"Arai, rinam ve keve tasim kipo tung e
komo. Kipo buk arai anim." 21 Na kala antok
iria asukang ke, "Rina na keve tasig, nang
riria kipo longong a mengen si God na kipo
abis usiusingai ania."

Kitmat i rai kala luai
(Mt 8:23-27; Mk 4:35-41)

22 Mang sikei a taun kala kokos kuli vul
kuvul ve kana keve nat i akalit na kala antok
iria, "Tara kokos aputuk ane mang palpal
i laman ke." Na kila pasal. 23 Si vuk taun
kipo sang nei laman na ninia kalapo rot.
Na mal titis kala serei, na vul kalapo lak ia
na laman, na kalapo rikek luai aniria. 24 Na
kianla pangun ia na kila antok, "Volava,
Volava, oring lik tara puka!" Na kala tapan-
gun na kala atakun a malu ve to marala. Na
malu kala pongo na luai lava kala pitik. 25 Na
kala sui iria, "Nei kami lomlomon e voi?"
Kitapo sugul alava velai ani leng na kilapo
sui angpokpokai aniria ta, "Saka igenen an
kana? Kapo atakun a malu ve to na kipo kun
longong ania."

Iesu kata vil ato na igenen sangan ta ingua
(Mt 8:28-34; Mk 5:1-20)

26 Na kianla serei e palpal Geraseno, ararai
aputuk le Galilaia. 27 Si vuk taun ang kapo
palak ane ngerelo, mang sikei a igenen i
rina ang kamela ruduai ia, na kapo sangan
ta ri ingua. Le kabang le parik kata lapa
anguan kavat vakup, na parik katapa ago
nei lu, sikei katapo uli ago e nei gom. 28 Au,
si vuk taun ang kamela arai ani Iesu, kala
kup alava na kala suai ania e no ina, na kala
songosongo alava, "Iesu, nat i God Lakat
Luai, kupo serei asi kam me vil sa anig?
Napo sokotuk ua ta ku ago ta vil akui an
anig!" 29 Using katala kirikai ani ingua ang
asi kana soung pelek ani igenen ang. Using
taun miang kata lapo sang tatana, na kitapo
uli got akit ania e ngono kakina na e ngono
kungana ta angus kitmat luai, na ki ararai
bat ania, sikei katapo uli tak tok ani angus
ang na ingua ang kanpo sang tatana ane
ring varasai palau. 30 Au, Iesu kala sui ia,
"Kam asan ta si?" Na kala antok ta, "Petau,"
using ri ingua duk kitapo ago singina, 31 na
kipo sokotuk ia asi kana ago ta asok suai an
aniria ane nei mata lulungai asiang.

32 Mang takaman vongo lava kitapo
susuang angasungai i ring ang ngere put,
au na kila sokotuk ia ta ka atalipai aniria asi
kari an palak singiria. Na kala ainak aniria.
33 Au, keve ingua ang kila soung pelek a
igenen ang na kianla aol a keve vongo ang.
Na takaman vongo ang kila doso asiang
taun a ring karkadapan na kianla lus mat.
34 Na vap po aiveven vongo ang kila arai ani
bil ang na kila sip na kianla akus nei rina
lava ang na nei keve rina lik kapa. 35 Na ri
vap kila pasal asi kari an arai ani sa katala
serei. Na kimela serei si Iesu na kila arai
ani igenen ang ri ingua kitala soung pelek
ia kapo sinong e ngere ngono kakina i Iesu
na kalapo kavat na kalapo vangang tapalas
aro pok, na kilapo leng. 36 Na vap arai ang
kila akus iria ta igenen sangan ta ingua
kame lapo to aro pok. 37 Na ri vap aongos i
palpal Geraseno kilapo sokotuk ia asi kana
pasal suai ani kari ring, using kitala leng
aongos. Asukang na kala kokos asi kana
papok. 38 Igenen ang ri ingua kita papelek
ia kala sokotuk ia asi kana auai ve nia, sikei
kala asok pok ia velai ani atatai ke, 39 "Ku

papok ane rina na kuanla akuskus ta poisan
a roron God katala abis ia singim." Au kala
pasal na kanlapo akuskus nei rina aongos ta
poisan a roron a Iesu katala abis ia singina.

Kavulik mat na aina malepen
(Mt 9:18-26; Mk 5:21-43)

40 Au, Iesu kala serei pok e mang palpal,
na petau lava kila uruk suak ania using
kitapo atu lomlomon ta ka serei. 41 Na mang
sikei a igenen, kana asan ta Iairo, na katapo
mang ainoinoai i nei lu i kivung, kamela
serei si Iesu na kala matung turung e ngono
kakina na kala sokotuk ia asi kana an serei
si kana lu, 42 using kana ring sikei palau
a kavulik, katapo asukang ta 12 na matas
kana to, na kalapo ore asi kana mat.

Vuk taun ang kalapo pasal aliu na ri vap
kilapo rumrumpulit using aliu ia. 43 Na
mangsikei a aina katapo uli malepen ta
tongmasik asukang ta 12 na matas aongos,
na katapo kovek ta sikei ka angkoai asi
kana vil ato ania, 44 kala gingging kolotai
alak ane singina na kanla sigil a su i kana
vakup, na akorong palau tongmasik ang
kala kamus. 45 Na Iesu kala sui, "Si kana kata
sigil iau?" Ria aongos kipo angtupatupang,
na Petero kala antok, "Volava, petau ke
kana kipo angrumrumpulit na kipo ngi ua."
46 Sikei Iesu kala antok, "Mangsikei katala
sigil iau, using napo nasai ania ta kitmat
katala soung le singig." 47 Au, aina ke kala
nas ta parik kapa angkoai si mumun, na
kalapo tek lengai palau na kamela matung
turung e matana, na kala atatai e mataria
i vap aongos ang, ta marai sa kata sigil ia,
na sa tukulai ina kana kalapo to aro pok.
48 Na kala antok ia ta, "Kag kavulik, kam
lomlomon kata vil ato pok ua. Pasal ta
marip."

49 Vuk taun ang kapo mengen lak, na
mang igenen i nei lu si ainoinoai ang
kamela serei na kala mengen ta, "Kam
kavulik kala mat. Ago ta anguan atelan an
ani katakai i akalit." 50 Sikei Iesu katapo
longong a mengen ang, na kala antok ia ta,
"Ku ago to leng an, sikei ku lomlomon, na
ka to." 51 Au kanla serei nei lu na kala tubat
iria ani ka ago ta sikei ka palak ve nia, sikei
ri Petero ve Ioanes na Iakovo, na tamana ve
rinana i kavulik ang. 52 Na ri vap aongos kipo
radaupa na makus taun ia, sikei kala antok,
"Mi kamus ta radaupa, using parik kapa
mat, kapo rot." 53 Na kila los ia using kipo
nas ta katala mat. 54 Na kala teng a kungana
na kala songo, "Kag kavulik, ku tadut!" 55 Na
malanganto ina kala serei pok, na akorong
palau kala tadut atung. Na kala asok asi kari
ali pok ania. 56 Tamana ve rinana kilongla
taping alava sikei kala atakun akit irilong
ta kilong ago ta mengen an ani mangsikei
ta sa kata serei.

9

Iesu kata asok a 12 na nat asi an abis
(Mt 10:5-15; Mk 6:7-13)

1 Na kala songo akuvul na 12 na nat ang,
na kala alis iria ta kitmat na ro asi kari
kirikai suai ani ri ingua aongos, na ki an
vil ato ri malepen. 2 Na kala asoung iria asi
kari an akuskus ta kana vainagoan a God na
asi kari an vil ato ani ri malepen. 3 Na kala
antok iria, "Si kami paspasal mi ago ta teng
an ta mang sikei a bil. Kipa ka ago, tepe
ka ago, pok ka ago, kapkap ka ago, na mi
ago ta atogon an ta pongua na siot. 4 Man
mi ago nei mangsikei a lu, mi ago akorong
e iang tung si taun ang mi papelek pok a
rina ang singina. 5 Na si saka rina an ki tav
ainak animi, man mila papelek a rina ang,
mi tipngai suai ani kaponpon e kakimi, asi
akalit amalangas aniria ta kari lau rikek."
6 Na kila pasal na kianla palak nei keve rina
pulakai, na kianla apasa ta akus ro na ki vil
ato ri malepen si keve ring aongos.

Pisu si Erodes
(Mt 14:1-12; Mk 6:14-29)

7 Tulava Erodes kala longong a keve
akuskus ke i sa kalapo serei, na kalapo pisu
alava using a mang vap kilapo antok ta
Ioanes katala to pok. 8 Mang matan kipo
antok ta Elias kapo tutu aserei, na mang
matan kipo antok ta mang katakai i kus
amalangas i taun anangan katala to pok.
9 Na Erodes kala antok ta, "Ioanes nau natala
lam rongok ia. Au na mang si pok kana,
nalapo anguan longong ani akuskus ina?"
Na kalapo buk an arai ania.

Iesu kata amasung a petau tavirimok
(Mt 14:13-21; Mk 6:30-44; Io 6:1-14)

10 Au, keve aposel ang kila serei pok na
kimela atatai amalangas ia ta keve abis
aongos kitanla abis ia. Na kala songo iria
ani ki auai kuvul papalik si mangsikei a rina
kana asan ta Betsaida. 11 Sikei petau duk kila
nas na kila pasal using ia. Na kala uruk suak

aniria na kala akuskus iria ta vainagoan si
God, na kala vil ato ri malepen. 12 E mung
si lapo ngelik, 12 na nat ang kimela serei
singina na kila antok ia asukang ke, "Ku
asok suai ani petau ke na ki pasal aliu ane
si keve rina suke vo mang keve rina lik
pulakai kapa, asi kari an gule pok na ring asi
rot, using kana tarapo ago nei ring varasai
palau." 13 Sikei kala antok iria ta, "Nami
akorong mi li pok iria." Na kila antok ia ta,
"Kana namempo togon a palpalima na saui
lik palau ve pongua na ien. Kupo lomon ia
ta namem an samui pok ani petau aongos
ke?" 14 Using katapo petau tavirimok luai
asukang ta 5,000 na tauan aongos. Au, Iesu
kala antok iria ta, "Mi asok iria ani ki sinong
si kari keve kuvkuvulan i 50 na igenen."
15 Na kila abis ia asukang na ri vap aongos
kila sinong usausa aro. 16 Au, kala luk a
palpalima na saui ang na pongua na ien, na
kala tarak ane metekuku, na kala posong
aro ia, le na kala tevetevek ia dong a keve
nat ang asi kari lilis aliu ani ri vap tatana.
17 Na riria aongos kila angan na kila masung
aro. Na kila lukluk akuvul a keve inongos
i pok ang na kila asiang aduk a 12 na tepe
tatana.

Petero kata mengen amalangas ta Iesu
(Mt 6:13-19; Mk 8:27-29)

18 Au, Iesu kanlapo ago musik lik i sokotuk
na keve nat ang kipo auai ve nia. Na kala
sui iria ta, "Ri vap kipo kin iau ta nau a si?"
19 Na kila ngenget ta, "Ioanes katakai i asing
tauia. Sikei mang matan kipo kin ta Elias,
na mang matan ta mangsikei iria mamain
ta katakai i kus amalangas i taun anangan
kala to pok." 20 Na kala sui iria ta, "Au, na
nami akorong, mipo kin iau ta nau a si?" Na
Petero kala ngenget ta, "Igenen i akanangai
ke ta God."

Iesu kapo mengen aino ta ka mat na ka tadut pok
(Mt 16:20-28; Mk 8:30–9:1)

21 Au na kala papat akit iria asi kari ago
ta antok ani mangsikei ta bil ke. 22 Na
kala antok ta, "Igenen i pukun ka sunguk
a keve vilvil akui miang. Ri vap lava na
keve ainoinoai si ri katakai i sula na keve
vap malangas ani saupai ki misag ania na
ki raung ia na si lapotol i taun e mung
ina ka to pok." 23 Na kapo mengen kapa
ri vap aongos ta, "Man a mangsikei kapo
buk usiusing anig, ka uli auak suai ani
lomlomonai ania pok, na ka uli asalak ani
kana ngakputuk si keve taun na ka usiusing
iau. 24 Using ninia kapo buk aiveven aroron
ani kana to, ka amun ia. Sikei ninia kapo
amun kana to anig, ka teng ia. 25 Using
man a igenen ka atogon a keve bil aongos
kuli rina na ka mat, keve bil ang ki saka
pakangai ania? 26 Using man a sikei kapo
mumurung anig na ani kag mengen, igenen
i pukun kapa ka kun mumurung ania si taun
man ka serei pok velai ani miminaungan
na miminaungan i tamana ve mamain ta
angelo daus." 27 Napo mengen atutuman
luai animi ta mang matan kana kipo tung
e ke, parik kipa mat tung si ki arai ani kana
vainagoan a God.

Ararai si pukun i Iesu kala sakol
(Mt 17:1-8; Mk 9:2-8)

28 Au, kala liu tapai a limaletul a taun e
mung i keve mengen suke, na kala songo le
na Petero na Ioanes na Iakovo na kala pasal
ve ritol alak kuli mulang asi kana an soko-
tuk. 29 Si vuk taun ang kapo sokotuk, ararai
i nona kala sakol, na kana maus vola mang
posok luai. 30 Na akorong palau pongua
na igenen, ri Moses ve Elias, kilongla tu
aserei na kitol melapo angmemengenai ve
nia. 31 Na miminaungan irilong kapo mang
ro luai, na kitol tapo mengen ta kana pasal
suai, nang katapo usausa si vil apunuk ania
e Ierusalem. 32 Au, Petero ve ngono tungana
kitol tala rukai, sikei si taun ang kitola
mata para aro pok, kitola arai ani kana
miminaungan a Iesu, na ngono igenen ang
kilongpo tung ve nia. 33 Na ngono igenen
ang kilong lapo buk angtaliungai ve nia. Na
Petero kala antok a Iesu ta, "Volava, Kapo
ro anira sime ago e ke. Namemtol atung ta
potol a ralai, ta sikei anim, na mang sikei
ani Moses, na ta mang anu ani Elias." Parik
kapa nas ta sa kapo mengen tatana. 34 Si
taun ang kapo mengen lak, na mangsikei a
kuku kala serei na kala apung iria, na volo
nat ang kitola leng si lapo ago nei kuku ang.
35 Na kalinga kala mengen nei kuku, "Kana
kag nat i kag la akanangai, mi longong ia!"
36 Au, kalinga kala mengen tapai, na kitola
arai ta Iesu papalik kalapo ago. Na e mung
ina si pangau ang a volo nat ang parik
kitolpa mengen amalangas a mangsikei ta
sa kitol tala arai ania.

Iesu kata vil ato na nat ingua kata aol ia
(Mt 17:14-18; Mk 9:14-27)

37 Si taun using ina kila kisiang le kuli
mulang na petau lava kila ruduai ia. 38 Na
mangsikei a igenen nei liuan i petau ang
kala songo alava, "Katakai i akalit, napo
aikut ua asi kam me arai tapai ani kag
nat, using kapo kag ring sikei palau a nat.
39 Ingua kapo uli sava ania na ka kail ataping
na kanpo putput kolek ia na ingua ang, na
rere kapo siang e amangana. Parik kapa
atolongon lik tapai ania. Kapo vis arikek
luai ania. 40 Natala aikut kam keve nat asi
kari lu suai ania, sikei parik kipa angkoai."
41 Na Iesu kala polpol asukang ke, "Nami na
matan polpolokan tav lomlomon na milapo
pataliung na selen korong. Poisan lak a
taun si kag ago ve nami, na si kag telan
tatami? Sunguk kam nat ane ke." 42 Si
vuk taun akorong a nat ang kapo pakasang,
na ingua ang kala so tatana ane vunep na
kalapo putput kolek ia. Sikei Iesu kala
kirikai ani ingua ang na kala vil ato na nat
ang na kala alis pok ia si tamana. 43 Na petau
aongos ang kilapo mangal mat kana kitmat
lava na God.

Iesu kata apongua i mengen ani ka mat na ka tadut pok
(Mt 17:22-23; Mk 9:30-32)

Si taun ang ri vap kipo angtatapingai lak
ani kana keve abis a Iesu, na kala antok
kana keve nat asukang ke, 44 "Mi teng akit
aro na mengen ke naka mengen imi tatana!
Igenen i pukun ki alis lak ia e kungaria
i ri vap." 45 Sikei parik kipa malangas ta
supsupai i mengen ang. Kapo asukang ta
mengen mumun asi kari tav luk ania, na
kipo lolokovo si sui ania tatana.

Si kapo lavlabat?
(Mt 18:1-5; Mk 9:33-37)

46 Na kilapo anggegelai nei liuan iria
angpokpokai ta si iria nganing kavpo lavla-
bat. 47 Sikei Iesu kala nas kari lomlomonai,
na kala songo na mang nat lik na kala atung
ia ngerena, 48 na kala antok iria asukang ke,
"Man a si kapo ainak ani nat lik ke si asan
ig, nang palau kapo ainak anig. Au na man
a si kapo ainak anig, e iang kapo ainak ani
vo asok ang anig. Using ninia voiang kapo
liklik luai animi aongos io, ninia vanang
kapo lavlabat."

Si kapo tav tubat animi kapo tung ve nami
(Mk 9:38-40)

49 Na Ioanes kala antok ta, "Volava,
namemta arai ani mang igenen katapo
kirikai suai ani ingua ta asan im, na
namemta atakun ia, using parik kapa
mangsikei imem." 50 Sikei Iesu kala antok
ia, "Mi ago ta atakun an ania. Arai, man a
mangsikei kapo tav tubat animi, kapo tung
ve nami nang."

Ri Samareia kipo tubat a Iesu si palak ane rina

51 Au, kalapo angasungai na taun asi luk
alak ania ane metekuku, na kalapo lom-
lomonai akit asi kana palak ane Ierusalem.
52 Asukang na kala asok a mang matan asi
kari pasal aino, na kian palak nei mang
rina si ri Samareia asi kari an itoitonai ta
ring oring ania. 53 Sikei ri vap parik kitapa
uruk suak ania, using kitala arai kinle ta
kapo palak ane Ierusalem. 54 Au, ngono
nat ke ri Iakovo ve Ioanes kilongla arai
ani oring asukang ke na kilongla antok,
"Volava, kupo buk ani namemlong asok
asiang ani kut le metekuku asi me ani suai
tapai aniria?" 55 Sikei kala taval talang na
kala ki irilong. 56 Na kila paliu ane si mang
rina.

Marai i usiusing ani Iesu
(Mt 8:19-22)

57 Au, kilapo pasal aliu e selen, na mang
igenen kala antok ia, "Nau naka auai ve
numai si saka oring an ku pasal ia." 58 Na
kala antok ia ta, "Ri kauvek kei kipo atogon
kari mata na ri mani i nei pangau kipo
atogon ting, sikei a igenen i pukun kapo
kovek ta ring asi aoros ani patuna." 59 Na
kala songo na mang igenen, "Me na ku auai
ve nau." Sikei kala antok ta, "Volava, ku
naol suai tapai anig, na nakan mo tapai
ani mamai." 60 Na kala antok ia ta, "Ku
atalipai ani ri vap mat na ki mo kari keve
matmat. Sikei numai vanang ku pasal na
kuan akus amalangas si keve ring aongos
ta kana vainagoan a God." 61 Na mang anu
kapa kamela antok, "Volava, naka auai ve
numai, sikei ainoai ina ku atalipai anig ani
nakan atatung aro tapai ani kag angnanan."
62 Au na Iesu kala antok ia asukang ke,
"Man a sikei katala tutapong keke alung e
matang, na kanla telan apetekai pok, nang
parik kapa angkoai si abis si vainagoan si
God."

10

Iesu kata asok a mang 72 na igenen asi an abis

1 Au, e mung i keve bil ke, Volava kala
atung na mang 72 na igenen, na kala asok
aino iria asi kari pasal pongpongua taun a
keve rina lava na keve rina lik ang ninia
lak ka pasal singina. 2 Kana pinipini aniria
asukang ke, "Uai i nei matang kalapo duk,
sikei kipo men lik palau a vap si kopos
ania. Asukang na mi sokotuk a Volava i nei
matang si kana asok ta vap sian kopos nei
kana matang. 3 Mi pasal. Arai, napo asok
imi val mamain ta natnat i sipsip nei liuan
i ri kauvek kei. 4 Mi ago ta luk asisiang an.
Tepe kapa ka ago, na pauk i kak ka ago.
Mi ago ta pakanang ta mangsikei e selen.
5 Man mi palak nei saka lu an, ainoai ina mi
posong ta, 'Marip ka ago si lu ke.' 6 Man a
vo tauk i lu kapo igenen marip, kami marip
ka ago singina, sikei man parik, mi luk pok
na posong i marip ang. 7 Mi ago akorong nei
lu ang, na mi angan a sa kipo sasagi animi
tatana. Using kapo ro ta katakai i abis ka luk
kana seupok. Mi ago ta rot angpok an. 8 Man
mi palak nei saka rina an na ki uruk suak
animi, mi angan si pok ang ki sasagi animi
tatana, 9 na mi vil ato kari keve malepen.
Na mi antok iria, 'Vainagoan si God kalapo
angasungai animi.' 10 Sikei man mi palak nei
mangsikei a rina na parik kipa uruk suak
animi, mi an tung nei keve selemat i rina
ang na mi mengen amalangas asukang ke,
11 'Kana na kaponpon i kami rina kapo kaup
e kakimem, namempo tap suai pok ania
taun imi asi kami malangas ta mitala bil
arikek. Sikei lak mi malangas aro luai ta
vainagoan si God kalapo angasungai.' 12 Io,
napo antok imi ta si taun ang e mung, ka
pen roron lik ani ri Sodoma, sikei ri vap i
rina ang ki sikei a rikek luai an.

Magilai kuli tav lomon pokai
(Mt 11:20-24)

13 Ka rikek animi, ri Korasin! Ka rikek
animi, ri Betsaida! Using man nganing ri
Turo ve ri Sidon kita arai ani keve abis
i vilvil ataping ang mitala arai ania, oro
kila lomon pokai lenginang na ki alakai ani
maus i mamakus na ki mo nei vuta. 14 Sikei si
taun i saupai ka pen roron lik ani ri Turo ve
ri Sidon, sikei nami mi sikei a rikek luai an.
15 Au na nami ri Kaparnaum, mipo buk vil
alakat luai animi, ingko? Parik vang! Ki so
asiang luai tatami ane si rina i mat! 16 Ninia
kapo longong imi, nang palau kapo longong
iau. Ninia kapo pial imi, nang palau kapo
pial iau. Au na ninia kapo pial iau, e iang
vanang kapo pial na vo asok ang anig."

72 na igenen kita papok

17 Au e mung na 72 na igenen ke kimela
papok velai ani uruk na kila antok, "Volava,
pua ta ri ingua kapa kipo longong tatamem
man namempo asok suai aniria si asan im."
18 Na kala antok iria ta, "Satan, le kabang
le nata arai ania si uak asiang val tapak le
metekuku. 19 Arai, natala alis imi ta ro asi
kami atoko kuli ri kene na ri pangup, na
asi kami dual suai ani kitmat lava i igenen
rikek, na ka kovek i nem ka vil arikek imi.
20 Sikei kantanem. Mi ago ta amalak uruk
an ta ri ingua kipo longong tatami, parik.
Mi uruk vang ta kami asan kapo ago akit e
metekuku."

Uruk si Iesu
(Mt 11:25-27; 13:16-17)

21 Na si vuk taun ang a Malanganto Gogoai
kala aduk ia ta uruk lava na kala men-
gen asukang ke, "Mamai, numai a Volava
i metekuku na kuli rina. Napo alatun ua
using kutala amunai ani keve nem ke pelek
ri katakai i masam na ri vap malangas, na
kula amalangasai ania si mamain ta nat
lik. Tutuman mamai, using numai akorong
kupo buk ia ani ka asukang. 22 Mamai katala
alis a keve bil aongos singig. Na kapo
kovek i mangsikei kapo uskorong kana nat,
sikei tamana papalik. Na kapo kovek ta
sikei kapo uskorong a tamana sikei kana
nat papalik, kuvul ve ria kana nat kapo buk
asi kana amalangasai aniria." 23 Au, kala
taval talang kana keve nat i akalit na kala
antok papalik iria asukang ke, "Riria ki arai
ani keve bil ke mitala arai ania, ki uruk.
24 Arai, napo antok kana imi ta amiang i keve
katakai i kus amalangas na tulava i taun
aino kitapo buk alava asi kari arai ani keve
bil ke, kana milapo arai ania, na parik kita
lapa arai ania. Na kitapo buk alava asi kari
longong ani keve mengen ke kana milapo
longong ia, na parik kita lapa longong ia."

Igenen roron le Samareia

25 Au, mangsikei a igenen malangas ani
saupai kala tapasuk asi kana atokngai ania
na kala sui ia asukang ke, "Katakai i akalit,
naka vil sa asi kag togon ani to asikei?"

[26] Na kala sui ia, “Kitala salik a sa nei buk i
saupai? Kupo saka palas an ania?” [27] Na kala
ngenget ta, “Ku atogon aongos a Volava
kam God ta vingam aongos, na malanganto
im aongos, na kitmat im aongos, na lom-
lomon im aongos, na ku vinga ro taun a
tungam asukang palau val kupo vinga ro
taun pok ua.” [28] Na kala antok ia, “Io, kutala
polpol aro vang. Ku abis ia asukang, na
ku to.” [29] Sikei, nia kapo buk poso aro
ania pok. Asukang na kala sui ia, “Au,
si vanang kapo tungag?” [30] Na Iesu kala
polpol ia asukang ke, “Mang igenen katapo
pasiang le Ierusalem ane Ieriko na kala
arokonai ani ri katakai i tainau. Na kila
luang kana keve maus na ki vis ia. Na e
mung kila papelek ia si kalapo angasungai
ani mat. [31] Au, mangsikei a katakai i sula
kamela kun pasiang si selen ang, na kala
arai ania, na kala liu luai e mang ngising
i selen. [32] Na asukang kapa, mang igenen
i patvap si Levi, kamela kun serei e oring
ang na kala arai ania, na kala kun liu luai
e mang ngising. [33] Au, mangsikei a igenen
le Samareia, katapo pasal e iang si kana
paspasal, na kamela arai ania, kala lomon
tangis ia. [34] Kala pataun ia na ka aoto kana
keve mapolok, ka tiu ia ta rul i elaio ve vaen,
na kala agon ia kuli kana dongki, na kala
pasal tatana ane si mang lu ipo rot tul, na
kanla aiveven ia. [35] Na si taun using ina
kala pak a men kapkap na kala alis ia si
vo tauk i lu ang na kala antok ia asukang
ke, ‘Ku aiveven ia. Taun naka serei pok,
name polpol kam poisan a bil kutala amun
ia singina.’ [36] Au sa, si potol a igenen suke, si
iritol nang kata akalit ta kapo tungana i vo
puka ang e kungaria i ri katakai i tainau?”
[37] Na kala antok ta, “Vo lomon tangis ang
ania.” Na Iesu kala antok ia, “Pasal na
kuanla abis ia asukang.”

Iesu nei lu si ri Marta ve Maria

[38] Au, kila pasal aliu na kanla palak nei
mang sikei a rina. Na mang aina, kana asan
ta Marta, kala songo alak ia asi an ago tapai
si kana lu. [39] Na katapo atogon a tasina,
kana asan ta Maria. Katapo sinong ngere
kakina i Volava sipo kokolongong ani kana
akalkalit. [40] Sikei Marta katapo telan alava
ta itoitonai ani kana keve abis. Au, kamela
serei na kala mengen asukang ke, “Volava,
parik kupa lomon rikek ta tasig kapo lomon
suai ani keve itoitonai singig papalik? Ku
asok ia ta kame pakangai tapai anig.” [41] Sikei
Volava kala polpol ia ta, “Numai Marta,
kupo lomlomonai amiang na kupo telan ta
bil miang, [42] sikei kapo atogon ta sikei palau
a bil kapo mamaiten asi kara telan tatana.
Arai, Maria kapo telan si abis ro ang. Parik
kapa angkoai si luk suai ania singina.”

11

Lau i sokotuk
(Mt 6:9-15; 7:7-11)

[1] Mang sikei a taun kapo sokotuk e mang
oring. Kala akamusai tapai na sikei i kana
keve nat kala antok ia, “Volava, ku akalit
imem ta sokotuk, asukang ta Ioanes kata
kun akalit ani kana keve nat i akalit.”
[2] Na kala antok iria, “Man mi sokotuk, mi
posong asukang ke. Tamamem, namem
uli mamaila ani asan im. Kam vainagoan
kame. [3] Ku alis imem ta kamem pok nei
siksikei a taun. [4] Na ku lomon suai ani
kamem keve lau rikek, using namem kapa
namempo kun lomon suai ani kari keve lau
rikek singimem. Na ku ago ta ausingai an
animem taun a atoktokngai.”

[5] Na kalapo mengen aliu iria asukang ke,
“Man a tungam kapo rot tenei liuan vong,
na kuanla serei singina na kula sokotuk ia
asukang ke, ‘Tungag, ku lis tapai anig ta
potol a men saui, [6] using mang tungag kata
mela serei i kana paspasal na napo kovek
luai i pok asi sasagi ania.’ [7] Au, na tungam
vo po rot ang nei lu kala polpol ta, ‘Iuang,
ku ago ta atelan an anig. Lenginang natala
kinasonem a takaman, na namem kana kuli
pata ve kag inatus. Parik napa angkoai si
tapasuk asian alis anim!’ [8] Napo antok imi
ta parik kapa alis using kapo tungam, sikei
using vanang kupo sunggil ia, ka soung na
ka alis ua angkokoai si kam inongos. [9] Napo
antok imi ta mi aikut na mi atogon, mi gule
na mi sabonai, mi pirpirikai na takaman
ka tavas animi. [10] Io, ninia kapo aikut,
ka luk. Na ninia kapo gule, ka sabonai.
Na ninia kapo pirpirikai, takaman ka tavas
ania. [11] Numai tama, man kam nat ka aikut
ua ta ien, sa nang, kula alis ia ta kene? [12] Vo
man ka aikut ua ta katui, sa nang, kula alis
ia ta pangup? [13] Nami na mamain ta katakai
i bil arikek, sikei mipo uskorong a lau i alilis
ta mamain ta alilis roron si kami inatus. Au
sa nang si tamami e metekuku? Ninia parik

kapa nas a lau i alilis alava ani Malanganto
Gogoai singiria kipo sokotuk ia?"

Iesu ve Belsebul
(Mt 12:2-30; Mk 3:20-27)

14 Mang sikei a taun kata kirikai suai ani
mang ingua tapo. Si vuk taun ang kata
soung suai, tapo ang kala mengen korong
na petau lava ang e iang kila taping ania.
15 Sikei mang matan iria kilapo antok ta
kapo kirikai ani ri ingua ta kitmat i Belse-
bul, kari tulava ri ingua. 16 Na mang matan
kitapo buk atokngai ania na kipo sunggil
ia ani ka abis ta mangsikei a akanangai ta
kitmat le pangkul. 17 Sikei kala nas kari
lomlomonai na kala antok iria, "Man a vap
i nei vainagoan ki angvis pok, kala tago-
eng na matan vap ang, na kari keve lu ki
tagalang. 18 Na asukang kapa man a Satan ka
angvis ve kana petau pok, kana tungtungan
i tulava ka saka tung akit an? Kana mipo
tupang ta nau napo kirikai ani ri ingua ta
kitmat i Belsebul. 19 Na man napo kirikai ani
ri ingua ta kitmat i Belsebul, nei vanang?
Kami keve nat kipo kun kirikai suai aniria
ta kitmat i si? Arai, kami keve nat akorong
ki akalit pok imi ta kami kapau. 20 Sikei,
using kana napo kirikai suai ani ri ingua
ta kitmat i God, nang ninia vanang kapo
akalit amalangas ta kana vainagoan a God
kalapo serei singimi. 21 Man a igenen dual,
na kapo punuk ta kana keve bil i visvis, na
ninia akorong kapo ararai bat ani kana lu io,
kana keve togtogon aongos ki sinong aro.
22 Sikei man a mang anu kapo dual alava luai
ania, kame vis ia na kala dual suai ania io, vo
dual ang ka luk suai vang ani kana keve bil
i visvis voiang katapo tokotoko tatana, na
ka potok angtaliungai ani kana keve nem.
23 Ninia parik kapa tung ve nau, nang palau
kapo tu talang iau. Na ninia parik kapa
sosongo aiton ve nau, e iang kapo musa
suai.

Malanganto rikek kame serei pok
(Mt 12:43-45)

24 Taun a malanganto rikek ka soung
pelek a igenen, ka paliu si keve ring kapo
kovek i laman na kanpo gule ring asi kana
an ausai. Na man parik kapa sabonai ania
kala antok, 'Kapo ro naka papok ane si
kag lu nata pasal pelek ia.' 25 Si vuk taun
kamela serei, kala sabonai ta kitala gala ia
na keve bil kipo sinong aroron. 26 Au, kala
pasal na kanla songo le na mang limalengua
na ingua kipo rikek alava ania, na kimela
riuklak na kila ago e iang. Na akamusai i
tungtungan si igenen ang, kala rikek luai
ani aino."

Uruk tutuman

27 Si vuk taun ang kapo posong a keve
mengen suke, mangsikei a aina i nei petau
ang kala songosongo taun ia ta, "Roron ane
si aina voiang kata ingus ua na kata atutus
ua!" 28 Sikei kala antok, "Parik! Roron ane
singiria kita longong a mengen si God na
kila abis using ia."

Kita buk a akanangai
(Mt 12:38-42; Mk 8:12)

29 Si vuk taun ang a petau kimela duk, na
kala mengen asukang ke, "Kana na matan
polpolokan i taun ke kipo vap rikek ako-
rong. Kipo buk ta mang akanangai, sikei
napo tav ainak si alis ani mang akanangai.
Akanangai palau i Ionas, kapo ro ki arai
ania. 30 Kana na matan polpolokan i taun
ke, ki arai lak ani kari akanangai si igenen
i pukun, asukang palau val ri Nineve kita
arai ani Ionas val kari akanangai. 31 Na ainan
tulava i ring vunga ang ka kun tapasuk ve
matan polpolokan i taun ke si taun i saupai
iles. Na lau roron ang kata abis ia si taun
i Solomon, ka akalit iria ta kari lau rikek.
Using ninia kata pasal le ring vunga luai asi
kana me kolongong ani masam si Solomon.
Sikei mi arai, igenen ke kana e matami
kapo lavlabat ani Solomon. 32 Na asukang
kapa ri vap i Nineve ki tapasuk ve matan
polpolokan ke si taun i saupai iles, na kari
lomon pokai si kana apasa na Ionas ka akalit
amalangas pok na matan polpolokan i taun
ke ta kari vinga kit. Sikei mi arai, igenen ke
kana e matami kapo lavlabat ani Ionas.

Malangas ani pukun
(Mt 5:15; 6:22-23)

33 Parik tarapa asusuk lam asi kana sinong
nei vakil vo nei avubus, sikei lam ka tung
lakat akorong si kana tungtungan, ani ri
vap man ki palak, kila arai korong ani mang.
34 Matam ninia na lam ani pukun im. Man a
matam ka ro, pukun im aongos ka malan-
gas. Sikei man a matam parik kapa ro,
pukun im aongos ka vong. 35 Asukang na ku
aiveven vei nganing a malangas ang kapo
ago singim, ka vong pok. 36 Io, man a pukun
im ka malangas aongos, na ka kovek i palpal

ka vong, ninia aongos ka mang asukang ta
mang i lam kapo mang ua."

Iesu kapo porot ri Parisaio ve ri vap malangas ani saupai marai kari lok
(Mt 23:1-36; Mk 12:38-40; Lk 20:45-47)

37 Si taun ang kalapo kamus ta mengen,
na mangsikei a Parisaio kala sokotuk ia asi
kana an sonkos ve nia. Na kala riuk lak na
kanla sinong si pata i angan. 38 Na Parisaio
ang kala taping using kata arai ta parik
katapa using a saupai i galui kunga aino
ani matan angan. 39 Sikei Volava kala antok
ia, "Kana nami ri Parisaio mipo vil adaus a
pere i ese ve avubus, sikei e neina mipo duk
ta tainau ve lau rikek luai. 40 Nami mipo vap
nio akorong! Sa, vo abis ang ani tongina,
parik katapa abis na neina kapa? 41 Mi arai!
Mi alilis ani ri vap logo ta bil i nei vinga. Na
man mila abis ia asukang, mi arai vanang ta
keve bil aongos kala daus animi. 42 Ka rikek
animi, ri Parisaio! Mipo alis aro kami sikei
a vasangauli i panga sain ve mai ipo sukal
e matang, sikei lau korong na lau i vinga ro
val God, mipo ataole ia. Sikei riria nang na
keve nem maiten ang kapo koi ta mi abis
iria, na ka ago ta mi pial ta mang matan ang
kapa. 43 Ka rikek animi ri Parisaio! Using
mipo pigpig ta keve sinsinong roron luai
nei lu i kivung, na asi posong ro singimi
nei vaia mete ri vap. 44 Ka rikek animi ri
Parisaio! Using mipo bil val kua kavang, na
ri vap kipo lakau vongvong ia."

45 Na mang sikei i keve vap malangas ani
saupai kala antok ia asukang ke, "Katakai
i akalit, mengen ang kupo posong ia kapo
asukang ta kupo varas imem kapa." 46 Sikei
kala antok, "Nami kapa keve vap malangas
ani saupai, ka rikek animi! Using mipo agon
a keve asasalakan mamaiten luai kuli ri vap,
sikei nami akorong parik mipa sigil singina
ta sikei a piupiu i kungami si pakangai
aniria. 47 Ka rikek animi! Using mipo atung
akanangai si keve mopong si ri katakai i kus
amalangas. Sikei, a keve tivumi akorong
palau kita raung iria. 48 Asukang na nami
vang kana mipo malangas luai ani kari lau
rikek a keve tivumi na mipo ainainakai
kapa ania. Riria kita raung iria na nami
mipo atung akanangai. 49 Io, e iang vanang
God kata mengen atutuman luai asukang
ke, 'Naka asok na mamain ta katakai i kus
amalangas ve aposel ane singiria, na kian
raung a mang matan na ki vil akui a mang
matan,' 50 ani matan polpolokan i taun ke
ki sunguk a mamaiten i keve daung ang.
Rangai i mamain ta katakai i kus amalangas
aongos le si tutapongai i kuli rina, ma-
maiten ina ka gon si matan polpolokan i
taun ke, 51 le si rangai i Abel tung si rangai
i Sakarias voiang kata puka nei liuan i pata
ipo sula na lu i atailai. Io, napo antok
imi ta mamaiten i rangai aongos ang ka
gon kuli matan polpolokan i taun ke. 52 Ka
rikek animi keve vap malangas ani saupai!
Using mitala akang akit a takaman i lau i
uskorong. Nami parik mipa palak na riria
kipo buk palak singina mipo akang bat vang
iria." 53 Na kala papelek a oring ang. Au, e
mung na ri Parisaio ve keve vap malangas
ani saupai kila songag alava ania na kilapo
sunggil ia asi kana akus ta mang matan bil
miang, 54 na kilapo lomlomonai selen asi
kari teng akit ania si mang matan bil man
nganing ka posong ia si kana mengen.

12

Mi aiveven si lau i kapau

1 Na si taun ang a petau tavirimok luai
kime duk akuvul na kimela angkokokapis
angpokpokai aniria. Au na kala tutapon-
gai mengen aino si kana keve nat i akalit
asukang ke, "Mi aiveven imi pelek a yeast
si ri Parisaio, nang ninia na kapau. 2 Kapo
kovek i bil kapo ago nei apupung ki tav
tavas ia, vo bil kapo ago mumun, ka tav
serei e ring malangas. 3 Saka mengen an
mitapo posong ia e ring vong, ki longong
lak ia e mete malangas. Na saka mengen
an mitapo angtultulibotai tatana nei lu,
ki songosongo tatana e ring malangas nei
rina.

Lolokovo ani God papalik
(Mt 10:28-31)

4 Napo antok imi keve tungag, mi ago ta
leng an aniria kipo raung a pukun palau, na
e mung ina kapo kovek ta mang nem ki abis
korong ia. 5 Sikei naka mengen amalangas
imi ta igenen ang asi kami leng ania. Mi
leng ani igenen voiang man katala raung a
pukun, kapo atogon a roron asi kana asuai
asiang ane nei rina i kui. Io, napo antok
imi, mi leng ania. 6 Arai ani ri tuv. Kipo
samui iria ta kapkap lik luai. Na God parik
kapa angkoai si lomon taun aniria. 7 Io, God
katala taot pasuk a keve ung i patumi. Mi

ago ta leng an. Nami mipo marmarai lava
luai ani mamain ta tuv duk.

Amalangas ta Karisto e mataria i ri vap
(Mt 10:32-33; 13:32; 10:19-20)

8 Napo antok imi ta riria kipo atitipas
tatag e mataria i ri vap, asukang kapa na
igenen i pukun ka kun atitipas tataria e
mataria i mamain ta angelo si God. 9 Sikei
riria kipo agel suai anig e mataria i ri vap,
ka kun agel suai aniria e mataria i mamain
ta angelo si God. 10 Na ninia kapo mengen
susual a igenen i pukun, kapo angkoai si
lomon suai korong ani kana rikek. Sikei
ninia kapo mengen i nau varas ani Malan-
ganto Gogoai, parik kapa atogon lomon
suai ani rikek ang. 11 Na man kilapo tak imi
taun a keve lu i kivung ani ri katakai i saupai
ve ri vap asasanan ki saupai animi, mi ago
ta vinga urui an ta mi saka polpol an vo
mi saka mengen an. 12 Using a Malanganto
Gogoai, ninia ka akalit imi si vuk taun ang
palau ta mi saka mengen an."

Kankanuai i mengen ani tauia nio

13 Na mangsikei i petau ang kala antok ia,
"Katakai i akalit, ku asok a tasig asi kana
pagal anig ta mang palpal i togtogon ang
si tamamemlong." 14 Sikei kala antok ia ta,
"Iuang, parik napa tung asukang ta katakai
i saupai vo katakai i pagpagal animilong."
15 Na kala mengen iria ta, "Mi ararai aro na
mi aiveven si mamain ta lomlomonai miang
i neikitung, using a igenen, kantanem kapo
duk ta togtogon, sikei kana to parik kapa
tukulai ina si duk i kana togtogon." 16 Na
kala mengen iria ta kankanuai i mengen
asukang ke, "Mang sikei a igenen tauia,
kana roe katapo uai aduk luai. 17 Na kala
lomlomonai ta, 'Naka abis sa vang kana?
Using napo kovek i ring asi kag asinong ani
keve uai i kag matang.' 18 Na kala antok ta,
'Kapo ro, naka abis ia asukang ke. Naka
but aongos kag keve lu ipo asisinong, na
naka abis a keve lu tavirimok luai asi kag
asinong ani keve uai i kag matang na kag
keve usausan aongos. 19 Na naka mengen
pok iau asukang ke ta, iuang, kutala abis
alava na keve bil ani keve matas miang ani
ku kalakala. Kana vang ku angan, na ku
inum na ku maramarak.' 20 Sikei God kala
antok ia, 'Tanio! Nganing lak vong ki luk
suai ani malanganto im. Na keve bil ang
kupo usausa iria, ke si ia?' 21 Io, sukana na
kankanuai i igenen, voiang kapo asinong
akuvul kana keve bil roron ania papalik, na
parik kapa tauia taun a God."

Taoke velai ani urui
(Mt 6:25-34; Mt 6:19-21)

22 Na kala mengen kana keve nat i akalit,
"Asukang a napo antok imi ta mi ago ta urui
an ani kami to, ta mi angan a sa, na ani
pukun imi ta mi kavat ta sa. 23 Using kami
to kapo laba ani pok, na pukun imi kapo
laba ani vakup. 24 Mi arai ani mamain ta
kol. Parik kipa sukal na parik kipa kopkopos
kapa. Kipo kovek i lu asi asinong pok na
usausan, sikei God kapo li pok iria. Arai,
ri mani kipo roron lik palau, sikei nami
vanang mipo sikei a miminaungan luai an!
25 Si imi kapo angkoai si to avunga lik si uli
urui? 26 Au, na man parik mipa angkoai si
abis ani bil lik palau asukang, using a sa
mipo urui using a mang matan bil? 27 Mi
arai ani mamain ta purpur si kari polok.
Parik kipa abis. Parik kipa suisui vakup.
Sikei napo antok imi ta Solomon si kana
amaumausan asip parik katapa miminaun-
gan asukang val mangsikei iria. 28 God kana
kapo amaus a mamain ta uriuri ani ki mang
miminaungan ani sikei a taun kudik palau,
na ilesvauk ki suluk suai aniria. Au nei
vanang? God parik kapa angkoai si akavat
animi? Pua, kami lomlomon kapo kudik
luai! 29 Mi ago ta gule an ta mi angan a sa
vo mi inum a sa. Mi ago ta uli urui an.
30 Using a keve matan vap i kuli rina kipo
gule na keve nem ke. Sikei tamami kapo nas
ta mipo inongos taun iria. 31 Si oring ke, mi
lomlomon maiten using kana vainagoan,
na keve nem ke kakami iria kapa. 32 Nami
kag inatus sipsip ro lik, mi ago ta leng an.
Using a tamami katala lomlomonai i uruk
alava ani mi ago aro si kana vainagoan. 33 Mi
atos ta kami keve togtogon, na mi alis ri vap
mailik. Mi itoitonai ta kami asisiang parik
kapa angkoai si kavang na tauia ang neina
kapo tauia i metekuku, parik kapa angkoai
si mun, na ri vap tainau parik kipa sigil ia
na ri manmanik parik kipa se ia. 34 Arai,
man kami togtogon kapo ago si saka ring
an, pakangat imi kapa ka kun ago singina.

Asosokai roron kapo uli usausa aroron
(Mt 24:45-51)

35 Mi ngenge usausa kami keve vakup, na
mi uli itoiton usausa ani kami keve lam asi
kari mang. 36 Mi usausa val vap po kokoai

ani kari tulava, ani man kala serei pok le si
matan angan i osongon, na kala pirpirikai,
kila tavas sumasuma ania. 37 Keve asosokai
ang, man kari tulava ka serei sabonai aniria
si kipo para koai, kala roron aniria. Napo
antok atutuman vang imi ta tulava ang ka
songo iria ane si pata i angan na ka maus
ta maus i vil pok asi kana ali pok aniria.
38 Io, man ka serei tenei liuan vong vo man
ka angasungai i tangat na kamela sabonai
aniria si po para koai, kala roron luai aniria.
39 Kana mi malangas ta man a votauk i lu
kata nas a vuk taun asi serei ta katakai
i tainau, kala ararai bat aro ani kana lu
na parik kalapa ding ia. 40 Nami kapa mi
usausa. Using a igenen i pukun ka serei si
vuk taun ang parik mipa lomlomonai ania
singina."

41 Na Petero kala sui ta, "Volava, kana
kupo mengen ta kankanuai i mengen ke
animem, vo ani ri vap aongos?" 42 Na
Volava kala mengen asukang ke, "Man a
katakai i aiveven kapo atutuman na kapo
masam, kana lau i abis ka asukang ke. Kana
tulava ka asok ia asi aiveven ani kana keve
asosokai aongos, asi kana alis aniria ta kari
sasagian si taun ina akorong. 43 Au, na
man kana tulava kala serei sabonai ani kapo
abis ia, ka roron ania. 44 Napo mengen
atutuman imi ta tulava ang ka asok ia asi
kana aiveven aongos ani kana mamain ta
togtogon. 45 Sikei man a asosokai ang kapo
lomon ia asukang ke ta 'Kag tulava nang
parik kapa serei pok sumasuma,' na kala
tutapong sasaup ani mamain ta asosokai
tauan ve aina, na kapo matan angan na
kapo inum na kalapo vangang nio, 46 kana
tulava ka serei pok si taun parik katapa
lomlomonai ania singina. Ka serei si taun
parik katapa nas ia. Na kamela tangatangai
amitmitlikai ania na ka asok suai ania ane
si ring ang ri vap tav lomlomon ki an ago
singina. 47 Man a asosokai kapo nas a vubuk
si kana tulava, sikei parik kapa usausa ia vo
parik kapa abis kana vubuk, ka luk a sasaup
kitmat. 48 Sikei ninia parik kapa malangas
na kala abis a nem kapo angkoai si saup ania
singina, ki saup apongo palau ia. Ninia kita
alis alava ia, ki lomlomon ani palpal lava
singina. Io, man kita alis aduk ia asi kana
aiveven tapai ania, ki lomlomon ta ki luk
alava lak singina.

Serei si Iesu, parik ta marip, tagalang
(Mt 10:34-36)

49 Natame serei asi kag me asuai ani kut
ni kuli rina aongos. Napo buk sumasuma
ani ka karkarian! 50 Sikei kapo togon a mang
asising kitmat asi kag duai ania. Kana napo
ago i vinga mamaiten ania, tung si nala luk
ia. 51 Sa? Mipo lomon ia ta nata serei asi me
asinong ani luai kuli rina? Parik luai! Napo
antok imi ta name asinong a sinsinong i
angtaliungai. 52 Asukang ke ta nei sikei a
matan vap ki tapagal. Mang potol ki angtal-
iungai ve mang pongua. 53 Io, ri angtama
ki tapagal angtaliungai, ri angnanan, na ri
angomonan kapa. Mang anu ka marala na
mang anu."

Tun kinle ani keve bil i taun ke
(Mt 16:2-3)

54 Na katapo mengen kapa na petau lava
ang e iang asukang ke, "Man mila arai ani
kuku kalapo sorol alak e suke si ring ipo
siang ta makarap, mila kinle sumasuma ta
ka togon langit, na kapo asukang. 55 Na man
mila arai ani malu kala so alak, mila kinle
ta ka sinang nini nganlak, na kapo asukang.
56 Pua, mipo nas aro na keve angpetpetekai
i taun i kuli rina ke. Sikei marai sa parik
mipa tun kinle na keve bil i taun ke? Nami
na matan vap kapau akorong!

Vilvil akorong aino ve tungam vopo petau anim
(Mt 5:25-26)

57 Marai sa nami akorong parik mipa
saupai ani bil kapo korong? 58 Man kupo
pasal kuvul ve vopo petau ang anim asi
kamilong pasal ane si katakai i saupai, ku
atoktokngai vilvil akorong ve nia e selen,
vei nganing kala tak ua ane si mang katakai
i saupai lakat, na nia kala alis ua ane si kana
asosokai na asosokai ang kanla asuai anim
nei lu i akangbat. 59 Napo antok ua, parik
luai kupa angkoai si soung le iang, tung si
kula samui suai luai ani akamusai luai i vuk
kope lik."

13

Lomon pokai vei puka

1 Si taun ang palau mang vap kitapo ago
e iang na kila akuskus ia ta matan vap ang
i Galilaia voiang Pilato kata raung iria si
po sula alilis. 2 Na kala antok iria asukang
ke, "Au sa, si volo tanganu i Galilaia, mipo

lomon ia ta kitapo katakai i bil arikek luai
ani ri Galilaia aongos using kana kitala
puka? 3 Napo antok imi ta parik vang! Sikei
nami, man parik mipa lomon pokai, mi kun
puka aongos asukang. 4 Au na sa si 18 a
igenen voiang a lu vungavunga lakat ang e
Siloam kata ngom punuk iria? Mipo lomon
ia ta tukulai ina using kari lau rikek katapo
laba luai ani mang keve vap i Ierusalem
aongos? 5 Napo antok imi ta parik vang!
Sikei nami, man parik mipa lomon pokai,
mi kun puka aongos asukang."

Kankanuai i mengen ani iei tav uai

6 Na kala mengen iria ta kankanuai i
mengen asukang ke, "Mangsikei a igenen
katapo atogon kana matang vaen. Na kita
sukal a mangsikei a iei nei matang ang. Au
kamela serei asi kana me ararai na kamela
gule na uai i ei ang, sikei parik kapa arai
sabonai ania. 7 Na kala antok a katakai i
aiveven matang asukang ke, 'Arai, potol a
matas aongos ke nata mela gus a uai i ei ke,
sikei parik lak napa sabonai ta ring uai ina.
Ku tanga suai ania! Kapo uli tung palau nei
matang ke ani sa?' 8 Sikei kala antok ia ta,
'Iuang, ku atolongon ia si matas ke na name
kalkalvakum tapai ania. 9 Na man kala uai
lak si matas suke e mung, kala ro. Na man
parik, ku tanga suai vang ania.' "

Iesu kata vil ato na aina pukun malum si taun i atailai

10 Si mang taun i atailai katapo akalkalit
nei mangsikei a lu i kivung. 11 Au, mangsikei
a aina katapo ago e iang, na ingua i pukun
malum katapo aol ia si 18 a matas aongos.
Na katapo tatalukun a pukun ina. Parik
kapa angkoai si koros akorong ania. 12 Au,
Iesu kala arai ania na kala songo asung ia na
kala antok ia, "Iuang, kula kala pelek kam
pukun malum." 13 Ka amatung a kungana
e pukun ina, na akorong palau, kala koros
atung ia. Na kala alatun a God. 14 Na tulava
i nei lu ang kala arai ta Iesu katala abis a
vilvil ato. Na kala marala na Iesu using
kapo abis ia si taun i atailai. Na kalapo
mengen si ri vap asukang ke, "Limalesikei
a taun aongos asi abis. Mi serei vang si
keve taun ang na kame vil ato imi. Na
parik si taun i atailai." 15 Sikei Volava kala
polpol ia asukang ke, "Nami na mamain ta
katakai i kapau! Sa, parik mipa kunis kami
bulumakau vo dongki si taun i atailai? Na
mi tak ia asi kana an inum? 16 Au, na aina
ke? Kapo tivuna i Abaram, na kata lapo ago
si gogotan si Satan si 18 a matas aongos. Sa,
parik kapa ro ta naka kun kunis ania si taun
i atailai asi kana kala?" 17 Vuk taun ang kapo
mengen asukang, riria vap po petau ang
ania, kilapo mese. Na petau lava aongos
ang kipo uruk ani keve abis miminaungan
ang katala abis ia.

Kankanuai i mengen ani katui i sinapeo na men yeast
(Mt 13:31-33; Mk 4:30-32)

18 Asukang na kala mengen ta,
"Vainagoan si God kapo bil val sa? Naka
alalangtongai ania ta sa? 19 Kapo asukang
ke. Mang igenen kata luk a katui i sinapeo
na kanla asuai ania nei kana matang. Na
katui ang kala polok alak na e mung kala ei,
angkoai ani ri mani i nei pangau kime ting
kuli keve ngakan ina."

20 Na kala mengen kapa asukang ke,
"Naka alalangtongai ani vainagoan si God
ta sa? 21 Kapo asukang val men yeast nang
a aina kata luk ia na kala angvilai ania ve
potol a pakut lava i palaua, na kala bakang
tung si palaua aongos ang kala yeast an."

Takaman ngingimai
(Mt 7:13-14,21-23)

22 Na kala pasal na kanpo pasal si keve
rina lava na keve rina lik aliu alak ane
Ierusalem. Na si kana paspasal kanpo
vil kana akalkalit. 23 Na mangsikei kala
sui ia, "Volava, rukun lik palau nang kian
sapang?" Na kala polpol iria, 24 "Mi atok-
tokngai amadot asi kami palak si takaman
ngingimai. Napo antok imi ta vap miang
ki atokngai asi kari palak na parik kipa
angkoai. 25 Man a votauk i lu ka tapasuk
na kala akang a takaman kala akang. Kan-
tanem mila tung e komo na mila pirpirikai
na mila songo, 'Volava, ku tavas animem.'
Sikei ninia kala polpol imi ta, 'Parik napa
nas imi ta nami le voi.' 26 Na mila antok ia,
'Taratapo matan angan kuvul. Na kutapo
akalkalit nei kamem rina.' 27 Sikei kala
polpol imi ta, 'Napo antok imi ta parik napa
nas imi ta nami le voi. Mi pasal akipai
anig. Nami na keve katakai i abis ani rikek!'
28 Na kala kirikai suai animi na mianla aloi
velai ani ngut ngisa using mi arai ani ri
Abaram ve Isak na Iakov kuvul ve mamain
ta katakai i kus amalangas aino kipo ago
si kana vainagoan a God, sikei nami parik.

[29] Na vap duk luai ki serei le keve palpal
aongos i kuli rina na kian matan angan nei
vainagoan ang, sikei nami parik. [30] Arai, ka
atogon vap kana kipo aimung, kian aino. Na
mang vap kana kipo aino, kian aimung."

Makus si Iesu ani Ierusalem
(Mt 23:37-39)

[31] Si vuk taun ang palau mang matan i ri
Parisaio kimela pakasang na kila antok ia,
"Ku pasal suai ani oring ke, using a Erodes
kapo buk raung anim." [32] Na kala antok
iria ta, "Mi pasal na mianla alis a kauvek
kei lik ang ta mengen ke, 'Arai, kana napo
lu suai ani ri ingua na napo vilvil ato, na
ilesvauk kapa. Na si vapotol i taun nakan
vil apunuk a abis ang napo abis using ia.'
[33] Au sikei, kapo mamaiten ta naka pasal
si kag selen kana na ilesvauk na tangat
using parik kapa angkoai ta katakai i kus
amalangas ka puka akipai ani Ierusalem.
[34] Numai vang a Ierusalem, kuta raung ri
katakai i kus amalangas, na kuta li punuk
iria, vap ang a God kata asok iria taun ua.
Taun miang nata lapo buk songo akuvul
ani kam inatus asukang ta pura aina kapo
apung kana keve natnat neite ngono van-
gana. Sikei mitapo uli misag! [35] Mi arai!
Sukana kami lu kalapo tung vauvau. Na
kana napo antok imi ta parik mipa anguan
arai an anig tung si taun mila songosongo
asukang ke, Atautauia singina, nang kalapo
serei ta asan i Volava!"

14

Iesu kata vil ato na igenen pukun vusul

[1] Si mangsikei a taun i atailai kala pasal
asi an angan si lu si mang ainoinoai i ri
Parisaio, na ri vap kipo alim aroron ia. [2] Au,
e iang palau e no ina, mang igenen katapo
malepen ta pukun vusul. [3] Na Iesu kala
sui na keve vap malangas ani saupai ve
keve Parisaio ang asukang ke, "Kara saupai
kapo ainak ani vilvil ato si taun i atailai, vo
parik?" [4] Sikei kipo sinong musik. Na kala
teng ia na kala vil ato ia na kala atolongon
ia asi kana pasal. [5] Na kala sui iria ta, "Man
kam nat vo kam bulumakau kata uak nei
dim si taun i atailai sa, parik kupa tak alak
sumasuma ia?" [6] Na parik kipa angkoai si
polpol ani mengen ke.

Igenen ka vil alik akorong pok ia

[7] Na kala mengen singiria ta kankanuai i
mengen, using kala arai ta vap ang kitala
songo iria ane si matan angan ang kitapo
pilak a keve sinsinong ro e no. [8] "Man
a mangsikei kata songo ua ane si matan
angan i osongon, ku ago ta an sinong si
sinsinong ro e no, vei nganing kitala songo
na mang anu kapo asasanan anim, [9] na vo
songo ang animilong aongos kame serei na
kala asok suai pok anim asukang ke, 'Ku
tapasuk alang ani igenen ke!' Na numai
kula tapasuk mese asiang taun a sinsinong
ang e kevkev luai. [10] Sikei, man ki songo
ua ku pasal na ku luk a sinsinong e kevkev
luai, na vo songo ang anim ka serei na kala
antok ua asukang ke, 'Tungag, ku tapasuk
alak ane no!' Asukang na riria aongos kipo
angan kuvul ve numai ki mamaila anim.
[11] Io, nia kapo vil alava pok ia, ki vil alik ia.
Na nia kapo vil alik pok ia, ki sunguk alakat
ia." [12] Na kala antok kapa na vo songo ang
ania ta, "Man kutala itoitonai ani matan
angan i tenei ias vo tenei ngelik, ku ago ta
songo an ani keve tungam vo keve tasim vo
kam patvap vo ri vap tauia e ngerem, vei
nganing kila kun songo pok anim, na kila
polpol kam matan pok, nang palau. [13] Sikei
man kupo itoitonai ani matan angan, ku
songo ri logo na ri soles na ri pepe na ri
ba. [14] Man asukang, kula tauia using a vap
asukang ke parik kipa angkoai si polpol ani
kam matan pok, sikei lak ku luk kam seu si
taun i tadut pok ta ri katakai i korong."

Kankanuai i mengen ani matan angan lava
(Mt 22:1-10)

[15] Na mangsikei iria vap po sinong ang ve
nia si matan angan kala longong a mengen
ke na kala antok ia, "Ka roron ani vap ang
nganinglak ki angan si matan angan ang nei
vainagoan si God." [16] Sikei Iesu kala antok
ia ta, "Mangsikei a igenen kata itoitonai
ani matan angan lava na kala songo na vap
duk. [17] Na si vuk taun i matan angan, kala
asok kana asosokai asi kana an mengen ani
vap ang asukang ke, 'Mi me, using kalapo
usausa aongos.' [18] Sikei riria aongos kilapo
mengen bat pok iria. Ainoai i igenen kala
antok ia ta, 'Natala samui kag vuk roe.
Kana naka pasal, nakan arai ania. Napo
sokotuk ua, ku akala iau.' [19] Na mang anu
kapa kala antok ta, 'Natala samui kag keve
bulumakau asi abis nei matang. Naka pasal,

nakan atoktokngai aniria. Napo sokotuk
ua, ku akala iau.' 20 Na mang anu kala antok
ta, 'Nalapo osongon atanginang kana ve
kag aina. Asukang na parik nalapa serei.'
21 Au, asosokai ang kala papok na kamela
mengen amalangas kana volava ta oring ke.
Ninia na votauk i lu ang kala marala na kala
antok kana asosokai asukang ke, 'Ku pasal
sumasuma nei keve selemat na keve selen
lik nei rina na kuan songo na ri logo na
ri soles na ri ba na riria kipo pepe.' 22 Au,
asosokai ang kala antok ta, 'Volava, bil ang
kupo asok tatana kitala abis ia lenginang,
sikei kapo atogon pangau lak.' 23 Na volava
ang kala antok ia ta, 'Ku pasal nei keve
selen lava na keve selen lik ane matang, na
ku aisul ri vap asi kari me palak ani kag
lu ka duk. 24 Using napo antok imi ta vap
aongos ang natala songo iria, parik luai kipa
angkoai si namnamin ani kag matan pok.' "

Lomlomonai aroron aino ani ku using a Iesu
(Mt 10:37-38)

25 Na si taun ang a petau lava luai kimela
auai ve nia na kala taval talang na kala
mengen iria asukang ke, 26 "Man a si ka serei
singig na parik kapa lomon alik a tamana na
rinana na kana aina na kana inatus na keve
tasina na keve tauna na kana to akorong,
parik kapa angkoai si ago val kag nat i
akalit. 27 Na man a si parik kapa asalak
kana ngakputuk na ka using iau, parik kapa
angkoai si ago val kag nat i akalit. 28 Arai,
man a si imi kapo lomlomonai ani ka abis
kana lu sa, parik kapa sinong aino tapai asi
kana tataot ani samui ina, ani ka malangas
ta kapo koi si akamusai ania? 29 Vei nganing
kala amatung palau a tutapongai ina na
parik kalapa angkoai si akamusai ania na
riria aongos a vap po arai ang kila angkurek
tatana, 30 'Pua, igenen ke kata tutapongai
ani abis i lu ke na parik kalapa angkoai si
akamusai ania.' 31 Mi arai kapa ani tulava.
Man kapo lomlomonai asi an angvis ve
mang tulava sa, parik kapa sinong aino
tapai asi lomlomonai ta kana petau i visvis
kapo koi asi angvis ve mang petau ang kipo
tavirimok luai ania? 32 Au, vei nganing
ninia kavpo ago avunga lak, kala asok asi
an sokotuk ania asi kana amatung ani luai.
33 Asukang vang, man a si imi parik kapa
ataole kana keve bil aongos, parik kapa
angkoai si ago val kag nat i akalit.

Makasim namin palau
(Mt 5:13; Mk 9:50)

34 Asukang vang, makasim kapo bil ro,
sikei man a makasim kala tamus a namin
ina, ki saka vil anamin an pok ania? 35 Kilapo
misag si tol ania ve roe, na kalapo asukang
ta mung rikek luai, na ki asuai ania. Ninia
kapo atogon talinga, kapo ro ka longong a
mengen ke."

15

Kankanuai i mengen ani sipsip kata mun
(Mt 18:12-14)

1 Au, ri katakai i luk takis ve ri katakai i
bil arikek aongos kimela serei singina asi
me kolongong ania. 2 Na ri Parisaio ve ri
vap malangas ani saupai kilapo mengen
lilimukai ania asukang ke, "Igenen ke kapo
uruk suak ani ri katakai i bil arikek na kapo
angan kuvul ve ria." 3 Na kala mengen iria
ta kankanuai i mengen asukang ke, 4 "Man
ta mangsikei imi kapo togon kana 100 na
sipsip, na man katala amun a sikei iria sa,
parik kalapa atolongon aongos a 99 ang nei
ring varasai palau asi kana an gule using
ani vola mun ang tung si kala sabonai ania?
5 Na si taun kala sabonai ania, ka maramarak
na kala agon ia e kalakalana. 6 Au, kanla
serei e rina na kala songo akuvul a keve
tungana na vap po ago angasungai ina, na
kala antok iria ta, 'Mi maramarak kuvul
ve nau using natala sabonai pok ani kag
sipsip vola mun ang.' 7 Napo antok imi
ta ka asukang kapa e metekuku. Ki uruk
alava ani sikei a katakai i bil arikek katala
lomon pokai, ani vap korong ang parik kipa
inongos taun a lomon pokai.

Kankanuai i mengen ani kapkap kata mun

8 Na man a aina kapo atogon kana san-
gauli na vuk kapkap, na man katala amun a
sikei iria, au si parik kapa gusgus asi kana
sabonai pok ania? Ka asusuk kana lam,
ka galagala nei kana lu, na ka gus aroron
luai tung si kala sabonai pok ania. 9 Na si
taun kala sabonai ania, kala songo akuvul
a keve tungana na vap po ago angasungai
ina, na kala antok iria ta, 'Mi maramarak
kuvul ve nau, using natala sabonai pok ani
kag kapkap vola mun ang.' 10 Napo antok
imi ta kapo asukang palau kapa e mataria
i mamain ta angelo si God. Kipo atogon a
uruk ani sikei a katakai i bil arikek katala
lomon pokai."

Kankanuai i mengen ani tama ve kana ngono nat

11 Na kala antok, "Mangsikei a igenen kat-
apo togon kana pongua na nat tauan. 12 Na
anu tasin irilong kala sokotuk a tamana,
'Mamai, ku alis iau ta palpal i togtogon ang
kapo ago anig.' Na kala potok irilong ta
kana togtogon. 13 Na parik kapa taun vunga,
anu tasin kala luk akuvul kana togtogon
asip na kala pasal ane ring vunga, na e iang
si palpal ang kanla aole kana togtogon si to
angvolai. 14 Au, taun kanla aole na keve bil
amot, mol lava kala serei e palpal ang, na
kala tutapongai ani to i inongos. 15 Na kanla
angmemengenai ve mang igenen akorong
i palpal ang, na kanla asok ia taun kana
vuk roe asi kanan apus vongo. 16 Na katapo
uruk asi kanan masung ta pauk i pok ang
ri vongo kitapo angan ia, na kapo kovek
ta sikei ka li pok ania. 17 Sikei taun kala
lomlomonai malangas pok na kala antok,
'Poisan a asosokai ipo samui ta mamai kipo
masung aro na kipo atogon pok angkoai asi
agongon, sikei nau namelapo buk mat ta
mol e ke! 18 Naka tapasuk na naka papok
ane si mamai na nakan antok ia asukang
ke, "Mamai, natala bil arikek mete God na e
malangas i matam. 19 Parik napa anguan ro
angkoai an asi posong anig ta nau kam nat.
Kapo ro kam laulauan anig ka bil val mang
sikei iria kam keve asosokai kupo samui
iria." ' 20 Na kala tapasuk na kala papok
taun a tamana. Sikei katapo pasal e ring
vunga lak na tamana kala arai ania na kala
lomon tangis ia, na kala sang na kanla sovai
ia na kala lulus ia. 21 Na nat ang kala antok
ia, 'Mamai natala bil arikek mete God na
e malangas i matam. Parik napa anguan
ro angkoai an asi posong anig ta nau kam
nat.' 22 Sikei tamana kala antok kana keve
asosokai, 'Mi luk sumasuma ta ring maus ro
luai, na mi me amaus ia tatana, na mi alak
ta ring magung e kungana, na ngono pauk
i kak e ngono kakina, 23 na mi luk ta ring
natnat pukunan i bulumakau na mi raung
ia na tara me angan na tara maramarak.
24 Using kana kag nat katala mat, na kana
kala to pok. Katala mun, na kana taralapo
sabonai pok ania.' Na kila tutapongai ani
kari maramarak.

25 Au, kana ainoai i nat katapo ago e
matang. Na si taun kamela serei anga-
sungai ani lu, kala longong a kariu i mal-
malang. 26 Na kala songo na mangsikei i
keve asosokai na kamela susuiai ania ta
supsupai ina. 27 Na kala antok ia, 'Tasim
katala serei, na tamam kala runguk a natnat
pukunan i bulumakau, using kala arai pok
ania na kapo to aro.' 28 Au kala marala
na kalapo tangag ani palak. Na tamana
kala soung na kanla mengen aro ia. 29 Sikei
kala polpol a tamana asukang ke, 'Pua, keve
matas duk ke natala abis anim, na parik
nata lapa pial kam keve asok. Parik lak
kutapa alis iau ta ring natnat i me lik palau
asi kag kun uruk kuvul ve keve tungag.
30 Sikei kana kam nat kamela serei. Kata anla
angromai tapai ani kam togtogon si ri aina
panik, na kula raung a natnat pukunan i
bulumakau ania!' 31 Na tamana kala antok ia
ta, 'Kag nat, kutapo uli ago ve nau, na keve
nem aongos ke singig kapo kakam. 32 Kapo
angkoai si maramarak na tara uruk using
kana na tasim katala mat, na kana kala to.
Kata mun, na taralapo sabonai pok ania.' "

16

Kankanuai i mengen ani katakai i aiveven abis

1 Au, kala mengen kapa taun kana keve
nat i akalit asukang ke. "Mang sikei a
igenen tauia katapo togon kana katakai i
aiveven. Na kitapo mengen amalangas ia ta
kata amun palau kana togtogon. 2 Au, kala
songo ia na kala sui ia, 'Au, saka mengen
an kana napo longong ia anim? Ku atatai
amalangas ta kam abis, using parik kupa
anguan katakai i aiveven an.' 3 Na katakai i
aiveven ang kala mengen pok ia ta, 'Naka vil
sa, using kag volava kala luk suai ani kirim
i aiveven ke pelek iau? Parik napa anguan
dual an ani ngal na napo mumurung kapa
ani aikut. 4 Au io, lenginang nala nas ta sa
naka abis ia, ani ri vap ki songo alak iau si
kari keve lu man kala luk suai anig si kirim
i aiveven.' 5 Au, kala songo siksikei iria kipo
atogon kope si kana volava. Na kala sui
a ainoai ina asukang ke, 'Kam kope si kag
volava kapo poisan?' 6 Na kala antok ta, '100
na kinkintong i rul i elaio.' Na kala antok
ia ta, 'Ku luk kam buk kana na ku sinong
sumasuma na ku salik a 50.' 7 Na kala sui
a mang anu, 'Kam kope kapo poisan?' Na
kala antok ta, '100 na bek kon.' Na kala
antok ia ta, 'Ku luk kam buk kana na ku
salik a 80.' 8 Au, volava ang kalapo alatun

kana katakai i aiveven vopo bil arikek ang
using kapo nas aro luai ani pakangai pok
ania. Io, matan vap i kuli rina ke kipo katak
aro luai ani matan vap i nei malangas si
kari lau i angtunganan ve keve tungaria
akorong. 9 Napo antok imi, tauia i kuli rina,
mi abis tatana asi kami atogon ani tungami,
ani man kalapo kamus a tauia ang, mila
atogon pangau si vainagoan kapo tokos.
10 Ninia kapo aiveven atutuman a men lik
luai, ka aiveven atutuman kapa na men
lava; na ninia kapo bil arikek si aiveven ani
men lik luai, ka kun bil arikek si aiveven
atutuman kapa ani men lava. 11 Asukang
vang, man parik mitapa tutuman si aiveven
ani kapkap i kuli rina, si nganing lak ka lis
imi ta tauia tutuman asi kami aiveven? 12 Na
man parik mita lapa tutuman si aiveven
ani bil si mang anu, si nganing lak ka alis
imi ta bil kakami akorong? 13 Parik kapa
angkoai luai ani igenen ka abis ani pongua
na volava. Man rilong angtaunai, ka mirik
ani sikei na ka buk a mang anu, vo ka buk
alava luai ani mang anu na ka misag luai ani
mang anu. Parik mipa angkoai si abis ani
God ve kapkap kapa.”

Keve saupai na vainagoan si God
(Mt 11:12-13)

14 Au, ri Parisaio, keve katakai i vubuk
using ani kapkap, kitapo longong a keve
mengen aongos ke, na kilapo amimirikisai
ania. 15 Na kala antok iria asukang ke, “Nami
vanang mipo vil akorong imi mete ri vap,
sikei God kapo malangas ta pakangat imi.
Using a nem ang ri vap kipo lomon alava
ia, kapo mimirikuk si matana i God. 16 Buk i
saupai na ri katakai i kus amalangas aino ki-
tapo akuskus tung si taun ang a Ioanes kala
serei. Na le si taun ang, akus ro i vainagoan
si God kalapo pasal, na ri vap aongos kipo
angrudualai asi kari palak singina. 17 Kapo
kitmat ani metekuku ve kuli rina si pasal
suai, sikei ka sikei a kitmat luai an ani sikei a
vuk salsalik lik i buk i saupai asi kana tamus.
18 Man a tauan katala kamus si kana aina na
kalapo osongon ta mang anu, sukana kapo
abis a lau rikek. Na igenen kapo osongon
ta aina ila asuai ta kana tauan, sukana kapo
lau rikek.

Tauia kuvul ve Lasaro

19 Au, katapo atogon a mangsikei a igenen
tauia, na katapo uli maus ta maus mim-
inaungan na kapo samui lava na katapo uli
matan angan aro luai si keve taun aongos.
20 Au, e mete papalakan i kana rina kitapo
uli amatung ani mangsikei a igenen logo
kana asan ta Lasaro, na kapo duk ta makas,
21 na kapo uli lomlomonai alava ta ka saka
masung an ta mutep i pok kapo uak le si
pata i angan si igenen tauia ang. Na kapa,
ri kauvek kipo serei na kipo ramramit kana
keve makas. 22 Au, igenen logo ang kala mat
na ri angelo kila sunguk alak ia asi kana an
oros alak e kangina i Abaram. Na igenen
tauia ang kapa kala kun mat na kila kun
mo ania. 23 Na e rina i mat kan lapo ago
si vilvil akui kitmat na kala tarak na kala
arai ani Abaram e ring vunga na Lasaro
e kangina. 24 Na kala songosongo, ‘Mamai
Abaram, ku ngorem iau. Ku asok a Lasaro
asi kana abuluk ani rambeles i piupiu i
kungana nei laman na kame alivlivus a
kalkalame ig, using nalapo kui arikek nei
ureurek ke.’ 25 Sikei Abaram kala antok ia,
‘Kag nat, ku lomon akit ia ta taun kutapo
sel kam mamain ta bil roron, asukang kapa
Lasaro, kana mamain ta bil rikek, sikei kana
kimela avaivaip ia e ke, na numai kula kui
arikek. 26 Au mang anu, nei liuan irung kapo
atogon a mata lulungai luai, asi tubat luai
ani selen le ke ane iang na le iang ane ke
kapa. Parik kapa angkoai si paputuk.’ 27 Na
kala antok ta, ‘Mamai, man asukang, napo
sokotuk ua ani ku asok ia ane si lu si mamai,
28 using napo atogon a palpalima na tasig,
asi kana an ngavaka aniria vei kimela kun
pasal ane si ring i kui ke.’ 29 Na Abaram
kala antok ta, ‘Kipo atogon a mengen si ri
Moses ve keve katakai i kus amalangas aino,
kapo ro ki longong iria.’ 30 Sikei kala antok
ta, ‘Mamai Abaram parik! Sikei man ka
atogon igenen i tapasuk pok le si matmat,
kila lomon pokai vang.’ 31 Na kala antok
ta, ‘Parik, man kipo misag ani longong ani
mengen si ri Moses ve keve katakai i kus
amalangas aino, nambang, parik kipa kun
buk longong kapa ani mengen si igenen vo
tapasuk pok le si mat.’ ”

17

Mang keve mengen i pinipini si Iesu
(Mt 18:6-7,21-22; Mk 9:42)

1 Na kala antok kana keve nat i akalit,
“Keve bil asi tukai, parik kapa angkoai ta
ki tav serei. Ki serei, sikei ani iuang kapo
asinong ia, ka rikek luai ania. 2 Kapo ro, ki

pala iat maiten e ngona na ki asuai ania nei
laman, vei ka asavang a sikei i keve natlik
ke. [3] Mi aiveven aro imi. Man a tungam
kapo abis a lau rikek singim, ku tatapokai
ania. Na man kala lomon pokai, ku lomon
suai ania. [4] Man kata amatan limalengua
na rikek anim si sikei a mangias, na man
kata uli papok ta mengen asukang ke, 'Nala
lomon pokai,' io, ku lomon suai ania."
[5] Na keve aposel kila antok a Volava, "Ku
vil alava kamem lomlomon!" [6] Na Volava
kala antok ta, "Man kami lomlomon kapo
liklik palau val katui i sinapeo, kala angkoai
animi si antok ani sukamino ke ta, 'Ku
tavalak na ku an polok e nei laman,' na ka
longong imi.
[7] Au na man a mangsikei imi kapo atogon
kana asosokai na kapo amo e matang vo
kapo aiveven sipsip, na man kamela serei
pok le matang, sa nang, ku antok ia ta, 'Me
sumasuma na kume angan'? [8] Parik! Kula
antok ia asukang ke, 'Ku itoiton ta kag men
pok, na ku itoiton tapai ani pukun im na
kume sasagi anig, au na e mung lak kula
kun angan.' [9] Au na sa, e mung ku poso
aro na asosokai ang using katala longong
kam asok? [10] Parik. Na asukang nami kapa,
man mitala abis a keve nem aongos i la
asok ang asi kami abis ania io, mi antok
vang ta 'Namem a keve asosokai rikek palau
e matam, sa namemta abis ia nang kapo
kamem abis.' "

Iesu kata vil adaus a sangauli na igenen tapak

[11] Au, kala pasal asi kana palak ane
Ierusalem na kalapo paliu si pulis ang nei
liuan i Samareia ve Galilaia. [12] Au, kanla
palak si mangsikei a rina na sangauli na ige-
nen tapak kila arai ania, sikei kitapo tung e
ring vunga, [13] na kila songosongo alava ta,
"Iesu, Volava, ku ngorem imem!" [14] Taun
kala arai aniria, kala antok iria ta, "Mi pasal
na mianla akalit ta pukun imi si ri katakai
i sula." Na si taun ang kila pasal, kian lapo
rangrangis e selen. [15] Au, mangsikei iria kala
arai kinle ta kala to, na kala papok velai
ani alatun ani God ta tavirimok i kalingana.
[16] Na kamela soturungai e ngono kakina i
Iesu na kala posong ro singina. Igenen
ang kapo igenen i Samareia. [17] Na Iesu kala
antok ta, "Au, parik mitapa sangauli aongos
mitala to pok? Nei a limaleat e voi? [18] Marai
sa na sokoung ke papalik kamela alatun a
God?" [19] Au na kala antok ia ta, "Ku tapasuk
na ku pasal. Kam lomlomon katala vil ato
ua."

Kana vainagoan a God ka serei e ring malangas
(Mt 24:23-28,37-41)

[20] Mangsikei a taun mang keve Pari-
saio kila sui a Iesu ta angisan vanang a
vainagoan si God kamela tutuman. Na kala
antok iria asukang ke, "Vainagoan si God
parik kapa serei na mi arai ania. [21] Parik kipa
angkoai si antok ta, 'Arai, kana vang ninia!'
vo 'Sukana ninia!' Using a vainagoan si
God kapo ago nei liuan imi." [22] Na kala
antok kana keve nat i akalit asukang ke,
"Ka atogon a taun lak na mi buk alava asi
kami arai sumasuma ani taun i serei ang ta
igenen i pukun, sikei parik mipa arai ania.
[23] Na nganing lak ki antok imi ta, 'Sukana
ninia!' vo 'Kana ninia!' Mi tung akit. Mi ago
ta sang using an aniria. [24] Using a igenen
i pukun si kana serei ka bil val tapak kapo
takrimit na kapo limang metekuku le mang
ngising taun a mang palpal. [25] Sikei aino
ani taun ang, igenen i pukun ka sunguk
a keve kui miang na ri polokan i taun ke
ki kirikai ania. [26] Kana taun a igenen i
pukun ka asukang val taun i Noa. [27] Kitapo
angan, kipo inum, kipo angosongon, tung
si taun Noa kala riuklak nei perengan na
nole kala serei na kala vil punuk suai luai
aniria aongos. [28] Asukang kapa si taun i Lot.
Kitapo angan, kipo inum, kipo samui, kipo
atos, kipo sukal, kipo abis lu, [29] tung si taun
a Lot kala soung pelek a Sodoma na kut ve
at ureurek kala usen le metekuku na ka vil
suai luai aniria aongos. [30] Io, ka asukang
palau si taun ang man a igenen i pukun ka
serei e ring malangas singina. [31] Si taun ang
vanang, ninia kapo ago e komo i lu, ki ago
ta lomlomonai an ani kari keve usausan nei
lu asi an sunguk tapai aniria. Na asukang
kapa ninia kapo ago e matang, ka ago ta
papok an. [32] Mi lomlomonai ani kisngana i
Lot! [33] Man kupo uli aiveven aro ani kam to,
nganlak kula ngau kavis ia. Sikei man kupo
tav neikitung ta kam to, nganlak vanang ku
teng aro ia. [34] Napo antok imi, si tenei vong
ang man a pongua na igenen kilongpo rot
si sikei a pata, ki luk suai ani mangsikei, na
mang anu ang ki atalipai ania. [35-36] Man a
pongua na aina kilongpo momong kon, ki
luk suai ani mangsikei, na mang anu ang ki

atalipai ania." 37 Na kila sui ia, "Volava, e voi
vang?" Na kala antok iria ta, "Si oring ang
a matmat kapo matung vok singina, ri kol
kianpo ngangasinong kuvul e iang."

18

Kankanuai i mengen ani mainang kata aisolo si pakangai ania

1 Au na kala alis iria ta kankanuai i men-
gen asi akalit aniria asi kari uli sokotuk na
ki ago ta marangan an. 2 Asukang ke. "Si
mangsikei a rina katapo atogon a mangsikei
a katakai i saupai parik katapa leng ani
God na parik kapa lomlomon alava ta ri
vap. 3 Na katapo atogon a mainang nei
rina ang katapo uli serei singina ta kana
sokotuk asukang ke, 'Vo petau ang anig
kapo buk vil arikek anig. Napo sokotuk ta
ku pakangai anig mete saupai.' 4 Si mang
matan taun katapo misag. Sikei e mung
kala lomlomonai ta, 'Kantanem napo tav
leng ani God na napo tav lomlomon alava
ta ri vap kipo laba, 5 sikei, using a mainang
ke kapo uli amasmasik anig, kapo ro naka
pakangai ania vei ka amarengreng iau ta me
uli serei!' " 6 Na Volava kala antok asukang
ke, "Longong a akuskus i katakai i saupai
rikek. 7 Au kapo sa? God parik kapa pakan-
gai ani kana vap i songo, kipo tangis ia tenei
ias na tenei vong? Sa, ka uli amomole?
8 Napo antok imi, ka pakangai sumasuma
nang aniria. Sikei, man a igenen i pukun ka
serei pok, sa? Vei nganing kame arai ani ri
vap kipo lomlomon, vo parik?"

*Kankanuai i mengen ani ngono igenen kilo-
ngta sokotuk*

9 Na kala alis kapa na mang kankanuai
i mengen ani vap ang kipo atogon a lom-
lomonai lava aniria pok ta kipo korong na
kipo gelep a mang matan vap ane kevkev
luai. 10 Asukang ke. Pongua na igenen kilo-
ngta palak nei rina i atailai asi an sokotuk.
Mangsikei a Parisaio na mangsikei a katakai
i luk takis. 11 Au, Parisaio kala tapasuk asi
kana sokotuk na kala posong aro pok ia
asukang ke, "God, napo posong ro ua using
parik napa angkoai ve ri vap. Kipo vap
tainau, vap katakai i bil arikek na vap putuk
osongon, na rikek luai ina kana na katakai
i luk takis ke. 12 Nau napo alal a matan
pongua nei sikei a vik, na napo uli alis
ta keve vasangauli i kag seupok." 13 Sikei,
katakai i luk takis ang kapo tung avunga
na kapo mamaila ani tarak ane metekuku
na kapo makus alava luai, na kala sokotuk
asukang ke, "God, ku ngorem iau. Nau a
katakai i bil arikek." 14 Napo antok imi,
igenen ke kala papok ane rina, na God kapo
kin ia ta igenen korong e matana, na mang
anu ang, parik. Io, nia kapo vil alava pok ia,
ki vil alik ia, na nia kapo vil alik pok ia, ki
sunguk alakat ia.

*Iesu kapo amatung kunga si ri nat kavulik
lik*

(Mt 19:13-15; Mk 10:13-16)

15 Na kimela serei ve kari inatus lik kapa
taun ia, ani kame amatung kunga singiria.
Na kana keve nat i akalit kila arai ani oring
ke na kila ki suak iria. 16 Sikei Iesu kala songo
iria ane singina na kala antok, "Mi lomon
suai ani ri nat lik ane singig. Ago ta atakun
an aniria, using a matan vap val riria,
kakaria na sinsinong si kana vainagoan a
God. 17 Napo mengen atutuman imi ta man
a sikei parik kapa ainak val nat lik ani songo
ang si God asi kana palak si kana vainagoan,
parik luai kapa palak."

Ainoinoai tauia

(Mt 19:16-30; Mk 10:17-31)

18 Na mangsikei a ainoinoai kala sui ia
ta, "Katakai i akalit ro, sa naka vil ia ani
kakag a to asikei?" 19 Na Iesu kala atai ia
ta, "Sa tukulai ina na kupo kin iau ta napo
ro? Using God papalik nia kapo ro. 20 Kupo
malangas a keve asok tapai ang ta Ku ago ta
putuk osongon an, ku ago ta daung an, ku
ago ta ainau an, ku ago ta posposo kapau an
mete saupai, ku mamaila aro ani tamam ve
rinam." 21 Na kala antok ta, "Riria aongos
nata using arukup iria le si taun natapo
liklik lak tung kana." 22 Na Iesu kala longong
ia na kala antok ia ta, "Mangsikei a bil lak
kupo inongos asi kam abis ania asukang ke.
Ku atos ta kam keve togtogon, na ku alis
ani ri vap logo, ani kakam a togtogon roron
metekuku. Na kume using iau." 23 Taun kala
longong a mengen ang na kalapo mamakus,
using kapo igenen tauia luai.

24 Na Iesu kala tun ia na kala antok, "Vola
kitmat luai ani igenen tauia asi kana palak
nei kana vainagoan a God. 25 Arai, palak
ang si igenen tauia ane nei vainagoan ang
si God, ka kitmat luai ani papalakan si
kamel nei malang i sangum." 26 Na vap po
longong ang ani mengen ke kila sui, "Au,

man asukang, si kala sapang?" [27] Au na kala
antok ta, "Man kapo kitmat ani ri vap, sikei
God, kapo remrem palau ania." [28] Na Petero
kala antok ta, "Arai, namem namemtala
papelek kamem keve lu asi kamem using
anim." [29] Na kala antok iria ta, "Napo antok
atutuman imi. Man a si ka pasal suai
ani kana lu, na kisngana, na keve tasina
na tamana ve rinana na kana inatus kapa,
using a vainagoan si God, [30] io tutuman luai,
si to ke ka luk lak a seupok kapo tavirimok
ani keve nem ang katala papelek ia. Na si
taun e mung, ka teng a to asikei."

Iesu kata apotol i mengen ta ka mat na ka tadut pok
(Mt 20:17-19; Mk 10:32-34)

[31] Au, kala songo na sangauli na pongua
na nat na kala antok iria, "Arai, taralapo
palak vang ane Ierusalem, na keve mengen
aongos ang ri katakai i kus amalangas kita
salik ia ani igenen i pukun ka serei atu-
tuman. [32] Ki alis ia e kungaria i ri vap i
ngising na ki kurek ia, ki nau varas ia, ki
kanus ia, [33] ki sasaup ia na kian vil punuk
ia. Na si vapotol i taun ka tadut pok." [34] Na
parik kitapa malangas a keve mengen ke.
Supsupai ina katapo ago mumun aniria na
parik kitapa nas a sa kapo mengen tatana.

Iesu kata vil ato na ba e Ieriko
(Mt 20:29-34; Mk 10:46-52)

[35] Au, kan lapo serei angasungai i Ieriko
na mangsikei a igenen mata ba katapo
sinong ngere selen na katapo aikut pa-
pakangai. [36] Na kala longong a petau lava
sipo paliu na kala sui ta, "Sa nang?" [37] Na
kila antok ia ta Iesu le Nasaret nang kapo
paliu. [38] Na kala songosongo, "Iesu, nat i
David, ku ngorem iau!" [39] Na vap po pasal
aino ang kila atakun ia ani ka ago ta mengen
an. Sikei kala songosongo alava luai ta,
"Nat i David, ku ngorem iau!" [40] Na Iesu
kamela tung na kala asok asi songo ania ane
singina. Na kamela pasal asung na kala sui
ia ta, [41] "Au, kupo buk ani naka vil sa anim?"
Na kala antok ta, "Volava, napo buk asi kag
mata arai." [42] Na Iesu kala antok ia ta, "Kana
vang kula ararai. Kam lomlomon katala vil
ato ua." [43] Akorong palau na kala ararai aro
na kalapo using ia velai ani alatun ani God.
Ri vap aongos kila arai ani bil ke na kila
alatun a God.

19

Iesu ve Sakaio

[1] Na kala palak e Ieriko na kalapo paliu
e nei rina. [2] Au, mangsikei a igenen kana
asan ta Sakaio, kapo mangsikei a tulava i
ri katakai i luk takis na kapo igenen tauia,
[3] katapo buk arai ta Iesu kapo saka igenen
an na parik katapa angkoai using ri vap kipo
duk, na using kapo igenen kudik. [4] Asukang
na kala sang e no na kala lak kuli ei asi kana
arai man a Iesu ka paliu si selen ang. [5] Na
Iesu kala serei e oring ang na kala tarak na
kala antok ia, "Sakaio, ku kiksiang suma-
suma palau. Using kapo mamaiten ta nakan
sinong si kam lu kana." [6] Na sumasuma
palau kala kiksiang na kala songo alak ia nei
lu velai ani uruk. [7] Taun kila arai ania, kila
mengen lilimukai ania ta, "Kala paliu asi
kana an ago nei lu si igenen vo katakai i bil
arikek." [8] Na Sakaio kala tung na kala antok
a Volava, "Arai Volava, kana naka lis suai
ani inongos lava i kag togtogon si mamain
ta logo, na man natala luk akole ta bil si
sikei, naka ngenget a matan puat." [9] Na Iesu
kala antok ia, "Kana anginang a vap i nei lu
ke kila sapang, using a igenen ke kapa kapo
nat i Abaram. [10] Using a igenen i pukun kata
serei asi kana me gule na kame asapang iria
kitala mun."

Kankanuai i mengen ani vap sel kapkap
(Mt 25:14-30)

[11] Si vuk taun kipo kokolongong lak,
kala siken mengen luai an ta kankanuai i
mengen, using kata lapo angasungai ani
Ierusalem na ri vap kilapo sekpat ani nia
ka tulava na asukang a vainagoan si God ka
serei sumasuma. [12] Asukang na kala akus,
"Mangsikei a igenen lava si patvap si ri
tulava kata usausa asi kana pasal ane ring
vunga ani kian atung ia val tulava le na
kame papok. [13] Na kala songo na sangauli
i kana keve asosokai na kala pagal iria ta
sangauli na mina. Na kala antok iria, 'Mi
apolokai ani kapkap ke tung si naka serei
pok.' [14] Sikei ri vap i kana rina kitapo
kilis ia na kila asok a mang matan asi kari
using ania velai ani mengen ke ta, 'Parik
tarapa buk a igenen ke ka tulava anira.'
[15] Sikei kanla serei tulava na kamela papok
ane rina. Na kala asok tapai ani vap ang
kata pagal iria ta kapkap using kapo buk
malangas ta kitala saka abis an tatana. [16] Na

ainoai kala serei na kala antok ta, ‘Volava,
natala abis aserei ani mang sangauli na
mina le si sa kuta alis ia.’ 17 Au, kala antok
ia ta, ‘Kutala abis aro luai, kag asosokai
ro! Kana using kutala atutuman si abis
lik palau, ku saupai ani sangauli na rina
aongos.’ 18 Na vapongua kala serei na kala
antok ia, ‘Volava, natala abis aserei a mang
palpalima le si sa kuta alis ia.’ 19 Au na kala
antok ia ta, ‘Kana kula saupai ani palpalima
na rina aongos.’ 20 Au na mangsikei kamela
serei na kala antok, ‘Volava, arai kana kam
sikei a mina natala pakut aro ia ta vuk
vakup na nala asinong akipai ania 21 using
natapo leng anim. Napo nas ua ta kupo
igenen kitmat. Kupo nas ani luk ani bil
numai parik kutapa asinong ia na kupo nas
ani rok ani bil numai parik kutapa sukal ia.’
22 Na kala antok ia, ‘Kana naka saupai anim
lakat si kam keve mengen, numai a asosokai
rikek luai! Kutapo malangas ingko ta nau
a igenen kitmat, na napo luk a bil parik
natapa asinong ia, na napo rok a bil parik
natapa sukal ia? 23 Using a sa parik kutapa
asinong kag kapkap si ring ang kipo apolok
kapkap singina ani man name lapo papok
nalapo luk akuvul ia ve mang keve kapkap
ila apolokai?’ 24 Na kala asok a vap ang
kitapo tung angasungai, ‘Mi luk pakang ia
ta kana mina na mi alis ia si vopo atogon ani
sangauli ang.’ 25 Na kila antok ia, ‘Volava,
lenginang kalapo atogon kana sangauli na
mina!’ 26 Na kala antok, ‘Napo antok imi ta
man a si kapo atogon, ki ngaupap ia, na man
a si kapo atogon men lik, io, men lik ang
kapo atogon ia, ki luk suai vang ania. 27 Sikei
kana na vap po kilis ke anig na parik kitapa
ainak asi kag tung tulava aniria, mi songo
iria ane ke asi me raung aniria e matag.’ ”

Iesu kata palak val tulava ane Ierusalem
(Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Io 12:12-19)

28 Au, e mung i mengen ke, kala pasal
aino asi kana an palak luai ane Ierusalem.
29 Na kanlapo serei angasungai ani Betpage
na Betania, ngere mulang ang kipo kin
ia ta Elaio, na kala asok a pongua i kana
keve nat i akalit 30 ta mengen asukang ke,
“Milong pasal taun a rina suke e no, na
man milonganla palak nei rina ang, milong
sabonai ani dongki tanginang kita pala ia,
parik lak ta mang anu katapa kokos singina.
Milong kunis ia na milong tak ia ane ke.
31 Man a sikei ka sui imilong ta using a sa
milongpo kunis ia, milong antok ia asukang
ke, ‘Volava kapo inongos taun ia.’ ” 32 Na ki-
longla pasal asukang val asok ang na kilong
anla sabonai akorong ani sa kata mengen
irilong tatana. 33 Si vuk taun kilongpo kunis
a dongki ang vap po tauk ina kila sui irilong,
“Using a sa milongpo kunis a dongki ang?”
34 Na kilongla antok, “Volava kapo inongos
taun ia.” 35 Na kilongla tak ia ane si Iesu.
Na kila veles kari keve vakup ipo apupung
kuluna na kila akos a Iesu kuluna. 36 Taun
ang kapo palak e selen na kilapo veleveles
kari keve vakup ipo apupung e selen.
37 Na si taun ang kanla serei si selen ang
kapo kiksiangan pelek a Mulang i Elaio,
petau duk i kana keve vap i akalit kila tu-
tapongai alatun ani God ta keve kalingaria
e pangkul si keve abis i vilvil ataping kitala
arai ania. 38 Ki songosongo asukang ke,
“Atautauia ane si tulava vo serei ke si asan i
Volava! Luai e metekuku na amaumausan
ane pangkul luai!” 39 Na mang matan i ri
Parisaio nei liuan i petau ang kila antok
a Iesu, “Katakai i akalit, ku atakun kam
petau.” 40 Na kala antok iria ta, “Napo antok
imi ta man riria ki ago musik, mamain ta iat
ki songosongo aserei.”
41 Si taun kan lapo angasungai na kala arai
ani rina na kala tangis ia 42 velai ani mengen
asukang ke, “Man kutala nas si taun ke, io
numai, man kutala nas a sa kapo angkoai si
amatung ani luai anim, vola ro! Sikei kana,
parik kulapa angkoai si arai ania. 43 Io, ka
atogon a taun lak ka serei anim na kam vap
ipo marala anim ki asinong vonot aulitai
anim na ki aolemai anim si keve palpal
aongos. 44 Ki asaul pokai anim ane vunep, ve
keve vap kipo ago neim. Parik kipa atalipai
ani kam keve lu roron i ngoto, ka tagalang
aongos. Using parik kutapa arai kinle ani
vuk taun God kata serei singim.”

Iesu kata vil adaus a rina i atailai
(Mt 21:12-17; Mk 11:15-19; Io 2:13-22)

45 Na kala palak nei rina i atailai na kalapo
lu asoung a vap po atos ang, 46 velai ani
antok aniria ta, “Kitala salik ia ta Kag lu
kapo lu asi sokotuk, sikei milapo pokai ania
asi kana bil val vakil si ri vap tainau.”
47 Na keve taun aongos kanpo akalkalit
nei rina i atailai. Sikei ri ainoinoai si ri
katakai i sula na ri vap malangas ani saupai
na keve ainoinoai si ri vap kitapo atokngai
asi raung suai ania. 48 Na parik kitapa

sabonai ta selen asi kari abis ania using ri
vap aongos kitapo angkamai asi kolongong
ani kana mengen.

20

Kipo susui a Iesu ta kana roron asi abis
(Mt 21:23-27; Mk 11:27-33)

1 Mangsikei a taun katapo akalkalit ri
vap nei rina i atailai na kapo apasa iria ta
akus ro, na ri ainoinoai si ri katakai i sula
na ri vap malangas ani saupai na ri vap
lava kimela serei singina, 2 na kila sui ia
ta, "Ku antok imem ta si saka ro an kana
kupo abis a keve abis ke. Si akorong nang
kata alis ua ta ro ke?" 3 Na kala ngenget
iria asukang ke, "Nau kapa naka kun sui
animi ta mangsikei a susui. Mi ngenget
iau. 4 Ioanes si kana asing tauia, kata luk
a ro ang le metekuku vo le si ri vap?" 5 Na
kilapo angmemengenai ta, "Man tara antok
ta le metekuku, kala sui ira ta sa tukulai
ina parik taratapa lomlomon tatana. 6 Sikei
man tara antok ta le si ri vap, ri vap aongos
ki li punuk ira ta iat, using kipo lomlomon
akit ta Ioanes katapo mangsikei a katakai
i kus amalangas." 7 Na kila ngenget ia ta
parik kipa nas ta le voi. 8 Na Iesu kala antok
iria, "Nau kapa, parik napa kun antok animi
ta saka ro an kana napo abis a keve abis ke
tatana."

Kankanuai i mengen ani vap rikek aiveven matang
(Mt 21:33-46; Mk 12:1-12)

9 Na kala mengen ri vap ta kankanuai i
mengen ke. "Mangsikei a igenen kata sukal
kana matang vaen na kala alis tapai ania
si mang keve vap aiveven matang, na kala
pasal akipai ane si mang rina asi an ago ani
taun vunga. 10 Si vuk taun asi kopkopos kala
asok a mang asosokai taun a vap po aiveven
matang ang asi kari alis ania ta mang matan
uai i matang ang. Sikei keve vap aiveven
matang ang kianla vis ia na kila asok suai
palau pok ania ta kunga vauvau. 11 Na kala
asok a mang asosokai kapa sikei kianla vis ia
kapa na ki vil amese ia na ki asok suai palau
pok ania ta kunga vauvau. 12 Au na kala
asok a vapotol, na kianla ngapolok kapa
ia na ki asuai akipai ania. 13 Na vo tauk
i matang vaen ang kala antok, 'Saka nem
an naka abis ia? Kapo ro si naka asok kag
nat ipo buk ang. Vei nganing ki mamaila
ania.' 14 Sikei, si vuk taun a keve vap aiveven
matang ang kila arai ania na kila antokai,
'Arai, ta votauk i togtogon iles. Tara me vil
punuk ia, ani kakara na togtogon ang!' 15 Au
kila asuai akipai ania pelek a matang ang
na kianla raung ia. Au si vo tauk i matang
vaen ang ka abis sa singiria? 16 Ka serei na ka
vil punuk suai luai ani keve vap po aiveven
matang ang na ka alis a matang ang si mang
vap petekai." Si vuk taun ang kila longong
a akuskus ang, kila antok ta, "Loi, ka ago na
bil rikek asukang." 17 Sikei, kala tun iria na
kala antok, "Au? Na nei a supsupai vang
kana i mengen ke kita salik ia? Iat ke ri
katakai i abis lu kita kilis ia, kana kala serei a
iat talupus luai. 18 Man a ri si ki uak kuli iat
ang ki tagalang amitmitngai lik, sikei man
a iat ang ka uak taunai ani si, ka tatameng
aongos luai." 19 Na keve vap malangas ani
saupai ve keve ainoinoai si ri katakai i sula
kilapo gule selen asi teng akit sumasuma
ania using kilapo nas ta kapo kankanuai i
mengen aniria. Sikei kipo leng vei ri vap.

Samui takis ane si Kaisar
(Mt 22:15-22; Mk 12:13-17)

20 Kila ararai asung luai ania na kila asok
a mang matan vap asi kapau ania. Vap
po kapau ang ta kipo buk longong ani
kana mengen. Kitapo buk teng akit ania
si saka mengen an ka posong ia na ki alis
ia e kungana i tulava kitmat ani ka saupai
ania. 21 Au, kila sui ia, "Katakai i akalit,
namempo malangas ta kam mengen na
kam akalit kapo korong na kam mengen
kapo angkokoai si ri vap aongos, na kupo
akalit atutuman ta selen si God. 22 Au sa,
kapo korong ani tara samui takis ane si
Kaisar vo parik?" 23 Sikei kala kinle kari
kapau na kala antok iria, 24 "Kotok, mi akalit
iau ta sikei a ring kapkap. Nona i si kana, na
asan i si kana singina?" Na kila ngenget ta,
"Ke Kaisar." 25 Na kala antok iria, "Mi alis a
Kaisar ta sa ke Kaisar, na mi alis a God ta sa
ke God." 26 Asukang a parik kilapa angkoai
si apupu ania si kana mengen mete ri vap.
Kila taping ani kana mengen i polpol aniria
na kila ago bot.

Susui i tadut pok
(Mt 22:23-33; Mk 12:18-27)

27 Au, mang matan i ri Sadukaio, vap ang
kipo agel suai ani tadut pok, kimela serei
singina 28 na kila sui ia ta, "Katakai i akalit,
Moses kata salik ia anira ta man a igenen ka

mat pelek kana aina kovek i inatus, tasina
ka osongon pok ia asi kana aumata nat ani
tasina. [29] Au, katapo atogon a limalengua
na angtasimal. Anu tuan kata osongon ta
mang aina na kala mat pelek ia kovek i
nat. [30] Asukang si anu tasin, [31] na e mung
vapotol kala kun osongon ania, na asukang
limalengua aongos kila mat na kapo kovek
i inatus. [32] E mung, aina ang kala kun mat
kapa. [33] Si taun i tadut pok, ke si iria ta
aina ke? Using a limalengua na angtasimal
kita osongon tatana." [34] Na Iesu kala antok
iria, "Ri vap i taun ke kipo angosongon,
[35] sikei ani vap ang voiang kipo ro angkokoai
si palak si to e mung na ki tapasuk pok
pelek a mat, parik kipa angosongon, parik.
[36] Using parik kipa angkoai si anguan mat
an using kila asukang ta ri angelo, na kipo
inatus si God si kari to pok pelek ani mat.
[37] Sikei Moses akorong kata akalit ta ri vap
mat ki tapasuk pok. Si taun a ei ang kata
ni, kata kin a Volava ta God si Abaram, na
God si Isak, na God si Iakov. [38] Parik ta
God si ri vap mat, sikei kakaria kipo to,
using singina tarapo to aongos." [39] Na mang
matan i ri vap malangas ani saupai kila
antok, "Katakai i akalit, kupo mengen aro
luai!" [40] Using kilapo lolokovo luai ani sui
ania ta mangsikei a susui.

Igenen i akanangai, tamana ta si?
(Mt 22:41-46; Mk 12:35-37)

[41] Na kala antok iria, "Kapo saka bil an
na ri vap kipo kin a igenen i akanangai
ta nat i David? [42] Using a David akorong
kata posong nei Buk i Tangam asukang ke,
Volava kata antok kag Volava ta ku sinong
si palso ig, [43] tung si naka vil a vap po
petau ang anim asi kari ago neite ngono
kakim. [44] David sukana kapo kin ia ta
Volava. Asukang a kapo saka angkoai an si
kin ania ta kapo nat ina?"

Iesu kapo porot ri vap malangas ani saupai marai kari lok
(Mt 23:1-36; Mk 12:38-40; Lk 11:37-54)

[45] Si kokolongong si ri vap aongos, kala
mengen taun kana keve nat i akalit asukang
ke, [46] "Mi aiveven si ri vap malangas ani
saupai. Kipo buk pasal pulakai ta maus
roron na kipo buk ri vap ki posong aro
singiria nei keve ring i atos, na kipo pigpig
ta keve sinsinong lava nei lu i kivung na
keve oring mamailan si keve matan an-
gan. [47] Kipo nas ani tainau ani keve lu si ri
mainang, na kipo kapau ta posong ani keve
sokotuk vungavunga. Matan vap asukang,
kari amiming ka tavirimok luai."

21

Alilis si mainang
(Mk 12:41-44)

[1] Na kala tapuk sarak na kala arai ani ri
vap tauia kipo asiang kari keve alilis nei
asisiang ipo asia kapkap. [2] Na kala arai
kapa ani mangsikei a mainang logo kamela
asiang kana pongua na vuk kapkap lik.
[3] Na kala antok, "Napo antok atutuman imi,
kana na mainang vopo logo ke katala asiang
alava luai aniria aongos, [4] using riria kitala
luk tapong le si kari togtogon i kari tauia
na kila alis, sikei ninia, le si kana logo luai,
katala alis asip ta sa katapo angkoai si kana
to aongos."

Rina i atailai kime galang ia
(Mt 24:1-2; Mk 13:1-2)

[5] Na mang matan kila arai ani masro i
ri iat ve keve alilis ro kita ngoto na rina
i atailai tatana na kilapo angmemengenai
tatana. Na kala antok, [6] "Sa mipo arai ania
kana, ka serei lak a taun na ka kovek luai i
ngoto roron. Kime galang aongos ia."

Keve akanangai ve vilvil akui
(Mt 24:3-14; Mk 13:3-13)

[7] Na kila sui ia, "Katakai i akalit, angisan
a keve bil ke ki serei? Na saka akanangai
an i taun i kari serei?" [8] Na kala antok, "Mi
aiveven vei ki kapau imi. Using a vap miang
ki serei na ki posong pok iria ta asan ig na ki
antok ta, 'Nau kana ninia' na 'Kala angasun-
gai a taun.' Mi ago ta using an aniria. [9] Na
man mi longong ta kalapo togon visvis na
keve angpipisuai, mi ago ta leng an, using
a keve bil ke ki serei aino, sikei akamusai
ina parik kapa serei sumasuma palau." [10] Na
kala mengen aliu iria ta, "Mang palpal vap
ka tapasuk na ka angvis ve mang palpal
vap, na mang vainagoan ka angvis ve mang
vainagoan. [11] Ka togon a keve mimo lava,
na keve mol lava, na keve matan malepen
rikek si keve ring anglok, na keve aleleng
na keve akanangai lava le metekuku. [12] Sikei
aino tapai ani keve bil ke, ki teng akit imi
na ki vil akui imi na ki alis imi mete saupai
nei keve lu i kivung na ki alakai animi nei

keve lu i akangbat, na ki tak imi taun a
keve tulava na keve ainoinoai marai asan
ig. 13 Sukana ka ali pangau animi asi kami
akuskus amalangas e mataria. 14 Asukang
na mi lomlomonai aro ta mi ago ta itoiton
aino animi ta mi saka ngenget an aniria.
15 Using nau naka alis imi ta mengen na
masam. Asukang na vap aongos ipo marala
ang animi ki tav angkoai luai si susual vo
sual pok animi. 16 Sikei, rikek luai ina, keve
tamami ve keve rinami, keve tasimi, kami
matan vap ve keve tungami ki alis imi ane
singiria na ki vil punuk a mang matan imi.
17 Na ri vap aongos ki mirik animi marai asan
ig. 18 Sikei ka kovek ta mangsikei a ung i
patumi ka mun. 19 Kami tung akit ka vil ato
imi.

Ierusalem kime galang ia
(Mt 24:15-21; Mk 13:14-19)

20 Au na man mi arai ani keve kuvku-
vulan i katakai i visvis kilapo aulitai ani
Ierusalem, mila nas ta taun kala angasungai
asi goeng ania. 21 Si taun ang, ria kipo ago e
Iudaia kapo ro ki sip taun a keve mulang,
na ria kipo ago nei rina ki soung suai, na
ria kipo ago e komo ki ago ta palak an.
22 Using nganlak kalapo taun i ngatat asi vil
apunuk ani keve mengen ang kitala salik ia.
23 Pua ta ri aina vinga na riria kipo atutus
popo si taun ang! Using ka tavirimok luai a
keve mamaiten kuli rina na marala kitmat
ka meng a matan vap ke. 24 Mang matan ki
puka si samele i daung, na mang matan ki
tak iria taun a mamain ta palpal vap aongos
na kian ago si vilvil akui singiria. Na ri
vap i ngising ki saksakai e Ierusalem tung
si kakaria ta kun taun i maramarak kan kun
kamus.

Serei pok si igenen i pukun
(Mt 24:29-31; Mk 13:24-27)

25 Na keve akanangai ki serei mete
makarap, ulen na mamain ta kalto. Na
e kuli rina a mamain ta palpal vap ki
vinga urui na ki angpipisuai si pungas i
to tavirimok luai nei laman. 26 Ri vap ki
nagat ta leng lava luai using a keve bil ang
kipo serei kuli rina, using a keve kitmat
i metekuku ka mimo. 27 Na si taun ang ki
arai ani igenen i pukun ka serei nei kuku ta
kitmat na maumausan tavirimok. 28 Io, man
a keve nem ke ki tutapongai serei, mi tadut
na mi tapuk sarak using a taun i samui apok
ang animi kala angasungai."

Luk malangas le si iei
(Mt 24:32-35; Mk 13:28-31)

29 Na kala alis iria ta kankanuai i mengen
asukang ke. "Mi tere ta ri suke kuvul ve ma-
main ta ei aongos. 30 Man kila urung atang-
inang, mila arai kinle na mila malangas ta
taun sinang roron kala serei. 31 Na asukang
kapa singimi, man mila arai ani keve nem
ke kala serei, mila malangas ta vainagoan si
God kala angasungai. 32 Napo antok atutu-
man imi, kana na matan polpolokan i taun
ke parik kipa mat suai aino ani keve bil ke
kila serei. 33 Metekuku na kuli rina ka tamus
suai, sikei kag mengen parik kapa angkoai
luai si tamus.

Mi uli ago i ararai velai ani sokotuk

34 Mi aiveven vei nganing a vingami ka
maiten si laulauan nio i inum na lomon
rikek using ani keve bil i to ke, na asukang a
taun ang ka serei ataping imi val liliangus.
35 Io, using ka serei taun iria aongos kipo to
kuli rina ke. 36 Sikei mi uli ago i ararai velai
ani sokotuk asi kami angkoai si sip akipai
ani keve bil ang kilapo angasungai asi serei,
na ka koi imi asi tung mete igenen i pukun."

37 Si taun ke kapo akalkalit nei rina i
atailai si keve tenei ias, sikei si keve tenei
vong kanpo palak tan ago kuli mulang ang
kipo kin ia ta Elaio. 38 Na tenei vauk lik ri vap
aongos kipo tapasuk na ki palak taun ia nei
rina i atailai asi kari an kolongong ania.

22

Lilimukai si vil punuk ani Iesu
(Mt 26:1-5,14-16; Mk 14:1-2,10-11; Io 11:45-53)

1 Au, kala angasungai a matan angan i
saui i tav tol, kipo kin ia Liuluai. 2 Na
ri ainoinoai si ri katakai i sula na ri vap
malangas ani saupai kilapo gusgus selen asi
vil punuk ania, using kitapo leng ani ri vap.
3 Na Satan kala aol a Iudas kipo kin ia ta
Iskariot nia kapo mang sikei i 12 na nat
ang. 4 Na kala pasal taun a keve tulava i
ri katakai i sula ve kari vap po ararai bat
na kianla angmemengenai ta selen asi kana
alis suai ania e kungaria. 5 Na kila uruk
na kila lomlomonai kuvul asi kari seu ania
ta kapkap. 6 Na kala ainak ani seupok ang
na kalapo gusgus ta saka pangau an kapo
kalakala si alis suai ania e kungaria, man
kapo kovek i vap miang.

Kita usausa na matan angan i Liuluai
(Mt 26:17-25; Mk 14:12-21; Io 13:21-30)

7 Au na ainoai i taun i saui i tav tol kala
serei. Taun ang kapo taun asi raung ani nat
i sipsip i Liuluai. 8 Asukang a Iesu kala asok
ri Petero ve Ioanes ta mengen ke, “Milong
pasal na milong an itoitonai ani Liuluai
anira asi kara an angan.” 9 Na kilongla sui
ia, “Kupo buk ani namemlong itoiton ia
e voi?” 10 Na kala antok irilong ta, “Arai,
milongan palak nei rina na mangsikei a
igenen kapo sunguk kana ese laman ka duai
imilong. Milong using ia ane si lu ang ka
palak singina, 11 na milongan mengen a vo
tauk i lu ang asukang ke, ‘Katakai i akalit
kata asok asi me sui anim ta nei a palpal
lu ang ani ri sokoung ani namem ve kag
keve nat i akalit, namem me teng a Liuluai
singina.’ 12 Ka akalit imilong ta palpal lu
lava e pangkul kalapo ago usausa asi ago. E
iang milong itoiton ia.” 13 Au kilongla pasal
na kilonganla sabonai ani keve nem ang val
kata mengen irilong tatana. Na kilonganla
itoiton a Liuluai.

Matan angan si Volava
(Mt 26:26-30; Mk 14:22-26; 1 Ko 11:23-25)

14 Au, vuk taun ang kala serei na ninia
ve keve aposel kilapo sinong si pata i an-
gan, 15 na kala antok iria, “Natapo uli lom-
lomonai alava asi teng ani Liuluai ke kuvul
ve nami aino ani naka kui, 16 using napo
antok imi ta parik napa anguan teng an ania
tung si supsupai ina kan serei atutuman si
kana vainagoan a God.” 17 Na kala luk a
kavi, ka posong ro na kala antok, “Mi luk
ia na mi angainumai tatana, 18 using napo
antok imi ta parik napa anguan inum an si
laman i vaen le kana tung si kana vainagoan
a God ka serei.” 19 Na kala luk a saui, ka
posong ro, ka tevek ia na kala alis iria velai
ani mengen ke, “Kana na pukun ig, napo
alis ia animi. Mi uli angan ania asukang
ke asi kami nanauai anig.” 20 Na asukang
kapa si kavi ang e mung i kari la angan, na
kala antok, “Kana na laman ke natala lingai
animi tatana, ninia na palatung tanginang
si rangai ig. 21 Sikei mi arai, kungana i vo
an alis suai anig kana kuvul ve nau si pata
i angan ke. 22 Using a igenen i pukun ka
puka val lomlomonai ang kalapo matung,
sikei ka rikek luai ani vo alis suai ang ania!”
23 Na kila sui angpokpokai aniria ta si iria
nganing kan abis ia.

Anggegelai ta sinsinongan i tavirimok

24 Na kilapo anggegelai nei liuan iria ta
si iria kapo taviri. 25 Na kala antok iria,
“Mamain ta tulava si ri vap i ngising kipo
lomon alava kari kitmat asi saupai amadot
ani kari vap na kipo posong pok iria ta
kipo vap papakangai. 26 Sikei nami, parik
kapa asukang singimi. Ninia kapo taviri
luai imi, ka auak ia ani ka serei val nat
lik. Na ninia kapo ainoinoai, ka asukang val
asosokai. 27 Arai, si vanang kapo taviri luai?
Vopo sinong si pata i angan, o asosokai
vopo asinong pok? Sa, parik ta nia vopo
sinong si pata i angan? Io. Sikei nau napo
ago nei liuan imi val asosokai animi. 28 Na
nami vanang mitala tung ngereg si kag keve
atoktokngai. 29 Asukang val mamai katala
alis iau ta ro asi saupai ani kag vainagoan,
nau kapa nala alis imi ta ro 30 asi kami
angan na inum si kag pata i angan si kag
vainagoan, na mi an sinong lak si keve
sinsinong i tulava asi kami saupai ani 12 na
patvap i Israel.

Petero ka agel suai ani Iesu
(Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Io 13:36-38)

31 Numai Simon, ku arai. Satan katala
aikut asi kana galgal animi val kon. 32 Sikei
nau natala sokotuk anim ani kam lom-
lomon ka ago ta ngau an. Na numai, man
kula ulpokai, ku akikitan a keve tasim.” 33 Na
kala antok ia ta, “Volava, kana napo usausa
asi kag auai ve numai si lu i akangbat na si
matmat kapa.” 34 Na kala antok ta, “Napo
antok ua Petero, aino le ani pura ka tirtiriku
nganinglak, ku amatan potol a agel ta parik
kupa nas iau.”

Paus, asisiang na samele

35 Na kala sui iria, “Si taun nata asok imi
kovek i paus na asisiang na pauk i kak, parik
mitapa inongos taun a mang bil ingko?” Na
kila antok ta, “Io, kapo kovek.” 36 Na kala
antok iria, “Sikei kana vang, si imi kapo
atogon paus, ka luk ia. Asukang kapa si
asisiang. Na man a si imi parik kapa atogon
samele ipo daung, ka atos ta kana vakup ipo
apung na ka samui ta kana samele. 37 Using
napo antok imi ta mengen ke kitala salik
ia anig, kana ki abis apunuk ia ta, Kitala
taot kuvul ia ve ri katakai i putuk saupai.
Io, kana na mengen ke kita salik ia anig,

kalapo serei atapunuk aliu." 38 Na kila antok
ia, "Arai Volava, kana na pongua na samele
ipo daung." Na kala antok iria ta, "Kala
angkoai!"

Sokotuk si Mulang Elaio
(Mt 26:36-46; Mk 14:32-42)

39 Na kala soung na kala paliu ane si
Mulang Elaio val kana lau. Na kana keve nat
kila auai ve nia. 40 Au, kianla serei si oring
ang na kala antok iria, "Mi ago i sokotuk vei
atoktokngai ka luk imi." 41 Na kala papelek
iria ane ring vunga lik na kanla sovusulai
na kala sokotuk 42 asukang ke, "Mamai, man
kapo ro singim, ku luk suai ani kavi ke pelek
iau. Sikei vubuk ke singig ka ago, sikei
ku using kam vubuk." 43 Na mangsikei a
angelo le metekuku kamela serei na kala
ali dual ania. 44 Katapo aunai i kui alava na
kapo sokotuk amadot. Gese ina kapo tuluk
asiang val rangai ane vunep. 45 Au, kala
tapasuk le si sokotuk na kanla serei pok si
keve nat ang kilapo rot using kipo mamakus
alava. 46 Na kala antok iria, "Mipo rot sa? Mi
tapasuk na mi sokotuk, vei atoktokngai ka
luk imi."

Alis suai na teng akit ani Iesu
(Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Io 18:3-11)

47 Au, vuk taun ang kapo mengen lak,
petau lava kimela pakasang. Na igenen
ang Iudas, voiang kapo mangsikei iria 12 na
nat ang, katapo pasal aino iria. Na kalapo
pataun a Iesu asi kana lulus i angruduai ve
nia. 48 Sikei Iesu kala sui ia ta, "Au kapo saka
bil an Iudas, na kumela lulus i angruduai ve
igenen i pukun asi kam alis ania si ri vap?"
49 Au na petau vopo auai ang ve nia kila arai
ani bil ke kalapo serei na kila antok ia ta,
"Volava, kapo ro namem vis iria ta samele
ipo daung." 50 Na mangsikei iria kala tanga
suai luai ani talingana i asosokai si ainoai
i katakai i sula. 51 Sikei Iesu kala antok ta,
"Ka ago na lau ang!" Na kala poro atung
pok a talingana i igenen ang na kala to pok.
52 Na Iesu kala antok a keve tulava i ri katakai
i sula na keve vap po ararai bat nei rina i
atailai na keve vap lava aongos nang kita
ruduai ia, "Au si napo katakai i tainau na
kana mipo ruduai iau ta samele na avam?
53 Keve taun natapo ago e matami nei rina i
atailai na parik mitapa teng akit iau. Sikei
kapo ro, kana kami vuk taun asi saupai ta
kitmat i vong."

Petero kata agel suai ani Iesu
(Mt 26:57-58,69-75; Mk 14:53-54,66-72; Io 18:12-18,25-27)

54 Na kila teng akit ia na kila tak akipai
ania taun a lu ang si ainoai i katakai i sula,
na Petero kapo using avunga. 55 Na kila
taun a kut nei liuan i omo si lu ang na
kilapo sinong aongos na Petero kapa kapo
sinong ve ria. 56 Na mangsikei a kavulik
asosokai kala arai ania sipo sinong mete
ureurek i kut. Na kala tun akit ia na kala
antok, "Kana na igenen ke katapo auai ve
nia." 57 Sikei kala agel na kala antok ia ta,
"Iuang, parik napa nas ia." 58 E mung lik
palau na mangsikei kala arai ania na kala
antok, "Numai kapa na mangsikei iria."
Sikei Petero kala ngenget ta, "Iuang, nau
parik!" 59 Au, e mung i vuk pangau vunga lik
kala liu na mangsikei kala mengen amadot
ta, "Tutuman luai igenen ke katapo auai
ve nia, using kapo igenen i Galilaia." 60 Na
Petero kala antok ta, "Iuang, parik napa
nas a bil ang kupo mengen tatana!" Na si
vuk taun ang palau katapo mengen, pura
kala tirtiriku. 61 Na Volava kala taval na
kala gelep akorong taun a Petero, na Petero
kala lomlomonai ani mengen ang Volava
kata kin ia singina ta, "Aino le ani pura ka
tirtiriku nganinglak, ku amatan potol a agel
suai anig." 62 Na kala soung ane komo na
kanla tangis alava luai.

Kita kurek a Iesu na ki ngamis ia
(Mt 26:67-68; Mk 14:65)

63 Au, vap po ararai bat ang ani Iesu kilapo
kurek ia na kipo ngamis ia. 64 Kipo volo bat
a ngono matana na kipo asok ia, "Ku kin
vang. Si akorong kata tava ua." 65 Na kipo
posong kapa na keve mengen miang i nau
varas ania.

Iesu mete saupai
(Mt 26:59-66; Mk 14:55-64; Io 18:19-24)

66 Au kala tangat na Kuvkuvulan Lava i
keve ainoinoai si ri vap kimela kivung, riria
na keve tulava si ri katakai i sula ve keve
vap malangas ani saupai. Au, kila tak a Iesu
asi kana me tung e mataria na kila antok
ia, 67 "Au, man numai a igenen i akanangai
ke ta God, ku mengen amalangas imem."
Na kala antok iria ta, "Man napo mengen
imi asukang, mipo tav lomlomon. 68 Na man
napo sui imi ta sa, parik mipa ngenget.
69 Sikei kana vang le si taun ke igenen i

pukun kan sinong e palso i kungana i God
kitmat." 70 Na riria aongos kila sui ia ta,
"Au sa, kupo mengen kana ta numai a nat i
God, ingko?" Na kala antok iria ta, "Io, nau
palau." 71 Na kila antok ta, "Kalapo kovek
luai i mang mengen tarapo inongos taun ia
asi kara saupai ania, using tarala longong ia
e nguruna akorong."

23

Iesu mete Pilato
(Mt 27:1-2,11-14; Mk 15:1-5; Io 18:28-38)

1 Au, riria aongos kuvul kila tapasuk na
kila tak ia ane si Pilato. 2 Na kianlapo
kin dongai ania asukang ke, "Namemtala
sabonai ta igenen ke kapo ausingai alok
ani kamem vap, na kapo tubat iria asi kari
ago ta samui takis an ane si Kaisar. Na
kata kun posong pok kapa ania ta ninia
na igenen i akanangai ta God, asukang val
tulava." 3 Au, Pilato kala sui ia ta, "Au,
numai a tulava si ri Iudaia?" Na kala polpol
ia ta, "Numai kupo kin ia." 4 Au na Pilato
kala antok a keve tulava i ri katakai i sula
ve petau lava aongos ang ta, "Parik napa
sabonai ta oring asi poso arikek ani igenen
ke singina." 5 Sikei kila anguan mengen
akitmat an ta, "Igenen ke kapo vil apisu ri
vap ta kana akalkalit e palpal Iudaia aongos,
tutapong le Galilaia na ane ke."

Iesu mete Erodes

6 Taun Pilato kala longong a mengen ke,
kala sui iria ta igenen ke kana kapo ige-
nen i Galilaia. 7 Na kila antok ta io kapo
igenen i palpal ang voiang a Erodes kapo
saupai ania, na si pangau ke katapo ago e
Ierusalem. Au, asukang a kala asok iria ta
ki tak aliu ia ane si Erodes. 8 Au, Erodes
kala maramarak luai si arai ani Iesu. Taun
lava kata lapo uli buk asi kana arai ania
using katapo uli longong ani akus ina, na
katapo uli atu mata asi kana arai lak ani
mang keve akanangai asi kana abis ania e
matana. 9 Au, kala susuiai ania ta mang
keve susui miang pulakai, sikei kala tung
musik aongos. 10 Na keve tulava i ri katakai i
sula ve keve vap malangas ani saupai kitapo
tung e iang na kipo aunai mengen arikek
alava ania. 11 Au, Erodes kuvul ve kana keve
katakai i visvis kila abis a mang keve lau i
mirik na i kurek ania. Na kila alak ia ta maus
miminaungan le na kila asok pok ia ane si
Pilato. 12 Le si taun ang vanang na Erodes ve
Pilato kilonglapo angtunganan aro. Using
aino katapo atogon a angmarmaralai nei
liuan irilong.

Asok si vil punuk ani Iesu
(Mt 27:15-26; Mk 15:6-15; Io 18:39–19:16)

13 Au, Pilato kala songo akuvul a keve
tulava si ri katakai i sula na keve ainoinoai
na ri vap aongos 14 na kala mengen iria
asukang ke, "Mita mela serei ta igenen ke
na mipo antok iau ta kapo asum ri vap
asi kari visvis misagai. Au, mi longong
aro! Lenginang natala sui aro luai ania e
matami na nala sabonai ta kapo kovek i
oring asi poso arikek ania singina val kami
keve tupang. 15 Kapo kovek. Au na Erodes
kapa parik katapa kun sabonai ta ring bil
lik, using katala asok pok ia ane singimem.
Mi longong! Kapo kovek i mangsikei a lau
kata abis ia angkoai ani ka mat singina.
16-17 Asukang naka amiming tapai ania le ani
naka akala ia." 18 Sikei kila songosongo
kuvul aongos ta, "Vil punuk suai ani igenen
ke! Akala na Barabas animem!" 19 Nang kat-
apo mangsikei a igenen voiang kita alakai
ania nei lu i akang bat marai mangsikei
a visvis misagai e nei rina lava na kata
daung. 20 Au, Pilato kala anguan mengen an
aniria using katapo lomlomonai ani kapo
buk akala ani Iesu. 21 Sikei kila songosongo
amadot luai ta, "Atakuk ia! Vil amat ia kuli
ngakputuk!" 22 Au na kala vapotol i antok
aniria ta, "Marai sa? Saka rikek an akorong
kata abis ia? Parik napa sabonai ta rikek asi
kana mat singina. Asukang na naka amim-
ing tapai ania na naka akala ia." 23 Sikei
kipo mengen alava luai na kipo songosongo
akit ta atakuk ia kuli ngakputuk, na kari
songosongo kala auak suai ani keve men-
gen aongos. 24 Asukang na Pilato kala lom-
lomonai ta ka using kari vubuk. 25 Na kala
akala suai ani igenen i kari la pilak ang,
nang kapo ago nei akang bat marai visvis
misagai na daung. Sikei Iesu, kala alis ia e
kungaria asukang val kari vubuk.

Atakuk ani Iesu kuli ngakputuk
(Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Io 19:17-27)

26 Na kila tak a Iesu akipai na kianla arai
ani mangsikei a igenen, Simon le Kurene,
katapo palak ane nei rina. Na kila teng
akit ia na kila agon a ngakputuk e kuluna
asi kana asalak using ani Iesu. 27 Na petau
lava kipo using ia kuvul ve ri aina kitapo

mamakus na kipo tangis ia. [28] Sikei Iesu
kala taval talang pok iria na kala antok,
"Ri aina i Ierusalem, mi ago ta tangis an
anig, mi tangis pok vang imi na kami inatus
kapa. [29] Using a taun kitmat ka serei na
kila antok, 'Ri aina ngolo, kapo roron aniria.
Riria parik kitapa ingus lak na parik kitapa
atutus ri nat popo!' [30] Na si taun ang ki
antok a keve mulang ta mi uak kulumem, na
ki antok a keve putput ta mi apung imem.
[31] Using man a ri vap kipo abis a keve lau
asukang ke si taun a ei kapo matak, saka bil
an si taun kala magang?"

[32] Na kila tak a mang pongua na igenen
kuvul ve nia. Rilong aongos kilongta abis
a rikek asi an atakuk anirilong. [33] Au, kianla
serei si vuk oring ang kipo kin ia ta vangang
kumut. Na e iang kila atakuk ia, kuvul ve
ngono vo bil arikek ang, sikei e palso na
mang anu e palkais ina. [34] Na Iesu kala
antok, "Mamai, ku lomon suai ani kari lau
rikek, using parik kipa nas ta sa kipo abis
ia." Na kila gulang angkasai asi arai ta ki
saka pagal an ani kana maus. [35] Ri vap kipo
tung na kipo tere na keve tulava kapa kipo
apupuak ia ta mengen asukang ke, "Katala
asapang a mang vap. Kapo ro ka asapang
pok ia man ninia na igenen i akanangai ke
ta God, igenen i kana songo." [36] Keve katakai
i visvis kapa kilapo kurek ia. Kianpo alis
ia ta vaen mal asi kana inum ania [37] na ki
antok asukang ke, "Man numai a tulava si
ri Iudaia, kapo ro ku asapang pok ua." [38] Na
kita atung a mangsikei a salsalik e pangkul
ina asukang ke, "Kana ninia na tulava si ri
Iudaia."

[39] Na mangsikei i ngono vo bil arikek
ang katapo takuk e iang kala aunai posong
arikek alava ania na kala antok, "Sa, parik
ta numai a igenen i akanangai ta God? Au,
ku asapang pok ua na namemlong kapa!"
[40] Sikei mang anu ang kala tatapokai ania
na kala antok ia, "Sa, parik kupa leng ani
God? Using numai kapa kupo kun ago si
sikei palau a mamaiten ke. [41] Karung vilvil
akui kapo korong, using a sa tarungta abis
ia. Sikei a igenen ke parik katapa abis ta
mangsikei a rikek." [42] E mung na igenen ang
kala antok, "Iesu, ku lomlomonai anig man
kuan tulava si kam vainagoan." [43] Na Iesu
kala antok ia, "Napo mengen atutuman luai
anim, nganinglak ku an ago ve nau e rina
roron i ausai."

Iesu kala mat
(Mt 27:45-56; Mk 15:33-41; Io 19:28-30)

[44] Vuk taun ke katapo mang ias lava, sikei
vong kala pakut a kuli rina aongos tung si
kalapo ngelik aliu. [45] Makarap parik kalapa
anguan mang an. Na vakup ang nei lu i
atailai kala tading angtaliungai. [46] Na Iesu
kala songosongo alava luai, "Mamai, napo
alis a malanganto ig nei ngono kungam."
E mung i kana posong ani mengen ang, na
kala kamus ta aus. [47] Na ainoinoai i ri katakai
i visvis kala arai ani bil ke na kala alatun a
God asukang ke, "Tutuman luai, igenen ke
katapo igenen korong!" [48] Na petau aongos
ipo ago ang e iang si kalkalum ta bil ke,
taun kila arai ani sa kata serei, kilapo nak
a kangiria na kilapo pasal pok. [49] Sikei riria
kitapo nas ia, kuvul ve keve aina ang kitapo
auai ve nia le Galilaia, kitapo tung e ring
vunga na kipo tere ta keve bil ke.

Mo ani Iesu
(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Io 19:38-42)

[50] Au mangsikei a igenen kana asan ta
Iosep na kapo mangsikei i Kuvkuvulan
Lava, sikei kapo igenen ro na kana lau kapo
uli korong, [51] parik katapa ainak ani kari
lomlomonai na lau ang kitapo abis ia. Kapo
igenen i Arimataia, mang rina si ri Iudaia.
Na kapo atu mata ta kana vainagoan a God.
[52] Igenen ke kamela serei si Pilato na kala
aikut ia ta pukun ina i Iesu. [53] Na kala kopos
asiang ia na kala pakut ia ta vakup roron
luai na kanla amatung ia nei mangsikei a
mata kita se ia nei bang, parik lak kitapa
amatung matmat neina. [54] Taun ang kapo
taun i usausa. Na taun i atailai nganlak
vong palau ka tutapong. [55] Na keve aina ang
kita auai ve Iesu le Galilaia, kila pasal using
a Iosep na kianla arai ani mata ang na keve
avibisan i amatung ani matmat ang. [56] Au
na kila papok na kianla itoitonai ani keve
bil sain ro.

Iesu kala tadut pok
(Mt 28:1-10; Mk 16:1-8; Io 20:1-10)

Na si taun i atailai kila ausai val

24

saupai. [1] Au, si tangat i taun tanginang e
mung i taun i atailai, kila pasal taun a mata
ang velai ani keve bil sain ro i kari la itoiton
ang anongo. [2] Na kimela arai ta kitala ul suai

ani iat lava ang pelek a nguruna i mata, [3] na
kila palak neina. Sikei parik kilapa arai ani
matmat i Volava Iesu. [4] Na kilapo pisu si bil
ke. Au, si vuk taun ang kipo angtung e iang,
mang pongua na igenen kilong mela serei
ataping e ngereria. Karilong maus kapo
mang ripag luai. [5] Na keve aina ang kilapo
leng alava luai na kila tuturung. Na ngono
igenen ang kilongla antok iria ta, "Marai sa
na mimepo gule na igenen kapo to si ring
si ri vap mat? [6] Parik kapa ago e ke. Katala
tapasuk. Mi lomlomonai ani mengen ang
kata posong ia singimi si taun katapo ago
lak e Galilaia [7] ta ki alis a igenen i pukun e
kungaria i ri vap rikek na ki vil amat ia kuli
ngakputuk na si vapotol i taun ka tapasuk
pok." [8] Na kila lomlomonai ani mengen ang.
[9] Na kila papelek a mata i matmat na kianla
mengen amalangas ta keve bil ke si 11 a nat
ang kuvul ve keve vap aongos ang ve ria.
[10] Maria Magdalene, Ioana, Maria rinana i
Iakovo na mang matan kapa. Keve aina
ke vang kana kita mengen a keve aposel ta
mengen ang. [11] Sikei parik kitapa lomlomon
ta keve aina ke using kitapo lomon ia ta
kapo mengen palau. [12] Sikei Petero kala
tapasuk na kala sang ane si mata i matmat.
Kanla ilongai na kala arai ani keve vakup
kipo sinong papalik na kala pasal suai velai
ani sugul lava ani bil ke kata serei.

Nei selen ane Emaus
(Mk 16:12-13)

[13] Na si taun ang palau, pongua iria
kilongta pasal taun a mang rina kana
asan ta Emaus, kapo 60 na sitadia le
Ierusalem. [14] Kilongtapo angmemengenai
aliu ta keve bil ang kata serei. [15] Taun
kilongpo angmemengenai aliu ta keve bil
ke Iesu akorong kala serei na kala auai
ve rilong. [16] Sikei kilongla tav angkoai si
kinle korong ania. [17] Na kala sui irilong,
"Au sa nang milongpo angmemengenai aliu
tatana?" Na kilongla tung musik velai no-
rilong kapo makus aongos. [18] Na mangsikei
irilong kana asan ta Keleopas kala sui ia,
"Vei numai nganing kuvpo ring sokoung e
Ierusalem na parik kupa malangas ta keve
bil kita serei si taun ke?" [19] Na kala sui
irilong ta, "Saka bil an nang?" Na kilongla
antok ia, "Keve bil kita abis ia si Iesu le
Nasaret. Ninia katapo mangsikei a katakai i
kus amalangas kitmat luai ta kana mengen
na kana abis e matana i God na ri vap
aongos. [20] Keve tulava i ri katakai i sula
na kara keve ainoinoai kapa kita alis ia asi
kana mat na kila vil amat ia kuli ngakputuk.
[21] Sikei namemtapo atumata ta ninia vanang
kame asapang ri Israel. Na mang anu kapa,
kana kala vapotol i taun ani keve bil ke kata
serei. [22] Na kapa, mang matan aina kita
mela ataping imem. Kitanla ago le si mata
i matmat tenei vauk lik [23] sikei parik kitapa
arai ani matmat ina. Kita serei na kimela
antok imem ta kita arai ani mangsikei a
ararai i pongua na angelo kilongta antok
ta katala to pok. [24] Na mang matan imem
kila kun pasal ane si mata i matmat na
kianla sabonai ani keve bil ang val ri aina
kita mengen. Sikei ninia vanang, parik
kitapa arai ania." [25] Na kala antok irilong,
"Nami na vap vongvong na vingami kapo
amomole asi kami lomlomon ta keve bil
aongos ang ri katakai i kus amalangas kita
kin ia. [26] Sa, parik kapa korong a mengen
ang ta igenen i akanangai ka nasai ani keve
kui ang na ka palak ane si kana sinsinong
miminaungan?" [27] Au na kala tutapongai le
si mengen si Moses na mamain ta katakai i
kus amalangas asi kana akalit anirilong ta
keve mengen aongos nei salsalik, ania pok.

[28] Na kitol lapo pasal angasungai aliu i
rina ang kitolpo pataun ia. Na Iesu kalapo
lau pasal luai. [29] Sikei kilongla aikut adual
ia, "Ku ago ve namemlong using kana kala
ngelik. Kalapo angasungai ani vong." Na
kala palak asi kanan ago ve rilong. [30] Na
kanlapo ago kuvul ve rilong si pata i angan
na kala luk a saui, ka posong ro na ka tevek
ia na kala alis irilong. [31] Na matarilong
kala tapalas na kilongla kinle ia, na kala
kovek pelek karilong ararai. [32] Na kilo-
nglapo angsusuiai ta, "Au parik a vingarung
katapa takaring si taun ang katapo mengen
irung e selen na kapo palas irung ta sal-
salik?" [33] Nang palau kilongla tapasuk pok
ane Ierusalem. Na kilonganla serei si 11
a nat ang na vap po ago kuvul ang ve ria.
[34] Na kila antok irilong ta, "Kapo tutuman!
Volava katala to pok na katala tu aserei si
Simon." [35] Na kilongla mengen ta keve bil
aongos kata serei e selen na kilong tala arai
kinle ania kapa si taun kata tevek a saui.

Iesu kata tu aserei si ri nat i akalit
(Mt 28:16-20; Mk 16:14-18; Io 20:19-23; Ap

1:6-8)

36 Si taun kilongpo atatai aliu ta bil ke,
Iesu akorong kamela tung e liuan iria na
kala antok, "Luai ka ago singimi." 37 Sikei
kila taping na kila leng. Kipo lomon ia ta
kipo arai ani palapalau. 38 Na kala antok iria,
"Marai sa mipo pisu? Using a sa mipo tav
lomlomon? 39 Mi arai ani ngono kakig na
ngono kungag. Nau palau kana! Mimela
sigil iau na mime arai. Palapalau parik kapa
atogon sin ve tuan, asukang kana mipo
arai anig." 40 Taun kata kin a mengen ang
kala akalit iria ta ngono kungana na ngono
kakina. 41 Na parik lak kipa lomlomon using
kipo uruk ve taping. Na kala sui iria, "Mipo
atogon pok kana e ke asi angan?" 42 Na kila
alis ia ta vuk ien kita ani ia. 43 Na kala luk a
vuk ien ang na kala angan ia e mataria.

44 Na kala antok iria, "Nem ke nata men-
gen imi tatana si taun natapo ago lak ve
nami ta keve mengen aongos kita salik ia
anig nei keve salsalik si Moses na si ri
katakai i kus amalangas na si keve tatangam
kapa, ka serei atutuman." 45 Na kala amalan-
gasai ani lomlomon iria asi kari nas ani
keve salsalik. 46 Na kala antok iria ta, "Kana
vang a mengen ke kita salik ia ta igenen
i akanangai ka kui na si vapotol i taun ka
to pok pelek a matmat. 47 Na ki apasa ta
asan ina si mamain ta palpal vap aongos
tutapongai e Ierusalem ta ki lomon pokai
na God ka lomon suai ani kari keve rikek.
48 Nami na keve vap asi mengen amalangas
ta keve nem ke using mitala arai korong
ania. 49 Arai, naka pasal asi kag an asok
asiang ani bil ang mamai kata palapalatung
dong imi tatana. Sikei mi ago akit nei rina
ke tung si mila maus ta kitmat le pangkul."

Iesu kala palak ane pangkul
(Mk 16:19-20; Ap 1:9-11)

50 Na kala songo asoung iria tung e Beta-
nia na kala atung alakat a ngono kungana
na kala poso atautauia iria. 51 Taun kapo
mengen iria, kala pasal alak pelek iria ane
metekuku. 52 Na kila soturungai e matana
na e mung kila papok ane Ierusalem velai
ani uruk lava. 53 Na kian lapo uli ago nei rina
i atailai i alatun ani God.

Roron i Akus Ioanes kata salik ia

Si Akus Ro ke na Ioanes kata salik ia, kata mengen ta mengen kamela igenen atogon pukun, na kamela ago tapai nei liuan i ri vap (1:14). Kana vubuk a Ioanes ta kapo ro ri vap ki lomlomon ta Iesu nia na Nat i God, na asi kari atogon ani nas ke kapa ta Iesu nia kapo igenen ang God katala palapalatung ani ka asok ia, si me vil ato anira. Ioanes akorong kapo nas ta ri vap kipo lomlomon ta Iesu ki atogon a to asikei, asukang a kala salik a buk ke (20:31). Aino Ioanes kapo mengen ira ta Iesu ninia akorong a mengen, na kata ago kuvul ve God le si tutapongai. Au na ka akus ta keve avibisan i vilvil ataping Iesu kata abis ia, ani tara arai kinle ania. Kapo mengen kapa ira ta marai sa Iesu kata abis a keve avibisan i vilvil ataping ang. Io, mang matan vap kita lapo lomlomon ta Iesu, na kilapo using ia, sikei mang matan kipo misag ani lomlomon tatana. Si palpal 13-17 Ioanes kata akus ta keve bil ang kata serei si Iesu tenei vong, nang kana petau kitapo buk kong akit ania singina. Kata akus ta Iesu kata ago kuvul ve kana keve nat i akalit, na kata alis iria ta mamain ta akalit roron duk. Akamusai ina kapo mengen ta Iesu katala tadut pok, na kana keve nat i akalit kitala arai ania, na kila lomlomon. Mang sikei a bil tarapo uli arai ania nei buk ke, kana na laulauan si luk na atogon ani keve bil i to si ri vap na alakai ania si kankanuai i mengen si to si ri vap lomlomon si keve taun, asukang ta mengen i malu ve laman, saui, malangas, iei i vaen, na katakai i aiveven sipsip.

Mengen katame igenen atogon pukun

1 Mengen kata to le si tutapongai, na
mengen kilongta ago kuvul ve God, na men-
gen nang nia na God. 2 Ninia kata ago kuvul
ve God le kabang le si tutapongai ina. 3 Ninia
kata abis si keve avibisan ke si asisinong ani
keve bil aongos. Parik luai katapa atogon
saka bil an kata serei, na nia parik katapa
ago neina. 4 Na to kata ago singina, na
to ang nang ninia na malangas ani ri vap.
5 Na malangas ke kapo alimang a vong, sikei
vong parik katapa kinle korong ia.
6 Mangsikei a igenen kata serei, God kata
asok ia, kana asan ta Ioanes. 7 Kata serei
asi kana me mengen amalangas atutuman
ta malangas ang, au na kana amalmalan-
gasai, ani ri vap aongos asi kari lomlomon.
8 Ninia akorong, parik katapa malangas ang,
parik. Sikei, kata serei asi kana me men-
gen amalangas atutuman ta malangas ang,
9 asukang ke. Malangas tutuman vome alis
malangas ke ani ri vap aongos, kalapo anga-
sungai ani ka serei kuli rina. 10 Io, malangas
ang katala ago e kuli rina, na kata asinong
a kuli rina, sikei kuli rina kata tav kinle
korong ania. 11 Kata serei akorong taun
kana matan vap, na kana vap parik kitapa
ainainak ania. 12 Sikei, vap ang kita ainainak
ania, vo kita lomlomon ta asan ina, katala
lis iria ta roron ani ki serei val inatus si
God. 13 Inatus ke nang, parik kitapa serei le
si vubuk i pukun, na parik ta si lomlomonai
si ri vap, na asukang kapa si tauan ve aina,
parik. Sikei ke God papalik ta bil.
14 Mengen kamela igenen atogon pukun,
na kamela ago tapai nei liuan imem.
Namemtala arai ani urmaus ina, na urmaus
ang, ke ring sikei palau a nat ke, kata pasal
le si tamana, na kapo duk ta roron na
tutuman kapa. 15 Ioanes kapo amalangasai
atutuman tatana. Kapo songosongo tatana
asukang ke, "Ninia vang kana, natapo men-
gen tatana ta, ninia ka aimung ig. Sikei
kapo ainoai luai animemlong, using nia
nang kata aino anig." 16 Au na le si duk
luai i kana roron, tara aongos taratala luk a
ataautauia roron luai. 17 Sausaupai, God kata
alis ia si Moses. Sikei, roron na tutuman
kata serei si Iesu Karisto. 18 Kapo kovek ta
ring sikei a igenen katala arai korong ani
God. Sikei, ninia palau na ring sikei a nat
ke, voiang kapo God na kapo sinong e ngere
tamana, nia kata mela asereiai atutuman
ani God.

Amalmalangasai si Ioanes katakai i asing tauia
(Mt 3:1-12; Mk 1:2-8; Lk 3:15-17)

19 Kana vang a akus tutuman si Ioanes,
taun ri Iudaia le Ierusalem kita asok a mang
matan katakai i sula ve mang matan i ri
Levi, asi an susui ania ta ninia nang a
si. 20 Parik katapa lolokovo, kata mengen
amalangas iria ta, "Nau parik ta igenen
i akanangai." 21 Na kila sui ta, "Au na
numai akorong vang kana na si? Numai

a Elias?" Na kala antok iria ta "Parik."
Na kila sui, "Au numai kana na katakai i
kus amalangas ke?" Na kala ngenget iria,
"Parik." 22 Kila anguan sui ania ta, "Numai
a si, asi kamem an pege amalangas pok
ani vap ang kita asok imem. Kupo saka
mengen an pok tatam?" 23 Kala antok ta,
"Nau a kalinga i vopo songosongo nei ring
varasai palau ta koros akorong kana selen
a Volava, asukang val Esias katakai i kus
amalangas kata antok. 24 Vap ke, ri Parisaio
kita asok iria." 25 Au, kila sui ia ta, "Man
vanang numai parik ta igenen i akanangai,
na parik ta Elias, na parik kapa ta katakai i
kus amalangas, marai sa kupo asing tauia
ri vap?" 26 Na Ioanes kala ngenget iria
asukang ke, "Napo asing tauia ri vap ta
laman, sikei mangsikei nang kapo tung nei
liuan imi, parik mipa nas ia. 27 Nia vanang a
igenen ang ka aimung ig, na nau napo tav
ro angkoai ve asosokai palau vopo luk suai
ani pauk i kakina." 28 Keve bil aongos ke kata
serei e Betania si mang palpal i Iordanes si
ring ang a Ioanes katapo asing tauia ri vap
singina.

Nat i sipsip si God

29 Si taun using ina, kala arai ani Iesu sipo
pakasang taun ania, na kala antok, "Arai,
nat i sipsip si God. Nia vanang kame luk
suai ani rikek si ri vap i kuli rina. 30 Ninia
vanang a igenen ke natapo mengen tatana
ta ka atogon lak a mang igenen ka aimung
ig, sikei kapo tavirimok luai anig using kata
to aino ig. 31 Nau akorong parik natapa nas
ia, sikei nata melapo asing tauia ta laman,
ani ri Israel si kari nas ania." 32 Le iang na
Ioanes kalapo amalmalangasai asukang ke,
"Nata arai ani Malanganto kata pasiang le
metekuku asukang val uk na kame lapo gon
singina. 33 Parik lak natapa nas ia, tung si
ninia akorong voiang kata asok iau si asing
tauia ani ri vap ta laman, kala mengen iau
ta, 'Man ku arai ani Malanganto ka pasiang,
na kame gon lakat kuli igenen ang, kula
nas vanang ta ninia vome asing tauia ta
Malanganto Gogoai.' 34 Io, natala arai ania
na napo mengen atutuman imi ta kana
vang nia na nat i God."

Keve ainoai i nat i akalit

35 Si taun using ina, Ioanes katapo tung,
na kana ngono nat i akalit kapa kilong tapo
kun tung e iang. 36 Na si taun ang palau
kala arai ani Iesu sipo paliu, na kala antok
ta, "Arai, nat i sipsip si God." 37 Taun a
ngono nat i akalit ke kilongla longong a
mengen ang, kilongla tapasuk na kilongla
using a Iesu. 38 Na Iesu kala tu talang, na
kala arai anirilong sipo using ang ania, na
kala sui irilong ta, "Au, milongpo buk a
sa?" Na kilongla antok ta, "Rabi, kupo ago
kana e voi?" Supsupai i mengen suke Rabi
ta katakai i akalit. 39 Na kala antok irilong
ta, "Me na milong an arai." Au kilongla
pasal ve nia ane si kana ring ipo ago, na
kilonganla amun aongos a taun ang ve nia.
Kata lapo pasal angelik a taun ang. 40 Na
Andereas, tasina i Simon Petero, katapo
mangsikei i ngono vo longong ani mengen
ang si Ioanes na kilongtala using a Iesu.
41 Ainoai i bil kata abis ia, katan gule tapai
ani tasina ta Simon. Na kanla sabonai ania
na kala antok ia ta, "Namemtala sabonai ani
Mesia." Supsupai ina ta igenen i akanangai.
42 Au kala songo na Simon ane si Iesu. Na
Iesu kala tun ia na kala antok ia ta, "Numai
a Simon, nat si Ioanes. Nala atuk ua ta
Kepas." Supsupai ina kapo kuvul palau val
Petero.

Songo ani Pilipo ve Natanael

43 Si taun ang e mung ina, Iesu kalapo
usausa si kana pasal ane Galilaia. Kala
arai ani Pilipo na kala antok ia, "Using
iau." 44 Pilipo katapo mangsikei i ri An-
dereas ve Petero voiang kari rina ipo ago
e Betsaida. 45 Na Pilipo kala sabonai ani
Natanael na kala antok ia ta, "Namemtala
sabonai ani igenen ang voiang a Moses nei
salsalik i sausaupai kuvul ve ri katakai i kus
amalangas kita mengen amalangas ta Iesu
le Nasaret, nat si Iosep." 46 Na Natanael kala
sui ta, "Sa, ka togon ta mang bil roron ka
serei le Nasaret?" Na Pilipo kala ngenget ia,
"Me na kume arai." 47 Taun a Iesu kala arai
ani Natanael sipo pakasang na kala antok,
"Igenen ke kapo igenen i Israel, tutuman
luai. Kapo kovek i kapau kapo ago singina."
48 Na Natanael kala sui ia ta, "Au, kupo saka
nas an anig?" Na Iesu kala ngenget ia,
"Taun a Pilipo parik lak katapa songo ua,
nata arai anim si po sinong neite ei." 49 Na
Natanael kala antok ta, "Rabi, numai a nat i
God. Numai a tulava i Israel." 50 Na Iesu kala
antok ta, "Au kulapo lomlomon vanang,
using nata antok ua ta nata arai anim neite
ei suke, ingko? Ku arai korong lak ani

mang matan bil lava luai ani bil suke." 51 Na
kala atai pok, "Napo mengen atutuman luai
animi, mi arai lak ani metekuku ka tavas
na mamain ta angelo si God ki kiklak na
kiksiang taun a igenen i pukun."

2

Matan angan i osongon e Kana

1 Si vapotol i taun katapo atogon a matan
angan i osongon e Kana, mang rina i
Galilaia. Na rinana i Iesu kata ago e iang.
2 Kita kun aikut kapa ani Iesu ve kana keve
nat i akalit asi me serei si matan angan
ang. 3 Na kila inum asip kari vaen, na rinana
i Iesu kala antok ia, "Kilapo kovek nang i
vaen." 4 Na Iesu kala ngenget ia ta, "Pua
iuang, marai sa kupo alakai anig nei bil
ke? Kag taun lak parik kapa serei." 5 Na
rinana kala antok ri asosokai ta, "Mi abis
palau a sa kapo antok imi si abis ania." 6 Na
e iang palau katapo atogon a limalesikei
a ese i at, voiang ri Iudaia kipo atogon
ia si kari laulauan i asising, na keve ese
ang kipo asukang ta 20 vo 30 na galon.
7 Na Iesu kala antok iria ta, "Mianla lolong
laman dong le na keve ese lava suke." Na
kianla lolong aduk luai aniria aongos tung
e ngururia. 8 Le na kala antok iria, "Mi kap
le ta men laman, na mian alis a igenen vopo
aiveven ani matan angan ke." Au, kila vil
ia asukang, 9 na igenen ke kala atokngai ani
laman ke, voiang katala sakol ane si vaen.
Parik katapa nas ta vaen ang kata pasal le
voi. Sikei, keve asosokai ang kipo malangas
using ria kita serei ta laman ang. Au kala
songo na igenen osongon tanginang ang
ane ngising 10 na kanla antok ia, "Amiang
i vap kipo nas ani lis aino ani ri vap ta
vaen ro luai, au na man kila inum soliu,
kila alis iria ta anu vo pok namin palau
lik ang. Sikei numai kuta amamata ta anu
ro luai ke tung si kimela asoung ia kana."
11 Kana kapo ainoai luai i avibisan i vilvil
ataping, Iesu kata abis ia, na kata abis ia e
Kana, rina i Galilaia. Kata abis ia asi akalitai
ani urmaus ina, asukang a kana keve nat i
akalit kila atung kari lomlomon singina. 12 E
mung, kala pasiang ane Kaparnaum, kuvul
ve rinana, keve tasina, na kana keve nat i
akalit. Au na kianla ago na mang rukun
taun e iang.

Vil adaus ani rina i atailai
(Mt 21:12-13; Mk 11:15-17; Lk 19:45-46)

13 Au, kalapo angasungai ani matan angan
i liuluai si ri Iudaia, Iesu kala palak ane
Ierusalem. 14 Na kanla palak nei rina i atailai
na kala arai ani mang vap kipo asesel ta
ri bulumakau, ri sipsip na ri uk. Na mang
matan kipo sinong si kari keve pata na kipo
sasakol kapkap. 15 Na kala luk angus, ka
abis a kinolong asi ngamis, ka teng ia, na
ka lu asoung ri vap kuvul ve ri bulumakau
na ri sipsip ane komo i rina i atailai. Ka
bekai pulakai ani kapkap singiria kipo sakol
ri kapkap, ka ul aturung kari keve pata. 16 Na
kala antok a vap po asesel ta uk ang ta, "Luk
suai ani keve mani ke pelek a ring ke! Sa
nang kapo asukang ke? Marai sa na mipo
buk vil ani kana lu na mamai asukang ta
kapo lu ipo asesel?" 17 Na kana keve nat i
akalit kila lomlomonai ani mang mengen
kita salik aino ia asukang ke, Napo buk alava
luai ani kam lu, asukang val kut kapo ni nei
pakangat ig. 18 Au na ri Iudaia kila sunggil
ia ta, "Kam saka akanangai an ku abis ia, asi
kamem la nas luai ta kupo atogon a roron
asi vil ani keve abis ke?" 19 Na Iesu kala
ngenget iria ta, "Mi galang a rina i atailai
ke na naka atung pok ia si potol a taun."
20 Na ri Iudaia kila antok ta, "Pua, kata luk
a 46 a matas aongos si abis ani rina i atailai
ke. Au numai kupo angkoai si atung ania
si potol palau a taun?" 21 Sikei parik katapa
mengen ta rina i atailai ang, parik. Katapo
mengen ta pukun ina. 22 E mung i kana la
tapasuk pelek pok ani mat, kana keve nat i
akalit kila lomlomonai pok ani mengen ang
kata posong ia. Na kila lomlomon ta keve
mengen nei salsalik, kuvul ve keve mengen
ang a Iesu kata mengen tataria.

Iesu kapo nas a ri vap aongos

23 Au, Iesu kanlapo ago si matan angan i
Liu Luai e Ierusalem, na vap miang kilapo
lomlomon ta asan ina si keve avibisan i
vilvil ataping katapo abis ia. 24 Sikei Iesu
parik kapa lomlomon tataria, using kapo
nas a ri vap aongos. 25 Parik kapa inongos
taun a mangsikei si atatai ania, using kapo
malangas a sa kapo ago nei vingana i ige-
nen.

3

Iesu ve Nikodemo

1 Mang igenen katapo ago kana asan ta
Nikodemo. Kapo mangsikei i ri Parisaio,
na kapo sinong si kari kuvkuvulan lava i

sausaupai ri Iudaia. [2] Si mang tenei vong
kala pasal taun a Iesu na kanla antok ia
asukang ke, “Rabi, namempo nas ta God
kata asok ua asi kam me katakai i akalit, us-
ing kapo kovek ta sikei a igenen, kapo vil ko-
rong a keve avibisan i vilvil ataping ke kupo
abis iria, man a God kapo tav rokorokot
ania.” [3] Na Iesu kala ngenget ia asukang ke,
“Napo antok atutuman luai anim ta, man
ta sikei parik katapa serei atanginang, kapo
tav angkoai luai si palak si kana vainagoan
a God.” [4] Nikodemo kala sui ia ta, “Au, na
ki saka ingus atanginang pok an ani igenen
kalapo laba? Ka saka palak pok an nei
vingana i rinana si kana anguan ingus pok
an ania?” [5] Na Iesu kala antok ia, “Napo
antok atutuman luai anim ta, man ta sikei
parik katapa serei atanginang si laman, na
si Malanganto, parik kapa angkoai si palak
si kana vainagoan a God. [6] Pukun kapo
asereiai ani pukun, sikei Malanganto kapo
asereiai ani malanganto. [7] Ku ago ta taping
an ani kag mengen ta kapo mamaiten ta ku
serei atanginang. [8] Malu kapo malu taun
a ring ang kapo buk ia. Kupo longong
korong a ok ina, sikei parik kupa nas ta kata
pasal le voi na ka ane voi. Kapo asukang
palau singiria, Malanganto kata asereiai
aniria.” [9] Na Nikodemo kala sui ia, “Au,
bil ke ka saka serei an?” [10] Na Iesu kala
antok ia, “Pua, numai kupo katakai i akalit
si ri Israel, sikei parik lak kupa nas a keve
bil ke? [11] Napo atai atutuman luai anim,
namempo mengen ta bil ang namempo nas
ia, na namempo amalmalangasai ta bil ang
namemtala arai ania, sikei nami mipo tav
ainak ani kamem amalmalangasai. [12] Natala
mengen imi ta matan bil i pukun ke, na
parik mipa lomlomon. Au na mi saka
lomlomon an ta keve bil i metekuku man
nala mengen imi tatana? [13] Kapo kovek i
mangsikei katala palak ane metekuku, sikei
igenen i pukun, nia papalik, voiang kata
pasiang le metekuku. [14] Asukang val Moses
kata sung alakat a kene nei ring varasai
palau, ka kun asukang palau luai, ta ki kun
sung alakat ani igenen i pukun, [15] ani riria
aongos a vap ang ki lomlomon tatana, ki
teng a to asikei.

[16] Using a God kata vinga ro taun a kuli
rina na ka lis kana ring sikei a nat, ani
man a sikei ka lomlomon tatana, parik kapa
angkoai si an kui asikei, sikei ka teng a to
asikei. [17] Io, God parik katapa alis kana nat
ane kuli rina, asi kana me saupai ani ri vap i
kuli rina asi kari mat, parik. Katala alis ia asi
kana me vil ato aniria. [18] Na ninia kapo lom-
lomon tatana, saupai asi mat parik kapa luk
ia. Sikei iuang kapo tav lomlomon, kalapo
siang lenginang nei sausaupai, using kapo
tav lomlomon ta asan i kana ring sikei palau
a nat a God. [19] Kana vang kalapo asukang
ke. Malangas katala serei e kuli rina, sikei
ri vap kitapo buk akit a vong, na malangas
parik. Using kari keve avibisan aongos, vola
rikek luai. [20] Ninia kapo abis a lau rikek kapo
misag ani malangas na kapo leng ania vei
kala asereiai ani kana keve lau rikek e ring
malangas. [21] Sikei ninia kapo to si tutuman,
kapo buk a malangas ani malangas ka akalit
aro ta sa kapo abis ia kapo serei le si God.”

Iesu ve Ioanes katakai i asing tauia

[22] E mung i keve bil ke, Iesu ve kana keve
nat i akalit kila pasal taun a palpal Iudaia
na kanla ago ve ria na ka asing tauia kapa
ri vap. [23] Ioanes kapa katapo kun asing
tauia ani ri vap e Ainon, angasungai i Salim,
using katapo duk ta laman e iang, na vap
miang kipo serei singina na kamepo asing
tauia iria. [24] Ioanes lak kana, parik kipa
alakai ania nei lu i akangbat si pangau ke.
[25] Kana keve nat i akalit a Ioanes kian lapo
anggegelai ve mangsikei a igenen i Iudaia
ta kari sausaupai i asising. [26] Na kila pasal
taun a Ioanes na kianla antok ia, “Rabi,
igenen ang milongtapo ago ve nia e mang
palpal i Iordanes, nang a igenen ang kutapo
amalmalangasai tatana, arai, kalapo kun
asing tauia ani ri vap, na vap miang kilapo
pasal taun ia.” [27] Na Ioanes kala antok iria ta,
“Si man a God parik kapa lis a igenen ta sikei
a bil, au parik kapa angkoai si atogon ania.
[28] Nami akorong mitala longong a mengen
ke nata mengen tatana, ‘Parik ta nau a
igenen i akanangai, sikei God kata asok iau
aino ania.’ [29] Igenen osongon tanginang,
kapo taukai i kana aina. Na tungana i
igenen vopo osongon ke kapo tung kokoai
na kapo longong, si man kala longong a
kalingana, pua, kala uruk alava luai. Nau
kapa napo kun atogon ani uruk lava ke,
kana vang kamela tapunuk. [30] Ninia ka
uli serei alava aliu, na nau naka kun uak
paspasal aliu ane kevkev.

Ninia kata pasal le pangkul

31 Ninia kata pasal le pangkul kapo tavi-
rimok luai. Na ninia le kuli vunep, kapo
igenen i kuli vunep, na kapo mengen val
igenen i vunep. Na iuang kata pasiang
le metekuku kapo tavirimok luai. 32 Kapo
amalmalangasai ta keve bil ang kata arai
ania na kata longong ia, sikei kapo kovek ta
sikei kapo ainak ani kana mengen. 33 Man a
si kapo ainak ani kana mengen, e iang kapo
akalit amalangas ta God kapo atutuman.
34 Using ninia voiang a God kata asok ia kapo
mengen ta mengen si God, na God kapo
uli aduk ania ta Malanganto. 35 God kapo
buk alava kana nat, na katala alis a keve bil
aongos e kungana. 36 Ninia kapo lomlomon
ta kana nat, kapo teng a to asikei. Sikei, nia
kapo tav longong si kana nat, parik kapa
angkoai si atogon ani to, using a marala si
God ka ago kuluna."

4

Iesu ve ainan Samareia

1 Iesu kalapo malangas ta ri Parisaio ki-
tala longong asukang ke ta kalapo asing
tauia na vap miang ani Ioanes na kilapo
using ia. 2 Iesu akorong parik katapa asing
tauia. Kana keve nat i akalit kitapo abis
ia. 3 Taun a Volava kala longong a mengen
i vap duk ke kilapo using ia, kala tapasuk
pelek a Iudaia na kala papok ane Galilaia.
4 Na kana selen asi pasal kapo pasal aliu
nei palpal Samareia. 5 Asukang na kamela
serei si mang rina i Samareia, kana asan
ta Sukar. Rina ke kapo angasungai i vuk
vunep ang Iakov kata lis kana nat Iosep
tatana. 6 Na dim ang si Iakov katapo ago e
iang. Au na Iesu, using kata lapo mamal i
kana pasal, kamela sinong ngere dim ang.
Kalapo sintung a makarap.

7 Na mangsikei a ainan Samareia kamela
serei si me kakap laman, na Iesu kala antok
ia, "Li laman iau." 8 Kana keve nat i akalit
kitala pasal sian samui pok nei rina. 9 Na
ainan Samareia ang kala antok ia, "Numai
kupo igenen Iudaia na nau napo ainan
Samareia, kapo saka ro an anim asi kam
aikut laman singig?" Using ri Iudaia parik
kipa ago kuvul ve ri Samareia. 10 Na Iesu
kala ngenget ia ta, "Man kuta nas kana alilis
a God, na si kana kapo aikut ua ta ku ali
laman ania, oro kula aikut ia na kala lis ua
ta laman i to." 11 Na aina ang kala antok ia,
"Volava, kupo kovek i bil i kap na dim ke
kapo kun lulungai luai kapa. Nei akorong
ku luk a laman i to ang e voi? 12 Au si
kupo tavirimok kana ani tivumem ta Iakov,
ninia vo alis animem ta dim ke? Ninia kata
kun inum singina, kana inatus, ri sipsip
ve ri bulumakau aongos." 13 Na Iesu kala
ngenget ia, "Vap ang kipo inum si laman
i nei dim ke, ki anguan mingom pok an,
14 sikei ninia ka inum si laman ang napo
alis tatana parik kapa angkoai si ka anguan
mingom an. Using a laman ke napo alis
tatana ka bil val uv nei vingana na ka lis ia
ta to asikei." 15 Na aina ang kala antok ia,
"Volava, ku lis iau ta laman ang, ani na ago
ta mingom an, na nala aulei ta pasal ane ke
sime kakap."

16 Na kala antok ia, "Pasal na kuan songo
le kam tauan na kume pok." 17 Na aina
ang kala antok ta, "A, napo kovek i tauan."
Na Iesu kala antok ia, "Io, kupo mengen
atutuman ta kupo kovek i tauan. 18 Kutala
atogon lenginang a palpalima na tauan, na
igenen ang kana kupo ago ve nia, parik ta
kakam ta tauan akorong. Io, kupo mengen
atutuman." 19 Na aina ang kala antok ta,
"Volava, napo kinle ta numai kupo katakai
i kus amalangas. 20 Keve tivumem kitapo
soturungai serei si God si mulang ke, sikei
nami ri Iudaia mipo antok ta Ierusalem, nia
kapo ring tutuman asi kara soturungai si
God." 21 Na Iesu kala antok ia, "Iuang, ku
lomlomon tatag, using ka serei a taun na
mi kamus ta soturungai serei si tamara kuli
mulang ke, vo e Ierusalem kapa. 22 Nami
mipo soturungai si bil ang parik mipa nas
ia. Sikei namem namempo soturungai si
igenen ang namempo nas ia, using a katakai
i bil ato ka serei le si ri Iudaia. 23 Sikei ka
atogon lak a taun, na kana kalapo serei, ani
ri vap asi kari soturungai serei si tamara
si malanganto na si tutuman, using vap
asukang vanang a tamara kapo buk iria ani
ki soturungai singina. 24 God kapo malan-
ganto na riria kipo buk ani ki soturungai
singina, ki soturungai si malanganto na si
tutuman." 25 Na aina ang kala antok ta,
"Napo malangas ta mesia (nang a igenen
i akanangai) ka serei lak. Si man vanang
kala serei, kala palas animem ta keve bil
aongos." 26 Na Iesu kala mengen amalangas
asukang ke, "Nau vang kana, voike kupo
angmemengenai ve nia."

27 Au si vuk taun ang, kana keve nat i

akalit kila serei na kilapo taping ania sipo
angmemengenai ve aina. Sikei kapo kovek
ta mangsikei iria kala sui ia ta, “Kupo buk
sa?” vo “Marai sa kupo mengen ve aina
ke?” 28 Au aina ang kala papelek kana ese
laman na kala papok ane rina na kanla
antok a ri vap ta, 29 “Mi me na mianla arai
ani igenen suke voiang kata antok iau ta kag
keve lau aongos i abis. Vei kavpo igenen i
akanangai nganing?” 30 Au na kila soung le
nei rina na kimela pasal taun a Iesu.

31 Si vuk pangau ang, kana keve nat i
akalit kila sunggil ia, “Rabi, ku angan ta
kam men pok.” 32 Sikei kala antok iria ta,
“Napo atogon pok asi kag angan voiang
nami parik mipa nas ia.” 33 Au na kilapo
angsusuiai ta, “Au si mangsikei kana kata
mela li pok tapai ania?” 34 Na Iesu kala antok
iria ta, “Kag pok si angan ta naka usiusing
kana vubuk a vo asok ang anig, na naka
akamusai ani kana abis. 35 Mipo mengen
kana ta kapo atogon a puat lak a ulen le ani
taun i kaming, ingko? Sikei napo mengen
imi, ararai aro ani matang ke, using a keve
uai ina kalapo usausa lenginang si kaming.
36 Io, lenginang a katakai i kaming kalapo
luk kana samui na kapo kaming a matan
pok ani to asikei, ani katakai i kaming kuvul
ve igenen vopo sukal ang kilong auai uruk
kuvul. 37 Na e iang a mengen ke kapo
tutuman ta, ‘Mangsikei kapo sukal na mang
anu kapo kaming.’ 38 Natala asok imi sian
kaming nei matang ang nami parik mita
abis ia, sikei mang matan petekai kita gese
si abis ania, na kana mime lapo luk a uai i
kari abis.”

39 Amiang i ri Samareia i nei rina ang kila
lomlomon tatana using a aina ang katanla
atatai iria ta, “Kata antok iau ta kag keve
lau aongos i abis.” 40 Na ri Samareia kimela
serei singina na kila sokotuk ia ani ka ago
ve ria. Na kala ago e iang na pongua na
taun. 41 Na vap miang kilapo lomlomon
tatana using si kana keve mengen. 42 Na kila
antok a aina ang ta, “Kana vang namemla
lomlomon, parik si sa numai kuta antok
tatana papa, sikei namemtala kun longong
akorong, asukang a namemlapo nas ta kana
vang nia na igenen ke ka vilvil ato na kuli
rina.”

Vilvil ato ani nat si ainoinoai
(Mt 8:5-13; Lk 7:1-10)

43 E mung i pongua na taun ang e iang
kala tapasuk asi kana pasal ane Galilaia.
44 Iesu katala mengen aino ta katakai i kus
amalangas kapo kovek i asan si kana rina
akorong. 45 Au, kanla serei e Galilaia, na ri
vap i Galilaia kila ruduai ia velai ani uruk. Si
matan angan i liuluai ang e Ierusalem kita
arai aongos ani keve abis ang kata abis ia,
using riria kapa kita kun ago e iang si taun
ang.

46 Au, kamela anguan pasal pok an ane
Kana, rina ang e Galilaia, voiang kata sakol
a laman tutuman singina, si kana serei
vaen. Na mang ainoinoai si tulava katapo
ago, kana nat katapo matung malepen e
Kaparnaum. 47 Igenen ang kala longong
ta Iesu katala serei pok le Iudaia na kame
lapo ago e Galilaia, na kala pasal taun ia
na kanla sokotuk ia ani kame vil ato kana
nat, kata lapo angasungai asi mat. 48 Na
Iesu kala antok ia, “Nami, man parik mipa
arai ani keve akanangai ve keve avibisan i
vilvil ataping, parik mipa lomlomon.” 49 Na
ainoinoai ang kala antok ta, “Volava, me
tarung pasiang, vei nganing kag nat kala
mat.” 50 Na Iesu kala antok ia, “Ku pasal,
kam nat kala to.” Na kala lomlomon ta kana
mengen a Iesu na kala pasal. 51 Taun kapo
pasal lak e selen, kana keve asosokai kimela
akus ia ta kana nat kala to aro. 52 Na kala sui
iria ta vuk taun kana nat kata tutapongai
ro le singina. Na kila antok ia ta, “Anongo,
asukang ta sintung, mulak ang kata kamus
suai pelek ia.” 53 Na tamana i nat ang kala
kinle ta nia akorong a vuk taun ang Iesu
kata antok ia ta, “Kam nat kala to.” Na
kala lomlomon, ninia kuvul ve petau i nei
kana lu. 54 Kana kalapo vapongua i avibisan
i vilvil ataping a Iesu kata abis ia, si kana
papok le Iudaia ane Galilaia.

5

Vilvil ato ngere laman tatapulitai

1 E mung i rukun taun, Iesu kala palak ane
Ierusalem asi kana an ago si mang matan
angan si ri Iudaia. 2 E Ierusalem kapo atogon
a laman tatapulitai ngere takaman ang kipo
kin ia ta Takaman si ri Sipsip. Si mengen
Eberaio kipo kin ia ta Betsata. Laman ang
kapo atogon a palpalima na tak pok aulitai
ina. 3-4 Si ring ang ri vap malepen anglok pu-
lakai kitapo duk, ri mataba, soles na vap ang
pukun iria katapo mat sikopal. 5 Mang sikei

a igenen katapo ago e iang, katala malepen
a 38 a matas aongos. 6 Au, Iesu kala arai
ania, na kala longong ta igenen ke katala
malepen a taun lava luai. Na kala sui ia, "Sa,
kupo buk ani ku to aro?" 7 Na igenen ang
kala antok ia, "Volava, napo kovek ta sikei
i tak asiang anig taun a laman ang, man ka
utautakan. Na man nala pasiang, nanlapo
serei e mung i mang matan." 8 Na Iesu kala
antok ia, "Ku tapasuk na ku sunguk kam
pelek na ku pasal." 9 Si vuk taun ang palau,
igenen ang kala to na kala sunguk le kana
pelek na kala pasal.

Bil ke kata serei si taun i atailai, 10 asukang
a mang matan Iudaia kila antok a igenen
ang Iesu kata vil ato ia ta, "Kana kapo taun
i atailai. Saupai kapo tubat ua si sunguk ani
kam pelek." 11 Sikei nia kala antok iria ta,
"Igenen vopo vil ato ang anig kata antok iau
ta 'Ku sunguk le kam pelek na ku pasal.' "
12 Au na kila sui ia ta, "Saka igenen an
kata antok ua si sunguk ania na ku pasal?"
13 Igenen i bil ato ang parik kapa nas ia,
using katapo duk i vap na Iesu katala pasal
suai nei liuan iria. 14 E mung Iesu kanla arai
pok ania nei rina i atailai na kala antok ia,
"Arai, kulapo ro pok. Ku kamus vang ta vil
ani lau rikek, vei nganing ka togon a mang
bil rikek luai ka serei singim." 15 Au igenen
ang kala pasal na kanla antok ri Iudaia ta
Iesu nang kata vil ato ia. 16 Au, using a
Iesu katapo abis a keve abis ke si taun i
atailai, na ri Iudaia kilapo gule selen asi
vil akui ania. 17 Na kala antok iria, "Mamai
kata abis le kabang le tung kana, na nau
kapa napo kun abis." 18 Si oring suke, ri
Iudaia kilapo aunai buk raung ania, using
kapo putuk a sausaupai i taun i atailai, sikei,
laba ina using kata posong a God ta tamana,
asukang ta kilongpo angkonongai ve God.

God kata alis kana nat ta roron asi saupai

19 Na Iesu kala polpol iria ta mengen
asukang ke. "Napo mengen atutuman imi,
nat i God parik kapa angkoai si abis ta bil
si kana vubuk akorong, sikei kapo abis a bil
ang kata arai ania si tamana. Using sa na
tamana kapo abis ia, kana nat kapa kapo
kun abis ania. 20 Using tamana kapo buk
alava kana nat na kala akalit aongos ia ta
keve bil ang kapo abis ia. Na ka akalit ia
lak ta keve bil lava voiang kapo laba ani
keve bil ke, na nami aongos mi taping ania.
21 Tamana tak atadut ri vap mat, na ka vil
ato iria, na asukang palau kana nat kapa
ka kun vil ato ani vap ang kapo buk iria
asi kari to. 22 Na mang anu, tamana parik
kapa kalakala ani mangsikei, roron aongos
si kalakala, katala alis kana nat, 23 ani ri vap
aongos ki mamaila ani kana nat, asukang
val kipo mamaila ani tamana. Man a si
parik kapa mamaila ani kana nat, parik
kapa mamaila ani tamana kapa, voiang kata
asok ia ane ke. 24 Napo mengen atutuman
imi, nia kapo longong kag keve mengen na
kapo lomlomon ta vo asok ang anig kalapo
togon a to asikei. Parik kapa luk a saupai
asi mat, using katala paputuk le si mat ane
si to. 25 Napo mengen atutuman imi. Ka
togon taun ka serei, na kalapo serei, ani ri
vap mat, ki longong a kalingana i nat i God,
na riria ki longong ia ki teng a to. 26 Using
tamana kapo tukul bung i to, na katala alis
ia si kana nat, ani nia kapa ka tukulai i
to. 27 Na kala alis a kitmat si kana nat si
kana kalakala ani ri vap, using kapo igenen
i pukun. 28 Mi ago ta taping an. Ka serei
a taun ani vap aongos ang kipo matung
nei kari keve mopong, ki longong korong
a kalingana, 29 na ki soung pelek a mopong.
Ria kita abis a lau ro, ki tapasuk na ki teng a
to, na ria kita abis a lau rikek, ki tapasuk na
ki luk a saupai asi mat.

30 Nau akorong parik napa angkoai si abis
ta bil, sikei napo saupai using a vo asok ang
anig. Asukang a kag saupai kapo korong
palau, using parik napa vil ia si kag vubuk
akorong, sikei using a vo asok ang anig.

Amalmalangasai ani Iesu

31 Si man nau napo amalmalangasai tatag,
au kag amalmalangasai kapo palau. 32 Sikei
kapo togon a mang sikei kapo amalmalan-
gasai ta nau napo tutuman, na napo nas ta
sa kapo posong ia kapo tutuman. 33 Mita
asok vap ane si Ioanes na kanla amalan-
gasai animi ta tutuman. 34 Tutuman, parik
napa lomon alava na amalmalangasai le
kuli vunep, sikei napo posong ia animi, ani
mi sapang. 35 Katapo bil val alimang, kata
mangai amalangas animi, na mila uruk tu-
sopo palau si malangas ina. 36 Sikei nau napo
atogon a akuskus kapo laba soliu a anu ang
si Ioanes. Using a abis ang mamai katala
alis iau tatana asi kag abis apunuk ania, na
kana nalapo teng ia, nambang kapo men-
gen amalangas ta mamai kata asok iau. 37 Na

mamai voiang kata asok iau, nia akorong
katala amalmalangasai tatag. Nami, parik
luai mitapa longong a kalingana vo arai ani
nona, 38 na kana mengen parik kapa sinong
nei vingami, using parik mipa lomlomon
ta igenen ang God kata asok ia. 39 Mipo
uli tataot aro palau ani keve mengen i nei
salsalik, using mipo lomon ia ta singina
palau mi togon to asikei. Keve mengen i
nei salsalik ang nang kipo amalmalangasai
palau tatag, 40 sikei mipo misag ani me serei
singig ani mime luk a to.
41 Parik napa ainak ani urmaus le si ri vap,
42 sikei napo nas imi. Napo nas ta kana lau i
vinga ro na God kapo kovek singimi. 43 Nata
serei si asan i mamai, na parik mipa ainak
suak anig, sikei man a sikei ka serei ta asan
ina akorong, au mila ainak ania. 44 Mipo
uli buk alatun angpokpokai pok animi, sikei
parik mipa buk kana alatun a ring sikei a
God ke. Au man asukang, mi tav angkoai
si lomlomon. 45 Mi ago ta lomon ania ta
nau nan atatai a mamai tatami, sikei Moses
akorong, nia kan atatai tatami, voiang mita
atung kami lomlomon singina. 46 Si man
mita lomlomon atutuman ta Moses, oro
mila kun lomlomon tatag, using nia kata
salsalik asi mengen amalangas tatag. 47 Sikei
parik mitapa lomlomon ta kana keve men-
gen i salik. Au na mi saka lomlomon an ta
keve mengen ke napo mengen imi tatana?"

6

Iesu kata ali pok ani petau lava
(Mt 14:13-21; Mk 6:30-44; Lk 9:10-17)

1 E mung i mang keve taun, Iesu kala
paputuk ane mang palpal i laman tatapuli-
tai e Galilaia. Laman ang kipo posong kapa
ia ta Tiberias. 2 Na vap miang luai kipo
using ia, using kita arai ani keve abis i
vilvil ataping kata abis ia si ri vap malepen.
3 Au Iesu kala palak kuli put, na kanlapo
sinong ve kana keve nat i akalit. 4 Taun ang,
matan angan i liuluai si ri Iudaia kalapo
angasungai. 5 Na Iesu kala takngo na kala
arai ani petau lava kipo pakasang taun ia,
na kala sui a Pilipo ta, "Au, tara samui pok
ani vap ke e voi asi kari angan?" 6 Kapo sui
ia si kana atokngai ania, using lenginang
kalapo nas ta sa ka abis ia. 7 Na Pilipo kala
ngenget ta, "Kapkap tavirimok parik kapa
angkoai si samui ani pok angkokoai ani vap
duk asukang ke." 8 Na mangsikei i kana
keve nat i akalit, Andereas, tasina i Petero,
kala antok ta, 9 "Mang nat lik kana e ke ve
kana palpalima na saui na pongua na ien,
sikei ka saka pakangai an ani vap miang
luai asukang ke?" 10 Na Iesu kala antok,
"Asok a vap aongos ang a ki sinong." Ring
ang katapo ring ro si sinong, na kila sinong
aongos. Kapo asukang ta 5,000 na tauan
aongos. 11 Au, Iesu kala luk a saui ang na kala
posong aro singina na kala alis ia si petau
po sinong ang e iang. Na kala abis ia kapa si
ngono ien, na kila luk angkoai aongos. 12 Na
kila angan amasung aro aongos, na Iesu
kala asok kana keve nat i akalit ta, "Mi luk
akuvul a inoinongos i pok. Na ago ta aole
palau ani mangsikei a vuk pok." 13 Au kila
luk aongos a inongos i palpalima na saui i
kari angan ang, na kila asiang a sangauli
na pongua na tepe duk. 14 Taun a vap ang
kila arai ani abis i vilvil ataping ke, kilapo
angtokai ta, "Tutuman luai kana na katakai
i kus amalangas voiang ka serei kuli rina."
15 Na Iesu kata lapo nas kari lomlomonai ta
kime agius ia asi kana tulava aniria, na kala
palak papalik ane nei palpal putputan.

Iesu kata pasal kuli laman
(Mt 14:22-27; Mk 6:45-52)

16 Na kalapo tenei ngelik na kana keve nat
i akalit kila pasiang ane si laman tatapulitai
ang, 17 asi kari kokos aputuk kuli vul ane
Kaparnaum. Kala tenei vong na Iesu parik
lak kapa serei singiria. 18 Na malu lava kala
serei, na nei laman ang kala utautakan.
19 Kitala kalip asukang ta 25 vo 30 na sitadia
ane nei laman, na kila arai ani Iesu kapo
pasal aliu kuli laman taun kari vul, na
kilapo leng alava luai. 20 Sikei kala antok
iria ta, "Nau palau kana, mi ago ta leng an."
21 Au kilapo naung ani akos ania, na akorong
palau, vul ang kanla suai ani nona e ngerelo
si ring ang kitapo pasal taun ia.

Iesu kapo pok i to

22 Si mang taun using, petau po ago si
mang ngising i laman ang, kilapo nas ta
sikei palau a vul kata serei, na taun kata
papok, Iesu parik katapa kokos kuvul ve
kana keve nat i akalit, riria papalik kita
pasal. 23 Na mang keve vul le Tiberias kime
lapo ung angasungai i ring ang ri vap kita
angan a pok i posong aro ang ta Volava
singina. 24 Au, petau ang kilapo kinle ta Iesu
kalapo kovek ve kana keve nat i akalit, na

kila kokos a mang keve vul asi an gulegule
ani Iesu e Kaparnaum. 25 Na kianla sabonai
ania e mang palpal i laman tatapulitai ang,
na kila sui ia, “Au Rabi, kuta serei angisan
e ke?” 26 Na Iesu kala polpol ta, “Napo
mengen atutuman imi, mipo gule iau, sikei
parik using mita arai ani keve abis i vilvil
ataping, sikei using mita angan a pok ang
na milapo ngaman. 27 Mi ago ta abis using
ani pok vo rikek palau ang, sikei mi abis
using a pok voiang kapo asereiai ani to
asikei, kana na igenen i pukun, ka alis imi
tatana. Using God tamana katala atung
kana akanangai singina.” 28 Au kila sui ia ta,
“Au saka abis an kapo mamaiten ta namem
abis ia, ani namem teng a abis ang God kapo
buk ia?” 29 Na Iesu kala polpol ta, “Kana abis
a God kapo asukang ke. Mi lomlomon ta
vo i asok ang ta God.” 30 Na kila sui ia ta,
“Au na saka abis i vilvil ataping an kula abis
ia asukang val akanangai, asi kamem arai
na namem lomlomon tatam? Nei, ku vil a
sa? 31 Keve tivumem kita angan mana nei
ring varasai palau, val mengen nei salsalik
ta, Kata lis iria ta pok le metekuku asi
kari angan.” 32 Na Iesu kala antok iria,
“Napo mengen atutuman imi, parik nang ta
Moses katapa alis imi ta pok le metekuku,
parik. Sikei mamai nia kapo alis imi ta pok
tutuman le metekuku. 33 Using kana pok
a God, nang nia kata pasiang le metekuku
asi kana me alis to ani kuli rina.” 34 Na
kila antok, “Volava, tutapong kana ku uli
alis animem ta pok ang.” 35 Na Iesu kala
antok, “Nau napo pok i to. Nia kapo serei
singig ka tav nasai ani buk angan. Nia kapo
lomlomon tatag ka tav nasai ani buk inum.
36 Sikei, val natala mengen imi, mitala arai
anig, sikei lak parik mipa lomlomon tatag.
37 Riria voiang a mamai kata alis iau tataria,
kime ane singig. Na parik luai napa angkoai
si kirikai suak ani mangsikei iria. 38 Using
natala pasiang le metekuku, parik asi me
using ani kag vubuk, sikei asi me abis using
ani kana vubuk na vo asok ang anig 39 Kana
na vubuk si vo asok ang anig. Naka ago ta
amun ani mangsikei i kana vap nang katala
lis iau tataria, na naka tak atadut pok iria
si akamusai i taun. 40 Using a mamai kapo
vubuk ta ri si aongos ki arai ani kana nat na
ki lomlomon tatana, ki atogon a to asikei,
na naka tak atadut iria si akamusai i taun.”

41 Na ri Iudaia kilapo lilimukai ania, using
kata antok ta kapo pok voiang kata pasiang
le metekuku. 42 Na kila antok ta, “Au si
parik nang ta Iesu, nat ke si Iosep, igenen
ke tamana ve rinana tarapo nas irilong?
Kapo saka bil an kana, na kapo antok ta kata
pasiang le metekuku?” 43 Na Iesu kala antok
iria, “Mi kamus ta lilimukai angpokpokai
nei liuan imi. 44 Kapo kovek ta mangsikei
kame ane singig man a mamai parik katapa
tak asung ia ane singig. Na naka tak atadut
ia si akamusai i taun. 45 Ri katakai i kus
amalangas kita salik ia ta God ka pinipini na
ri vap aongos. Ria kipo longong a mamai
na kipo luk malangas le singina, kime ane
singig. 46 Kapo kovek ta mangsikei katala
arai ani mamai, sikei ninia papalik voiang
kata pasal le si God. Ninia vanang katala
arai ani mamai. 47 Napo mengen atutuman
imi, ninia kapo lomlomon, kapo atogon a to
asikei. 48 Nau napo pok i to. 49 Keve tivumi
kita angan mana nei ring varasai palau na
kila mat. 50 Sikei kana kapo atogon a pok
le metekuku, si man a si ka angan singina
parik kapa angkoai si mat. 51 Nau napo pok
i to le metekuku. Man a si ka angan singina
ka to asikei. Pok ke nang kapo pukun ig,
voiang naka alis suai ania ani ri vap i kuli
rina ki atogon to.”

52 Na ri Iudaia kilapo anggegelai alava,
“Igenen ke ka saka alis pok an anira ta
pukun ina asi angan?” 53 Na Iesu kala antok
iria, “Napo mengen atutuman imi, man
parik mipa angan a pukun i igenen i pukun,
na man parik mipa inum a rangai ina, mi
kovek luai i to. 54 Nia kapo angan a pukun
ig na kapo inum a rangaig kapo atogon to
asikei, na naka tak atadut ia si akamusai i
taun. 55 Using a pukun ig kapo pok tutuman,
na rangaig kapo laman tutuman. 56 Nia kapo
angan a pukun ig na kapo inum a rangaig,
kapo ago singig na nau singina. 57 Mamai
vopo to ke kata asok iau, na using kapo to,
nau kapa napo kun to, na man a si kapo
angan singig, ka kun to, using nau napo to.
58 Ninia vang kana na pok ke kata pasiang le
metekuku. Keve tivura kita angan na kila
mat, sikei man a si ka angan si pok ke, ka
to asikei.” 59 Katapo mengen ta mengen ke
si taun katapo akalit iria nei lu i kivung e
Kaparnaum.

Iesu kapo atogon a keve mengen i to asikei

60 Na amiang i kana keve nat i akalit kila
longong kana mengen asukang ke na kila
antok ta, “Akalkalit ke kapo tav malangas.
Si kapo angkoai si longong kinle ania?”
61 Na Iesu kala nas iria ta kilapo mengen
miang na kala sui iria, “Au saka bil an
kapo vil arikek imi? 62 Au na man mila
arai ani igenen i pukun, si kala palak pok
ane si kana ring i pasal le, mila saka bil
an? 63 Malanganto kapo alis ta to. Dual i
pukun kapo bil palau. Mengen ang natapo
mengen imi tatana kapo malanganto na
kapo to kapa. 64 Lak mang matan imi parik
mipa lomlomon.” Using Iesu kata nas le si
ainoai i taun ta ri si parik kipa lomlomon,
na si voiang ka alis suai lak ania taun a
puka. 65 Na kala mengen luai ta, “Nambang
a tukulai ina na nata mengen imi ta igenen
parik luai kapa angkoai si kame ane singig
man a mamai parik katapa ali dual ania.”
66 Au, le si taun ang, amiang i kana keve
nat i akalit kila pataliung ia, na parik kipa
anguan auai an ve nia. 67 Asukang a Iesu kala
sui a 12 na nat ang ta, “Au sa, nami kapa
milapo kun buk pasal pelek anig?” 68 Na Si-
mon Petero kala polpol ia, “Volava, namem
papelek tapai anim na namem ane si mang
si, using numai papalik kupo atogon a keve
mengen i to asikei. 69 Namempo lomlomon
na namempo nas ta numai a Igenen Gogoai
si God.” 70 Na Iesu kala antok iria, “Io, natala
pilak imi, nami na 12, sikei kapo togon a
mangsikei imi kapo petau anira!” 71 Katapo
mengen ta Iudas, nat ang si Simon Iskariot,
katapo mangsikei i 12 na nat ang, kata
usausa si alis suai lak aniria.

7

Keve tasina i Iesu kita tav lomlomon tatana

1 E mung Iesu kanlapo pasal pulakai e
Galilaia. Parik katapa ainak ani pasal ane
Iudaia using ri Iudaia kitapo kokoai ania
asi kari raung ania. 2 Na kalapo angasungai
a taun i matan angan i lu i atungtul si ri
Iudaia. 3 Na keve tasina i Iesu kila antok
ia, “Kapo ro ku tapasuk pelek a oring ke
ane Iudaia, ani kam keve nat i akalit kian
arai ani keve abis i vilvil ataping ang kupo
abis ia. 4 Kapo kovek ta sikei, man kapo
buk serei asasanan ka vil kana keve abis nei
ring mumun. Man kulapo abis a keve abis
ke, ku abis ia e ring malangas ani kuli rina
ka nas ua.” 5 Using a keve tasina akorong
kapa, parik kitapa kun lomlomon tatana.
6 Asukang na Iesu kala antok iria, “Kag taun
akorong parik lak kapa serei, sikei si kami
ararai kalapo taun lenginang. 7 Ri vap i kuli
rina parik kipa angkoai si mirik animi, sikei
kipo mirik anig, using napo uli antok aniria
ta kari keve lau kapo visuk. 8 Nami, mi pasal
ane si matan angan ang. Nau parik napa
pasal using kag taun parik lak kapa serei.”
9 Kala mengen tapai aniria, na kala ago pok
e Galilaia.

Iesu si matan angan i Lu i Atungtul

10 Sikei, e mung i keve tasina kila pasal ane
si matan angan ang, ninia kapa kala kun
pasal, sikei parik si ring malangas, sikei si
ring mumun. 11 Si taun i matan angan ang
ri Iudaia kipo arai gule ania na kilapo sui
ta, “Nei a igenen ke e voi?” 12 Na nei liuan
i sulrina, kipo anganasai musik lik tatana.
Mang matan kipo antok ta kapo igenen ro,
na mang matan ta kapo igenen kapau ani ri
vap. 13 Sikei, kapo kovek i sikei ka mengen
tatana e ring malangas, using kitapo leng
ani ri Iudaia.
14 Au, kalapo angliliuanai si kari po telan
si matan angan ang, na Iesu kala palak nei
rina i atailai, na kanlapo tutapongai si akalit
ani ri vap. 15 Na ri Iudaia kilapo taping ania
na kipo sui ta, “Au igenen ke kata luk kana
nas e voi? Using parik katapa akalit.” 16 Na
Iesu kala polpol ta, “Parik napa akalit ta
kakag ta akalkalit, sikei kapo serei le si vo
asok ang anig. 17 Man a si kapo buk asi kana
using ani vubuk si God, ka nas ta napo akalit
ta akalkalit le si God vo le singig akorong.
18 Man a igenen kapo akus tatana akorong
kapo buk asan lava ania, sikei man kapo abis
si ali asan lava ani vo asok ang ania, kapo
igenen atutuman, na kapo kovek i kapau
singina. 19 Moses kata lis imi ta saupai,
ingko? Sikei kata kovek i mang sikei imi
kata abis apunuk kana saupai. Marai sa na
mipo buk raung anig?” 20 Na petau ang kila
polpol ta, “Ingua kapo aol ua. Si nang kapo
buk raung anim?” 21 Na Iesu kala antok iria
ta, “Nata abis a sikei a abis i vilvil ataping
na mila taping aongos. 22 Sikei, using Moses
kata asok si lampulit ani kami keve nat, le
iang na mitapo lampulit kami keve nat si
taun i atailai kapa. Sikei, parik le si Moses,
sikei keve tivumi aino luai kita tutapongai
ania. 23 Au, man mipo lampulit a nat si taun
i atailai, na parik mipa putuk kana saupai

a Moses, na marai sa mipo marala iau si
vil ato ani igenen ke si taun i atailai? [24] Mi
kamus ta kalakala ani ri vap ta kami ararai,
sikei mi kalakala iria si laulauan korong."

Au si ninia vanang a igenen i akanangai?

[25] Si taun ang, mang vap i Ierusalem ki-
lapo sui ta, "Au si parik ta ninia kana na
igenen ke kipo buk raung ania? [26] Arai, kapo
mengen nei liuan i ri vap na kapo kovek
ta mang sikei ka mengen ania. Au si keve
vap lava kilapo lomon ia ta ninia vanang
a igenen i akanangai? [27] Sikei tarapo nas
aongos ta igenen ke kata pasal le voi. Si
man a igenen i akanangai kala serei, ri vap
parik kipa nas ta kata pasal le voi." [28] Si taun
ang a Iesu kapo akalkalit lak nei rina i atailai
na kala songosongo alava ta, "Io, mipo nas
iau, na mipo nas ta nau le voi. Parik natapa
pasal ane ke si kag vubuk akorong, sikei
nia vo asok ang anig kapo tutuman, na
parik mipa nas ia. [29] Sikei nau napo nas ia
using nata pasal le singina na nia kata asok
iau." [30] Au na kilapo buk teng akit ania sikei
katapo kovek ta sikei ka sulai ani kungana
taun ia, using kana taun lak parik katapa
sinong. [31] Sikei, amiang i petau ang kila
lomlomon tatana, using kilapo mengen ta,
"Nei a igenen i akanangai vo me serei ke?
Ka abis a keve avibisan kipo laba ani keve
avibisan si igenen ke?"

Asok si an teng akit ani Iesu

[32] Na ri Parisaio kilapo longong a mang
matan i petau lava ang sipo anganasai
asukang. Au keve ainoinoai si ri katakai i
sula ve ri Parisaio kila asok a vap po ararai
bat ang nei rina i atailai asi an teng akit
ania. [33] Na Iesu kala antok, "Naka ago na
rukun taun lik palau ve nami, le na naka
papok ane si vo asok ang anig. [34] Mi gule iau,
sikei parik milapa angkoai si sabonai anig.
Ring ang nakan ago singina, parik mipa
angkoai si palak singina." [35] Na ri Iudaia
kilapo angsusuiai ta, "Igenen ke kapo buk
ane voi akorong, asi karala tav sabonai
ania? Ka pasal nganing ane si kara mang
petau voiang kipo ago pulakai e Elas na kan
akalkalit ri Elas? [36] Nei akorong a supsupai i
kana mengen ta, 'Mi gule lak iau, sikei parik
milapa angkoai si sabonai anig,' na 'Ring
ang nakan ago singina, parik mipa angkoai
si palak singina?' "

Laman i to

[37] Akamusai i taun i matan angan kapo
lavlabat luai, na si taun ang Iesu kala tung
na kala songosongo ta, "Man a si kapo
buk inum, kame ane singig na kame inum.
[38] Ninia kapo lomlomon tatag, ka atogon a
laman i to ka soung le nei vingana, asukang
palau val mengen i nei salsalik kapo men-
gen." [39] Iesu katapo mengen ta Malanganto,
ani vap ang kipo lomlomon tatana, asi kari
luk ania. Si taun ang Malanganto parik lak
kapa asok ia, using Iesu lak kapo tav luk ani
kana urmaus.

Tapagal nei liuan i petau marai Iesu

[40] Na mang matan vap kilapo longong ia
na kipo antok ta, "Tutuman igenen ke kana
na katakai i kus amalangas ang." [41] Mang
matan kipo antok ta, "Ninia palau na ige-
nen i akanangai." Na mang matan kipo
antok ta, "Igenen i akanangai ka saka serei
an le Galilaia? [42] Using a nei salsalik kapo
mengen ta igenen i akanangai ka serei le si
kana patvap a David na ki ingus ia e Betilem
si ring ang si David." [43] Asukang a kalapo
atogon a tapagal si petau ang marai Iesu.
[44] Mang matan kitapo buk teng akit ania,
sikei katapo kovek ta sikei ka sulai kunga
ania.

Tav lomlomon si ri ainoinoai

[45] Au, keve vap po ararai bat ang kimela
serei si keve ainoinoai si ri katakai i sula
ve ri Parisaio na kila sui iria ta, "Marai sa
parik mitapa kong akit ia ane ke?" [46] Na keve
vap po ararai bat ang kila ngenget ta, "Aino
katapo kovek i sikei a igenen ka mengen val
igenen ke." [47] Na ri Parisaio kila sui iria,
"Au sa, katanla kun kapau kapa nang ani-
mi? [48] Parik mipa malangas ta kapo kovek
i ainoinoai lava vo mangsikei a Parisaio
kapo angkoai si lomlomon tatana? [49] Vap
tanio suke parik kipa nas kara Sausaupai na
kilapo sunguk kana malgai a God." [50] Au,
Nikodemo, nia katapo mangsikei i ri Pari-
saio, nang aino kata pasal taun a Iesu, kala
sui iria, [51] "Au si kara sausaupai kapo saupai
aino ani igenen man parik lak kipa longong
kana mengen asi sabonai ani sa kapo abis
ia?" [52] Na kila polpol ia ta, "Au numai nang
kupo igenen i Galilaia kapa? Tataot nei
salsalik na kula arai korong ta kapo kovek
ta katakai i kus amalangas kata serei le
Galilaia."

Vuk palpal ke (7:53-8:11) katapo tav ago le si ainoai i salsalik. Vei kitala alakai ania e mung

Aina ang kita sabonai ania si vil lau rikek

53 Au na kila angtaliungai ane si

8

kari keve lu. 1 Sikei Iesu kala pasal ane
kuli mulang ang Elaio. 2 Si tenei vauk ina
kala papok ane nei rina i atailai na petau
ang kimela duk aulitai aongos ania na kapo
sinong na kapo akalkalit iria. 3 Na ri vap
malangas ani saupai ve ri Parisaio kila serei
ta mang aina kita sabonai ania si rot ve
tauan osongon. Na kianla atung ia e noria
i vap ang 4 na kila antok a Iesu ta, "Katakai
i akalit, aina ke, kita sabonai ania si rot ve
tauan osongon. 5 Si kara sausaupai Moses
kata antok ta aina asukang ke tara so punuk
ia ta iat. Au numai, kupo saka mengen an?"
6 Kipo sui asukang ke using kipo gule ring
asi kari mengen arikek ania. Sikei Iesu kala
tuturung na kalapo salsalik ta kungana e
vunep. 7 Na kipo uli sunggil ania. Au kala
tu atung na kala antok iria, "Si imi, man
parik katapa abis a lau rikek, kapo ro ta nia
ka ainoai i igenen ka luk a iat na ka so ia."
8 Au, kala tuturung pok na kalapo salsalik e
vunep. 9 Taun kila longong a mengen ke,
kilapo soung suai siksikei, ria kitala to na
matas miang aino, na aliu paspasal tung si
kila kovek luai aongos, sikei aina ke papalik
ve Iesu kilonglapo tung e iang. 10 Na Iesu
kala tu atung na kala sui ia ta, "Iuang, petau
ke e voi? Au sa, kapo kovek ta sikei kata lapa
saupai anim?" 11 Na aina ang kala antok,
"Volava, kapo kovek ta mangsikei." Na Iesu
kala antok ia, "E, nau kapa parik napa kun
saupai anim. Pasal na kula aulei ta bil
arikek."]

Iesu kapo malangas ani kuli rina

12 Iesu kala anguan mengen an ani ri vap
ta mengen asukang ke, "Nau napo malan-
gas ani kuli rina. Ninia kapo using iau
ka atogon a malangas i to na parik kapa
angkoai si pasal nei vong." 13 Na ri Parisaio
kila antok ia, "Numai papalik kupo uli men-
gen ta kam keve avibisan akorong, asukang
na sa kupo posong ia kapo kovek i tutuman
ina." 14 Na Iesu kala polpol ta, "Kantanem.
Man nau papalik napo mengen tatag, sikei
kapo tutuman, using napo nas ta nata serei
le voi na naka ane voi. Sikei nami parik
mipa nas ta nata serei le voi na naka ane voi.
15 Nami mipo uli saupai si palpal i pukun,
sikei nau parik napa saupai ani mangsikei.
16 Sikei, man nau naka vil saupai, kag saupai
kapo tutuman using parik napa abis papalik
ia. Napo tung kuvul ve mamai nia vo asok
ke anig. 17 Si kami sausaupai akorong kapo
mengen ta man a pongua karilong mengen
kapo sikei, sa kilongpo posong ia kapo tutu-
man. 18 Nau napo akus atutuman ta kag keve
avibisan akorong, na mamai voiang kata
asok iau kapo kun akus tatag kapa." 19 Na
kila sui ia, "Nei vanang a tamam?" Na kala
polpol iria, "Parik mipa nas iau na mamai
kapa. Si man mila nas iau mila kun nas
kapa ani mamai." 20 Iesu katapo mengen
ta mengen ke si taun ang katapo akalkalit
nei rina i atailai ngerena i keve asisiang
ipo alilis. Na kapo kovek ta mangsikei ka
teng akit ia, using kana taun lak parik kapa
sinong.

Parik mipa angkoai si pasal ane si ring ang naka pasal ane singina

21 Na Iesu kala anguan mengen an aniria,
"Naka pasal suai na mi gule iau na mi mat
si kami keve rikek. Parik mipa angkoai
si pasal ane si ring ang naka pasal ane
singina." 22 Le si oring suke katapo vil ri
Iudaia si mengen ta, "Kapo mengen ta parik
mipa angkoai si pasal ane si ring naka pasal
ane singina. Au, ka sa kana? Ka raung
pok ia?" 23 Na Iesu kala antok, "Nami mipo
vap i vunep. Nau le pangkul. Mita serei le
kuli rina, sikei nau parik natapa serei le kuli
rina. 24 Asukang a natala antok imi ta mi mat
si kami keve lau rikek. Io, tutuman luai, mi
mat si kami keve lau rikek man parik mipa
lomlomon tatag, nau ke vang kana." 25 Na
kila sui ia, "Au, numai nang a si?" Na Iesu
kala polpol, "Sa natala posong ia le kabang,
nambang kapo asukang. 26 Napo atogon a
mengen miang animi si kami laulauan i ago.
Sikei nia vo asok ang anig kapo atutuman,
na sa napo longong ia singina, napo men-
gen a kuli rina ke tatana." 27 Parik kitapa
malangas ta katapo mengen iria ta tamana.
28 Na Iesu kala antok iria ta, "Man mila
atakuk a igenen i pukun, milapo malangas
ta nau palau nang, na mila nas kapa ta
parik napa abis using kag vubuk, sikei napo
mengen ta bil ang mamai kata akalkalit iau

tatana. [29] Nia kata asok iau na kapo ago ve
nau. Parik kapa papelek tapai anig using
napo uli abis ani keve avibisan voiang kapo
uruk ania." [30] Si taun a Iesu kata mengen ta
keve bil ke, amiang i vap kilapo lomlomon
tatana.

Kalakala ro luai

[31] Na Iesu kala mengen ri Iudaia vap
lapo lomlomon ang tatana ta, "Si man
mi usiusing kag akalkalit milapo kag keve
nat i akalit atutuman luai. [32] E iang mila
nas a tutuman, na tutuman ka akala imi."
[33] Na kila ngenget ia, "Namem kana na
keve tivuna i Abaram na parik namemta
lapa asosokai tapai si mangsikei. Marai
sa na kupo mengen ta namem atogon a
kalakala?" [34] Na Iesu kala polpol iria, "Napo
mengen atutuman imi ta man a si kapo uli
bil arikek, nambang e iang kalapo asosokai
si lau rikek. [35] Asosokai kapo kovek i sinsi-
nongan nei vainagoan, sikei nat ang kapo
tauk ina asikei. [36] Asukang na man kana
nat kala akala imi, mila atogon vang a
kalakala ro luai. [37] Napo nas ta mipo keve
tivuna i Abaram, sikei lak mipo buk raung
anig, using parik mipa ainak ani kag keve
mengen. [38] Nau napo mengen imi ta bil ang
a mamai katala akalit iau tatana. Au nami
mipo abis a bil ang mitala longong ia si
tamami."

Tamami ta vo petau ang anira

[39] Na kila antok ia ta, "Tamamem vang
ta Abaram." Na Iesu kala sui iria ta, "Au,
man mipo inatus si Abaram, marai sa na
parik mipa abis val Abaram si kana keve
avibisan? [40] Arai, natala mengen aongos
imi ta mengen tutuman i kag longong le si
God, sikei lak mipo buk raung anig. Abaram
parik katapa bil asukang. [41] Mipo abis a keve
lau ang a tamami kapo abis ia." Na kila gel
ia ta, "God papalik nia vang kapo tamamem,
namempo tav nat mai." [42] Na Iesu kala
antok iria, "Man a God kapo tamami, oro
mila buk iau, using nata pasal le si God
na kana namelapo ago. Parik natapa serei
using a kag vubuk, sikei nia kata asok iau.
[43] Marai sa na mipo tav malangas ani sa napo
mengen tatana? Using apok parik mipa
angkoai si longong aro ani sa napo mengen
tatana. [44] Nami mipo inatus si tamami ta
vo petau ang anira, na mipo buk using ani
kana vubuk a tamami. Le kabang le katapo
mangsikei a igenen daung na parik kapa
mengen atutuman using a tutuman kapo
kovek singina. Taun kapo kapau kapo men-
gen ta kana keve mengen akorong using
kapo igenen kapau na kapo tamana i kapau.
[45] Sikei, using napo mengen imi ta mengen
tutuman, parik mipa lomlomon tatag. [46] Si
kapo angkoai si antok anig ta kag lau rikek?
Si man napo mengen atutuman imi, marai
sa na parik mipa lomlomon tatag? [47] Ninia
kata serei le si God kapo longong kana
mengen a God. Nami parik mitapa serei le
si God, nambang tukulai ina na parik mipa
buk longong."

Nau nata ago aino ani Abaram

[48] Na ri Iudaia kila polpol ia, "Sa, parik
namempa korong si pege ta numai le
Samareia, na kupo atogon ingua?" [49] Na Iesu
kala antok ta, "Napo kovek i ingua. Napo
sunguk alakat a mamai, sikei nami mipo
nau varas iau. [50] Parik napa gule urmaus pok
anig, sikei kapo atogon a mangsikei ka alis
ia, na nia ka saupai ania. [51] Napo mengen
atutuman imi, ninia kapo usiusing aro kag
keve mengen parik kapa mat, parik luai."
[52] Le si oring suke, ri Iudaia kila antok ia ta,
"Kana vang namemla nas ta kupo atogon a
ingua! Arai, Abaram katala mat lenginang,
na mamain ta katakai i kus amalangas kapa,
sikei kana lak kupo antok ta ninia kapo
usiusing aro kam mengen parik luai kapa
mat. [53] Au si kupo laba kana ani tivumem ta
Abaram? Katala mat na mamain ta katakai i
kus amalangas kapa. Kupo naol ia ta numai
a si kana?" [54] Na Iesu kala polpol ta, "Si
man napo alatun pok iau, kag alatun kapo
bil palau. Mamai, voiang mipo antok ta
kami God, ninia kapo alatun iau. [55] Using
nami, parik mipa nas ia, sikei nau napo nas
ia. Na man naka antok ta parik napa nas
ia, e iang nalapo igenen kapau val nami.
Sikei napo nas ia, na napo usiusing kana
keve mengen. [56] Tivumi ta Abaram katapo
maramarak ta ka arai ani kag taun, na
katala arai korong ania na kala uruk." [57] Na
ri Iudaia kila mengen ta, "Iau, parik lak
kupa 50 na matas lak, na lenginang kutala
arai ani Abaram!" [58] Na Iesu kala polpol,
"Napo mengen atutuman imi ta nau nata
ago aino luai ani taun i ingus ani Abaram."
[59] Si oring ke, kilapo lukluk iat asi so ania,
sikei kala mun aniria na kala pasal pelek a
rina i atailai.

9

Iesu kata vil ato na igenen mata ba

1 Na Iesu kalapo pasal aliu, na kala arai
ani mang igenen mataba le si taun i ingus
le ania. 2 Au kana keve nat i akalit kila
sui ia ta, “Rabi, ke si ta rikek na igenen ke
kalapo mataba? Kakana akorong ta rikek
vo ke rinana ve tamana ta rikek?” 3 Na Iesu
kala ngenget ta, “Tauan ke parik katapa
abis a rikek, na ngono taukuna kapa parik
kilongtapa abis ia, sikei mataba ang kata
serei asi akalit ta kana abis a God si kana
to. 4 Tara uli teng ani kana avibisan a vo
asok ang anig, si kapo tenei ias lak. Ka
tenei vong nganing, na parik kalapa anguan
angkoai si abis an. 5 Taun napo ago lak e
kuli rina, nau a malangas ani kuli rina.”
6 Taun kala kamus ta mengen, kala kanus
ane vunep na kala tol kuvul a kanus ang
ve roe na kala amatung ia e ngono matana
i igenen ba ang. 7 Na kala antok ia, “Pasal
na kuanla galui a ngono matam nei dim
suke e Siloam.” Supsupai ina ta asok. Au,
igenen ang kala pasal na kanla daus le na
kamela serei pok ta mata tapalas aro. 8 Na
keve tungana, kuvul ve ria kitapo uli arai
ania anangan sipo uli aikut, kila sui ta, “Au
si igenen ke palau kana voiang katapo uli
sinong i aikut?” 9 Mang matan kipo antok
ta nia palau, sikei mang matan kipo antok
ta, “I, parik. Kapo bil val nia palau.” Sikei
igenen ang kala antok ta, “Nau palau a
igenen ke.” 10 Na kila sui ia ta, “Au, kuta sa
na kula mata arai?” 11 Na kala ngenget iria
ta, “Igenen ang kipo posong ia ta Iesu kata
vil a roe na kala amatung ia e ngono matag.
Na kala asok iau ta, ‘Kuan daus e Siloam.’
Au, nala pasal na nanla galui na matag na
kala tapalas.” 12 Na kila sui ia, “Nei a igenen
ang e voi?” Na kala antok ta, “Parik napa
nas.”

Ri Parisaio kilapo susuiai ani ba

13 Na kila serei ta igenen mata ba ang si
ri Parisaio. 14 Taun ke katapo taun i atailai
voiang a Iesu kata vil a roe na ka vil ato na
mataba ke singina. 15 Asukang a ri Parisaio
kila kun sui ania ta kata vil sa ani matana na
kala tapalas. Na kala antok iria ta, “Igenen
ke kata amatung a roe e ngono matag na
nanla daus na kana nalapo arai korong.”
16 Na mang keve Parisaio kila antok ta, “Igenen ke parik katapa pasal le si God using
kapo tav suai ani taun i atailai.” Na mang
matan kila antok ta, “Igenen rikek kapo
tav angkoai si vil ani abis i vilvil ataping
asukang.” Au na kalapo atogon a tapagal
nei liuan iria. 17 Au le na kila anguan sui
pok an ani igenen vopo mataba aino ang
ta, “Kupo atogon a saka mengen ani vo vil
atapalas ang ani ngono matam?” Na kala
antok ta, “Kapo katakai i kus amalangas
nang.”

18 Ri Iudaia parik kitapa lomlomon ta
katapo mata ba na kana kalapo arai korong,
tung si kila asok tapai ani rinana ve tamana
asi karilong me serei. 19 Na kila sui irilong
ta, “Au, kakamilong kana ta nat? Ninia
palau nang a nat ang, mitapo antok ta kita
ingus ia velai ani mataba, ingko? Au na
kata saka bil an vanang, na kana kalapo
arai korong pok?” 20 Na kilongla polpol ta,
“Namemlongpo nas ta kakamemlong ta nat
na namemlongpo nas ta katapo mata ba
si taun i ingus ania. 21 Sikei, si kata vil
aro na ngono matana na kana kalapo mata
arai, parik vang namemlongpa nas. Mi sui
ia. Kalapo nat lava nang, kalapo angkoai
si polpol akorong pok tatana.” 22 Ngono
angkisnganan ke kilongta polpol asukang
ke using kilongtapo leng ani ri Iudaia, using
lenginang ri Iudaia kitala angainainakai ta
man a si kapo lomlomon ta Iesu nia kapo
igenen i akanangai, ki kirikai suai ania
pelek kari tutukuvul. 23 Nang tukulai ina na
ngono angkisnganan ke kilongta antok ta,
“Kalapo nat lava nang, mi sui ia.”

24 Na kila anguan songo an ani mataba
ang na kila antok ia, “Ku atutuman mete
God. Namempo malangas ta igenen vopo
vil ato ang anim kapo igenen rikek.” 25 Na
kala polpol ta, “Iau? Vei kavpo igenen rikek
nganing vo parik. Parik napa nas. Sikei
napo nas aro luai ta aino natapo mata ba,
sikei kana nalapo mata arai!” 26 Na kila
sui ia, “Kata vil sa anim? Kata saka vil
apara an ani matam?” 27 Na kala polpol
ta, “Natala mengen imi lenginang na parik
mipa longong. Marai sa na mipo anguan
buk longong an ania? Mipo buk ani mi
kun nat i akalit kapa singina?” 28 Na kila
ki arikek ia na kila antok ta, “Numai apok
kana nat i akalit, sikei namem, namempo
nat i akalit si Moses! 29 Namempo nas ta
God katapo mengen taun a Moses, sikei
igenen ke, parik namempa nas ta kata pasal

le voi?" [30] Na igenen ke kala antok ta, "Au,
saka mengen an nang? Parik mipa nas ta
kata pasal le voi, sikei kata vil atapalas kag
mata ba. [31] Tarapo malangas ta God parik
kapa naung ani ri vap rikek. Kapo naung
aniria vap po mamaila ania na kipo usiusing
kana vubuk. [32] Le kabang le kapo kovek i
akus ta mangsikei katala vil ato na mang
igenen i ingus amataba. [33] Si man a igenen
ke parik katapa pasal le si God, ka vil nem
palau luai." [34] E iang kila antok ta, "Numai,
kita ingus ua na ku polok alak nei lau rikek.
Sa, kupo buk me akalkalit kana animem?"
Au, na kila kirikai suai ania.

Mata ba i malanganto

[35] Na Iesu kala longong ta kitala kirikai
ania, na taun kanla sabonai ania na kala
sui ia ta, "Kupo lomlomon kana ta igenen
i pukun?" [36] Na igenen ang kala antok
ta, "Volava, nei nia? Ku atai iau asi kag
lomlomon tatana." [37] Na Iesu kala antok,
"Lenginang kutala arai ania. Ninia vang
kana, voike kupo angmemengenai ve nia."
[38] Na igenen ang kala antok ta, "Volava,
nalapo lomlomon." Au na kala soturungai
singina. [39] Na Iesu kala antok, "Nata pasiang
asi me saupai ani kuli rina. Ani vap mata ba
ki mata arai, na vap mata arai ki mata ba."
[40] Na mang keve Parisaio voiang kitapo
ago ve nia kila longong ia na kila sui ta, "Au
sa, namem kapa nang, namempo kun mata
ba?" [41] Na Iesu kala antok ta, "Man mita
mata ba, parik mipa nas a rikek. Sikei kana
mipo antok ta mipo mata arai, asukang ma-
maiten i kami rikek kapo gon lak singimi.

10

Kankanuai i mengen ani takaman i sipsip

[1] Napo mengen atutuman luai animi, ige-
nen vo po tav palak ang mete takaman i
sipsip, sikei kapo lak alak si mang oring
petekai, nia vanang kapo igenen tainau na
kapo katakai i galang. [2] Sikei, igenen vopo
palak ang mete takaman akorong, nia na
katakai i aiveven sipsip. [3] Vopo aiveven
takaman kapo tavas ania na ri sipsip kipo
longong a kalingana. Kapo songo iria si
kari keve asan na kapo ausingai aniria ane
komo. [4] Taun kila soung aongos na kala
pasal ainoai aniria na kila using ia using
kipo longo kinle na kalingana. [5] Parik kipa
angkoai si using ani mang anu. Ki sip ania
using parik kipa kinle korong a kalingana."
[6] Iesu katapo mengen iria ta kankanuai i
mengen ke, sikei parik kitapa malangas ta
sa katapo mengen iria tatana.

Iesu nia na katakai i aiveven sipsip ro

[7] Asukang a kala anguan mengen an ta,
"Napo mengen atutuman luai animi ta, nau
napo takaman ani ri sipsip. [8] Riria kita aino
iau kipo vap tainau na kipo vap galang, sikei
ri sipsip parik kitapa longong iria. [9] Nau
napo takaman. Ninia kapo palak singig
ka sapang. Ka palak na ka soung na kan
sabonai ani pok. [10] Igenen tainau kapo
serei si me tainau, ka daung na ka galang.
Sikei nau nata serei si me alis aniria ta to,
na to ang kapo duk luai ta roron. [11] Nau
napo katakai i aiveven sipsip ro. Katakai
i aiveven sipsip ro kapo usausa si mat ani
mamain ta sipsip. [12] Igenen ipo samui palau
parik kapa tauk i ri sipsip. Taun kala arai
ani kauvek kalat, kala lomon suai ani ri
sipsip na kala sip, na kauvek kalat kamela
angan iria, na ka lulu angtaliungai pulakai
aniria. [13] Igenen ke kapo sip using kapo
igenen ipo samui palau na kapo kovek i
ngorem ani ri sipsip. [14] Nau napo katakai
i aiveven sipsip ro. Napo nas kag keve
sipsip na kag keve sipsip kipo kun nas anig,
[15] asukang val mamai kapo nas iau na nau
napo kun nas ani mamai. Na naka mat ani
kag keve sipsip. [16] Napo atogon kapa na
mang keve sipsip voiang parik lak kipa ago
si omo ke. Naka songo iria kapa. Ria kapa,
ki kun longong ani kalingag na ka atogon
palau a sikei a kuvkuvulan lava na sikei
palau a igenen si aiveven aniria. [17] Mamai
kapo buk iau, tukulai ina using naka alis
suai ani kag to na naka luk pok ia. [18] Kapo
kovek ta sikei ka saupai ani kag to, naka alis
suai ania si kag lomlomonai akorong. Napo
atogon a roron si alis tatana na si luk pok
kapa ania. Ke mamai ta asok ani naka vil ia
asukang."

[19] Au na ri Iudaia kila anguan tapagal an
using palau si mengen ke. [20] Amiang iria
kipo antok asukang ke, "Kapo inguan nang,
na nio kapa. Marai sa tarapo longong ia?"
[21] Sikei mang matan kipo antok asukang
ke, "Igenen inguan parik kapa angkoai si
mengen asukang ke. Saka ingua an kapo
angkoai si vil atapalas ani ba?"

Ri Iudaia kita tav ainak ani Iesu

22 Katapo taun i livus na matan angan i
nanauai ang kita teng ia e Ierusalem, 23 na
Iesu katapo ago nei rina i atailai na kapo
pasal aliu nei takpok ang kipo kin ia ta
Solomon. 24 Na ri Iudaia kimela duk aulitai
ania, na kila sui ia ta, "Au, saka taun an
lak ani ku mengen aro luai animem? Sa,
numai vang kana na igenen i akanangai ke?
Antok amalangas." 25 Na Iesu kala polpol
iria ta, "Natala mengen imi, sikei parik
mipa lomlomon tatag. Keve abis i vilvil
ataping ang natapo abis ia si asan i mamai,
nang ria kipo akus atutuman tatag, 26 sikei
parik mipa lomlomon using parik ta kakag
ta keve sipsip tatami. 27 Kag keve sipsip kipo
longong iau. Napo nas iria na kipo using
iau. 28 Naka alis iria ta to asikei na parik luai
kipa angkoai si an kui asikei. Ka kovek ta
sikei kame tak suai aniria pelek a kungag.
29 Mamai kata alis iria ane singig, nia kapo
tavirimok luai. Kapo kovek ta sikei ka tak
suai aniria pelek a kungana i mamai. 30 Nau
ve mamai, namemlongpo sikei."

31 Na ri Iudaia kilapo anguan lukluk iat an
asi kari li punuk ania, 32 sikei Iesu kala antok
iria, "Natala akalit imi ta keve avibisan i
vilvil ataping ta kitmat i mamai. Si saka
abis an akorong na mipo buk li punuk anig
singina?" 33 Na ri Iudaia kila antok ta, "Parik
namempa buk li punuk anim si kam saka
abis an, sikei using kupo mengen arikek
ani God, using kupo igenen palau na kupo
antok ta kupo God." 34 Na Iesu kala polpol
iria, "Sa, parik nang kitapa salik ia nei kami
salsalik aino ta, natala antok ta mipo keve
god? 35 Au arai, tarapo malangas ta sa na
salsalik kapo mengen tatana kapo tutuman
asikei, na God kapo posong a vap ang ta
kipo keve god, vap ang voiang kipo luk kana
mengen. 36 Sikei nau, mamai kata akanangai
anig ta nau kakana akorong na ka asok iau
ane kuli rina. Marai sa mipo tupang iau ta
napo mengen arikek si antok ta nau napo
nat i God? 37 Man parik napa abis a sa
na mamai kata abis ia, mi lomon suai ani
lomlomon tatag. 38 Au na man napo abis
ia na man parik mipa buk lomlomon tatag,
sikei mi lomlomon ta abis i vilvil ataping ke
asi kami nas na mi kinle ta mamai kapo ago
singig, na nau napo ago singina." 39 Au na
kila anguan buk teng akit an kapa ania, sikei
kala pasal pelek iria.

40 Na kala paputuk pok a Iordanes si
ring ang a Ioanes katapo uli asing tauia
singina aino, na kanla ago e iang. 41 Na
vap miang kimela serei singina na kipo
antok ta, "Tutuman, Ioanes parik katapa
abis a mangsikei a abis i vilvil ataping, sikei
sa katapo posong ia ani igenen ke kapo
tutuman." 42 Na e iang si vuk rina ang vap
miang kilapo lomlomon tatana.

11

Lasaro kata mat

1 Mangsikei a igenen katapo malepen
kana asan ta Lasaro. Ninia le Betania,
rina ke si ri Maria ve tasina ta Marta.
2 Maria ke kana, nang a tauna ta Lasaro
kapo matung malepen na kapo aina ang,
voiang kata atiuai ani kakina i Volava ta
laman sain roron ang na ka sosong ia ta
ung i patuna. 3 Na ngono angtasimal ke
kilongla ali mengen taun a Iesu asukang ke,
"Volava, igenen ke voiang kupo buk alava ia
kapo malepen." 4 Iesu kala longong na kala
antok ta, "Malepen ke nganlak parik kapa
mat singina, parik. Kana malepen nang asi
amaus ani God, na asukang kapa ani nat i
God ka kun sungmaus singina." 5 Iesu kat-
apo buk alava luai ani volo angtaumal ke ri
Marta ve tasina na Lasaro. 6 Lak kantanem,
katala longong ta kapo malepen, sikei kala
anguan ago le an ani mang pongua na taun
si rina ang katapo ago singina. 7 Au e
mung kala antok kana keve nat i akalit ta,
"Tara papok ane Iudaia." 8 Sikei keve nat
ang kila antok ia ta, "Rabi, kana amukmuk
ri Iudaia kitapo gule ua asi kari li punuk
anim ta iat. Na kana kulapo anguan buk
papok ane iang?" 9 Na Iesu kala polpol iria
ta, "Au parik kana kapa atogon a sikei a
mangias kirol tutapong le no i tangat tung
tenei vong? Igenen, man kapo pasal tenei
ias parik kapa angkoai si tukai using kapo
arai ani malangas i kuli rina ke. 10 Sikei
man a igenen kapo pasal tenei vong, ka
tukai using kapo kovek i malangas ania."
11 Kata mengen tapai aniria ta keve mengen
ke, le na kala antok iria ta, "Tungara ta
Lasaro kapo rot. Sikei, naka pasal asi kag
an pangun pok ania." 12 Na kila antok ia ta,
"Volava, man kapo rot kapo ararai asukang
ta ka to aro pok." 13 Si taun ang Iesu katapo
mengen ta katala mat, sikei ria kipo sekpat
ko nang ani kapo mengen ta rot palau i

pukun. [14] Na Iesu kala posong akorong
singiria ta, "Lasaro nang katala mat. [15] Kapo
ro ta kata mat na nau e ke, asi pakangai
animi si kami lomlomon. Sikei mi me ira
na tara pasal ane singina." [16] Tomas, voiang
kipo kin ia kapa ta Ridumo, kala antok a
keve tungana ta, "Tara kun pasal si kara an
mat ve nia."

Iesu nia na tapasuk pok na nia na to

[17] Au, kianla serei na Iesu kala longong ta
kata lapo matung lenginang a puat a taun
nei mopong. [18] Betania katapo angasungai
palau i Ierusalem, asukang ta 15 na sitadia.
[19] Asukang a amiang i ri Iudaia kita serei
asi kari me mengen vaivaip ani ri Marta ve
Maria si taurilong. [20] Taun ang a Marta kala
longong ta Iesu kapo pakasang kala soung
si kana an ruduai ania, sikei Maria katapo
ago nei lu. [21] Asukang a Marta kala antok a
Iesu ta, "Volava, man kuta ago e ke, taug
parik kalapa angkoai si mat. [22] Sikei kana
napo nas ta saka bil an ku aikut ia si God,
nia ka alis ua tatana." [23] Na Iesu kala antok ia
ta, "Taum ka tapasuk pok." [24] Na Marta kala
antok ia ta, "Napo nas ta ka tapasuk pok si
taun i tapasuk pok ang si akamusai i taun."
[25] Na Iesu kala antok ia, "Nau a tapasuk pok
na nau a to. Ninia kapo lomlomon tatag
ka teng a to kantanem man katala mat.
[26] Na riria kipo to na kipo lomlomon tatag,
parik luai kipa angkoai si mat. Sa, kupo
lomlomon kana ta mengen ke?" [27] Na kala
antok ia ta, "Io Volava, napo lomlomon ta
numai a igenen i akanangai, na numai a nat
i God vo me serei ke kuli rina."

Iesu kata tangis

[28] E mung i kana la mengen tapai na kala
pasal ane si tasina ta Maria na kanla antok
musik ia ta, "Katakai i Akalit kana, na kapo
asok si me songo anim." [29] Na taun ang
kala longong ia na kala tadut sumasuma
palau asi kana an serei singina. [30] Iesu
kana lak parik katapa palak nei rina ang.
Katapo ago lak si vuk oring ang na Marta
kata ruduai ia singina. [31] Mang matan i ri
Iudaia, vap ang kitapo ago kuvul nei lu asi
avaivaip ani Maria, kila arai ania si la tadut
sumasuma na kala soung na kila using ia.
Kitapo sekpat kapo pasal taun a mopong
ang asi kana an radaupa. [32] Sikei, Maria
kanla serei si oring ang a Iesu katapo ago
singina, na kala arai ania na kala matung
turung e ngono kakina, na kala antok ia
ta, "Volava, man kuta ago e ke, taug parik
kalapa angkoai si mat." [33] Iesu kala arai ania
sipo tangis ang, na keve Iudaia po using
ang ania kipo kun tangis, na lomlomon ina
kalapo mamaiten velai ani kapo mamakus
alava. [34] Na kala sui ta, "Mita amatung ia e
voi?" Na kila antok ta, "Volava, me na kula
arai." [35] Na Iesu kala tangis. [36] Asukang a ri
Iudaia kilapo angtokai ta, "Arai, kapo buk
alava luai nang ania." [37] Sikei mang matan
iria kipo sui ta, "Au igenen ke kana parik
katapa vil ato na ba ang? Kapo sa na parik
katapa kun buk vil ato ani igenen ke?"

Tapasuk pok si Lasaro

[38] Iesu kala anguan pat ania na vinga
maiten, na kala paliu taun a mopong. Mo-
pong ke nang katapo matung singina kapo
vakil na kita atung bat a matana ta vuk iat
lava. [39] Na kala antok iria ta, "Ul suai ani
iat ang." Na Marta, tauna i igenen vo mat
ang, kala antok ta, "Volava, katala matung
nang a puat a taun nei mopong na si taun
ke kalapo atogon a sain vok." [40] Na Iesu
kala antok ia ta, "Sa nang, parik natapa
antok ua ta man kupo lomlomon ku arai
ani maumausan si God?" [41] Au kila luk suai
ani iat ang, na Iesu kala tarak alak na kala
antok ta, "Mamai, napo posong ro using
kutala longong iau. [42] Napo nas ta kupo
uli longong anig, sikei napo posong ia ani
petau ke kana kipo angtung si oring ke,
asi kari lomlomon ta numai kuta asok iau."
[43] E mung i kana la mengen tapai, na kala
songosongo alava ta, "Lasaro, ku soung."
[44] Na igenen vopo mat ke kamela soung. Kita
volo ia ta keve vuk vakup na ngono kungana
ve ngono kakina kapo kit, na mang vakup
kapo pakut a nona. Na Iesu kala antok iria
ta, "Mi ulak suai ani keve vakup i mopong
ang asi kana kalakala."

Lomlomonai asi raung ani Iesu
(Mt 26:1-5; Mk 14:1-2; Lk 22:1-2)

[45] Asukang a si taun ang, amiang i keve
Iudaia vap me serei ang si Maria, taun kila
arai ani sa kata abis ia, na kila lomlomon
tatana. [46] Sikei mang matan iria kila pasal
taun ri Parisaio na kianla antok iria ta sa na
Iesu kata abis ia. [47] Au na keve ainoinoai si ri
katakai i sula ve ri Parisaio kila songo aku-
vul kari kuvkuvulan lava i saupai, na kilapo
angmemengenai asukang ke, "Tara abis sa

akorong kana? Using a igenen ke kana
kalapo abis a keve akanangai miang. [48] Man
nganing tara atolongon palau ia asukang
ke, ri vap aongos kila lomlomon tatana.
Na ri Rome ki serei na kime pakang ira ta
kara rina na ki galang kara matan vap."
[49] Sikei mang sikei a igenen iria, kana asan
ta Kaiapas, voiang katapo ainoai i katakai i
sula si matas ang, kala antok iria ta, "Mipo
kovek luai i nas. [50] Using kapo ro ta sikei
a igenen ka mat, na matan vap ke ki ago
ta tagalangan." [51] Parik katapa mengen ta
mengen ke si kakana ta nas, sikei asukang ta
ainoai i katakai i sula si matas ang, asukang
a ka mengen i kus amalangas ta Iesu ka mat
ani matan vap ke ri Iudaia. [52] Na parik ta
aniria papalik, sikei asi kana songo akuvul
pok ani inatus si God, vap lapo loi pulakai
ang asi kari me sikei palau pok. [53] Na le si
taun ang aliu, kilapo lomlomonai kuvul asi
raung ania.

[54] Asukang a Iesu parik kalapa anguan
pasal an e mataria i ri Iudaia, sikei kala pasal
akipai ane si mang rina e ngere ring varasai
palau ang kipo kin ia ta Eparaim na kanlapo
ago e iang ve kana keve nat i akalit.

[55] Au na matan angan i liuluai kalapo
angasungai. Vap miang kilapo papalak le
si kari keve rina lik ane Ierusalem asi an
vil adaus aniria aino le ni matan angan
ang, angkokoai val kari sausaupai. [56] Na
kipo gulegule na Iesu, na si taun ang
kipo angtung nei rina i atailai kian lapo
angsusuiai ta, "Kupo lomon ia ta sa? Ige-
nen ke nganing parik kalapa serei si matan
angan ke, ingko?" [57] Sikei, lenginang a keve
ainoinoai si ri katakai i sula ve ri Pari-
saio kitala ali mengen amalangas ta man
a mangsikei kapo nas ta Iesu e voi, kapo
mamaiten ta ka mengen amalangas iria, ani
kian kong akit ia.

12

Atiuai ani Iesu e Betania
(Mt 26:6-13; Mk 14:3-9)

[1] Limalesikei a taun aino le ani matan
angan i liuluai, Iesu kanla serei e Betania si
ring ang a Lasaro kapo ago singina, voiang
a Iesu kata tak ataduk pok ia pelek a mat. [2] E
iang, matan pok i angruduai ve Iesu kianla
teng ia. Marta katapo usausa na matan pok,
na Lasaro katapo mang sikei i vap po sinong
ve nia si angan. [3] Au Maria kala luk le na
mang sikei a ese laman sain roron luai, na
katapo samui lava luai kapa, na kala tiuai
ania e kakina i Iesu na kalapo sosong ia
ta ung i patuna. Na neina i lu ang kalapo
sain roron palau ta sain ina i laman ang.
[4] Sikei Iudas Iskariot, mang sikei i kana keve
nat i akalit, vo alis suai ang lak ta Iesu
taun a puka, kala antok ta, [5] "Marai sa na
laman sain ke parik kitapa atos tatana, na
ki samui ia ta 300 na kang na tara alis a
vap logo tatana?" [6] Parik katapa mengen
ta mengen ke using katapo lomlomon ta ri
vap logo, parik. Sikei using katapo igenen
tainau, using katapo aiveven kapkap na
katapo nas ani tainau ania. [7] Na Iesu kala
ngenget asukang ke, "Atalipai ania, using
kapo asukang nang ta katapo angarimai ani
laman ke ani taun i kepai anig. [8] Ri vap logo,
mi uli ago lak ve ria, sikei nau parik napa uli
ago ve nami."

Lomlomonai asi raung ani Lasaro

[9] Na petau lava i ri Iudaia kila longong ta
nia e iang na kimela serei. Parik ta si me
arai papa ani Iesu, parik, si me arai kapa
ani Lasaro voiang kata tak atadut ia pelek
a mat. [10] Asukang a keve ainoinoai si ri
katakai i sula ve ri Parisaio kilapo angpiling
asi raung kapa ani Lasaro. [11] Using le si
akuskus ina ri Iudaia miang kita lapo buk
auai ve Iesu, na kipo atu lomlomon singina.

Iesu kata palak val tulava ane Ierusalem
(Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Lk 19:28-40)

[12] Si taun using ina, kuvkuvulan lava me
serei si matan angan ang, kila longong ta
Iesu kapo palak ane Ierusalem, [13] na kianla
lukluk pan i otongo na kila pasal sian ruduai
ania. Kipo songosongo alava ta, "Alatun!
Posong ro ane si vo mela serei ke ta asan
i Volava! Posong ro ane si tulava i Israel!"
[14] Na Iesu kala arai ani mang sikei a dongki
tanginang na kala gon kuluna asukang val
kita salik ia ta, [15] Mi ago ta leng an, ri vap
i Sion. Arai, kami tulava kapo pakasang,
kapo gon kuli dongki tanginang. [16] Keve
bil ke kana keve nat i akalit parik kitapa
malangas ia si ainoai i taun. Sikei e mung, si
taun ang Iesu katala palak ane si kana sinsi-
nong miminaungan, na kila kinle ta keve
bil ke kitala abis ia singina, katapo siang
nei mengen i salik aino. [17] Au petau lava po
ago ang ve nia, kian lapo angakusai pulakai
ta kana songo asoung ani Lasaro pelek a

mopong, na ka tak atadut pok ia. [18] Asukang
a vap miang kila pasal asi an ruduai ania
si taun ang using kita longong ta kata lapo
abis a akanangai ang. [19] Asukang a ri Pari-
saio kilapo angmemengenai angpokpokai
ta, "Arai, taralapo kovek luai i ring asi kara
liu. Arai ta ri vap i kuli rina aongos kilapo
using ia."

Mang keve Elas kitapo buk serei si Iesu

[20] Na katapo atogon a mang keve Elas
kita auai palak kuvul asi kari an ago si
matan angan ang. [21] Kianla serei si Pilipo
ta mang sikei a vubuk. Pilipo katapo ige-
nen i Betsaida le Galilaia. Au, kila serei
singina na kila antok ia ta, "Kamem igenen
lava, namempo buk arai ani Iesu." [22] Pilipo
kala pasal na kanla antok a Andereas, na
kilonganla antok a Iesu. [23] Na Iesu kala
ngenget irilong asukang ke, "Kala serei a
taun ani igenen i pukun ka palak taun kana
sinsinong miminaungan. [24] Napo antok atu-
tuman luai animi ta, man a katui i kon
parik kapa uak nei vunep na parik kapa
mat, ka sinong asukang val sikei palau a
katui akorong. Sikei, man ka mat, kala
asereiai ani katui miang luai. [25] Ninia kapo
buk aiveven aroron ani kana to ka amun ia.
Sikei nia kapo mirik ani kana to si kuli rina
ke, ka atogon ia tung si to asikei. [26] Man a
sikei kapo abis anig, ka uli using anig, na
si ring ang naka ago singina, kag asosokai
kapa ka kun ago e iang. Au na si kapo abis
anig, mamai ka kinle ia.

Ki atakuk lakat a igenen i pukun

[27] Kana kalapo maiten a vingag, sikei,
naka mengen ta sa? Mamai, ku asapang
iau pelek a vuk taun ke? Parik, using kapo
tukulai ina palau ani name ruduai a vuk
taun ke. [28] Mamai, amaus kam asan." Au na
kalinga kala serei le metekuku ta, "Natala
amaus ia lenginang na naka anguan amaus
lak ania." [29] Asukang a petau po ago ang e
iang, kilapo antok ta kapo angang, na mang
matan kipo antok ta angelo kapo mengen
ve nia. [30] Sikei Iesu kala antok iria ta,
"Kalinga ke kata serei, parik ta asi pakangai
anig, sikei animi. [31] Taun i saupai ani kuli
rina ke kalapo serei, na ki lu suai ani tulava
i kuli rina ke. [32] Sikei nau, taun kila atakuk
alakat iau, naka tak asung a ri vap aongos
ane singig." [33] Katapo mengen asukang
nang, asi kana mengen amalangas ta kana
mat ka saka serei an. [34] Asukang a petau
ang kila sui ia ta, "Le si salsalik i sausaupai
aino, namemtala luk ta igenen i akanangai
ka ago asikei, sikei kupo saka mengen an
kana ta igenen i pukun ki atakuk alakat
ia? Si kana na igenen i pukun?" [35] Na Iesu
kala ngenget iria ta, "Oring lik palau na
malangas ke kala pasal pelek imi. Paskak
si taun ke mipo atogon a malangas lak, vei
vong kala pakut imi. Ninia kapo pasal nei
vong, parik kapa nas a ring ang kapo pasal
ane singina. [36] Malangas ke kana kapo ago
lak ve nami, mi kelai ani kami lomlomon
singina, ani mi serei a inatus i malangas."

Kari tav lomlomon ri Iudaia

Iesu kala mengen tapai aniria ta keve
bil ke, na kala pasal, kanla mun aniria.
[37] Kantanem a Iesu katala abis a keve
akanangai miang e mataria, parik lak kitapa
lomlomon tatana. [38] Kana, kapo serei asi
vil apunuk ani mengen si Esias katakai i
kus amalangas, Volava, si katala lomlomon
ta kamem mengen? Si katala tun kinle
na kitmat si Volava? [39] Kana vang tukulai
ina na parik kipa lomlomon, using kapo
asukang palau val Esias kata salik kapa ta,
[40] Katala vil amataba iria, na ka vil akit a
pakangat iria, asi kari ago ta arai kinle an ta
mataria, na ki ago ta nanasai an ta pakangat
iria, vei ki lomon pokai, na nala vil ato
iria. [41] Esias kata mengen ta mengen ke
using kata arai ani maumausan i Iesu, na
ka mengen tatana. [42] Sikei lak, amiang i ri
vap nei liuan i ri ainoinoai kilapo lomlomon
tatana, sikei parik kitapa asereiai nia e ring
malangas, using kipo leng ani ri Parisaio,
vei nganing kila kirikai suai aniria pelek
kari tutukuvul. [43] Using kitapo buk alava na
alatun le si ri vap na parik ta alatun le si
God.

Mengen si Iesu ka saupai ani igenen

[44] Na Iesu kala songosongo alava ta, "Nia
kapo lomlomon tatag, parik kapo lom-
lomon serei singig papa, sikei si vo asok
ang anig. [45] Taun kapo tun iau, e iang kapo
arai ani vo asok ang anig. [46] Nata serei
asukang ta malangas ani kuli rina, na ninia
kapo lomlomon tatag, parik kapa angkoai
si ka uli ago nei vong. [47] Na man a sikei
kapo longong kag keve mengen, na parik
kapa using ia, parik napa buk posong saupai
ania, using parik natapa serei si kag me

saupai ani kuli rina, sikei asi me vil ato
ania. 48 Ninia kapo misag anig, na parik kapa
ainak ani kag mengen, kapo togon a mang
sikei ka saupai ania. Kana na mengen ke
natala mengen tatana, nia ka saupai ania
e mung si akamusai i taun. 49 Using parik
natapa mengen using kag vubuk akorong,
sikei a mamai vo asok ke anig, ninia kata an-
tok iau ta keve mengen asi kag mengen, na
naka saka mengen an kapa tatana. 50 Napo
nas ta kana keve asok tapai kapo asereiai
ani to asikei, asukang na mengen ke napo
asoung ia, napo mengen palau asukang val
mamai kata asok iau."

13

Iesu kata galui a kakiria i kana keve nat i akalit

1 Aino lik palau le ani matan angan i
liuluai, Iesu kata lapo nas ta kana taun
kalapo serei, asi kana papelek pok ani kuli
rina ke ane si tamana. Katapo buk alava
luai ani kana vap kuli rina, asukang vang
kata akalit iria ta kirol i kana vinga ro.
2 Nei liuan i matan angan tenei ngelik, vo
petau ang anira lenginang katala akenai
ani Iudas Iskariot, nat ang si Simon, asi
kana alis suai ani Iesu taun a puka. 3 Iesu
katapo nas ta tamana katala alis a keve bil
aongos e kungana, na kapa, kata serei le
si God na ka papok ane si God. 4 Asukang
na kala tapasuk le sipo angan ang, kala
luk suai ani kana maus na kala ngenge na
vakup ipo sosong. 5 E mung ina, kala lingai
laman dong a gapai, na kalapo tutapong
galui ani kakiria i kana keve nat i akalit, na
kapo sosong iria ta vakup ipo sosong ang
katapo ngenge ia. 6 Na kanla serei si Simon
Petero, sikei kala sui ia ta, "Volava, ku galui
nang a kakig?" 7 Na Iesu kala ngenget ia
asukang ke, "Sa napo abis ia kana, parik
kupa angkoai si malangas ania kana, sikei
e mung lak kula malangas ia." 8 Na Petero
kala antok ia ta, "Ku ago luai ta galui ani
kakig." Na Iesu kala ngenget ia asukang
ke, "Man parik napa galui a kakim, parik
luai kupa angtogon ve nau." 9 Na Simon
Petero kala antok ia ta, "Volava, parik ta
kakig papalik, kungag ve patug kapa." 10 Na
Iesu kala antok ta, "Ninia katala asising, ka
galui palau a kakina. Pukun aongos ina
kapo tanginang. Milapo tanginang, sikei
parik ta nami aongos." 11 Using katapo nas
ta si nganlak ka alis suai ania taun a puka,
asukang a kapo mengen ta parik ta riria
aongos kipa tanginang.

12 E mung i kana la galui aongos ani
kakiria, kala alak pok kana maus na kanla
sinong pok ve ria, na kala sui iria ta, "Mipo
nas kana ta sa nata abis ia singimi? 13 Mipo
songo iau ta katakai i akalit na Volava, na
mipo atutuman using nau napo asukang.
14 Au io, using nau a Volava, na katakai i
akalit, natala galui a kakimi, nami kapa, mi
kun galui angpokpokai ani kakimi. 15 Using
natala akalit imi ta atoktokngai ke, ani
nami kapa mi kun abis ania val natala
abis ia singimi. 16 Napo antok atutuman
luai animi, asosokai parik kapa tavirimok
ani kana ainoinoai, na igenen luk mengen
parik kapa tavirimok ani igenen ang kata
asok ia. 17 Man milapo nas a bil ke, tauia
kakami si man mi abis ia. 18 Parik kana napa
mengen tatami aongos. Nau napo nas a
vap ang natala pilak iria, sikei ani mengen
ang nei salsalik asi kana serei atutuman ta,
Nia kata angan kag saui, katala lomlomonai
musik asi vil arikek anig. 19 Napo antok
animi aino ani ka serei, using si man kala
serei mila lomlomon ta nau palau kana.
20 Napo antok atutuman luai animi ta nia
kapo ainak ani iuang nata asok ia, kapo
ainak anig. Na nia kapo ainak anig, nang
kapo ainak ani vo asok ang anig."

Mangsikei ka alis suai ania
(Mt 26:20-25; Mk 14:17-21; Lk 22:21-23)

21 E mung i Iesu kala mengen tapai
asukang ke, kala makus alava luai, na kala
antok amalangas iria ta, "Napo antok atu-
tuman luai animi ta mangsikei imi lak ka
alis suai anig taun a saupai." 22 Na kana
keve nat i akalit kilapo angtun, asi nas ta
si akorong vang kana kapo mengen tatana.
23 Mangsikei iria, voiang Iesu katapo buk
alava ia, katapo sinong ngerena. 24 Na
Simon Petero kala ananas ia asi kana sui
ani Iesu ta si akorong nang kapo mengen
tatana. 25 Au kala sinong atava i Iesu na
kala sui ia ta, "Volava, si nang?" 26 Na Iesu
kala ngenget ia asukang ke, "Iuang naka
abui dong ia ta men pok." Na kala luk a
men pok ang na kala abui dong a Iudas
Iskariot nat ang si Simon tatana. 27 E mung
palau i kana la luk ania, Satan kala palak
singina. Asukang a Iesu kala antok ia ta,

"Sa kupo buk abis ania, ku abis sumasuma
ia." [28] Sikei ria aongos, vap po angan kuvul
ang ve nia, parik kipa nas a tukulai ina i
kana mengen ania asukang, [29] using mang
matan iria kitapo sekpat ta Iesu kapo asok
ia si an samui ani keve bil ani matan angan
ang, vo si an ali pok ani ri vap logo, using
Iudas katapo aiveven kapkap. [30] E mung i
kana la luk le ani men pok ang, kala soung.
Na kalapo tenei vong.

Asok tapai tanginang

[31] Si taun ang katala soung, na Iesu kala
antok ta, "Kana vang a igenen i pukun
kalapo mang miminaungan, using a God
kalapo mang singina. [32] Na using a God
kalapo mang si kana nat, kana nat kapa ka
kun amangai ania kapa, na God ka asereiai
ania sumasuma palau. [33] Kag inatus, naka
ago ve nami na mang vuk taun lik palau.
Mi gule iau, sikei, asukang val natala antok
ri Iudaia, na kana napo kun antok kapa
animi, ta ring ke naka pasal ane singina,
parik mipa angkoai si using anig singina.
[34] Asok tapai tanginang kana napo amatung
ia animi. Mi vinga ro taun imi angpokpokai.
Using natala vinga ro taun imi, nami kapa
mi kun vinga ro taun imi angpokpokai.
[35] Si oring ke ta man mi vinga ro taun imi
angpokpokai, ri vap aongos ki nas ta mipo
kag keve nat i akalit."

Petero ka agel suai ani Iesu
(Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Lk 22:31-34)

[36] Na Simon Petero kala sui ia ta, "Volava,
ku ane voi?" Na Iesu kala ngenget ia ta,
"Ring ke naka pasal ane singina, parik kupa
angkoai si pasal ve nau ane singina kana,
sikei ku using iau e mung lak." [37] Na Petero
kala mengen ta, "Volava, marai sa na parik
napa angkoai si using anim kana? Naka
amun kag to asi pakangai anim." [38] Na Iesu
kala sui ia ta, "Kupo angkoai nang si amun
ani kam to anig? Napo antok atutuman luai
anim ta aino ani pura ka tirtiriku, ku agel
suai amatan potol anig.

14

Iesu nia na selen ane si tamana

[1] Mi ago ta lomlomonai pisu an, mi lom-
lomon ta God, na mi lomlomon kapa tatag.
[2] Kapo duk i ring si an ago nei lu si mamai.
Man parik katapa asukang, nala antok imi.
Naka pasal, nakan itoiton ring animi. [3] Na
man nala pasal na nanla itoiton a ring
animi, naka serei pok na name songo imi
ane singig, ani nau kuvul ve nami, taran ago
si kag rina. [4] Mipo nas a ring ang naka pasal
ane singina." [5] Na Tomas kala antok ia ta,
"Volava, parik namempa nas a ring ang ku
ane singina. Asukang a namem saka nas
an ani selen ang?" [6] Na Iesu kala ngenget
asukang ke, "Nau a selen, nau a tutuman,
na nau a to. Kapo kovek ta mang sikei kan
serei si mamai, sikei singig papalik. [7] Man
mitala nas iau, milapo kun angkoai kapa
si nas ani mamai. Na kana milapo nas ia,
na mitala arai kapa ania." [8] Na Pilipo kala
antok ia ta, "Volava, akalit imem ta tamam,
nang palau namempo buk ia." [9] Na Iesu
kala antok ia ta, "Pua, natala ago na taun
vunga ve nami, sikei parik lak kupa nas iau,
ingko Pilipo? Ninia katala arai anig, katala
arai ani mamai. Kupo saka angkoai an si
antok ta, 'Akalit imem ta tamam.'? [10] Parik
kupa lomlomon ta nau napo ago si mamai,
na mamai kapo ago singig? Keve mengen
ke napo mengen imi tatana, parik napa
mengen si kakag ta roron akorong, sikei
mamai vopo ago ke singig kapo teng kana
abis. [11] Kapo ro mi lomlomon ta mengen ke
ta nau napo ago si mamai na mamai kapo
ago singig. Vo man parik, mi lomlomon
tatag le si keve abis i vilvil ataping. [12] Napo
antok atutuman luai animi, man a si kapo
lomlomon tatag, keve abis ke napo abis ia,
ninia kapa ka kun abis aniria, na ka abis
alaba luai, using nala pasal ane si mamai.
[13] Na saka nem an mipo sokotuk ia si asan
ig, naka vil apunuk ia, ani ki sunguk alakat a
asan i mamai si kana nat. [14] Man mi sokotuk
a saka keve bil aongos an si asan ig, naka vil
apunuk ia.

Palapalatung ani Malanganto ka serei

[15] Man mipo vubuk using iau, mi usiusing
aongos kag keve asok tapai. [16] Na naka
sokotuk a mamai, na nia ka alis imi ta
mang katakai i papakangai, ani kame ago
asikei ve nami. [17] Ninia na Malanganto i
Atutuman, voiang a vap i kuli rina ke, parik
kipa angkoai si ainak ania, using parik kipa
arai ania na parik kapa kipa nas ia. Sikei
nami mipo nas ia using kapo ago singimi,
na ka uli ago lak nei vingami. [18] Io, using
parik napa angkoai si atalipai palau animi,
val inatus mailik, parik. Sikei naka serei
pok. [19] Oring lik palau, ri vap i kuli rina ke

parik kipa anguan arai an anig, sikei nami
mi arai anig. Nau napo to, na asukang
nami kapa mi kun to. 20 Si taun ang, mila
angkoai si kinle ta nau napo ago si mamai,
na nami mipo ago singig, na nau singimi.
21 Man a si katala nas kag keve asok tapai, na
kapo usiusing iria, nia vanang kapo akalit
ta kana buk anig. Na man a si kapo buk
iau, mamai ka kun buk ania, na nau kapa
na kun buk ania, na naka asereiai anig
singina." 22 Na Iudas, parik ta Iskariot, kala
sui ia ta, "Volava, sa tukulai ina na kupo
buk asereiai anim singimem, na parik ta
si ri vap i kuli rina ke?" 23 Na Iesu kala
ngenget ia ta, "Man a si kapo buk iau, ka
uli abis using ani kag keve akalkalit. Mamai
ka buk ia, na namemlong serei singina, na
namemlongme ago ve nia. 24 Man a si parik
kapa buk iau, parik kapa angkoai si abis
using ani kag keve akalkalit. Keve mengen
ke kana mipo longong ia, parik ta kakag,
sikei ke mamai vo asok ang anig.
25 Keve bil ke napo mengen imi tatana si
taun napo ago lak ve nami. 26 Sikei a katakai
i papakangai, nang a Malanganto Gogoai,
voiang a mamai ka alis ia si asan ig, nia
vanang ka akalit imi ta keve bil aongos, na
ka uli alomon pok animi ta keve mengen
voiang natala mengen imi tatana. 27 Napo
alis imi ta luai. Na luai ke kapo kakag
ta luai, parik ta luai val kuli rina ke kapo
alis tatana. Mi ago ta lomlomonai pisu an,
na mi ago ta leng an. 28 Mitala longong
kag mengen animi ta naka pasal na name
serei pok singimi. Man mipo buk iau, mila
maramarak si kag pasal ane si mamai, using
mamai kapo tavirimok anig. 29 Kana napo
antok imi aino ani bil ang ka serei, ani man
kala serei mila lomlomon. 30 Parik napa
anguan mengen avunga an ve nami, using
a ainoinoai i kuli rina ke kalapo serei. Kapo
kovek i abis singig, 31 sikei, ani kuli rina ke
ka nas ta nata buk a mamai, using napo
abis akorong kana abis a mamai voiang kata
asok iau si abis ania. Mi tapasuk na tara
pasal.

15

Iesu nia na vaen tutuman

1 Nau napo vaen atutuman, na mamai
nia kapo igenen itoiton matang. 2 Saka
keve ngakan ig parik kipa uai, kapo tanga
suai aniria, na saka keve ngakan kipo uai,
kapo itoiton aro iria asi kari uai amiang
luai. 3 Nami lenginang milapo tanginang,
using le si keve mengen ang natala mengen
imi tatana. 4 Mi ago singig, na nau naka
ago singimi. Ngakan parik kapa angkoai si
uai, man parik kapa ago akit si ei, asukang
palau, man parik mipa ago singig, parik
mipa angkoai si uai. 5 Nau a vaen, nami na
keve ngakan. Man a si kapo ago singig, na
nau singina, ka uai ani uai miang luai. Man
mi ago akipai ig, parik luai mipa angkoai si
bil korong ta bil. 6 Man a si parik kapa ago
singig, kalapo asukang val ngakan kitala
asuai akipai ania na kanla moso. Ki lukluk
akuvul iria na kianla asuai niria nei kut
na kianla ni. 7 Man mi ago singig na kag
keve mengen ka ago singimi, mi aikut a
saka bil an mipo buk ia, na mi atogon ia.
8 Si laulauan ke, mi sunguk alakat a asan i
mamai, man mipo uai ani uai miang. Na e
iang milapo akalit amalangas luai ta mipo
kag keve nat i akalit. 9 Asukang palau val
mamai kapo buk iau, nau kapa napo kun
buk animi. Mi ago akit si kag vubuk. 10 Na
man mipo teng akit kag keve asok tapai,
mi ago akit si kag vubuk, asukang palau
val natala teng akit kana keve asok tapai a
mamai, na napo ago si kana vubuk.
11 Keve bil ke nata mengen imi tatana ani
mi atogon kag uruk, na ani kami uruk kapa
ka duk luai. 12 Kana kag asok tapai. Mi
vinga ro taun imi angpokpokai, asukang val
nau napo vinga ro taun imi. 13 Kapo kovek i
mang lau i vinga ro kapo laba ani oring ke,
ta sikei ka alis suai ani kana to ani tungana.
14 Nami na keve tungag man mi abis a sa
napo asok imi tatana. 15 Na parik nalapa
anguan posong an animi ta keve asosokai,
using a asosokai parik kapa nas a sa na kana
ainoinoai kapo abis ia. Sikei naka songo
imi ta keve tungag, using a keve bil aongos
natala longong ia si mamai, natala kun atai
amalangas kapa animi tatana. 16 Nami parik
mitapa songo iau, sikei nau nata songo imi,
asi kami pasal na mian uai ani uai ang ka
tokos. Na e iang mamai ka alis imi ta sa
keve bil aongos an mi sokotuk ia si asan ig.
17 Kana kag asok tapai ta mi vinga ro taun
imi angpokpokai.

Kuli rina ka mirik animi

18 Man a kuli rina ke ka mirik animi, mila
nas ta kata kun mirik aino nang anig. 19 Man

mipo vap i kuli rina, kuli rina ke kala buk
imi val kakana ta pat vap. Sikei nata pilak
suai animi akipai ani kuli rina, asukang
a kuli rina kapo mirik animi. [20] Mi lom-
lomonai ani keve mengen ang nata mengen
imi tatana ta, 'Asosokai parik kapa tavir-
imok ani kana ainoinoai.' Man kita vil akui
iau ki kun vil akui kapa animi, na man kita
teng akit kag keve akalkalit ki kun teng akit
kapa ani kakami. [21] Sikei keve bil ke ki abis ia
singimi using a asan ig, using parik kipa nas
a vo asok ang anig. [22] Man parik natapa serei
na namela mengen iria, parik kilapa sunguk
a mamaiten i lau rikek. Sikei kana kilapo
kovek i ring asi mun ta kari keve lau rikek.
[23] Si kapo mirik anig, kapo mirik ani mamai.
[24] Man parik natapa abis a keve avibisan ang
nei liuan iria voiang katapo kovek i mang
sikei kata abis ia, parik kilapa sunguk a
mamaiten i lau rikek. Sikei kana, kitala arai
ani keve abis i vilvil ataping na kila mirik
anig ve mamai kapa. [25] Sikei sukana ani
keve mengen i nei kana sausaupai ka serei
atutuman, voiang kita salik aino ia ta, Kita
mirik palau anig, kovek i tukulai ina.

[26] Man a katakai i papakangai kamela
serei, voiang naka asok ia taun imi le si
mamai, nia kapo Malanganto i atutuman,
na kapo pasal le si mamai, kame akus atu-
tuman tatag. [27] Nami kapa mi uli mengen
amalangas atutuman tatag using mitala
ago ve nau le si tutapongai.

16

[1] Keve bil ke natala mengen imi tatana,
asi kami ago ta uak an pelek ani lomlomon.
[2] Ki kirikai suai animi pelek kari tutukuvul
i nei rina i atailai. Na taun ka serei ani
ria kipo raung imi, ki sekpat ta kipo abis
ani God. [3] Keve bil ke ki abis iria, using
parik lak kipa nas a mamai vo nau. [4] Natala
mengen imi tatana ani man kari vuk taun
kala serei, mila lomlomonai ani sa nata
antok imi tatana.

Kana abis a Malanganto

Aino parik natapa antok imi ta keve bil ke
using natapo ago lak ve nami. [5] Sikei kana
vang, nalapo pasal ane si vo asok ang anig,
na katapo kovek i mang sikei imi kata sui
iau ta, 'Ku ane voi?' [6] Io, using natala men-
gen imi ta keve bil ke, mamakus kala sip a
pakangat imi. [7] Sikei napo antok atutuman
luai animi ta naka pasal ani kami roron.
Man parik napa pasal, katakai i papakangai
parik kapa angkokoai si serei singimi. Sikei
man nala pasal, nakan asok ia ane singimi.
[8] Na nia man ka serei, kame amalangasai ani
kuli rina ta mamaiten i kana lau rikek, na
kana lau korong, na sausaupai kapa. [9] Kari
lau rikek, using parik kipa lomlomon tatag.
[10] Ani lau korong, using nala pasal ane si
mamai na parik milapa anguan arai an anig.
[11] Ani sausaupai, using a ainoinoai i kuli rina
ke kalapo sunguk a mamaiten i kana rikek.

[12] Napo atogon lak a bil miang asi atai
animi, na kapo laba animi si luk ania kana.
[13] Sikei, man a Malanganto i atutuman ka
serei, kame aselenai animi taun a keve
mengen tutuman aongos. Parik kapa men-
gen si kakana ta roron akorong, sikei ka
mengen papalik le si sa kata longong ia, na
ka amalangasai animi ta keve bil ka serei
lak. [14] Ka amaus iau using ka luk le singig,
na ka amalangasai animi tatana. [15] Keve bil
aongos a mamai kapo tauk ina, kapo kakag.
Asukang a napo antok ta ka luk le singig na
ka amalangasai animi tatana.

Kana kami taun asi mamakus, sikei mi uruk lak

[16] Oring lik palau na parik mipa anguan
arai an anig. Sikei, e mung lik palau na mila
arai pok anig." [17] Na mang matan i kana
keve nat i akalit kilapo sui angpokpokai
aniria ta, "Nei akorong kana vang a supsu-
pai i mengen ke, 'Oring lik palau na parik
mipa anguan arai an anig. Sikei, e mung
lik palau na mila arai pok anig, na oring
lik naka pasal ane si mamai?' " [18] Na kilapo
sugul ta, "Kapo mengen akorong ta sa kana,
'Oring lik palau'? Parik tarapa nas a sa
kapo mengen tatana." [19] Iesu kala nas ta
kilapo buk sui ania, na kala sui iria ta, "Au
sa, mipo sui angpokpokai animi ta nei a
supsupai i kag mengen ang animi ta, 'Oring
lik palau na parik mipa anguan arai an anig.
Sikei, e mung lik palau na mila arai pok
anig.'? [20] Napo antok atutuman luai animi
ta mi tangis alava luai velai ani mamakus
lava, sikei a kuli rina ka uruk. Mi mamakus
sikei kami mamakus ka ulpokai ane si uruk.
[21] Aina man ka ingus, ka kui alava luai, using
kana taun katala serei. Sikei man kala
ingus tapai, kala lomon taun aongos a kui
ang, sikei kalapo uruk using katala ingus
asoung a popo lik ane kuli rina ke. [22] Ka
asukang palau singimi. Kana kami taun asi

mamakus, sikei naka arai pok lak animi na
pakangat imi ka uruk, na ka kovek ta sikei
ka luk pakang imi ta uruk ang kapo kakami.
23 Na si taun ang parik mipa anguan sui
tapusai an anig. Napo antok atutuman luai
animi ta mamai ka lis imi ta sa mi sokotuk
ia si asan ig. 24 Akasang le tung kana, parik
lak mitapa sokotuk ta ring bil si asan ig.
Mi sokotuk na mi luk, ani kami uruk ka
tapunuk luai.

Natala dual suai ani kitmat i kuli rina

25 Keve bil ke napo mengen imi tatana
si kankanuai i mengen, sikei taun ka serei
na parik napa anguan mengen an animi
si kankanuai i mengen, sikei naka mengen
akorong luai animi ta mamai. 26 Si taun
ang mila sokotuk si asan ig. Parik napa
mengen ta naka sokotuk a mamai animi.
27 Using a mamai kapo buk imi, using mipo
buk iau, na mitala atung kami lomlomon
singig ta nau nata pasal le si God. 28 Nata
pasal le si mamai, na namela serei kuli rina
ke. Na kana, naka papelek pok a kuli rina
ane si mamai." 29 Na kana keve nat i akalit
kila antok ta, "Kana vang kulapo mengen
atapalas aro, na parik kupa anguan mengen
an si kankanuai i mengen. 30 Au kana vang
namemlapo nas ta kupo nas aongos a keve
bil, na parik kupa inongos taun a mangsikei
si sui anim ta sa. Le iang namemlapo
lomlomon ta kuta serei le si God." 31 Na Iesu
kala sui iria ta, "Sa, milapo lomlomon vang?
32 Sikei, taun ka serei, na lenginang kalapo
serei, ani ki lu imi na mi angtaliungai ane
si kami keve rina siksikei. Na nau nala ago
papalik. Sikei parik lak napa ago papalik,
using a mamai kapo ago ve nau. 33 Keve
mengen ke natala mengen imi tatana, ani
mi atogon a luai singig. E kuli rina ke mi
ago si vilvil akui. Sikei mi uruk, using natala
dual suai ani kitmat i kuli rina."

17

Sokotuk si Iesu

1 E mung i Iesu kala mengen tapai ta keve
mengen ke, kala tarak alak ane metekuku
na kala antok, "Mamai, taun ke kala serei.
Amaus kam nat, ani kam nat ka kun amaus
anim. 2 Using kutala alis iau ta roron asi
saupai ani mamain ta vap asip, asukang
ani vap ang kutala alis iau tataria, ka alis
iria ta to asikei. 3 Na to asikei ke, kapo
asukang ke. Ki nas ua, numai a sikei a God
tutuman, na Iesu Karisto voiang kuta asok
ia. 4 Natala amaus ua kuli rina using natala
akamusai ani abis ang kuta alis iau si kag
abis ania. 5 Asukang a kana vang, mamai,
amaus iau e matam ta maumausan ang aino
natapo atogon ia ve numai si taun a kuli
rina katapo kovek lak.

6 Natala asereiai ani asan im singiria kuta
alis iau tataria e kuli rina ke. Kitapo kakam,
na kuta alis iau tataria, na kitala usiusing
aro kam keve mengen. 7 Kana vang kilapo
nas ta keve bil aongos kuta alis iau tatana
kata serei le singim. 8 Using a keve bil ang
kuta alis iau tatana, natala alis iria tatana
na kila luk ia. Kana vang kilapo malangas
atutuman luai ta nata serei le singim, na
kilapo lomlomon ta numai kuta asok iau.
9 Napo sokotuk aniria. Parik napa sokotuk
ani kuli rina, sikei aniria kutala sunglis
iria singig, using kipo kakam. 10 Keve vap
aongos ang kakag, kipo kakam, na keve
vap aongos ang kakam, kipo kakag. Na le
singiria natala luk a urmaus. 11 Parik napa
anguan ago an e kuli rina, sikei ria ki ago e
kuli rina, na nau name ane singim. Mamai
gogoai, aiveven iria ta kitmat i asan im,
asan ang kuta alis iau tatana ani ki sikei
palau asukang val tarung, tarungpo sikei
palau. 12 Si taun ang natapo ago ve ria, nata
aiveven iria na nata teng asapang iria ta
asan ang kuta alis iau tatana. Kapo kovek
i mang sikei iria kata mun, sikei papalik,
nang nia vopo ago ke si sausaupai asi mat
ang, asi kana atutuman ani salsalik aino.
13 Kana naka ane singim, sikei napo mengen
ta keve mengen ke si taun napo ago lak e ke
kuli rina, ani ki atogon kag uruk, na ka duk
luai singiria. 14 Natala alis iria ta kam keve
mengen, na kuli rina ke katala mirik aniria,
using ria parik le kuli rina, asukang palau
kapa val nau parik le kuli rina. 15 Parik napa
sokotuk ua asi kam luk suai aniria pelek
a kuli rina, sikei asi kam aiveven aniria
vei igenen rikek. 16 Ria parik le kuli rina,
asukang palau val nau parik le kuli rina ke.
17 Vil agogoai niria ta kam tutuman, using
kam mengen kapo tutuman. 18 Asukang val
kutala asok iau ane kuli rina, natala kun
asok aniria asi kari ago kuli rina. 19 Na ani
kari roron natala vil agogoai iau, ani ria
kapa ki kun gogoai atutuman.

20 Parik napa sokotuk aniria papalik, sikei
napo sokotuk aniria kapa ki kun lomlomon

tatag le si kari akuskus. [21] Ani ria aongos
ki sikei palau, mamai, asukang val numai
singig na nau singim. Na riria singirung,
ani kuli rina ka lomlomon ta numai kuta
asok iau. [22] Natala alis iria ta urmaus
ang kuta alis iau tatana, ani ki sikei palau
asukang val tarungpo sikei, [23] nau singiria,
na numai singig. Kapo ro ki sikei palau
atutuman luai, ani kuli rina ka nas ta kuta
asok iau na kupo buk iria asukang val kupo
buk iau. [24] Mamai, napo buk kapa ani vap
ang kuta alis iau tataria, kime ago ve nau
si ring ang naka ago singina, asi kari arai
ani urmaus ang kuta lis iau tatana, voiang
kuta buk iau singina aino le ani asisinong.
[25] Mamai kupo korong, na kantanem a kuli
rina ke parik kapa nas ua, sikei nau napo
nas ua, na ria kipo nas ta numai kuta
asok iau. [26] Natala asereiai amalangas anim
singiria, na naka anguan amalangasai lak
aniria tatam, ani vubuk ang kupo buk iau
tatana ka ago singiria, na nau kapa naka ago
singiria."

18

Kita teng akit a Iesu
(Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Lk 22:47-53)

[1] Si taun kala kamus ta sokotuk, kala pasal
ve kana keve nat i akalit, na kianla paputuk
a oring kevkev kipo kin ia ta Kedoron. E
mang palpal katapo atogon a mang matang
elaio, asukang a kianla palak neina. [2] Na
Iudas, vo alis ang ania taun a puka, katapo
kun nas kapa ani ring ang, using a Iesu
katapo uli angruduai ve kana keve nat i
akalit e iang. [3] Asukang a Iudas katapo
ainoai ani mang kuvkuvulan i keve katakai i
visvis na mang keve asosokai si ri ainoinoai
katakai i sula na ri Parisaio. Na kimela
serei e iang nei matang ang. Kitapo teng
kari keve alimang na ri bil ipo visvis. [4] Iesu
katapo nas aongos a keve bil ang ki abis
ia singina, asukang a kala pataun iria na
kala sui ta, "Mipo gule na si?" [5] Na kila
ngenget ia ta, "Iesu le Nasaret." Na kala
antok iria ta, "Nau kana vang nia." Iudas,
vo alis suai ang ania, katapo tung ve ria.
[6] Si taun ang a Iesu kata antok iria ta, "Nau
kana vang," kila asusua pok na kila uak ane
vunep. [7] Na kala anguan sui an aniria ta,
"Mipo gule na si?" Na kila ngenget ia ta,
"Iesu le Nasaret." [8] Na Iesu kala antok ta,
"Natala antok imi ta nau kana vang nia.
Man mipo gule iau, mi atalipai ani petau
ke na ki pasal." [9] Bil ke kapo serei ani keve
mengen ang kita posong aino ia ka serei
atutuman ta, "Kapo kovek i mangsikei i vap
ang kutala lis iau tataria, natala amun ia."
[10] Au, Simon Petero, using katapo atogon
kana samele, kala dal ia na kala ngasapik a
talingana i asosokai si ainoai i katakai i sula.
Asosokai ang kana asan ta Malko. [11] Na Iesu
kala antok a Petero ta, "Asiang pok a samele
ang! Sa, naka ago ta inum an si kavi ke na
mamai kata alis iau tatana?"

Iesu mete ainoai i katakai i sula
(Mt 26:57-58; Mk 14:53-54; Lk 22:54)

[12] Au, kuvkuvulan i visvis kuvul ve kari
ainoinoai na keve asosokai ang si ri Iudaia
kila teng akit a Iesu na kila got akit ia ta
angus. [13] Na kila takai le ania ane si Anas.
Anas katapo almuna i Kaiapas, voiang kat-
apo ainoai i katakai i sula si matas ang.
[14] Kaiapas, igenen ke voiang kata antok a ri
Iudaia ta kapo roron ani mangsikei ka mat
ani matan vap aongos.

Petero kata agel suai ani Iesu
(Mt 26:69-70; Mk 14:66-68; Lk 22:55-57)

[15] Simon Petero katapo using a Iesu, nia
ve mang nat i akalit. Na nat ang kala
palak luai ve Iesu ane nei vuk komo si
ainoai i katakai i sula, using katapo nas
ia. [16] Sikei Petero katapo tung kokoai e
komo mete takaman. Asukang a nat ang,
ainoai i katakai i sula katapo nas ia, kamela
serei pok na kala mengen aro na kavulik
vopo aiveven takaman ang na kala tavas ani
Petero. [17] Asukang a kavulik ang kala sui a
Petero ta, "Parik kana ta numai a sikei i keve
nat i akalit si igenen ke?" Na Petero kala
ngenget ia ta, "Nau parik." [18] Keve asosokai
ve kari keve ainoinoai kitapo tung e iang
aulitai ani kuan kut ang using katapo livus
na kitapo maringin. Na Petero kapa katapo
tung ve ria ipo maringin.

Ainoai i katakai i sula kata susuiai ani Iesu
(Mt 26:59-66; Mk 14:55-64; Lk 22:66-71)

[19] Si vuk pangau ang ainoai i katakai i sula
kalapo susuiai ani Iesu ta kana keve nat i
akalit na kana keve akalkalit kapa. [20] Na
Iesu kala ngenget ia ta, "Natapo mengen
e mete malangas i kuli rina ke. Natapo
uli vil akalit nei lu i kivung na nei rina i
atailai, ngono ring ang ri Iudaia kimepo uli
serei akuvul singina. Parik natapa mengen

ta mang sikei a mengen nei ring mumun.
21 Marai sa kupo sui iau? Sui a vap ang kita
longong iau si mengen, using ria kipo nas a
sa nata mengen tatana." 22 Na taun ang kata
posong a vuk mengen ke, mang ainoinoai si
ri asosokai katapo tung asung kala tava ia
e nona na kala sui ia ta, "Kapo saka selen
anim nang asukang si ngenget ani ainoai
i katakai i sula?" 23 Na Iesu kala antok
ta, "Man nata mengen arikek, ku mengen
atutuman ta kag rikek. Sikei man natapo
mengen aro, marai sa kuta tava iau?" 24 Au
Anas kala asok ia velai ani pipisan ane si
Kaiapas ainoai i katakai i sula.

Petero kala anguan gel an
(Mt 26:71-75; Mk 14:69-72; Lk 22:58-62)

25 Na si vuk taun ang Simon Petero katapo
tung maringin, na kila sui ia ta, "Numai
parik ta sikei i kana keve nat i akalit, in-
gko?" Na kala gel na kala antok ta, "Nau
parik." 26 Mang sikei a asosokai si ainoai i
katakai i sula katapo angtogon ve igenen
ang a Petero kata ngasapik a talingana,
kala sui ta, "Au si nata arai anim kana nei
matang ang ve nia?" 27 Petero kapa kala
anguan agel an ania, na e mung palau pura
kala tirtiriku.

Iesu mete Pilato
(Mt 27:1-2,11-14; Mk 15:1-5; Lk 23:1-5)

28 Au, ri Iudaia kila takai aliu ani Iesu,
le si Kaiapas ane si lu lava ang si kari
ainoinoai ri Rome. Na kalapo tenei vauk
lik, ri Iudaia akorong parik kitapa palak
nei lu lava ang, vei kila vil avisuk iria, na
parik kilapa angkoai si angan ani matan
angan i liuluai ang. 29 Asukang a Pilato kala
soung taun iria na kanla sui ta, "Sa keve
rikek an mipo tupang a igenen ke tatana?"
30 Na kila ngenget ia ta, "Man a igenen
ke kapo tav putuk saupai parik namempa
angkoai si sung lis ania e kungam." 31 Na
Pilato kala antok iria ta, "Mi songo ia na
nami akorong mian saupai ania kuli kami
saupai." Na ri Iudaia kila antok ta, "Sikei
namempo kovek i roron asi vil punuk ani
mang sikei." 32 Bil ke kata serei asi apunuk
ani mengen ang a Iesu kata posong ia ani
kana mat ka saka serei an. 33 Au, Pilato
kala palak pok ane nei lu na kanla songo
alak a Iesu na kala sui ia ta, "Numai kana
kupo tulava si ri Iudaia, ingko?" 34 Na Iesu
kala sui ia ta, "Au si kakam nang ta nas
akorong kupo mengen iau tatana, vo mang
matan kita atatai ua tatag?" 35 Na Pilato
kala antok ta, "Nau parik napa igenen Iu-
daia. Kami matan vap akorong ve keve
ainoinoai si ri katakai i sula kita sung asel
ua singig. Nei? Kuta abis a sa?" 36 Iesu kala
ngenget ia ta, "Kag vainagoan parik ta le
kuli rina ke. Man asukang, oro lenginang
kag keve asosokai kila visvis marai got anig
ta ri Iudaia. Sikei kag vainagoan parik ta
le kevkev." 37 Na Pilato kala antok ia ta,
"Asukang vang a numai kana kupo tulava!"
Na Iesu kala antok ia ta, "Kupo atutuman
ta nau a tulava. Nambang tukulai ina na
kita ingus iau a namela serei kuli rina asi
kag me atai amalangas ta tutuman. Ria
aongos kipo ago si tutuman kipo longong
a kalingag." 38 Na Pilato kala sui ia ta, "Sa
nang a tutuman?"

Kita alis a Iesu taun a ngakputuk
(Mt 27:15-31; Mk 15:6-20; Lk 23:13-25)

Au le na kala soung taun pok ri Iudaia na
kanla antok iria ta, "Parik napa sui sabonai
ani mang sikei a rikek, igenen ke kata abis
ia. 39 Sikei kami laulauan ta naka akala dong
imi ta mang sikei si taun i matan angan i
liuluai. Au nei, mipo buk ani na akala dong
imi ta tulava ke si ri Iudaia?" 40 Na kila
anguan songosongo alava an ta, "Parik ta
igenen ang, sikei Barabas." Barabas katapo
igenen katakai i galang.

19

1 Pilato kala atung a Iesu na kila saup ia.
2 Na keve katakai i visvis kila abis a kuku ta
angus sisilo na kila agon ia e patuna. Na
kila maus ia ta maus melek minaungan, 3 na
kipo pa angpok taun ia velai ani mengen
asukang ke, "Kala ro luai, numai a tulava si
ri Iudaia!" Kipo pasal asung na kianpo tava
ia e nona. 4 Pilato kala anguan soung an na
kanla antok iria ta, "Arai, naka asoung ia
ane ke asi kami nas ta kapo kovek i rikek asi
kag vil akui ania singina." 5 Asukang a Iesu
kamela soung ta maus melek minaungan
kuvul ve kuku i angus sisilo e patuna. Au na
kala antok iria ta, "Igenen ke vang kana."
6 Taun a keve ainoinoai si ri katakai i sula
ve kari keve asosokai kila arai ania kila
songosongo alava ta, "Atakuk ia! Atakuk
ia!" Sikei Pilato kala antok iria, "Nami ako-
rong mi tak le ia na mian atakuk ia, using
parik napa sabonai ani rikek singina." 7 Na
ri Iudaia kila mengen akit ta, "Namempo

atogon a saupai ta kapo angkoai asi mat,
using katala posong ta kapo nat i God."
8 Taun a Pilato kala longong kari mengen,
kalapo urui alava, 9 na kala palak pok ane
nei lu na kanla sui a Iesu ta, "Numai le voi?"
Sikei Iesu parik kapa polpol ia. 10 Na Pilato
kala sui, "Marai sa na parik kupa polpol
iau? Parik kupa nas ta nau napo atogon
a kitmat si akala anim, vo si atakuk kapa
anim?" 11 Na Iesu kala polpol ia ta, "Kupo
atogon kitmat si saupai anig using God kata
lis ua tatana. Asukang a igenen voiang kata
lis iau ane singim kata abis a lau rikek kapo
visuk luai." 12 Le si taun ang Pilato kalapo
atokngai si akala ani Iesu. Sikei ri Iudaia
kipo anguan songosongo alava an ta, "Man
ku akala na igenen ke, kapo akalit ta parik
milongpa angtunganan ve Kaisar. Man ta
sikei kapo posong ia ta tulava, e iang kapo
tu talang a Kaisar."
13 Taun a Pilato kala longong asukang ke,
kala songo asoung a Iesu na kanla sinong
kuli sinsinongan i saupai si oring ang kana
asan ta Selen Iatan. Si mengen Eberaio
kipo posong ia ta Gabata. 14 Na kalapo sin
tung na kapo taun ipo usausa ani Liuluai
ilesvauk. Au kala antok ri Iudaia, "Kana
kami tulava." 15 Sikei ria kipo songosongo
pok, "Tak suai ania, tak suai ania! Atakuk
ia!" Na Pilato kala sui ta, "Au sa, naka
atakuk kami tulava?" Keve ainoinoai si
ri katakai i sula kila polpol ta, "Namempo
kovek i mang tulava. Kamem sikei palau ta
Kaisar." 16 Asukang a kala lis ia e kungaria
asi kari an atakuk ania.

Kila atakuk a Iesu kuli ngakputuk
(Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Lk 23:26-43)

Na kila aiveven aliu a Iesu, 17 na kalapo
pasal velai ani asasalakan i kana ngakputuk
taun a ring ang kipo kin ia ta vangang
kumut. Si mengen i Eberaio kipo kin ia ta
Golgota. 18 E iang kianla atakuk a Iesu kuvul
ve mang ngono igenen, e ngono ngising
ina, na Iesu e liuan. 19 Na Pilato kala asok
si adokot ani vuk mengen i amalangasai
kuli ngakputuk asukang ke, "Iesu le Nasaret
tulava si ri Iudaia." 20 Amiang i ri Iudaia
kimepo taot ia using a oring ang kita atakuk
a Iesu singina parik kapa vunga i rina lava,
na kapa, using a vuk mengen ke kita salik
ia si mengen i Eberaio, Rome, na Elas. 21 Au
na keve ainoinoai si kari keve katakai i sula
kila nga iesai si Pilato ta, "Parik! Ku ago
ta salik an ta 'Tulava si ri Iudaia,' sikei ku
salik ta, 'Nia kata antok ta nau napo tulava
si ri Iudaia.' " 22 Sikei Pilato kala antok ta, "Sa
nata salik ia kalapo asukang."
23 E mung i anla atakuk tapai ani Iesu,
keve katakai i visvis ang kila luk kana maus,
na kila pagal ia ane si puat a palpal. Kita
pagal ia asi kana koi ani siksikei aliu iria.
Na kila luk kapa kana vakup vunga, voiang
parik kitapa suisui ia ta mang keve vuk
vakup petekai, sikei katapo kirol, 24 na ki-
lapo mengen angpokpokai nei liuan iria,
"Tara ago ta ding an ania, sikei tara gulang
angkasai asi kara arai ta ke si na maus ke."
Na e iang kala serei atutuman a mengen i
nei salsalik ta, Kita angpagal ta kag maus
na ki gulang asi luk ani kag maus. Io,
kana vang a sa na keve katakai i visvis
kita abis ia. 25 Ria kitapo angtung ngere
kana ngakputuk a Iesu, rinana ve tasiria, na
kisngana i Kolopas ta Maria, au na Maria
Magdalene. 26 Taun a Iesu kala arai ani
rinana ve nat i akalit ang katapo buk luai
ania kitapo angtung e iang, na kala antok
a rinana, "Arai, kam nat sukana." 27 Le na
kala antok a nat ang ta, "Kana na rinam."
Le si taun ang, nat ang kala songo le ia ane
si kana rina.

Iesu kala mat
(Mt 27:45-56; Mk 15:33-41; Lk 23:44-49)

28 Na e mung Iesu kalapo nas ta keve
bil aongos kala tapunuk, asukang na asi
vil atutuman ani mengen i nei salsalik na
kala antok ta, "Napo buk inum." 29 Katapo
atogon a ese duk i vaen namin mal e iang,
asukang a kila luk a rudum na ki abui ia
nei laman i vaen ang na ki got ia si ngakan
i usopo na kila alis ia ane nguruna i Iesu.
30 E mung i kana la inum tapai ni vaen ang,
kala antok ta, "Kala kamus." Na kala auak a
vangang ina na kala mat.

Kita kelai ani sula e vagvag ina i Iesu

31 Ri Iudaia, using katapo taun i usausa
ani taun i atailai, kila aikut a Pilato si ainak
aniria na ki putuk a keve kakiria, asi luk
suai aniria pelek a keve ngakputuk, using
kitapo misag ani pukun iria ka takuk si
taun i atailai, using taun ilesvauk ka taun
laba luai. 32 Asukang a keve katakai i visvis
kila pasal taun a ainoai i igenen na kianla
putuk a ngono kakina, le na kianla abis ia
asukang kapa si mang igenen voiang kita

atakuk irilong ve Iesu. [33] Sikei, kila pasal
taun a Iesu, kianla arai ta lenginang katala
mat, asukang a parik kilapa putuk a ngono
kakina. [34] Na mangsikei a katakai i visvis
kala luk kana sula na ka kelai ania e vagvag
ina i Iesu, na sumasuma palau rangai kuvul
ve laman kala soung. [35] Igenen vo arai
ani bil ke, kana kapo mengen amalangas,
na kana mengen kapo tutuman. Na kapo
nas ta kapo mengen ta tutuman na kapo
mengen asi kami kun lomlomon. [36] Using a
keve bil ke kata serei asi atutuman ani keve
mengen i nei salsalik ta, Ki ago ta putuk an
ta mangsikei a vuk tuan i pukun ina. [37] Na
mang vuk mengen kapa ta, Ki tere ta igenen
ke kita kelai ani sula singina.

Kila mo na Iesu
(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Lk 23:50-56)

[38] Au e mung, Iosep le Arimataia kanla
aikut a Pilato ta kapo buk a pukun ina i
Iesu. Iosep ke katapo mangsikei a nat i
akalit si Iesu, sikei parik katapa pasal ve
nia si ring malangas using katapo leng ani
ri Iudaia. Au, kanla aikut a Pilato na kala
ainak ania. Asukang a kanla asalak suai
ani pukun ang akipai. [39] Nikodemo kapa,
voiang kata pasal tenei vong si an serei si
Iesu, kata auai ve Iosep, kata luk le na mang
keve bil sain roron, asukang ta murne ve
aloe kita tol kuvul ia, na katapo asalakan
laba. [40] Ngono igenen ke kilonganla sunguk
a pukun ina i Iesu, na kilonganla pis ia ta
keve vakup, kuvul ve keve bil sain roron
ang, asukang val kari laulauan ri Iudaia si
ri matmat. [41] E si oring ang kita atakuk a
Iesu singina, katapo atogon a matang, na si
matang ang kapo atogon a mata tanginang,
parik lak kitapa amatung matmat neina.
[42] Au na using katapo taun i usausa ani kari
taun lava ri Iudaia, na using kapa na matang
ang katapo angasungai, kilongla amatung a
pukun ina i Iesu e neina palau.

20

Iesu kala tapasuk pok
(Mt 28:1-10; Mk 16:1-8; Lk 24:1-12)

[1] E no i tangat si taun tanginang e mung
i taun i atailai, Maria Magdalene kala pasal
ane si mata ang na kanla arai ta iat i ngoto
bat ang kalapo kovek. [2] Asukang a kamela
sang taun pok a Simon Petero na mang nat
i akalit voiang a Iesu katapo buk alava ia
na kamela antok irilong, "Kitala luk suai ni
Volava pelek a mata ang na parik namempa
nas ta kita amatung ia e voi." [3] Au Petero
ve nat ang kilongla soung na kilongla sang
taun a mata ang. [4] Kilongtapo angsasangai
aliu sikei nat ang kala sang pelek a Petero
na kanla serei aino si mata ang. [5] Na kanla
ilongai alak, kala arai ani keve vuk vakup,
sikei parik katapa riuk lak. [6] Simon Petero
ka sang le mung na kala riuk alak luai.
Na kanla arai ani keve vuk vakup kipo
angmatung, [7] kuvul ve vuk vakup i pis ang
ani patuna i Iesu. Vuk vakup i lun akuvul
ke katapo kun oros akipai ani mang keve
vakup ang. [8] Au na nat vo serei aino si
mata ang kala kun riuk lak na kanla arai na
kala lomlomon. [9] Using parik lak kilongtapa
tapalas le nei salsalik ta Iesu ka tapasuk pok
le si mat. [10] E mung ngono nat ang kilongla
papok ane rina.

Iesu kata tu aserei si Maria Magdalene
(Mk 16:9-11)

[11] Sikei Maria kapo tung i tangis e kataung
i mata ang. Taun kapo tangis kala ilongai
alak, [12] na kala arai ani pongua na angelo
kilongpo maus posok aongos si po sinong
si oring i amatung ang ani pukun i Iesu,
mang sikei e vangang na mang anu e kak.
[13] Na kilongla sui ia, "Iuang, kupo tangis
a sa?" Na kala polpol irilong, "Kitala luk
suai ani kag Volava, na parik napa nas ta
kita amatung ia e voi." [14] Au kala taval
taliung na kala arai ani Iesu sipo tung, sikei
parik katapa kinle ta Iesu nang. [15] Na Iesu
kala sui ia ta, "Aina ang, kupo tangis a
sa? Si nang kupo gule ia?" Katapo sekpat
ani igenen vo po aiveven matang nang, na
kala antok ia, "Kag igenen ro, man kuta
paus akipai ania, mengen iau ta oring ang
kuta amatung ia singina asi kag an sunguk
le ania." [16] Iesu kala antok ia, "Maria!"
Na kala taval talang ia na kala antok ia si
mengen Eberaio, "Raboni!" Supsupai ina
ta katakai i akalit. [17] Na Iesu kala antok ia,
"Ago ta amalak sigil anig, using parik lak
napa palak ane si mamai. Sikei kuan serei
si keve tasig na kuan mengen iria ta naka
palak ane si mamai na tamami, na ane si
kag God na kami God." [18] Asukang a Maria
Magdalene kala pasal na kanla mengen a
keve nat i akalit asukang ke, "Natala arai ani

Volava." Na kala mengen amalangas iria ta
kana keve mengen i atatai ania.

Iesu kata tu aserei si kana keve nat i akalit
(Mt 28:16-20; Mk 16:14-18; Lk 24:36-49)

19 Si tenei ngelik i taun ang, nang a taun
tanginang e mung i taun i atailai, na keve
nat i akalit kitapo ago nei kangkang voit
aongos using kitapo leng ani ri Iudaia, na
Iesu kala serei na kamela tung nei liuan iria
na kala antok ta, "Luai ka ago singimi." 20 E
mung i kana la posong tapai ani vuk men-
gen ang, kala akalit iria ta ngono kungana
na vagvag ina. Na keve nat i akalit kilapo
uruk alava using kitala arai ani Volava. 21 Na
Iesu kala anguan antok aniria, "Luai ka
ago singimi. Asukang val mamai kata asok
iau, nau kapa napo kun asok animi." 22 Ka
mengen le na kala kui dong iria na kala
antok, "Mi luk a Malanganto Gogoai. 23 Man
mi lomon suai ani lau rikek si mangsikei,
kana lau rikek ka tamus, na man parik mipa
lomon suai ania, parik kapa tamus."

Iesu kata tu aserei si Tomas

24 Tomas parik katapa ago si taun a Iesu
katame tu aserei singiria. Tomas kapo
mangsikei i keve nat i akalit na kipo kin
kapa ia ta Ridumo. 25 Asukang a keve nat i
akalit kila atai ia ta, "Namemtala arai ani
Volava." Sikei kala antok iria ta, "Man parik
napa arai ani peng i nil e ngono kungana,
na naka asulai ani piupiu ig si oring i nil
ang, na sulai kapa ani kungag e vagvag ina,
parik luai napa angkoai si lomlomon." 26 E
mung i limaletul a taun, keve nat i akalit
kuvul ve Tomas kitapo ago kuvul nei lu.
Na keve takaman kitapo akang akit aongos,
na Iesu kala serei na kamela tung nei liuan
iria na kala antok, "Luai ka ago singimi."
27 Na kala antok a Tomas, "Me ane ke, atung
a piupiu i kungam, na ku arai ani ngono
kungag. Koros a kungam na ku asulai ania
e vagvag ig. Ku kamus ta uli susugul, na
ku lomlomon akorong." 28 Na Tomas kala
antok ta, "Kag Volava na kag God." 29 Na
Iesu kala antok ia, "Using kutala arai anig,
kulapo lomlomon vanang, ingko? Riria
parik kitapa arai anig na kipo lomlomon, ki
atogon a tauia."

Tukulai i buk ke

30 Iesu kata abis kapa na mang keve abis i
vilvil ataping miang e mataria i kana keve
nat i akalit, voiang parik kitapa salik ia nei
buk ke. 31 Sikei kita salik a keve bil ke si
asum animi asi kami lomlomon ta Iesu nia
na igenen i akanangai na kapo nat i God. Na
si kami lomlomon singina mila angkoai si
teng ani to asikei si asan ina.

21

Iesu kata tu aserei si limalengua na nat i akalit

1 E mung i keve bil ke, Iesu kala anguan
tu aserei pok an si kana keve nat i akalit
si laman tatapulitai e Tiberias. Kata serei
asukang ke. 2 Keve nat ke kitapo ago kuvul,
Simon Petero, Tomas nang kipo kin ia ta
Ridumo, Natanael igenen ang le Kana e
Galilaia, na ngono nat si Sebedaio kuvul ve
mang ngono nat i akalit kapa. 3 Au Simon
Petero kala antok iria ta, "Nakan maiak
kana." Na kila antok ia, "Namem auai ve
numai." Asukang a kila pasal kuli vul. Sikei
si liuan i vong aongos ang kita vango luai.
4 Tenei vauk lik, Iesu kanlapo tung ngerelo,
sikei keve nat ang kitapo tav kinle ta Iesu
nang. 5 Na Iesu kala sui iria, "Au inatus,
kapo atogon ta ring ien nang?" Na kila
antok ia, "Kapo kovek." 6 Na kala antok iria,
"Mi asiang uvene e palso i kami vul na mi
kokong." Au na kila asiangai ani uvene ang
na parik kilapa angkoai si tak ania, using
kala maiten ta ien duk. 7 Au, nat i akalit
ang a Iesu katapo uli buk ania, kala antok
a Petero ta, "Iuang, Volava nang!" Taun a
Petero kala longong ta Volava, kala pakut ia
ta kana vakup, voiang kata luang tapai ania
asi an sog, na kala akik nei laman. 8 Na mang
keve nat kipo aimung lak kuli vul, kipo takai
alak ani uvene ang, na vola duk ta kana
ien. Using parik katapa aunai vunga luai
ani ngerelo, katapo asukang palau ta 100 na
nganga. 9 Taun kianla ung, kila arai ani kuan
kut ve ien kuluna na keve pok. 10 Na Iesu
kala antok iria, "Mi luk le ta mang rukun
ien i la kong le ang." 11 Au Simon Petero kala
koslak kuli vul na kanla tak alak a uvene
ane ngerelo. Vola duk ta ien lava neina,
153 na ien aongos. Kantanem katala aunai
duk luai, uvene ang parik katapa tading
korong. 12 Na Iesu kala antok iria, "Mime
angan a pok i tenei vauk." Katapo kovek
ta mangsikei i keve nat ang katapo buk sui
ania ta, "Numai a si kana?" Kita lapo nas ta
Volava nang. 13 Au Iesu kala luk a pok ang na
kala sasagi aniria, na kala vil asukang kapa

si ien. [14] Kana kapo vapotol i taun si Iesu i
tutu aserei si kana keve nat i akalit e mung
i kana la tapasuk pok pelek a mat.

Iesu ve Petero

[15] E mung i kari la sonkos, Iesu kala sui
a Simon Petero, "Simon, nat si Ioanes, sa
kupo buk atutuman luai anig, ani mang
keve tungam?" Na kala polpol ia, "Io
Volava, kupo nas ta tarungpo angtun-
ganan." Na Iesu kala atai ia, "Ku apus
kag keve natnat i sipsip." [16] Na Iesu kala
anguan sui an ania, "Simon, nat si Ioanes,
sa kupo buk atutuman luai anig?" Na
kala polpol ia, "Io Volava, kupo nas ta
tarungpo angtunganan." Na Iesu kala atai
ia, "Ku aiveven kag keve sipsip." [17] Na kala
vapotol i sui ania, "Simon, nat si Ioanes,
sa tarungpo angtunganan?" Petero kala
aunai mamakus using kala vapotol i sui ania
ta, sa tarungpo angtunganan, asukang a
kala antok ia, "Volava kupo nas a keve bil
aongos, kupo nas ta nau napo tungam." Na
Iesu kala atai ia, "Ku apus kag keve sipsip.
[18] Napo mengen atutuman luai anim. Si
taun kutapo tanginang, kutapo amaus ua
na kupo pasal using kam vubuk, sikei taun
kuan lapan ku koros a ngono kungam na
mang anu ka amaus ua na ki takai anim ane
si oring ang kupo tav ainak ania." [19] Katapo
mengen asukang ke ani Petero ka saka mat
an, na ka ali urmaus ani God. Le na kala
antok ia, "Ku using iau."

Iesu ve kana nat i vubuk

[20] Au Petero kala taval na kala arai ani nat
i akalit ang Iesu katapo buk alava ia kapo
using irilong, vopo sinong asung ang i Iesu
si taun i matan angan na kapo sui ia ta,
"Volava, si ka alis suai anim taun a puka?"
[21] Taun a Petero kala arai ania na kala sui
a Iesu, "Volava, sa si nat ke?" [22] Na Iesu
kala polpol ia ta, "Man napo buk ia ani ka
to asukang tung si name papok, sa, kapo
kakam ta bil? Ku using iau!" [23] Mengen ke
kanla serei si keve tasina ta nat ke parik
kapa mat. Sikei Iesu parik katapa mengen
ia ta parik kapa mat. Kata mengen palau ta,
"Man napo buk ia ani ka to asukang tung si
name papok, sa kapo kakam ta bil?"

[24] Ninia vang kana na nat i akalit ke,
voiang katapo mengen amalangas ta keve
bil ke, na nia vo salik amatung aniria. Na
tarapo nas ta kana akuskus kapo tutuman
aongos.

[25] Iesu kata abis kapa na mang keve bil
miang luai. Man kita salik siksikei aliu iria,
napo naol ia ta kuli rina aongos kapo tav
angkoai pangau asi asinong ani keve buk ke.

Avibisan si ri Aposel

Si buk ke kapo ruma na keve mengen kapo ago nei Roron i Akus Lukas kata salik ia. Nei buk ke tarapo sabonai ta Malanganto Gogoai kata atulisai ani selen na ri aposel kita using ia, si akus ta Akus Ro i Iesu ane Ierusalem, na Iudaia na ane Samareia na taun a pulis i mang keve rina si kuli rina aongos ke (1:8). Buk ke kapo akuskus ta kuvkuvulan si Iesu, ani kata tadut nei liuan i ri Iudaia akorong, na taun kala polok alava, kala sakam a mang matan rina pulakai si kuli rina. Lukas kata akuskus aro luai ta to ang si Karisto na vap ang kipo using ia ta, katala atapunuk aro ani keve mengen i palapalatung, voiang a God kata posong aino ia ani ri Israel. Buk ke kapo mengen ta mang sikei a bil lava, nang a avibisan i Malanganto Gogoai ta, kata pasiang taun kana keve aposel, na kata ausingai na ka arudualan iria. Si lau ang a taralapo arai ta petau duk kita lapo usiusing aro na Akus Ro, na kuvkuvulan ke kala polok amadot. Buk ke kapo atogon akuskus i mang keve aposel miang. Au na e ke, kapo atogon a keve mengen miang i sa keve bil an Petero ve Paulo kilongta abis ia. Petero kapo sikei iria keve aposel, na kata auai aro pulakai ve Iesu. Sikei Paulo vang parik. Aino, Paulo kata atokngai adual ani ka goeng kana kuvkuvulan a Iesu. Sikei, taun a Iesu kala songo ia, kala pokai ania, ani ka serei igenen ro asi telan ta kana abis.

Palapalatung ani Malanganto Gogoai si kana serei

1 Io kala ro Teopilo, si kag ainoai i salsalik
natala mengen amalangas ta keve abis na
akalkalit aongos ang si Iesu, le si tutapongai
2 tung si taun kala palak ane pangkul. Au,
aino le ani kana palak, katala pinipini si
kitmat i Malanganto Gogoai ani keve aposel
i kana songo. 3 E mung i kana matmat, kata
tutu aserei singiria si keve taun miang si 40
na taun aongos ang katapo ago. Na asukang
kata akalit amalangas luai singiria ta kalapo
to pok. Si pangau ang katapo mengen iria
ta vainagoan si God. 4 Na si kari mang
matan angan kuvul kala mengen akit iria
ta ki ago akit e Ierusalem, kokoai ani alilis
ang a tamana katala palapalatung tatana,
"na nau natala kun mengen animi tatana.
5 Using Ioanes katapo asing atautauia ri vap
ta laman, sikei rukun taun lik palau, God ka
asing tauia imi ta Malanganto Gogoai."

Iesu kata palak ane metekuku

6 Au, na asukang si mang sikei a taun kime
lapo ago kuvul, na kila sui ia ta, "Volava, sa
kana si taun ke? Kula atung kuvul pok kana
ira ri Israel ani tara sikei palau val anangan
asi kara vis suai ani kara keve petau?" 7 Na
kala antok iria, "Parik ta kakami ta bil asi
nas ani taun ina. Mamai ninia papalik kapo
nas using ninia kata atung ia si kana ta
saupai akorong. 8 Sikei, nami mi luk lak a
kitmat man a Malanganto Gogoai kamela
aol imi. Na mi akus atutuman tatag, e
ke e Ierusalem, na ane palpal Iudaia na
Samareia, na ane si keve akamusai i roe i
kuli rina." 9 Au, kalapo kamus kana mengen
na kipo tere tatana, kala palak alak ane
pangkul, na mangsikei a kuku kala karaunai
ania na kila ba ania. 10 Vuk taun kipo tarak
using ia si ring ang kata kovek singina, kila
taping si arai ani mang pongua na igenen
kilonglapo tung asung iria, kilong tapo alak
maus posok. 11 Au kilongla mengen iria,
"Keve nat i Galilaia, marai sa mipo tarak ane
metekuku? Nang a Iesu ang katala palak,
nang ninia ka papok asukang val mita arai
ania i kana palak ang."

Igenen asi sakol ani Iudas

12 Na e mung ina kila tung asiang pok
ane Ierusalem pelek a mulang ang kipo
kin ia ta Elaio, na kapo angasungai palau
i Ierusalem, val kinkintong i paspasal si
taun i atailai. 13 Au, kila serei nei rina
na kila palak nei kari lu i po ago kuvul.
Petero, Ioanes, Iakovo, Andereas, Pilipo,
Tomas, Bartolomaio, Mataio, Iakovo si Al-
paio, Simon igenen ta Selote, na Iudas si
Iakovo. 14 Riria aongos a petau ang kitapo
sikei palau si vingaria na kitapo ago ku-
vul na kitapo uli telan amadot si sokotuk,
kuvul ve ri aina kapa na rinana i Iesu ta
Maria, na keve tasina kapa. 15 Au, si pangau
i taun ang, Petero kala tapasuk asi kana
mengen mete keve vap lomlomon aongos
ang. Tataot aongos iria kata lapo asukang
ta 120. Na kala mengen iria asukang ke,
16 "Keve tungag, kana kala serei atutuman
a mengen ang a Malanganto Gogoai kata
posong aino ia si nguruna i David, ta Iudas

nang kata ausingai ani vap ang asi kari teng
akit ani Iesu. [17] Using katapo mangsikei
ira si kuvkuvulan ke, na katapo siang nei
avibisan ke tarapo abis ia." [18] Igenen ke kata
samui kana vuk roe ta kapkap i luk le si kana
lau rikek, na kala uak arikek na vingana
kala tadek na nai ina kala uak ane komo.
[19] Ri vap aongos i Ierusalem kitala longong
a bil ke na asukang kila kin a vuk roe ang
si kari mengen ta Akeldamak, supsupai ina
ta Roe Radangaian. [20] "Using kita salik ia
nei Buk i Tangam asukang ke, Kana lu ka tu
vauvau. Ka kovek i igenen asi ago neina, na
mangsikei ka luk kana pangau i ainoinoai.
[21] Asukang a kalapo mamaiten vanang asi
kara pilak ani mang igenen asi tung ve
tara, ka mangsikei iria kitapo uli auai ve
Volava Iesu le si tutapongai tung kana, [22] le
si taun ang a Ioanes kata tutapong asising
ri vap singina tung si taun ang a Iesu kata
palak pelek ira singina. Io, igenen ke ka
auai ve tara asukang val mangsikei katala
kun arai ani Iesu si kana tadut pok." [23] Au,
asukang a kila atung a pongua na asan,
Iosep, kipo kin kapa ia ta Barsabas na kana
mang asan kapa ta Iusto, au na Matias. [24] Na
kila sokotuk asukang ke, "Numai, Volava,
kupo malangas a vingaria i ri vap aongos.
Ku akalit imem kana ta si i ngono igenen ke
kutala pilak ia, [25] ani ka sakol a kirim ang si
Iudas. Igenen ang ka sunguk a mamaiten i
abis ke i aposel. Using katala pasal pelek a
kirim ang ane si kana ta kun ring akorong."
[26] Au kila teng kari abis i gusgus na kila
sabonai ani Matias. Na ninia vanang kala
palak na kila tataot kuvul ia ve mang 11 a
aposel ang.

2

Malanganto Gogoai kata pasiang

[1] Na taun i Pentekoste kala serei na ki-
tapo ago kuvul aongos nei mangsikei a
vuk oring. [2] Na akorong palau mangsikei
a gulugulung kala serei le metekuku. Na
tangis ina katapo asukang val musliu lava
kamela but a nei lu ang kitapo sinong kuvul
singina. [3] Na kila arai ani mangsikei a bil val
mantingup i kut kapo pasal angpotok aliu
na kala sinong kuluria siksikei. [4] Na riria
aongos kila duk ta Malanganto Gogoai, na
kila tutapong mengen ta mang keve men-
gen angpetpetekai voiang a Malanganto
kapo asereiai ania si nguruia.
[5] Si taun ang katapo atogon a ri Iudaia
duk kitapo ago e Ierusalem na kitapo vap
mamaila ani God. Kita pasal le si keve
palpal aongos i kuli rina na kime lapo ago.
[6] Au, vuk taun ang a gulugulung ang kapo
serei, ka togon a petau tavirimok kimela
serei akuvul si oring ang. Na kila sugul
si longong aniria sipo mengen si kari keve
mengen siksikei. [7] Kila taping alava luai ani
bil asukang, na kilapo susui angpokpokai
aniria asukang ke, "Sa nang kapo asukang?
Vap ke kana le Galilaia [8] sikei kana tarapo
longong korong iria si keve mengen i kara
keve rina siksikei, [9] le Parto na Media na
Elam na Mesopotamia na Iudaia na Ka-
padokia na Pontiko na Asia [10] na Purugia na
Pampulia na Aigipto na le si keve palpal i
Libue angasungai i Kurene, le Rome kapa,
keve Iudaia ve ria kita palak si laulauan i Iu-
daia, [11] le Kerete na Arabia, tarapo longong
iria si akuskus ta kana keve abis kitmat a
God si kara keve mengen siksikei." [12] Na ria
aongos kilapo taping velai ani pisu na kila
sui ta, "Nei a supsupai tutuman i bil ke?"
[13] Sikei mang matan kila kurek iria asukang
ke, "Vap ke, kita inum na kilapo nio!"

Kana kalinga na Petero

[14] Sikei Petero kala tapasuk ve 11 a nat
ang na kala mengen alava na petau ang
asukang ke, "Vap i Iudaia, na nami aongos
mipo ago e ke e Ierusalem. Mi longong
aro iau na naka mengen amalangas imi ta
supsupai i bil ke. [15] Arai, vap ke kana parik
kipa tanio, val mipo mengen. Using kapo
tenei vauk palau lak nang. Parik kipa inum.
[16] Sikei kana vang kalapo serei atutuman a
mengen ang na katakai i kus amalangas Ioel
kata mengen tatana asukang ke, [17] God kapo
antok. Si akamkamusai i taun naka alis
alava na Malanganto ig si mamain ta vap
aongos i kuli rina. Kami inatus ki akuskus
ta kag mengen. Kami keve nat tanginang
ki arai ani keve ararai, na kami keve lapan
ki orodung ta mang keve orodung. [18] Io, si
taun ang naka alis alava na Malanganto ig si
kag keve asosokai na ri vap ve ri aina ki kus
amalangas ta kag mengen. [19] Naka asereiai
kapa ani keve vilvil ataping e pangkul nei
pangau, na keve akanangai e kevkev e kuli
rina asukang ta rangai, na kut ni, na bung

lava. [20] Makarap ka vong na ulen ka ararai
val rangai. Keve bil ke ki aino ani maumau-
san lava i kana taun a Volava. [21] Na e iang,
man a si ka songo na Volava si pakangai
ania, ninia kala sapang.

[22] Ri vap i Israel, mi longong a mengen ke!
Iesu le Nasaret, God katala alis kana kitmat
singina asi kana abis ani keve abis i vilvil
ataping, na keve akanangai voiang kata abis
ia e malangas i matami, na nami akorong
mipo nas aro ia. [23] Igenen ke Iesu, God kata
lomlomonai aino na katala saupai ania ta ki
alis ia e kungami. Na nami mita vil punuk
ia, using mita asok a vap rikek asi an atakuk
ania kuli ngakputuk. [24] Sikei God katala tak
atadut pok ia. Kata akala ia pelek a kitmat
i mat, using parik kapa angkoai si teng
akit ania. [25] Using David kata kun mengen
tatana ta, Natapo uli arai ani Volava si po
ago asung. Kapo ago asung, na parik kapa
angkoai ani na pisu. [26] Asukang a vingag
kapo duk ta uruk na ngurug kapo posong
ro. Na nau akorong si pukun ig, naka
lomlomon ta bil roron e mung, [27] using parik
kupa angkoai si atolongon anig asi kag an
ago luai si rina ang si ri vap mat. Parik kupa
atolongon kam igenen i akanangai asi kana
an vok nei mopong. [28] Kutala akalit iau ta
selen ane si to asikei. Ku alis iau ta uruk lava
e matam.

[29] Keve tungag, tara tere le si tivura ta
David. Tarapo malangas ta katala mat le
kabang na kitala moai ania. Na mopong ina
kapo ago lak nei liuan ira si taun ke. [30] Ninia
katapo mangsikei a katakai i kus amalangas
na katapo nas ta God katala palapalatung
akitmat ve nia ta ka atung ta mangsikei i
keve tivuna ani ka sinong si kana sinsinong
i tulava. [31] Asukang a kala tun ane no na
kala mengen ta Karisto ka tadut pok pelek
a mat asukang ke ta parik kapa angkoai si
lomon suai ania asi kana ago luai si rina
ang si ri vap mat, na pukun ina parik kapa
angkoai si ka vok nei mopong kapa. [32] Io,
igenen ke Iesu, God katala tak atadut ia asi
kana to pok, na namem aongos namemtala
arai ania. [33] Na God katala sunguk alak
luai ania na kanlapo sinong luai ngerena e
pangkul. Na tamana kala alis ia ta Malan-
ganto Gogoai val kana palapalatung, ani
ka tilingai alava ania. Io, alilis ang, kana
vang milapo arai ania na milapo longong
ia si bil i taping ke anginang. [34] Arai, David
akorong parik katapa palak ane metekuku,
sikei ninia akorong kata antok, Volava kata
antok kag Volava ta ku sinong si palso ig
[35] na naka vil kam petau, ani ku kos kuluria.
[36] Asukang, nami aongos ri Israel, mi nas
aro na bil ke. Iesu nang mita nak akit ia
kuli ngakputuk, nang ninia palau na igenen
voiang God katala akanangai ania na katala
asinong ia asi kana Volava."

[37] Au, taun kila longong a mengen ang,
kilapo togon a nanasai lava, na kila sui
a Petero ve mang keve aposel ang, "Keve
tungamem, namem abis vang a sa?" [38] Na
Petero kala polpol iria, "Mi lomon pokai, na
mi luk a asing tauia si asan i Iesu Karisto,
ani God ka lomon suai ani kami keve lau
rikek, na mila luk a alilis i Malanganto
Gogoai. [39] Using a palapalatung kapo men-
gen animi ve keve matan inatus e mung
imi, na aniria kipo akavunga imi, voiang a
Volava kara God ka songo iria." [40] Na kala
anguan mengen alava aliu aniria, na kala
anonok iria velai ani sokotuk asukang ke,
"Mi asapang imi pelek a matan vap rikek i
taun ke!" [41] Asukang a ria kita lomlomon ta
kana mengen kila luk a asing tauia. Na riria
aongos kitala lomlomon si taun ang, tataot
iria katapo asukang ta 3,000. [42] Na kilapo uli
telan si luk akalkalit si ri aposel na kipo ago
kuvul na kipo uli matan angan kuvul na ki
sokotuk.

Kari ago ri vap lomlomon

[43] Na kilapo atogon a vubuk lava si taun
ang. Ri aposel kipo abis a keve nem i vilvil
ataping na keve akanangai miang. [44] Na vap
lomlomon aongos ang kilapo auai kuvul na
kilapo anglilisai angpokpokai pok singiria,
[45] na ki atos ta kari mang keve togtogon na
roe asi pakangai ani vap po inongos ang.
[46] Na si keve taun kipo auai alak kuvul ane
nei rina i atailai. Na kipo matan angan ku-
vul nei kari keve lu. Na kipo uli anglilisai ta
kari pok velai ani maramarak na atutuman.
[47] Kipo alatun a God, na ri vap aongos kipo
uruk aniria. Na si keve taun Volava kapo
alakai ani mang matan i kana teng ato si
kuvkuvulan ang.

3

Igenen soles kata luk kana vilvil ato

1 Mangsikei a tenei ias ngelik, si taun i
sokotuk, ri Petero ve Ioanes kilongta palak
ane nei rina i atailai. 2 Na mangsikei a ige-
nen kak soles le si kana liklik, kipo sunguk
aliu ia. Si keve taun aongos kipo nas ani
amatung ania mete takaman i rina i atailai,
nang kipo kin ia ta takaman miminaungan,
asi kana aikut papakangai si ri vap man kipo
palak nei rina i atailai. 3 Na kala arai ani ri
Petero ve Ioanes kilonglapo buk palak nei
rina i atailai, na kala aikut irilong asi kari-
long alis tapai ta kana ring papakangai. 4 Na
Petero kala tun akit ia, rilong ve Ioanes, na
kala antok ta, "Ku tun ane ke!" 5 Na kalapo
tun irilong using kapo sekpat konang ta
kilong alis ia ta men papakangai. 6 Au na
Petero kala antok ia ta, "Napo kovek i silva
vo gol, sikei naka alis vang ua ta bil ang
napo atogon ia. Kana vang. Si asan i Iesu
Karisto le Nasaret, kana ku pasal korong!"
7 Na kala tak atung ia si palso i kungana,
na akorong palau na ngono kakina kala
togon dual 8 na kala laos atung na kalapo
pasal korong na kala auai alak ve rilong ane
nei rina i atailai na kapo laolaos i alatun
ani God. 9 Ri vap aongos kila arai ania
si lapo pasal korong velai alatun ani God,
10 na kilapo kinle ia ta ninia palau katapo
uli sinong mete takaman miminaungan si
aikut papakangai, na kila taping velai sugul
ani bil ang kata serei singina.

Kana kalinga na Petero nei rina i atailai

11 Au, kitolpo palak alak na igenen ang
kapo teng akit lak si ri Petero ve Ioanes.
Na ri vap aongos kila sang ane si ring ang
kipo pasal singina, kipo kin ia ta takpok
si Solomon, na kilapo taping alava. 12 Au,
Petero kala arai ani oring ang na kala antok
iria ta, "Ri vap i Israel, mipo taping marai
sa akorong? Marai sa mipo uli tun akit
tatamemlong. Vei mivpo sekpat nganing
ta le si kamemlong dual na lau korong
na igenen ke kala pasal? 13 Ninia palau
na God vopo angtogon ang ve Abaram na
Isak na Iakov, nang a God i keve tivura
katala amaus aongos kana asosokai Iesu,
voiang mitala alis suai ania, na Pilato kala
lomlomonai asi akalakala ania sikei mita
misag ania. 14 Mita misag ani igenen daus
na korong na milapo buk ani ki akalakala
animi ta igenen daung. 15 Mitala raung suai
ani tukul bung i to, sikei God katala tak
atadut pok ia pelek a mat. Na namemtala
arai ania. 16 Na si kana asan, le si lomlomon
ta asan ina, na igenen ke kana mipo arai
ania na mipo nas ia, kalapo pukun dual. Le
si lomlomon ta asan ina, vilvil ato roron ke
kala serei si igenen ke, e matami aongos.
17 Au keve tungag, napo malangas ta mitapo
vongvong ta sa mita abis ia, val kami keve
ainoinoai kapa. 18 Sikei, kana mengen a
God voiang a keve katakai i kus amalangas
aongos kita posong ia, nang palau ta igenen
i akanangai ka duai a kui, kana vang si kami
lau rikek kala serei apunuk. 19 Asukang, mi
lomon pokai na mi pasal taun a God ani
ka lomon suai ani kami keve lau rikek, na
Volava ka atanginang pok imi si taun ke,
20 na ka alis lak a Iesu, nang kana igenen i
akanangai, kata atung ia animi. 21 Sikei ka
ago e metekuku tung si taun ang a God ka
atung aroron kuvul pok a keve bil aongos
val katala palapalatung ia le kabang si ngu-
ruria i kana keve katakai i kus amalangas
daus. 22 Moses kata antok ta, Volava kami
God ka apolok alak animi le nei liuan imi,
ta mangsikei a katakai i kus amalangas val
nau. Mi longong ia na mi using akit a keve
mengen aongos ang ka mengen imi tatana.
23 Na si man a mang sikei parik kapa longong
aro na katakai i kus amalangas ang, io God
ka pagal suai luai ania pelek kana matan
vap. 24 Na asukang kapa keve katakai i kus
amalangas aongos le si Samuel aliu kitala
akuskus ta keve bil kana kalapo serei aliu.
25 Nami akorong mipo tauk i keve mengen
ang ri katakai i kus amalangas kitala men-
gen tatana, ani mi luk a keve roron ina. Na
milapo atogon a bil roron ang a God kata
palapalatung tatana ve keve tivumi. Kata
mengen a Abaram tatana asukang ke, Le si
tivum vanang na keve matan vap aongos
i kuli rina ki luk a roron. 26 Io God katala
apolok alak kana asosokai na katala asok ia
ane singimi aino, ani mi roron si oring ke ta
mi tutaliung kami keve lau rikek."

4

Petero ve Ioanes e mete saupai

1 Au, kilongpo mengen aliu asukang lak
ani ri vap na ri katakai i sula kimela serei
ve ri Sadukaio na vo tu ainoinoai ani petau
i ararai bat ani rina i atailai. 2 Kitapo
marala alava using kilongpo akalit ri vap na
kilongpo akuskus amalangas iria ta ri vap

kapa ki kun tapasuk pok pelek ani mat si
kari lomlomon ta Iesu. 3 Au, na kila teng
akit irilong na kila alakai anirilong nei lu i
akangbat ani tenei vong ang using kata lapo
ngelik. 4 Sikei vap miang kitala longong a
mengen ang na kilapo lomlomon. Tataot
iria kalapo serei asukang ta 5,000 aongos.
5 Au si tenei vauk using ina kari keve ain-
oinoai ve ri vap lava na ri vap malangas ani
saupai kita mela sinong akuvul e Ierusalem,
6 kuvul ve Anas ainoinoai i katakai i sula,
na ri Kaiapas ve Ioanes na Aleksandero na
ria aongos a vap ang kipo angtogon ve
ainoinoai i katakai i sula. 7 Au, kila songo ir-
ilong asi karilong me tung e mataria na kila
sui, "Au, milongta saka abis an ani bil ke?
Kamilong kitmat le voi akorong? Si kata alis
imi ta dual i kana asan?" 8 Na Malanganto
Gogoai kala aol a Petero na kala mengen
iria asukang ke, "Keve vap lava na keve
ainoinoai si ri vap, 9 mipo saupai kana ani-
memlong marai pakangai ani igenen kak
soles ke, na mipo buk nas ani saka kitmat an
kata vil ato ia. 10 Au, mi longong aro na mi
malangas! Nami ve mamain ta vap aongos
i Israel, mi malangas! Igenen kak soles ke
katala to ta kitmat i Iesu Karisto le Nasaret,
voiang mitala vil punuk ia kuli ngakputuk,
na God kala tak atadut pok ia pelek a mat.
Si kitmat ina na igenen kak soles ke kalapo
to aro e matami. 11 Ninia na iat voiang a
mamain ta katakai i abis lu, kitala misag
ania, sikei ninia palau na iat ang kalapo
serei a iat talupus i lu. 12 Na vilvil ato kapo
serei le singina papalik, using kapo kovek
i mang asan e kuli rina aongos nei liuan
i ri vap, asi vil ato anira." 13 Na taun kila
longong a mengen madot ke si ri Petero ve
Ioanes na kila taping anirilong, using kipo
nas ta kilongpo ngono igenen palau luai,
kovek i akalit lava. Na kilapo kinle irilong ta
kilongtapo ago si kuvkuvulan si Iesu. 14 Sikei
kilapo kovek i mengen using kipo arai ani
igenen ila bil ato ang sime lapo tung ve
rilong. 15 Na kila asok irilong asi soung suai
ani nei kivung. Na kilapo angmemengenai
asukang ke, 16 "Au si, tara abis sa kana ani
ngono igenen ke? Parik tarapa angkoai
si amunai ani abis lava ke i vilvil ataping,
using ri vap aongos i Ierusalem kilapo nas,
na parik tarapa angkoai si mengen bat ania.
17 Sikei tara atakun irilong ta kilong ago luai
ta akuskus an ani mang sikei si asan ke,
vei bil ke kala pasal alava luai." 18 Au na
kila songo alak pok irilong na kila atakun
amadot irilong ta kilong kamus luai ta men-
gen vo akalkalit ta asan i Iesu. 19 Sikei ri Pe-
tero ve Ioanes kilongla polpol iria asukang
ke, "Sa, kapo korong e matana i God ta
namem longong imi, na parik ta God? Mi
saupai ani sa kapo lau korong. 20 Using kapo
tav angkoai si namem kamus ta akuskus
an ta keve bil na keve mengen roron ang
namemtalapo nas ia." 21 Au, e iang kila
anguan atakun amadot an anirilong na kila
lomon suai anirilong, using kapo kovek i
bil tutuman asi amiming anirilong singina,
using ri vap aongos kilapo kinle na bil ang
kata serei na kilapo alatun a God singina,
22 using a igenen la to pok ang si bil i taping
ke, kata lapo liu a 40 na matas kana to.

Ri vap lomlomon kipo sokotuk asi kari nasai ani kitmat

23 Au, kilonglapo kalakala na kilongla
pasal pok ane si keve tungarilong na kilon-
ganla antok amalangas iria ta mengen aon-
gos ang na keve ainoinoai i ri katakai i sula
na ri vap lava kitala mengen irilong tatana.
24 Taun kila longong a mengen ang kila
sokotuk kuvul aongos ane si God asukang
ke, "Vo kitmat, numai kuta asinong a kuli
rina na nei pangau na nei laman ve keve bil
aongos. 25 Na kuta mengen si Malanganto
Gogoai si nguruna i tivumem ta David, kam
asosokai, asukang ke ta, Marai sa na ma-
main ta matan vap i ngising kipo marala?
Marai sa na kipo petpeteai mumun palau?
26 Ri tulava i kuli rina kipo usausa. Io, ri
ainoinoai kipo kivung asi kari visvis ani
Volava ve kana igenen i akanangai. 27 Na
kapo tutuman ta nei rina ke Erodes ve
Pontio Pilato kilongta lomlomonai kuvul ve
ri vap i ngising na matan vap ke ri Israel
ta ki raung suai ani kam asosokai daus ta
Iesu, nang kutala akanangai ania. 28 Kita
lomlomonai kuvul asi kari abis ani bil ang,
numai kutala saupai lenginang ania ta ka
serei asukang. 29 Volava, ku lomlomonai
ani kari keve mengen rikek animem, na ku
pakangai animem val kam keve asosokai
asi kamem mengen amadot luai ta akuskus
im. 30 Ku vil ato ri vap na ku abis ani mang
keve bil i vilvil ataping kapa si kitmat i kam
asosokai daus ta Iesu." 31 Au, kala kamus
kari sokotuk na lu ang kipo ago singina

kala tetek, na Malanganto Gogoai kala aol
iria aongos na kilapo tutapongai mengen
amadot luai ta mengen i God.

Lau i angtunganan nei liuan i ri vap lom-
lomon

32 E iang ri vap lomlomon kita lapo atogon
palau a sikei a vinga na sikei a vangang.
Asukang a kilapo atogon kuvul aongos na
keve bil voiang a siksikei a igenen kapo
atogon ia. 33 Na ri aposel kilapo mengen
amadot luai ta kana tadut pok a Volava Iesu.
Roron lava le si God katapo ago singiria
aongos. 34 Katapo kovek i mangsikei katapo
inongos, using man kita atogon roe vo lu,
kita atos tatana na samui ina 35 kimela alis ia
e kungaria i ri aposel ani ki pagal ia ani vap
po kudik ang, angkokoai val inongos ang si
siksikei. 36 Au na Iosep, nang ri aposel kitapo
kin ia ta Barnabas, supsupai ina ta katakai
i akikit, na katapo igenen i patvap si Levi,
na kita ingus ia e Kuporo, 37 kata kun atos ta
palpal i kana roe na kamela alis a kapkap e
kungaria i ri aposel.

5

Ananias ve Sapira

1 Na mangsikei a igenen kana asan ta Ana-
nias, rilong ve kisngana ta Sapira, kilongta
kun atos ta karilong mang vuk roe. 2 Na
mang palpal samui ina kala teng akit pok ia
ania, na mang palpal kanla alis ia e kungaria
i ri aposel. Na kisngana kapo nas a bil
ang. 3 Sikei Petero kala antok ia, "Numai
Ananias, kapo saka bil an na Satan kapo aol
ua asi kam kapau ani Malanganto Gogoai,
na kula teng akit pok anim ta palpal i samui
i kam vuk roe? 4 Kupo malangas aro luai
ta aino le ani kutala atos tatana, katapo
kakam. Au na e mung, taun kutala atos
tapai tatana, samui ina katapo kakam kapa.
Sa tukulai ina na kuta lomlomonai asi kam
me kapau asukang ke? Parik kupa kapau na
igenen, kupo kapau a God." 5 Vuk taun ang
a Ananias kapo longong a mengen ang kala
uak na kala mat. Na vap aongos po longong
ang kilapo togon a leng lava luai. 6 Au, ri nat
kila tapasuk na kila apung na pukun ina, na
kila asalak ia ane komo na kianla kepai ania.
7 Au, e mung i vuk pangau kudik lik,
kisngana kamela palak na parik lak kapa
malangas ta bil ang katala serei. 8 Au, na
Petero kala antok ia, "Ku antok iau. Ninia
aongos kana na kapkap ke milongta luk
ia si kamilong vuk roe?" Na kala antok
ta, "Io, ninia aongos." 9 Na Petero kala
antok ia, "Kapo sa na milongta angainakai
asi kamilong atoktokngai ani Malanganto
Gogoai i Volava. Arai! Sukana na vap anla
kepai tapai ani kisngam kime lapo angtung
e mete takaman. Na kana kime kun asalak
kapa anim." 10 Na si vuk taun ang palau
kala uak e ngere kakina na kala mat. Au
na keve nat ang kimela palak na kila asalak
kapa le ia ane komo na kianla kepai ania
e ngere kisngana. 11 E iang na kuvkuvulan
i lomlomon aongos kilapo atogon a leng
tavirimok luai, na akuskus i bil ang kala
pasal na vap aongos kinla kun longong ania
na kinla kun leng alava.

Keve akanangai na vilvil ataping

12 Na ri aposel kilapo asereiai ani keve bil
miang i vilvil ataping na keve akanangai
nei liuan i ri vap. Na ri vap lomlomon
aongos kitapo uli serei akuvul si takpok
si Solomon. 13 Na ri vap e komo kitapo
kinle alava aro iria, sikei kitapo atogon a
lolokovo si palak. 14 Sikei lak vap miang luai
aliu kilapo lomlomon ta Volava, ri tauan ve
ri aina kapa, na kila palak si kuvkuvulan
ang. 15 Io, asukang a ri vap kipo asalak le
na ri malepen na kimepo amatung iria kuli
kari keve pata e nei selen kokoai ani man
a Petero ka paliu, kankanuai ina kan sigil
palau a mang matan iria. 16 Na vap duk kapa
le keve rina aulitai i Ierusalem kimela kun
asalak ani kari keve malepen ve kari keve
vap sangan ta ingua, na riria aongos kila luk
a vilvil ato.

Ri aposel kilapo ago nei vilvil akui

17 Au, ainoai i katakai i sula kuvul ve
kana petau aongos, nang a kuvkuvulan ang
ri Sadukaio, kilapo vinga rikek luai, 18 na
kianla teng akit a keve aposel na kila alakai
aniria nei lu i akangbat. 19 Sikei mangsikei a
angelo si Volava kamela serei tenei vong na
kala tavas a keve takaman i lu ang na kala
ausingai aniria ane komo, na kala antok ta,
20 "Mi pasal na mian tung nei rina i atailai na
mi mengen amalangas a ri vap ta akuskus
aongos i to tanginang ke." 21 Taun kila
longong a mengen ke, kila palak si tangat
nei rina i atailai na kian lapo akalkalit ri
vap. Au, ainoai i katakai i sula ve kana petau
kila serei akuvul, na kila songo akuvul na
kivung lava nang riria aongos kipo tu ainoai

ani ri Israel. Na kila asok asi an songo alak
tapai aniria. 22 Au na ri asosokai kianla palak
nei lu i akangbat sikei parik kipa sabonai
aniria. Na kila papok na kila mengen
amalangas ta, 23 "Namemta anla sabonai ani
keve takaman aongos kitapo akang na keve
vap ipo ararai bat ang kitapo tung mete
keve takaman. Sikei taun namem tavas,
katapo kovek i mangsikei e iang." 24 Na
keve ainoinoai si ri katakai i sula ve tulava
i ri vap po ararai bat ang nei rina i atailai
kila longong na mengen amalangas ang na
kilapo ilung alava ta sa ka serei using i bil
ke. 25 E iang mangsikei kamela antok iria,
"Vap ang mita akang bat iria kian lapo tung
e nei rina i atailai na kilapo akalkalit pok ri
vap!" 26 Asukang a tulava ang kanla pasal
ve kana petau asi an songo aniria. Kitapo
lolokovo ani teng akit amadot aniria vei ri
vap kila kun li punuk pok aniria ta iat.

27 Au, kila songo alak pok iria mete kivung
lava na ainoai i katakai i sula kala saupai
aniria asukang ke, 28 "Lenginang namemtala
atatai amadot luai ta mi ago ta anguan
akalkalit an si asan ke, sikei lak mipo abis
ia. Akalkalit ke kalapo papanai aongos
e Ierusalem. Mipo buk ani mamaiten i
kana mat ka gon kulumem." 29 Na Petero
ve ri aposel kila polpol asukang ke, "Kapo
mamaiten luai ani namem longong a God,
na parik ta ri vap! 30 Nang a God ang si
keve tivura, nang kata tak atadut pok a Iesu
pelek a mat, voiang mitala vil punuk ia kuli
ngakputuk. 31 God katala sunguk alak luai
ania asi kana an sinong ngerena val nat
i tulava na katakai i asapang ani ri vap i
Israel, man kila lomon pokai, ka lomon suai
ani kari keve lau rikek. 32 Namemtala arai
ani keve bil ke kuvul ve Malanganto Gogoai,
voiang a God kata alis ia aniria, vap ang kipo
longong kana mengen."

33 Taun kila longong a mengen ke, kala
pat iria na marala lava na kilapo buk raung
korong aniria. 34 Sikei, mangsikei a Parisaio
i nei kuvkuvulan lava kala tapasuk, kana
asan ta Gamaliel, na katapo mangsikei a
katakai i akalit ani saupai, na kapo asasanan
mete ri vap, na kala asok ta ki asoung
tapai ani keve igenen ang. 35 Au na kala
mengen iria ta, "Vap i Israel, mi aiveven aro
si sa mi abis ia si keve tauan ke. 36 Using
taun ang anangan a Teudas kata tapasuk na
kala antok ta kapo igenen lava, na vap duk
asukang ta 400 aongos kila tung papakangai
ania. Sikei kita raung ia, na kana petau aon-
gos kila sip angtaliungai, na kana avibisan
aongos kapa kala mat. 37 Na e mung, si
taun ipo luk asan, Iudas le Galilaia kata kun
tapasuk na vap duk kapa kila tung ve nia
na kila visvis misagai. Sikei ninia kapa kila
kun raung ania na kana petau kila kun sip.
38 Au si bil ke kana, napo antok imi ta mi
atalipai ani keve tauan ke. Atolongon iria,
using man a bil ke kapo lomlomonai si ri
vap, nganlak ka mat. 39 Sikei, man ke God
ta lomlomonai, parik kapa angkoai si mi
dual suai aniria. Vei nganlak mila sabonai
ania ta mipo angvis ve God." 40 Au, kila
ainak ani kana pinipini na kila songo alak
pok ri aposel na ki asok asi sasaup aniria.
Na kila atakun amadot iria ta ki ago luai ta
akuskus an ta asan i Iesu. Au le na kila akala
iria. 41 Na kila soung le mete kivung velai
ani uruk using kipo malangas ta God katala
taot angkokoai iria asi kari sunguk ani kui
ve mirik marai asan ang. 42 Na si keve taun
kilapo madot si uli akuskus. Kila pasal nei
rina i atailai na ane nei keve lu siksikei na
kilapo rodo le kari akalkalit na akuskus ta
akus ro i Iesu ninia na igenen i akanangai.

6

Kita atung a limalengua na igenen

1 Na si taun ang tataot i vap lomlomon
kata lapo serei aduk luai, na mangsikei
a maiten kala serei ta ri Elas kipo men-
gen i magilai ani ri Eberaio using kari
keve mainang, parik kipa alis pok aniria.
2 Asukang a 12 na aposel kila songo atung
na mamain ta vap lomlomon aongos na
kila antok iria asukang ke, "Parik kapa
ro si man namemla lomon suai ani abis
i akuskus ta mengen i God, asi me telan
ta sasagi. 3 Au asukang, keve tungag, mi
pilak ta limalengua na igenen, voiang a
Malanganto Gogoai kapo aol iria na kipo
vap masam aro, ani namem apaus iria ta
mamaiten i abis ke. 4 Sikei namem akorong,
namem uli telan si sokotuk na akuskus ta
mengen i God." 5 Au, lomlomonai ke, ri vap
aongos kila ainak aroron singina. Na kila
pilak a Sitepano, igenen lomlomon alava
na Malanganto Gogoai kapo aol ia, kuvul
ve Pilipo, na Porokoro, na Nikanor, na Ti-
mon, na Parmenas, na Nikolao le Antiokeia
voiang kata mela palak si laulauan si ri

Iudaia. [6] Keve igenen ke, kila atung iria e
mataria i ri aposel na kila sokotuk na kila
amatung kunga singiria. [7] Na mengen i
God kala pasal apapanai na vap duk luai i
Ierusalem kilapo lomlomon tatana na ami-
ang luai i ri katakai i sula kapa kilapo kun
ainak ani mengen ke na kila kun lomlomon.

Kita teng akit a Sitepano

[8] Au na Sitepano katapo duk ta roron
na kitmat, na kata abis a mang keve
avibisan miang i vilvil ataping na mang
keve akanangai petekai luai kapa e mataria
i ri vap. [9] Sikei mang vap kila tapasuk na
kilapo anggegelai ve Sitepano. Vap ang
kitapo ago si kuvkuvulan ang kipo kin iria
ta kuvkuvulan i vap kalakala. Na kipo
vap i Iudaia le si ngono rina ang Kurene
na Aleksanderes na le ngono palpal ang
kapa Kilikia na Asia. [10] Sikei parik kilapa
angkoai si tu asalaupai ani kana masam na
kana mengen a Malanganto kapo alis ia
tatana. [11] Au na kila bui a mang vap asi
lukluk atapusai ani mengen kapau asukang
ke, "Namemtala longong ia si mengen i nau
varas ani Moses ve God." [12] Na kila solo
angpokpokai ani ri vap ve ri ainoinoai na
ri vap malangas ani saupai. Na kila pasal
na kila teng akit a Sitepano na kianla tak ia
ane mete kuvkuvulan lava. [13] Na kila atung
kari mang keve vap mengen kapau, asi kari
mengen asukang ke ta, "Igenen ke kapo
uli mengen arikek ani kara rina i atailai
na kapo mengen arikek kapa ani saupai.
[14] Using namemtala longong ia si antok ta
Iesu ke le Nasaret ka goeng suai ani rina
i atailai na ka sasakol kara keve laulauan
voiang a Moses kata alis ira tatana." [15] Na
kivung lava aongos ang kilapo tun akit ia
na kilapo arai ania ta kalapo nau asukang
val angelo.

7

Kana kalinga na Sitepano

[1] Na ainoai i katakai i sula kala sui ia ta,
"Sa, keve mengen ke kana kapo tutuman?"
[2] Na kala polpol asukang ke, "Keve tasig
na keve mamai, mi longong iau! God, si
kana maumausan, kata serei si tivura ta
Abaram anangan si taun katapo ago lak e
Mesopotamia aino ani kanla ago e Karan.
[3] Na kala antok ia ta ku tapasuk pelek kam
rina ve kam patvap na ku me palak si ring
ang naka akalit ua tatana. [4] Au kala pasal
pelek a palpal si ri Kaldaia na kanla ago e
Karan. Na e mung i tamana katala mat,
God kala asok ia asi kana me ago e ring
ke kana mipo ago singina. [5] Parik katapa
alis ia ta mang vuk roe lik e ke asi kana
atogon ania. Sikei kala palapalatung ve nia
ta ka alis lak a roe ang ania ve matmatan
tivuna e mung ina, sikei katapo kovek i
nat lak. [6] Sikei God kala mengen kapa ia
asukang ke ta keve matmatan tivuna ki an
sokoung si rina ang parik kapa kakaria,
na ki sunguk a maiten lava i vilvil akui
na ki ago nei gogotan i asosokai ani 400
na matas aongos. [7] Naka aming na palpal
vap ang kipo asosokai singiria. God kata
antok. Na e mung ki soung suai ani rina
ang na kime soturungai singig e ke si rina
ke. [8] Au na kala antok kapa ia ta ki uli
lampulit aniria asukang ta akanangai ani
palapalatung ang. Asukang a kala asereiai
ani Isak na kala lampulit ia si valimaletul
i taun. Na Isak kala asereiai ani Iakov, na
Iakov kala asereiai ani 12 na tivura ang.

[9] Na keve tivura ang kilapo vinga rikek ani
Iosep na kila atos tatana ane Aigipto. Sikei
God katapo auai ve nia, [10] na kala asapang ia
le nei liuan i kana keve mamaiten asip. Na
kala alis ia ta roron ve masam e matana i
Parao, tulava ang si ri Aigipto, voiang kata
atung ia asi kana aiveven ani Aigipto na nei
kana lu aongos. [11] E mung ina mangsikei
a mol lava luai kala serei e Aigipto na e
Kanan kapa. Keve tivura kitapo gule pok
sikei kapo kovek. [12] Au, Iakov kala longong
ta kapo atogon pok e Aigipto na kala asok
a keve tivura, asi an luk pok e iang. Kari
ainoai i pasal nang. [13] Si kari vapongua i
pasal Iosep kala antok amalangas iria ta
ninia kapo tasiria, na Parao kala malangas
ta kipo angtasimal ve Iosep. [14] Na Iosep kala
ali mengen ane si tamana ta Iakov ve kana
matan vap aongos ani ki me ago. Tataot iria
aongos kitapo 75. [15] Na Iakov kala pasiang
ane Aigipto, na e mung kianla mat e iang
ve keve tivura. [16] Na keve matmat iria kita
asalak pok iria ane Sukem, na kila amatung
iria nei mata i mat si vuk roe ang Abaram
kata samui aino ia si keve nat si Emor ta vuk
kapkap.

[17] Au, kalapo angasungai a taun i serei
atutuman ta kana palapalatung a God ve
Abaram, na tataot i kara vap e Aigipto

kalapo duk alava, [18] tung si mang tulava
tanginang kala tu sakolai asi saupai ani
Aigipto na parik lak katapa longong a
akuskus i Iosep. [19] Nia vanang kata kapau
velai ani marala ani keve tivura, na kala vil
amaiten luai ani kari ago ta saupai asukang
ke ta ki asuai ani kari keve popo ani ki
mat. [20] Au, si taun ang vanang kila ingus
a Moses. Katapo nat roron luai e matana
i God. Kila aiveven ia nei lu si tamana ani
potol a ulen. [21] Na kila luk asoung ia na
kavulik ang si Parao kamela songo ia na
kanla aiveven ia asukang ta kana nat. [22] Na
Moses kata luk akalkalit le si ri Aigipto ta
kari masam aongos na kalapo mangsikei a
igenen kitmat si laulauan i kana mengen na
avibisan.

[23] Au, kalapo 40 na matas na kala lom-
lomonai asi kana an lolou tapai ani keve
tungana ri Israel. [24] Na kala arai ani
mangsikei iria kitapo visvis palau ia na kala
pakangai ani igenen ang na kala vis punuk
na Aigipto ang. [25] Kapo sekpat ani kana vap
ki arai kinle ania ta God katala usausa ia
asi pakangai aniria, sikei parik kipa kinle
asukang. [26] Na si taun e mung ina, kanla
sabonai ani mang ngono igenen pok iria
kilongpo angbis. Na kala atokngai asi kana
asinong ani luai nei liuan irilong, 'Ngono
iuang, milongpo angtasimal nang, marai sa
na milongpo angbis pok?' [27] Sikei mang anu
ang, vopo bis ang ani tungana kala poro
suai ania na kala sui, Si nang kata asok ua
asi kam ainoinoai na kume saupai animem?
[28] Sa, kupo buk me raung anig val kam raung
ang ani Aigipto ang anongo? [29] Si vuk taun
ang a Moses kapo longong a mengen ang,
kala tapasuk na kala sip ane Madiam, na
kanlapo ago val igenen sokoung. Na e iang
kanlapo atogon kana pongua na nat.

[30] Au 40 na matas kala liu na angelo kala
serei singina nei ring varasai palau anga-
sungai i mulang ang e Sina si ureurek i kut
kuli ei. [31] Au, taun ang a Moses kala arai
ani bil ang, kalapo taping alava na kala kik
asung asi kanan arai. Na kala longong a
kalingana i Volava ta, [32] Nau a God voiang
a keve tivum kipo atogon ia. Nau a God
ang si Abaram na Isak na Iakov. Na Moses
kalapo tetek ta leng na parik kapa buk tun
ane si ring ang. [33] Na Volava kala antok
ia, 'Ku luang suai ani ngono pauk i kakim
using nang a ring ang kupo tung singina
kapo ring gogoai. [34] Natala arai aongos ani
vilvil akui ang kag patvap kipo asalak ia
e Aigipto, na nala longong kapa kari keve
tangis. Kana vang namela serei asi kag me
akala aniria. Au, ku me vang na naka asok
pok ua ane Aigipto.' [35] Io, nia na Moses
voiang kita misag ania ta mengen asukang
ke, Si nang kata asok ua asi kam ainoinoai
na kume saupai animem? Io, ninia palau
vang God kata asok ia si kalingana i angelo
vo serei ang singina kuli ei ang, asi kana
me ainoinoai na katakai i asapang kapa.
[36] Nia kamela asoung aniria pelek a Aigipto.
Ka asereiai ani keve bil i vilvil ataping na
keve akanangai e Aigipto akorong na e nei
Laman Melek na e nei ring varasai palau
kapa ani 40 na matas aongos. [37] Io, ninia
palau na Moses ang, voiang kata antok ri
Israel ta, God ka atung lak animi ta mang
katakai i kus amalangas val nau le nei liuan
imi. [38] Io, nia palau katapo kivung ve keve
tivura nei ring varasai palau. Na katapo
kivung kapa ve angelo ang kuli mulang e
Sina, na nia kala alis ia ta mengen i to asi
kana alis aliu anira. [39] Sikei keve tivura
kitapo uli longo bot. Kitapo misag ania na
kitapo uli lomlomonai asi kari papok ane
Aigipto. [40] Asukang a kila antok a Aron, Ku
abis ta mang keve tangatangai anira, ani
ki ainoai anira. Igenen ke ta Moses, nei
nia? Parik tarapa nas ta sa katala serei
singina. [41] Na si taun ang kila abis ta kari
tangatangai, na kapo ararai val natnat i
bulumakau. Kila vil alilis serei si bil ang,
na kila uruk ani nem roron ang kitala abis
ia. [42] Sikei God kala tu taliung iria na kala
atolongon iria asi kari soturungai si keve
kalto nei pangau val mengen ang nei buk
si ri katakai i kus amalangas aino asukang
ke, Nami, ri Israel! Si 40 na matas ang e
nei ring varasai palau, sa, mita alilis serei
singig? Mita sulsulukai ane singig? [43] Parik!
Milapo soturungai si tangatangai nang i
Molok. Na tangatangai i kalto ang i Raipan,
milapo soturungai singina kapa. Asukang
vang, naka kirikai animi ane si vilvil akui e
Babulon.

[44] E iang nei ring varasai palau, keve
tivura kitapo sung angpok kari lu asi
kivung. Lu voiang a salsalik i ainainakai
katapo sinong neina. Kita abis ia val
kana atatai na vo mengen ang si Moses,

angkokoai val ararai ang kata lomlomonai
ania. [45] Au, keve tivura kilapo atogon a lu
ang, na e mung si taun ang a Iosua katapo
tu ainoai aniria singina, kimela palak velai
ania nei rina ke e mung i God katala lu
suai ani keve palpal vap ang na ki atogon
a roe ke. Au, na lu ang, kala tung nei
rina ke tung si taun i David, [46] voiang a God
katapo uruk ania, na kala sokotuk ia ta ka
atung ania ta mangsikei a lu tanginang asi
kana ago neina, ninia na God voiang Iakov
katapo atogon ia. [47] Sikei parik ta nia, using
a Solomon, ninia kala atung na lu ang ania.
[48] Au, sikei! Vo Tavirimok Luai parik kapa
nas ani ago nei lu i abis ta kunga, val katakai
i kus amalangas kapo antok ta, [49] Volava
kapo antok ta metekuku, nang ninia kag
sinsinong i kitmat. Na kuli rina, nang ninia
na koskosai i kakig. Au na mi saka atung an
ta lu angkokoai si kag ago? Vo ta ring asi
kag aus? [50] Sa, parik natapa asinong a keve
bil aongos ke?

[51] Nami na keve vap longo gel akorong.
Vingami kapo kit na talingami kapo bot
aongos. Asukang palau val keve tivumi,
mipo uli misag ani kana mengen a Malan-
ganto Gogoai. [52] Kapo kovek i katakai i kus
amalangas aino parik kitapa vil akui ia. Na
riria kitapo kus amalangas ta Vo Korong
ka serei lak, kila kun raung suai aniria.
Na kana vang amukmuk, Vo Korong ang,
nami mitala alis suai ania na mila raung
ia. [53] Nami mipo atogon na saupai ang na
angelo kata alis a keve tivumi tatana, sikei
lak parik milapa using ia."

Kita li punuk a Sitepano ta iat

[54] Au, vuk taun ang kila longong a men-
gen ke na kalapo pat aongos iria na marala
na kilapo kalapatum. [55] Au na Malanganto
Gogoai kalapo aol ia na kala tun alak ane
metekuku na kala arai ani maumausan i
God na Iesu kapo tung si palso ina. [56] Na kala
antok ta, "Arai, nalapo arai ani metekuku
kalapo tavas na igenen i pukun kapo tung
si palso i God." [57] Na kila apung bat a keve
talingaria na kila kail alava. Ki tapasuk
aongos, ki sang taun ia, [58] na kila tak suai
ania ane komo i rina na kian lapo tutapong
so ta iat. Keve vap po porot ke ania kila
kiang suai ani kari maus na kianla asinong
ia e ngere mangsikei a igenen tanginang
kana asan ta Saulo. [59] Au, kilapo so ia,
na kapo sokotuk, "Volava Iesu, ku sel a
malanganto ig." [60] Na kala uak sovusulai na
kala songosongo alava ta mengen asukang
ke, "Volava, ku lomon suai ani lau rikek ke
kipo abis ia." E mung i posong ani

8

vuk mengen ang, kala aulei. [1] Na Saulo
kato ainak aro ani puka ang.

Saulo kapo goegoeng a ri vap lomlomon

Si taun ang, vilvil akui lava kala tutapon-
gai si kuvkuvulan i lomlomon e Ierusalem,
asukang a riria aongos kila sip angtaliun-
gai pulakai ane si ngono palpal Iudaia na
Samareia. Sikei, ri aposel kila ago. [2] Na
mang keve igenen lomlomon kila mo na
Sitepano na kipo tangis alava luai ania. [3] Au,
Saulo kala tutapongai goeng ani kuvkuvu-
lan i lomlomon. Kala pasal aliu si kari keve
lu siksikei na kala teng akit iria, ri tauan
kuvul ve ri aina kapa. Ka tak iria na kanla
alakai aniria nei lu i akangbat.

Akus ro kala serei e Samareia

[4] Asukang a vap la sip ang kian lapo
akuskus pulakai ta mengen i God. [5] Na Pilipo
kapa kala pasiang ane si rina i Samareia na
kanla akuskus iria ta Karisto. [6] Na petau duk
kilapo buk longong aro ani kana mengen a
Pilipo using kipo mangal ia na kipo arai ani
keve akanangai ang kapo abis ia. [7] Using ri
ingua kipo kail na kipo soung pelek na vap
miang. Na ri soles ve ri vap pukun pepe
miang kilapo to. [8] Asukang a ri vap i rina
ang kilapo atogon a uruk lava.

[9] Au katapo atogon a mangsikei a igenen
kana asan ta Simon. Aino katapo teng rikek
nei rina ang. Na katapo ataping ri vap i pal-
pal Samareia. Ka antok ta kapo mangsikei
a igenen lava luai. [10] Na ri vap aongos kipo
buk longong aro ania, ri vap lava na ri vap e
kevkev kapa. Ki antok ta, "Igenen ke, tara
posong ia ta Kitmat Lava i God." [11] Kipo
longong aro ania using le kabang le katapo
uli ataping aniria. [12] Au sikei, si taun ang
kila lomlomon ta Pilipo si kapo akuskus ta
akus ro i kana vainagoan a God na asan i
Iesu Karisto, kila luk asing tauia, ri tauan ve
ri aina kapa. [13] Au na Simon, nia kapa kala
kun lomlomon, na kala luk asing tauia na
kala auai ve Pilipo, na kalapo arai ani keve
akanangai ve keve bil lava i vilvil ataping,
na kapo taping alava.

[14] Au, keve aposel e Ierusalem kila lon-
gong ta ri Samareia kitala ainak ani mengen
i God. Asukang a kila asok ri Petero ve
Ioanes taun iria. [15] Na kilonganla serei na
kilongla sokotuk aniria ani ki luk a Malan-
ganto Gogoai. [16] Using parik lak katapa
palak si mangsikei iria, kitala luk palau a
asing tauia si asan i Volava Iesu. [17] Na ki-
longlapo amatung kunga singiria na kilapo
luk a Malanganto Gogoai. [18] Au, Simon kala
arai ta Malanganto kapo serei si amatung
kunga ta ngono aposel ang na kala buk
samui ani kitmat ang singirilong. [19] Kala
antok ta, "Milong alis iau ta roron ke ani
nau kapa, man naka amatung kunga si ri
si na ki kun luk ani Malanganto Gogoai."
[20] Sikei Petero kala antok ia, "Numai, ku
mat suai kuvul ve kam kapkap. Using kupo
lomon ia ta ku samui kana alilis a God
ta kapkap! [21] Kupo kovek luai i pangau si
abis ke, using a vingam kapo visuk mete
God. [22] Asukang vang, ku lomon pokai
pelek kam keve lomlomonai rikek, na ku
sokotuk a Volava ta man kapo angkoai, ka
lomon suai ani vubuk rikek ang e vingam.
[23] Using napo arai ta kupo lomlomonai ainau
asi kam atogon asan na kulapo ago akit
luai nei gogotan i rikek." [24] Au na Simon
kala polpol asukang ke, "Namilong, milong
sokotuk a Volava anig, ani keve mengen ke
milongpo mengen iau tatana, ki ago ta serei
an singig."

[25] Au, e mung i kilongla mengen amalan-
gas atutuman ta mengen i Volava, le
na kilongla tadut asi karilong papok ane
Ierusalem. Na kilonglapo akuskus aliu ta
akus ro si keve rina miang si ri Samareia.

Pilipo ve mang igenen lava i Aitiop

[26] Au, mangsikei a angelo si Volava kala
antok a Pilipo ta, "Ku tapasuk na ku pasiang
taun a selen ang kapo pasal le Ierusalem
ane Gasa." Ring ang kapo ring vauvau
palau. [27] Na kala tapasuk na kala pasal.
Na mangsikei a igenen le Aitiop, kapo
igenen lava na kapo asosokai si Kandake,
ainan tulava i Aitiop, na kapo saupai ani
kana keve togtogon, katan lapo ago e
Ierusalem asi kana an soturungai serei si
God. [28] Au, kalapo kokos pok ane rina kuli
kana vongo tagtagai na kapo tataot nei
salsalik si katakai i kus amalangas Esias.
[29] Na Malanganto kala antok a Pilipo ta, "Ku
sang asung ane ngere kana vongo tagtagai."
[30] Au, kala sang asung na kanlapo longong ia
si kana po tataot nei salsalik si katakai kus
amalangas Esias. Na kala sui ia, "Sa, kupo
malangas nang a mengen ang kupo tataot
ia?" [31] Na kala antok ta, "Au, naka saka
malangas an si man kapo kovek i igenen
asi palas dong anig tatana?" Na kala aikut
a Pilipo asi kana me kokos ve nia. [32] Na
palpal ang kapo taot ia nei salsalik ang,
kapo mengen asukang ke, Kita tak ia val
sipsip taun a rungrunguk, na asukang val
natnat i sipsip kapo tung musik si katakai
i tok, asukang nia kapa parik katapa tatkol
ta vuk mengen. [33] Kila vil amailik ia na kila
alis a saupai kitmat ania. Si nganing lak ka
akuskus ta kana matan vap? Using kana to
kuli rina kala kamus.

[34] Na igenen ang kala sui na Pilipo ta,
"Sa, kapo angkoai si ku antok iau ta si kana
na kus amalangas ke kapo mengen tatana?
Tatana pok, vo ta mang anu?" [35] Au na
Pilipo kala tutapongai si vuk salsalik ang
na kala akuskus ia ta akus ro i Iesu. [36-37] Na
kilonglapo sang aliu nei selen na kilongla
serei si mangsikei a vuk laman na igenen
ang kala antok ta, "Arai, laman kana. Sa
kapo tubat iau asi kag luk ani asing tauia?"
[38] Au, na kala atakun kana vongo, na ki-
longla pasiang ane nei laman ang, rilong
aongos ve Pilipo. Na kala asing tauia ia.
[39] Au, kilongla palak le nei laman ang na
Malanganto i Volava kala songo suai ani
Pilipo na igenen ang parik kalapa anguan
arai an ania, sikei kala pasal velai ani uruk
lava. [40] Au, Pilipo kanla buat e Asoto na
kanlapo akuskus aliu ta akus ro nei keve
rina aongos tung e Kaisareia.

9

Saulo kata lomon pokai
(Ap 22:6-16; 26:12-18)

[1] Au, Saulo kapo marala arikek lak kana
petau a Volava na kapo buk raung suai
aniria. Asukang a kala pasal taun a ainoai i
katakai i sula [2] na kala aikut ia asi kana salik
panbuk ane si keve lu i kivung e Damasko,
ani man kan sabonai ani vap ang kipo ago
si Selen ke, na kan got le iria, ri tauan ve ri
aina kapa, na kame tak iria ane Ierusalem
pok. [3] Au, kanlapo pasal e selen angasungai
i Damasko, na akorong palau mangsikei a
malangas le metekuku kala mang ataping

ia. [4] Na kala uak ane vunep na kala longong
a kalinga i sikei kala mengen ia ta, "Saul,
Saul, marai sa na kupo vil akui iau?" [5] Na
kala antok ta, "Volava, numai a si?" Na kala
antok ta, "Nau a Iesu, igenen ke nang kupo
vil akui ia. [6] Sikei, ku tapasuk na ku palak
ane nei rina na kuan longong lak a atatai ta
ku vil sa." [7] Na vap po auai ang ve nia kipo
tung bot. Kipo longong a kalinga ang, sikei
parik kipa arai ani sikei. [8] Au, Saulo kala
tapasuk le kuli vunep na parik kapa arai
korong ani sa. Matana kapo para sikei kapo
ba. Na kila teng a kungana na kila takai alak
ania ane nei rina e Damasko. [9] Kata lapo ba
si potol a taun aongos. Parik katapa angan
na inum kapa.

[10] Au, mangsikei a igenen lomlomon kat-
apo ago e Damasko kana asan ta Ananias.
Na Volava kala antok ia nei ararai ta, "Ana-
nias." Na kala antok ta, "Io Volava, nau
kana." [11] Na Volava kala antok ia, "Ku
tapasuk, na ku pasal taun a selen ang kipo
kin ia ta korong matil, na kuan nanas si lu
si Iudas, ta kapo atogon a igenen le Tarso
kapo ago kana asan ta Saulo. Ku longong,
igenen ang kapo ago i sokotuk [12] na kata
arai ani mangsikei a ararai. Mangsikei a
igenen kana asan ta Ananias kata palak na
kala amatung a ngono kungana singina ani
ka ararai aro pok." [13] Au, Ananias kala antok
ta, "Volava, vap miang kitala antok iau ta
igenen ke si vil arikek luai ani kam petau
gogoai e Ierusalem. [14] Na kana, kamela serei
ta kitmat i keve tulava si ri katakai i sula asi
kana me got ani mamain ta vap, riria aon-
gos kipo songo kam asan." [15] Sikei Volava
kala antok ia, "Pasal, using nau natala pilak
ia ani ka abis anig. Ka sunguk kag asan mete
ri vap i ngising na ri tulava na ri vap i Israel
kapa. [16] Io, naka akalit ia ta kui tavirimok
ang ka sunguk lak ia marai asan ig." [17] Au,
Ananias kala pasal na kanla palak nei lu
ang na kala amatung kunga singina na kala
antok ia, "Tasig ta Saul. Volava Iesu, nang
kata serei singim si kam me palak e selen,
kata asok iau asi kag me serei singim ani
ku ararai aro pok, na ka alis aduk ua ta
Malanganto Gogoai." [18] Na akorong palau
mangsikei a bil val valat kala uak pelek a
matana na kala ararai aro pok. Au, kala
tapasuk na kala luk a asing tauia, [19] na kala
angan na pukun ina kala dual pok.

Saulo kapo akuskus ta akus ro e Damasko

Au, kalapo ago na rukun taun e Damasko
ve ri vap lomlomon e iang. [20] Na si vuk
taun ang palau kalapo tutapong palak nei
keve lu i kivung na kalapo akuskus ta Iesu
ta nia kapo nat i God. [21] E iang vap po
longong ang kila taping aongos na kilapo
sui, "Au, ninia palau na igenen ang katapo
vil akui na vap po lomlomon ta asan ke?
Na parik ta nia kata me serei asi kana an
got le aniria na ka tak iria taun a keve
ainoinoai si ri katakai i sula?" [22] Sikei kana
kitmat a Saulo kalapo serei alava na kalapo
ataping ri Iudaia e iang e Damasko using
kalapo asereiai atutuman singiria ta Iesu
ninia kapo igenen i akanangai.

Saulo kata sip pelek a ri Iudaia

[23] E mung i mang rukun taun miang lik, na
ri Iudaia kilapo angpirpat lik asi kari raung
suai ania. [24] Sikei Saulo katala malangas
kari angmemengenai. Au, keve tenei ias
na tenei vong kipo mun kopai ania si keve
takaman i rina ang asi kari raung ania.
[25] Sikei, kana vap ipo pasal kuvul ve nia
kila atikok asiang ia tenei vong nei tepe si
matakoto i omo i nei rina ang.

Saulo e Ierusalem

[26] Au, kala pasal na kanla serei e
Ierusalem na kalapo buk asi kana katak
ve ri vap lomlomon, sikei riria aongos kipo
leng ania, using parik kipa lomlomon ta
kalapo igenen lomlomon. [27] Au, Barnabas
kala songo le ia ane si ri aposel na kala
atai amalangas iria ta kana tun kinle ani
Volava e nei selen na kala mengen ia, na ka
akuskus amadot ta asan i Iesu e Damasko.
[28] Au, e iang kalapo togon a kalakala si kana
pasal pulakai e nei rina e Ierusalem, na
kalapo akuskus amadot ta asan i Volava,
[29] na kala anggegelai ve mang matan i ri
Elas. Vap ke kilapo buk raung ania, [30] sikei
keve tungana kila nas, na kila songo le ia
ane Kaisareia, na kianla atatung ia asi kana
pasal ane Tarso. [31] Io, sukana na kuvkuvulan
i lomlomon e Iudaia na e Galilaia na e
Samareia aongos, kilapo atogon a taun
roron i marip ve akikit angpokpokai aniria.
Na kipo pasal amadot si selen i mamaila
ani Volava na kipo uli luk papakangai si
Malanganto Gogoai. Asukang a kari tataot
kalapo polok alak.

Ainea kata luk kana vilvil ato

32 Au, Petero kala kun pasal ani ring mi-
ang, na nei kana mangsikei a paspasal kanla
tu aserei si ri vap lomlomon kipo ago e
Luda. 33 Na kanla duai a mangsikei a igenen
kana asan ta Ainea, pukun ina katapo pepe
na parik katapa angkoai si tapasuk suai ani
kana pata ani limaletul a matas aongos.
34 Au, Petero kala antok ia ta, "Ainea, Iesu
Karisto kala vil ato ua. Ku tapasuk na ku
itoiton kam pata." Na si vuk taun ang palau
kala tapasuk. 35 Ri vap aongos i Luda na
Saron kilapo arai ania na kila ul pokai aniria
na kila using a Volava.

Dorkas kata tadut pok pelek a mat

36 Au, e Iope katapo togon a mangsikei a
aina lomlomon kana asan ta Tabita, sup-
supai ina ta Dorkas, na katapo uli akamu-
sai ani keve taun asi pakangai ani ri vap
mailik. 37 Au, si vuk pangau ang palau
kala malepen na kala mat. Kila asing na
pukun ina na kianla amatung ia nei mang
palpal lu e pangkul. 38 Au, using a Iope ve
Luda kilongpo angasungai palau, na ri vap
lomlomon, using kitala longong ta Petero
e iang, kila asok a mang ngono igenen asi
an serei singina, na kilonganla sokotuk ia
ta, "Namempo buk ua sumasuma." 39 Au,
Petero kala tapasuk na kala auai ve rilong.
Na kamela serei si lu ang na kila songo alak
ia ane si palpal lu ang. Ri mainang aongos
kipo tung aulitai ania na kipo tangis. Na
kila akalit ia ta kari keve maus i suisui ang
ta Dorkas, si taun katapo ago lak. 40 Sikei,
Petero kala asok suai aongos aniria ane
komo. Na kala sovusulai na kala sokotuk.
Ka taval talang a pukun ang na kala antok
ta, "Tabita, ku tapasuk." Au, kala apagal
a matana na kala tarak a Petero na kala
sinong atung. 41 Na kala tak atung ia, na
kala songo alak pok ri vap lomlomon ve
ri mainang na kala akalit amalangas iria
ta kalapo to. 42 Mengen ang kala pasal
aongos nei rina ang e Iope na vap miang
kila lomlomon ta Volava. 43 Au na kala ago
na taun miang e Iope nei lu si mangsikei a
igenen itoiton pauk i vongo, kana asan ta
Simon.

10

Petero ve Kornelio

1 Au, katapo atogon a mangsikei a igenen
katapo ago e Kaisareia kana asan ta Korne-
lio. Katapo tu ainoai ani mangsikei a kuvku-
vulan i visvis, kipo kin ia ta kuvkuvulan i
Italia. 2 Na katapo igenen katakai i bil aro
na kapo uli mamaila ani God kuvul ve vap
aongos nei kana lu. Na kapo uli alilis taun
ani kana matan vap a God, na kapo uli ago i
sokotuk ane si God. 3 Katapo tenei ias ngelik
na mangsikei a ararai kala serei singina na
mangsikei a angelo si God kamela palak
taun ia na kala antok, "Kornelio!" 4 Na kapo
leng alava na kala tun akit ia na kala antok,
"Au, volava, kupo buk sa?" Na kala antok ia
ta, "God kapo malangas kam keve sokotuk
na katala arai ani kam keve alilis aongos na
kipo tung malangas e matana. 5 Kana vang
ku asok a mang vap ane Iope, asi an songo
ani mang igenen e iang Simon, kipo kin ia ta
Petero, 6 na kapo ago si lu si Simon, igenen
itoiton pauk i vongo, na kana lu kapo tung
e ngerelo." 7 Taun ang a angelo ang kala
kamus ta mengen na kala pasal, na kala
songo na pongua i kana keve asosokai i nei
lu na sikei a katakai i visvis kapa, voiang
kapo igenen ro luai na kapo mangsikei iria
kipo uli ago asung asi pakangai ania. 8 Na
kala atatai aro luai aniritol na kala asok
iritol ane Iope.

9 Si taun using ina, kitola pasal na kitolan
lapo angasungai i rina. Petero katala kiklak
kuli lu asi an sokotuk. Kapo tenei ias
lava. 10 Na buk angan kala serei singina na
kala lomlomonai ta kapo buk angan. Au,
si vuk taun ang kipo itoitonai ani kana
pok, mangsikei a ararai kala serei singina.
11 Na kala arai ani metekuku kala tavas na
mangsikei a bil val vakup tavirimok kita
pala ia si puat a nono na kipo atikok asiang
ia taun a kuli rina. 12 Na kala arai ta neina i
vakup ang kapo duk ta mamain ta vongo ve
ri manmanik palis kuli vunep na ri mani i
nei pangau kapa. 13 Au na kalinga kala serei
ta, "Petero, ku tapasuk na ku daung asi kam
angan." 14 Sikei Petero kala antok ta, "Ka
ago luai, Volava, using parik luai napa nas
ani angan ani bil ang kipo ailailai ania vei
nala bil arikek." 15 Na kalinga kala anguan
serei an ta, "Bil ang God katala vil adaus
ia, ku ago ta arai an ta kapo togon tubat
singina." 16 Na kala vapotol i serei na bil
ke, na akorong palau kala palak pok ane
metekuku.

17 Au, Petero kalapo pisu alava ta sa nang
kapo asukang. Na si vuk taun ang palau a
volo igenen i asok ang ta Kornelio kitolmela
serei mete papalakan i lu. Kitoltala nanas le
ta nei a lu si Simon. 18 Na kitola songosongo
velai ani sui ta Simon kapo ago e ke, kipo
kin ia ta Petero. 19 Na Petero kapo ago lak i
lomlomonai ani ararai ang, na Malanganto
kala antok ia, "Arai, mang potol a igenen
kitolpo gule ua. 20 Sikei, ku tapasuk na
ku kisiang na ku auai ve ritol. Ku ago ta
lomlomonai miang an, using nau nata asok
iritol." 21 Au, Petero kala kisiang taun a volo
igenen ang na kala antok iritol ta, "Arai,
nau kana na igenen ang mitolpo gule ia.
Nei akorong a tukulai i kamitol me serei?"
22 Na kitola antok ta, "Kornelio, kapo igenen
tu ainoai ani kuvkuvulan i visvis, na kapo
igenen korong na kapo uli mamaila ani God,
na palpal vap aongos ri Iudaia kipo posong
aro ia, na mangsikei a angelo gogoai kata
atatai ia ta ka asok tapai anim ani ku an
serei nei kana lu na ku atogon mengen kapo
buk longong ania." 23 Au, asukang a kala
songo alak iritol si me rot ani tenei vong
ang.

Au, kala tapasuk vauk na kala auai ve
ritol. Na mang keve tungana i Iope kila
kun auai. 24 Si taun using ina, kianla serei
e Kaisareia. Na Kornelio katapo kokoai
aniria, ve kana pat vap na keve tungana
asungai ina. Katala songo akuvul iria asi
me kokoai. 25 Au, Petero kalapo buk palak
na Kornelio kamela soturungai singina na
kala asuai ani pukun ina e ngono kakina.
26 Sikei Petero kala ngai atung ia velai ani
mengen ta, "Tapasuk! Nau kapa, napo kun
igenen palau." 27 Au, kala angmemengenai
alak ane nei lu ve nia na kanla arai ta petau
duk kipo ago kuvul. 28 Na kala mengen iria
asukang ke, "Nami akorong mipo malangas
a tubat lava kapo tubat a igenen i Iudaia
asi kana angtunganan ve ri vap i ngising vo
si palak nei kari keve lu. Sikei God katala
akalit amalangas iau ta naka ago ta kin ani
mangsikei ta kapo igenen palau vo kapo
atogon tubat singina. 29 Asukang a taun ang
mita asok tapai anig, parik natapa mengen
ta sa. Na kana vang namela serei. Au,
napo buk sui animi ta sa tukulai ina na mita
asok tapai anig?" 30 Na Kornelio kala antok
ta, "Kala puat a taun kala liu na katapo
asukang ke tenei ias ngelik. Natapo ago
ipo sokotuk nei kag lu. Na mangsikei a
igenen kamela tung talang iau, kapo maus
ta maus miminaungan. 31 Na kala antok
ta, 'Kornelio, God katala longong kam keve
sokotuk na kala arai kinle ani kam keve
alilis. 32 Asukang a ku asok tapai ani Simon
e Iope, kipo kin ia ta Petero. Na kapo ago
e ngere lo nei lu si Simon, igenen itoiton
pauk i vongo.' 33 Au, sumasuma palau nala
asok tapai anim na kala ro using kutala
vil korong ia na kumela serei. Na kana
vang namempo ago kuvul aongos e matana
i God. Namempo kokoai si longong ani sa na
Volava kata asok ua sime mengen animem
tatana."

Petero kapo mengen nei lu si Kornelio

34 Na Petero kala mengen iria asukang ke,
"Nalapo tun kinle atutuman vanang ta God
kapo atogon kana sikei palau a lau i ngorem
si ri vap aongos. 35 Kantanem kipo saka
palpal vap an, sikei man kipo mamaila ania
na kipo abis a lau korong e matana io, kapo
songo iria ane singina. 36 Kana na mengen
amalangas si God taun a ri Israel. Nang a
akus ro ke i marip voike kapo tukulai ina
si Iesu Karisto, ninia na Volava si ri vap
aongos. 37 Mipo nas a bil ang kata serei e nei
palpal Iudaia aongos, tutapong e Galilaia,
e mung i kana akuskus a Ioanes ani ri vap
asi kari luk ani asing tauia. 38 Io, God kala
akanangai ani Iesu le Nasaret asukang ke ta
ka aduk ia ta Malanganto Gogoai velai ani
kitmat. Na kala pasal si keve vukvuk i rina
si pakangai ani ri vap using God kata auai
ve nia. Na asukang ka vil ato na vap ang,
riria kipo ago nei gogotan i kana kitmat
a vo petau. 39 Au na namem, namemtala
arai ani kana keve avibisan aongos si palpal
ang si ri Iudaia na e Ierusalem kapa. Na
kila atakuk ia kuli iei na kala mat. 40 Sikei
God kala tak atapasuk pok ia si vapotol
i taun na kala akalit amalangas tatana si
ri vap. 41 Parik ta si ri vap aongos, sikei
kata serei singimem, namem a vap ang
God katala pilak imem, namem a petau ang
namemta matan angan ve nia e mung i
kana tapasuk pelek ani matmat. 42 Na kala
asok imem ani namem akuskus si ri vap na
namem mengen amadot iria ta ninia nang
God katala atung ia asi kana saupai ani ri
vap aongos, riria kipo to lak na riria kitala
mat. 43 Ri katakai i kus amalangas aongos
kita akuskus tatana asukang ke ta ri si, man

ki lomlomon ta asan i igenen ke, God ka
lomon suai ani kari keve lau rikek."

Ri vap i ngising kita luk a Malanganto Gogoai

44 Si taun ang a Petero katapo mengen lak,
Malanganto Gogoai kamela aol aongos na
vap ang kipo ago i kolongong ani mengen
ang. 45 Na petau lomlomon ang, nang a
vap lampulit ang kitame auai ve Petero,
kila taping si arai ani bil ke ta God kalapo
tilingai ani alilis i Malanganto Gogoai si ri
vap i ngising kapa, 46 using kila longong iria
si kilapo mengen ta mengen i keve rina
petekai velai ani alatun ani God. Na Petero
kala antok ta, 47 "Au, si vang ka tubat a vap ke
asi kari ago ta luk an ani asing tauia? Arai,
kilapo luk a Malanganto Gogoai asukang
palau val tara." 48 Au, asukang a kala asok
ta asing tauia aniria si asan i Iesu Karisto.
Na kila aikut ia asi kana ago tapai ve ria ani
mang rukun taun.

11

Petero kapo akuskus amalangas a ri vap lomlomon e Ierusalem

1 Au, ri aposel ve ri vap lomlomon aongos
e nei palpal Iudaia kila longong ta ri vap i
ngising kapa kitala kun ainak ani mengen
i God. 2 Na Petero kamela serei pok e
Ierusalem na ri vap lampulit kimela songag
suak ania 3 asukang ke, "Marai sa kuta ago
ve ri vap tav lamutan na kuta angan kuvul
ve ria?" 4 Au na Petero kala atai aroron
iria ta angusing i keve bil aongos asukang
ke, 5 "Natapo ago i sokotuk e nei rina ang e
Iope na mangsikei a ararai kala serei singig.
Nala arai ani mangsikei a bil val vakup
tavirimok kita pala ia si puat a nono na kipo
atikok asiang ia na kala pasiang luai ane
singig. 6 Na nala arai ta e neina i vakup
ang, kapo atogon a mamain ta vongo, ve ri
kei, na ri manmanik palis kuli vunep na ri
mani i nei pangau kapa. 7 Na nala longong
a mangsikei a kalinga kala antok iau ta,
'Petero, ku tapasuk na ku daung asi kam
angan.' 8 Sikei nala antok ta, 'Ka ago luai,
Volava, using parik luai le kabang le natapa
namin korong a bil ang kipo ailailai ania
vei nala bil arikek.' 9 Na vapongua i kalinga
le metekuku kala mengen ta, 'Bil ang God
katala vil adaus ia, ku ago ta arai an ta kapo
atogon tubat singina.' 10 Na kala vapotol i
serei na bil ke na akorong palau keve bil ang
kala palak pok ane metekuku. 11 Na akorong
palau si vuk taun ang, mang potol a igenen
kitola serei mete lu ang namemtapo ago
singina, i la asok taun anig le Kaisareia. 12 Au
na Malanganto kala antok iau ta na ago ta
lomlomonai miang an, na auai ve ria. Au,
namemla pasal ve limalesikei a tungara ke
kana, na namemanla palak nei lu si igenen
ang. 13 Na kala mengen amalangas imem ta
kata arai ani angelo kamela tung nei kana
lu na kala antok ia asukang ke, 'Ku asok vap
ane Iope asi an songo ani Simon, kipo kin ia
ta Petero. 14 Nia ka mengen ua ta mengen
voiang mi sapang singina, numai ve kam
pat vap aongos.' 15 Au nala tutapongai men-
gen na si vuk taun ang Malanganto Gogoai
kamela aol aongos iria, asukang palau val
si ainoai i taun ang singira. 16 Na nala
lomlomonai ani vuk mengen ang a Volava
katapo nas ani mengen tatana ta 'Ioanes
katapo asing atautauia ri vap ta laman, sikei
God ka asing atautauia imi ta Malanganto
Gogoai.' 17 Na nala kinle ia ta pua, parik
kapa angkoai luai ani na tubat a God, using
kalapo alis iria ta sikei palau a alilis ang
katala alis ira tatana si taun ang tarata lom-
lomon ta Volava Iesu Karisto." 18 Taun kila
longong a amalmalangasai ang, kila lomon
suai ani kari keve mengen, na kilapo alatun
a God velai ani mengen asukang ke, "Ri vap i
ngising kapa, God kalapo alis pangau aniria
kapa asi kari kun lomon pokai na ki teng a
to."

Kuvkuvulan i lomlomon e Antiokeia

19 Au, ria vap la sip angtaliungai ang le
si vilvil akui ang marai Sitepano, kila pasal
taun a Poinike na Kuporo na Antiokeia
kapa. Na kipo mengen aliu ta mengen i
akus ro ani ri Iudaia papalik. 20 Sikei mang
keve vap nei liuan iria, kitapo vap i Kuporo
na mang matan le Kurene, kimela serei e
Antiokeia na kila akuskus kapa ri Elas ta
akus ro i Volava Iesu. 21 Na kitmat i Volava
katapo pakangai aniria. Asukang a vap
miang kila lomlomon na kila ulpokai taun
a Volava. 22 Na akus i bil ke kanla serei si
kuvkuvulan i lomlomon e Ierusalem na kila
asok a Barnabas si kana pasal ane Antiokeia.
23 Au kamela serei na kala kinle kana roron
i alilis a God na kala uruk. Na kala aruduala-
lan iria ani ki tung akit na ki tutuman si
kari angtogon ve Volava. 24 Using katapo

mangsikei a igenen ro na katapo duk ta
Malanganto Gogoai na lomlomon. Na vap
miang kila palak si kuvkuvulan si Volava.
25 Au, kala pasal asi kana an gule ani Saulo e
Tarso. 26 Kala sabonai ania na kala songo le
ia ane Antiokeia pok. Na kilongtapo ago na
sikei a matas kirol i po uli sinong kuvul ve
kuvkuvulan ang e iang, na kilong akalkalit a
vap miang. E Antiokeia vanang kita ainoai i
posong ani ri vap lomlomon ta ri te Karisto.
27 Au, si pangau ang mang keve katakai
i kus amalangas kila pasiang le Ierusalem
na kimela serei e Antiokeia. 28 Na mangsikei
iria kana asan ta Agabo kala tapasuk na kala
mengen atung si Malanganto ta ka togon a
mol lava ka serei lak e kuli rina aongos. Kata
serei atutuman si taun i Kalaudio. 29 Na ri
vap lomlomon kila lomlomonai ta siksikei
iria ka gule ta men papakangai angkokoai
ve kana togtogon asi alis ani keve tungaria
vap po inongos ang e Iudaia. 30 Au na kila
vil ia asukang. Ki alis ia e kungarilong i ri
Barnabas ve Saulo ani kilong an alis ia si
keve vap lava.

12

Iakovo kala mat na Petero nei lu i akangbat

1 Au, si taun ang tulava Erodes kala teng
akit na mang matan i ri vap lomlomon asi
kana vilvil akui aniria. 2 Na kala asok asi
raung ani Iakovo, tasina i Ioanes, ta samele.
3 Na kala arai ta ri Iudaia kitapo uruk si
daung ke, asukang a kala asok ani ki kun
teng akit kapa ani Petero. Lau ke kata serei
si taun i matan angan i saui i tav tol. 4 Au,
kala teng akit ia na kala alakai ania nei lu i
akangbat. Na kala asok a puat a kuvkuvulan
i ri katakai i visvis, ta ki ararai bat ania.
Siksikei a kuvkuvulan ang kapo atogon a
puat a igenen neina. Kana lomlomonai ta
man a matan angan i Liuluai kanla kamus
tapai, ka tak ia asi kana tung si saupai
mete ri vap. 5 Asukang a Petero kalapo ago
nei lu i akang bat. Sikei ri vap lomlomon
kitapo sokotuk amadot serei si God, ani ka
pakangai ania.

Petero kala soung pelek a lu i akangbat

6 Na si tenei vong ang le ani Erodes ka
songo asoung a Petero na kalapo rot nei
liuan i mang pongua na katakai i visvis.
Kita got akit ia ta pongua na angus kitmat
luai. Na mang vap kipo ararai bat e mete
takaman i lu ang. 7 Na mangsikei a an-
gelo si Volava kamela serei ataping na kala
malangas aongos a palpal lu ang, na kala
tava na Petero e kagkag ina na kala pangun
ia na kala antok, "Tapasuk sumasuma!"
Na angus kitmat ang kala takunis pelek a
kungana. 8 Au, angelo ang kala antok ia
ta, "Ku ngenge aro na ku alakai ani pauk
i kakim." Na kala abis ia asukang. Na
kala antok, "Ku pakut ua ta kam vakup ipo
apung na ku using iau." 9 Na kala soung
using ia sikei parik kapa nas ta bil ke na
angelo ang katapo abis ia kapo tutuman.
Katapo sekpat ta kapo mangsikei a ararai
palau. 10 Au, kilongla pasal liu a ainoai i
kuvkuvulan vap ipo ararai bat, na lapongua
i kuvkuvulan kapa na kilongla serei si taka-
man lava ipo soung ane komo na takaman
ang kala tavas anirilong na kilongla soung.
Au, kilongla pasal a mang sikei a vuk selen,
na akorong palau angelo ang kala kovek
pelek ia. 11 Au, Petero kala lomlomonai
tapalas na kala antok ta, "Pua, nalapo nas
atutuman ta Volava kata asok kana angelo
na kamela asapang iau pelek a kitmat si
Erodes, na kari keve lomlomonai ri Iudaia."
12 Taun kala lomlomonai aro, kala pasal ane
si lu ang si Maria, rinana i Ioanes, kana
mang asan ta Marko. E iang nei lu ang, vap
miang kitapo ago kuvul i po sokotuk. 13 Au
kanlapo pirpiring mete takaman e komo,
na mangsikei a kavulik asosokai kana asan
ta Rode kala pasal asi me tavas ania. 14 Sikei
parik kalapa tavas ania using taun ang kala
longong kinle na kalingana i Petero, kalapo
maramarak luai na kala sang pok sian antok
amalangas ani vap ang nei lu ta Petero nang
kalapo tung mete takaman. 15 Na kila antok
ia ta, "Kupo nio!" Sikei kalapo dual alava ta
ninia nang. Na kila antok ia ta, "Parik, kana
angelo nang!" 16 Sikei Petero kapo pirpiring
lak, na e mung kianla tavas ania na kila
kinle ia na kilapo taping alava. 17 Na kala
sokotakun iria ta kungana ani ki ago musik
na kalapo akus iria ta Volava kata asoung
ia pelek a lu i akangbat. Na kala antok iria
ta, "Mi mengen amalangas a Iakovo ve keve
tungara ta bil ke." Na kala pasal pelek iria
ane si mang oring.

18 Au, kalapo tenei vauk, na keve katakai
i visvis ang kilapo ilung alava luai ta nei
a Petero e voi. 19 Na Erodes kala asok asi
gule ania sikei parik kipa sabonai korong

ania, asukang a kalapo susuiai aro pok ani
keve igenen ang, vap po ararai bat ang na
kala asok asi raung aniria. E mung i keve
bil ke kala tapasuk pelek a Iudaia na kala
pasal ane Kaisareia na kanlapo ago e iang
na mang rukun taun.

Erodes kala mat

20 Erodes si taun ang, katapo togon a
marala lava ani ri vap i Turo na Sidon.
Na riria aongos kuvul kimela serei singina
asi atokngai amatung ani luai. Kila vilvil
akorong a mengen ve Balasto, kapo mang
ainoinoai ke Erodes, ta kan mengen aniria,
using kari pok katapo serei le si palpal
ang si Erodes. 21 Au, Erodes kala pilak na
mangsikei a taun na si taun ang kala alak
kana maus i tulava na kala sinong kuli kana
sinsinong i tulava na kala tutapongai men-
gen singiria. 22 Na ri vap kilapo songosongo
asukang ke, "Kalingana i god kana, na parik
ta igenen i kuli rina." 23 Akorong palau na
angelo si Volava kala vis ia, using parik
katapa alatun a God. Ri kanipa kila se ia na
kala mat.

24 Au na akuskus i God kala pasal apapanai
na vap miang kilapo lomlomon. 25 Na ri
Barnabas ve Saulo kilongtala vil apunuk
karilong telan e Ierusalem na kilongla pa-
pok. Na kilongla songo na Ioanes, voiang
kana mang asan ta Marko.

13

Kita pilak ri Barnabas ve Saulo

1 Au, nei liuan i kuvkuvulan i vap lom-
lomon ang e Antiokeia katapo atogon a
keve katakai i akus ve keve katakai i akalit.
Barnabas, Simeon voiang kipo kin kapa ia ta
Niger, na Lukio le Kurene, Manaen igenen
vopo ago ke nei vainagoan si tulava Erodes,
na Saulo. 2 Taun ang kipo ago i alal ve sotu-
rungai ane si Volava, na Malanganto Gogoai
kala antok iria ta, "Mi atung a ri Barnabas
ve Saulo anig, asi karilong sunguk ani abis
ke nau natala songo irilong asi karilong abis
ania." 3 Na kila apunuk kari alal ve sokotuk
na kila amatung kunga singirilong le na kila
atatung irilong na kilongla pasal.

*Ri Barnabas ve Saulo kilongpo akus e Ku-
poro*

4 Au, kilongla pasal si asok si Malanganto
Gogoai na kilongla pasiang ane Seleukeia
na kilongla kokos aputuk ane Kuporo, 5 na
kianla ung e Salamis. Na kilongla palak
nei keve lu i kivung si ri Iudaia na kilo-
ngla akuskus iria ta akus i God. Ioanes
katapo auai ve rilong val karilong igenen
asi pakangai anirilong. 6 Au, kilongla pasal
a kulenusa aongos ang tung si kilonganla
serei e Papo, na e iang kilongla duai a
mangsikei a igenen Iudaia kana asan ta
Bariesu, kapo igenen teng rikek na kapo
mangsikei a katakai i kus amalangas kapau.
7 Katapo ago kuvul ve ainoinoai i rina ang
kana asan ta Sergio Paulo, kapo mangsikei
a igenen malangas. Na kala asok tapai ani
ri Barnabas ve Saulo using katapo buk lon-
gong ani akus i God. 8 Au na Elumas, igenen
vopo teng rikek ang, nang nia na supsupai
i kana asan, kala tu talang iritol using kapo
misag ani ainoinoai ke ka lomlomon. 9 Sikei
Saulo, voiang kipo kin kapa ia ta Paulo, kala
sung pukun ta Malanganto Gogoai na kala
tun akit ia 10 na kala antok ta, "Numai a nat-
nat i vo petau Ingua! Kupo petau i mamain
ta bil korong aongos na kam to kapo duk
ta kapau. Angisan ku kamus ta vilvil bat
ani kana keve selen a Volava? 11 Longong!
Volava ka amiming ua asukang ke. Matam
ka ba ani mang vuk pangau na ku tav arai
ani malangas i makarap." Akorong palau
na vong kala pakut ia. Matana kala ba,
asukang a kalapo gulegule ta sikei asi takai
ania. 12 Na ainoinoai ang kala lomlomon
taun kala arai ani sa kata serei, using kala
taping si akalkalit i Volava.

*Ri Paulo ve Barnabas e Antiokeia si palpal
Pisidia*

13 Au, ri Paulo ve keve vap ipo auai ang
ve nia kila sang pelek a Papo ane pal-
pal Pampulia na kianla ung e Perge. Na
Ioanes kala papelek iria asi kana papok ane
Ierusalem. 14 Au na ria kila papelek a Perge
na kila palak luai ane Antiokeia e palpal
Pisidia. Na si taun i atailai kila palak nei lu
i kivung na kianla sinong. 15 Au, taun kala
kamus a tataot si buk i saupai na buk si ri
kus amalangas, keve ainoinoai i lu ang kila
ali mengen ane singiria asukang ke, "Keve
tungamem, si man mipo atogon mengen si
papakangai ani ri vap, kapo ro mi mengen."

16 Au Paulo kala tapasuk na kala atung
alakat a kungana asi kana mengen, "Ri vap
i Israel, na ri vap i ngising vap po mamaila
ang ani God, mi longong! 17 God ke singira

ri vap i Israel kata pilak na keve tivura, na
kata apolok alava iria si taun ang kitapo
ago e Aigipto, le na kala songo suai aniria
le iang ta kitmat ina. 18 Na si taun kita
pasal nei ring varasai palau ang, God kata
sunguk a maiten i kari keve lau rikek nei
pangau i 40 na matas aongos. 19 Taun ang
kilapo buk palak e Kanan, kata ngi suai ani
limalengua na matan vap ang na kala alis
iria ta roe ang, asi kari tauk ina. Keve
bil ke kata pasal asukang ta 450 na matas
aongos. 20 Au, na e mung ina God kala atung
kari keve ainoinoai asi angusiusingai tung
si taun si Samuel katakai i kus amalangas.
21 Na ri vap kila sokotuk ta kari tulava na
God kala alis iria ta Saul, kana nat ke Kis i
patvap ang si Beniamin. Kata tu ainoinoai
aniria si 40 na matas aongos. 22 Au le na kala
luk suai ania na kala akanangai ani David
asukang ta tulava. Kata mengen amalangas
tatana asukang ke, 'Nata arai ani David, nat
ke si Iesai, ta kapo mangsikei a nat voiang
napo buk alava ia, na ka using kag keve
vubuk.' 23 Na le si keve tivuna i igenen ke
David, kala asereiai ani Iesu asukang val
kana palapalatung ani ka teng ato ri Israel.
24 Aino le ani Iesu ka serei, Ioanes kata akus
ri vap aongos i Israel ta ki lomon pokai
na ki luk a asising asi akanangai ani kari
sasakol. 25 Na taun ang a Ioanes kalapo
akamusai ani kana abis na kalapo uli antok
asukang ke, 'Mi ago ta sekpat an ta nau
kana na igenen ang mipo kokoai ania, parik.
Sikei mangsikei ka aimung ig, napo tav ro
angkoai luai ve asosokai palau vopo kunis
ani pauk i kakina.'

26 Keve tungag, mamain ta tivuna i
Abaram, kuvul ve mamain ta vap voiang
mipo mamaila ani God, akus i vilvil ato
ke kapo pasal taun ira akorong. 27 Using
ri vap i Ierusalem kuvul ve kari keve ain-
oinoai parik kitapa kinle na Iesu sikei ki-
tapo ba ani mengen ang si ri katakai i kus
amalangas nang kipo uli tataot ania si keve
taun i atailai ang. Na kitala apunuk ia si
kari saupai ania ta ka mat. 28 Parik kitapa
sabonai ani mang sikei a lau rikek singina
angkokoai asi kana mat, sikei lak kita soko-
tuk ainainak si Pilato asi kari raung ania.
29 Kita abis a keve bil ang asukang val nei sal-
salik, le na kila kopos asiang ia le kuli ei na
kianla asiang ia nei mata i mat. 30 Sikei God
kala tak atadut pok ia, 31 na ani keve taun
miang, vap po palak ang ve nia le Galilaia
ane Ierusalem, kila arai ania, asukang a
kilapo akuskus amalangas tatana si kara
vap. 32 Kana namempo akus imi ta akus ro
ang God katala palapalatung ve keve tivura
tatana. 33 Kana vang kalapo serei atutu-
man singira mamain ta tivuria ta katala tak
ataduk pok a Iesu val kita salik ia si apongua
i tangam, Numai kag nat. Kana anginang
kalapo punuk luai ta nau a tamam. 34 Arai,
kata tak atadut pok ia asi kana ago luai ta
anguan mat an. Kapo mengen amalangas
ta oring ke si mengen asukang ke. Naka
alis imi ta mengen gogoai na keve bil roron
ang natala alis a David tatana. 35 Io, na
si mang salsalik kapa kata mengen tatana
asukang ke, Parik luai kupa angkokoai asi
atolongon ani kam igenen daus asi kana
sain vok nei mopong. 36 Using David, kata
pakangai ani ri vap si kana taun val vubuk
si God, le na kala mat, na kianla mo ia
ngere keve tivuna na pukun ina kala sain
vok. 37 Sikei igenen ke God kata tak atadut
ia parik katapa sain vok. 38 Asukang a keve
tungag, napo buk ani mi nas aro na oring ke
ta katala mus suai ani kami keve lau rikek,
asukang a namempo buk akus animi tatana,
39 na le singina, man ta sikei kapo lomlomon
tatana, kalapo kalakala, using a saupai si
Moses parik kapa angkokoai asi akala an-
imi. 40 Asukang a mi aiveven vei mengen
ang si ri katakai i kus amalangas kala serei
atutuman singimi asukang ke. 41 Vap po
kurek ang ani God, mi longong! Nganlak
mi taping na mi puka, using naka abis a
mangsikei a abis e matami, sikei mi tav
lomlomon lak kapa ta kag abis, kantanem
kitala antok imi tatana."

42 Au kilonglapo buk soung, na ri vap kila
sokotuk irilong ta keve bil ke ki anguan
longong an aniria si mang taun i atailai ang
e mung. 43 Au, kila soung aongos, na amiang
i ri Iudaia kuvul ve ri vap i ngising voiang
kitala palak luai nei laulauan si ri Iudaia,
kila using ri Paulo ve Barnabas. Kilong anla
angmemengenai ve ria na kilongla akikit
iria kapa asi kari uli teng akit ani kana roron
a God.

44 Na si taun i atailai e mung, vap miang
luai i nei rina ang kimela serei kuvul asi kari
me kokolongong ani akuskus i Volava. 45 Na
ri Iudaia kita lapo atogon vinga rikek si taun
kita arai ani ri vap si lapo seserei amiang

ang. Kita asuai ani keve vuk kalinga rikek
ani Paulo katapo tav pakangai ania si kana
abis. 46 Au, ri Paulo ve Barnabas kilongla
tapasuk na kilongla mengen amadot iria
asukang ke, "Tutuman, namemlong tala
mengen aino ta akus i God singimi, sikei
using milapo kilis a mengen ke, io milapo
mengen amalangas vanang ta parik mipa
angkokoai si luk ani to asikei. Asukang
a kana namemlonglapo pasal taun a vap i
ngising. 47 Using a Volava katala alis imem-
long ta vuk mengen ke, Nata asinong ua asi
kam mang si ri vap i ngising, na asi kam
akus ta kag vilvil ato ane si ri vap i kuli rina
aongos ke." 48 Si taun ri vap i ngising kila
longong a mengen ang, kila uruk alava velai
ani alatun ani Volava si kana mengen roron.
Na vap miang iria kila lomlomon, voiang
God kata lomlomonai aniria asi kari teng
ani to asikei. 49 Io, na akus i Volava kala pasal
a nei palpal aongos ang. 50 Sikei ri Iudaia
kitapo duk ta vinga visuk, asukang a kila
songo akuvul na keve aina asasanan kuvul
ve keve ainoinoai i rina ang asi vil arikek
ani ri Paulo ve Barnabas, na kila lu suai
anirilong pelek kari palpal. 51 Au na kilongla
tap suai ani kaponpon pelek a kakirilong asi
akanangai ani kari tav ainainak anirilong.
Au le na kilongla pasal ane Ikonion. 52 Na
vap po lomlomon ang, kitapo uli atogon
uruk lava velai ani Malanganto Gogoai kapo
aol iria.

14

Ri Paulo ve Barnabas e Ikonion

1 Au e Ikonion kilongla palak ane nei lu
i kivung si ri Iudaia, na kilongla mengen
alava luai, na vap miang i ri Iudaia kuvul
ve ri Elas kila lomlomon. 2 Sikei mang
matan i ri Iudaia, vap tav lomlomon, kila
vil akarkarian a vingaria i mang matan vap
i ngising asi kari mengen arikek ani vap la
lomlomon ang. 3 Asukang a kilongla ago na
taun vunga e iang. Kilongta akus alava ta
asan i Volava, na kala alis irilong ta kitmat
asi abis ani keve akanangai na keve vilvil
ataping asi akalit ani ri vap ta akus i kana
roron kapo tutuman. 4 Sikei ri vap i nei rina
ang kila tapagal ane si pongua na matan
vap. Mang matan kita tung kuvul ve ri
Iudaia, na mang matan ve ngono aposel
ang. 5 Na mang lomlomonai kala serei nei
liuan i ri Iudaia ve ri vap i ngising kuvul
ve kari keve ainoinoai ta ki vil akui irilong
na ki li punuk irilong ta iat. 6 Sikei kilong
tala nas a lomlomonai ang, na kilongla sip
ane Lustara na Derbe, ngono rina i palpal
Lukaonia, na ane si keve rina aulitai kapa.
7 Na e iang kilongan lapo akuskus ta akus ro.

Ri Paulo ve Barnabas e Lustara

8 Katapo atogon a mangsikei a igenen e
Lustara katapo kak soles le si taun katapo
natlik, na parik katapa pasal pulakai lik
tapai. 9 Igenen ke katapo longong a Paulo
si po mengen, na Paulo kala tun akit ia, na
kala nas ta kapo atogon a lomlomon kitmat
angkokoai ani ka to. 10 Asukang a kala
songosongo alava taun ia ta, "Ku tapasuk
na ku tung akorong ta ngono kakim." Na
kala laos atadut na kalapo pasal pulakai.
11 Petau duk ang e iang kilapo arai ani bil ke
Paulo kata abis ia, na kilapo songosongo si
mengen i Lukaonia ta, "Pua ta ngono god
ke, kilonglapo serei singira e ke kuli vunep
asukang ta ri vap!" 12 Kita lapo songo na
Barnabas ta Seus, na Paulo kita lapo songo
ia ta Eremes, using katapo uli tu akanangai
anirilong si mengen. 13 Au, katakai i sula
serei si Seus katapo ago e ngising palau
i rina na kamela serei ta keve bulumakau
na purpur mete takaman i rina, using kita
lapo buk me vil alilis. 14 Sikei ngono aposel,
ri Barnabas ve Paulo, kilongla longong a
mengen ke na kilongla ding pok karilong
keve maus na kilongla sang nei liuan i petau
ang na kilongpo songosongo ta, 15 "Petau,
marai sa mipo buk abis ani lau ke? Namem-
longpo ngono igenen palau asukang val
nami. Sikei namemlongta alis imi ta akus
ro asi kami papelek ani keve nem palau
ke, na mi pasal taun a God vopo to, nia
kata asinong a metekuku, nei laman na
keve bil aongos kapo ago e kuli rina ke.
16 Anangan si taun i keve tivura katapo uli
atalipai ani mamain ta matan vap asi kari
pasal using ani kari keve lomlomonai ako-
rong. 17 Sikei kana keve alilis roron taun
imi katapo mengen amalangas ta nia kapo
ago. Keve taun aongos kapo uli abis ani lau
roron ta kapo alis imi ta langit na kapo uli
alis aduk animi ta pok roron asi vil auruk
animi." 18 Kilongta asuai ani keve mengen
ke, sikei ri vap kitapo buk alava asi alilis
serei singirilong, sikei e mung kilongla dual
aniria.

[19] Sikei mang keve Iudaia le Antiokeia
na Ikonion kimela serei na kimela tak a
lomlomon si ri vap, asukang a kila so na
Paulo ta iat, na kila raling ia ane komo i rina
ang velai ani sekpat ta katala mat. [20] Sikei
keve vap lomlomon kimela tung aulitai ania
na kala tapasuk pok le na kala palak pok
ane nei rina. Si taun using ina, kala tapasuk
kuvul ve Barnabas ane Derbe.

Papok ane Antiokeia

[21] Na kilonganla akus ta akus ro nei rina
ang na vap miang kila lomlomon, na ki-
longla papok ane Lustara, Ikonion na An-
tiokeia. [22] Na kilongta mengen i papakangai
ani mamain ta vap lomlomon na kilong
akikit iria ta ki teng akit a lomlomon, na
kilong mengen iria ta tara uli duai ani
keve kitmat duk asi kara palak nei kana
vainagoan a God. [23] Au, nei siksikei a kuvku-
vulan si volo rina ang kilongla atung a keve
vap asi tu ainoai aniria. Kilongta alal velai
sokotuk na kilongla sunglis iria e kungana i
Volava, voiang kitala atung kari lomlomon
singina. [24] Au na kilongla paputuk a palpal
Pisidia ane palpal Pampulia. [25] Na kilo-
ngla akuskus si ri vap i Perge, au le na
kilongla pasiang ane Ataleia, [26] na le iang
kilongla sang aliu pok ane Antiokeia, rina
ang kita alis irilong e kungana i God singina
asi karilong apunuk ani abis ke kilongtala
akamusai ania. [27] Au, kilonganla serei na
kilongla sosongo akuvul a kuvkuvulan i
lomlomon, na kilongla mengen amalangas
iria ta keve abis ang a God kata arudualai
anirilong asi abis ania, na kata atun kinle na
vap miang i ngising asi kari kun lomlomon.
[28] Na kilongla ago na taun vunga ve ri vap
lomlomon e iang.

15

Kivung lava e Ierusalem

[1] Au, mang keve vap le Iudaia kila serei na
kime lapo akalkalit na vap lapo lomlomon
ang ta, "Man parik ki lampulit le imi val
saupai si Moses, parik mipa angkoai si teng
ani to." [2] Na ri Paulo ve Barnabas kilongla
anggegelai alava ve ria ta bil ke. Na kila
atung a ri Paulo ve Barnabas, kuvul ve
mang matan vap lomlomon ani ki palak
ane Ierusalem asi an angmemengenai ve ri
aposel na keve vap lava ta bil ke. [3] Asukang
a kila pasal val asok ang si kuvkuvulan
ang, na kila pasal aliu nei ngono palpal ke
ri Poinike ve Samareia. Taun kipo pasal
kipo mengen amalangas ta ri vap i ngising
kitala lomon pokai, na keve tungaria kilapo
atogon a uruk lava si longong ani akuskus
ro ke. [4] Taun kianla serei e Ierusalem, ri vap
lomlomon ve ri aposel na ri vap lava kila
songo alak iria, na kila mengen amalangas
iria ta sa na God kata abis ia singiria. [5] Au
na mang keve vap lomlomon, kipo ago nei
kuvkuvulan ke si ri Parisaio, kila tapasuk
na kila antok ta, "Kapo mamaiten ta ki
lampulit iria na ki using aro na saupai si
Moses."

[6] Asukang a ri aposel ve ri vap lava kila
sinong kuvul asi angmemengenai ta bil ke.
[7] E mung i angmemengenai lava, Petero kala
tapasuk na kala antok iria, "Keve tungag,
mipo nas ta God kata pilak iau le kabang le
nei liuan imi asi kag akus ta akus ro si ri vap
i ngising asi kari lomlomon. [8] Na God vopo
arai kinle ang ani vingaria i ri vap, kata
asangai ani kana ainainak aniria ta kata
kun alis kapa aniria ta Malanganto Gogoai
asukang palau val tara. [9] Asukang a tarapo
sikei palau ve ria e matana i God using
kata kun itoiton adaus kapa ani vingaria
lakat kuli kari lomlomon. [10] Marai sa kana
mipo buk atoktokngai ani God ta agon ani
mamaiten lava kuli vap la lomlomon ke?
Using keve tivura aino tung si tara kana
anginang tarapo tav kun angkoai si asalak
ania. [11] Io, tarapo nas ta tarapo luk a vilvil
ato le si Volava Iesu lakat kuli kana alilis
roron anira, asukang palau val ria."

[12] Na nei kivung ang kalapo musik aon-
gos. Na ri Paulo ve Barnabas kilonglapo
akuskus ta keve akanangai ve vilvil ataping
kilongta abis ia nei liuan i ri vap i ngising ta
kitmat i God. [13] E mung i karilong akuskus,
Iakovo kala antok ta, "Keve tungag, mi lon-
gong. [14] Simon katala mengen amalangas
ira ta kana abis a God kapo asereiai ania si
kana ngorem taun ani ri vap i ngising. Kata
pilak a mang matan vap nei liuan iria ania
akorong pok. [15] Asukang a keve mengen si
ri kus amalangas kala serei atutuman, na
salsalik ang kapo mengen asukang ke, [16] 'E
mung i keve bil ke naka serei lak na name
atung aro pok kana rina na David, vola rikek
ang. Io, naka abis aro ia, na naka vil adual
pok kapa ia. [17] Ani rukun vap la sapang
ang, ki gule na Volava, kuvul ve mamain

ta palpal vap i ngising aongos voiang kipo
songo iria ta kag asan. Nau palau a Volava
vopo abis ani keve bil aongos ke [18] natala uli
mengen amalangas le kabang tatana.' [19] Au
na si kag ararai tara ago ta vil amaiten luai
ani ri vap i ngising, taun ki ulpokai ane si
God. [20] Sikei, tara salik aniria ta panbuk si
mengen amalangas ta ki ago ta angan ani
sin ila iton ani ri tangatangai, na ka ago na
lau i panik, na angan ani sin i vongo i ngak
punuk ka ago, na angan ani rangai kapa ka
ago. [21] Io, using a saupai si Moses kitapo uli
malangas ia le kabang si keve rina aongos
using kipo uli tataot ania nei kari keve lu i
kivung si keve taun i atailai."

Saupai i nei kivung lava

[22] Na ri aposel ve ri vap lava kuvul ve ri
vap lomlomon aongos kila ainak aroron ta
ki pilak ta mang vap le singiria akorong na
ki asok iria ane Antiokeia ve ri Paulo na
Barnabas. Na kila pilak a Iudas, kipo kin ia
ta Barsabas, kuvul ve Silas. Ngono igenen
ke kilong tapo ngono ainoinoai nei liuan i
ri vap lomlomon. [23] Na kila alis a panbuk
asukang ke, "Namem a keve tungami, keve
aposel kuvul ve mamain ta vap lava, ane
si mamain ta tungamem i ngising, mipo
ago e Antiokeia na Suria ve Kilikia. Roron
singimi. [24] Namemtala longong ta mang
keve vap kita pasal le si kamem kuvkuvulan
na kianla vil arikek kami ago ta keve men-
gen voiang kapo tav pakangai. Kita tav luk
ainainak le kapa singimem. [25] Na namem-
tala lomlomonai asi kamem asok ta mang
rukun vap asi pasal ve ngono tungara roron
ta ri Paulo ve Barnabas. [26] Kilongtala alis
asip karilong to asi abis ani kara Volava Iesu
Karisto. [27] Asukang a namemlapo asok a ri
Iudas ve Silas asi karilong posong akit ani
keve mengen aongos namemtala salik ia.
[28] Namempo abis palau a sa na Malanganto
Gogoai kapo mengen imem asi abis ania,
asukang a namem ago ta vil amaiten animi
ta keve saupai miang, sikei mi using palau a
keve saupai ke. [29] Mi ago ta angan ani sin ila
iton ani ri tangatangai, na angan ani rangai
ka ago, na sin i vongo i ngak punuk kapa ka
ago, na ka ago na lau i panik. Roron kakami
man mi aiveven ta mi ago ta abis ani keve
bil ke. Roron singimi."

[30] Au na kila atatung iria, na kila pasiang
ane Antiokeia. Na kila songo akuvul na
kuvkuvulan ang na kila alis iria ta panbuk
ang. [31] Na kila tataot ia velai ani uruk lava
si longong ani keve mengen i papakangai
ang. [32] Ri Iudas ve Silas, kilongtapo abis
asukang ta ngono katakai i kus amalangas,
na kilongla alis a keve mengen i papakangai
na akikit aniria ani ki uruk. [33-34] E mung i
mang rukun taun kila atatung irilong velai
ani luai asi karilong papok ane si vap po
asok ang anirilong. [35] Sikei ri Paulo ve Barn-
abas kilongla ago e Antiokeia, si akuskus ta
mengen i Volava, kuvul ve mang vap duk
kapa.

Ri Paulo ve Barnabas kilongla angtaliungai

[36] E mung i mang rukun taun, Paulo kala
antok a Barnabas ta, "Iuang, tarung papok
ane si keve rina ang tarung tala akuskus
ta akus i Volava singiria na tarung an arai
ani keve tungara na tarung nanas iria ta
kipo saka ago an." [37] Barnabas katapo buk
songo ani Ioanes, kipo kin ia ta Marko, asi
kana auai ve rilong. [38] Sikei Paulo kapo
misag ani songo ani nat ang using kata sip
pelek irilong e Pampulia na parik kata lapa
anguan auai an ve rilong si abis. [39] Kilongla
anggegelai alava tung si kilongla angtali-
ungai. Barnabas kala songo na Marko na
kilongla kokos ane Kuporo [40] na Paulo kala
songo na Silas na kala pasal, e mung i keve
vap lomlomon kita sunglis ia si kungana i
Volava ani ka pakangai ania. [41] Kata pasal
ane Suria na Kilikia si akikit ani keve kuvku-
vulan.

16

Timoteo kala auai ve Paulo

[1] Na kanla serei e Derbe, au le na Lustara.
E iang katapo atogon a mangsikei a igenen
lomlomon kana asan ta Timoteo, rinana
katapo aina Iudaia na katapo lomlomon. Na
tamana katapo igenen Elas. [2] Keve vap lom-
lomon e Lustara na Ikonion kitapo mengen
ta katapo mangsikei a nat ro luai. [3] Na Paulo
katapo buk songo ani Timoteo asi auai ve
nia, na kala luk ia na kala lampulit ia marai
ri Iudaia kitapo ago e iang, using kitapo nas
aongos ta tamana kapo igenen Elas. [4] Au na
kila pasal aliu si keve rina siksikei na kipo
alis iria ta keve saupai i amatung ang ta ri
aposel kuvul ve ri vap lava e Ierusalem asi
kari using. [5] Asukang a keve kuvkuvulan
ang kita lapo tung akit si kari lomlomon na

tataot iria kalapo kun polok alava kapa si
keve taun aongos.

Paulo kata orodung a igenen i Makedonia

6 Na kitan pasal e nei ngono palpal ke
Purugia ve Galatia, using a Malanganto
Gogoai katala atakun iria ani ki ago tan
akuskus an ta akus ro e palpal Asia. 7 Taun
kianla serei si pulis i palpal Musia, kilapo
atokngai asi palak nei palpal Bitunia, sikei
Malanganto i Iesu kala mengen iria si kari
ago ta palak an. 8 Au, asukang a kila liu a
palpal Musia na kianla pasiang luai tung e
Toroas. 9 Si tenei vong ang Paulo kala arai
ani mangsikei a ararai, na mang igenen le
Makedonia katapo tung na kapo sokotuk ia
ta, "Ku paputuk ane si kamem palpal e ke
e Makedonia na kume pakangai animem."
10 E mung palau i kana ararai, namemla
usausa sumasuma asi kamem paputuk ane
Makedonia, using namemta lapo malangas
ta God katala songo imem asi an akuskus ta
akus ro singiria.

Ludia kata lomon pokai

11 Au, namemla kokos e Toroas na
namemla sang akorong ane Samotarake,
na si taun e mung ina namemla sang luai
tung e Neapolis. 12 Le iang namemla tung
alak ane Pilipi, voiang kapo ainoai i rina
i palpal Makedonia, na ri Rome kipo tauk
ina. Io namemta ago e iang a mang rukun
taun. 13 Na si taun i atailai namemla soung
pelek a rina ang si takaman ang ngere sung
using namemta lomlomonai ta kapo atogon
a ring ipo sokotuk e iang. Au na nameman
lapo sinong i angmemengenai ve keve aina
ang kitapo ago kuvul e iang. 14 Nei liuan
i keve aina ke katapo atogon a mangsikei
a aina le Tuatira kana asan ta Ludia, na
katapo aina atos ta ri vakup melek. Na
katapo mangsikei a aina mamaila kapa ani
God. Volava kata tavas a pakangat ina si
taun kata longong a keve mengen si Paulo,
na kala lomlomon. 15 Au, kala luk a asing
tauia, kuvul ve kana matan vap, na e mung
kala antok imem ta, "Man mipo ararai ta
nau nalapo lomlomon atutuman ta Volava,
mime ago si kag lu." Kata sunggil sunggil
tatamem tung si namemla pasal ve nia.

Nei lu i akangbat e Pilipi

16 Taun ang namemtapo pasiang ane si
ring i po sokotuk ang, namemla duai a
mang kavulik asosokai katapo sangan ta
ingua. Na ingua ang katapo uli atatai ania
ta keve bil asi serei lak e mung. Katapo
luk samui alava si abis ani abis ke ani vap
i po taukai ina. 17 Katapo using imem ve ri
Paulo na kapo songosongo ta, "Keve igenen
ke nang kipo keve asosokai si God Lakat
Luai, na kipo atatai imi ta selen asi kami
sapang." 18 Kata lapo atogon a rukun taun
ania si lapo abis ani vuk lau ke, tung si
Paulo kalapo masmasik arikek ania na kala
taval taun ia na kala antok a ingua ang ta,
"Si asan i Iesu Karisto napo antok ua ta
ku soung pelek ia!" Si vuk taun ang palau
kala papelek ia. 19 Au, vap po taukai ina
kila arai ta kari selen ipo luk kapkap kalapo
rikek, asukang a kila teng akit ri Paulo ve
Silas na kila tak asiang irilong ane si ring
ipo kivung ta ri vap ane si keve katakai i
saupai. 20 Na kila atung irilong mete keve
katakai i saupai na kila antok ta, "Ngono
igenen ke kilongpo ngono igenen i Iudaia.
Na kilong mepo vil atagoeng a ago i nei kara
rina. 21 Kilongpo mengen ta keve laulauan
voiang tara ri Rome parik tarapa ainainak
ania, asukang a tarapo tav angkokoai asi
using aniria." 22 Na vap miang luai kila tung
kuvul asi mengen arikek anirilong. Na keve
katakai i saupai kila asok si luang suai ani
karilong keve maus na ki sasaup irilong.
23 E mung i keve vilvil akui lava, kila asuai
anirilong ane nei lu i akangbat, na kila asok
a vopo ararai bat ang asi kana ararai aro
luai anirilong. 24 Na kala abis asukang palau
val atatai ang. Kata so alak tatarilong ane
neina luai i lu ang na ka vil akit a ngono
kakirilong nei liuan i pongua na vuk ei lava.

25 Au, kala tung lava na nei rina na ri Paulo
ve Silas kilonglapo sokotuk na kilongpo
tatangam i alatun ane si God, na mang
keve vap po kun ago ang nei lu i akangbat
kitapo longong irilong. 26 Na akorong palau
mimo tavirimok lava kala serei na keve
takaman aongos kila tavas na keve angus
kitmat aongos i got ani vap ang kila takunis
pelek a keve pukun iria. 27 Igenen vopo
ararai bat ang kala tapangun na kala arai
ani keve takaman ang si lapo tavas asukang
a kalapo sekpat ta keve vap aongos i nei lu
i akangbat ang kitala angsipai aongos. Au
kala luk kana samele lava asi kana raung
pok ania. 28 Sikei Paulo kala songosongo
ta, "Ku ago ta vil arikek an anim! Using
namem aongos kana namempo ago e ke."

29 Na kala sokotuk ta ring alimang na kala
sang sumasuma ane si ri Paulo ve Silas na
kanla sovusulai singirilong velai ani leng
lava luai. 30 Kala asoung irilong ane komo
na kanla sui irilong ta, "Ngono tungag, naka
vil sa asi kag atogon ani to?" 31 Na kilongla
antok ia ta, "Ku lomlomon ta Volava Iesu na
ku sabonai ani to, numai kuvul ve ria vap
ang nei kam lu." 32 Le na kilongla akuskus
ia ta akus i Volava, kuvul ve vap aongos
ang nei kana lu. 33 Na kala songo irilong
si vuk pangau i tenei vong ang na kala
galui aro karilong keve mapolok, le na kala
luk a asing tauia kuvul ve kana matan vap
aongos. 34 Au, kala songo alak irilong ane
nei kana lu na kanla sasagi anirilong. Ri vap
aongos i nei lu ang kila uruk alava using kita
lapo lomlomon ta God.
35 Au, tenei vauk i taun ang keve katakai
i saupai kila asok kari keve asosokai velai
ani mengen asukang ke ta, "Akala na ngono
igenen ke." 36 Na igenen vopo ararai bat
ang kala antok a Paulo ta, "Keve katakai
i saupai kita asok asi me akala animilong.
Milonglapo kalakala si pasal. Marip ka auai
ve namilong." 37 Sikei Paulo kala antok iria
ta, "Kita sasaup imemlong mete ri vap, na
katapo kovek luai i taun animemlong si
mengen, kantanem namemlongpo igenen
i Rome, sikei kila so alak tatamemlong nei
lu i akangbat. Au, kilapo buk asok suai
musik animemlong? Parik. Mila antok iria
ta riria akorong kime akala tapai animem-
long!" 38 Na keve asosokai ang kianla antok
a keve katakai i saupai ang ta keve mengen
ang, na kilapo leng si longong ta kilongpo
ngono igenen i Rome. 39 Asukang a kimela
posong aro singirilong na kila asoung aro-
ron irilong, le na kila sokotuk irilong asi
karilong papelek suai aro ani rina ang. 40 Na
kilongla soung na kilongla pasal ane nei lu
si Ludia, na kilong anla angruduai ve ri vap
lomlomon na kilongla alis a mang keve vuk
mengen i akikit aniria, le na kilongla pasal.

17

Neikien lava e Tesalonike

1 Au, kila pasal ane Ampipolis le na ane
Apolonia na e mung kila pasal tung e Tesa-
lonike, na ri Iudaia i rina ang kitapo togon
kari lu i kivung. 2 Paulo kata palak nei lu ke
val katapo uli abis ania, na si potol a taun i
atailai katapo angmemengenai ve ri vap ta
mengen i nei salsalik, 3 na kapo akalit iria ta
tutuman i mengen ke ta igenen i akanangai
ka kui, ka mat na ka tadut pok, na kalapo
mengen iria ta, "Iesu ke napo akuskus imi
tatana, ninia palau na igenen i akanangai."
4 Na mang matan iria kila lomlomon na kila
auai ve ri Paulo na Silas kuvul ve mang keve
Elas miang vap po mamaila ang ani God
na mang keve aina asasanan miang kapa.
5 Sikei ri Iudaia kita lapo atogon lomlomonai
rikek asukang a kila songo akuvul na mang
keve vap rikek po ago palau nei keve selen i
rina ang. Na kila itoitonai ani kari kuvku-
vulan na kilapo tutapongai akeke pulakai
nei rina. Kila sang ane nei lu si Iason asi an
gulegule anirilong asi kari an tak anirilong
ane komo na kilongme tung e mataria i ri
vap. 6 Sikei parik kita lapa sabonai anirilong
asukang a kila tak palau a Iason ve mang
keve vap lomlomon ane si keve ainoinoai
i rina ang. Na kipo songosongo ta, "Keve
tauan ke kipo gulegule pisu pulakai si keve
rina aongos na kana kime lapo ago nei rina.
7 Na Iason kata songo alak iria nei kana lu,
na kana kipo putuk a saupai si Kaisar using
kipo antok ta kapo atogon a mang tulava,
kana asan ta Iesu." 8 Taun ang a petau lava
i rina ang kuvul ve kari keve ainoinoai kila
longong a mengen ke kilapo pisu alava luai.
9 Asukang a kila antok a Iason ta ki asinong
tapai ta rukun kapkap le na ki longong aro
na mengen ke, le lak na kila atolongon iria.

Ri Paulo ve Silas e Beroia

10 Au keve vap lomlomon kila asok suma-
suma ri Paulo ve Silas ane Beroia tenei
vong. Si taun kilongla serei kilongla palak
luai ane nei kari lu i kivung ri Iudaia. 11 Keve
Iudaia ke parik kitapa pok val ria e Tesa-
lonike. Lomlomonai iria katapo tavas aro si
longong ani akus ro. Kitapo atogon a vubuk
lava luai si longong ani mengen ang na kipo
uli ararai pok kapa ani mengen i nei salsalik
asi arai ta keve mengen ang kapo tutuman.
12 Amiang iria kita lomlomon kuvul ve keve
aina asasanan miang i Elas, ve mang keve
tauan duk kapa. 13 Au, ri Iudaia e Tesalonike
kila longong ta Paulo kanlapo anguan men-
gen an ta akus i God e Beroia, asukang a
kimela serei asi kari an vil akarkarian ani
ri vap. 14 Au na ri vap lomlomon kila asok
sumasuma na Paulo ane ngerelo, sikei ri
Silas ve Timoteo kilongla ago pok. 15 Vap po

auai ang ve Paulo kila pasal ve nia na kianla
atatung ia e Atenai. Le na kimela papok
velai ani mengen amalangas ani ri Silas ve
Timoteo asi karilong pasal sumasuma using
ania.

Paulo e Atenai

16 Au, Paulo katan lapo kokoai anirilong
e Atenai, na taun kapo ararai pulakai kala
mamakus alava using kapo arai ta rina
ang kapo duk ta tangatangai. 17 Asukang a
kala palak ane nei lu i kivung na kanlapo
angmemengenai ve ri Iudaia na ri vap i
ngising vap po mamaila ang ani God. Na
si mang keve taun kanpo angmemengenai
kapa ve ri vap kapo duai pulakai aniria nei
ring ipo asesel. 18 Na mang keve vap nas
kipo kin iria ta ri Epikourio na ri Sitoiko,
kilapo anggegelai ve nia. Mang matan iria
kita antok ta, "Igenen tanio ke kapo buk
mengen ta sa?" Na mang matan kila antok
ta kapo buk akuskus ta ri tangatangai i
mang keve rina. Using katapo akuskus ta
tadut pok ang si Iesu. 19 Asukang a kila
songo alak ia ane nei kivung e Areopago
na kianla antok ia ta, "Ku mengen imem ta
akalkalit tanginang ke using namempo buk
nas ania. 20 Mengen ke kapo tangis atang-
inang e talingamem, asukang a namempo
buk nas ani supsupai ina." 21 Ri vap tauk
i Atenai akorong kuvul ve ri sokoung ki-
tapo uli amun ani kari taun si longong na
angmemengenai ta keve bil tanginang.
22 Au, Paulo kala tung mete kivung ang
e Areopago na kala mengen iria asukang
ke, "Vap i Atenai, napo arai animi ta mipo
vap uli soturungai aro. 23 Taun natapo
pasal aulitai si arai ani kami keve tangatan-
gai, nata arai ani mangsikei a ring i po
alilis serei si tangatangai na kapo atogon a
mangsikei a salsalik kuluna kapo mengen
ta, 'Kana na rina si god ang parik tarapa
nas ia.' Kana vang napo akuskus imi ta
God ke mipo soturungai singina sikei parik
mipa nas ia. 24 God vo abis ani kuli rina
ke ve keve bil aongos, ninia palau kapo
Volava i metekuku na kuli rina, na parik
kapa ago si lu i abis ta kunga. 25 Na parik
kapa inongos taun kara papakangai ania,
using ninia akorong kapo alis ta to ve malu
na keve bil aongos. 26 Le si sikei a igenen
kata asereiai ani mamain ta matmatan vap
aongos asi kari ago kuli rina ke, na ninia
akorong kata saupai ani keve taun na keve
ring asi kari ago. 27 Ani ri vap ki gulegule ia,
using si man ki gulegule ia kila angkokoai
si sabonai nganing ania. Sikei tutuman ina
nang ta parik kapa ago avunga ira. 28 Using
le singina tarapo nas a tukulai ina i to, na
le singina tarapo aupele. Io, asukang val
kami mang vap tatangam kita tangam ta,
'Tarapo kana inatus.' 29 Io na using tarapo
kana inatus, tara ago ta lomon ania ta God
kapo ararai val keve tangatangai i pulpul ta
nas si ri vap, nang kipo abis ia ta gol, silva
na mang keve iat kapa. 30 Aino ri vap kitapo
ago si vong asukang a God parik katapa
marala. Sikei kana kapo asok ri vap i keve
rina aongos asi kari lomon pokai, 31 using
katala atung a taun na kala akanangai ani
kana igenen, voiang kata mat na kata tak
atapasuk pok ia si akalit amalangas ta ninia
palau nang. Na igenen ang ka akala na ri
vap i kuli rina aongos si selen korong luai."
32 Si taun kita longong a mengen i tadut
pok le si mat, mang matan iria kita lapo
angkus kurek tatana. Sikei mang vap kila
antok ta, "Si mang taun ro e mung ku
anguan mengen an ta mengen ke." 33 Le
na Paulo kala papelek na sinong kuvul ang.
34 Na mang keve vap kila auai ve nia na
kilapo lomlomon. Mangsikei iria kana asan
ta Dionusio, katapo igenen i kuvkuvulan
ang e Areopago, kuvul ve mang aina kapa
kana asan ta Damaris, na mang matan kapa.

18

Paulo e Korinto

1 E mung ina kala papelek a Atenai na
kala pasal aliu ane Korinto, 2 na e iang kala
angruduai ve mang Iudaia kana asan ta
Akulas. Igenen ke kata liklik e Pontiko.
Na rilong ve kana aina ta Piriskila kilo-
ngta serei amukmuk palau le Italia, using a
Kalaudio kata asok suai aongos ani ri Iudaia
vap po ago ang e Rome asi kari pasal suai.
Asukang a kanla serei singirilong. 3 Taun
kata ago ve rilong katan lapo abis kuvul ve
rilong, using katapo papakangai anirilong
si abis using kitolpo volo katakai i abis lu
i vakup. 4 Na si keve taun i atailai aongos
kanpo uli angmemengenai ve ri Iudaia na
ri Elas asi kari lomon pokai.
5 Le na ri Silas ve Timoteo kilong mela
serei le Makedonia. Asukang a Paulo kata
alis kana taun aongos si akuskus amadot

ani ri Iudaia ta Iesu, nia palau na igenen i
akanangai. 6 Sikei kitapo misag ani longong
ania velai ani mengen i nau varas. Asukang
a kala tap suai ani kaponpon pelek kana
maus e mataria na kala antok iria, "Ma-
maiten i kami mat ka gon singimi akorong
pok, nau napo kalakala. Tutapongai le si
taun ke naka pasal taun a ri vap i ngising."
7 Kala soung pelek a lu ang na kala palak
nei lu si mang igenen kana asan ta Titio
Iusto, kapo mamaila ani God, na kana lu
kapo tung ngere lu i kivung ang palau. 8 Na
Kirispo, vo aiveven ani lu i kivung ang kala
atung kana lomlomon si Volava kuvul ve
matan vap i nei kana lu. Na amiang i ri
Korinto kita longong ani kana keve mengen
a Paulo, na kila lomlomon na kila luk kari
asing tauia. 9 Na Volava kala serei si Paulo
nei orodung tenei vong na kala antok ia ta,
"Ku ago ta leng an ani mengen ta asan ig, na
ku ago ta pakut an ani ngurum. 10 Using nau
naka auai ve numai, asukang a kapo kovek
i mangsikei ka vil arikek luai ani pukun im.
Using napo duk ta vap si rina ke." 11 Na kala
ago le e iang na sikei a matas na inongos si
akuskus ani ri vap ta mengen si God.

12 Si taun ke, Galio katapo ainoinoai ani
palpal Akaia, asukang a ri Iudaia kila tung
kuvul asi vil arikek ani Paulo, na kila tak
ia ane mete saupai 13 velai ani mengen ta,
"Igenen ke kapo aisuisul ri vap asi kari
soturungai si God si selen tanginang voiang
kapo putuk kamem saupai." 14 Na Paulo
kalapo buk mengen sikei Galio kala antok ri
Iudaia ta, "Man a igenen ke katala bil arikek
vo si man katala putuk a saupai, io nala
angkoai si longong ani kami keve mengen,
15 sikei using mipo anggegelai kana ta keve
nem palau i kami saupai akorong, io kalapo
gon e kungami. Nau parik napa angkoai si
saupai ani keve bil asukang ke." 16 Na kala
kirikai suai aniria pelek a lu i saupai ang.
17 Na kila pataun a Sostenes, igenen vopo
ainoinoai ani lu i kivung ang na kianla teng
akit ia na kila vibis arikek ia e iang mete lu
i saupai ang. Na Galio parik katapa telan ta
bil ang.

Paulo kata papok ane Antiokeia

18 Paulo kala ago na mang rukun taun
miang e iang, le na kala pasal pelek na vap
lomlomon ang na kala kokos asi kana sang
ane Suria, na ri Piriskila ve Akulas kilongla
auai ve nia. Sikei aino le ani ki tadut, kala
tok suai ani ung i patuna e Kengkereai asi
akamusai ani kana atu vala. 19 Le na kianla
serei e Epeso. Kianla angtaliungai e iang
ve rilong, sikei nia kala palak ane nei lu i
kivung na kanlapo angmemengenai ve ri
Iudaia. 20 Na kila sokotuk ia asi kana ago
tapai ani mang rukun taun ve ria, sikei
parik katapa ainainak. 21 Sikei e mung ina,
taun kalapo usausa asi kana tapasuk, kala
antok iria, "Naka anguan serei pok an lak
si man ke God ta vubuk." Au, le na kala
sang pelek a Epeso. 22 Na kanla serei e
Kaisareia na kala palak tapai asi an vokol
ani kuvkuvulan i vap lomlomon, le na kala
pasal aliu ane Antiokeia. 23 Kanla ago e iang
na mang rukun taun le na kala tapasuk
pok asi kana pasal aongos ani Galatia ve
Purugia, na katapo akikit a ri vap si kari
lomlomon.

Apolo e Epeso

24 Mangsikei a Iudaia, kana asan ta Apolo,
kita ingus ia e Aleksanderes, na katapo ige-
nen malangas, kanla kun serei e Epeso, na
kapo nas aro na keve mengen i nei salsalik.
25 Katala luk a mang keve akalkalit si selen i
using ani Volava. Katapo akuskus velai ani
vubuk lava, na katapo mengen ta mengen
tutuman i Iesu. Sikei kana malangas kalapo
kudik using katapo nas papalik a asing tauia
ang si Ioanes. 26 Kata mengen amadot nei
lu i kivung, na taun ri Piriskila ve Akulas
kilongla longong ia, kilongla songo ia na
kilonganla palpalas aro na selen asi using
ani God singina. 27 Na kalapo buk ane Akaia,
asukang a keve tungana kila pakangai ania
si salik buk ane si ri vap lomlomon asi
kari ruduai ania. Kanla serei na kalapo
pakangai alava ani vap ang kana roron a
God kata vil iria asi kari lomlomon. 28 Using
katapo anggegelai alava luai ve ri Iudaia,
sikei katapo dual using katapo uli akalkalit
amalangas luai le nei salsalik ta Iesu nia na
igenen i akanangai.

19

Paulo e Epeso

1 Taun a Apolo kata anlapo ago e Korinto,
Paulo kala pasal ane Epeso si selen ang e
pangkul. Na kanla sabonai ani mang keve
vap lomlomon, 2 na kala sui iria ta, "Sa,
mitala luk na Malanganto Gogoai si taun

mita lomlomon tapong?" Na kila antok
ta, "Parik. Parik namempa longong lak ta
kapo atogon a Malanganto Gogoai." 3 Na
kala anguan sui an ta, "Au na mita luk a
saka asing tauia an?" Na kila antok ta,
"Asing tauia ang si Ioanes." 4 Na Paulo kala
antok ta, "Ioanes kata asing tauia ri vap
asi akanangai ta kitala lomon pokai na kata
antok kapa iria ta ki atung kari lomlomon si
vopo serei e mung ang ina, nang kana asan
ta Iesu." 5 Taun kila longong a mengen ke,
kila luk a asing tauia ang si asan i Volava
Iesu. 6 Na Paulo kala amatung a kungana
singiria na Malanganto Gogoai kala palak
singiria na kilapo mengen ta keve mengen
i mang keve rina anglok na kilapo mengen
i kus amalangas kapa. 7 Tataot i keve vap
ke katapo asukang ta 12 aongos. 8 Na kala
palak nei lu i kivung na kanpo uli mengen
ta vainagoan si God. Katapo mengen alava
ani ri vap asi kari lomlomon. Katapo abis e
iang asukang ta potol a ulen aongos. 9 Sikei
mang matan iria, kitapo vinga kit arikek
na kipo misag ani lomlomon. Kita lapo
mengen arikek kapa ani selen i lomlomon.
Asukang a Paulo kala atolongon iria, na kala
songo le na vap po lomlomon ang, na si
keve taun aongos kian lapo uli ago kuvul
i angmemengenai nei lu i akalit si Turano.
10 Katapo abis e iang asukang ta pongua na
matas aongos. Asukang a ri Iudaia ve ri Elas
aongos i palpal Asia kita lapo nas a akuskus
i Volava.

Keve nat si Sikevas

11 God katapo ali kitmat si Paulo asi kana
abis ani mang keve vilvil ataping petekai
luai. 12 Asukang ke ta ri vap kitapo luk kana
keve vuk vakup vo maus ipo alak, na kipo
luk iria ane si ri vap malepen, na kilapo
nasai ani to, na ri ingua kapa kitapo sip ani
kana keve vakup. 13 Mang keve vap Iudaia
kapa kitapo atokngai si lu suai ani ri ingua
si asan i Iesu. Na kipo pasal ane si keve rina
na kipo posong a vuk mengen ke, "Si asan
i Iesu voike na Paulo kapo akuskus tatana,
mi soung suai!" 14 Au, katapo atogon a
limalengua na angtasimal kitapo abis a abis
ke. Tamaria kapo mangsikei a ainoinoai
si ri katakai i sula si ri Iudaia kana asan
ta Sikevas. 15 Au, mangsikei a taun ingua
ang kala antok iria ta, "Napo nas ri Iesu
ve Paulo, sikei parik napa nas imi." 16 Na
igenen vopo sangan ta ingua ang kala laos
alakat na kalapo vibis arikek pulakai aniria
using katapo dual arikek. Mang matan iria
kita lapo asasaling rangai na kilapo sang
ta varas kapa. 17 Taun ri Iudaia ve ri Elas
e Epeso kila longong a akuskus ke, kilapo
leng alava. Asukang a kilapo mamaila aro
luai ani kitmat i Volava Iesu. 18 Na amiang
i ri vap lapo lomlomon ang, kimela serei
asi kari me mengen amalangas ta kari keve
abis rikek. 19 Amiang i ri vap po teng rikek
ang kita mela suluk kari keve buk e mataria
i ri vap. Kita tataot a samsamui i keve buk
ang na kata serei asukang ta 50,000 na vuk
silva. 20 Asukang a kitmat i mengen si Volava
kata pasal a keve ring papan na kala serei
amadot luai.

Marala lava si ri vap i Epeso

21 E mung i keve bil ke Paulo kala lom-
lomonai si kana pasal aliu nei rina e Make-
donia na Akaia le na ka ane Ierusalem,
using kala lomlomonai ta, "Man nanla arai
tapai ani Ierusalem, na pasal kapa ane
Rome." 22 Au na kala asok ri Timoteo ve
Erasto ngono tungana ipo auai ve nia ane
Makedonia sikei nia kala ago alava lik tapai
e palpal Asia.

23 Si taun ang akorong katapo atogon a
angpispisuai lava marai laulauan i using ani
selen i lomlomon. 24 Na Demeterio katapo
mangsikei a igenen kapo abis kankanuai i lu
si Artemis ta iat miminaungan na kapo luk
a kapkap lava si abis ke na kapo pakangai
aro ani kana petau. 25 Kata songo akuvul iria
kuvul ve mang matan kapa kipo kun ago si
abis ke, na kala antok iria ta, "Kag petau,
mipo malangas ta tarapo luk a kapkap lava
si abis ke. 26 Val mita arai na mila longong
a sa na igenen ke Paulo kapo abis ia na vap
miang i Epeso na palpal aongos i Asia kipo
using ia. Na kapo antok ta keve tangatangai
i abis ta ri vap parik kipa god tutuman. 27 Na
sukana kara abis ka togon asan rikek. Na
parik ta kara abis papa, sikei Artemis, god
lava ke si ri Asia na e kuli rina aongos ve
lu i atailai ang kapa, ki mengen arikek na
miminaungan lava ina."

28 Taun kila longong a mengen ke kala pat
iria na marala na kila songosongo asukang
ke ta, "Artemis si ri Epeso kapo tavirimok
luai!" 29 Na angpipisuai lava kala serei nei
rina aongos ang. Na ri vap kila teng akit ri

Gaio ve Aristarko ngono igenen le Makedonia nang kilong tapo auai ve Paulo na kila
sang ve rilong ane nei ring ipo kalkalum.
30 Na Paulo kapo buk pasal taun ani vap ang
sikei ri vap lomlomon kila atakun ia. 31 Na
mang keve tungana, kipo asasanan lava nei
palpal Asia, kila ali mengen i aikut ania si
kana ago ta palak an nei rina i kalkalum
ang. 32 Au na nei liuan i kivung ang kala
atogon a angpispisuai lava. Using mang
matan kipo songosongo ta mangsikei a bil
na mang matan kipo kun songosongo ta
mang matan bil pulakai, na amiang iria
parik kipa nas ta kitame vil sa akorong. 33 Na
ri Iudaia kila ging alak a Aleksandero ane
no na mang keve vap kilapo mengen pa-
pakangai ania na kala atung alak a kungana
si kari musik na ka palas a keve bil ang
dong a ri vap. 34 Sikei taun kila kinle ia ta
kapo mangsikei a Iudaia, kila songosongo
kuvul aongos ta sikei a songosongo asukang
ke ta, "Artemis si ri Epeso kapo tavirimok
luai!" Kitapo songosongo na taun vunga
luai. 35 Au na igenen lava ipo salsalik ani rina
ang kala atakun a petau ang na kala antok
iria ta, "Nami ri vap i Epeso, tarapo nas ta
kuli rina aongos kipo malangas ta rina lava
ke na Epeso kapo aiveven na lu i atailai si
Artemis ve keve kankanuai ina nang kipo
uak le metekuku. 36 Na using a keve bil ke
kapo tutuman napo buk ani mi ago musik
na mi ago ta bil an ta mangsikei a bil. 37 Na
kana mita mela serei ta ngono igenen ke
sikei parik kilong tapa vil arikek a lu i atailai
vo kilong tala mengen arikek ani kara god.
38 Au, man Demeterio ve kana petau kipo
atogon neikien ani mang anu, kapo togon
a vap kipo teng saupai na kapo togon taun
na e iang kian arai ani kari keve mamaiten.
39 Sikei man kapo atogon a mang bil lak mipo
lomlomonai ania kapo ro tara vil akorong
aongos ia nei liuan i vap ke. 40 Using man
a ri ainoinoai ki arai ani angpipisuai kana,
ka angkoai si ki saupai anira singina, using
kapo kovek i tukulai roron ina na parik
tarapa angkoai si mengen i asapang anira
singina." 41 E mung i kana la posong ani
mengen ke kala asok suai ani vap aongos
ang.

20

Paulo kata pasal ane Makedonia na Elas

1 Au, visvis ang kalapo kamus na Paulo
kala songo akuvul na keve vap lomlomon
na kala mengen i papakangai aniria kuvul
ve posong aro singiria. Au na kala papelek
iria ane Makedonia. 2 Na si keve palpal ang
nei kana paspasal kala pakangai aniria ta
mang keve mengen roron, na kanla serei e
Elas, 3 na kanla ago na potol a ulen. Kalapo
usausa asi kana pasal ane Suria sikei ri
Iudaia kita lapo buk raung ania na kala
papok ane Makedonia. 4 Keve vap ke kita
auai ve nia. Sopataro nat si Puro le Beroia,
na Aristarko ve Sekundo le Tesalonike, na
Gaio le Derbe, na Timoteo, na Tukiko ve
Toropimo le Asia. 5 Na keve igenen ke
kila pasal aino na kianla kokoai animem e
Toroas. 6 E mung i matan angan i saui i
tav tol, namemla kokos na namemla sang
pelek na Pilipi na e mung i palpalima na
taun namemanla angruduai pok e Toroas. E
iang namemanla ago na limalengua na taun
aongos.

Akamusai i pasal si Paulo ane Toroas

7 Si ainoai i taun e mung i taun i atailai
namemla serei kuvul si me matan angan
kuvul. Na Paulo katapo mengen avunga
tung si liuan vong using kapo lomlomonai
ta ka tapasuk tenei vauk. 8 Katapo atogon
a keve alimang kitapo ni si palpal lakat i
lu ang namemtapo ago kuvul singina. 9 Na
mangsikei a igenen tanginang kana asan ta
Eutuko katapo sinong lakat kuli matakoto
na kalapo buk rot arikek si taun ang a Paulo
kapo mengen lak. Na kala rot punuk na kala
uak le ring lakat i lu ang ane vunep na e
iang taun kila sunguk atung ia kila arai ta
katala mat. 10 Paulo kala pasiang na kala suai
ania kuli pukun i nat ang na kala vongok ia.
Na kala antok ta, "Mi ago ta mamakus an.
Kapo to." 11 Na Paulo kala tapasuk na kanla
kiklak na kila teng a matan angan ang. Na
kala mengen singiria tung si tangat, na kala
pasal pelek iria. 12 Nat ang, kita songo ia ane
si kana lu na kilapo uruk alava using kalapo
to.

Pasal le Toroas ane Mileto

13 Namemla pasal aino kuli perengan
si an kokoai e Aso ani Paulo using kat-
apo pasal e selen, asukang val kana lom-
lomonai. 14 Taun namemanla angruduai
e Aso, namemla akos le ia ane Mitulene,
15 na le iang namemanla sang serei si mang

kulenusa ngere Kio. E mung i mang taun
namem anla serei e Samos na si taun ang
pok namem anla serei e Mileto. [16] Using
Paulo kata lomlomonai asi kana sang liu
ani Epeso using katapo misag ani amomole
nei palpal Asia, using man kalapo ro ania,
kana vubuk asi an ago e Ierusalem si taun i
Pentekoste.

Posong ro si Paulo ane si keve vap lava i Epeso

[17] Le Mileto, kala ali mengen ani ri ain-
oinoai i kuvkuvulan ang e Epeso asi kari an
ruduai ania. [18] Taun kila serei kala atatai
iria ta, "Mipo malangas kag laulauan i ago
ve nami le si kag ainoai i serei e Asia.
[19] Natapo uli auak anig velai ani tangis na
nala vil korong kana keve avibisan a Volava,
si taun ang ri Iudaia kitapo buk raung anig
singina. [20] Na parik natapa teng apok le
ta mangsikei a nem si taun nata alis imi
ta kana mengen a God. Natapo akuskus e
ring malangas na e nei kami keve lu kapa.
[21] Natapo uli atai amadot ani ri Iudaia ve ri
Elas ta ki lomon pokai pelek kari keve rikek
na ki lomlomon ta kara Volava Iesu. [22] Au
na kana vang, Malanganto Gogoai kalapo
sunggil iau asi pasal ane Ierusalem na parik
napa malangas ta sa kan serei singig e iang.
[23] Napo malangas palau ta lu i akangbat
ve mamaiten ka duai iau val Malanganto
Gogoai katapo uli atai anig si keve rina.
[24] Sikei napo tav lomlomon pok tatag using
napo buk akamusai tapai ani kana avibisan
a Volava Iesu asi akus ta kana ro na God val
katala asok iau.

[25] Au arai, natala akus na amiang imi ta
vainagoan si God. Using e mung napo nas
ta parik mipa anguan arai pok an anig.
[26] Asukang a napo anguan atatai amadot an-
imi ta man a mangsikei imi kanla mun, nau
napo kovek i mamaiten singina. [27] Using
parik natapa lolokovo luai si mengen animi
ta kana keve mengen aongos a God. [28] Mi
aiveven imi ve kana vap a God using kana
vubuk na Malanganto, using katala samui
imi ta rangai i kana nat. [29] Napo nas ta
si man nala pasal suai ri kauvek kalat ki
palak nei liuan imi na kipo tav angkoai
si anangnangai animi. [30] Na mang keve
vap i nei kami kuvkuvulan akorong kapa
ki kapau alava asi atokngai ausingai alok
ani ri vap lomlomon. [31] Asukang vang a
mi aiveven aro, velai ani malangas ta nau
natala akalit imi si potol a matas aongos
velai ani lum mata. [32] Na mi ago si kana
aiveven na kana roron a God. Na ninia
ka itoiton kana vap na ka atautauia imi ta
miminaungan ang si kana vap daus. [33] Parik
natapa mata taun kami keve gol na silva na
vakup. [34] Nami akorong mipo malangas ta
nata abis asi apunuk pok ani kag inongos
kuvul ve volo tasig. [35] Si keve oring aongos
nata akalit imi ta selen asi abis adual asi
pakangai ani vap kipo malum, val Volava
Iesu kata antok, 'Alilis kapo ro luai ani sesel
pok.' "

[36] Taun kala kamus ta mengen, kala
sovusulai si sokotuk ve ria. [37] Na kilapo
tangis na kipo vongok a Paulo na kipo lulus
ia. Kitapo makus using kata antok iria ta
parik kapa angkoai si anguan arai an aniria.
[38] Bil voiang katapo vil amakus luai aniria
nang kana mengen i antok ang aniria ta
parik kipa angkoai si anguan arai ania. Na
kila pasal kuvul ve nia asi an atatung ania
kuli perengan.

21

Paulo kala pasal ane Ierusalem

[1] E mung i kamem la angtaliungai,
namemla sang akorong luai tung e Kos. Na
si taun e mung ina namemla sang ane Rodo,
le na namemla sang ane Patara. [2] Au, e iang
namemanla sabonai ani mang perengan
katapo usausa si sang ane Poinike, asukang
a namemla kokos kuluna na namemla sang.
[3] Taun namemla arai ani Kuporo, namemla
sang liu ia e palkais imem, na namemla
sang luai tung e Suria na namemanla ung
e Turo asi kari an asiang ani usausan i
perengan ang. [4] Au, namemla tung alak
asi an arai ani ri vap lomlomon e iang, na
namemla ago ve ria ani limalengua na taun.
Le si Malanganto Gogoai kila antok a Paulo
si kana ago ta pasal an ane Ierusalem. [5] Au,
kala kamus kamem taun i ago ang e iang na
namemla pasiang pok si kamem paspasal
akorong. Na ri vap lomlomon kuvul ve kari
keve aina na kari inatus kila auai ve namem
pelek suai ani rina ang ane ngerelo, na e
iang namem anlapo soturungai i sokotuk.
E mung i kamemla anglulun, [6] namemla
kokos kuli perengan ang na ria kila palak
pok ane rina.

7 Au, e mung, si namemla sang pelek a
Turo namemanla serei e Potolemais, na e
iang namemanla angruduai ve keve tun-
gara na namemla ago ve ria ani sikei a taun.
8 Na si taun e mung ina namemla papelek a
rina ang na namemanla serei e Kaisareia na
namemla ago nei lu si Pilipo katakai i akus
ta akus ro na kapo mangsikei i limalengua
ang, na namemla ago ve nia. 9 Na kapo
atogon kana puat a kavulik tanginang kipo
katakai i kus amalangas. 10 E mung i mang
rukun taun i kamemla ago ang e iang,
Agabo mang katakai i kus amalangas le
Iudaia kamela serei. 11 Na kamela pakasang
taun imem na kala luk kana ngenge na
Paulo na kala got a ngono kungana pok
ve ngono kakina tatana na kala antok ta,
“Malanganto Gogoai kapo mengen ta, si
selen ke palau ri Iudaia i Ierusalem ki got
a votauk i ngenge ke na ki alis ia e kungaria
i ri vap i ngising.” 12 Si taun namemla
longong asukang ke kuvul ve mang matan
e iang, namemla sokotuk ia si kana ago
ta palak an ane Ierusalem. 13 Na Paulo
kala antok ta, “Marai sa mipo tangis na
milapo vil atameng a vingag? Using napo
usausa ani kian got iau e Ierusalem, na man
kala asukang, nakan mat kapa marai asan
i Volava Iesu.” 14 Asukang a parik namem-
lapa angkoai si mengen i atakun ania na
namemla atalipai ania na namemla antok
ta, “Kapo ro, Volava ka using kana vubuk.”
15 E mung i rukun taun ang namemla
usausa na namemla tutapong kamem pasal
alak ane Ierusalem. 16 Na mang keve vap
lomlomon le Kaisareia kila auai ve namem
tung si kianla atatung imem si lu si Mana-
son le Kuporo, kata lapo igenen lomlomon
le kabang, ani namem rot si kana lu.

Paulo kanla vokol a Iakovo

17 Au, namemanla serei e Ierusalem na
keve tungara e iang kila songo alak aro
imem velai ani uruk lava. 18 Na si mang taun
ang namemla pasal kuvul ve Paulo si kanan
arai ani Iakovo na keve vap lava aongos
kitapo ago. 19 Au, kala lulun aongos iria na
kala mengen amalangas aroron iria ta kana
abis e nei liuan i ri vap i ngising na keve
bil aongos ang a God kata abis ia singiria.
20 Taun kita longong a akus ke kila alatun a
God. Na kila antok ia ta, “Au tasimem, kupo
malangas ta amiang luai i ri Iudaia kilapo
lomlomon na ria aongos kipo buk alava na
using ani saupai. 21 Kitala longong ta numai
kupo akalkalit a ri Iudaia kipo ago nei liuan
i ri vap i ngising asi kari lomon suai ani
saupai si Moses na ki ago ta lampulit an
ani kari inatus na ki ago ta using an ani
kara laulauan. 22 Au, tara vil sa? Using ki
malangas ta kulapo ago e ke. 23 Asukang
a ku abis a bil ke kana namem antok ua
tatana. Tarapo atogon kana na puat a
igenen kitoltala atu vala. 24 Au, ku pasal
ve ritol na ku auai kuvul ve ritol si vilvil
adaus animitol na ku samui karitol kope ani
kitol angkoai si dik ani vangang iritol. Ani
ri vap asi kari nas ta kari keve mengen i
po mengen ang anim kapo kovek i tutuman
ina, na ki arai ta numai kupo using aro na
saupai. 25 Au, na ani vap lapo lomlomon
ang nei liuan i ri vap i ngising, namem tala
salik ane singiria ta kamem lomlomonai ta
ki ago ta angan an ani sin ila iton ani ri
tangatangai, na rangai kapa ki ago ta angan
an ania, na sin i vongo kita ngak punuk ia,
na ka ago kapa na lau i panik.” 26 Au, si
mang taun ang e mung, Paulo kala pasal ve
volo igenen ang na kitolanla abis a abis i
vilvil adaus ve nia. Le na kala palak nei rina
i atailai asi kanan mengen amalangas ta
karitol taun i vilvil adaus angisan ka kamus
na kitolme alis karitol keve alilis.

Kita teng akit a Paulo nei rina i atailai

27 Au, limalengua na taun ang kalapo
usausa aliu ani kamus na ri Iudaia le palpal
Asia kila arai ani Paulo nei rina i atailai na
kila vil akarkarian a ri vap aongos na kila
teng akit ia. 28 Na kila songosongo ta, “Ri
vap i Israel, mi me pakangai animem. Kana
vang na igenen, voiang kapo pasal pulakai
na kapo akuskus si ri vap i keve rina aongos
na kapo kilis kara vap na kara saupai na
rina ke kapa. Na mang anu, kana kame
lapo songo ri Elas ane nei rina i atailai na
kamela vil avisuk a ring gogoai ke.” 29 Using
kitala arai ani Toropimo le Epeso, katapo
ago ve nia nei rina lava ang, asukang a kipo
sekpat ani Paulo kata songo alak ia ane nei
rina i atailai. 30 Na nei rina lava aongos
kilapo taping na ri vap kilapo angsoung
pulakai na kimela teng akit a Paulo na ki
dal asoung ia pelek a rina i atailai na kila
akang a keve takaman i rina. 31 Taun kilapo
usausa si raung ania, ainoinoai lava i vap

ipo visvis kala longong ta katapo atogon
a angpipisuai lava kata serei nei rina lava
aongos e Ierusalem. 32 Sumasuma palau
kala songo le na mang keve vap i visvis ve
kari keve ainoinoai na kila sang asiang taun
iria. Taun kila arai ani ainoinoai lava ang
ve kana petau na kila aulei ta sasaup ani
Paulo. 33 Au ainoinoai lava ang kala pasal
taun ia na kanla teng akit ia na kala asok
asi got ania ta pongua na angus kitmat. Au
na kalapo susuiai ta ninia na si na kata vil
sa akorong. 34 Na mang matan i petau ang
kipo songosongo ta mang mengen na mang
matan ta mang mengen petekai. Na using
parik kapa luk korong a sa kipo mengen
tatana, using kipo amasmasik alava, kala
asok si songo ania ane si ring ipo ago ta
ri vap i visvis. 35 Taun kanla serei mete
takaman keve vap i visvis kila sunguk ia
using a petau lava ang kita lapo vangang
lava luai. 36 Petau ang kitapo using ia, kipo
songosongo ta, "Tara raung ia!"

Paulo kapo mengen i asapang pok ania

37 Au, keve vap i visvis kilapo buk songo
ani Paulo ane nei kari ring ipo ago na kala
sui a ainoinoai lava ang ta, "Au si kapo ro
ani naka mengen ua ta mangsikei a bil?"
Na kala antok ia ta, "Pua, kupo nas kana
na mengen i Elas, ingko? 38 Au na numai
parik ta igenen i Aigipto, nang amukmuk
kata tutapong a visvis misagai ang na kala
ausingai ani 4,000 na igenen i daung ang
ane nei ring varasai palau?" 39 Na Paulo kala
ngenget ta, "Nau kana napo igenen i Iudaia
le Tarso, rina ang e palpal Kilikia, na parik
kapa rina lik nang! Napo sokotuk ua ta ku
atolongon iau ani naka mengen tapai ani
vap ke." 40 Na kala ainak ania. Au, Paulo kala
tung lakat kuli kiklakan na kala sokotakun
a vap ang ta kungana asi kari musik, na
kila musik na kala mengen iria si mengen
i Eberaio asukang ke,

22

1 "Keve tasig na keve mamai, mi longong
iau na naka mengen i asapang pok anig
tapai." 2 Si taun kila longong ia si mengen i
Eberaio kila musik aongos. Au na kala men-
gen, 3 "Nau napo igenen i Iudaia, kita ingus
iau e Tarso e palpal Kilikia, sikei natame
akalit nei rina ke si igenen lava ke Gamaliel.
Na nei keve akalkalit ang kita usiusing akit
luai ani saupai si keve tivura na natapo uli
atokngai amadot si pakangai ani God, val
nami kana. 4 Natapo vilvil akui iria kitapo
usiusing a selen ke asi kari mat. Nata got ri
tauan kuvul ve ri aina na nala alakai aniria
nei lu i akangbat, 5 val kapo malangas aro si
ainoai i katakai i sula na kuvkuvulan i vap
lava. Natapo luk panbuk singiria ane si keve
tasiria e Damasko na nala tapasuk asi kag
ane iang ani nan kongato na keve vap ang
kipo ago e iang ane Ierusalem na kime luk
amiming.

Paulo kata akus amalangas ta kana lomon pokai

(Ap 9:1-19; 26:12-18)

6 Au, kalapo sintung ta makarap si
taun nanlapo serei angasungai i Damasko
na mangsikei a malangas kitmat luai le
metekuku kala mang aulitai anig. 7 Nala uak
ane vunep na nala longong a kalinga kapo
antok iau, 'Saul Saul, marai sa na kupo vil
akui iau?' 8 Na nala ngenget ta, 'Numai a
si, Volava?' Na kala antok iau ta, 'Nau a
Iesu le Nasaret nang kupo vil akui iau.' 9 Na
vap ipo auai ang ve nau kita arai korong ani
malangas ang, sikei parik kitapa longong
kinle na kalingana i vopo mengen ang anig.
10 Au, nala sui, 'Naka vil sa, Volava?' Na
Volava kala antok ta, 'Ku tapasuk na ku
palak ane nei rina ang e Damasko na e
iang kian antok ua ta keve bil aongos ang
kipo ago e no asi kam abis lak.' 11 Na vap
ipo auai ang ve nau kila tak iau e kungag
ane Damasko, using a mang i malangas ang
katala vil aba na matag.

12 Mangsikei a igenen kana asan ta Ana-
nias, katapo igenen usiusing aro ani saupai
na kapo igenen ipo mamaila ta ri Iudaia i
rina ang, 13 kala serei singig na kala tung
ngereg na kala antok, 'Tasig ta Saul. Napo
buk ani matam ka arai pok.' Na si vuk taun
ang palau nata lapo angkoai asi arai ania.
14 Na kala antok ta, 'God si keve tivura katala
atung ua ani ku nas kana vubuk na ku arai
ani Vo Korong ang na ku longong mengen
le si nguruna. 15 Using numai lak asi an tung
ania na ku an akuskus ri vap aongos ta sa
kuta arai ania na kutala longong ia. 16 Au
na kana kupo kokoai ani sa? Tapasuk na ku
songo kana asan na ku luk a asing tauia na
ku galui suai ani kam keve lau rikek.'

Asok ani Paulo taun a ri vap i ngising

17 Au, nala pasal pok ane Ierusalem na
nanlapo sokotuk nei rina i atailai na nala
arai ani mangsikei a ararai, 18 na kalapo
mengen iau ta, 'Ku sumasuma pelek suai
ani Ierusalem using parik kipa angkoai asi
ainak ani kam mengen amalangas tatag.'
19 Na nala antok ta, 'Volava, riria akorong
kipo nas ta nata pasal ane si keve lu i kivung
pulakai asi tak ani vap ang kipo lomlomon
tatam na nala akang bat iria na nala saup
iria. 20 Na si taun ang kam asosokai ta
Sitepano kata mat, natapo ainak luai ani
kari raung ania. Natapo ararai ani keve
maus si vap ang kita raung ia.' 21 Na kala
antok iau ta, 'Pasal, using naka asok ua ane
ring vunga ane si ri vap i ngising.' "

Paulo mete saupai si ri Rome

22 Au, petau ang kila longong ia tung si
kala mengen ta bil ke na kila songosongo
alava ta, "Tara raung suai ani igenen
asukang ke! Parik kapa angkoai luai si to
e ke kuli rina." 23 Si taun kitapo songosongo
kipo asuai ani kari keve maus na kipo asuai
kaponpon ane nei pangau, 24 na ainoinoai i
visvis ang kala asok asi tak ani Paulo ane
nei kari lu i po ago, na kala asok asi saup
ania na susuiai ania asi sabonai ta marai
sa ri vap kitapo songosongo asukang ania.
25 Si taun ang kilapo got ia asi saup ania,
kala antok a mang ainoinoai ang katapo
tung e iang ta, "Au, kapo ro anim si saupai
asi saup ani igenen i Rome, voiang parik
katapa abis a mangsikei a lau rikek?" 26 Si
taun ang kala longong asukang a kala pasal
ane si ainoinoai lava ang na kala sui ia ta,
"Au ku vil sa? Using a igenen ke kana kapo
igenen i Rome." 27 Au na ainoinoai lava ang
kala pataun ia na kala antok, "Ku antok iau.
Kupo igenen kana i Rome?" Na kala antok
ta, "Io." 28 Au na ainoinoai ang kala antok ta,
"Nau nata samui kag soisinong ta kapkap
lava." Na Paulo kala antok ta, "Nau vanang
le si kag liklik." 29 Asukang a riria kitapo
usausa si susuiai ania kila taging suai musik.
Au na ainoinoai ang akorong kapa kata lapo
kun leng using kala nas ta kapo igenen i
Rome na kata asok asi got ania.

Paulo mete saupai si ri Iudaia

30 Au, si taun e mung ina kala akala ia na
kala songo akuvul ri ainoinoai si ri katakai i
sula ve kuvkuvulan lava aongos asi kari me
sinong na kala songo alak a Paulo ani kame
tung e mataria, using katapo buk nas aro na
tukulai i kari mengen ri Iudaia.

23

1 Au, Paulo kala arai akorong ani kuvku-
vulan lava ang na kala antok ta, "Keve
tungag, kag to e matana i God kapo daus
aongos tung si taun ke anginang." 2 Na
Ananias, ainoai i katakai i sula kala asok
a vap po tung ang ngerena asi tava ania e
nguruna. 3 Na Paulo kala antok ia ta, "God
ka tava ua, numai a palpal i lu kita amoi
aposok paleu ia! Kupo sinong e iang asi
ararai ani sa napo abis ia si saupai, na kupo
putuk a saupai ta asok asi tava anig." 4 Na
vap po tung ang e iang kila antok ta, "Kupo
mengen arikek nang ani ainoai i katakai i
sula si God!" 5 Na Paulo kala antok ta, "Keve
tungag, parik natapa nas ta kapo ainoai i
katakai i sula, using kita salik ia ta ku ago
ta mengen arikek ani ainoinoai i kam vap."

6 Au na Paulo kalapo arai kinle ta mang
matan iria kitapo Sadukaio na mang matan
kitapo Parisaio. Asukang a kala songosongo
ane si kuvkuvulan ang ta, "Keve tungag,
nau kana na mangsikei a Parisaio tutuman,
napo ago e ke si saupai using napo lom-
lomon ta ri vap la mat ang ki tadut pok." 7 Si
taun kata mengen asukang, ri Parisaio ve
ri Sadukaio kilapo angmamaralai asukang
a kuvkuvulan ang kala tapagal, 8 using ri
Sadukaio kipo antok ta kapo kovek i tadut
pok na kapo kovek i angelo ve malanganto.
Sikei ri Parisaio kipo antok ta kapo atogon
a keve bil ke. 9 Au, kilapo songosongo alava
na mang matan vap malangas ani saupai
si ri Parisaio kila tadut na kila mengen
alava ta, "Parik namemtapa sabonai ani
mangsikei a rikek si igenen ke. Vei ngan-
ing a malanganto vo angelo kata mengen
ia." 10 Au angsosongagai ang kala serei
alava, asukang a ainoinoai i petau i visvis
ang kalapo leng ta kila vil punuk a Paulo.
Asukang a kala asok kana petau asi an
songo suai ania ane si kari ring ipo ago.

11 Au na si tenei vong using ina Volava
kala serei singina na kala antok ia ta, "Ku
ago ta leng an using asukang palau val
kutala akus tatag e Ierusalem, ku an akus
tatag e Rome kapa."

Petpeteai si raung ani Paulo

12 Au, kala tenei vauk na ri Iudaia kimela
serei kuvul na kila abis a mangsikei a
ainakai kitmat ani ki ago ta angan an na
ki ago ta inum an tung si kila raung tapai
ani Paulo. 13 Kitapo miang ani 40 na igenen
kitapo siang si angainainakai ke. 14 Au, kila
pasal ane si keve ainoinoai si ri katakai
i sula na ri vap lava na kianla antok ta,
"Namemtala abis a mangsikei a ainakai kit-
mat ani namem ago ta angan an na namem
ago ta inum an tung si namemla raung tapai
ani Paulo. 15 Kana nami ve kuvkuvulan lava
mi ali mengen ane si ainoinoai i petau i
visvis ang ani ka asok ia ane ke, asi ka-
pau ania ta namempo buk luk ani mengen
malangas le singina. Na namempo usausa
asi raung ania aino ani ka serei e ke." 16 Au,
tipasina i Paulo kala longong a bil ke na kala
pasal ane si ring i po ago ta petau i visvis
ang na kanla atatai a Paulo. 17 Na Paulo kala
songo na mangsikei a ainoinoai lik i petau
i visvis ang na kala antok ia ta, "Ku pasal
ve nat ke ane si ainoinoai lava using kapo
togon mengen asi antok ania." 18 Au, kala
pasal ve nia ane si ainoinoai lava ang na kala
antok ia ta, "Paulo, igenen vopo ago nei
lu i akangbat kata asok iau ta pasal ve nat
ke ane singim, using kapo atogon mengen
asi antok anim." 19 Au ainoinoai lava ang
kala tak akipai ania ane ngising na kanla sui
ia ta, "Au, kupo buk mengen anig ta sa?"
20 Na kala antok ia ta, "Ri Iudaia kitala ainak
asi aikut anim ta ku asok a Paulo ane si
kuvkuvulan lava asi kari kapau ania ta kipo
buk luk ani mengen malangas pok singina.
21 Ku ago ta longong an aniria using a petau
duk kipo usausa kokoai ania. Kitala abis
a mangsikei a ainakai kitmat ani ki ago ta
inum an na ki ago ta angan an tung si kila
raung tapai ania. Kana kipo usausa na kipo
kokoai palau ani kam lomlomonai." 22 Au,
ainoinoai lava ang kala atolongon a nat ang
asi kana pasal velai ani kala antok ia ta, "Ku
ago ta antok ani mangsikei ta kuta mela
mengen amalangas iau ta bil ke."

Kita asok a Paulo taun a ainoinoai lava ke Pelikis

23 Au na kala songo na pongua i kana
keve ainoinoai na kala antok irilong ta,
"Milong songo na 200 na petau i visvis na
70 na igenen ipo sang kuli os ipo visvis
na 200 ipo teng vut na ki usausa asi tapa-
suk ane Kaisareia nganlak vong. 24 Usausa
kapa ta os ani Paulo si kana kokos aro ane
si ainoinoai lava ang, Pelikis." 25 Na kala
salik a mangsikei a panbuk kapo mengen
asukang ke, 26 "Nau Kalaudio Lusias napo
salik anim Pelikis, numai a ainoinoai roron
luai. 27 Igenen ke ri Iudaia kita teng akit ia
na kita lapo usausa asi raung ania. Nata
serei ve kag petau na namemla asapang
ia, using natala longong ta kapo igenen i
Rome. 28 Natapo buk nas ta marai sa kipo
tupang ia. Asukang a nala songo ia ane
si kari kuvkuvulan lava. 29 Natala sabonai
ta kipo atogon mamaiten ania si keve bil
i kari saupai akorong, sikei kapo kovek i
rikek voiang kipo angkoai si raung vo vil
akui ania singina. 30 Si taun natala longong
ta kapo atogon a mengen musik asi raung
ani igenen ke, nala asok ia ane singim. Nata
antok kapa na vap po petau ang ania ani
kian mengen suai e matam ani kari keve
mamaiten ania."

31 Au, keve vap i visvis kila abis ia asukang
val atatai ang na kila songo na Paulo na kila
pasal vong ve nia tung e Antipatiris. 32 Na
si taun ang e mung petau ipo sang kuli os
ang kila pasal ve nia na mang matan iria kila
papok ane si kari ring ipo ago. 33 Au, taun
kila serei e Kaisareia, kianla alis a panbuk
ang ane si ainoinoai lava na ki atatung suai
ani Paulo singina. 34 Na kala tataot a panbuk
ang na kala sui a Paulo ta kapo igenen
i saka rina an. Na kala sabonai ta kapo
igenen i Kilikia, 35 na kala antok ia ta, "Naka
longong kam mengen si taun kam keve vap
ipo petau anim kila serei." Au le na kala
asok asi aiveven aro ania nei nankomo si
kana vap a Erodes.

24

Ri Iudaia kita tupang a Paulo

1 Au, palpalima na taun kala liu na Ana-
nias, ainoai i katakai i sula, kala pasiang
ve mang keve vap lava na mangsikei a
igenen kan tung aniria si mengen kana asan
ta Tertulo. Kila serei na kianla mengen
suai ani kari keve mamaiten ani Paulo si
ainoinoai lava. 2 Asukang a kila songo alak
ia na Tertulo kala mengen amalangas ta
kana lomlomonai asukang ke, "Namemtala
ago i marmarip si taun vunga neite kam
aiveven. Kam keve lomlomonai ro ane no,
kitala asereiai ani keve bil roron miang si
rina aongos ke kana kupo saupai singina.

[3] Namempo posong ro luai velai ani kamem
maramarak lava si keve bil aongos ke numai
kupo abis ia. [4] Sikei, vei nala atelan avunga
luai anim, napo sokotuk ani ku vinga marip
taun imem na ku longong tapai ani kamem
vuk mengen lik. [5] Namemtala arai ta igenen
ke kapo mangsikei a igenen amasmasik na
kapo uli aneineikien ani ri Iudaia si keve
rina aongos e kuli rina asi kari angvibis.
Na kapo tu ainoinoai ani kuvkuvulan ke
ri Nasoraio. [6-7] Au na rikek luai ina, kata
atokngai asi vil avisuk ani rina i atailai.
Asukang a namemla teng akit ia. [8] Man
numai kupo buk malangas aro ani tutuman
i kamem keve mamaiten ania, ku atokngai
susuiai ania akorong." [9] Na keve Iudaia ang
e iang kila pakangai ani keve mengen ke ta
io, keve mengen aongos ke kapo tutuman.

Paulo kapo mengen i asapang pok ania e matana i Pelikis

[10] Au, ainoinoai lava ang kala atoktokngai
ta kungana ane si Paulo asi kana mengen,
na kala mengen asukang ke, "Napo malan-
gas ta numai kuta lapo sinong asukang ta
katakai i saupai ani palpal aongos ke ani
keve matas miang. Asukang a napo uruk
asi kag mengen i akala suai anig e matam.
[11] Using man ku susui pulakai, kula sabonai
sumasuma ta amukmuk palau nata palak
ane Ierusalem asi kag an soturungai serei si
God. [12] Na parik kitapa arai anig si anggege-
lai nei rina i atailai. Na parik kitapa arai
anig si aneineikien ani ri vap nei mangsikei
a lu i kivung vo e voi pulakai nei rina lava,
parik. [13] Na parik kipa angkoai asi akalit
anim ta mangsikei a bil i kari keve tupang
kapo tutuman. [14] Sikei napo buk mengen
amalangas anim asukang ke ta kapo tutu-
man ta napo soturungai si God ang si keve
tivumem. Si kag selen i soturungai si God,
napo using a selen voike kipo antok ta kapo
bil kapau. Sikei napo lomlomon ta keve
mengen aongos ang nei buk i saupai na
keve salsalik si ri katakai i kus amalangas.
[15] Na napo atu lomlomon asukang palau val
keve igenen ke ta God ka songo atapasuk
pok na mamain ta vap rikek kuvul ve vap
korong pelek a mat. [16] Io, asukang napo
uli atoktokngai amadot asi kag abis ani
lau korong e matana i God na mete ri vap
kapa. [17] Au, e mung i mang keve matas
i kag la tav ago e Ierusalem, nala palak
pok asi kag an alis ani mangsikei a alilis e
kungaria i kag vap ani ki pakangai ani ri vap
logo tatana. Na natapo lomlomonai kapa
asi kag vil ani alilis serei si God. [18] Au, si
vuk taun ang napo telan asukang e iang
nei rina i atailai, vap ke kila palak na kila
sabonai anig. Lenginang natala vil a keve
abis i vilvil adaus. Na kapa, parik natapa
togon vap miang ve nau, na parik natapa
siang nei mangsikei a anggegelai. [19] Sikei
mang keve Iudaia le palpal Asia, kapo ro ta
riria akorong kime mengen e matam, man
kipo togon mengen asi mengen arikek anig
singina. [20] Sikei using kipo kovek, kapo ro
ta vap ke kana ki mengen amalangas ua
ta saka rikek an kita sabonai ania singig
si taun ang natapo tung mete kuvkuvulan
lava. [21] Vei nganing kivpo lomlomonai ani
mangsikei a vuk mengen nata asuai ania e
mataria si taun ang. Nata songosongo alava
asukang ke ta, 'Mita songo iau mete saupai
tukulai ina si kag lomlomon ta tapasuk
pelek ani mat.' "

[22] Au na Pelikis, using katapo malangas
aro na akuskus i selen ke kala akang bat na
sinong kuvul ang ta mengen asukang ke,
"Man a ainoinoai i visvis ke Lusias kamela
serei, nala ali saupai vang si bil ke." [23] Au,
na kala antok a ainoinoai lik ang e iang ta
ka ararai bat ia, sikei ka ali pangau ania asi
kana pasal pulakai nei lu na man a mang
keve tungana kipo buk me pakangai ania,
kapo ro palau.

Paulo nei lu i akangbat

[24] Au, e mung i mang rukun taun Pelikis
kamela serei ve kana aina ta Darusila kapo
aina i Iudaia. Na kala asok tapai ani Paulo
ani kame mengen ia ta laulauan i lomlomon
ta Karisto Iesu. [25] Au, taun kalapo mengen
ia ta lau korong na lau i aiveven pok na
taun i saupai e no, Pelikis kalapo leng na
kala antok ta, "Kala angkoai e iang. Ku
pasal. Man na atogon taun e mung, nala
songo pok ua." [26] Sikei katapo isap musik ta
Paulo ka seu musik lik ia asi kana akala ania.
Asukang a katapo uli buk angmemengenai
ve nia.

[27] Au, pongua na matas kala liu na Porikio
Pesito kala sakol a Pelikis, sikei Pelikis,
using katapo buk auruk ani ri Iudaia, kala
ataule na Paulo nei lu i akangbat.

25

Vubuk si Paulo si an tung mete Kaisar

1 Potol a taun kala liu e mung i kana serei
na Pesito si palpal ang, kala tapasuk pok
le iang e Kaisareia asi kana ane Ierusalem.
2 Na taun ang kala serei e Ierusalem, keve
ainoinoai si ri katakai i sula ve ri vap lava
i Iudaia kimela serei singina na kila atatai
ia ta keve mamaiten kitapo atogon ia ani
Paulo. 3 Na kila sokotuk amadot ia asi kana
abis ani lau roron aniria ta ka asok asi
tak ania ane Ierusalem. Using lenginang
kita lapo itoitonai ani lomlomonai ke ta ki
raung ia man kala paliu e selen. 4 Na Pesito
kala antok iria ta kipo teng akit a Paulo
e Kaisareia, ilesvauk aliu ka ane iang pok.
5 "Mang matan imi keve ainoinoai mi pasal
ve nau na mi an mengen mete saupai e iang
ta kami mamaiten. Man kata abis a lau
rikek, taran ararai ania."

6 Na kala ago na rukun taun palau ve ria
e iang e Ierusalem, au le na kala pasiang
pok ane Kaisareia. Na si taun e mung ina
kala sinong si saupai na kala asok tapai ani
Paulo asi kana me palak. 7 Au, kamela palak
na keve Iudaia ang nang kitapo auai kuvul
le Ierusalem, kila tung aulitai ania na kila
tupang ia ta mang keve tupang mamaiten
luai voiang parik kitapa angkoai si akalit ta
kapo tutuman. 8 Au na Paulo kala mengen i
asapang pok ania asukang ke, "Parik natapa
bil arikek mete saupai si ri Iudaia, parik
natapa vil arikek a rina i atailai, na parik
kapa natapa bil arikek e matana i Kaisar."
9 Sikei Pesito katapo buk amaramarak ani
ri Iudaia, asukang a kala antok a Paulo ta,
"Au, kupo buk palak ane Ierusalem asi kam
an tung mete saupai na nakan longong a
keve mengen maiten ke?" 10 Au na Paulo
kala mengen asukang ke, "Kana napo tung
mete saupai si Kaisar na kapo korong palau
asukang. Kupo malangas aro luai ta parik
natapa vil a lau rikek ane si ri Iudaia. 11 Man
natala putuk a saupai si mang oring voiang
kapo lavlabat asi kag mat singina, kapo
ro na mat. Sikei using a mengen si keve
Iudaia ke kapo tav tutuman, kapo kovek i
mangsikei ka togon kitmat asi atung anig
mete kari saupai. Kapo kovek. Napo buk
ani nakan tung mete Kaisar akorong!" 12 Au,
Pesito kala angmemengenai le ve kana ku-
vkuvulan na kala antok a Paulo, "Man kupo
buk an tung mete Kaisar, au kapo ro palau,
ku an tung mete Kaisar!"

Paulo mete tulava Agiripa

13 Au, mang rukun taun kala liu na
tulava Agiripa kilongmela serei e Kaisareia
ve Bernike asi me posong aro si Pesito.
14 Na kilongla ago na taun lava e Kaisareia.
Asukang a Pesito kala mengen amalangas
aongos a tulava ta akuskus i Paulo asukang
ke, "Kapo atogon a mangsikei a igenen kana
kapo ago nei lu i akangbat. Pelikis kata
alis iau ta mamaiten asi ararai ania. 15 Nata
pasal ane Ierusalem na keve ainoinoai si ri
katakai i sula ve ri vap lava i ri Iudaia kila
susuiai tatana, na kila aikut iau asi saupai
ania. 16 Na nala antok iria ta parik kapa
laulauan si ri Rome ta ki alis a igenen ane
si kungana i saupai tung si igenen ang ka
atogon na mang sikei a sinong kuvul ve vap
po buk alis ang ania e kungana i saupai,
na ka atogon pangau si anggegelai ve ria
asi asapang pok ania si kari keve tupang.
17 Taun kimela serei akuvul e ke, parik napa
anguan buk kokoai an, si taun ang e mung
palau nala sinong kuli kag sinsinongan na
nala asok ta ki songo alak na igenen ang.
18 Si taun ang a keve vap vopo marala ang
ania kila tung asi kari mengen, parik kilapa
mengen akorong iau ta saka rikek an kata
abis ia. 19 Sikei kilapo mengen ta kari keve
angpipisuai ve nia si kari laulauan i sotu-
rungai si kari god na ta mangsikei a igenen
mat kana asan ta Iesu, voiang a Paulo kata
antok ta kapo to. 20 Na nalapo tav nas ta
naka saka sabonai an ani tutuman i keve
angpipisuai ke na nala aikut ia ta si man
kapo angkoai si pasal ane Ierusalem na e
iang kan anguan tung an e mete saupai sian
mengen ta keve bil ke. 21 Sikei si taun ang
kala aikut ta ka kokoai nei lu i akangbat
ani kara ainoinoai lava ta Kaisar si kana vil
saupai, nala antok ia ta ka kokoai nei lu i
akangbat tung si na asok ia ane singina."
22 Au na Agiripa kala antok na Pesito ta,
"Nau akorong napo kun buk longong ani
igenen ke." Na kala antok ia ta, "Man kapo
asukang, ilesvauk ku longong ia."

23 Na si mang taun ang ri Agiripa ve
Bernike kilongla alak le karilong keve maus
lava na kilongla palak ane nei ring ipo
kalkalum, kuvul ve keve ainoinoai e kevkev
irilong na keve ainoinoai i nei rina ang. Au,
Pesito kala asok ta songo alak ani Paulo.

24 Na Pesito kala antok ta, "Tulava Agiripa,
na nami aongos kana mipo ago e ke ve
namem, mi arai ani igenen ke, ri Iudaia
kita serei singig tatana e Ierusalem na e ke
kapa na kipo antok alava luai ta parik kapa
anguan angkoai an ania asi to. 25 Sikei natala
sabonai ta parik katapa abis na mangsikei
a bil rikek voiang kapo mamaiten ani ka
mat singina, tung si nia akorong kala antok
ta kapo buk tu aserei mete kara ainoinoai
lava na nala ainak ania. 26 Kapo kovek lak
i akuskus roron asi kag salik ane si kag
ainoinoai, asukang a kana nata songo ia
si kana me tu aserei e matami, na alaba
luai ina e matam tulava Agiripa. Na le
si angmemengenai ke nala atogon bil asi
kag salik. 27 Using parik kapa roron ta na
asok palau na kongato ke man parik natapa
ararai aro le ani keve mengen ang kipo
tupang ia tatana."

26

Paulo kapo mengen i asapang pok ania e matana i Agiripa

1 Asukang a Agiripa kala antok a Paulo ta,
"Kupo kalakala asi mengen i asapang pok
anim." Na Paulo kala aperes a kungana na
kala mengen asukang ke, 2 "Tulava Agiripa,
napo atogon a uruk si tung e matam kana
na naka mengen ta poisan a mengen si
asapang pok anig le si keve tupang ke si ri
Iudaia. 3 Na alaba luai ina ta numai kupo
nas aroron luai ani keve laulauan aongos
na keve anggegelai kapa nei liuan i ri Iu-
daia, asukang a napo sokotuk ta ku sinong
ananap na ku longong iau. 4 Kag to le si
liklik ta natapo ago ve kag vap akorong na
e Ierusalem kapa, ri Iudaia kipo nas aongos
ia. 5 Using kitala nas iau si taun vunga,
na kipo angkoai si mengen amalangas ta
natapo to asukang ta Parisaio lakat kuli
keve saupai kitmat i kamem laulauan. 6 Na
kana napo tung mete saupai marai kag
lomlomon akoai ta igenen ang a God katala
palapalatung tatana si keve tivumem, 7 na
kamem 12 na patvap kana kipo lomlomon
akoai tatana asi kana serei atutuman using
kipo uli abis papakangai serei si God si keve
taun aongos. Numai tulava, ri Iudaia kipo
mengen arikek anig si lomlomonai akoai
ke. 8 Au, marai sa na mipo taping velai
tav lomlomon si longong ta God katala tak
atadut pok na igenen mat? 9 Io, nau kapa
natapo kun uli lomlomonai asi abis ani
mang keve abis lava miang asi agelai ani
asan i Iesu le Nasaret. 10 Na nata abis ia
e Ierusalem. Keve ainoinoai si ri katakai
i sula kita alis iau ta kitmat asi kag alakai
ani ri vap lomlomon nei lu i akangbat na
nata alakai ani vap miang luai iria. Au na si
taun i vil punuk aniria, nata ainak luai ani
kari mat. 11 Na si taun natapo uli vilvil akui
aniria nei keve lu i kivung, nata atokngai si
vil aniria si kari mengen arikek ani God na
natapo marala arikek luai aniria, asukang a
nata pasal ane si keve rina e ring vunga sian
teng akit aniria.

Paulo kata akus amalangas ta kana lomon pokai

(Ap 9:1-19; 22:6-16)

12 Si mangsikei i keve paspasal ke natapo
pasal ane Damasko ta kitmat na asok le si
keve ainoinoai si ri katakai i sula. 13 Au,
kalapo sintung a makarap na taun napo
pasal nei selen nala arai ani mangsikei
a malangas lava kapo soliu a malangas i
makarap na katapo pasiang le metekuku
na kata mang aulitai anig kuvul ve vap po
auai ang ve nau. 14 Au, namemla uak aongos
ane vunep na nala longong a mangsikei a
kalinga nei mengen i Eberaio kapo mengen
iau ta, 'Saul, Saul. Marai sa na kupo vil akui
iau? Kapo kitmat anim using kupo uli tav
ainainak!' 15 Na nala sui ta, 'Numai kana
na si, Volava?' Na Volava kala antok ta,
'Nau a Iesu voike kupo vil akui ia. 16 Au, ku
tadut atung using napo serei kana singim
asi kag me atung anim asukang ta katakai i
abis anig na ku mengen amalangas ta keve
bil ang kutala arai ania na keve bil kapa
naka asereiai ania singim. 17 Naka asapang
ua si ri vap i Iudaia na si ri vap i ngising
kapa voiang naka asok ua ane singiria. 18 Ani
ku an kin palas a mataria asi kari papelek
ani vong ane si malangas, na ki papelek a
kitmat i Satan ane si God, ani ka lomon suai
ani kari keve lau rikek na kime kun atogon
ani sinsinong roron val riria vap lapo daus
ang marai kari lomlomon tatag.'

Kana telan a Paulo si akuskus ani ri Iudaia ve ri vap i ngising

19 Au tulava Agiripa, parik natapa agelai
ani kalinga ang le metekuku. 20 Sikei nata
mengen amadot a ri vap e Damasko le na e
Ierusalem na e palpal Iudaia aongos na si ri
vap i ngising kapa, ta ki lomon pokai na ki

pataun a God na ki abis a keve abis voiang
ka akalit amalangas ta kitala lomon pokai.
21 Nang tukulai ina na ri Iudaia kita teng
akit iau nei rina i atailai na kila atokngai
asi raung anig singina. 22 Sikei God kata
pakangai anig na nala tung akit tung si taun
ke, si mengen amalangas e mataria i ri vap
lik na ri vap lava ta sikei a mengen palau
voiang ri katakai i kus amalangas aino ve
Moses kitala kus amalangas tatana asukang
ke. 23 Ki vil akui na igenen i akanangai, ki
raung ia na ka tapasuk pok pelek a mat.
Asukang a ninia ka ainoai i igenen si akus ta
malangas nei liuan i kana vap akorong na si
ri vap i ngising kapa."

Paulo kapo buk luai ani Agiripa ta ka lomlomon

24 Au, taun ang katapo mengen ta keve
mengen ke si asapang pok ania, Pesito
kala songosongo alava ta, "Paulo, kulapo
nio. Kam akalit alava kalapo vil anio pok
ua." 25 Sikei Paulo kala antok ta, "Parik
nang napa nio, kag igenen ro luai ta Pesito.
Napo mengen kana ta mengen tutuman
luai. 26 Arai, kara tulava kana kapo nas a
keve bil ke na napo kovek kapa i leng si
mengen e matana using napo nas ta keve
bil aongos ke katala palak e talingana using
parik natapa mengen tatana e ngising. 27 Au
tulava Agiripa. Sa, kupo lomlomon kana
ta ri katakai i kus amalangas? Napo nas
ta kupo lomlomon." 28 Na Agiripa kala
antok a Paulo ta, "Vei nganing si vuk taun
kudik lik ke kula ulpokai anig asi kag using
ani Karisto." 29 Na Paulo kala antok ta,
"Kantanem man kapo taun kudik vo kapo
taun vunga, sikei kag sokotuk ane si God
ta numai kuvul ve riria aongos kana kipo
longong iau anginang ta ki kun serei val
nau, sikei parik ta gogotan ke e pukun ig."
30 Au, tulava kala tapasuk kuvul ve ainoinoai
lava na Bernike na keve vap po sinong ang
ngereria. 31 Na kila pasal ane ngising na
kian lapo angmemengenai ta, "Igenen ke
parik katapa abis a mangsikei a abis rikek
angkoai si ka mat vo ki vil akui ia singina."
32 Na Agiripa kala antok a Pesito ta, "Oro
tarala akala na igenen ke man parik katapa
sokotuk tan tu aserei mete Kaisar."

27

Tapasuk asi pasal ane Rome

1 Saupai kata lapo matung ta namem sang
ane Italia. Asukang a kila alis a Paulo
kuvul ve mang keve kongato ane kungana
i mangsikei a ainoinoai i visvis kana asan
ta Iulio. Katapo tu ainoai ani petau ang
kipo kin iria ta Sebasto. 2 Katapo atogon
a mangsikei a perengan le Adaramuteno
katapo usausa si sang taun ani keve palpal
e ngerelo i Asia. Asukang a namemla kokos
le singina na namemla sang. Aristarko le
Tesalonike e palpal Makedonia, katapo auai
kuvul ve namem. 3 Au, si taun e mung
ina namemanla ung e Sidon. Iulio katapo
papakangai aro ani Paulo asukang a kala
atalipai ania si kana pasal taun tapai ani
keve tungana asi an luk papakangai. 4 Au,
namemanla sang atalit i Kuporo using a
malu kata tung si mang palpal. 5 Namemla
sang aputuk na namemanla sang liu a
ngono palpal Kilikia ve Pampulia asi an
serei e palpal Lukia. Le ke namemanla ung
e Mura. 6 E iang, ainoinoai ang kala sabonai
ani mangsikei a perengan le Aleksanderes
katapo usausa si sang ane Italia, asukang a
kala asok imem si kokos kuluna. 7 Namemla
sang alik palau si mang rukun taun miang,
using namemta duai a malu na katapo kit-
mat animem si serei akorong si Kinido. Au,
malu kala serei amadot na parik namem-
lapa angkoai singina. Asukang a namemla
sang atalit i Kerete akorong si Salmone.
8 Namemla sang alik tung si namem anla
serei si mangsikei a rina kana asan ta Kaloi
Limenes, angasungai palau i rina lava ang e
Lasaia.

9 Sikei, namemta ago na taun vunga e
iang na kala liu a taun roron i sang nei
laman, using kana kalapo e mung i taun
lava i alal. Asukang a Paulo kala tatapokai
aniria ta, 10 "Petau, nalapo arai ta kara pas-
pasal parik kapa angkoai si roron. Peren-
gan ke ka mun ve keve usausan, kuvul ve
kara to kapa." 11 Sikei kamem ainoinoai
parik katapa mangal kana mengen a Paulo.
Kata using a mengen si vopo alali kuvul
ve tamana i perengan ang. 12 Au na using
a nei matana ang parik katapa ring roron
asi tutalit aro ta perengan si taun daian,
asukang a petau kila angainainakai kuvul
asi lomon suai ani oring ang ani man kapo
ro kian palak e Poinikis asian mun tapai ani
taun daian ang, using kapo mang matana i
Kerete kapo ring ro si taun rikek.

Rai lava nei laman

13 Au, mangsikei a malu roron lik kala
tadut na kilapo lomon ia ta kalapo serei
si kari lomlomonai na kila tak alak a
sokorukang na kila sang aliu asung ngere
Kerete. 14 Parik katapa taun vunga na
mangsikei a malu madot luai kala serei
kana asan ta Eurakila, kapo nas ani malu
asiang le kulenusa ang. 15 Taun ang a malu
ang kata luk imem parik namempa anguan
angkoai si duai ania na namemla atolongon
ia na kala sang tatamem. 16 Namemla serei
si mangsikei a kulenusa lik kana asan ta
Kauda na namemla agusa alava asi aiveven
ani vul i perengan ang. 17 Au, kila tak alak
ia na kila pala angus si perengan ang si
teng akit ania. Kilapo leng vei kila sang
lak kuli puas e Surtis, asukang a kila tak
asiang a sokorungat na kila atalipai ani
malu si sang tataria. 18 Au, si taun e mung
ina namemlapo duai a kitmat lava i rai ang
na kila asusuai ani usausan i kuli perengan
ang. 19 Na si vapotol i taun kila asusuai kapa
ani keve bil ipo abis ang. 20 Kata lapo rukun
taun miang lik ani makarap ve kalto si lapo
tav anguan mang an using a rai ang parik
katapa gulang. Namemta lapo lomon ia
konang ta parik namempa anguan angkoai
an asi ro.

21 Au, kata lapo taun vunga na petau ang
parik kitapa angan ta ring pok asukang
a Paulo kala tapasuk na kala mengen iria
ta, "Petau, si man mita longong kag atatai
ta tara ago ta sang an le Kerete, parik
taralapa angkoai si me siang nei kitmat
lava asukang ke. 22 Sikei kana napo buk ani
mi atung akit kami lomlomon, using napo
nas ta kapo kovek i mangsikei imi ka mun,
sikei perengan ke papalik ka rikek. 23 Using
anginang vong mangsikei a angelo si kag
God kata serei singig. Kapo God voiang
napo soturungai serei singina. 24 Na kala
antok iau ta, 'Ku ago ta leng an, Paulo.
Kuan tung lak mete Kaisar. Na God katala
longong kam keve sokotuk aniria kipo auai
ve numai.' 25 Au petau, mi atung akit kami
lomlomon using napo atogon a lomlomon
ane si God ta ka serei asukang val katala an-
tok iau. 26 Sikei, taran suai gol si mangsikei
a kulenusa."

27 Au, si va 14 i tenei vong, malu kata lapo
sang pulakai tatamem si laman Adarias,
kalapo nei liuan vong na petau i kuli peren-
gan ang kilapo nanasai ania ta kilapo serei
angasungai i rina. 28 Na kilapo atokngai ani
lulungai i laman na kila sabonai ta lulungai
ina katapo 20 na nganga. Na kila anguan
sang alak lik an na kila anguan atokngai
an na kata lapo 15 na lulungai i laman
ang. 29 Kita lapo leng vei namemla sang
lak kuli bangang na kila asuai ani puat a
sokorukang ane mung na kilapo sokotuk
ani malangas ka serei sumasuma. 30 Vap i
kuli perengan ang kitapo buk sip, asukang
a kila atikok asiang a vul velai ani mengen
kapau ta kipo buk an asuai ani sokorukang.
Kila usausa si kiksiang kuli vul 31 na Paulo
kala antok a ainoinoai i visvis kuvul ve
kana petau ta, "Man a vap ke ki pasal suai
ani perengan ke, parik mipa angkoai si
sapang." 32 Au na petau i visvis kila tanga
tok na angus i po pala akit ani vul ang na
kila atalipai ania na kala meleng.

33 Na nei liuan i tenei vong ang tung si
tangat Paulo katapo mengen akit iria si
kari angan. Kala antok ta, "Kalapo va 14
i taun i kami tav angan using mipo ago i
ararai si keve taun. 34 Kana napo buk imi ta
mi angan asi kami dual using kapo kovek
luai ta mangsikei a ung i patumi ka mun."
35 Asukang a kala luk a saui na kala posong
ro si God e mataria aongos, ka tevek ia na
kala angan. 36 Au riria aongos kapa kila uruk
na kilapo angan. 37 Namem aongos, tataot
imem katapo 276 kuli perengan ang. 38 Taun
kila masung kila asuai ani keve kon i akos
kuli perengan ang ane nei laman asi akala
ania.

To kata tavadek a perengan

39 Au, kala tangat na kila arai ani posok
i kone sikei parik kitapa kinle na ring ang
na kilapo atokngai asi alali taun ania asi an
sang lak kuluna. 40 Au, kila tanga tok a keve
rukang na kila atolongon iria nei laman na
vuk taun ang kila kunis a angus i po teng
akit ani alali ang na kila tak a sokorungat
na kila sang ane ngerelo. 41 Sikei, kila
sang lak kuli ring mat na kala tukit. Parik
kalapa angkoai si taruk pulakai, asukang a
to kalapo goeng na mung ina i perengan
ang. 42 Petau i visvis ang kilapo lomlomonai
asi raung suai ani keve kongato vei ki kas
alak ane ring kolo na ki sip. 43 Sikei kari
ainoinoai katapo buk asapang ani Paulo na

kala atakun iria. Kala asok iria kipo nas ani
kas asi kari kas alak aino. 44 Au na mang vap
kila luk a keve vukei i kuli perengan ang na
mang matan nem asi kari kas alak. Riria
aongos kita serei aro e ring kolo si selen ke.

28

Paulo si kulenusa ang e Melite

1 Si taun namemtala serei aro aongos e
ngerelo kila antok imem ta kana asan a ku-
lenusa ang ta Melite. 2 Ri vap i kulenusa ang
kita ruduai aro luai animem aongos na kila
taun a kuan kut using katapo taun livus ve
langit. 3 Na Paulo kala lukluk a volo kut na
kala asuai ania kuli kut na mangsikei a kene
katapo sip ani manas i kut ang kala kalat ia e
kungana. 4 Si taun a vap i kulenusa ang kila
arai ani bil ke, kilapo mengen angpokpokai
aniria ta, "Kapo arai asukang ta igenen ke
katapo igenen daung. Kantanem katala
sapang le nei laman sikei kana kara god i
atutuman kalapo saupai ania asi kana mat."
5 Sikei kala asuai ani kene ang nei kut na
parik katapa atogon mapolok. 6 Kita lapo
sekpat konang ta ka vusul vo ka uak na
ka mat, sikei kila kokoai ani taun vunga
na parik kitapa arai ani mangsikei a bil,
asukang a kila pokai ani kari lomlomonai
na kila antok ta kapo mangsikei a god. 7 Au,
angasungai i vuk oring ang katapo atogon
a vuk roe ke ainoinoai i kulenusa ang kana
asan ta Popolio. Kala songo alak imem na
namemanla ago ve nia na potol a taun na
kata aiveven aro luai animem. 8 Na tamana
i Popolio katapo matung kuli pata ta mulak
na vinga kui velai ani dus. Paulo kala
palak sian arai ania, kala sokotuk le na kala
amatung a kungana singina na kala vil ato
ia. 9 E mung i bil ke mang keve vap malepen
miang i kulenusa ang kita serei singina na
kala vil ato iria. 10 Kita alis imem ta keve
akanangai miang i kari mamaila animem na
e mung si taun i kamem la tapasuk pelek ani
kari rina kita alis imem ta keve alilis ani ka
koi imem si kamem paspasal.

Paulo kanla serei e Rome

11 E mung i potol a ulen namemla kokos
kuli mangsikei a perengan le Aleksanderes
katapo ago si kulenusa ang sipo mumun ani
taun daian, kana asan ta Dioskuri. 12 Au
namemla sang tung e Surakusai na name-
manla ago na potol a taun e iang. 13 Le iang
namemla sang vulis ane Region na si taun
e mung ina malu le pal matas kala serei
na si vapongua i taun namemanla sakam
a Potiolo. 14 E iang namemla sabonai ani
mang keve vap lomlomon na kila songo
imem si an ago ve ria si limalengua na
taun. Le iang vanang namemla palak ane
Rome. 15 Ri vap lomlomon kila longong ta
namemlapo palak, asukang a kila pasiang
e selen ane si ngono rina ang, Apio Poron
na Tirio Taberno, na namemanla angruduai
ve ria e iang. Si taun ang a Paulo kala arai
aniria kala posong ro si God na kala uruk.
16 Au namemanla palak ane nei rina e
Rome na kita atolongon a Paulo asi ago
papalik ve mangsikei a katakai i visvis asi
ararai bat ania.

Paulo kata akus ta akus ro e Rome

17 Au, e mung i potol a taun kala songo
akuvul a keve vap lava i ri Iudaia na kala
antok iria ta, "Keve tungag, parik natapa
abis a mangsikei a lau rikek taun kara vap
na parik natapa mengen arikek ani keve
laulauan si keve tivura. Sikei kita teng akit
iau e Ierusalem na kila alis iau e kungaria
i ri Rome. 18 Kita susuiai anig na kilapo
buk akala anig using parik natapa putuk
a mangsikei a saupai asi kag mat. 19 Sikei
ri Iudaia parik kitapa ainainak, asukang a
nala antok ta kapo ro nakan mengen mete
Kaisar. Sikei natapo kovek i mamaiten
ani kag matan vap akorong. 20 Asukang
a natapo buk arai animi si mengen ve
nami. Tukulai i kag siang nei gogotan ke
using natala akuskus ta akus ro ke voiang
ri Israel man ki lomlomon tatana ki teng
ato." 21 Na kila antok ta, "Parik namem-
tapa luk ta mangsikei a panbuk le Iudaia
si mengen amalangas tatam. Kapo kovek
i mangsikei i keve tasimem i pasal le iang
ta mengen amalangas ta ka atogon mengen
rikek anim. 22 Sikei namempo buk longong
anim using namempo nas asukang ke ta
paspasal petekai ke singimi, ri vap aongos
kipo mengen arikek ania."
23 Au, kila vilvil akorong a mangsikei a
taun si angruduai ve nia. Na kimela serei
aduk si ring ang katapo ago singina. Le
si tenei vauk tung tenei ngelik katapo pal-
palas ane singiria ta vainagoan si God na
kapo mengen atutuman iria ta Iesu le si
saupai si Moses na le si keve katakai i kus

amalangas. [24] Mang matan kita lapo lom-
lomon ta kana mengen, sikei mang matan
parik. [25] Au, kila anggegelai nei liuan iria na
kila pasal suai e mung i Paulo kata posong
na akamusai i vuk mengen ke, "Malanganto
Gogoai kata mengen atutuman e nguruna
i Esias katakai i kus amalangas. [26] Ku pasal
taun a vap ke na ku antok iria ta mi longong,
sikei parik mipa kinle. Mi gule, sikei parik
mipa angkoai si arai. [27] Using a pakangat
iria i vap ke kalapo vong. Parik kipa angkoai
si longong ta talingaria. Kitala apilum a
mataria, vei nganing ki arai ta mataria na
ki longong ta talingaria na ki tun kinle ta
pakangat iria na ki pokai na naka vil ato iria.
[28-29] Asukang vang a napo buk imi si kami
malangas ta vilvil ato ke si God katala pasal
ane si ri vap i ngising, na riria ki longong
ia."

[30] Na kata ago e ang ani pongua na matas
kirol si kana lu i samui na kalapo angruduai
ve ri vap miang. [31] Na katapo akuskus iria
e ring malangas ta vainagoan si God velai
akalkalit ta Volava Iesu Karisto. Na katapo
kovek i bil asi tubat ania.

Ani ri Rome

Buk ke Paulo kata salik ia using katapo atogon a vubuk lava si kana an arai ani mang keve kuvkuvulan i vap lomlomon nei rina lava e Rome. Kana vubuk ta kan ago kuvul lik tapai ve ria, au kala pasal lak ane Espania (1:10). Paulo kata atatai amalangas aro luai ta Akus Ro i Karisto nei buk ke, na matan to ang ria kipo using a Iesu kapo ro ki atogon ia. Aino luai, kata alis a mengen i angruduai ve posong ro taun a keve kuvkuvulan e Rome. E mung kala palas a tukulai luai i buk asukang ke, "Le si lomlomon ta akus ro, tarapo angkoai si serei igenen korong e matana i God" (1:17). Kapo atai kapa ta ri vap aongos, kantanem kipo matan vap i Iudaia, vo si mang keve patvap pulakai, ria aongos kipo keve katakai i bil arikek. Asukang a God katala ngorem iria, na ka songo ato pok iria. Au na igenen kapo lomlomon ta Iesu Karisto, God ka vil ato ia. Si 5-8 Paulo kata mengen ta supsupai i saupai si God, na Malanganto Gogoai nei to singiria kipo lomlomon ta Iesu. Si 9-11 Paulo kapo mengen amalangas ta kana mangsikei a mamaiten lava, ta pat vap ang ri Iudaia, voiang a God katala akanangai aino aniria, ani kakana ta matan vap akorong, petau lava iria kitala pataliung a Iesu. Au kapa ta petau duk luai i ngising kita mela serei vap ipo auai ve Iesu, sikei ri Iudaia, parik. Sikei Paulo katala lomon ia ta e mung ri Iudaia ki serei matan vap si Iesu. Si akamusai i palpal i buk ke, Paulo kapo mengen ta matan laulauan kuvkuvulan i vap lomlomon kapo mamaiten ta ki using ia.

Mengen i angruduai

1 Nau a Paulo napo asosokai ke Karisto
Iesu. Kata songo iau ani naka aposel, na ka
atung iau ani naka akus ta akus ro si God.
2 Aino luai God kata palapalatung ta akus
ro ke nei salsalik gogoai si kana mamain ta
katakai i kus amalangas. 3 Akus ro ke kapo
akus i kana nat akorong voiang kata serei
si pukun le si patvap ang si David. 4 Na
God katala tak atadut pok ia pelek a mat,
na ka atung amalangas ia ta nia na nat i
God velai ani kitmat i Malanganto Gogoai.
Io, nia palau nang kara Volava Iesu Karisto.
5 Le singina akorong a namemla kun luk
ani alilis roron ke ani namem abis asukang
ta aposel, ani asan ina ka laba nei liuan i
matan patvap i ngising asi kari lomlomon
tatana na ki longong singina. 6 Au na nami
kapa mipo palpal ina i vap ke, nami voiang a
Iesu Karisto katala kun songo animi. 7 Napo
alis a panbuk ke taun imi, petau vubukan
aongos ang si God e Rome. Kata songo imi
na kana milapo petau daus kakana akorong.
Roron ve marip le si God tamara na Volava
Iesu Karisto ka sinong singimi.

Paulo kapo taoke ani kan arai ani vap i Rome

8 Ainoai i bil, napo poso aro kag God si
Iesu Karisto marai imi aongos, using e kuli
rina aongos kana kilapo angakusai pulakai
ta kami lomlomon.
9 God ke voiang napo aisog ania ta pakan-
gat ig aongos si akuskus ta akus ro i kana
nat kapo nas luai ta napo tav ausai ani uli
lomlomonai animi. 10 Nei kag keve sokotuk
napo uli sokotuk ta si vubuk si God ka roron
anig na nakan serei korong tapai singimi.
11 Using kapo kag vubuk lava luai asi an arai
animi, using asi kag an pakangai si pagal
animi ta mang keve alilis i Malanganto, asi
kami madot. 12 Ani nami kuvul ve nau, tara
angakikitai angpokpokai ani kara keve lom-
lomon siksikei. 13 Keve tungag, napo misag
ani mi vongvong ta natapo uli lomlomonai
ta name serei singimi. Sikei katapo taklai
kag lomlomonai si mang keve nem tung lak
vang kana. Kag an serei ke nang asi kag an
ngumut ta mang matan uai imi, asukang val
natala kun ngumut kapa si mang matan vap
i ngising. 14 Io, kapo kakag luai ta telan nang
si ri Elas, vap akalit, na ri vap palau kapa,
vap po vongvong ang. 15 Au na le si oring ke
vang kana, kag uruk lava ani nakan akuskus
kapa imi e Rome ta akus ro ke.

Akus ro ninia na kitmat i God

16 Using parik luai napa mamaila marai
akus ro ke, using ninia palau kapo kitmat
i God asi vil ato aniria aongos kipo lom-
lomon. Aino le taun ri Iudaia akorong, le
na taun ri Elas kapa. 17 Using le si akus ro
ke, tarala arai ani kana abis i vilvil akorong
a God. Na tarapo kinle ia le si lomlomon,
le si tutapongai tung si akamusai ina, val

mengen ang kita salik ia ta, Igenen korong
ka teng a to tukulai ina si kana lomlomon.

Ri vap aongos kitala pasal akipai ani God

18 Io, tara arai ania ta kana marala kapo
serei amalangas le pangkul marai tu taliung
ania na marai lau rikek si ri vap, using e
iang kipo vil apalau a tutuman. 19 Using
a keve bil asi kari malangas ani God kapo
matung amalangas luai nei liuan iria. God
akorong katala amalangasai aniria tatana.
20 Asukang ke ta tutapongai le si taun i asi-
nong ani kuli rina ke, parik kitapa angkoai
si arai korong ania, sikei lak kana asisi-
nong aongos kitapo mangai ani kana kitmat
asikei na kana laulauan daus. Asukang vang
a kipo kovek luai i pangau asi vulis pulakai
ta kari keve kapau. 21 Using kantanem kita
lapo malangas ta God, sikei lak parik kipa
poso amiminaungan ia val kapo God, na
kipo tav posong aro kapa singina. Lom-
lomonai iria kata lapo tung si bil palau luai.
Asukang vang a nio i vingaria kala vil avong
luai aniria. 22 Kipo lagalaga iria ta kipo nas,
sikei kianpo serei a nio. 23 Na kilapo teng
apok a miminaungan ang pat ani God vopo
to asikei ang, na kilapo alis ia taun a ri
kankanuai i igenen palau vopo mat korong
ang, na ri mani, na ri manmanik vap po
palis na daling ang e vunep.

24 Nang tukulai ina God kala atolongon
iria ani ki using kari keve laulauan visuk si
vubuk madot i vingaria. Nambang si lau
suke kipo vil asain vok luai ani pukun iria
angpokpokai. 25 Kilapo sakol a tutuman i
God ta kapau, na kilapo soturungai velai ani
abis taun ani kana asisinong, sikei nia na
vo asisinong ang kalapo ago palau, voiang a
alatun kapo koi luai ania asikei. Tutuman.
26 Au na si oring suke God kala atolongon
iria asi kari sasakining taun ani kari keve
vubuk vopo vok ang. Asukang a si selen ke
palau kari mamain ta aina kila kun sakolai
ani selen ro i rot kuvul ve tauan ta selen
lok. 27 Na asukang kapa ri tauan kilapo
kun atolongon ani selen ro i ago kuvul ve
aina na kilapo angvubuk ve ria pok. Tauan
kalapo pataun a mang tauan velai ani tav
mamaila luai. Sikei ki asalak lak a seupok
ina e pukun iria akorong, angkokoai si lok
ang. 28 Au na using parik kitapa buk lomon
alava ani God, kata atolongon iria ani ki nio,
na ki abis a matan avibisan ang kapo tav
angkoai luai ta ki abis ia. 29 Kitala duk luai ta
keve lau lok, keve lau rikek, kamkam using
ani tauia, lomlomonai pel, vinga neikien
musik, daung, angkiki, duk luai ta kapau,
na uli talukluk ro. Kipo vap mengen musik,
30 piliusai ani mang vap, mirik ani God,
nau varas, vangang lava, toroi, asereiai ani
selen tanginang i rikek, sualpok ani tamaria
ve rinaria, 31 nio, tav atutuman, tav angtun-
ganan, na tav ngorem. 32 Matan vap ke kipo
malangas aro kana saupai korong a God,
ta ria matan vap po akalit ta laulauan lok
asukang suke kipo ro si mat, sikei kipo abis
lak ia, na alava ina kipo kun atogon ani
pakangat i uruk ani mang matan vap po vil
ani keve lau rikek ang.

2

God kapo saupai akorong luai

1 Asukang vang a numai iuang, nang kupo
saupai ani mang vap, kupo kovek i pangau
asi vulis ta kam kapau. Using man kupo
saupai ani mang anu, nang palau kulapo
asalak pok ua ta maiten marai numai vopo
saupai ang kulapo vil akorong pok nia na
lau ang. 2 Tarapo malangas ta kana saupai
korong a God kapo uak taun iria kipo vil a
matan lau asukang. 3 Au iuang, nang numai
kupo uli saupai aniria kipo vil a matan lau
ang, sikei kuan lapo kun vil pok ania. Au
sa nang? Kupo lomon ia ta ku sip pelek
korong a mamaiten i kana saupai a God,
ingko? 4 Vei nganing kupo lomon apalau
kana roron lava na God, kana lomon suai
na kana ananap? Sa, kupo ba lak ta kana
roron a God ka aselenai anim taun a lomon
pokai? 5 Sikei, using kam vinga kitmat na
tav lomon pokai, kupo gap akuvul kana
marala taun ua pok. Au na ka tu kokoai
ani taun ang kana saupai korong a God ka
serei e ring malangas luai. 6 Using nia ka
seupok angkoai palau si abis si siksikei, 7 ria
kipo tung ananap akit si abis ro na kipo gule
using a miminaungan, na asan ro, pukun
vo tav vok ang, ka seupok iria ta to asikei.
8 Sikei ria vap po duk ta lomlomonai lava
pok ang aniria, kipo tav using ani tutuman,
kipo uruk si using ani lau rikek, God ka
atogon a marala manas na ka amiming
iria tatana. 9 Ka atogon a amiming ve kui
ka serei singiria aongos vap po tung ta
lau rikek ang, si ri Iudaia aino le na si ri
Elas. 10 Sikei maumausan roron, na asan ro

ve marip kapo kakaria, vap ang kitala bil
aro, tutapongai si ri Iudaia le na si ri Elas.
11 Using a God kapo kovek i lau i tere alava
ta mang matan. 12 Arai, ria kitala bil arikek
si kovek i saupai, ki mat si kovek i saupai.
Na ria kitala bil arikek si atogon ani saupai,
si saupai ang palau God ka saupai aniria
tatana. 13 Using parik nang ta vap po uli
longong apalau ani saupai ang kipa korong
e matana i God, parik. Sikei vap ang kipo
abis using a saupai, God ka posong a vap ang
ta kipo korong. 14 Napo mengen asukang ke,
man a vap i ngising kipo ago kovek i saupai,
sikei kipo using kari laulauan korong i ago,
nang nia palau kalapo kari saupai. 15 Matan
vap suke kipo so akalitai ta keve vubuk i
nei saupai kapo ago e pakangat iria. Au na
ria akorong si kari nanasai kipo nas ta kipo
korong vo kipo lok, 16 si taun ang God ka
alis a kitmat si Karisto Iesu na ka saupai ani
keve avibisan i po abis musik lik ang, nang
val akus ro ke singig kapo amalangasai ania.

Ri Iudaia na saupai

17 Au na man numai vopo kin pok ke
anim ta kupo Iudaia na kupo akus alava pok
tatam ta kupo using aro na saupai na kupo
aminaung a mang vap ta kam angtunganan
ve God, 18 na kapa, ta man kupo malangas
kana vubuk na kupo tav ainak ani lau rikek
using numai kutala akalit aro luai ta saupai,
19 na man kapa kupo nasai ania ta kulapo
angkoai si ausingai ani vap po mataba ang.
Na numai a malangas singiria nei vong, 20 na
kupo koros akorong a vap kipo vongvong
na kupo katakai i akalit kapa singiria kipo
asukang val ri nat lik lak, using kupo antok
ta nei saupai, malangas na tutuman kapo
siang kirol aongos singina. 21 Au kanat
numai vang kana kupo akalit a mang vap ke,
sa, kutala akalit ua vo parik? Numai kupo
atatai ta ago ta ainau an, sa, kutala ainau?
22 Numai kupo tubat a panik, sa, kutala
panik? Au na numai kupo kilis a soturungai
serei si tangatangai, sa, kupo ainau nei keve
lu i atailai, vo parik? 23 Numai vopo kus am-
inaung ang ta saupai, sa, kupo lakau saupai
vo parik? Pua, kupo tav mamaila luai ani
God. 24 Arai, tukulai ina palau singimi, na ri
vap i ngising kilapo mengen i kilis ani asan
i God, asukang val kita salik ia. 25 Nambang a
napo atai imi ta lampulit kapo ro man tara
usiusing aro na saupai, sikei man ku lakau
ia, kantanem kuta lampulit, nang kulapo
asukang val igenen tav lampulit. 26 Asukang
a man ria parik kitapa lampulit, sikei kipo
using aro luai ani keve vubuk i saupai, kila
taot iria asukang val vap lampulit. 27 Au na
riria kita tav lamut aniria si pukun, sikei
kipo usiusing apunuk aro luai ani saupai,
vap ke ki akalit amese tatami, nami vap
po lampulit ang. Kantanem parik kitapa
lamut iria val kami sausaupai, voiang mita
salik amalangas aro ia sikei mipo lakau
ia. 28 E iang vanang tarala arai ta man a
igenen kapo asan Iudaia si pukun palau,
parik kapa Iudaia tutuman. Na lampulit i
pukun palau, parik kapa bil tutuman kapa.
29 Sikei vopo Iudaia nei vingana luai ang,
nia kapo Iudaia tutuman. Na lampulit kapo
kun bil i nei vingana, na parik kapa abis ia
using kapo buk apunuk palau ani salsalik,
parik. Malanganto kapo asereiai ania na
parik kapa luk alatun le si ri vap, parik. God
ka alatun ia.

3

1 Au na ri Iudaia kipo atogon a saka bil
roron an voiang kipo angkoai si lakat ani
mang vap tatana? Lampulit kapo asereiai
ani saka roron an? 2 Pua! Kapo miang
luai a keve roron kipo atogon ia. Ainoai
ina ta God kata lis iria ta kana mamain ta
mengen. 3 Au na man a mang matan iria
kitapo tav lomlomon, sa, kari tav lomlomon
kala vil apalau kana lau tutuman a God?
4 Ka ago luai! Kantanem man ri vap aongos
kipo kapau, sikei God ka uli atutuman lak,
asukang val kitala salik ia ta, Ani kam keve
mengen, ki kinle ia ta kapo tutuman. Na
man ku ago nei saupai, ka kovek luai i ring
asi tupang anim. 5 Au na man kara keve lau
lok, na kana lau korong a God kala serei
amalangas, tara mengen ta sa? Ta God
ke kapo tav korong si lis ani kana marala?
Napo mengen val nas si igenen. 6 Ka ago
luai! Man kapo tav korong a God, ka saka
saupai korong an ani kuli rina ke? 7 Vei
nganing a mang anu e iang kapo buk gel ta,
“Man kag kapau ka asereiai ani kana tutu-
man a God, na asukang kana miminaungan
ka laba, au marai sa na napo tung lak si
saupai val igenen rikek?” 8 Sa, tara bil arikek
asi kara arai ta God ka bil aro? Iuang vola
kapau luai! Sikei mang matan kipo mengen
i pilius na porot animem ta kakamem nang

ta mengen. Kari saupai asi mat kapo koi
luai aniria.

Kapo kovek ta sikei kapo igenen korong

9 Au sa kana? Tara ri Iudaia, tarapo vap
ro ani mang matan vap? Parik luai! Using
lenginang taratala saupai ta ri Iudaia ve ri
Elas aongos kipo ago akitmat nei lau rikek
10 asukang val kitala salik ia ta, Kapo kovek
ta igenen kapo korong, kovek luai. 11 Kapo
kovek i igenen kapo togon nas, kapo kovek
i mangsikei kapo gulegule using a God. 12 Ri
vap aongos kitala taval suai, ria aongos
kuvul kilapo tav lulupusan luai. Kapo kovek
i mangsikei kapo abis a lau roron, kapo
kovek luai. 13 Konomoria kapo tu tavasan
val mopong. Kalkalame iria kapo saup a
mengen kapau. Maras i kene e tabek iria.
14 Na e nguruia kapo togon maras kitmat
na kipo amanga mai. 15 Kakiria kapo sang
abis luai asi an daung. 16 Kari keve selen
kipo pasal singina kipo ultaliung ia velai ani
tagoeng na mamakus. 17 Kipo tav nas luai
ani selen i marip. 18 Nas ke ta ki lolokovo
ani God, kapo tav serei nei lomlomonai iria.
19 Val tarapo malangas ta mengen i saupai
kapo pasal taun a vap ang kipo usiusing
a saupai, ani ri vap aongos ki kovek luai i
mengen, na kuli rina aongos ka mamaiten
si ngenget e matana i God. 20 Using si lau i
abis using ani keve saupai, kapo kovek luai
i sikei kapo angkoai si vil akorong pok ania
e matana i God, using le si keve saupai ang
nang kala atogon malangas ani lau rikek.

Igenen kapo korong e matana i God marai kana lomlomon

21 Sikei kana vang kalapo atogon selen i
vilvil akorong le si God kalapo ago e ring
malangas. Na parik luai ta si using saupai.
Selen ang, buk i saupai kapo mengen tatana
na buk kapa si ri katakai i kus amalangas,
22 asukang ke ta man a si kapo lomlomon
ta Iesu Karisto, God kala taot ia val kapo
igenen korong e matana. Io, vilvil akorong
ke ka pasal taun a vap aongos, man ki
lomlomon. Kapo kovek i angpetpetekai.
23 Ri vap aongos kitala bil arikek, na kilapo
kal ani sigil si kana miminaungan a God.
24 Na nia, si kana lavlabat i alilis roron,
katala vil akorong iria kovek i samui. Kapo
kana alilis using kata samui ato iria marai
kari angtogon ve Karisto Iesu, 25 voiang a
God kata akalit ta mat ina e ring malangas
asi kana amatung ani luai ve ria vap po
lomlomon ang ta rangai ina. Kata abis
ia asukang asi amalangasai ani kana lau
korong na kana laulauan i ananap, parik
katapa amalak vil arikek ani ri vap marai
kari keve lau rikek i abis aino ang. 26 Au na
asi amalangasai ani kana lau korong si taun
ke, nia papalik kapo korong. Na man a si
ka lomlomon serei si Iesu, kala taot ia ta
igenen korong e matana.
27 Au na nei a roron i keve kus aminaung
ke? Pua, aongos nang ki kamus luai. Au
marai sa nang? Marai i uli usiusing saupai
ke? Parik luai! Sikei si lomlomon papa-
lik, nia kapo bil laba. 28 Using namemtala
uli mengen akit ta igenen kapo korong e
matana i God marai lomlomon na parik
luai using kapo usiusing a keve saupai.
29 Au, sa kana? God ke ri Iudaia papalik na
parik ta ke ri vap i ngising kapa? Parik!
Kakaria kapa nang! 30 Using God nia kapo
sikei palau, na nia ka vil akorong aongos a
ri lamutan marai kari lomlomon, asukang
palau val ri vap tav lampulit kapa. 31 Au
sa, taralapo vil apalau vang kana na saupai
using tarapo lomlomon? Parik! Taralapo
kip akos ia nang.

4

Akus i Abaram kapo akalit ta selen asi serei a igenen korong

1 Au, tara mengen ta sa si Abaram,
tivumem i pukun ke? Kata sabonai ani
sa si bil ke? 2 Using man a Abaram kata
serei igenen korong marai kana keve abis
ro, kapo koi luai ania ta ka kus aminaung,
sikei si matana i God parik kapa asukang.
3 Using a salsalik kapo mengen ta, Abaram
kata lomlomon ta God na singina kala kinle
ia ta kapo igenen korong e matana. 4 Man
a igenen kapo abis asi luk seupok, seupok
ang parik kapa alilis palau, sikei ki taot ia
ta kapo seupok i kana abis. 5 Au na ani
vopo tav abis ang, sikei kapo lomlomon ta
God vopo vil akorong ang ani vap rikek,
sukana si kana lomlomon, God ka taot ia ta
kapo igenen korong e matana. 6 Asukang
a David kata kun mengen ta tauia roron,
ke igenen ang God kapo taot ia ta kapo
korong e matana. Parik kapa tukulai ina le
si kana keve abis ro, parik. 7 Tauia roron
kakaria vap ang a God katala lomon suai
ani kari keve lau i putuk saupai. Na vap

ang voiang a God katala pakut kari keve
lau rikek. 8 Tauia roron, ke igenen voiang
a Volava parik kapa anguan taot an ania
ta kapo igenen rikek. 9 Au si tauia roron
ke nang, ke ri lamutan papa, vo ke ri tav
lamut kapa? Using taratala kin ia ta, God
kata taot a Abaram ta kapo igenen korong e
matana tukulai ina si kana lomlomon. 10 Au
kata saka luk an nang ani vilvil akorong
ang? Sa, katala lamut lenginang, vo parik
lak? Nambang, parik nang ta e mung i la
lamut ang, parik. Sikei aino si po tav lamut
lak. 11 Na kata luk a lampulit ang asukang ta
akanangai asi nak akit ani tutuman i vilvil
akorong ang, nang kata luk ia marai kana
lomlomon. Ninia palau a lomlomon ang
kata lapo atogon ia si kana po tav lamut lak
ang. Tukulai ina ani nia ka tamaria i ri vap
aongos voiang kipo lomlomon, kantanem
kipo tav lamut, na singina God ka taot iria ta
kipo korong e matana. 12 Na ka tamaria kapa
i ri lamutan, na parik using kipa lomon
amamaiten a lamut, parik. Sikei using kipo
akik kak using a selen i lomlomon ang a
tamara ta Abaram kata atogon ia si kana po
tav lamut ang lak.

Palapalatung ang si God ke ri vap lomlomon

13 Asukang ke. Palapalatung ang si God
ve Abaram na kana matan inatus ta ki
tauk i kuli rina ke, parik katapa tukulai ina
using kata usiusing a keve sausaupai, parik.
Tukulai ina using kata lapo igenen korong e
matana i God le si kana lomlomon. 14 Using
man a palapalatung kakaria kipo abis us-
ing a sausaupai, pua, lomlomon ka palau,
na palapalatung ang kapa ka kun palau.
15 Saupai kapo uli asereiai ani marala. Man
kapo kovek i sausaupai, ka kovek i putuk
saupai. 16 Asukang a palapalatung ang kapo
tukul le si lomlomon. Na kapo tapasuk kuli
kana roron a God ani ka bil tutuman si kana
inatus aongos, parik ta aniria papalik vap
po nas ani sausaupai ke, sikei aniria kapa
vap po lomlomon ang val Abaram, nia kapo
tamara aongos kuvul. 17 Val kitala salik ia
ta, Nata atung ua ani ku tamaria aongos i
mamain ta matan vap. Au na kana kapo
tamara si matana i God. God voiang kata
lomlomon tatana. God voiang kapo ali to
ani mat asi kana tadut, na kapo asereiai
ani palau asi kana tutuman. 18 Katapo sugul
velai lomlomon na asukang kuli kana lom-
lomon, kala serei a tamaria i mamain ta
matan vap. Val kalingana asukang ke ta,
Matan tus im ki duk asukang. 19 Na katala
kinle velai ani tav ngau ta lomlomon, ta
kata lapo asukang ta 100 kana matas i to
angasungai ani mat. Na asukang kapa si
Sara, ta kala mat aongos kana lomlomonai
ani ingus. 20 Sikei parik katapa lomlomonai
anglok si palapalatung ang si God, kana
lomlomon kata serei akitmat na ka tak
sunguk a miminaungan ina i God. 21 Kata
nas aro ta sa na God kata palapalatung ia,
kapo togon kitmat si asereiai ania. 22 Au
nambang, tukulai ina katala kinle ia ta kapo
igenen korong e matana. 23 Mengen suke nei
salsalik parik ta ania papalik kalapa igenen
korong, parik. 24 Anira kapa, ta tarala vap
korong, tara taralapo lomlomon ta God, vo
tak atadut ang ani Iesu kara Volava pelek
a mat. 25 Iesu kita asel ia ani ka mat asi vil
suai ani kara keve lau rikek. Na God ka tak
atadut pok ia using si kana taot anira ta
taralapo vap korong.

5

God kala posong ira ta taralapo vap korong

1 Io, using God katala kinle ira ta taralapo
korong e matana si kara lomlomon. Au
asukang vang a taralapo atogon a marip ke
ve nia, le si kara Volava Iesu Karisto. 2 Nia
palau kata tavasai anira, si kara lomlomon,
taun a roron ke kana taralapo duk tatana.
Na taralapo kus aminaung si atumata ta
tara an auai luk si kana miminaungan a
God. 3 Na parik ta nia palau nang, sikei
tarapo kus aminaung kapa neina i kara keve
mamaiten. E, using tarapo malangas ta ma-
maiten kapo uai asereiai ani madot asi tung
akit, 4 na madot i tung akit ka uai asereiai
ani igenen tutuman, na igenen tutuman
ka uai asereiai ani lomlomon akoai. 5 Na
si lomlomon akoai kapo kovek i mamakus,
using God katala bekai ani kana ngorem e
vingara si Malanganto Gogoai, nang kata
alis ira tatana. 6 Kapo asukang ke si taun i
atutung ang, taratapo ngau luai lak, Karisto
kala mat ani mamain ta katakai i bil arikek.
7 Kapo tav koi luai ani mangsikei ka mat
rokot a igenen korong, vo vei nganing mang
anu kapo kaisap asi kana mat ani igenen
ro. 8 Sikei God katala akalitai anira ta
kana ngorem asukang ke. Si taun taratapo
katakai i bil arikek lak Karisto kata mat
anira. 9 Au na using taratala luk a vilvil

akorong si rangai ina, e iang taralapo nas
aro luai ta tarapo sapang singina, pelek a
marala ang si God.
[10] Using si taun taratapo angpetpetauai
ve God, God kata angrodokotai pok anira
kuvul ve nia ta mat i kana nat. Au kana,
using a luai ke kalapo matung, pua taralapo
nas aro ta taran sapang si to ang ke kana
nat. [11] Na parik ta nia palau nang, sikei
tarapo kus aminaung kapa si God si kara
Volava Iesu Karisto, voike kata amatung a
selen i angrodokotai pok anira.

Adam ve Iesu

[12] Io, kapo asukang vanang, sikei a igenen
kata tukulai i rikek kuli rina. Au rikek,
nia kala tukulai i mat. Na si selen ke
palau mat kala luk a vap aongos, using
ri vap aongos kitala bil arikek. [13] Au na
taun a saupai katapo kovek lak, lau rikek
lenginang kalapo ago kuli rina. Sikei using
katapo kovek i saupai parik katapa atogon
kinkintong i kari keve lau rikek. [14] Sikei
kantanem, using le si taun i Adam tung si
Moses, lenginang a mat katala saupai ani ri
vap aongos. Na aniria kapa, vap ang parik
kitapa putuk a saupai ang, aongos ki kun
mat kapa val Adam, nia katapo kankanuai
i iuang ka serei.
[15] Sikei, alilis ke parik asi me alangtongai
ania ve lau rikek, parik. Using man a vap
duk kitala mat si lau rikek si sikei palau
a igenen ang, kapo roron luai ta kana ro
na God kuvul ve alilis ang kata serei kuli
ro ang, sikei a igenen ke Iesu Karisto, kala
karaunai ani vap miang. [16] Au na alilis
kovek i samui ke si God parik kilongpa
angkonongai ve uai i lau rikek si sikei a
igenen ang, parik. Using si mang oring,
sikei a lau rikek kata asereiai ani saupai
ta vap duk ki asalak a maiten i mat, na si
mang oring, alilis kovek i samui ang kata
serei asi pakangai ani vap miang kitala bil
arikek, na kala asereiai ani vilvil akorong.
[17] Le si lau rikek si sikei a igenen, ri vap
aongos kilapo ago si saupai i mat le si sikei a
igenen ang palau. Sikei si mang oring, vap
miang kitala luk a tavirimok lava i roron
kuvul ve alilis i vilvil akorong po kovek i
samui ang, ki an saupai kuvul ve sikei a
igenen ke Iesu Karisto si to e mung. [18] Au
sukana kalapo malangas ta lau rikek si sikei
a igenen kata asereiai ani saupai asi mat ani
ri vap aongos. Asukang palau ta abis roron
si sikei kata asereiai ani vilvil akorong taun
a ri vap aongos. [19] Asukang a longo gel si
sikei a igenen kata asereiai ani vap miang
kilapo katakai i bil arikek. Asukang palau ta
longong aro si sikei a igenen kala asereiai
ani vap miang ki serei vap korong. [20] Au
na saupai kame lapo matung ani lau rikek,
rikek kala serei alava e ring malangas. Io,
lau rikek katala duk, sikei alilis roron kala
aunai i duk luai. [21] Ani ka asukang ke. Lau
rikek kata saupai taun a mat. Na alilis roron
ka saupai nei liuan i vilvil akorong taun a to
asikei si Iesu Karisto kara Volava.

6

Taratala mat kuvul ve Karisto

[1] Au tara saka mengen vang kana? Sa,
tara uli dual si lau rikek ani kana roron
a God ka serei alava taun ira? [2] Ka ago
luai! Tara taratala mat pelek lenginang a
lau rikek. Tara me uli siang neina marai
sa? [3] Tara taratala luk a asising akanangai
ta tara ke Karisto Iesu. Au, vei mipo tav
malangas lak ta asising ang kapo akanangai
kapa ta taratala mat ve nia? [4] Io, kitala
mo ira kuvul ve nia, le si asising tauia
ang katala akanangai anira ve kana mat.
Ani tara kapa tara kun to ani to tanginang
asukang val Karisto, nia tamana katala tak
atadut ia pelek a mat ta miminaungan ina.
[5] Using man taratala angdokotai ve nia si
kana mat, e iang kala tutuman luai ta tarala
kun angdokotai ve nia si kana tadut pok.
[6] Using tarapo nas ta kara to aino kitala vil
punuk ia kuli ngakputuk kuvul ve Karisto,
ani pukun duk ta rikek ang ka tagoengan,
ani tara ago ta anguan asosokai an si rikek.
[7] Using man a sikei katala mat suai kalapo
kalakala pelek a rikek. [8] Au na using taratala
mat ve Karisto, e iang tara lomlomon kapa
ta taran to kuvul ve nia. [9] Using tarapo
nas ta using a Karisto katala tadut pelek a
mat, e mung parik kapa anguan mat an. Io,
mat kala kovek luai i dual asi anguan saupai
an ania. [10] Si kana mat kata mat ani rikek
amatan sikei palau akorong. Sikei si to ke
kapo to ia, kapo to ani God. [11] Asukang a
nami, mi kinle imi ta mitala mat pelek a
rikek, na kana milapo to ani God si Karisto
Iesu.
[12] Au asukang vang mi ago ta naung an ani
rikek si saupai ani pukun po tameng korong
ke na longlongongai ani kana keve vubuk

madot rikek. [13] Mi ago ta sung lis ani keve
palpal i pukun imi val keve bil asi visvis
pakangai ani rikek, sikei mi sung asel imi
taun a God val petau ila soung pelek ani mat
taun a to. Na asukang kapa mi sung asel ia
ta keve palpal i pukun imi val keve bil asi
visvis pakangai ani korong. [14] Using kapo
tav ro ta rikek ka uli saupai animi. Arai kana
milapo tauk i alilis roron ke, parik mipa ago
neite saupai.

Taralapo asosokai si laulauan korong

[15] Au nei, tara uli bil arikek lak kana
using tara lapo ago neite alilis roron ke na
parik ta neite saupai? Ka ago luai! [16] Sa,
parik mipa nas ta man mi naung lisai pok
tatami val keve asosokai taun a mang anu,
nang milapo asosokai singina? Asukang ta
man mila alis pok tatami si rikek, nia ka
tak imi taun a mat. Na asukang kapa si
man mi alis pok tatami si longong aro, nia
ka ausingai animi taun a korong. [17] Vola
ro luai si God, using aino mitapo asosokai
si rikek, sikei vingami katala taluang luai
ani mi using a matan akalkalit ang kana
mitala luk ia. [18] Mitala kala pelek a rikek na
kana milapo asosokai si lau korong. [19] Napo
mengen kana val kara lau ri vap si pakan-
gai animi using a nas i pukun imi kapo
ngau. Anangan mitapo uli sung asel ani
keve palpal i pukun imi ani ka asosokai si
visuk na putuk saupai si keve taun. Sikei
kana vang mi sung asel iria asi kari abis ani
lau korong, ani mi vap daus luai ke God.
[20] Si pangau ang anangan mitapo asosokai
si rikek, na mitapo misag ani keve saupai
i lau korong. [21] Au, saka uai roron i taun
ang mitala ngumut ia si keve bil ang kana
milapo mese singina? Pua, akamusai i keve
bil aongos ang, nang mat. [22] Sikei kana vang
using milapo kalakala pelek a rikek, milapo
asosokai si God, uai ang mitala ngumut
ia kapo aselenai animi ani mi vap daus
kakana, na mi atogon a to asikei. [23] Using
a seupok i rikek, mat. Sikei alilis po kovek
i samui ang si God, to asikei si Karisto Iesu
kara Volava.

7

Kankanuai i mengen le si sinsinong i osongon

[1] Au, parik lak mipa nas keve tungag?
Napo mengen a vap kipo nas a saupai. Mipo
nas ta saupai kapo teng akit a igenen si pan-
gau ang kapo to singina. [2] Man a aina kapo
osongon, saupai i osongon kapo got akit ia
si pangau ang kana tauan kapo to singina.
Sikei man kana tauan ka mat, aina ang kala
taluang pelek a saupai i osongon. [3] Kapo
asukang ta man a aina ke kan osongon pok
ta mang tauan si taun kana tauan kapo
to lak, tara kin ia ta kapo putuk osongon.
Sikei man a tauan ang katala mat, kala
taluang pelek a saupai i osongon na man
kan osongon ta mang tauan, e iang parik
kapa putuk osongon singina. [4] Asukang
palau keve tungag, nami mitala mat pelek
a saupai si mat, ani Karisto nia akorong ka
atogon imi, na mila kakana, ke iuang katala
tadut pelek a mat, ani tara uai ta matan uai
ang ani God. [5] Using taun ang a vubuk rikek
i pukun katapo teng ira, e iang saupai kala
solo atadut a vingara si abis ani keve lau
rikek ta pukun ira. Na uai ina, mat. [6] Sikei
kana, taratala mat pelek a gogotan neite
saupai, na taralapo kala pelek a sa katapo
pis ira. Ani tara abis si selen tanginang si
Malanganto, na parik ta si selen kavang si
keve saupai ang kita salik ia.

Kata mela goeng ira na rikek

[7] Au, tara mengen ta sa kana? Saupai
kana, nia na rikek? Ka ago luai! Tutu-
man man katapo kovek i saupai, nala kun
vongvong kapa ani rikek. Asukang ta man
kata kovek i saupai ta, Ku ago ta mangal
musik an, nala kun vongvong kapa ani bil ke
mangal musik. [8] Sikei rikek katala sabonai
pangau ania nei keve sausaupai ke, na kala
ariukai alak ani mamain ta mangal musik e
vingag. Asukang a man kapo kovek i saupai,
rikek nia kapo matung mat palau. [9] Aino,
parik lak natapa nas a saupai, natapo to
aro. Sikei taun nala nas a atakun ang, au
nala arai ta pua napo duk ta rikek na nala
mat. [10] Na e iang nala arai ta atakun ang kat-
apo matung si asapang anig, nia pok kame
asereiai ani kag mat. [11] Asukang ke ta rikek
katala sabonai pangau nei keve atakun ke
na kala ariukai alak ani kana keve akipang
asi kana raung anig neina. [12] Asukang vang a
saupai kapo daus, na atakun kapa kapo kun
daus, korong na roron.

[13] Au sa, bil po roron ang nang kata songo
mat anig? Ka ago luai! Sikei ani rikek,
asi kinle akorong ania ta rikek, nia kata

asereiai ani mat anig le si sa kapo roron.
Au na le si atakun, kala serei amalangas
luai ta rikek, nia kapo rikek soliu a matan
kinkintong. 14 Io, tarapo nas ta saupai kapo
bil i malanganto. Sikei nau napo pukun
palau. Au na rikek katala sel tatag na kana
nalapo ago nei gogotan ina. 15 Au nambang
a napo uli vongvong ta marai sa kalapo uli
asukang ke anig, using a lau ang napo buk
abis ania, parik nalapa abis ia, parik. Sikei
nalapo uli abis ani lau ang napo mirik ania.
16 Na man a lau ang napo misag ani abis ania
nanpo abis pok ia, si oring suke napo ainak
ta saupai kapo ro. 17 Au asukang a parik
nang ta nau napo abis a rikek ang, sikei
rikek vopo ago ang singig. 18 Na e iang napo
kinle luai ta napo kovek i ring bil roron
kapo to si pukun ig. Using kantanem napo
uli atogon vubuk madot si abis ani roron,
sikei lak napo tav angkoai si vil korong ania.
19 Using parik napa abis korong a lau ro ang
napo buk ia, sikei rikek ang natapo mirik
ania, nang ninia name lapo abis pok ia.
20 Asukang a man a lau ang natapo misag
ania nanlapo uli abis pok ania, e iang kalapo
malangas luai ta parik ta nau nang napa
abis ia, sikei rikek vopo ago ang singig. 21 Au
e iang nalapo kinle ta kapo uli asukang ke,
man napo buk abis ani roron, rikek lengi-
nang kame lapo tutu asung. 22 Ane nei vin-
gag luai napo maramarak ani kana saupai
a God, 23 sikei nanpo kinle asukang ke ta
saupai rikek si keve palpal i pukun ke kapo
angvisvis ve lomlomonai i nei vangang ig,
na kalapo got akit iau si saupai i rikek, nang
kapo ago si keve palpal i pukun ig. 24 Pua
nau ko na igenen malum ke! Si vang kana
ka akala korong iau pelek a pukun i mat
ke? 25 Napo posong aro luai ani God si Iesu
Karisto kara Volava! Au na kalapo asukang
ke, nau akorong si lomlomonai ig, napo uli
buk angasik ani saupai si God, sikei si pukun
nanpo angasik pok si saupai i rikek.

8

To nei Malanganto

1 Asukang a parik kapa anguan atogon
saupai i mat an aniria kipo angtogon ve
Karisto Iesu. 2 Using le si Karisto Iesu,
saupai i Malanganto vo lis ta to ang katala
akala iau pelek a saupai i rikek na mat. 3 Io,
kapo asukang ke, sausaupai katapo kovek i
dual asi akala anira, using a keve lau rikek i
pukun kitala karaunai ania. Sikei God kata
akala ira asukang ke, kata asok akorong
kana nat asi kana me luk ani pukun val ri
vap, taun kata sunguk a visuk i kari rikek,
kala asukang val nia na seupok i rikek. Au
na e iang kala poso saupai ta igenen ke,
rikek, voiang kapo uli takai ani pukun ke, ka
mat. 4 Ani tara, vap po auai ve Malanganto
na parik ta vubuk rikek i pukun ke, tara uli
abis ani lau korong angkokoai val mengen
korong i saupai. 5 Using a vap ang kipo ainak
ani keve vubuk rikek i pukun, nambang ria
kipo uli atung ani kari lomlomon si pukun
palau ke. Sikei vap ang kipo ainak ani
Malanganto, ria kipo atung kari lomlomon
si keve bil i Malanganto. 6 Au mi arai, si
atu lomlomon alava ta keve vubuk rikek i
pukun, mat kapo ago singina. Sikei si atu
lomlomon using ani Malanganto, e iang to
na luai kapo ago singina. 7 Using a igenen
vopo uli atu lomlomon taun ani keve vubuk
rikek i pukun kapo angsualai ve God na
parik kapa longong si kana saupai. Tutu-
man luai parik kapa angkoai si longong. 8 Au
na ria vap ang a laulauan rikek i pukun
kapo ausingai aniria parik luai kipa angkoai
si auruk ani God. 9 Sikei nami, parik mipa
usiusing a keve laulauan i pukun. Milapo
usiusing a avibisan i Malanganto. Io man
kapo tutuman ta Malanganto i God kalapo
sinong singimi. Na man a mangsikei kapo
tav atogon ani Malanganto i Karisto, parik
kapa igenen ke Karisto. 10 Sikei man a
Karisto kapo to singimi, kantanem a pukun
imi kalapo mat marai rikek, sikei lak si
malanganto imi mipo to using a vilvil ako-
rong ang. 11 Au na man a Malanganto i vo
tak atadut pok ang ani Iesu pelek a mat
kapo ago singimi, nia akorong pok a vo
tak atadut ang ani Karisto Iesu ka vil ato
na pukun po tameng palau ang si kitmat i
Malanganto ina, nang kapo ago singimi.

12 Asukang vang keve tungag, tarapo ato-
gon telan, sikei parik ta si pukun na asi
abis usiusing ani kana keve vubuk rikek,
parik. 13 Using man mi telan si keve vubuk
rikek i pukun ang, nami asi mat. Sikei man
mi dunguk suai ani mamain ta avibisan
rikek i pukun ta kitmat i Malanganto, mi
to. 14 Using ria Malanganto i God kapo
ausingai aniria, kipo inatus si God. 15 Using
a Malanganto ang mitala luk ia, parik kapa

got akit imi asi kami asosokai palau na mi
leng, parik. Malanganto ang mitala luk ia
katala kinle imi ta milapo inatus, na e iang
tarapo angkoai si songo ania ta Aba, Tama.
16 Malanganto akorong nia kapo angainakai
kuvul ve malanganto ira ta tarapo inatus si
God. 17 Au na man taralapo inatus si God, e
iang taralapo taukai kapa i kana togtogon.
Togtogon ang si God, voiang tara kuvul ve
Karisto, taralapo tauk ina. Au na ka ro
ta man tara kui ve Karisto, e iang tarala
angkoai si luk kuvul ve nia si ro i kana
miminaungan.

Miminaungan ang lak kakara

18 Using napo arai ania ta mamain ta kui
i taun ke kipo palau, using si alalangtongai
aniria ve miminaungan ang ka serei anira,
kapo soliu luai. 19 Arai, kana asisinong a
God kipo atu talinga ta angisan ka akalit
amalangas ta kana inatus. 20 Using God
katala saupai ta ki tung tapai si mese. Parik
ta riria kitapo buk ia asukang, parik. Ke
God akorong ta pipilak aniria, velai ani kana
atumata 21 ta ka akalakala lak iria pelek a
saupai i kui na pukun vok, ane si kalakala
miminaungan ang ke inatus si God. 22 Using
tarapo malangas ta asisinong aongos ke
kita lapo uli aloi ta kui val kui i ingus,
le kabang le tung lak kana. 23 Sikei parik
ta asisinong papalik kipa kui. Tara kapa,
vap ke voiang tarapo ainoai i matan uai i
Malanganto, tara kapa, pakangat ira kapo
kui kaisap kati ani taun ang God ka samui
suai aongos ani pukun ke, le ani tara serei
inatus i aumata ta God. 24 Using si lomlomon
akoai taratala sapang. Sikei man taratala
tun a bil ta matara, nang parik ta lomlomon
akoai. Si nang kapo lomlomon akoai ani bil
katala tun ia lenginang? 25 Sikei man tarapo
lomlomon akoai taun a bil tarapo tav arai
lak ania, e iang tarapo tung aro kokoai velai
ani uruk.

26 Asukang kapa, Malanganto kapo
pakangai anira si kara ngau, using parik
tarapa nas aro luai ani selen na saka nem
an tara sokotuk ia. Sikei Malanganto
nia akorong kapo sokotuk anira velai ani
tameng luai i nanasai na lomlomonai
voiang kapo tav angkoai si posong korong
ania ta ngur. 27 Au na vopo arai korong
ang ani vingara kapo nas kana lomlomonai
a Malanganto. Using a Malanganto
kapo sokotuk anira, kana patvap a God,
angkokoai val vubuk si God. 28 Au na ria
kipo buk a God, tarapo nas ta si keve bil
aongos, God ka abis asereiai ani roron taun
a vap ang katala songo iria angkoai val kana
lomlomonai. 29 Using vap ang nang kata nas
aino iria, katala akanangai kapa aniria ani
ka iton iria val kankanuai i kana nat, ani nat
ang ka matavunim nei liuan i keve tasina.
30 Au na ria katala akanangai aniria, katala
songo kapa iria. Na ria kata songo iria,
katala vil akorong iria. Au na ria kata vil
akorong iria, katala sunguk alakat iria na
kilapo mang.

Kana roron a God

31 Au, asukang vang a tara mengen ta sa
si keve bil ke? Man kana na God ve tara, nei
a si kame sualpok ira? 32 God parik katapa
teng akit kana sikei a nat, sikei kata asel
tatana ani ka mat anira aongos. Au na man
katala alis ta kana nat, ka kit ania e voi si
lis aro anira kuvul ve kana nat ta keve bil
aongos? 33 Vap ang a God katala songo iria,
si ka tupang palau iria? God nia pok vopo
vilvil akorong ang? 34 Kotok, si ka saupai
aniria asi kari mat? Karisto Iesu vo mat
ang? Vo iuang God katala tak atadut ia?
Nia kana kalapo sinong e palso i kungana
i God? Kana kapo tung i sokotuk anira e
matana i God? Parik. 35 Parik kapa atogon
mangsikei a bil kapo angkoai si pagal anira
pelek kana vinga ro a Karisto. Amiming
parik. Mamaiten parik. Vilvil akui, kovek
i pok, varas, puka, samele, aongos parik.
36 Val salsalik kapo mengen, Marai im puka
kapo tung asung imem, le tenei vauk tung
tenei ngelik. Kipo ararai animem val sipsip
asi ngarongok. 37 Sikei, kantanem a keve
bil aongos suke ki serei, sikei tara tarapo
soliu luai si kara dual le si vopo ngorem
ang anira. 38 Using napo nas aro ta mat, to,
ri angelo, mamain ta malanganto kitmat,
keve bil i taun ke vo i taun ang lak e no,
mamain ta madot, 39 sa kapo lakat luai vo
lulungai luai, na mang saka keve bil an i
asisinong, ria aongos ki tav angkoai luai si
angtaliungai anira pelek kana vinga ro na
God, si kara angtogon ve Karisto Iesu kara
Volava.

9

Vinga tangisan si Paulo ani ri vap Israel

1 Napo mengen atutuman e matana i
Karisto. Parik napa kapau. Tukul bung i kag
lomlomonai nia kapo auai luai ve posong ke
napo posong ia e mete Malanganto Gogoai
2 ta napo atogon a mamakus tavirimok. Na
vingag kapo tameng luai ta kui si keve taun
aongos. 3 Kata lapo angkoai luai ani nala
sokotuk ta nau naka tung asi mat, na naka
tapagal pelek a Karisto, ninia vo asereiai ani
vilvil ato si mamain ta tungag tutukai i kag
matan vap, 4 ri Israel. Ria vap ke voiang a
God katala pilak iria ta kipo inatus i aumata.
Kakaria na mang po miminaungan ang.
Kakaria na keve angainakai ang, kakaria na
saupai ang, na laulauan i soturungai, na
keve palapalatung. 5 Kakaria na keve vap
lava to aino ang. Le singiria patvap ang
kana na igenen i akanangai ke kala serei.
Ninia kapo God ani asisinong aongos ke.
Alatun kakana asikei. Tutuman luai.

6 Sikei parik kapa asukang ta mengen si
God katala sakap, parik. Using ria aongos
parik kipa Israel tutuman using kita kovol
si ri Israel, parik. 7 Parik kapa kipa inatus
si Abaram using kita kovol singina, parik.
Using le si Isak, au na matan tus im ki sun-
guk a asan im. 8 Au na supsupai ina asukang
ke, inatus ang si God, parik kipa inatus i
pukun, parik. Sikei, inatus i serei ang le
si kana palapalatung, ria vanang God kapo
taot iria ta inatus. 9 Arai, palapalatung ang
kapo asukang ke, Si taun asukang ke name
serei pok na Sara ka atogon nat. 10 Na parik
ta nia palau nang, sikei Rebeka kapa kata
atogon kana lua si sikei a tauan, tamara
Isak. 11 Sikei kantanem i po tav ingus lak ani
lua ke, na parik kilongtapa siang lak si abis
ani lau roron na lau rikek, lenginang kana
lomlomonai ro na God kata lapo matung
ta ka pilak a si irilong. Na parik katapa
pilak using a mamain ta avibisan si sikei,
parik. Sikei le si kana vubuk a vopo songo
ang. 12 Au le iang vanang rinarilong kala luk
a mengen ta, Anu tuan ka asosokai si kiu.
13 Val salsalik kapo mengen ta, Natala buk
alava na Iakov, sikei Esau nata misag ania.

14 Au nei vang kana? God ke kana kapo
tav atutuman? Ka ago luai! 15 Arai ani kana
mengen ani Moses, Naka ngorem a si napo
buk ngorem ania. Na naka lomon tangis a si
napo buk lomon tangis ania. 16 Au na parik
nang kapa tukulai ina si vubuk vo agusa si
ri vap, parik. Sikei kapo tukulai ina papalik
si kana ngorem a God. 17 Arai ani mengen
nei salsalik taun a Parao, Tukulai i kag solo
atung anim, si oring ke palau ta naka akalit
amalangas ua ta kitmat ig e pukun im, ani
ki akuskus amalangas ta asan ig e kuli rina
aongos ke. 18 Au, mi arai kapo vinga ro taun
a sikei na kapo vil akit a vingana i mang anu,
angkokoai si kana vubuk akorong.

Kana marala na God ve kana vinga ro

19 Vei ta sikei kapo buk sui pok anig
asukang ke, “Man parik tarapa angkoai si
gel ani kana vubuk, marai sa kapo uli porot
anira si kara keve rikek?” 20 Au iuang,
numai kupo saka igenen ani ku mengen
tatapokai ani God? Saka bil an i pulpul
kapo angkoai si sui pok ani vo pulpul ang
ania ta, “Marai sa kuta pulpul iau asukang
ke?” 21 Au man a katakai i pulpul avubus
kapo buk pulpul ta mang avubus le si sikei
palau a vuk roe, asi abis ani keve abis roron
papalik, na mang avubus ani ki abis a mang
keve abis pulakai tatana, au sa igenen ang
parik kapa atogon roron ta ka pulpul using
kana lomlomonai akorong? 22 E, kapo sa?
God parik kapa atogon roron asi akalit ta
kana marala na kana kitmat? Sa, parik
kapa atogon roron asi kokoai ananap ani
keve avubus ang kipo tung asi goeng lak?
23 Au man kapo abis ia asukang asi akalit ta
tauia i kana miminaungan si keve avubus
i kana ngorem, voiang kata itoiton aino
iria ani kian atogon a miminaungan ang,
sa parik kapa ro? 24 Tara palau a vap ke
katala kun songo anira. Na parik ta ri Iudaia
papalik, sikei ri vap i ngising kapa, 25 val
katala mengen si Osea ta, Vap ang parik ta
kakag, naka posong iria ta kag vap. Na aina
ang natapo misag ania, naka posong ia ta
kag aina ro. 26 Na si rina ang kata mengen
iria ta nami parik mipa kag vap, nang palau
pok e iang ka songo iria ta inatus i God
vopo to ang. 27 Esias katapo songosongo
ani ri Israel asukang ke, Kantanem a tataot
i Israel kapo duk val kone i ngerelo, sikei
lak ring men lik palau iria ki an sapang.
28 Using a Volava ka poso tok sumasuma luai
ani kana marala kuli rina, kovek i mang sa.
29 Asukang palau val Esias kata posong aino
ta, Man a tulava i petau i visvis parik katapa
lomon suai ani rukun lik i matan tus ira,

oro tarala asukang palau val ri Sodoma ve
Gomora.

Ri Israel na akus ro

30 Au tara mengen ta sa kana? Asukang
ke, vap i ngising kita tav agusa using ani
vilvil akorong na kila sabonai korong ania.
Na vilvil akorong ang kapo kokelai kuli lom-
lomon. 31 Sikei ri Israel kita agusa using a
vilvil akorong ang kapo kokelai kuli saupai.
Sikei parik kitapa angkoai si using aro ani
saupai. 32 Au marai sa? Using parik kitapa
gule si selen i lomlomon. Kita gule si selen
i lomon alava ani kari mamain ta avibisan.
Au na e iang kila savang si iat vopo asavang
kak ang. 33 Val mengen i nei salsalik kapo
mengen ta, Arai, nala asinong a iat ke e
Sion, ki savang singina. Na iat ke, ki mirik
luai ania. Na nia kapo lomlomon si iat ke,
ka tav duai ani mese.

10

1 Keve tungag, kag vubuk lava nei vingag
na sokotuk ani God ta ki sapang. 2 Using
napo nas ta kipo agusa alava luai ani God,
sikei parik kipa nas ta kipo aupele si selen
kapo rikek. 3 Parik kipa kinle ta vilvil ako-
rong ke kapo serei le si God. Kitala atokngai
si using ani kakaria ta selen akorong na
parik kilapa asel pok tataria si God ani ka
vil akorong iria, parik. 4 Au, Karisto nia
kapo atapunuk a saupai ang, na ria kipo
lomlomon God ka taot iria ta kipo korong
e matana.

Vilvil ato ani ri vap aongos

5 Moses kata amalangasai nei salsalik
ani vilvil akorong kuli saupai asukang ke,
Igenen ang kapo usiusing aro ia, ka to
singina. 6 Sikei vilvil akorong po kokelai
kuli lomlomon ang kapo antok ta, Ku ago
ta lomlomonai musik an nei pakangat im
ta si nang ka palak ane metekuku? asi
an songo asiang ani Karisto. 7 Vo si nang
ka pasiang ane nei mata lulungai? asi an
songo alak ani Karisto pelek a mat. 8 Sikei
kapo saka posong an nang? Kana asukang
ke, Mengen ang kapo ago e ngurum, na e
pakangat im. Nia palau nang a mengen i
lomlomon ang namempo akuskus tatana.
9 Using man a ngurum ka posong amalangas
ta Iesu nia na Volava, na ku lomlomon
nei pakangat im ta God kata tak atadut ia
pelek a mat io, numai ku sapang. 10 Using
a igenen kapo lomlomon ta pakangat ina,
e iang ka luk a vilvil akorong ang. Au
na nia kapo posong amalangas ta nguruna
kala luk a vilvil ato ang. 11 Val mengen nei
salsalik kapo mengen ta, Man ta sikei ka
lomlomon tatana, parik luai kapa angkoai si
duai ani mamaila. 12 Using kapo kovek luai
i angpetpetekai nei liuan i ri Iudaia ve ri
Elas. Volava kapo sikei palau a Volava ani
ri vap aongos, na kapo atautauia iria kipo
songo papakangai singina. 13 Using man a
sikei ka songo papakangai si asan i Volava,
ka sapang.

14 Au ki saka songo papakangai an singina
man parik kipa lomlomon tatana? Au na
ki saka lomlomon an tatana man parik
kitapa longong lak a akus ina? Na ki saka
longong an man kapo kovek i igenen i
akuskus tatana? 15 Au ki saka akuskus an
man parik kitapa asok vap? Val salsalik
ang kapo mengen ta, Vola roron luai ta
paspasal si petau po serei ta akus ro ke.
16 Sikei parik ta ria aongos kitapa using a
mengen i akus ro. Arai ania si mengen si
Esias ta, Volava, si kana kala lomlomon ta
kalingamem? 17 Asukang a lomlomon kapo
tukulai ina si longong mengen, na mengen
ang kapo tukulai ina si akuskus ta Karisto.
18 Naka sui tapai. Sa, parik lak kana kitapa
longong? Pua lenginang! Kalingaria katala
serei kuli rina aongos, na kari keve mengen
katala pasal si mamain ta rina asip. 19 Naka
anguan sui an kapa. Ri Israel kana parik
kitapa nas? Arai, aino Moses kata antok
ta, Naka solo amanas a vingami asi kami
marala musik ani vap ang naka buk iria,
vap ang parik kipa matan vap i pilak. E,
naka vil amarala luai animi ta kag lau roron
ani vap ang kipo tav malangas. 20 Au na
Esias kata kun mengen alava asukang ke,
Vap po tav gulegule ang anig, kitala sabonai
anig. E, natala akalit pok tatag singiria
vap po tav sui gule ang tatag. 21 Au na
taun ri Israel akorong kata posong asukang
ke, Taun vunga luai natala sesel ta ngono
kungag taun a vap longogel na vinga kitmat
ang.

11

Karakarang i petau Israel

1 Au man asukang, naka sui. Sa kana,
God katala sinong taliung kana vap? Ka ago
luai! Using nau kana napo kun igenen i

Israel. Nata polok si Abaram. Na kag pat-
vap, Beniamin. [2] Sukana, God parik katapa
ngangataliung kana vap voiang kata nas
aino iria, parik. Vei nganing mipo tav nas
ani mengen i nei salsalik Elias katapo tang
akurai ani God ta ri Israel? [3] Volava, kitala
raung kam mamain ta katakai i kus amalan-
gas, na kila goeng suai ani keve pata ipo
sula serei singim. Nau papalik kana nalapo
ago na kipo gule iau kapa asi kun raung
anig. [4] Au na God kata saka ngenget an ania?
Pua, iuang, natala teng ato na 7,000 na
igenen anig na parik kitapa sovusulai si Bal.
[5] Asukang vang a kapo tav petekai si taun ke
ta karakarang i petau katala songo iria ania
le si kana roron. [6] Au na si roron ang, parik
kapa anguan tukulai ina le si keve avibisan,
parik. Using man kata asukang, roron ke
parik kalapa tutuman. [7] Au nei vanang?
Asukang ke. Bil ang ri Israel kitapo gule ia
parik kitapa sabonai ania, sikei ria papalik
vap ila pilak ang. Au na mang matan ang
kata vil akitmat a vingaria. [8] Val kitala salik
ia ta, God katala lis iria ta rot punuk, na
mataria asi kari ago ta arai an, na talingaria
asi kari ago ta longong an, tung si taun ke.
[9] Na David kata antok ta, Kapo ro, kari keve
matan angan ka bil val iviving na liliangus.
Ka asukang val tukul asi asavang aniria.
Io, kapo kari seupok vanang. [10] Kapo ro,
mataria ka vong ani ki tav arai korong, na
ki tonglu asikei.

God katala vil ato kapa ri vap i ngising

[11] Asukang a naka sui. Au si kitala savang
asi kari siken a matung an e iang? Parik
luai! Sikei using marai kari lau rikek, au ri
vap i ngising kila luk a vilvil ato ang, ani
ki mangal iria singina. [12] Au na man kari
lau rikek kapo supsupai ina ta tauia ani kuli
rina, na man kapa kari ngau ka asereiai ani
tauia taun ri vap i ngising, pua, vei sa pala
ta tauia ang e mung si man kimela sinong
tapunuk aroron aongos.

[13] Napo mengen kana taun imi, ri vap i
ngising, using nau a aposel animi akorong.
Asukang a telan ke napo uruk alava luai
singina. [14] Nganlak nala angkoai si akaisap
ani vingaria i kag vap asi kari mangal animi,
na nala ato korong a mang matan iria.
[15] Using man a sinong taliung ke aniria, kata
tukulai ani kuli rina si sinong angtalangai
pok ve God, au na man a God ka sesel pok
iria, kala saka bil an? Pua, kala asukang val
igenen kata mat na kala to pok! [16] Using
man a ainoai i palpal i alilis ang kata daus,
au alilis aongos ang ka kun daus kapa.
Asukang palau ta man a naging kapo daus,
ngakan aongos ina ka kun daus.

[17] Au, na man a mang matan ngakan
God katala putuk suai aniria, na numai a
tutusung i elaio kei kata adokot alak palau
ua asi sakol aniria, ani kume kun luk laman
kuvul ve ria si elaio i sukal ang. [18] Nas aro,
ku ago luai ta alalakas taunai aniria mang
matan ngakan ang. Using man kupo buk
alalakas, lomon akit ia, numai parik kupa
teng akit a naging, sikei naging nia kapo
teng akit ua. [19] Io, e iang kula angkoai si
mengen nganing ta, "Parik. Kata putuk
suai nang ani keve ngakan ang asi kana me
adokot alak anig!" [20] Io, kapo tutuman kam
mengen. Sikei, kata putuk suai aniria marai
kari tav lomlomon. Au na numai kam lom-
lomon nang kapo teng ua. Ku aiveven ua,
ago ta alalakas an, sikei ku leng. [21] Arai, God
parik kata lapa angarimai ani keve ngakan
akorong i elaio i sukal. Au na kamela kun
angarimai anim si sa? [22] Au, ku arai aro
ani kana papakangai roron a God, na ani
kana vinga manas kapa. Man ku arai aro
kana vinga manas kapo kakaria kitala uak
pelek ia, sikei taun ua ang, God ka pakangai
aroron luai anim man kupo ago akitmat lak
si kana roron. Au na man parik, ka tiltok
suai anim kapa. [23] Si mang oring kapa, man
ria vap ila til tok suai ang parik kipa anguan
ago akitmat an si tav lomlomon, God ka
adokot pok iria. Using nia kapo angkoai si
abis ania asukang. [24] Man numai, kutapo
ngakan i elaio kei, val kapo tutuman, na
God katala til tok suai anim, na kamela
adokot pok ua si elaio i sukal, sikei parik ta
kam tungtungan akorong, pua, ka kalakala
luai ta God ka adokot alakai pok ani keve
ngakan aino ang si ainoai i ei ang pok.

Ri Israel aongos ki sapang

[25] Mi arai aro keve tungag, using napo
misag ani mi vongvong ani tutuman i men-
gen mumun ke, vei nganing mila kapau pok
imi ta mipo vap nas. Kana vang. Ri Israel ki
nasai tapai ani vinga kitmat si vuk pangau
ke tung si tataot kirol aongos i vap i ngising
kime kun palak aroron. [26] Au le vanang
ri Israel aongos ki sapang. Val mengen

nei salsalik ta, Vo asapang ka serei le Sion.
Na kame mus suai luai ani lau rikek si ri
Iakov. [27] Kana kag palapalatung kuvul ve ria
si taun ang naka asalak suai ani kari keve
lau rikek singina. [28] Si oring ani akus ro,
kipo uli petau ania marai imi. Sikei, si kana
pipilak akorong, vingana kapo uak taun lak
iria marai keve tivuria aino. [29] Using man a
God katala alilis na kala pipilak, parik kapa
angkoai luai si anguan sakol lomlomonai an
singina. [30] Kapo asukang palau val nami,
aino mita longogel a God, sikei kana katala
ngorem imi marai kari longogel. [31] Au kapo
asukang palau ta si oring ang kitala kun
longogel ia, si longogel ang ki kun sabonai
ani ngorem ang mitala sabonai ania. [32] Pua
God katala got akit a ri vap aongos asi kari
longogel, asukang ani ka akalitai pok aniria
aongos ta kana ngorem.

[33] Pua, lulungai i kana tauia, kana masam
matukal, na kana nas a God. Tara saka
atatai aroron an ta kana keve lomlomonai?
Tara saka nas aroron ani kana keve selen?
[34] Using si vang kana katala sili korong tapai
ani vangang ina i Volava? Si kana kapo
atatai korong ia? [35] Si vang kana kata alis
aino ia ani kame ngenget pok ia? [36] Pua,
using le singina keve bil aongos kata serei.
Nia kapo tukulai i keve bil aongos na nia
na akamusai i keve bil aongos. Kakana ta
miminaungan asikei. Tutuman luai.

12

To tanginang le si angtogon ve Karisto

[1] Asukang keve tungag, napo sokotuk aro
imi si roron ke si God ani mi naung luai ta
pukun imi asukang ta alilis kapo to i sula
ane si God, voiang kapo daus na God ka
maramarak ania. Ninia vanang kapo kami
soturungai atutuman serei si God. [2] Keve
lomlomonai i kuli rina ki ago ta anguan
takai animi. Sikei mi atolongon a God na
ka sakolai animi asi kana vil atanginang ani
lomlomonai imi, ani mi kinle korong kana
vubuk a God, si sa kapo roron, kapo talupus
na kapo korong luai.

[3] Using si ro ke God kata alis iau tatana,
napo buk mengen nei liuan imi aongos
asukang ke. Ka ago ta siksikei imi ka
lomon alava aro pok ia soliu kana atutung.
Sikei ka kinle aino pok ia ani ka angkoai
si kinkintong i lomlomon, voiang a God
katala pagal lis ia si siksikei. [4] Kapo asukang
palau, tarapo atogon sikei palau a pukun
na keve palpal ina kipo miang, na kari
avibisan parik kapa sikei palau. [5] Kapo
asukang kapa singira. Tarapo miang sikei
tarapo sikei palau a pukun si kara angto-
gon ve Karisto. Na tara aongos siksikei,
tarapo angpapakangai val tarapo palpal i
sikei palau a pukun. [6] Au na tarapo atogon a
keve alilis angpetpetekai. Tara abis tataria
angkoai si ro ang katala alis ira tatana.
Man a mangsikei kapo atogon a alilis asi
mengen amalangas ta kalingana i God, kapo
ro ka mengen amalangas angkokoai si kink-
intong i kana lomlomon. [7] Man a alilis asi
papakangai si pukun, kapo ro ka pakangai.
Man a alilis asi atatai, kapo ro ka atatai.
[8] Man a alilis asi asumsumal, kapo ro ka
asumsumal. Man a alilis asi ararai ani
inongos si mang matan, kapo ro ka alis
alava. Man a alilis asi ainoinoai, kapo ro ka
ainoai aro luai. Na man a alilis asi ngorem,
kapo ro ka ngorem velai ani vinga uruk.

Vinga ro angpokpokai

[9] Lau i vinga ro ka atutuman. Mi mirik
luai ani sa kapo rikek. Mi kamal akitmat
si sa kapo roron. [10] Mi lomon angpokai
ani keve tungami ta vinga ro tutuman.
Mi mamaila alava angpokpokai ani mang
matan imi, na numai ku ago ta uli laba
an. [11] Mi ago ta marangan putuk an si kami
aisog, sikei mi mang aro si malanganto
imi nei liuan i kami keve papakangai ani
Volava. [12] Mi lomlomon akoai velai ani
uruk. Mi tung akit si vilvil akui velai ani
kokoai ananap. Mi uli siang akitmat luai si
sokotuk. [13] Mi pagal dong kana vap a God ta
sa kipo inongos taun ia. Mi pakangai aro
ani ri ososongan man kipo serei. [14] Au na
ani vap po uli vil akui ang animi, mi poso
alomonaus dong iria. Io, mi poso aro, na mi
ago ta varas aniria. [15] Mi maramarak kuvul
ve vap ang kipo maramarak. Na riria kipo
tangis, mi tangis kuvul kapa ve ria. [16] Mi ago
i angtunganan angpokpokai aro animi. Na
mi ago ta tarak alava pok an animi, sikei mi
rol imi ve ria kipo ago e kevkev. Mi ago ta
lomon pok an animi ta mipo nas alava. [17] Mi
ago ta ngenget pok an ani rikek ta rikek. Mi
lomlomonai aro aino ta saka selen an nia
kapo roron luai e mataria i ri vap. [18] Ka ago
ta tukulai an singimi na marala, sikei man

kapo angkoai, ago velai ani marip ve ri vap
aongos. [19] Kag petau ro, ngenget pok ka ago.
Sikei mi ali pangau ani God na nia ka polpol
animi ta kana marala. Using kita salik ia
ta, Kakag papalik ta ro asi marala pok. Nau
naka ngenget. Ke Volava ta mengen. [20] Sikei
man a vo marala ang anim kapo buk angan,
ali pok ia. Na man kapo buk inum, ali laman
ia. Using si lau ang nang kulapo gap akuvul
a kalunga nini i kut e patuna. [21] Mi ago ta
atalipai an ani rikek ani ka karaunai animi,
sikei mi abis a lau ro ani lau ro ka karaunai
ani rikek.

13

Longong singiria kipo teng a kirim i ainoinoai

[1] Kapo ro ri vap aongos ki longong sin-
giria kipo teng a kirim i ainoinoai. Using
kapo kovek luai ta ring kirim i ainoinoai
kapo serei palau. God akorong nia kata
asereiai aniria. [2] Au singina, man a ige-
nen kapo sual pok kari saupai ri ainoinoai,
kapo misag ani kirim i atung ang ta God.
Asukang a vap po vil ani lau asukang ke kipo
songo amiming pok aniria. [3] Using vap kipo
bil aro, parik kipa angkoai asi leng ani ri
ainoinoai, parik. Sikei ria vap po bil arikek
ang. Au sa, kupo buk kalakala pelek ani
leng ani vopo teng saupai ang? Kanat, ku
longong aro ia ani ka poso aro ua. [4] Using ke
God nang ta igenen ipo abis kuvul si pakan-
gai anim. Sikei man ku abis a lau rikek, ka
koi luai anim ta ku leng using parik kapa
teng palau a samele i visvis ang, kapo tung
ani kana abis a God na ka vil akui a vap po
abis ani lau rikek ang. [5] Asukang a kapo ro
luai ta mi longong si mamain ta ainoinoai.
Io, sikei parik using asi alele papalik ani
mamaiten i saupai, parik. Sikei using kapo
tapasuk le si nas ro ang nei pakangat imi.
[6] Nambang si oring ang na mipo uli samui
takis kapa. Using ri ainoinoai nang ke God
ta keve asosokai na kipo alis kari to aongos
si abis ke. [7] Lis iria keve ainoinoai ta kari
ngenget akorong. Man mita tav samui ani
kami keve takis, kanat mi samui iria nang.
Na man parik mitapa samui lak na takis i
kami keve togtogon mi samui iria. Au na
man a sikei kapo koi a mamaila, mi mamaila
ania. Man a sikei kapo koi a poso alava ani
asan ina, mi poso alava ia.

Mi vinga ro taun imi angpokpokai

[8] Mi ago ta atogon kope an si mang ige-
nen, sikei mi uli atogon palau ani vinga ro
angpokpokai animi. Using ninia kapo vinga
ro taun a tungana ngerena, kalapo apunuk
aro luai ani saupai. [9] Keve tubat asukang
ke, Ku ago ta putuk osongon an, ku ago ta
daung an, ku ago ta ainau an, ku ago ta mata
an, na mang saka keve tubat an kapa kipo
ago, kipo pakutan aongos si vuk mengen ke
ta, Ku vinga ro taun a tungam e ngerem val
kupo vinga ro taun pok ua. [10] Igenen vinga
ro parik kapa vil arikek a mang anu. Sukana
vang, lau i vinga ro kapo apunuk luai ani
saupai aongos.

Kana taun a Karisto kalapo angasungai

[11] Au milapo nas ta lenginang kalapo
taun animi asi kami tapangun pelek ani rot
punuk. Using taratala lomlomon le kabang
na kalapo angasungai luai kana kara vilvil
ato. [12] Na tenei vong kalapo buk pasal suai
aongos na malangas kana kalapo angasun-
gai si serei. Asukang a tara pataliung kara
keve avibisan rikek i tenei vong, na e iang
tara alak ira ta maus ipo visvis nei malan-
gas. [13] Tara pasal val vap i malangas. Ka ago
na apatpatkangar ve inum nio. Ka ago na
putuk osongon ve keve laulauan visuk. Ka
ago na angkiki ve vinga rikek musik. [14] Sikei
mi amaus imi ta Volava Iesu Karisto, na mi
ago luai ta itoitonai selen an asi uli auruk
palau ani keve vubuk rikek i pukun.

14

Ago ta kinkintong an ani lau si tungam

[1] Igenen man kana lomlomon kapo tav
matukal, mi sesel ia. Sikei, parik asi kami
anggegelai ve nia. [2] Mang igenen kapo arai
ta keve pok aongos kipo ro si angan, sikei
vo tav matukal ang si kana lomlomon kapo
angan papalik le si matan pok palau i sukal.
[3] Ka ago ta vo angan ang ka lomon arikek ani
vo tav angan ang. Au na nia vo tav angan
ang ka ago ta kiming an ani vo angan ang.
Marai God nang katala kun sesel kapa ania.
[4] Numai nang a si ani kume poso arikek
a asosokai si mangsikei. Man kapo tung
akit vo kapo uak, sukana ke kana volava
akorong papalik ta bil. E, kapo koi ia ta ka
tung, using Volava papalik kapo angkokoai
si pakangai ania asi kana tung aro. [5] Mang
igenen kapo naol ia ta mangsikei a taun
kapo laba ani mang keve taun ang. Na mang

anu kapo lomon ia ta keve taun aongos kipo
angkokoai palau. E iang kapo ro ta siksikei
ka lomon ro palau ta kakana ta lomlomonai
ani saka taun an kapo angkokoai palau. 6 Au
na igenen ang kapo nanauai ani sikei a taun
ta kapo saka laba an, kapo abis ia taun a
Volava papalik. Na vopo angan ang kapo
angan velai poso aro ani God, asukang a
kapo angan taun a Volava. Na nia kapa na
vopo tav angan ang kapo kun abis ania taun
a Volava na ka poso aro na God singina.
7 Asukang a kapo kovek ta sikei kapo to ania
pok papalik. Na kapo kovek kapa ta sikei
kapo mat ania pok papalik. 8 Using man
tarapo to, tarapo to ani Volava. Na man
tarapo mat, tarapo mat ani Volava kapa.
Asukang a man tarapo to vo tarapo mat,
Volava papalik nia ka taukai ira. 9 Arai,
Karisto kata mat na ka to pok, ani ninia ka
Volava aongos ani vap la mat ang kuvul ve
vap kipo to. 10 Au numai vang kana, marai
sa na kupo uli buk kiming ani tungam?
Marai sa na kupo ararai kilis ania? Using
tara aongos lak nang tara an tung e matana
i kana sinsinong i saupai a God. 11 Using
kita salik ia ta, Volava kata antok ta nau
vopo to asikei ke napo posong ia ta tutuman
luai ri vap aongos ki sovusulai taun iau, na
mamain ta kalkalame ki posong amalangas
kari alatun taun a God. 12 Asukang a e
iang, kapo malangas luai ta siksikei ira kan
akuskus pok tatana e mete God.

Ago ta atung an ta bil asi asavang ani tungam

13 Asukang a tara kamus si lau i uli kim-
ing angpokpokai anira pok. Sikei mi lom-
lomonai aro na mi ago ta atung an ta bil
asi asavang ani keve tungami si kari selen
asi pasal. 14 Le si kag angtogon ve Volava
Iesu, napo nas aro luai ta kapo kovek luai ta
mangsikei a pok kapo rikek singina akorong
pok. Sikei kapo rikek akorong si igenen
vopo lomon ang ania ta kapo pok i tubat.
15 Au na man a tungam kalapo kui marai pok
ang kupo angan ia, parik kulapa anguan
pasal an si selen i ngorem. Ka ago kam an-
gan ka vil arikek a sikei ang voiang a Karisto
katala kun mat ania. 16 Asukang a ku ago ta
naung an ta ki mengen arikek si saka nem
an, numai kupo nas ta kapo roron singim.
17 Using si kana vainagoan a God, angan na
inum parik kapa bil lava, parik. Sikei sa
kapo mamaiten? Lau korong ve marip na
uruk si Malanganto Gogoai. 18 Au na man
ta sikei kapo abis pakangai ani Karisto velai
ani keve laulauan suke, God ka maramarak
ania, na ri vap kapa ki kun kinle ania ta kapo
igenen ro. 19 Asukang vang, tara agusa using
a keve bil ang kapo asereiai ani marip na
ka asalak atung angpokpokai anira. 20 Ago
ta galang an ani kana abis a God marai
mengen i pok. Keve pok aongos kipo ro asi
angan, sikei man a mangsikei kapo angan
a pok voiang a tungana kalapo angkoai si
uak singina, sukana kapo rikek. 21 Kapo ro
luai ta ku tav angan sin vo tav inum vaen vo
tav abis ani saka nem an voiang ka asavang
a tungam. 22 Numai akorong, si lomlomon
ang kupo atogon ia, kapo kakam ta bil nei
liuan imilong ve God. Man kapo kovek i
oring ani igenen asi kana kiming pok ania
si lau ang kapo kinle ia ta kapo roron, vola
ro luai. 23 Sikei ninia kapo lolokovo na kapo
angan, sukana kapo vil arikek pok ia using
kalapo angan ta tav lomlomon. Using man
ta sa parik kapa kokelai le si lomlomon,
nang kapo bil rikek vanang.

15

Tara ago ta uli auruk pok an anira papalik

1 Au kanat anira tarapo madot, kapo ro
tara asalak aro na maiten i ngau singiria
kipo tav madot, na tara ago ta uli auruk pok
an anira. 2 Kapo ro ta siksikei ira ka auruk
a tungana ngerena ani kana kun roron na
asi amamadotan ania. 3 Using a Karisto
parik katapa auruk pok ia. Sikei asukang
val mengen i nei salsalik ta, Kari mengen
i piliusai ang anim, kame lapo gon lakat
kulug. 4 Using keve mengen ang kita salik
aino ia, kita salik ia si pinipini anira asi
kara tung akit, na kapo asumsumal ira asi
kara ago velai ani lomlomon akoai. 5 Kapo
ro ta God vopo lis ta dual asi tung akit,
na vo asumsumal ang animi, ka vil imi ani
mi lomlomon sikei palau val kana vubuk a
Karisto Iesu. 6 Asukang a si sikei palau a
pakangat na kalinga mila amaus a God na
tamana i kara Volava Iesu Karisto.

Akus ro ke kapo angkoai si ri vap lamutan kuvul ve ri ngising kapa

7 Au e iang vanang mi angrodoai aro-
ron angpokpokai animi asukang palau val
Karisto katala songo aro alak imi taun kana
maumausan a God. 8 Si oring ang napo

mengen asukang ke. Karisto kata serei a
asosokai rokot a ri lamutan asi tungai ani
kana tutuman a God. Na asi vil atutuman
kapa ani keve palapalatung roron ang God
katala amatung ia ve keve tivumem ri vap
lamutan. 9 Na kapa, ani ri vap i ngising
ki kun amaus ani God marai kana ngorem.
Val mengen nei salsalik ta, Asukang a naka
alatun ua nei liuan i ri vap i ngising. Na
naka tangamai ani asan im. 10 Na kapo
mengen kapa ta, Nami ri vap i ngising, mi
uruk kuvul ve kana vap. 11 Au na mang
vuk mengen kapa ta, Nami aongos ri vap i
ngising mi alatun a Volava. Io, mamain ta
matan vap anglok ki kun alatun ania. 12 Na
Esias kapa, kata kun posong asukang ke, Ka
atogon lak a tutusung le si Iesai. Na nia ka
tapasuk asi kana saupai ani ri vap i ngising.
Na kari lomlomon akoai ri vap i ngising
aongos, nia ka tukul bung ina. 13 Kanat,
kapo ro ta God vopo tukulai i lomlomon
akoai, ka aruduk imi ta uruk ve marip si
kami lomlomon. Au na e iang Malanganto
Gogoai ka teng akit imi ani lomlomon akoai
kame kamsarak e vingami.

Avibisan i akus ro kapo amaramarak a Paulo

14 Au nami keve tungag, nau akorong
napo lomlomon tatami, ta nami akorong
milapo duk luai ta lau roron na malangas
tapunuk, na milapo angkoai si kun atatai
angpokpokai pok animi. 15 Sikei napo salik
kana taun imi velai ani mengen kitmat
lik si mang matan lau, tukulai ina asi kag
anguan singsingkamil pok an animi, lakat
le si roron ke na God kata lis iau tatana 16 ani
nau naka tung ani Karisto Iesu asi pakangai
ani ri vap i ngising ta kana akus ro na God,
ani ki asukang val alilis e kungag serei si
God, na Malanganto Gogoai ka vil adaus iria
na God ka kun naung aniria. 17 Asukang
vang a si Karisto Iesu napo atogon a tukulai
ina roron asi kag aminaung si sa keve bil
an natala abis ia ani God. 18 Io, napo misag
ani mengen ta mang keve mengen palau
pulakai, sikei naka mengen papalik ta sa na
Karisto katala apunuk ia singig. Asukang
ke, ri vap i ngising kitala longong aro na
God le si sa natala mengen iria tatana na
le si mang matan abis nata abis ia. 19 Keve
bil ke kita serei val ri akanangai na ri vilvil
ataping le si kana kitmat a Malanganto.
Asukang vang na tutapongai le Ierusalem
na aulitai aongos alak tung e Ilurikon natala
akuskus asip iria ta akus ro i Karisto. 20 Io,
katapo uli kag vubuk lava ani nakan akus ta
akus ro si keve rina ang parik lak kitapa nas
a Karisto. Ani naka ago ta abis lakat an kuli
kelkelai si mang anu. 21 Sikei, val mengen
nei salsalik ta, Ki arai lak, ria parik kitapa
luk a akuskus ina. Io, ki nas lak, ria parik
kitapa longong ia.

Kana lomlomonai asi an arai ani ri Rom

22 Tukulai ina si keve telan ke na taun
miang natala petpeteai palau ta me serei
singimi. 23 Sikei kana, using parik kalapa
anguan atogon rina an anig nei keve palpal
ke, na using kapa rukun matas miang natala
uli vubuk alava asi me serei singimi, nalapo
lomon ia ta 24 man nala pasal ane Sipania,
nanla vokol tul imi. Napo lomlomon tatami
ani mila angkoai si pakangai aro le anig,
le ani nala rodo kag paspasal e mung i
kara ago kuvul aro ang e iang. 25 Sikei
kana akorong si vuk pangau ke nalapo pasal
tapai ane Ierusalem, asi kag an pakangai
ani vap po lomlomon ang e iang. 26 Using ri
Makedonia ve ri Akaia kitala atogon a uruk
roron asi asinong kuvul ani men papakan-
gai ani ri vap logo kipo ago nei liuan i vap
lomlomon ang e Ierusalem. 27 Io, vap la uruk
si po alis ang. Lak kapo tutuman ta kipo
atogon kope lava singiria, using man ri vap
i ngising kitala luk papakangai aino singiria
si tauia i malanganto, kapo koi luai vanang
ta ki kun pakangai kapa aniria si tauia i
pukun. 28 Asukang a man nanla apunuk
tapai ani telan ke, nanla alis suai ani kari
men papakangai e kungaria akorong, io e
iang nala pasal ane Sipania na nanla serei
tul singimi vang. 29 Io, napo nas ta si kag an
serei singimi, nan serei velai ani atautauia
tapunuk le si Karisto.

30 Napo sokotuk aro imi keve tungag si
kara Volava Iesu Karisto na si ngorem ang
kapa si Malanganto, ani mi agusa kuvul ve
nau, na mi lomon a God tatag si kami keve
sokotuk. 31 Io, ani ka asapang iau pelek a vap
tav lomlomon ang e Iudaia, na ani kag telan
e Ierusalem, vap po lomlomon ang e iang
kian luk ia velai ani maramarak. 32 Au na si
kana lomlomonai a God, nanla serei singimi
velai ani uruk na taranla atanginang kuvul
ira. 33 God i luai ka auai ve nami aongos.
Tutuman luai.

16

Keve posong aro singiria vap duk e Rom

1 Kag amalangasai ane singimi ta taura
Poibe. Aina ke kapo mang sikei a katakai
i papakangai nei kuvkuvulan e Kengkereai.
2 Napo sokotuk ta mi songo aro alak ia val
kapo sikei imi si Volava, nei selen talupus
ang si vap lomlomon. Au na mi pakan-
gai ania lakat si sa nganlak kala buk ia le
singimi. Using ninia nang kata kun aunai i
angasik aro luai ani ri vap duk kuvul ve nau
kapa.
3 Napo alis kag posong aro si ri Piriska ve
Akulas, ngono tungag si abis ke si Karisto
Iesu, 4 kilongta buk mat asi pakangai anig.
Au na parik nang ta nau papalik napo
posong aro, sikei keve kuvkuvulan lom-
lomon si ri vap i ngising kipo kun mara-
marak aro luai anirilong. 5 Napo alis kag
posong aro kapa ane si kuvkuvulan po ago
kuvul ang nei karilong lu. Napo alis kapa
kag posong aro si mang tungag roron ang
ta Epaineto, kata ainoai luai i igenen si
lomlomon ta Karisto nei palpal Asia. 6 Napo
alis kag posong aro kapa si kata Maria, nia
abis aro alava si pakangai animi. 7 Napo
alis kag posong aro si Andaroniko ve Iunias,
ngono igenen ke le si kag matan vap, na
kilongtapo ngono tungag nei lu i akangbat.
Kilongpo atogon asan nei liuan i mamain
ta aposel, na kilongta angtogon aino ve
Karisto anig. 8 Napo alis kag posong aro
kapa si Ampiliato, igenen ang natapo buk
aro luai ania mete Volava. 9 Napo alis kapa
kag posong aro si Urbano kapo tungara si
avibisan ke si Karisto ve mang tungag ro
ta Sitakus. 10 Napo alis kag posong aro si
Apeles, pua nia na igenen dual luai e mete
Karisto nei liuan i atoktokngai. Napo alis
kag posong aro kapa si vap i nei lu ang
si Aristobulo. 11 Napo alis kag posong aro
si Erodion, igenen ke le si kag matan vap.
Napo alis kag posong aro si vap i nei lu ang
si Narkiso, ria kipo ago e kungana i Volava.
12 Napo alis kag posong aro kapa si ngono
aina po abis ke ani Volava, ri Turupaina
ve Turuposa. Napo alis kag posong aro
si taug roron ta Persis, vo kun abis alava
ke ani Volava. 13 Napo alis kag posong aro
si Rupo, kapo mangsikei a igenen talupus
luai mete Volava. Au na ane si rinana i
iuang voiang kapo kun rina kapa. 14 Napo
alis kag posong aro kapa ane si ri Asukir-
ito, Pelegon, Eremes, Patarobas, Eremas
na mang keve tungara po ago ang ve ria.
15 Napo alis kag posong aro kapa ane si ri
Pilologo ve Iulia, ri Nereus ve tauna, na ri
Olumpas kuvul ve vap lomlomon aongos po
ago kuvul ang ve ria. 16 Mi alis angpokpokai
animi ta posong aro velai ani lulus daus. Au
na mamain ta kuvkuvulan aongos si Karisto
e ke kipo alis kari posong aro taun imi.
17 Napo akokos imi keve tungag asi kami
ararai aro si vap po uli tutapongai ani
laulauan asi pagal ani ago, na kipo amatung
liliangus bat kami selen. Liliangus ang
kapo anggegelai ve akalkalit ang mitala luk
ia. Mi pasal akipai pelek iria. 18 Using
matan vap asukang nang kipo tav angasik
ani kara Volava Karisto, sikei papalik taun
ani kari keve vubuk siksikei. Kari keve
kalinga marip velai ani kari keve bui aro
kapo angtaliungai luai ani pakangat i vap
po tav nas aro ang. 19 Au na vap miang kitala
nas kami laulauan i longong. Asukang vang
a nau napo aunai i maramarak animi, sikei
napo buk imi ani mi nas aroron a saka nem
an kapo ro na mi tutaliung luai ani sa kapo
rikek. 20 Kalapo angte na taun, God i marip
ke ka komengai luai ani Satan neite keve
kakimi. Roron si kara Volava Iesu singimi.
21 Timoteo, igenen vo abis kuvul ke ve
nau kapo alis kana posong aro taun imi.
Asukang kapa ri Lukio, Iason na Sosipatoro,
volo igenen ke le si kag matan vap. 22 Au
na nau, Tertio, vopo salik ani panbuk ke,
napo alis kapa kag kun posong aro taun imi
e mete Volava. 23-24 Gaio igenen vopo aiveven
aro ke anig kuvul ve kuvkuvulan aongos
ke kapo kun alis kapa ani kana posong aro
taun imi. Au na Erasto katakai i aiveven
kapkap nei rina ke kuvul ve Kuarto mang
tungara, kilongpo kun alis ani karilong
posong aro kapa taun imi.

Paus alakat a asan i God

25 Nia vopo angkoai si teng akit animi, val
akus ro i Iesu Karisto natala akuskus imi
tatana, val asangai i mengen ang kata ago
mumun le kabang le, 26 sikei kana kalapo
serei amalangas luai, na le si keve salsalik si
ri katakai i kus amalangas, mamain ta mat-
matan vap aongos kilapo nas ia, asukang val
asok si God vo to asikei ke, ani ki longong si
mengen i lomlomon, 27 io, nia papalik kapo

God masam, kakana na urmaus asikei si
Iesu Karisto. Tutuman.

Ainoai i buk ani ri Korinto

Si taun ang si Paulo, Korinto katapo mang sikei a rina lava si palpal Akaia, ring ang si ri Elas. Paulo akorong nia kapo ainoai i igenen i atatai ta kalingana i Iesu si rina ang Korinto. Sikei taun katala pasal si an abis si mang matan rina, mang keve mamaiten lava kilapo serei si kuvkuvulan ang. Asukang a kala salik a panbuk ke, asi kana atatai aro aniria, na kapa asi kana vil akorong ani kari mang keve maiten. Kata atogon lolokovo lava ani kari lomlomon ka ago ta uak an. Kapa, ani kari keve laulauan roron ka ago to rikek an. Kata atatai ta laulauan korong vap osongon ki atogon ia, na kapo mamaiten ta ki abis ia. Kapo mengen kapa ta, keve maiten kapo serei si ri vap using parik kipa tavas ani Malanganto i God ani ka saupai aniria. Kata mengen kapa ta laulauan ro i ago kuvul, na keve alilis angpetpetekai voiang a Malanganto Gogoai kapo nas ani lis ania taun a kuvkuvulan. Ka mengen kapa ta, ria kitala mat, ki tadut pok. Keve bil aongos ke, ri Korinto kita mamaiten tatana, Paulo kata alis a keve mengen roron luai si pakangai aniria, ani ki nas kana vubuk a God. Mang sikei a oring si buk ke, palpal 13, Paulo kapo akalit ta laulauan i buk vo vinga roron ani mang matan, kapo posong ia ta nia kapo aunai luai i alilis roron. Na God akorong ka lis kana vap tatana.

Mengen i angruduai ve posong ro

1 Nau a Paulo, kag kirim i aposel le si
songo si Karisto Iesu val kana lomlomonai
a God. Namemlong e ke ve tungara ta
Sostenes. 2 Panbuk ke kana, ane si kana
kuvkuvulan a God e Korinto. Si kami angto-
gon ve Karisto Iesu kata vil adaus imi ania
akorong. Au na kata songo imi ani mi daus
aro aongos kuvul ve ri vap i mamain ta rina,
nang ria kipo songo using a asan i Volava
Iesu Karisto, kara Volava na kakaria kapa.
3 Roron ve marip ve nami le si God tamara
na kara Volava Iesu Karisto.
4 Napo uli mengen i posong aro ani God
singimi using a roron ang katala lis ia
singimi, le si kami angtogon ve Karisto
Iesu. 5 Using si keve bil aongos katala
atauia imi tatana le si kami angtogon ve
nia, na milapo tauia si mengen ve nas
aongos. 6 Asukang val kamem tutuman i
akus ani Karisto kalapo sinong akit singimi
lenginang. 7 Asukang a parik mipa inongos
taun a saka alilis an le si Malanganto si
pangau ke mipo atu mata velai ani aisuisul
ani kana serei amalangas kara Volava Iesu
Karisto, 8 voiang ka uli vil amadot animi
tung si akamusai i taun, au na e iang ka
kovek luai i pangau si mengen arikek animi,
si taun ang kara Volava Iesu Karisto ka serei
singina. 9 God kapo uli tutuman luai. Nia
kata songo imi using asi kami me sinong
angtunganan aro kuvul ve kana nat Iesu
Karisto kara Volava.

Ka ago ta atogon tapagal an nei liuan imi

10 Keve tungag, napo aikut aro imi si asan i
kara Volava Iesu Karisto ani nami aongos ka
sikei palau akorong kami posong. Na e iang
ka ago ta atogon tapagal an nei liuan imi,
sikei mi ago kuvul aro na ka sikei palau kami
lomlomonai ve ararai. 11 Using a matan
vap ang si Koloe kita mela atai iau ta kapo
atogon a keve anggegelai i marala nei liuan
imi, keve tungag. 12 Naka mengen amalan-
gas imi. Arai, siksikei imi kapo antok ta,
“Nau naka using a Paulo,” na mang anu,
“Naka using a Apolo,” na mang anu, “Naka
using a Kepas,” na mang anu ta “Naka using
a Karisto.” 13 Sa, Karisto kana katala tapagal
angtaliungai? Kita atakuk kana na Paulo
kuli ngakputuk si pakangai animi? Sa, kita
asing tauia nang imi ta asan i Paulo? 14 Kapo
ro ta parik natapa asing tauia na mangsikei
imi, sikei palau ri Kirispo ve Gaio, rilong
papalik. 15 Vei nganing a mang matan kila
antok ta nata asing tauia iria ta asan ig
akorong, parik. 16 Io, natala asing tauia kapa
iria nei lu ang si Sitepanas, sikei, ani mang
matan, parik napa anguan lomlomonai an
ta natala asing tauia na mang sikei kapa.
17 Using kag kirim le si Karisto parik asi
me asing tauia ani ri vap, parik. Sikei, asi
asoung ani akus ro akorong palau, na parik
ta asi me asoung ani masam i kuli rina ke,
vei kana mat kuli ngakputuk a Karisto ka
nem palau.

Akuskus i Karisto kapo kitmat i God na masam kapa

18 Using akuskus i ngakputuk kapo tangis
val bil i nio e talingaria kipo pasal taun a
kui asikei. Sikei anira tarapo pasal si an
sapang, kapo kitmat i God. 19 Using kita
salik ia ta, Naka vil apalau a masam si ri
vap masam, naka aingik a nas si ri vap nas.
20 Au, nei vang kana na igenen nas e voi?
Nei vang akorong a igenen nas ani saupai?
Nei a katakai i nas i taun ke, iuang kapo
uli buk anggegelai? Kapo kovek! Using a
God katala akalit amalangasai luai ta nas i
kuli rina kapo tanio. 21 Using God, si kana
nas, katala saupai ta ri vap i kuli rina ki
tav angkoai si nas ania si kari keve masam
akorong. Asukang a God kala asavang a
vap ang kipo lomlomon ta akuskus ke ri
vap i kuli rina kipo sekpat ta kapo pege nio
palau. 22 Tutuman, ri Iudaia kipo buk uli
sulai asi kari arai ani akanangai, au na ri
Elas kipo uli buk using a masam. 23 Sikei
namem, namempo akuskus ta Karisto kata
mat kuli ngakputuk. Ani ri Iudaia, akuskus
ke kapo vuk tukul asi savang, na ani ri vap i
ngising kapo akus i tanio palau. 24 Sikei ani
vap ang God katala songo iria, kantanem
kipo Iudaia vo Elas, kilapo kinle na akuskus
i Karisto ta kapo kitmat i God na masam
kapa. 25 Using kana keve selen a God, kipo
lomon anio ia, sikei kapo lakat luai ani keve
masam si ri vap i kuli rina. Na kana kitmat
a God, kipo lomon angau ia, sikei kapo dual
soliu iria.

26 Keve tungag, mi lomlomonai animi
aino, si taun ang a God kata songo imi
singina. Si ararai i to i kuli rina, parik ta
amiang imi kipo masam, vo kipo vap dual,
vo kita polok si vap asasanan, parik. 27 Sikei
God katala buk a bil ang ri vap i kuli rina
kipo lomon anio ia, asi kana vil amese aniria
kipo nas. Na ka buk a bil ngau lik asi vil
amese ani vap dual. 28 Kapo buk a bil e
kevkev luai e kuli rina, na bil ang ri vap kipo
mirik ania, io, nang a bil ang a kuli rina kapo
arai apalau ania, na e iang ka galang suai ani
bil ang ri vap kipo tun ia ta kapo bil tavir-
imok. 29 Nambang a tukulai ina ani ka kovek
luai ta sikei kame kus aminaung e matana i
God, 30 nia kapo tukulai i kami angtogon ve
Karisto Iesu, nang kata asereiai ani masam
si God singira, na le singina, God kapo taot
ira val vap korong e matana, na taralapo
vap kakana, na le singina kata samui apok
ira. 31 Asukang ani ka asukang val mengen i
nei salsalik ta, Nia kapo buk kus aminaung
ka kus aminaung ta Volava.

2

Kami lomlomon ka tung lakat kuli Karisto akorong

1 Si kag me serei taun animi keve tungag,
asi kag me mengen amalangas animi ta
akus mumun ang i God, parik natapa serei
ta mengen kapo amangamangal vo mengen
i masam lava, parik. 2 Using lenginang
katala sinong a lomlomonig ta kag nas nei
liuan imi ka tung si ring sikei palau a bil,
Iesu Karisto, nang nia kita atakuk ia kuli
ngakputuk. 3 Na si kag selen i ago kuvul
ve nami, nau a igenen malum palau velai
ani leng na tetek lava kapa. 4 Au na si
kag pege na kag lau i asoung ania, parik
natapa buk atokngai ania asi kami mangal
ani kag masam, parik luai. Sikei asi kami
arai amalangas aro ani Malanganto na kana
kitmat. 5 Kapo asukang ani kami lomlomon
ka ago ta tung an si masam si ri vap, sikei ka
tung lakat kuli kitmat i God.

Masam le si Malanganto

6 Au na ani masam ke, namempo uli
mengen tatana ani vap ang nang kilapo
matukal. Parik ta matan masam i taun
ke kana, parik. Ri ainoinoai i taun ke ki
kovek aongos lak kuvul ve kari ta kun keve
masam. 7 Sikei namempo uli mengen ta
lomlomonai masam ang si God, nang kapo
uli ago musik lik ve nia. Nang a lomlomonai
ang katala saupai punuk ania le kabang le si
kuli rina parik katapa serei lak, ani ka serei
lak e ring malangas ani kame aminaungan
ira na mang ina. 8 Kata kovek luai ta ring
ainoinoai i taun ke kata nas ia. Using man
kita nas ia parik kilapa angkoai si atakuk
ani minaungan i Volava ke kuli ngakputuk.
9 Sikei, asukang val kita salik ia ta, Matan
bil ang a katui i mata parik katapa tun
ia, na talinga parik katapa longong ia, na
parik katapa kov serei e nei vinga, nang
a bil ang God kata itoitonai ania, ani vap
ang ria kipo buk atutuman ia nei vingaria.
10 Au na singira, God katala asereiai ani
matan bil ang singira si Malanganto ina,
using a Malanganto kapo nas atutuman
luai ani keve bil aongos, kana keve petek i
lomlomonai ro na God kapa. 11 Arai, saka
igenen an kana nei liuan i ri vap kapo nas

a lomlomonai e vingana i mangsikei? Nia
papalik akorong si malanganto ina. Kapo
asukang palau si kana keve lomlomonai a
God. Malanganto ina papalik kapo nas aro
ia. [12] Au na parik taratapa luk a malanganto
i kuli rina ke, parik. Tarata luk nang a
Malanganto i God, ani tara kinle korong a
keve alilis ang God kata lis ira tatana. [13] Keve
bil ke namempo mengen amalangas tatana,
parik kipa keve mengen i matan masam ang
ri vap kipo akalit tatana, parik. Kipo keve
mengen i Malanganto na kata soko atuli-
sai ania singimem. Asukang a namempo
mengen ta keve mengen i Malanganto taun
iria kipo atogon a Malanganto. [14] Au si
igenen akorong palau, kana lomlomonai
parik kapa ainak korong ani matan bil ang
kapo serei le si Malanganto i God, using
kapo ararai nio singina, na kapo tav angkoai
si nas aniria, using man parik ta mata i
Malanganto, parik kapa angkoai si kinle
korong. [15] Io, nia kapo atogon a Malanganto
kapo saupai aro korong ani keve bil aongos,
na mang matan parik kipa angkoai si saupai
korong ani kana to. [16] Arai, si kana katala
tun tuk a lomlomonai i Volava asi kana
pinipini ania? Sikei namem, lenginang
namemlapo atogon a lomlomonai i Karisto.

3

Keve katakai i abis kipo angkokoai palau

[1] Au na nau, keve tungag, parik nata
lapa angkoai si mengen singimi asukang
val napo mengen taun iria kipo atogon a
Malanganto. Sikei nata mengen val vap i
pukun kipo telan si keve lomlomonai i kuli
rina, val ri nat popo lik si kami angtogon
ve Karisto. [2] Nata alis imi ta rul i tus palau,
parik ta pok tutuman, using kami po tav
angkoai. Sikei kana mipo tav angkoai lak,
pua! [3] Using mipo telan ta keve lomlomonai
i kuli rina ke. Au na e iang man mi atogon
a vinga rikek ve angkiki nei liuan imi pok,
numai vanang a si? Nambang e iang a mipo
telan ta lomlomonai ani bil i kuli rina, na
mipo using a keve selen si ri vap i kuli
rina. [4] Arai aro, man a mangsikei kapo
antok ta, “Nau napo using a Paulo,” na
mang anu kapo kun antok ta, “Nau napo
using a Apolo,” nei kana? Nambang, e iang
mipo igenen i kuli rina ke. [5] Au aongos,
Apolo kana kapo si? Au na Paulo kapo
si kapa? Pua, kilongpo ngono asosokai
palau nang, ani mi arai anirilong na mi
lomlomon. Kilongpo abis angkoai palau,
asukang val Volava katala li dual si siksikei
irilong si abis ania. [6] Nau nata sukal katui,
Apolo kata ali laman. Sikei God, nia kata
vil apolok ia. [7] Asukang a vo sukal ang
parik, na vo ali laman ang kapa parik, sikei
God, ninia papalik kapo laba na kapo vil
apolok a keve bil aongos. [8] Nang a igenen
vopo sukal na vopo ali laman ang kapa,
kilongpo angkokoai palau. Au na siksikei
irilong ka luk kana seupok angkokoai val
kana avibisan. [9] Using namemlongpo abis
kuvul ve God, au na nami ke God, kana non
matang tatami, na kana lu tatami.

[10] Asukang val kana roron a God nang
kata alis iau tatana, natala amatung aro na
kirkirangai val katakai i nas aro ani abis lu,
na ani ta mang matan ki atu lu lakat kuluna.
Sikei, siksikei iria ka aiveven aroron luai
ta ka atung a saka lu akorong an kuluna.
[11] Using a kirkirangai ang kalapo matung,
kapo kovek i mang sikei kame sakol ia ta
mang anu petekai. Iesu Karisto, nia papalik
kapo kirkirangai talupus. [12] Au na man a
mang matan ki atu lu lakat kuli kirkirangai
ke ta gol, silva vo mang keve iat roron,
iei, kunai vo mung palau, [13] kana avibisan
a siksikei a katakai i abis lu ka serei e ring
malangas ta kapo saka avibisan an. Using
si taun ang ka atung amalangas a tutuman
ina, na kutni ka atokngai ni ani lu si siksikei
a katakai i abis lu asi asereiai ani nem palau,
na anu tutuman ka tung. [14] Man a mang
anu kana lu kapo tung akit, ka luk seupok.
[15] Na man kala ni aongos luai, kala kovek
luai ta ring bil e kungana. Ninia akorong
ka sapang sikei ka bil val sikei kita sangu
ia pelek a kutni. [16] Sa, parik mipa malangas
ta nami mipo kana lu i atailai a God, na
Malanganto i God kapo ago singimi? [17] Man
a mang anu ka vil arikek kana lu i atailai a
God, God kapa ka kun vil arikek ania, using
kana ring ipo ago na God kapo atailai, na lu
ang, nami palau.

[18] Mi ago ta kapau pok an animi. Man ta
mangsikei nei liuan imi kapo lomon ia ta
kapo igenen masam si ararai i taun ke, kapo
ro ta ka nio e mataria i ri vap i kuli rina, na
e iang kala igenen masam. [19] Using a masam
i kuli rina ke nang kapo bil i nio e matana i
God. Arai, mengen i nei salsalik kapo antok

ta, Kapo kong a mamain ta vap nas si kari
lau i apupu. [20] Na kapa, Volava kapo nas a
matan lomlomonai i mamain ta katakai i
masam, ta kipo keve nem palau. [21] Asukang
a ka kamus luai a lau i kus aminaung ta
mang anu kuli rina ke, using aongos nang
a keve bil ke, mipo taukai iria, [22] kantanem
man kapo Paulo, Apolo, Kepas, kuli rina, to,
mat, bil i taun ke, bil ani iles lak si serei,
aongos a keve bil ke, mipo taukai iria, [23] au
na nami ke Karisto, na Karisto ke God.

4

Kana kirim i aposel

[1] Si oring ke, kapo ro ri vap ki arai ko-
rong animem ta namempo keve asosokai
si Karisto, na kamem kirim asi aiveven
ani kana keve lomlomonai musik roron a
God. [2] Kana kapa, kapo mamaiten ta vopo
aiveven ang, ka uli tutuman aro palau kana
lau. [3] Singig, parik kapa aunai i bil lava
man mipo tikon iau vo man naka tung mete
saupai i rina. Nau pok kapa, napo tav
angkoai si tikon pok anig. [4] Arai, si kag
ta malangas napo kala. Vei nganing napo
atogon rikek, sikei parik napa arai nia, sikei
parik kapa supsupai ina ta napo igenen
korong. Volava, nia papa kapo tikon iau.
[5] Asukang a kana, mi ago ta amalak saupai
an ta ring bil, aino ani taun i sausaupai,
using si taun ang a Volava ka serei singina,
kame tak aserei a keve bil ang kipo ago mun
nei ring vong ane ring malangas. Na si taun
ang siksikei a igenen ka luk kana posong ro
si God

[6] Keve bil ke kana, natala alangtongai
ania val namemlong ve Apolo, ani ka an-
gasik imi keve tungag, asi kami akalit le si
kamemlong laulauan ta, "Mi ago ta pasal
soliu an ani mengen i nei salsalik." Ani
ka ago ta sikei imi, ka vil alava pok ia,
na ka lomon alik a mang sikei. [7] Arai, si
kana kata pokai anim, ani numai ku roron
apetekai ani mang sikei? Na saka nem an
nang kulapo atogon ia nang parik kitapa
alis ua tatana? Au na man kapo alilis, marai
sa kupo kus aminaung val parik ta alilis?
[8] Pua! Milapo masung lenginang! Milapo
tauia lenginang na milapo ago lakat luai
val mamain ta tulava, na namem parik.
Man milapo keve tulava tutuman, kapo ro
namem kapa, namem kun tung lakat ve
nami. [9] Napo arai ania ta vei God kav-
tala atung imem keve aposel val kongato
kapo kokoai palau ani mat, na kuli rina
ve nei pangau aongos, ri vap ve ri angelo
kapa, kilapo kalkalum ta raung suai ani-
mem asukang val nem palau. [10] Namem a
keve tanio e mataria i ri vap si to i usiusing
ani Karisto, sikei nami mipo vap malangas
aro si Karisto. Namem, namempo malum
luai, sikei nami mipo dual. Nami mipo
atogon asan lava, namem namempo kovek i
asan. [11] Io, tung si ring vuk taun ke namem-
lapo mol ve mingom, namempo kovek i
vakup ro, kipo bis imem, na namempo pasal
pulakai kovek i lu si ago. [12] Namemta abis
amadot, ani namem angan si gese imem
akorong. Si taun kipo mengen arikek ani-
mem, namempo posong aro palau singiria.
Na man kipo vil akui imem, namempo patai
aro animem neina. [13] Kipo mengen avi-
suk luai ani asan imem, namempo sokotuk
ananap aroron. Namemlapo asukang val
sugsugan i kuli rina, na sug visuk e mataria,
tung kana si taun ke.

[14] Parik napa salik a panbuk ke asi vil
amese animi, parik. Asi anonok animi val
kag inatus vubukan. [15] Kantanem mitapo
duk luai ta mamain ta katakai i akalit si
akalit animi ta Karisto, lak kapo sikei palau
a tamami, nang nau, using si kara angtogon
ve Karisto Iesu nau nata aumata imi le si
akus animi ta akus ro. [16] Asukang a napo
sokotuk aro imi ta mi using aro iau si kag
lau. [17] Nang a tukulai ina natala asok a
Timoteo ane singimi, kag nat roron napo
buk atutuman ia na kapo uli tutuman si
kana angtogon ve Karisto, ani ka alomon
pok imi ta kag selen i pasal si kag angto-
gon ve Karisto Iesu, voiang kapo angkoai
palau asukang val natala uli akalit tatana si
mang keve kuvkuvulan si mang keve rina
pulakai. [18] Na e iang mang matan imi kana
kita lapo vangang lava, val parik ko nang
namepa serei pok singimi. [19] Parik! Name
serei sumasuma pok nang palau, man kana
lomlomonai a Volava kapo asukang. Na
taun naka serei, naka tav angkoai luai si
an lomlomon ta kari keve mengen aongos
a vap vangang lava ang, parik. Kag serei
nang napo buk arai aro luai ta kitmat ang
nang kapo saka bil an. [20] Using a vainagoan
si God parik kapa mengen palau akorong,
sikei kapo kitmat. [21] Mipo buk a sa? Name

serei singimi ta ue? Vo ta ngorem si selen i
marip?

5

Nei kuvkuvulan ka daus

1 Napo taping si angakusai natala lon-
gong ia ta lau i panik kalapo ago lenginang
nei liuan imi, ta mang igenen kapo rot ku-
vul ve mang aina si tamana. Lau rikek suke,
ri vap katak ta bil arikek parik kipa kun nas
ani abis ania. 2 Sikei nami, mipo angalosai
tatana using mipo lomon ia ta, mipo vap
roron ani mang matan, ingko? Parik. Kapo
ro mi tang mamaila, na mamakus ani lau
rikek ke, na mi kirikai ani vopo vil ani lau
ang pelek kami kuvkuvulan. 3 Tutuman,
napo tav ago kuvul ve nami e iang si pukun,
sikei si malanganto ig napo ago ve nami,
na lenginang natala poso punuk a saupai
ani vo abis ani lau ang. 4 Si asan i kara
Volava Iesu, taun mipo ago kuvul, nau ve
nami nang e iang si malanganto, velai ani
kitmat i kara Volava Iesu, 5 atolongon suai
ani igenen ang e kungana i Satan ani kan
saupai ania, na kan vil amakas arikek luai
ani pukun ina. Asukang ani malanganto
ina ka sapang si taun ang a Volava ka serei
singina. 6 Kami toroi parik kapa roron.
Parik kana mipa nas ta, men yeast lik palau
kapo angkoai si vil alava ani saui aongos?
7 Kirikai suai ania. Ani asukang, kuvkuvulan
ka serei adaus pok val vuk saui tanginang
kovek i yeast. Ani mila matan angan tatana
si angan i Liuluai. Using Karisto, nia kapo
kara sipsip ani Liuluai, na katala mat asi
asalak ani kara keve rikek. 8 Asukang a kapo
ro tara matan angan ta saui daus tanginang.
Vinga rikek kuvul ve mang matan lau rikek
ka ago. Sikei tara abis a matan angan ang ta
saui i vinga tutuman kovek i yeast i kapau
neina.

9 Si kag mang panbuk nata salik animi ta,
mi ago ta katak an ve keve tasimi kipo vap
panik. 10 Parik natapa mengen ta ri vap i
kuli rina ke kipo panik, kipo neikitung, ri
vap tainau, vo mang matan ang kipo sotu-
rungai si tangatangai, parik. Using man ka
asukang, parik mipa anguan atogon pangau
an si ago kuli rina, using kipo duk. 11 Sikei,
si panbuk ke kana napo mengen ta, man
a mangsikei kapo posong pok ia ta kapo
tasimi, na kapo panik, kapo neikitung, kapo
soturungai si ri tangatangai, kapo mengen
arikek ani mang vap, katakai i inum laman
nio, na katakai i tainau, igenen lau rikek
asukang ke, ago luai ta angkatakai an ve
nia. 12 Using, name saka mamaiten aro an ta
saupai ani vap i komo? Au, na vap ang nang
milapo ago kuvul ve ria, sa, parik mipa buk
saupai aniria? 13 Riria e komo, God ka saupai
aniria. Mi kirikai suai ani igenen rikek ang
pelek a liuan i kami ago kuvul.

6

Ago ta sang taun ani vap i komo ta kami keve mamaiten

1 Kapo saka bil an ta, mangsikei imi
ka atogon vinga maiten ani tungana, na
kalapo sang taun iria e komo vap tav lom-
lomon, ani kian tikon a mamaiten ang, na
parik kalapa pasal taun a vap daus? Napo
aunai mamakus! 2 Parik mipa malangas ta,
ri vap daus ki posong saupai lak ani kuli
rina aongos ke? Au, na man mila saupai
ani kuli rina aongos ke, sa, parik mipa
ro angkoai si poso saupai ani keve bil lik
luai? 3 Au sa, parik mipa malangas ta, tara
an poso saupai lak ani ri angelo? Au na
man vanang asukang, matan mamaiten lik
asukang, pua, kapo ro tara poso saupai ania
kuli rina si to ke. 4 Asukang a man mipo
ro angkoai si poso saupai lakat kuli keve
mamaiten i to ke, marai sa mipo buk atung
ani vap i komo, asi kari poso saupai ani
kami keve mamaiten, vap ang kipo kovek
luai i asan nei kuvkuvulan? 5 Ka ago! Napo
posong ia asukang ke, ani mi mese singina.
Sa, kapo kovek ta igenen e liuan imi, nia
kapo atogon masam angkoai si poso saupai
ani keve mamaiten i tasina? 6 Sikei, kalapo
asukang ke. Ngono angtasimal lomlomon,
kilonglapo sang taun a vap tav lomlomon
ta karilong keve mamaiten, ani kian vil
akorong irilong. Sukana parik kapa ko-
rong. 7 Mitala uak alava luai, using kana
mipo pasal taun a katakai i saupai, na kapo
igenen tav lomlomon kapa. Sikei, ka ro
asukang ke, mi lomon suai ani saka rikek
an, na man kita luk palau kami bil si selen
i kapau, lomon suai aniria. 8 Sikei, kami lau
ta nami akorong pok, mipo kapau, na mipo
bil arikek nei liuan i kami angtasimal. 9 Au
sa, parik mipa nas lak ta, vap ang kipo tav
korong kian tav luk lak ani kari sinsinongan
si kana vainagoan a God? Mi ago ta kapau
pok an animi. Vap ke kipo panik, na kipo

soturungai si tangatangai, kipo putuk osongon, na kipo vil a matan lau po mamaila
ta tauan ane si mang tauan, [10] kipo ainau,
kipo mata, kipo inum laman nio alava, na
kipo pege arikek ani mang vap, na kipo luk
palau a bil si mang anu. Ria aongos ke kana,
parik luai kianpa luk kari sinsinongan si
vainagoan ang si God. [11] Mang matan imi ki-
tapo dokot si keve laulauan suke aino. Sikei,
God kana lenginang katala asing adaus imi,
ani nami milapo kakana. Milapo korong
kapa e matana i God si asan i kara Volava
Iesu Karisto, na Malanganto ina i kara God.
[12] Kupo antok ta keve bil aongos kupo
saupai ania. Sikei keve bil aongos parik
kapa tutuman ta kipo angkoai si pakangai
aro anim. Kupo antok ta keve bil aongos,
numai kupo saupai ania. Sikei, nau, parik
luai napa atolongon ta mang sikei a ring bil
ani kame saupai anig. [13] Mipo antok ta pok
ani nei vinga, na nei vinga ani pok. Sikei,
God lak ka vil suai anirilong aongos. Pukun
ira, parik taratapa luk ia asi me panik, parik.
Asi auruk ani Volava, na ani Volava ka ago
singina. [14] God katala tak atadut a Volava
pelek a mat, na ka kun tak atadut kapa
ani pukun ira ta kitmat ina. [15] Parik mipa
malangas ta pukun imi kapo keve palpal i
pukun i Karisto? Sa, naka luk a keve palpal
i pukun i Karisto, ani ka ago kuvul ve aina
panik? Ka ago luai! [16] Parik mipa nas ta
man a iuang kan ago kuvul ve aina panik,
kilonglapo sikei palau? Val mengen ang i
nei salsalik ani ri angkisnganan ta, Nang a
ngono pukun ang kilongmela sikei palau.
[17] Sikei iuang, man kitala got kuvul ia ve
Volava, nang kilonglapo sikei palau ve nia
si malanganto. [18] Mi sip suai luai ani lau i
panik. Mang keve lau rikek ri vap kipo abis
ia, kapo vil arikek a mang matan bil i kulit
palau akorong. Sikei, iuang vopo vil ani
rikek asukang kapo vil arikek a pukun ina
pok. [19] Parik mipa nas ta pukun imi kapo lu i
atailai si Malanganto Gogoai, nang singimi?
Iuang nang a God kata alis imi tatana? Nami
parik milapa anguan kakami pok an, [20] using
katala samui apok imi ta samui kapo lakat
luai. Asukang vang a mi amaus a God ta
miminaungan i lau mipo abis ia ta pukun
imi.

7

Lau i osongon

[1] Au ani keve bil ang mita salik taun iau
tatana, kapo ro ta tauan ka ago ta ago kuvul
an ve aina. [2] Sikei, using a matan lau i
panik kipo ago, e iang kapo ro ta siksikei
a tauan ka atogon kana aina akorong. Au
aina kapa, ka kun atogon ani kakana ta
kun tauan akorong. [3] Ani tauan, kapo ro
ka apunuk aro kana kirim i osongon taun
kana aina, na aina kapa ka kun abis ania
asukang taun kana tauan. [4] Using a aina
volapo osongon ang, ninia akorong parik
kapa anguan saupai an ani pukun ina, sikei
kana tauan. Kapo asukang palau si tauan,
ta nia parik kapa kun saupai pok ani pukun
ina, sikei kana aina. [5] Ngono angkisnganan,
kilong ago ta tubat pok an ani pukun irilong
si ago kuvul. Sikei, man nganing kilongpo
buk alal tapai si mang keve taun, using asi
karilong sokotuk aro tapai, na kilongtala
ainak kuvul, nia kapo ro. Sikei, e mung ina
palau kilongla ago kuvul pok, ani ka ago
na Satan kame aminok irilong si karilong
ngau na kilong putuk karilong osongon. [6] Si
kag posong ke, napo ainak ani ago apetekai
tapai, parik ta saupai asi using. [7] Kag vubuk
ta ri vap aongos ki ago asukang val nau,
sikei God katala lis ira siksikei ta kara keve
alilis angpetpetekai.

[8] Au na kag mengen aniria kipo mole luai
lak, na ri mainang, ta man kipo angkoai
si ago val nau, kapo roron. [9] Na man kipo
tav angkoai si saupai akit aniria, kapo ro
ki osongon. Using osongon kapo ro ani
nau nini taun a rikek. [10] Au na aniria vap
ang kilapo osongon, napo alis a mengen ke,
sikei parik ta nau napa alis ia, Volava. Na
kapo asukang ke. Aina ka ago ta sip an ani
kana tauan ipo osongon. [11] Au na man a
aina katala abis a lau ang, ka ago palau tav
osongon, vo ka pasal taun pok kana tauan,
na kilong osongon aro pok. Na tauan ka
ago ta kirikai an ani kana aina ipo osongon.
[12] Au na ani mang matan ang, napo mengen
taun iria asukang ke. Nau napo mengen,
parik ta Volava. Man ta mang tasira katala
osongon na kana aina kapo tav lomlomon,
sikei kapo uruk lak asi karilong osongon
kuvul ve kana tauan, tauan ang ka ago
ta kirikai an ania. [13] Au na man a aina,
kana tauan kapo tav lomlomon, na tauan
ang kapo uruk lak asi karilong osongon
kuvul aro, aina ang ka ago ta kirikai an ani
tauan ang. [14] Using nang a tauan vopo tav

lomlomon ang, kalapo daus le si lomlomon
si kana aina. Na aina tav lomlomon ang
kalapo daus le si kana tauan. Man parik
kapa asukang ke, kami inatus parik kilapa
daus, sikei kana kipo daus. 15 Sikei, man a
tauan vo aina tav lomlomon kala papelek a
kisngana, atolongon ia. Si oring asukang,
anu vopo ago lak ang, man kapo aina vo
man kapo tauan, kapo kalakala palau. Ago
si marip, nia na selen ang God katala songo
ira taun ia. 16 Arai, numai aina ang, vei
nganing kuvpo angkoai si ku vil ato kam
tauan. Na numai tauan ang, vei nganing
kuvpo angkoai si ku vil ato kam aina.

Ku ago si to ang God katala songo ua singina

17 Sikei kantanem, siksikei a igenen, kapo
mamaiten ta ka uli ago si to ang, God katala
songo ia singina, voiang a Volava kapo buk
ia asi kara to tatana. Kana na saupai ke, na-
tala kun amatung ania si keve kuvkuvulan
aongos. 18 Man kutapo igenen lamutan na
songo si God kala serei singim, ago ta pakut
an ani kam lamut. Man kutapo igenen tav
lamut na kana songo kala serei singim, ago
ta buk an ani ki lamut ua. 19 Using lamutan
kapo bil palau luai, au na tav lamut kapo
kun bil palau luai kapa. Sikei, usiusing
aro ani kana keve asok a God, nia kapo bil
tutuman luai. 20 Kapo ro ta siksikei ka ago
akit si to ang katapo to tatana aino si taun
ang a God kata songo ia singina. 21 Man a
God kata songo ua si kuvtapo mangsikei a
asosokai palau, ku ago ta mamakus an si
oring ang. Sikei, man kapo atogon a selen
asi kam serei akala, abis using ia. 22 Using
man ta sikei katapo asosokai palau aino,
na God kala songo ia asi kana angtogon ve
Volava, e iang kalapo igenen kalakala ke
Volava. Asukang palau si iuang man katapo
kalakala aino, tung si songo ke kala serei
singina, nang kalapo asosokai si Karisto.
23 God katala samui apok imi ta samui kapo
lakat luai, asukang vang na mi ago luai ta
serei an a asosokai si kuli rina ke. 24 Keve
tungag, kapo ro ta siksikei a igenen ka tung
akit si tutungan ang a God katala songo ia
singina.

Ri vap mole ve ri mainang

25 Ri vap po mole luai ang, parik nata
lapa luk ta ring asok le si Volava aniria.
Sikei, naka mengen asukang ta kakag ta
lomlomonai akorong, asukang val igenen
tutuman using natala kun luk ani ngorn-
gorem ang si Volava. 26 Napo arai ania ta,
using a mamaiten i taun ke, kapo ro mi tung
aro palau si tutungan ang kana mipo tung
singina. 27 Man kulapo osongon kana, ku
ago ta gule ring an asi kam luang ani kam
osongon. Au na numai, parik kupa osongon
lak, ago ta gule aina an si kam osongon.
28 Sikei, man a tauan kala osongon, nang
parik ta rikek nang. Au na man a aina mole
tanginang ka kun osongon, parik kapa kun
rikek. Sikei, ria ki buk osongon, ki duai
lak a mamain ta mamaiten miang pulakai
si to ke, nambang asukang a napo mengen
akokos imi ani mi ago ta ngau an singina.
29 Keve tungag, sa napo mengen tatana, taun
ke kalapo kudik. Au na le si taun ke na aliu
ane no, ria kipo atogon aina, kapo ro ki ago
val kipo kovek i aina, 30 na ria kipo tangis,
ki natok aro palau val kapo kovek i bil asi
tangis using. Au na ria kipo uruk, kapo ro ki
kun ago asukang palau val ria kipo tav uruk.
Au na ria kipo samui bil asi atogon, ki ago
akorong palau val kipo kovek i bil i atogon.
31 Au na ria kipo teng abis e ke kuli rina, ki
ago asukang val parik kipa teng abis. Using
a matan avibisan na ararai i kuli rina ke ki
kovek lak. 32 Kag vubuk ani mi kalakala si uli
telan ta bil miang. Igenen kapo mole, kapo
uli telan ta keve avibisan ani Volava, ani
ka saka auruk aro an ania. 33 Sikei, igenen
volapo osongon ang, kapo uli telan ta keve
bil i kuli rina ke, ani ka saka auruk aro ani
kana aina. 34 Asukang a kana lomlomonai
uruk kalapo tapagal. Au, aina tav osongon
vo aina mole tanginang, kapo buk uli telan
ta keve avibisan ani ka auruk a Volava. Na
kana atutung ta, ka daus aro na pukun ina,
kuvul ve malanganto ina kapa. Sikei aina
volapo osongon ang, kapo uli telan ta keve
bil i kuli rina ke, ani ka saka auruk aro
ani kana tauan. 35 Napo posong palau ia
asukang, ani kami ago roron, na parik ta asi
me atakun vo teng akit animi, parik. Sikei,
asi atulisai animi ta selen roron, asi paskak
kuvul ve Volava na ago ta tapagal an.

36 Au na man ta mang igenen kapo atogon
a aina mole tanginang voiang kita pala ia
ani ka osongon tatana, na kapo arai ta
lau ang kapo vil ia taun a aina ke parik
kapa korong, na kalapo matukal angkoai si
osongon, kapo ro kilong osongon. Parik

kapa rikek. [37] Sikei, man kapo kovek i oring
kapo sunggil ia asi kana osongon, na kapa,
kapo angkoai si saupai aro ani kana vubuk,
au na man katala lomlomonai ta ka tav os-
ongon ta aina tanginang ang, sukana kapo
ro palau. [38] Asukang vanang ta iuang volapo
osongon kapo vil a lau ro, na man kata tav
osongon ania, kala bil aroron luai.

[39] Aina kalapo osongon, saupai i osongon
kalapo got kuvul irilong ve kana tauan si
keve taun aongos. Sikei, man kana tauan
kala mat pelek ia, aina ke kalapo kalakala
si osongon ta mang anu, man kapo buk
osongon pok, man a tauan ang kapo kun
igenen angtogon ve Volava. [40] Sikei, si kag
ta tikotikon akorong, aina ke ka aunai i
uruk alava, man kata ago akorong palau tav
osongon. Singig, napo lomon ia ta napo luk
a mengen ke le si Malanganto i God.

8

Amalmalangasai i pok

[1] Mengen ke ani ri pok voiang kitala vil
alilis tataria serei si ri tangatangai, tara
aongos tarapo atogon a men nas. Mi
aiveven vei nas ke ka asereiai ani laulauan
i vangang lava, sikei vinga i buk ani mang
vap kapo itoiton ira, asi kara polok. [2] Man
ta mang igenen kapo lomon ia ta, nia kapo
igenen nas si kana ararai, na kapo nas a
mang bil, e iang kapo tutuman ta parik kapa
atogon nas voiang kapo ro luai ta ka atogon
ia. [3] Sikei igenen ang kapo buk a God, God
kapo nas ia. [4] Kanat, ani angan si matan pok
ang kitala vil alilis tataria serei si ri tan-
gatangai, tarapo nas ta tangatangai si kuli
rina ke kapo nem palau luai, na tarapo nas
kapa ta kapo atogon a sikei palau akorong
a God, na kapo kovek i mang anu. [5] Using
kantanem man kipo kin a mang matan god
e metekuku, vo ane kuli vunep, val keve
god miang kipo ago kuli rina na ri volava,
[6] sikei singira, tarapo nas ta sikei palau a
God kapo tamara, na nia kata asereiai ani
keve bil aongos na kapo tukulai i kara to.
Kapa, kapo sikei palau a Volava, nang a Iesu
Karisto, voiang a mamain ta bil aongos kita
serei singina, kuvul ve kara to, aongos kapo
tukulai ina singina.

[7] Au sikei, nas ke parik kapa ago si ri vap
asip. Mang matan vap, using kita lapo katak
ta tangatangai, kipo angan a pok i alilis si
ri tangatangai val kipo nas ia ta ila alis.
Au using a ngau ang kapo ago e vingaria,
kapo vil arikek luai aniria. [8] Pok kapo tav
angkoai si vil ani God ta ka buk ira. Man
parik taratapa angan, na man tarata angan
a pok ang, tara kovek i saka ro an ka petekai.
[9] Sikei, mi aiveven aro ta kami tungtungan i
kalakala ka ago ta bil an val tukul asi savang
ta ri vap ngau. [10] Using man ta igenen kala
arai ta numai igenen po atogon ani nas ke
ta kupo matan angan nei lu i soturungai si
tangatangai, sa, parik kalapa kun takaring a
vingana man kapo ngau a saupai i vingana,
ani ka kun angan si bil ang kitala alilis serei
si tangatangai tatana? [11] Pua, tasira vopo
ngau lik ang, nang a Karisto kata mat bat
ia, kalapo puka si kam nas. [12] Asukang a
taun ang mipo abis a lau rikek ang ani keve
tasimi, milapo vil amapolok a saupai po
ngau ang e vingaria, na si lau ang palau
mipo abis a rikek ang ani Karisto. [13] Au kapo
asukang vang ta, man a saka pok an napo
angan ia, kapo tukulai i kana uak a tasig si
rikek, nala ago luai ta angan ania asikei, vei
nala uli tukulai i kana uak.

9

Roron kapo atogon ia val aposel

[1] Au si napo tav kalakala kana? Sa kana,
nau parik ta aposel? Sa, nau parik nata
lapa arai tapai ani Iesu kara Volava? Au, na
nami ang nang, parik ta uai i kag avibisan
ani Volava? [2] Kantanem nata tav aposel si
mang matan vap pulakai, si tutuman ina
napo kami aposel kana. Using nami, mipo
akanangai i kag kirim i aposel si Volava.

[3] Kag ngenget vanang aniria vap po
sinong asi tikon ang anig. [4] Sa, parik
namempa atogon a roron si angan na inum
kapa? [5] Sa, parik namempa atogon a roron
si osongon ani aina lomlomon, ani ka auai
kuvul ve namem, val mang keve aposel, na
keve tasina i Volava, au na Kepas? [6] Kapo sa
kana? Vei namemlong papalik nganing ve
Barnabas, kapo mamaiten ta namemlong
uli abis asi vil aro ani kamemlong ago?
[7] Saka katakai i visvis an kapo seupok pok ia
ta kana kapkap akorong? Saka igenen, kata
sukal kana matang vaen, na kapo tav angan
si uai ina? Si kapo dual ta aiveven sipsip
palau, na kapo tav luk si rul i tus iria? [8] Sa,
napo pege kana lakat kuli ararai si ri vap?
Io, kapo asukang, sikei nei sausaupai kapa,

kapo kun mengen ta sikei a oring ang palau.
[9] Arai ania nei salsalik si saupai si Moses ta,
Ago ta ngaungaubat an ani nguruna i bu-
lumakau si taun kapo kokopiek a pauk i kon.
Au, sa kana? God kapo aunai i lomlomonai
alava ani ri bulumakau papa? [10] Mengen
ang kapo posong ia animem nang, ingko?
Io, kita salik ia animem akorong, using a
igenen vopo kedek roe ang, na vopo kaming
ang kilongpo abis velai ani lomlomon ta ki-
long luk kapa karilong palpal i uai i matang.
[11] Au na namem, man namemtala sukal a
katui roron i Malanganto e nei liuan imi,
sa, kapo miang luai animi, si alis animem ta
bil angkoai si pukun imem, val nang kapo
uai i kamem avibisan? [12] Au, man katala ro
ani mang matan vap si luk ani papakangai
asukang ke le kungami, kapo tav korong
animem si luk ania si sa? Using namemta
pakangai alava luai animi.

Kamem roron si luk ani papakangai kat-
apo ago, sikei parik namemta lapa luk ia,
using namemta patai animem. Ani ka
ago na lau asukang ka tutubat a akus ro
i Karisto. [13] Nei kana? Parik mipa nas ta
ria kipo telan si keve avibisan i nei rina i
atailai, ki angan si saka keve pok an nei rina
i atailai? Na ria kipo telan si avibisan i pata
ipo sula, ki kun angan kapa si potokan i
avibisan ang. [14] Asukang palau luai, Volava
katala asok ta riria kitapo telan si avibisan
i asoung ani akus ro, ki angan si oson i
abis ang. [15] Sikei nau, kapo kovek luai ta
sikei i keve bil suke natala luk ia kuli kag
roron. Si taun ke kapa, parik napa salik a
keve mengen ke, asi kami vil ani keve bil
roron ke anig, parik. Pua, kata ro anig ta
natala mat, ani ta mangsikei kame luk suai
ani tukul i kag aminaung. [16] Arai, man naka
akus ta akus ro, nau akorong parik napa
atogon bil asi kag me toroi kuluna, using
napo abis palau using a asok ang, pua tatag,
man parik napa akuskus ta akus ro. [17] Arai
ania, man kapo kakag akorong ta vubuk si
akus ta akus ro, nala luk samui. Sikei man
parik kakag ta vubuk, nang palau nalapo
abis palau using a kirim ang. [18] Au nei
vanang kag samui? Kag samui kana palau
ta, naka akuskus ta akus ro na ka kalakala
kovek i samui, na ani naka ago kapa ta me
atogon ani keve roron kuli kag tung ani
akus ro.

[19] Tutuman luai ta, nata kalakala pelek a
ri vap aongos, sikei nata ainak pok anig,
asi kag asosokai palau luai si ri vap aongos,
asi kag but korong ani petau duk taun a
Karisto. [20] Si kag ago kuvul ve ri Iudaia, nata
lau luai val ri Iudaia akorong, asi kag but
korong ani ri Iudaia. Io, si kag ago kuvul
ve ria vap ang kipo usiusing saupai, nata bil
luai val igenen using saupai, kantanem nau
akorong parik napa ago neite mang sikei a
sausaupai i pukun, sikei si oring suke asi kag
kun but kapa aniria kipo usiusing saupai.
[21] Si kag ago kuvul ve vap ang kapo kovek i
saupai ka teng akit iria, nata ago val igenen
kapo kovek i saupai e kuluna. Tutuman, si
saupai si God parik napa kalakala singina,
sikei ani Karisto, kana saupai napo using ia.
Io, nata ago asukang ani naka kun but kapa
aniria saupai kapo tav teng aniria. [22] Si kag
ago kuvul ve vap po ngau lik ang, nata ago
val napo igenen ngau palau, asi kag but ani
vap po ngau lik ang. Nata siang nei mamain
ta laulauan i ago si ri vap aongos, ani le
si mang keve laulauan asukang suke, kala
pakangai anig asi vil ato ani mang matan.
[23] Io, keve laulauan i abis ke, natala telan
aongos tatana ani akus ro, ani naka kun luk
kapa ani kag potokan i tauia ina.

[24] Au si parik lak kana mipa nas ta vap
duk kipo angsasangai si sang i angkaul, na
ring sikei palau a igenen ka luk seupok?
Nami, kapo ro mi kun sang aro asukang
si kami luk ani seupok ang. [25] Au, na ani
petau po ago ang nei gulang ang, siksikei
iria kapo dual akitmat aro ta ka usausa na
pukun ina, asi kana luk seupok, nang a
seupok si tamit sumasuma palau ang. Sikei
tara, tarapo sang asi luk ani seupok ang
ka tokos asikei. [26] Nau, parik natapa sang
inuinu palau, parik. Si kag gulang i so aro
ta kunga, parik natapa so malu palau luai,
parik. [27] Sikei, nata kun atokngai ani pukun
ig ani ka koi a visvis, si oring suke ta, naka
ago ta akuskus ani mang vap ta akus ro, na
nau akorong nala tav teng ani seupok ina.

10

*Mi sip taliung a soturungai si ri tangatan-
gai*

[1] Using napo misag, keve tungag, animi
si vongvong ani oring ke ta, keve tamara
aino, ria aongos kita pasal using a kuku ang,
ria aongos kitan paputuk a laman ang, [2] na

ria aongos, kita serei angtogon ve Moses
si asing tauia ang si kuku na si laman.
3 Na riria aongos, kita angan kuvul a sikei
a matan pok palau i Malanganto, 4 na ria
aongos kita inum kuvul kapa si sikei palau
a laman i Malanganto. Using a iatsinong
ang kita inum singina, na kapo auai ve ria,
kapo iatsinong i Malanganto. Na iatsinong
ang nang Karisto. 5 Sikei vap miang iria,
God parik katapa maramarak aniria. Arai
ania si keve matmat iria kala oro angraling
nei ring varasai palau. 6 Keve bil suke kitala
serei, ani tara luk malangas singina, ani
tara ago ta mangal an ani keve bil rikek val
ria. 7 Mi ago ta soturungai an si tangatan-
gai, val mang matan iria, asukang val nei
salsalik kapo antok ta, Ri vap kita vil matan
angan na ki tapasuk asi kari mikamika.
8 Tara ago kapa ta usiusing an ani laulauan i
panik, val mang matan iria kitapo abis ia.
Si sikei a taun akorong palau, 23,000 i ri
vap kita puka. 9 Tara ago kapa ta atokngai
an ani Volava, val mang matan iria kitapo
abis ia, na kita puka si kene. 10 Na mi ago
ta mengen miang an, val mang matan iria
kitapo abis ia, na vo galang kata galang suai
aniria. 11 Keve bil ke kana kata serei singiria
aino, asi alolokovo ani mang matan, na kita
salik ia asi pinipini anira, kana tarapo ago si
taun ke, kalapo akamusai i taun. 12 Asukang
a man ta mangsikei kapo lomon ia ta, kapo
tung akit, ka aiveven vei nganing kala uak.
13 Saka matan amil an kapo serei singimi si
taun ke, nia palau kata serei si vap aino. Au
na God kapo atutuman. Parik kapa ainak ta
amil ka laba ani kami dual, sikei man a amil
ka serei, ka itoiton kami selen asi kami sip
suai ania, na mian tung akit singina.

14 Asukang, keve tungag ro, kana mi sip
taliung a laulauan i soturungai si ri tan-
gatangai. 15 Napo mengen kana taun a ri
vap kipo lomlomonai tapalas. Nami ako-
rong, mi kalakala kag mengen. 16 Au si kavi
ang tarapo uli posong atauia ania, parik
nang tarapo sikei palau kuvul ve rangai i
Karisto singina? Au na saui ang tarapo
uli tevetevek ania, parik nang tarapo sikei
palau kuvul ve pukun ina i Karisto singina?
17 Sukana kapo ring sikei palau a saui, na
asukang tara, tarapo miang, sikei tarapo
sikei palau a pukun, using tara aongos,
tarapo angan kuvul si sikei a saui ang. 18 Mi
arai ani laulauan si ri Israel. Vap ang kipo
angan a pok i sula ang serei si God, e iang
kipo sikei palau a pukun. 19 Napo mengen
kana ta sa? Ta alilis ang kipo lis ia serei si ri
tangatangai kapo bil lava, vo ri tangatangai
akorong ria kipo bil lava? 20 Parik! Sikei
napo mengen ta keve alilis ang kipo alilis
tataria, kitala alis ri ingua tatana nang, na
God parik. Napo misag luai ani mi sikei
palau kuvul ve ri ingua. 21 Kapo tav angkoai
luai ani mi inum nei kavi si Volava, na kavi
si ingua kapa. Kapo tav angkoai luai ani
mi angan kuli pata si Volava, na pata ipo
angan si ri ingua kapa. 22 Sa kana, tarapo
buk solopauk ani kana mata na Volava? Au
si kara dual kana kapo lakat ania?

Sa mipo abis ia, mi abis aongos ia ani kana minaungan a God

23 "Keve bil aongos kapo ro si abis aniria."
Sikei parik ta ria aongos kipo pakangai
anira. "Keve bil aongos kapo ro si abis
aniria," sikei parik ta ria aongos kipo
itoiton ira. 24 Ka ago ta sikei ka lomlomonai
ani bil asi vil aro papa pok ania, sikei ka
kun lomon kapa ani mang vap ta roron
ang. 25 Saka keve pok an kipo atos tatana
nei ring ipo asesel ta sin i vongo, mi angan
iria. Susuiai miang velai ani lomlomonai
pulakai e nei vingami ka ago. 26 Using ke
Volava ta kuli rina na keve bil aongos kipo
duk singina. 27 Man ta mang igenen po tav
lomlomon, ka songo imi asi an angan, na
man mipo buk an angan, kapo ro. Saka keve
pok an kita asinong ia e nomi, mi angan
iria. Susuiai miang velai ani lomlomonai
pulakai e vingami ka ago. 28 Sikei, man
a mang igenen kala antok ua ta, "Iuang,
matan pok ke, kitala alilis lenginang tatana
serei si ri tangatangai," au, ago ta angan an
ania, vei kula vil arikek a vopo atatai ang
anim, na kala lomlomonai amiang pulakai e
nei vingana. 29 Io, napo mengen kana ta nei
vingana i igenen ang, parik ta nei vingam.
Io, using kag kalakala, mang anu kame saka
saupai ania ta kakana ta kun saupai i nei
vingana? 30 Man nau napo angan si saka
pok an velai ani posong ro singina, marai sa
kipo mengen arikek anig si bil napo posong
aro na God singina? 31 Asukang a angan,
inum, na mang sa mipo abis ia, mi abis
aongos ia ani kana minaungan a God. 32 Mi
aiveven ta bil ke ka ago ta tukul asi savang
an. Ri Iudaia ve ri Elas vo kana kuvkuvulan

a God ki ago ta savang an singina. 33 Asukang
val nau kapa, natala kun atokngai si abis
ani keve bil, asi kag auruk ani ri vap si keve
laulauan i ago. Na parik natapa abis ia using
natapo buk vil aro pok anig, parik. Sikei, ani
ri vap duk

11

ki roron na ki luk a to. 1 Mi koikoi iau,
asukang val nau natala kun uli koikoi using
ani Karisto.

Pinipini i kuku bat ani vangang

2 Napo posong aro imi si uli lomonai anig
ta keve bil si kami teng akit aro ani keve
akalkalit ang natala alis ia singimi. 3 Au na
napo buk ta mi malangas ta Karisto kapo
vangang i tauan, na tauan kapo vangang i
aina, na God kapo vangang i Karisto. 4 Man
a tauan kapo ago i sokotuk serei si God, vo
kapo mengen val katakai i kus amalangas
ta lomlomonai si God, na katala kuku bat
a vangang ina, kapo asukang ta kapo vil
amese na vangang ina. 5 Sikei, ani aina
man kapo sokotuk vo kapo mengen val
katakai i akus amalangas, na parik katapa
kuku bat a vangang ina, kapo asukang ta
kapo vil amese na vangang ina, na mese
ang kapo bil val kata dik akalui a vangang
ina. 6 Using man a aina kapo tav kuku bat
ani vangang ina, kapo ro ka tok akukung
luai ania. Sikei using kapo bil i mese si
tok akukung vo dik akalui ani vangang ina,
kapo ro ka kuku bat a vangang ina. 7 Arai,
tauan using kapo kankanuai i God na ur-
maus kapa ina, ka ago ta kuku bat an ani
vangang ina. Au ani aina, nia kapo urmaus
i tauan. 8 Using tauan parik katapa serei le
si aina, parik. Aina kata serei le si tauan.
9 Au na kapa, God parik katapa asinong a
tauan ani aina, parik. Kata asinong a aina
ani tauan. 10 Nambang using a aina kapo
urmaus i tauan, na e iang kapo ro ta ka
kuku bat a vangang ina, marai ri angelo.
11 Sikei tutuman luai ina, aina akorong parik
kapa tung papalik ani tauan. Asukang kapa,
tauan parik kapa tung papalik ani aina,
si kari angtogon ve Volava. 12 Using aina
kata serei le si tauan, au na aina ka apitus
asereiai ani tauan. Keve bil aongos ke, God
papa kapo tukulai ina. 13 Nami akorong, mi
tikotikon pok ta kapo ararai aro ta aina ka
sokotuk serei si God man parik kapa kuku
bat a vangang ina. 14 Arai ani kara laulauan
le si asisinong. Au si parik kapa atun kinle
imi ta tauan kapo ung vunga kapo ararai
amese ania? 15 Sikei aina, man ka ung vunga,
kapo kana miminaungan nang, using God
kata atolongon ia ta aina ka ung vunga, asi
kuku bat ani vangang ina. 16 Man ta mang
si e iang kapo buk anggegelai ve mengen
ke, parik namempa atogon mang sa keve
mengen vo akalkalit pulakai an, mamain ta
kuvkuvulan si God kapa parik.

Tapagal nei liuan i matan angan si Volava

17 Sikei si oring ke, naka mengen imi
tatana, napo tav posong aro animi singina.
Using si kami keve serei kuvul, kami lau
parik kapa pakangai, kapo rikek. 18 Using
ainoai ina, nata longong ta taun mipo serei
akuvul val kana kuvkuvulan a God, e iang
kamepo atogon a tapagal nei liuan imi. Si
mang keve vuk oring i mengen ke, napo
lomlomon ta kapo asukang. 19 Using parik
kapa bil si taping kami tapagal, asi sabonai
ta ri si imi kipo tutuman. 20 Si taun mipo
serei akuvul, matan pok ang nang mianpo
angan ia, using kami lau, na kalapo serei
asukang ta parik kalapa anguan matan an-
gan an si Volava. 21 Using taun mi angan,
siksikei a igenen kapo angan aino kana
matan pok. Na mang tungana kame lapo
mol, au mang anu ta kapo mata ulit ta inum
soliu. 22 Sa kana asukang ke? Mipo kovek
kana i lu ani mi angan na inum singina? Vei
nganing, mipo arai alik ani kana kuvkuvu-
lan a God, na mipo vil amamaila aniria kipo
inongos? Ai, naka saka mengen an kana
animi? Naka posong aro kana imi si oring
ke? Tutuman luai parik.

Malmalasupai i matan angan si Volava
(Mt 26:26-29; Mk 14:22-25; Lk 22:14-20)

23 Nau natala luk a mengen ke si Volava
kana, na lenginang natala kun asel pok
animi tatana, ta si tenei vong ang kita alis
suai ani Volava Iesu singina, kata luk a
men saui, 24 na ka posong aro singina, ka
tevek ia, na kala atai, “Kana na saui ke
kapo pukun ig animi. Taun mi abis a bil
ke, mi nanauai anig singina.” 25 Asukang
palau si taun kila angan asip, kala luk a
kavi, na kala atai, “Kana na kavi ke, kapo
palatung tanginang si rangai ig. Taun mi
inum singina, mi nanauai anig singina.”
26 Using si keve taun ang mipo angan a pok

ke, na mipo inum kapa si kavi ke, e iang mila
mengen amalangas ta kana mat a Volava,
tung si kame serei pok.

Mi tikon aro luai tapai animi le ani mi angan

27 Asukang a si kapo angan si saui ang, na
kapo inum si kana kavi na Volava, si selen
i tav mamaila ani Volava, e iang a saupai
kalapo kalat ia using kapo tun apalau na
pukun ina i Volava ve rangai ina. 28 Kapo
ro ta igenen ke ka tikon aro luai tapai ania
le ani ka angan si pok ke na ka inum si
kavi ke. 29 Using man a sikei kapo angan ve
inum, na parik katapa lomon kinle aro na
kuvkuvulan, kapo asukang ta kapo angan
na kapo inum a saupai vome kalat ang ania.
30 Nambang a tukulai ina, petau duk nei
liuan imi kipo malum lik na kipo malepen,
na mang matan kila mat. 31 Sikei man tara
ararai tuk aro anira, saupai i ngenget suke
parik taralapa duai ia. 32 Si taun a Volava
kalapo saupai anira, kapo asukang ta kapo
tatapokai anira, ani tara ago ta siang kuvul
an ve kuli rina nei saupai asi mat. 33 Asukang
vang, keve tungag, taun mipo serei kuvul si
angan, mian kokoai aro le ani mang matan
vap. 34 Na man ta sikei kapo buk angan, kapo
mamaiten ta nia ka angan nei kana lu, vei
kami serei kuvul ka tukulai i kami puka.
Mang rukun bil ang, man name serei, nala
atatai aro imi tatana.

12

Mamain ta alilis si Malanganto

1 Au, ani mamain ta alilis si Malan-
ganto, keve tungag, napo misag animi si tav
malangas. 2 Mipo nas ta, aino si taun mi-
tapo ago val ri vap i ngising, mitala naung
ani keve selen pulakai taun ri tangatangai
tapo. 3 Asukang napo antok amalangas imi
ta, parik kapa angkoai luai si igenen kapo
mengen le si Malanganto i God, na kapo
poso malgai ani Iesu. Na parik kapa angkoai
luai kapa si mengen amalangas ta Iesu nia
palau a Volava, man parik kapa serei le si
Malanganto Gogoai.

4 Au, kapo atogon a mamain ta alilis
kipo angpetpetekai, sikei, kapo sikei palau
a Malanganto. 5 Na kapo atogon a mamain
ta kirim i papakangai angpetpetekai, sikei,
kapo sikei palau a Volava. 6 Kapo atogon
kapa na mamain ta kirim i abis angpet-
petekai, sikei, nia palau a sikei a God ke,
kapo ali dual ani ri vap aongos asi teng ani
keve avibisan ang. 7 Ani siksikei a igenen,
God katala asereiai ani alilis i Malanganto
singina si pakangai aro ani kuvkuvulan
aongos. 8 Ani mang igenen, kala alis ia
ta alilis i Malanganto ani ka mengen ta
mengen i masam. Na ani mang anu, ani ka
mengen ta mengen nas, le si sikei palau a
Malanganto ang. 9 Ani mangsikei kata alis
ia ta lomlomon, si sikei palau a Malanganto
ang. Taun ani mang anu, keve alilis i vilvil
ato, singina si sikei palau a Malanganto ang.
10 Na ani mang anu ka ali dual ania si abis
ani keve avibisan i atataping, ani mang anu
si kana luk dual si akus amalangas ta lom-
lomonai si God. Mang anu, si nas aro ani
angpetpetekai i keve malanganto aongos.
Ani mang anu, asi kana nas ani mengen ta
keve mengen i rina angpetpetekai. Au na
ani mang anu, ani ka atogon nas asi asaul
pokai ani keve mengen i rina angpetpetekai
aongos ke. 11 Keve avibisan ke, sikei palau
a Malanganto kapo ali dual asi abis aongos
aniria. Na katala alis angpotok ia si siksikei
a igenen val kakana ta vubuk akorong.

Sikei palau a pukun na kapo duk ta palpal ina

12 Arai, kapo asukang palau val pukun i
igenen. Kapo sikei palau a pukun, na kapo
duk ta keve palpal ina. Na keve palpal
miang pulakai i pukun ke kapo sung atung
a sikei a pukun palau. Si Karisto kapo kun
asukang. 13 Using si sikei palau a Malan-
ganto kita asing tauia ira aongos ani tara
serei a sikei palau a pukun, man tarapo
Iudaia, vo tarapo Elas. Man tarapo asosokai
palau, vo tarapo kalakala. Io tara aongos,
taratala inum si sikei palau a Malanganto.
14 Arai, pukun ke parik kapa tusikei akorong,
parik. Kapo miang a keve palpal ina. 15 Na
man a kak kala antok ta, “Au using nau
parik ta kunga, parik napa palpal i pukun,”
parik nang ta le si vuk oring suke, na kala
akamusai ani kana tutungan si pukun ang.
16 Au na man a talinga ka kun antok ta, “Au
using nau parik ta mata, parik napa palpal i
pukun kapa,” parik nang ta le si oring suke,
na kala akamusai ani kana kun tutungan si
pukun ang. 17 Man a pukun kirol aongos ke
ka katui i mata, nei a ring asi longong e

voi? Na man a pukun kirol aongos ke kata
talinga, nei a ring asi sain e voi? [18] Parik.
God katala itoitonai ani keve palpal i pukun
ke, val kana vubuk ta ria aongos siksikei
ki asukang palau. [19] Man nganing a pukun
kirol aongos ke kata sikei palau a palpal,
pua, kala saka pukun an nang? [20] Parik.
Kapo duk ta palpal pulakai, na sikei palau
akorong a pukun. [21] Kapo tav angkoai si
katui i mata ka antok a kunga ta, "Parik
napa inongos taun kam papakangai," au na
vangang, parik kapa kun angkoai si antok
ani ngono kak ta, "Nau parik napa inon-
gos using kamilong papakangai." [22] Parik
kapa asukang. Keve palpal i pukun ke
voiang kipo ararai amalum, kapo lavlabat
kari abis. [23] Na mang keve palpal i pukun
ke tarapo lomon alik iria, tarapo aunai
mamaila apetekai aniria. Mang keve vuk
i pukun ke, voiang tarapo amunai aniria,
kapo kun petekai aro kapa na lau i aiveven
aniria, [24] ani mang keve palpal parik tarapa
amunai aniria. Sikei, God katala iton akuvul
aro na keve palpal i pukun, na kala lis a asan
lava taun a keve palpal ang kapo inongos,
[25] ani pukun ke ka ago ta tapagal an, sikei
ani keve palpal i pukun ke ki angpaus kuvul
ani lau i aiveven ani mang keve palpal. [26] Na
man a mang sikei a palpal i pukun ke ka kui,
keve palpal aongos i pukun ang ki kun kui.
Na man a sikei a palpal kipo ali asan lava
ania, keve palpal aongos ki uruk kuvul ve
nia.

[27] Asukang a nami, mipo pukun i Karisto,
na siksikei imi kapo palpal i pukun ina.
[28] Au na keve palpal, God katala soko atulisai
aniria asi kari teng ani keve avibisan nei
kuvkuvulan. Ainoai ina, ri aposel, apongua
ri katakai kus amalangas ta lomlomonai si
God, apotol ri katakai i pinipini. Au le
na ri vap si abis ani avibisan i atataping,
au ri vap asi abis ani vilvil ato, le na ri
vap asi pakangai ani inongos i pukun, au
na ri vap asi aiveven ani keve avibisan, au
ria asi pege ta keve pege i rina petekai
pulakai. [29] Au sa, ria aongos sukana kipo
aposel? Ria aongos kipo keve katakai i kus
amalangas? Ria aongos kipo keve katakai
i pinipini? Ria aongos sukana kipo abis a
keve abis i atataping? [30] Ria aongos sukana
kita luk a alilis i vilvil ato? Ria aongos nang
kipo mengen ta keve mengen i rina petekai
pulakai? Ria aongos nang kipo asaul pokai
mengen korong nang? [31] Sikei mi vinga taun
using a keve alilis lava.

Selen i vinga ro kapo selen roron luai

Au na kana vang naka atai imi ta mang
selen lak, na kapo selen roron

13

luai. [1] Man nala nas ani mengen ta keve
mengen i rina si ri vap aongos pulakai, na
mengen si ri angelo kapa, sikei man parik
napa atogon a lau i vinga ro, pua, nala
asukang luai val longolongo kete, vo ranga-
mut kapo tangvaul palau. [2] Na man kapa,
napo teng a alilis i katakai i kus amalangas,
na napo angkoai si posong ani kana keve
lomlomonai mumun a God, na mamain ta
nas aongos pulakai, na man kapa napo teng
a lomlomon angkoai si asok ani ri mulang
asi kari aingingik, au na man parik napa
togon a lau i vinga ro, pua, nau a nem palau
luai. [3] Na man nala lis aongos kag togtogon
si ri vap logo, vo man naka atolongon a
pukun ig ani ki ani ia, au na man parik napa
togon a lau i vinga ro, napo sobusai palau
luai.

[4] Igenen vinga ro, kapo sinong ananap
na kapo uli pakangai aro ani mang matan.
Parik kapa mata, na parik kapa alalakas
pok tatana. [5] Igenen vinga ro parik kapa
nas ani nau varas ani mang anu, na parik
kapa aunai i lomon alava pok ania. Parik
kapa marmaralan sumasuma, na parik kapa
lomon akit a keve rikek kitala abis ia ania.
[6] Parik kapa uruk ani rikek, sikei, kapo uruk
ani tutuman. [7] Lau i vinga ro kapo uli
sunguk ani keve mamaiten aongos, kapo
uli lomlomon, na kapo uli atumata ane no
kapa, na man a saka mamaiten an, kapo
tung akit aro.

[8] Lau i vinga ro parik kapa kamus. Keve
mengen si ri katakai i kus amalangas ki
kamus lak, keve nas i mengen i rina pulakai,
ki kun bot palau, na sa nas si ri vap, ka
kun kamus kapa. [9] Using kara nas kapo
inongos palau, na kara lau i kus amalangas,
kapo kun inongos palau kapa. [10] Sikei man
a bil kirol talupus kala serei, inoinongos
kala pasal suai. [11] Taun natapo nat lik, kag
lau i mengen katapo asukang val nat lik,
kag selen i lomlomonai na kag ararai kapa,
katapo asukang luai val nat lik. Sikei, taun
ang nala igenen lava, nala atolongon suai
ani laulauan i nat lik. [12] Arai, si taun ke

tarapo ararai val tarapo tikon a kankanuai
i bil nei mira kapo mata vungas. Sikei
ka serei lak a taun na tara arai ani nona
atutuman. Kag nas kana kapo inongos,
sikei naka nas aro luai, val nia kapo nas
aro luai anig. 13 Au na kana, potol a bil ke
kitol tung asikei. Lomlomon, atumata, na
vinga ro. Au na vinga ro nia kapo tavirimok
aniritol aongos.

14

Mengen ta mengen i rina petekai na akus amalangas ta lomlomonai si God

1 Mi dual asi kami using ani selen i
vinga ro, na mi vinga taun using a keve
alilis i Malanganto, sikei mang alilis ang,
akus amalangas ta lomlomonai si God, nia
vanang mi uli buk ania. 2 Using a iuang nang
vopo mengen ta mengen i rina petekai
ang, parik kapa mengen dong ri vap, sikei
taun a God nang. Using parik kipa kinle
kana keve mengen taun kapo asoung a keve
mengen mumun si malanganto. 3 Sikei vopo
akus amalangas ta lomlomonai si God kapo
mengen taun a ri vap, asi itoiton, arudualan, na amarip aniria. 4 Vopo mengen ta
mengen i rina petekai ang nang, kapo vil
aro papa pok ia, sikei vopo akus amalangas
ang, kapo vil aro a nei kuvkuvulan aongos.
5 Kag vubuk ta nami aongos mi mengen
ta mengen i rina petekai, sikei alaba luai,
napo buk ani mi akus amalangas ta lomlomonai si God. Io, vopo akus amalangas
ang kapo aunai taviri ani vopo mengen i
rina petekai ang, man parik kapa atogon
igenen asi pokai ani mengen, asi vil aro ani
kuvkuvulan.

6 Au keve tungag, man nanla serei
singimi, na nakan mengen ta mengen i rina
petekai, nala saka pakangai aro animi nang,
man parik napa mengen imi ta mengen
i asereiai ta Malanganto, mengen i nas,
mengen si God, vo mengen i pinipini? 7 Man
a bil mat palau val kuikui vo gita, na man
parik kapa tangis aro lik, tara saka nas ani
tangam ang kipo tangam ia? 8 Na man a
taungai kala tangis, na kalingana parik
kapa malangas aro, si nang nganing kala dal
vut si visvis? 9 Kapo asukang luai singimi.
Man mipo mengen ta mengen kapo tav
tapalas, si nang nganing ka nas a saka nem
an mipo mengen tatana? Kalapo bil val
mipo mengen taun a malu vo pangau palau.
10 Tutuman ta kuli rina kapo duk ta mamain
ta tangis i mengen angpetpetekai, na kapo
kovek ta sikei iria kapo kovek i supsupai
ina. 11 Asukang na man parik napa nas a
saka nem an a mang igenen kapo mengen
tatana, napo bil val sokoung singina, na
ninia kapa kapo kun bil val sokoung singig.
12 Kapo asukang palau singimi. Using mita
uli buk luai ani mi atogon a keve alilis i
Malanganto, kanat, mi dual ani mi duk
luai ta ro i keve alilis ang ka vil aro na
kuvkuvulan. 13 Si oring suke, igenen vopo
mengen i rina petekai ang, kapo ro ka
sokotuk ani ka luk papakangai asi pokai
aro ani mengen ang kapo mengen tatana.
14 Using man napo sokotuk ta mengen i rina
petekai, e iang malanganto ig kapo sokotuk,
sikei lomlomon ig parik kapa asereiai ani
uai. 15 Au, naka vil sa? Naka sokotuk si
malanganto ig, sikei naka sokotuk aro si
lomlomon ig aongos kapa. Naka tangam
si malanganto ig, sikei naka tangam aro
si lomlomon ig aongos kapa, 16 vei man
kupo posong aro na God si malanganto
im, igenen palau nei liuan imi parik kapa
angkoai si kin ta tutuman si kam posong
aro, using parik kapa nas a sa kupo mengen
tatana. 17 Vei kam sokotuk nganing i posong
aro ani God katapo roron, sikei si tungam
katapo tav vil aro ani lomlomon ina. 18 Napo
posong aro na God ta nau natala soliu imi
aongos ta mengen i rina petekai. 19 Sikei
ane mete kuvkuvulan, napo uli posong
palau ani rukun vuk mengen i malangas,
asi atatai aro ani mang matan vap, sikei ri
mengen duk luai si mengen i rina petekai
kapo tav pakangai.

20 Keve tungag, kapo ro ta uli lomlomonai
val ri nat lik ka kamus. Tutuman, si lau
rikek, kapo ro mi vongvong ina, sikei ani
lomlomonai imi, mi igenen matukal. 21 Si
buk i saupai nei salsalik kapo antok ta, Naka
mengen ri vap ta mengen i rina si mang
vap petekai, vo si ngururia i vap sokoung,
sikei man nala abis ia asukang, lak parik
kilapa longong korong iau. Nau a Volava
napo antok. 22 Asukang palau val tarapo
malangas ta laulauan i mengen ta mengen
i rina petekai kapo akanangai ane singiria
parik kipa lomlomon, na parik ta ane si
vap ang kilapo teng a lomlomon lenginang.
Au na laulauan i akus amalangas ta lom-

lomonai si God, ke ri vap lomlomon, na
parik ta ke ri vap kipo tav lomlomon, parik.
23 Asukang a man a kuvkuvulan aongos ki
serei kuvul na nami aongos mi mengen ta
mengen i rina petekai, au na mang matan
kimela palak na parik kipa nas, na mang
matan kipo tav lomlomon, sa nang, man
ki longong imi si po mengen ang? Parik
kilapa atai ta patumi kapo nio? 24 Sikei, man
nami aongos mi akus ta mengen si God, na
man ta mang anu ka palak, kapo tav nas vo
kapo tav lomlomon, kala longong aongos
imi, na kala kinle korong ia ta ninia kapo
igenen rikek, asukang ta nami aongos mi
atun kinle ia asi kana mengen suai ani kana
to, 25 na keve lomlomonai aongos, vopo ago
mumun ang nei vingana, kime arai aongos
ania. Na igenen ke, ka soturungai e mete
God, na ka ainak ta, io, kapo tutuman, God
kapo auai ve nami.

God parik kapa god i sogumeng

26 Au nei vanang, keve tungag? Taun
mipo serei akuvul, sikei kapo tatangam,
na mang anu kapo mengen ta mengen i
pinipini, ani mang sikei ta ka mengen ta
keve bil God kata asangai ania singina, na
mang anu ani ka mengen ta mengen i mang
rina, au na ani mang anu asi kana asaul
pokai ani keve mengen. Keve avibisan
aongos ke, kapo ro si abis aniria, asi vil aro
ani kuvkuvulan. 27 Man a mang sikei kapo
mengen i mang ring, kapo ro ta pongua
vo potol palau akorong kitol pege, na kitol
angsasakolai, na mang anu ka asaul pokai
ani keve mengen ang. 28 Na man kapo kovek
i igenen asi asaul pokai ani mengen petekai
ang, kitol sinong musik palau mete kuvku-
vulan, na kitol mengen ve God papalik ta
lomlomon. 29 Ani katakai i kus amalangas,
pongua vo potol palau a igenen kitol akus,
mang vap kapo mamaiten ta ki kalakala aro
na maiten i karitol mengen kitolpo posong
ia. 30 Man ta asasangai kalapo serei si mang
sikei iritol, igenen vopo mengen si vuk
taun ang ka musik. 31 Si lau suke, kala ro
aongos singimi si angaselai ta akuskus ta
mengen si God, ani petau aongos ki luk
akalkalit ve ngangaiga kapa. 32 Katakai i kus
amalangas, kapo ro ka saupai ani kana alilis
i Malanganto, na ka aiveven aro kana lau i
abis tatana. 33 Using God parik kapa god i
sogumeng palau, parik. Kapo God i luai.

Asukang val si keve kuvkuvulan si ma-
main ta vap daus asip, 34 ri aina, kapo ma-
maiten ta ki ago musik aro palau nei sa
keve serei kuvul an. Parik kapa ararai aro
ta ki mengen, sikei ki vil alik iria si lau i
longong, asukang val mengen i sausaupai
kapo antok. 35 Man kapo atogon bil, na kipo
buk asi kari nas ania, ki sui kari keve tauan
akorong nei kari keve lu. Using aina, man
ka pege mete kuvkuvulan kapo bil i mese.
36 Sa kana, matan vap ke vang kana nami,
kana mengen a God kata kovol singimi? Au
si mita luk aino papalik a mengen ke si God,
na mang matan parik?

37 Man a mang sikei kapo lomon ia ta, nia
kapo katakai i akus, vo kapo atogon a alilis i
Malanganto singina, kapo ro igenen ang ka
nas ta keve bil napo salik dong imi tatana,
ke Volava ta asok. 38 Au na si e iang kapo tav
kinle ani oring suke, God kapa, parik kapa
kun kinle ani igenen ang. 39 Asukang vang
keve tungag, mi vinga taun a alilis i akus
ta mengen si God, au na mi ago ta tubat
an ani laulauan i mengen ta mengen i rina
petekai kapa, 40 sikei, keve abis aongos, mi
abis apunuk ia si selen talupus na ka ago ta
vil pisu an.

15

Lomon akit a akus i tadut pok si Karisto

1 Keve tungag, kana napo anguan buk kus
palas an animi ta akus ro ke natala akus imi
tatana, mitala luk ia, nia palau nang mipo
tung akit singina, 2 na le singina milapo to,
man mi teng akitmat a mengen ang nata
akus imi tatana, ani ka ago ta mitala lom-
lomon na kamela nem palau luai. 3 Longong
aro. Bil ang natala luk ia, kapo lavlabat luai,
natala lis imi tatana asukang ke. Karisto
katala mat ani kara keve rikek aongos val
mengen i nei salsalik kapo antok. 4 Kitala
amunai ani matmat ina, na God kala tak
atadut pok ia, si lapotol i taun, asukang
val mengen i nei salsalik kapo antok. 5 Na
katala tu aserei si Kepas, na using ina si
12 na nat ang. 6 Using ina ka tu aserei
si petau lava, soliu a 500 i keve tasira si
sikei a ago kuvul, na aduk iria kipo to lak
kana, kantanem mang matan iria kita lapo
mat. 7 Na using ina pok, kamela tu aserei
si Iakovo, na e mung pok ina si keve aposel
aongos. 8 Na akamusai luai kata kun tu

aserei singig, asukang val sikei kita ingus
putuk ia. [9] Using nau napo liklik luai aniria
keve aposel aongos, na parik kapa ro si
posong anig ta aposel, using nata vil akui
alava kana kuvkuvulan a God. [10] Sikei, si
kana roron a God, katala iton iau asi kag
serei igenen val kana napo ago. Na kana
roron parik katapa amun palau ia singig,
parik. Nau nata aunai luai abis aniria aon-
gos, lak parik ta nau nang akorong, sikei
roron ang si God, nia kata auai ve nau. [11] Au
na man nau vo riria, sikei nang palau nia na
akus ro ke, namemtala akuskus tatana, na
nang palau mita lapo lomlomon tatana.

Tadut pok si ri vap mat

[12] Au io, man a akus ro kapo atai ta Karisto
katala tadut pok pelek a mat, kapo saka bil
an a mang matan imi kipo kun antok ta ria
kitala mat parik kipa angkoai si anguan to
pok an? [13] Au man nganing a God parik kapa
tak atadut a vap mat, kalapo asukang ta
Karisto parik kata lapa tadut pok. [14] Na man
a Karisto parik kata lapa tadut pok, kamem
akuskus kala bil palau luai, na kami lom-
lomon kapa kala kun bil palau. [15] Na lakat
kuluna, namemlapo serei amalangas luai ta
namempo keve katakai i akuskus kapau ta
God, using namemtala akus atutuman ta
katala tak atadut pok a Karisto pelek a mat,
sikei man a God parik kapa angkoai si tak
atadut aniria kitala mat, e iang kapo ararai
ta parik kapa kun angkoai si tak atadut ani
Karisto. [16] Using man a God parik kapa
angkoai si tak atadut pok aniria kitala mat,
kapo asukang ta parik kata lapa kun tak
atadut pok ani Karisto. [17] Na man a God
parik katapa tak atadut pok a Karisto, kami
lomlomon parik kapa angkoai si pakangai
animi, na mipo ago lak asukang nei kami
keve rikek aongos. [18] Na ria kapa, vap ang
kita mat si lomlomon ta Karisto, kila mun
luai. [19] Man ani to ke kuli rina papalik tarata
atumata si Karisto, pua e iang ki ngorem
alava ira ani mamain ta vap mailik asip.

[20] Sikei, tutuman luai Karisto katala tadut
pok pelek a mat. Nia kapo ainoai luai i
uai i kov alak singiria kita lapo mat. [21] Arai
ania, le kabang mat kata serei tukulai ina si
mang igenen, na asukang kapa ta tadut pok
kata kun serei kapa si mang igenen. [22] Using
tukulai ina si Adam, na ri vap aongos kipo
nas ani mat, au na le si Karisto, na ri vap
aongos kila to pok. [23] Sikei si tatadut ke,
Karisto nia na ainoai luai i uai i kov alak,
na e mung ina, si kana serei pok, kana vap
ki tadut. [24] Au na e mung si akamusai luai
ina, Karisto ka alis pok a vainagoan ang
ane si kungana i God tamana, man katala
goeng suai ani keve saupai kuvul ve keve
sinsinongan i saupai, ve mamain ta kitmat
asip. [25] Using kapo mamaiten ta ka aiveven
a vainagoan ang tung si ka akamusai suai
aongos luai aniria kipo paspetau ania. [26] Na
akamusai luai si me roeng, mat. [27] Using
katala aoro ngim a keve bil aongos neite
ngono kakina. Sikei taun kapo posong ia
ta keve bil aongos kata aoro ngim ia, kapo
malangas ta nang parik kipa taot alakai
ani God singina, voiang nia katala aoro
ngim a keve bil aongos singina. [28] Au na
taun ang man a God kala aoro ngim a keve
bil aongos singina, e iang kapa kana nat
akorong, nia kala kun aoro ngim pok ania,
ani God papalik nia ka tavirimok ani keve
bil aongos luai.

[29] Au na vap ke kipo luk a asing tauia
ke kana asi pakangai aniria kitala mat, ki
sa? Using man kapo kovek i taktak atadut,
marai sa kipo luk a asing tauia aniria? [30] Au
anig, sa tukulai ina napo uli patai anig nei
liuan i kui si keve taun aongos, man kapo
kovek i tadut pok? [31] Keve tungag, napo
mengen atutuman lakat kuli kag aminaung
tatami si kara angtogon ve Karisto Iesu kara
Volava, ta nau natala uli duai ani kui voiang
kapo angasungai ani mat. [32] Na man natala
angvis kuvul ve ri kei i Epeso asukang val
igenen tav angkoai si tapasuk pok, nei kag
seupok asikei e voi? Man ria kitala mat
parik kipa angkoai si tadut pok, kapo ro
tara angan na inum kapa using ilesvauk
tarala kun mat. [33] Ago ta kapau pok an
animi. Sinsinong i angtunganan kuvul ve
vap rikek nang kapo vil agalitan a laulauan
ro. [34] Mi pangun pok kami keve nas ro, na bil
arikek ka kamus. Using mang matan nang
kipo kovek i nas ro ani God. Napo posong
asukang ke animi asi kami mese singina.

Ri vap mat ki saka tadut pok an?

[35] Sikei, vei mang anu nganing imi kala
sui ta, au na ri vap mat ki saka tadut pok
an? Kila atung a saka pukun an? [36] Numai a
igenen vongvong! Saka katui an kupo sukal
ia, parik luai kapa angkoai si suk polok, man
a katui ang parik katapa mat. [37] Na katui

ang kupo sukal ia, parik nang kapa pukun
i iei ang ka serei lak, parik. Kupo sukal
nang a katui, vei nganing a katui i kon vo
mang iei. 38 Sikei God akorong ninia ka atu
pukun ania asukang val kana vubuk. Na si
saka matan katui an, siksikei God kapo atu
pukun ania. 39 Using a keve matan pukun
aongos parik kipa angkokoai, parik. Kapo
atogon a pukun i ri vap, pukun i ri vongo
kipo kun petekai, ri mani na ri ien, kakaria
ta kun matan pukun kapo petekai. 40 Na
kapo atogon a matan pukun i pangkul, na
matan pukun kapa i kuli vunep ke. Sikei,
minaungan ro i matan pukun i pangkul
kapo kun petekai ani minaungan i matan
pukun i kuli vunep ke. 41 Mete makarap,
kakana ta kun minaungan, na ulen kapa
asukang, ria ve ri kalto. Using a mang kalto
kapo mang apetekai ani mang anu.

42 Na ka asukang palau si tadut pok ang
singiria kitala mat. Pukun ang kita sukal
ia katala rikek, au na pukun ang ka tadut
pok kapo tav angkoai luai si rikek. 43 Na
taun kita sukal ia, parik kapa atogon asan,
sikei ka tadut velai ani asan lava. Kita
sukal ia na kapo ngau lik, sikei ka tadut
ta kitmat. 44 Kita sukal ia na kapo bil si
laulauan i pukun ke palau, sikei ka tadut
pok na kalapo pukun i malanganto. Man
kapo atogon pukun i laulauan ke, e iang
kapa kapo atogon a pukun i malanganto.
45 Asukang val mengen i nei salsalik kapo
antok, Ainoai i igenen Adam, nia katame
to. Na akamusai Adam nia na Malanganto
i alilis ta to. 46 Sikei, pukun i malanganto
parik katapa aino, sikei pukun palau ke,
na e mung malanganto vanang. 47 Ainoai
i igenen katapo igenen i vunep na pukun
ina kapo roe palau. Apongua katapo igenen
le metekuku. 48 Vap ang i kuli rina ke,
kipo pok val igenen ke le kuli rina. Vap
ang i metekuku kipo pok val igenen ang le
metekuku. 49 Au na kapo asukang ta taratala
luk a kankanuai i igenen ang i kuli rina, na
tarala kun luk kapa ani kankanuai i igenen
ang metekuku.

50 Napo antok imi keve tungag ta, sin na
rangai i pukun palau ke, kapo tav angkoai
si an atogon sinsinongan si kana vainagoan
a God. Io, nem ang kapo tatameng palau,
parik kapa angkoai si atogon ani sinsinon-
gan si ring ang kapo tokos. 51 Longong!
Naka antok imi ta mengen lulungai ke. Tara
aongos, parik tarapa mat, sikei tara aongos,
ka sakolai apetekai luai anira. 52 Ka abis ia na
ka takrimit palau, val sikei palau a takpilum
i mata, si taun ang man a akamusai i taungai
ka tangis. Using taun man ka tangis, ri vap
mat ki tatadut, tav anguan tameng an, na
tara, ka sakolai apetekai anira. 53 Using a
pukun vopo uli tameng palau ke, tutuman
luai ka amaus ia ta pukun vopo tav tameng
palau ang. Pukun vopo mat palau ang,
tutuman luai ka amaus ia ta pukun vopo tav
angkoai si mat ang. 54 Io, man a pukun vopo
tameng palau ke, kalapo sakol ane si pukun
vopo tav tameng palau ang, na pukun vopo
mat ke kalapo sakol ane si anu vopo tav
angkoai si mat ang, e iang vanang kala
serei atapunuk a posposong ang nei salsalik
ta, Mat kalapo ngau luai aongos, using a
tatadut pok kala dual suai ania. 55 Numai
mat, nei vang kana na dual im e voi? Nei
kana na sekeng im e voi? 56 Lau rikek nia na
sekeng i mat, au na saupai kapo alis kitmat
ani lau rikek. 57 Sikei, alatun ane si God,
using kata li dual anira si kara Volava Iesu
Karisto. 58 Asukang vang keve tungag ro, mi
tung akitmat. Bil palau ka ago ta tak suai an
animi. Mi uli alis aro tatami pok akorong
si abis si Volava, using mipo nas ta kami
avibisan parik kapa abis palau, using mipo
angtogon ve Volava.

16

Alilis asi luk akuvul

1 Au na ani alilis ang asi luk akuvul ania
taun kara vap daus, kapo ro mi abis ia
val kag atatai ani keve kuvkuvulan ang e
Galatia si kari using ania. 2 Si saka keve
kapkap an mita asereiai ania si kami keve
avibisan, kapo ro ta si ainoai i taun i vik,
siksikei imi ka potok akipai ani poisan a
kapkap, na ka aiveven ia nei lu, ani man
namela serei, parik mipa anguan maiten
an si lukluk akuvul. 3 Au na man nakan
serei, nala alis a keve panbuk si petau ang
mitala ainak ta ria ki teng kami alilis ane
Ierusalem. 4 Au na man kala ararai ta kapo
ro palau anig si pasal, kila auai ve nau si
pasal ang.

Amalmalangasai i kana paspasal

5 Man nanla ane Makedonia tul le, namela
serei lak vang singimi. Using napo buk
aino tapai ane iang. 6 Vei nganing nala ago
avunga lik ve nami, io vei nala ago suai

tapai ani taun i livus ke, ani kag paspasal
e mung lak, mila pakangai aro anig singina
taun a keve rina ang naka ane singina.
7 Using napo tav ainak ani name tun tul
palau singimi. Napo atumata ta name ago
na mang keve taun kuvul ve nami, man a
Volava kapo naung anig. 8 Sikei name ago
tapai e ke Epeso tung si taun i Pentekoste,
9 using mete takaman lava kalapo tu tavas
anig ani abis ke ka pasal, na vap miang kipo
vilvil bat.

10 Man a Timoteo kamela serei singimi,
mi aiveven ia ani ka ago aro ve nami, using
kapo kun teng pakangai kapa nang si abis
ke si Volava, asukang palau val nau. 11 Ka
ago luai ta sikei imi ka tun alik ia. Mi
atatung suai aro ania si kana paspasal ta
marip, ani kame serei pok singig, using
napo kokoai aniria nang e ke ve keve tun-
gana.

12 Ani tungara ta Apolo, natala uli sunggil
adual ania taun imi, ani ka auai ve keve
tungara, na parik katapa ainak si pasal
kana, sikei kala pasal lak man kala taun ro
ania.

Akamusai i sokotuk ve posong ro

13 Aiveven akit aro, na mi tung akitmat si
kami lomlomon, na vingami ka makos, na
mi dual aro. 14 Keve bil aongos mi abis ia, mi
abis apunuk aro ia ta vinga ro.

15 Napo sokotuk imi, keve tungag, using
mipo nas a Sitepanas, ve kana matan vap,
riria kita ainoai luai i vap kita sakol nei
palpal Akaia, na kita alis kari to si pakan-
gai ani mamain ta vap daus, 16 na nami
kapa, mi kun vil alik animi singiria kipo
asukang suke, na ane singiria kapa kipo
teng kuvul si avibisan, na kipo dual aro
singina. 17 Io, nata mela uruk si karitol serei
ri Sitepanas na Portunato na Akaiko, using
kitoltame apunuk iau si inongos i kami tav
ago. 18 Using kitolta mela aus a malanganto
ig, val malanganto imi kapa. Matan vap
asukang ke nang kapo ro mi tun kinle iria.

19 Keve kuvkuvulan e ke palpal Asia, kipo
alis kari posong aro ane singimi. Ri Aku-
las ve Piriska kilongpo kun alis ani mang
posong manas ro, kuvul ve kuvkuvulan e
nei karilong lu. 20 Keve tungara aongos kipo
alis imi ta kari keve posong aro. Mi kun
posong aro angpokpokai animi velai ani
lulus daus.

21 Vuk salik lik ke kana kapo akanangai
i posong ro le singig akorong, nau palau
Paulo. 22 Man a si kapo tav buk ani Volava,
rikek magilan ka ane singina. Marana ta.
23 Kana roron a Volava Iesu ka auai ve nami.
24 Kag vinga vubuk animi aongos si kara
angtogon ve Karisto Iesu. Tutuman.

Apongua i buk ani ri Korinto

Si rina e Korinto, kuvkuvulan ang, ri katakai i akalit kapau kitala asiapok ia, si pege arikek ani Paulo. Si lau asukang ke, kala aunai vil amaiten alava luai ania. Using katapo buk koros ani pege vo akalkalit lok ke kuvul ve ri Korinto, asukang a kala salik a buk ke, asi kana auruk kuvul pok aniria ve nia. Si ainoai i palpal i buk ke, Paulo kata posong amalangas a keve pege madot, voiang kata antok aino ri Korinto tatana. Ania akorong, parik kapa buk ani ka pege asukang. Sikei, using kari lau i vilvil alava na pege arikek ania, kala ame aro iria ta keve pasak maiten ang. Ri Korinto kitala longong na ki ainak itoitonai ani lau iria, asukang a kila uruk kuvul aro. Si taun ang kapa, kuvkuvulan nei palpal ang e Iudaia, kari ago kata lapo tav roron singina. Au Paulo kalapo lukluk akuvul a mang keve alilis papakangai i kapkap, ani ka teng ia aniria. Asukang a kapo singkamil a vingaria i ri Korinto, asi alis kapkap ani avibisan ang (8-9). Si akamusai i palpal i buk, Paulo kata antok ta mang keve aposel kapau kita melapo ago e Korinto, kita kakaumang ia, na si sikei a taun ki kilis kana keve avibisan i aposel. Kana vubuk lava ta ri Korinto ki ago ta longong an ani kari kapau.

Mengen i Angruduai

1 Nau a Paulo, napo tung val aposel ani Karisto Iesu using kana lomlomonai a God. Nau kuvul ve tungara Timoteo, namem-longpo alis a panbuk ke taun imi, nami kana kuvkuvulan a God, mipo ago e Korinto, kuvul ve ri vap daus aongos kipo ago nei palpal Akaia. 2 Roron na marip ane singimi le si God tamara na Volava Iesu Karisto.

Posong ro si pakangai nei mamaiten

3 Posong ro ane si God, nia na tamana i kara Volava Iesu Karisto, using kapo tamamem ngorem, na kapo God tukulai i anatok ro. 4 Taun kapo pakangai animem si kamem keve mamaiten aongos, namempo kun vil korong ani anatok ani ri vap si kari saka mamaiten an, using lenginang namemlapo atogon a anatok ro le si God. 5 Asukang ke, taun namemtapo asalak alava si kui val Karisto kata kui, e iang kapa, namempo uruk alava si kamem anatok ro ke, le si kamem angtogon ve Karisto. 6 Au na namemta ago nei mamaiten, asi kami luk ani anatok ro velai ani vilvil ato. Man namemta sel a anatok, nami mila kun sel ania, na mi nasai ania si taun man mi ananap velai ani tung akit nei kui ke namempo kui tatana. 7 Kamem atu mata animi kapo kit aro lak, using namempo nas ta le si kami sunguk kuvul ve namem si kui, mi kun uruk kapa kuvul ve namem si anatok ro ang.

8 Arai, namempo misag ani mi vongvong, keve tungamem, ani mamaiten ang namemta duai ia e Asia. Katapo maiten rikek luai, na katapo laba luai animem, na namemta lapo tav lomon ania ta namem to. 9 Sikei, namemta lapo ago asukang asi mat, ani namem ago ta lomon an animem, sikei namem lomlomon ta God, voiang kapo nas ani tak atadut ani ri vap mat. 10 Nia kata asapang imem pelek a taun rikek ang, na ani ka uli asapang lak animem. Ninia, namemtala atung kamem lomlomon singina, ta ka anguan asapang an animem, 11 na mi pakangai animem si sokotuk, asukang a vap miang ki posong aro marai imem, si roron ang a God kata alis ia singimem, lakat kuli kami keve sokotuk miang.

Kana tav serei e Korinto

12 Namempo angkoai ro si mengen alava tatamem asukang ke. Le si kamem vinga daus, namempo mengen amalangas ta, e mataria i ri vap i kuli rina, na alaba ina e matami, kamem lau i ago katapo daus luai na tutuman val kana vubuk a God. Parik using namempo atogon a masam i kuli rina ke, sikei using kana roron a God. 13 Using parik namempa salik ta mangsikei a vuk mengen mipo tav angkoai si taot na nas ania. Napo atumata 14 ta kami nas ka tapunuk, val lenginang mitala nas lik asukang ke ta, kami kus aminaung tatamem ka asukang val kamem kus am-inaung tatami, si kana taun a Volava Iesu.

15 Au, using nata atogon a nas ro suke, kag vubuk aino ta naka serei aino singimi, ani mi arai anig amatan pongua, 16 using nata lapo lomlomonai ani an ago tul si kag pasal ane Makedonia, au na e mung asi me serei tul pok singimi, na asi kami pakangai anig si

kag pasal ane Iudaia. [17] Sa, taun natapo buk
ia asukang, nata lomlomonai angvolai? Si
kag lomlomonai ani paspasal ke, sa, katapo
bil val ri vap i kuli rina kipo ainak tapai
na ki misag pok? [18] Parik. God kapo nas
atutuman luai ta parik namemtapa lom-
lomonai angvolai, asi kamem ainak tapai na
misag pok. [19] Arai, nat i God, nang a Iesu
Karisto, voiang namemtala akuskus imi
tatana, nau, Siluano na Timoteo, parik kapa
igenen lomlomonai angvolai, sikei kana
lomlomonai kapo uli korong luai. [20] Keve
palapalatung aongos si God kipo tutuman
singina, tukulai ina namempo posong ta
tutuman singina, ani God nia ka luk a ur-
maus. [21] Au na God, nia akorong katala vil
imem asi kamem tung akit kuvul ve nami si
kara angtogon ve Karisto. Kata atung imem
ani namem abis ania, [22] na kana akanangai
kapo ago singimem ta namem kakana, na
Malanganto ina kapo ago e vingamem val
samui akanangai, asi samui suai aongos lak.
[23] God kapo arai ani nei vingag, ta kag
tav serei e Korinto, ani na ago ta vil arikek
an animi. [24] Parik napa posong ia asukang
ta napo tukaraunai animi si kami to i lom-
lomon, parik. Sikei namempo abis kuvul
ve nami ani kami uruk, using le si kami
lomlomon

2

na milapo tung akit aro. [1] Using natala
saupai ta, naka ago ta anguan serei an
man ka vil amakus imi. [2] Arai, man naka
vil amakus imi, nala kovek i mangsikei si
auruk anig, using natala vil amakus imi.
[3] Si kag buk i salik, nata mengen velai ani
kalinga madot, vei nganing nala serei, na
vap ang kipo vap ro asi auruk anig, kila
vil amakus iau, using natapo lomlomon ta
nami aongos, mi togon a sikei palau a uruk
val nau. [4] Io, natala salik animi kuli kui lava
e nei lomlomon ig kuvul velai ani tangis
lava, parik using asi vil amakus palau animi,
sikei asi akalit animi ta tavirimok i vinga ro
ang napo atogon ia animi.

Lomon suai ani lau rikek

[5] Igenen vo asereiai ani makus ke, parik
katapa amakus iau. Sikei kapo asukang ta
katala vil amakus imi aongos, sikei naka ago
ta posong an ta nami aongos luai. [6] Ani
igenen ang, lenginang nami mipo miang
mitala amiming ia na kalapo angkoai e iang.
[7] Mi pasal taun ia, mi lomon suai ani kana
rikek na mi pakangai ania, vei makus lava
kala vil arikek luai ania. [8] Napo sokotuk imi
ta mi akalit amalangas luai ta kami vinga
roron taun ia. [9] Tukulai i kag salik ani
buk ang, using natapo buk atokngai animi,
asi kag nas ta mipo longong korong iau si
keve bil aongos ke vo parik. [10] Man mitala
lomon suai ani lau lok si mangsikei, nau
kapa. Using nau, man nata lomon suai
ani sa, man kapo atogon ta bil asi kag kun
lomon suai ania, io, natala lomon suai ania
e matana i Karisto si pakangai animi, [11] vei
Satan kala atogon pangau asi akipang anira,
using tarapo tav vongvong ani kana keve
lomlomonai.

Mamakus na lomon aus

[12] Taun nata serei e Toroas si kag an akus
ta akus ro i Karisto, Volava katala tavasai
anig tatana asi kag abis, [13] sikei parik natapa
lomon aus using natapo tav sabonai lak
ani tungag ta Tito e iang. Asukang a nala
posong ro singiria, na nala pasal pelek iria
ane Makedonia.
[14] Sikei posong aro ane si God, using le
si kamem angtogon ve Karisto, na kapo
kamem ainoinoai val tulava katala dual
suai ani keve mamaiten aongos. Au na
le singimem, sain roron i malangas ania
ka pasal apapanai si keve rina aongos.
[15] Using namempo asukang val bil sain ro-
ron Karisto kapo alis ia taun a God, na ri
vap aongos kipo nasai ania, ria vap ang kipo
pasal taun a vilvil ato, na ria kapa kipo
pasal taun a kui asikei. [16] Si mang matan
kapo sain i mat, na si mang matan kapo
sain i to. Si kapo angkokoai si tung ani
abis asukang ke? [17] Using parik namempa
asukang val vap duk, kipo atos ta kana
mengen a God asi luk kapkap, parik. Sikei
namempo atutuman. God kata atung imem
ani abis ke. Namempo mengen e matana i
God lakat kuli kamem angtogon ve Karisto.

3

Abis i palatung tanginang

[1] Sa, namemlapo akuskus alava tatamem?
Vei mipo sekpat nganing ta namempo in-
ongos taun a panbuk ane singimi, vo le
singimi, asi mengen amalangas tatamem,
val mang matan kipo inongos taun ia?
[2] Parik. Using nami akorong mipo panbuk

asi mengen amalangas tatamem, na mita
salik ia e vingamem. Na ri vap aongos kipo
taot ia singimem na kipo nas ia. 3 Na si selen
ang mipo atai amalangas ta mipo panbuk
i salik ta Karisto, le si kamem pakangai
animi. Parik katapa salik ia ta bil ke tarapo
salik buk tatana, parik. Kata salik ia ta
Malanganto i God vopo to ang. Parik katapa
salik ia kuli vuk iat papanai, parik. Kata
salik ia kuli vinga i igenen.

4 Sukana na tukulai i kamem nas ta le
si Karisto namempo angkoai si abis ke e
matana i God. 5 Namem akorong namempo
tav angkoai si atai ta mangsikei a abis ro
namempo koi si abis aro ania, parik. Sikei
namempo angkoai le si kana dual a God,
6 nia akorong kata atung imem, ta namempo
angkoai si pakangai ania si abis i palatung
tanginang, voiang parik kapa sausaupai i
salik, sikei kapo bil i Malanganto, using
a sausaupai i salik ka ausingai anira taun
a mat, sikei Malanganto ka ausingai anira
taun a to.

7 Au na selen suke taun a mat, kapo bil
i salik kuli keve vuk iat, kata serei velai
ani mang minaungan, using ri Israel parik
kitapa angkoai si tun ani nona i Moses,
using katapo mang alava luai, kantanem
e mung asi aingik suai lak ania. 8 Au sa?
Papakangai i Malanganto ke, parik kapa
serei velai ani mang minaungan tavirimok
luai? 9 Arai, man a papakangai aino ang
kata atogon a mang minaungan sikei kata
lis a lomon kinle ani rikek, sa si papakangai
ang kapo vil akorong a igenen? Io, mang
minaungan ina kapo aunai tavirimok ani
papakangai aino ang. 10 Tutuman, a bil ang
katapo atogon a mang minaungan singina
aino, kana kapo angkoai palau val nia parik
kapa anguan mang minaungan an, using
a bil tanginang kalapo mang minaungan
alava. 11 Arai, man a bil asi aingik suai lak
kata serei velai ani mang minaungan, sa si
bil ang ka ago asikei? Minaungan i mang
ina kapo tavirimok lava.

12 Asukang a using namemlapo taukai i
bil suke, velai ani atumata taun ani roron
ina, namempo abis velai ani kovek luai i
lolokovo. 13 Parik kapa bil val Moses, using
kata pakut a nei nona ta vakup ani ri Israel
ki ago ta arai ani mang ina si la tadap suai.
14 Sikei, lomlomonai iria katapo tabat. Using
lak si taun ke, man kipo tataot a mengen i
angainainakai kavang ang, vuk vakup ang
lak kapo ago e iang. Parik kapa pasal suai,
using si angtogon ve Karisto papalik, e iang
kala pasal suai. 15 Sikei tung lak si taun ke,
man kipo tataot a mengen si Moses, vakup
ke kapo pakut bat a vingaria, 16 au na man
a mangsikei kala pokai ania taun a Volava,
kala pasal suai a vakup ang. 17 Io, Volava nia
na Malanganto. Au na man a Malanganto i
Volava kapo ago, nang e iang kapo togon a
kalakala. 18 Tara aongos, tarapo tun a mang
minaungan i Volava na kapo kovek i vakup
si pakut bat ani nei nora, na nia akorong
kapo sakolai anira, asi kara asukang val
nia, na mang minaungan ina kalapo polok
alak paspasal singira, angkokoai val kana
lomlomonai a Volava, nia na Malanganto.

4

Pukun i abis ta roe palau kapo teng a bil roron

1 Asukang, using namemta lapo abis si
abis ke, lakat kuli kana ngorem a God,
parik namempa lomlomonai i ngau. 2 Sikei
namemtala tutaliung akipai luai ani ma-
main ta laulauan visuk, kipo itoitonai
musik ania. Namempo misag luai ani
apupu ani ri vap, na gulang ta kana men-
gen a God ka ago luai. Sikei namempo
buk mengen e ring malangas ta tutuman
e matana i God, ani ri vap aongos siksikei
ki kinle korong imem ta namempo saka
matan vap an. 3 Au na man a akus ro ke
namempo akus tatana kapo ago e mung
i pakpakutan, kapo asukang nang singiria
vap ang kipo pataun a kui asikei. 4 Na god
kapau i kuli rina ke kalapo vil aba kari
lomlomonai na vap tav lomlomon ke, ani
ki ago ta kinle korong ani malangas i akus
ro i kana urmaus a Karisto, voiang kapo
kankanuai luai i God. 5 Arai, parik namempa
akuskus pok tatamem, parik. Namempo
akuskus ta Iesu Karisto, nia na Volava. Na
namem, namempo keve asosokai e matami,
na urmaus ane si Iesu. 6 Using a God vo
antok ang ta malangas ku mang nei vong
itum, kamela kun mang kapa e vingamem,
ani namem nas a urmaus i God, nang kapo
mang e nona i Karisto.

7 Sikei namempo teng a bil roron luai
ke si pukun imem, voiang kapo pukun i
abis ta roe palau, asi kamem akalit amalan-
gas aro ta God nia papalik kapo atogon a

kitmat lava, na namem parik luai. [8] Kipo
uli vil akui animem si selen miang, sikei
parik namempa ngau luai. Namempo lom-
lomonai miang, sikei parik namempa ma-
makus luai. [9] Kipo lu imem, sikei parik
namempa kovek luai i tungamem. Kipo
atokngai raung animem, sikei parik kipa vil
punuk imem. [10] Io, si keve taun aongos,
namempo ainak ani kui val Iesu, ani to ke
si Iesu ka kun mang e pukun imem. [11] Using
namem, si to i pukun ke, namempo uli duai
ani kui marai tung ani Iesu, ani to ang si
Iesu ka mang amalangas aro si pukun vopo
mat palau ke. [12] Asukang ke ta namempo
duai a kui, au na nami mipo teng a to. [13] Au
na using namempo atogon a sikei palau a
ararai i lomlomon val vo salik ang ta, Nala
lomlomon na natala mengen, io, namem
kapa namempo lomlomon na namemtala
mengen, [14] using namempo nas ta iuang vo
tak atadut ang ani Volava Iesu pelek a mat,
ka kun tak atadut kapa animem val Iesu,
na ka songo alak imem, ani tara kuvul ve
nami, taran ago ve nia. [15] Keve bil aongos ke,
asi pakangai animi, asukang ta kana roron
ka papanai taun a vap miang, na e iang
laulauan i posong aro ani God ka polok ani
ka luk a urmaus singina.

Pasal si lomlomon

[16] Asukang a parik namempa angkoai si
lomlomonai ngau, kantanem a pukun ke
kalapo tatalupei aliu. Sikei vingamem kapo
uli atogon ani kov tanginang i uruk si keve
taun. [17] Using a kui lik i vuk taun ke kapo us-
ausa imem si luk ani minaungan tavirimok,
voiang kapo petekai luai. [18] Parik namempa
atumata using a keve bil tarapo arai korong
ania, parik. Sikei namempo atumata ta
keve bil ang parik tarapa arai korong ania.
Using, bil ang tarapo arai korong ania kapo
bil i taun ke palau, sikei bil ang tarapo tav
arai ania, kapo bil i to asikei.

5

[1] Using namempo nas ta man kala tago-
eng a lu i ago tul ke namempo ago singina
kuli rina, namemla atogon a lu i alis ang
ta God, lu voiang parik kitapa abis ia ta
kunga, sikei kapo bil i metekuku na ka ago
asikei. [2] Using si pukun ke namempo rus-
ming a namempo buk alava ta namem ato-
gon a pukun metekuku, [3] ani man namemla
atogon ia, parik namemlapa pukun varas
palau. [4] Using si taun ke namempo ago
si pukun ke, namempo rusming velai ani
maiten e vingamem, parik using namempo
buk mat pelek ania, parik. Sikei using pala
namempo atogon a vubuk lava si atogon ani
anu tanginang. Asukang a pukun ke, voiang
kapo ago asi mat, ka sakol luai ane si to.
[5] Au na God akorong katala usausa imem ani
namem atogon ia. Na ninia palau kata alis
imem ta Malanganto ina, asukang val samui
akanangai.

[6] Asukang a namempo uli vinga uruk na
namempo nas ta taun namempo ago si to
ke, parik lak namempa ago kuvul ve Volava
si kana lu. [7] Arai, lomlomon kana namempo
pasal singina, parik ta sa namempo arai
ania ta mata ke. [8] Namempo vinga uruk,
na namempo buk ago akipai ani pukun ke,
si kamem an ago nei kana lu na Volava.
[9] Asukang a namempo atogon a vubuk ke ta,
namem uli vil auruk ania, kantanem man e
ke si pukun ke, vo e pangkul ve nia. [10] Using
tara aongos lak, tara an tung e malangas i
matana i Karisto ani kan sui ira, na siksikei
lak kan luk kana seupok, angkokoai si saka
nem an kata abis ia si taun katapo ago si
pukun ke, man katapo lau roron vo lau
rikek.

Angtunganan pok ve God

[11] Asukang, using namempo nas a Volava
ta nia kapo igenen si kamem mamaila,
namemtapo abis asi kamem tak ani ri vap,
au na God kapo malangas aongos imem.
Napo lomlomon ta nami kapa mipo malan-
gas nei lomlomonai imi. [12] Parik namempa
buk anguan alatun animem pok e matami,
parik. Sikei, kamem avibisan ka tukulai i
kami aminaung tatamem, na asukang kapa
mipo angkoai si ngenget ani matan vap
ang kipo kus aminaung pok tataria si kari
tutungan e mataria i ri vap, na parik ta
kus aminaung i bil ang nei lomlomon iria.
[13] Arai, man namempo mengen val nio, ke
God ta bil. Au na man namempo mengen
val vap malangas, kapo animi. [14] Using
kana vinga roron a Karisto kapo saupai
ani kamem to, using namempo nas luai ta
sikei a igenen kata mat ani ri vap aongos,
asukang a ri vap aongos kitala mat. [15] Na
katala mat ani ri vap aongos, ani vap ang
kipo to, ki ago ta anguan to aniria akorong

pok, sikei kari to ani vo mat na tadut pok
ang aniria.
16 Asukang a namem, le si taun ke, parik
namempa anguan arai ani ri vap ta mata i
kuli rina ke, parik. Tutuman aino namem-
tapo arai ani Karisto ta ararai i kuli rina
ke, sikei kana parik luai namempa anguan
ararai asukang an. 17 Asukang a man a
mangsikei kapo angtogon ve Karisto, e iang
kalapo serei atanginang. Bil kavang katala
pasal suai, na bil tanginang kamela serei.
18 Keve bil ke, God katala abis iria, using le
si Karisto nang a God kata vil imem ani
namem angtunganan ve nia na kala alis
imem ta kirim asi akus ani ri vap ta ki
angtunganan pok ve nia. 19 Asukang ke
ta God katapo ago si Karisto ani ka tak a
kuli rina asi kana me angtunganan pok ve
nia, na parik kalapa taot kari lau rikek ani
ka amiming iria. Na kata apaus imem ta
mamaiten si akuskus ta mengen i angtogon
pok ke ve nia. 20 Asukang a namemlapo
nguruna i Karisto, na kapo asukang ta God
kapo songo imi si kalingamem. Namempo
sokotuk imi, si asan i Karisto, mi vil imi
asi kami serei angtasimal aro pok ve God.
21 Vopo kovek luai i lau rikek ang, God kata
arai ania val katapo igenen rikek, anira. Na
le singina, God katala asaul pokai anira ani
tara igenen korong e matana i God.

6

1 Au na taun namempo abis kuvul ve nia
asukang suke, namempo aikut imi ta mi ago
ta luk ani roron ke si God, na mi lomon
apalau ia. 2 Using kapo antok ta, Si taun
roron ina, nata longong imi, na si taun
ro si vil ato animi, nata pakangai animi.
Tutuman luai, kana kapo taun roron, kana
kalapo taun si luk ani vilvil ato. 3 Parik
namemtapa amatung kiksavang nei selen si
ri vap, asukang ani ka kovek i oring aniria
si pege arikek ani kamem abis. 4 Sikei,
using namempo asosokai si God, namempo
angkoai si alatun animem si bil miang.
Namemta tung akitmat, namemta ago nei
kui lava, nei keve mamaiten, 5 kita ngamis
imem, kita alakai animem nei akangbat,
namemta siang nei angvisvis, namemta
abis amadot, na tav rot aro, namem buk
angan. 6 Sikei, namemta daus aongos,
namemta masam aro, namemta ananap,
namemta pakangai ani ri vap, namemta
atogon a Malanganto Gogoai, na vinga ro-
ron kovek i kapau. 7 Namemta uli pege
atutuman aro, namemta teng a kitmat i
God. Keve laulauan korong suke, kipo
asukang val bil roron si pakangai animem si
visvis ke. 8 Kantanem a tun kinle vo mirik,
kantanem a mengen rikek vo posong ro.
Man kipo arai animem val vap kapau, sikei
namempo uli pege atutuman. 9 Man kipo
tav arai kinle animem, sikei vap duk lak
kipo nas aro imem. Man kata lapo asukang
ta namemtala mat, sikei arai, namempo to.
Man kipo amiming imem, sikei parik kitapa
vil amat korong imem. 10 Man kapo asukang
ta namempo mamakus, sikei namempo
uli atogon uruk. Man kapo asukang ta
namempo logo, sikei namempo vil atauia ri
vap miang. Na man kapo bil val namempo
kovek luai, sikei namempo duk ta bil miang.
11 Namemtala mengen suai aro singimi ri
Korinto. Vingamem kapo tavas aro. 12 Parik
ta namem, namempa vil akit kara angtun-
ganan, sikei nami akorong pok, using a
vingami kapo kit. 13 Napo mengen imi val
nami kag inatus. Mi ngenget kag lau. Mi
kun tavas aro kapa ani vingami.

Lu i atailai si God

14 Mi ago ta paus kuvul an ve vap tav
lomlomon. Using parik kapa angkoai si
igenen lau roron kilong abis kuvul aro ve
igenen katakai putuk saupai. Parik kapa
angkoai si malangas ka angtunganan ve
vong itum. 15 Kapo tav angkoai si Karisto
kame uruk kuvul ve Beliar. Ka tav angkoai
luai ta igenen lomlomon kame angtogon ve
igenen tav lomlomon. 16 Kapo tav angkoai
luai ta lu i atailai si God ka angainakai ve
lomlomonai i tangatangai. Using tara na
lu i atailai si God vopo to ang. Asukang
val God kata antok ta, Naka to singiria, na
naka pasal nei liuan iria. Ki posong iau ta
nau kari God, na nau na atogon iria val kag
matan vap. 17 Asukang a mi papelek iria na
mime ago akipai aniria. Volava kapo antok.
Ago luai ta sigil ani bil kapo visuk, na naka
songo asung imi. 18 Na mi kin iau ta tamami,
na nala atogon imi val kag

7

keve nat kavulik. Volava tavirimok kapo
antok. 1 Asukang ke, petau mipo angtogon
ve vingag, using tarapo atogon a keve men-
gen roron ke, kapo ro tara vil adaus aro pok

ira pelek a keve bil ang kapo vil avisuk a
pukun ve malanganto ira. Tara mamaila
velai ani lolokovo ani God ani kara paspasal
aongos ka daus.

Uruk ani lomon pokai

2 Mi tavas animem ta vingami. Kata kovek
i sikei namemta vil arikek ia. Kata kovek i
sikei namemta goeng ia. Kata kovek i sikei
namemta bui ia ta kamem tauia, kapo kovek
luai. 3 Parik napa mengen asukang ke asi
mengen arikek animi, parik. Using natala
antok ta namempo uli atogon animi nei
vingamem, man tara mat vo tara to, sikei
tara uli sikei lak. 4 Napo atumata tatami, ta
mi abis aro luai. Napo kus aminaung alava
tatami. Napo atogon alomonaus lava using
nami. Kantanem a keve mamaiten napo
asalak ia, sikei napo uruk alava luai.
5 Io, using taun ang namemta serei
e Makedonia, pukun imem parik katapa
angkoai si ausai aro using keve oring aon-
gos namemta duai a kui singina, angvibis
e komo, na leng nei liuan i kuvkuvulan i
lomlomon. 6 Sikei God, nia vopo anatok ani
vap ngau, kata anatok imem si serei ke si
Tito. 7 Na parik ta si kana serei papalik,
sikei using kata antok imem ta mitala kun
anatok ania. Kata antok imem kapa ta
kami buk alava animem, kami mamakus, na
kami vinga manas asi tung kuvul ve nau, na
si oring suke nala uruk alava luai singina.
8 Using vei nganing natala vil amakus imi
ta keve mengen i kag buk, sikei parik napa
lomon ia ta kapo rikek si salik ani mengen
ang. Tutuman, aino natapo lomon ia ta vei
nala bil arikek nganing using nalapo arai
kinle ta panbuk ang kata vil amakus imi
si vuk pangau lik palau. 9 Sikei kana vang,
napo uruk alava luai. Parik using mita lapo
makus, sikei using le si kami la makus ang,
mitala kinle korong na mila lomon pokai.
Na makus ang nang a God kapo buk ia
singimi, asukang a kapo kovek i bil mipo
rikek singina marai imem. 10 Na makus ang
God kapo buk ia, ka atogon uai, lomon pokai
nang. Au na le iang vanang vilvil ato, na
mamakus kala kamus. Sikei makus val kuli
rina kapo nas ia, uai ina mat akorong palau.
11 Mi arai, makus ang a God kapo buk ia
kala togon uai, using milapo lomlomonai
aro. Mita amalangasai sumasuma ta bil
ang, mita misag ania, mita taping, mita
vubuk ve kaisap asi vil ani lau roron, na
mita buk ta ka atogon a amiming si bil ang.
Si keve oring aongos suke, katapo kovek i
oring asi posong arikek animi. 12 Io, kapo
tutuman nata alis imi ta panbuk ang, sikei
parik natapa lis ia using a sikei a igenen
kata abis a rikek, na parik kapa using a
igenen ang kata vil arikek ia, parik. Sikei
panbuk ang nata lis ia, napo buk ani mi
anguan atogon ani manas nei vingami taun
imem, na mi tun kinle korong ia e matana i
God. 13 Au asukang namemla lomon aus.

Au na lakat kuli alomon aus ang,
namempo uruk alava luai using namempo
kun arai sabonai ani uruk si Tito, using
parik kapa anguan lomlomonai amiang
an animi aongos. 14 Natapo kus aminaung
tatami, si taun natapo mengen ve nia, na
katanla kinle korong ta parik natapa kapau
ia. Kamem lau i mengen taun animi kapo
uli tutuman aro, na asukang luai kapa, si
kamem kus aminaung si Tito, using kapo
malangas ta namempo atutuman. 15 Na
vingana kapo buk alava imi, taun kapo
lomlomonai ani kami lau i longong aro,
na kami mamaila aro na mita songo alak
ia. 16 Napo uruk alava using napo atu mata
animi ta mi vil apunuk luai ani bil ke.

8

Akamusai aro ani lomlomonai i alis

1 Keve tungamem, namempo buk ta mi
malangas a laulauan roron ang a God katala
asereiai ania si keve kuvkuvulan i lom-
lomon e palpal Makedonia. 2 Kari kui kata
atokngai amadot luai aniria, sikei lak kitapo
uruk alava. Kita aunai logo luai, sikei
lak kita alis alava. 3 Napo atai amalangas
atutuman ta kitapo lis angkoai val sa kipo
atogon ia, na soliu kapa kari togtogon.
Na katapo kovek i mangsikei katapo aisul
iria. 4 Kitapo aikut aro imem asi kamem
atolongon aniria, ani ki kun alis kapa si
angasik ani ri vap daus po kudik luai ang.
5 Namemtapo buk ta ki abis aroron, sikei
kita abis aro luai. Laba ina, kitala lis aino
pok tataria ane si Volava, au na taun imem
kapa, using namempo usiusing kana lom-
lomonai a God. 6 Le iang a namemla asok
a Tito ani kan abis ve nami, val katala tu-
tapongai lenginang, ani ka pakangai animi
si akamusai aro ani lomlomonai si abis ani
alilis ke. 7 Sikei, kapo ro kami selen i alilis ka
kun talupus aro. Ka asukang palau val kami

lau i lomlomon, kami lau i akuskus na lau i
lomlomonai aro, na kami vinga roron taun
imem. Asukang a avibisan kapa i alilis ke ka
kun talupus aro luai.
8 Parik napa mengen asukang ke using
napo aisul akit imi, parik. Sikei napo buk
atai animi ta lomlomonai ro i vap suke, asi
kag kinle ta kami vinga ro kapo tutuman vo
parik. 9 Using mipo malangas kana laulauan
roron kara Volava Iesu Karisto. Kantanem
kana tauia, sikei katapo lomon imi, na
kamela serei asukang ta igenen logo, using
kana vubuk ta le si kana logo, mi tauia.
10 Napo mengen imi ta kag lomlomonai,
using matas la kamus ang, nami mitapo
aino luai i vap si tutapongai ani abis ke,
au na mipo ainoai i vap kapa si atogon ani
vubuk roron ang. 11 Kanat, mi akamusai aro
ania. Using kapo ro ta kami uruk si abis
ania ka akamusai aro ani saka nem an mipo
lis tatana le si kami togtogon. 12 Using man
kupo atogon uruk, kapo ro lis angkokoai
aro palau val sa kupo atogon ia, parik ta bil
ang kupo kovek ina. 13 Parik napa mengen
ta mang matan vap ki kalakala, na nami si
sunguk ani mamaiten, parik. Sikei kapo ro
ta mi angkokoai palau ve ria. 14 Nami mipo
duk si taun ke, kapo ro mi pakangai ani kari
inongos, asukang a man mila inongos iles
aliu, kila kun atogon angkoai si pakangai
animi, asukang a mila sikei palau, 15 asukang
val kita salik ia ta, Vopo paspasuk alava ang
kapo angkokoai palau val vopo paspasuk
alik ang.

Tito ve volo tungana

16 Napo posong aro na God using katala
iton a vingana i Tito si kana atogon
ani vubuk tutuman ro si pakangai animi.
17 Using katala maramarak si abis ani bil
ang namemtala sokotuk ia singina. Laba
ina, ninia akorong, using kana lomlomonai
vola roron, katala pilak ta nia akorong kame
serei singimi. 18 Au na namemla asok a
mang tasimem kuvul ve nia, keve kuvkuvu-
lan kipo nas aro luai ania, le si kana akuskus
ta akus ro. 19 Mang bil kapa, keve kuvkuvu-
lan kitala apaus ia ta kirim ke, ani ka auai
ve namem si luk akuvul ani alilis ke. Ani
namem teng a avibisan ke ani asan i Volava
ka mang alava luai, na asi akalit kapa ta
kamem vubuk asi pakangai. 20 Using kamem
lomlomonai asukang ke ta ka ago ta sikei
ka mengen arikek animem si alilis roron ke
namempo usausa asi an alis ania. 21 Using
kamem vubuk ta avibisan ke, ka talupus
e matana i Volava, na e mataria kapa i
ri vap aongos. 22 Au io, namemlapo asok
irilong kuvul ve mang tasimem, namemtala
atokngai ania si keve taun, na namemla arai
ta kapo uruk si bil miang, sikei kana uruk
kapo laba using kapo atu mata tatami ani
mi abis aro. 23 Ani Tito, kapo tungag na
namemlongpo abis kuvul si angasik animi.
Ani ngono tasimem kilongpo pasal ta asok
le si keve kuvkuvulan, rilong kapa kilongpo
kun amangai ani Karisto. 24 Asukang vang,
mi akalitai ani volo igenen ke ta kami vinga
ro, na kitol arai ta kamem kus aminaung
katapo tutuman, asukang a kara keve ku-
vkuvulan aongos ki kun tun kinle korong
animi.

9

Alilis taun ri vap daus

1 Ani avibisan si angasik ani mamain ta
vap daus, kapo tav inongos taun luai anig
si salik taun animi tatana. 2 Using napo nas
kami uruk si abis na kapo vil aminaung iau e
mataria i ri Makedonia, using natala antok
iria ta ri Akaia kitala usausa le si matas la
kamus ang, na amiang iria kitala arai ani
kami vinga manas, na kilapo kun atogon ani
vubuk lava asukang. 3 Sikei napo asok a volo
tasimem using napo misag ani kamem kus
aminaung tatami ka bil palau, using natapo
buk ta mi usausa val natala antok iria, 4 vei
mang matan i ri Makedonia ki auai ve nau
na kinla arai ta parik lak mitapa usausa, na
namemla mese e mataria si lomlomonai ke.
Au na kami mese lava, naka ago ta mengen
an tatana. 5 Asukang a napo lomon ia ta
kapo ro naka atai akit aro na volo tasimem,
ani kian itoitonai aino ani mengen ro ke
mita palapalatung tatana, ani ka roron na
ka usausa kapa. Parik kana using napo sulai
animi, sikei using kami lomlomonai roron.
6 Kapo asukang ke. Igenen ang kapo sukal
alik, kana paspasuk ka liklik luai, na igenen
ang kapo sukal alava, ka paspasuk alava
velai ani uruk tavirimok. 7 Siksikei, kapo ro
ka alis akorong si kana lomlomonai. Nia
akorong ka uruk si alis, na ka ago ta lomon
ania ta mangsikei kapo sulai ania. Using
God kapo buk iria vap ang kipo lis velai
ani uruk nei vingaria. 8 Au na God kapo
angkoai si lis alava luai animi ta mamain ta

roron aongos. Na taun mi atogon angkoai
aro, mila kun angkoai kapa asi uli abis aro
ani mamain ta avibisan roron aongos. 9 Val
mengen i nei salsalik ta, Katala lis alava
ani keve rina aongos, na ani ri vap logo.
Kana selen korong ka ago asikei. 10 Nia kapo
tukulai i keve bil asi sukal na ka asereiai ani
pok ina, na kapo asukang palau ta nia kapo
tukulai i keve bil ang mipo lis a mang matan
tatana, ninia ka vil alava na uai i kami
lau korong. 11 Mi tauia si keve bil aongos,
asi kami alis alava, na man nameman alis
suai ania singiria, ki posong ro ane si God.
12 Using si kami avibisan i alilis taun ani
mamain ta vap daus, katala angasik iria si
kari inongos, sikei laba ina, kapo asereiai
ani tavirimok lava i posong ro ane si God.
13 Taun kipo kinle ta mipo atutuman si abis
ke, kila alatun a God, using kilapo arai ta
milapo kun kinle ani akus ro i Karisto, na
mipo abis using ia, ki arai ani kami uruk si
alilis lava si pakangai aniria, na ki arai kapa
ani kami angtunganan kuvul ve ria na ri vap
aongos. 14 Na si kari keve taun i sokotuk ki
kinle imi, using kana alilis roron luai a God
taun imi. 15 Posong ro ane si God si kana
tavirimok lava i alilis, parik tarapa angkoai
si taot pasuk ania.

10

Tukulai i abis roron, Volava

1 Nau Paulo, napo sokotuk imi velai ani
ananap na vinga marip val Karisto. Vei
nganing a mang matan kipo antok ta napo
igenen nok taun napo ago ve nami, sikei
taun napo tav ago ve nami napo igenen
ki. 2 Sikei napo buk alava imi ani mi bil
aro, asukang ani man nala serei, nala ago
ta ki an animi, using natala usausa luai si
kag ki ani vap ang kipo sekpat ta namempo
using a lomlomonai i kuli rina ke. 3 Kapo
tutuman namempo ago si to ke, sikei visvis
ke namempo ago neina, parik kapa bil i kuli
rina ke, parik. 4 Using a keve bil namempo
visvis tatana, parik kipa keve bil i kuli rina
ke. Sikei God kapo li madot si galang suai
ani mamain ta omo kitmat. Namempo
angkoai si galang suai ani saka matan lom-
lomonai an, 5 saka tubat i alalakas kipo tadut
asi ogbat ani malangas i God. Namem
teng akit a mamain ta lomlomonai asukang,
ani ri vap ki longong papalik a Karisto.
6 Namempo usausa si tatapokai aniria kipo
longobot, man mitala nas a laulauan ro i
longong.

7 Mi arai ani sa kapo ago e malangas i
matami. Man a mangsikei e iang kapo
mengen alava ta ninia ke Karisto, kapo ro
nia akorong pok ka anguan lomlomonai aro
ta kapo asukang, namem kapa, namem ke
Karisto. 8 Vei nganing kapo ararai asukang
ta nalapo kus aminaung luai ta namempo
atogon a roron le si Volava, sikei parik
luai kapa angkoai si naka mamaila singina.
Volava kata lis imem ta roron asi itoiton
animi, na parik ta si me galang. 9 Ka ago
mi arai anig ta napo aleleng imi ta kag
keve panbuk, 10 using mang matan e iang
kipo antok ta mengen i kana keve panbuk
kapo maiten na kapo sunggil alava, sikei
taun katame serei e ke ta pukun ina, katapo
igenen malum lik palau, na kana keve men-
gen kapo tav mamaiten. 11 Matan vap ang,
kapo ro ki nas aro ta keve mengen namemta
posong ia nei panbuk ang, namem abis lak
iria man nameman serei.

12 Using namempo misag ani alangtongai
animem ve vap ang kipo aminaung pok
tataria, using man ki alangtongai aniria ve
mang anu, kipo kovek i masam. 13 Sikei
namem, namempo tav angkoai luai si kus
aminaung ta mang saka abis an God parik
katapa asok imem si abis ania. Namem
telan akorong si sa na God katala lis ia
singimem, ani kan sakam kami palpal kapa.
14 Parik namempa kus aminaung soliu kana,
asukang ta parik namemta lapa serei tapai
singimi, parik. Using namemtala serei ko-
rong tung si kami palpal asi an akus animi
ta akus ro i Karisto. 15 Parik namempa kus
aminaung ta keve rina namemta tav abis
singina, na parik kapa namempa kus am-
inaung ta abis i teng ta mang matan, parik.
Sikei namempo atu lomlomon tatami ta
kami lomlomon ka uli polok, au na kamem
ring ipo abis si kami palpal ka serei apa-
panai luai, 16 ani le singimi namem pasal
avunga taun a mang keve rina kapa ta akus
ro, na namem ago ta kus aminaung palau
an ta abis ang a mang igenen petekai katala
abis ia nei kana matang. 17 Mangsikei, man
kapo buk kus aminaung, kapo ro ka kus
aminaung ta Volava. 18 Using si nang kapo
posong aro pok ia, kapo tav angkoai si ainak
ania, sikei igenen ang a Volava akorong
kapo posong aro ia.

11

Aiveven vei aposel kapau ka apupu imi

1 Napo buk ta mi lomon suai anig using
naka mengen tapai val igenen nio. Au
kanat, milapo lomon suai anig? 2 Napo kara-
mata imi le si kag angnanasai ve God, using
natala itoitonai animi val aina daus asi kami
osongon ta Karisto. 3 Sikei napo leng vei
nganing mila asukang val Eva, taun a kene
ang kata apupu ia ta kana keve nas roron,
na kami keve lomlomonai ro tutuman kala
pasal akipai ani Karisto, na parik milapa
anguan buk bil an val mipo kana aina daus.
4 Mi arai aro, using a mang matan vap kipo
serei na kimepo akuskus ta Iesu petekai,
Iesu ang parik namemtapa akus imi tatana,
na milapo atogon a malanganto na akus ro
petekai, voiang parik namemtapa akuskus
imi tatana, sikei milapo uruk palau si ainak
aniria. 5 Arai, natala taot iau ta parik napa
liklik ani vap ang mipo taot iria val kami
keve aposel tavirimok. 6 O, vei nganing
napo tav katak ta lau i pege atalupus aro val
ria, sikei si nas, napo atogon a nas. Singina
namemtala amalangasai aro aongos ania
singimi, si sa namemta mengen tatana, na
si kamem laulauan kapa.
7 Au sa, natala bil arikek kana si vil alik
pok anig ani nami mi lakat, taun natapo
tav ainak ani mi seupok iau? 8 Mamaiten
asi me abis ke singimi, nata agon ia si
mang keve kuvkuvulan, using kitapo uli
pakangai anig, ani ka koi iau si pasal na
nanla pakangai animi. 9 Na si taun ang
natan ago ve nami nata atogon inongos,
parik natapa vil amaiten a sikei. Using
kag inongos, keve tungara le Makedonia
kita apunuk ia, asukang a parik natapa buk
vil amaiten animi si bil lik pulakai, tung
kana lak. 10 Napo mengen ta tutuman, val
kana tutuman a Karisto singig, ta napo kus
aminaung kuli oring ke, na ane nei keve
palpal suke e Akaia, kipo tav angkoai si
atakun ani kag kus aminaung. 11 Sa tukulai
ina napo lau asukang suke? Using parik
napa atogon imi e vingag? Parik! God kapo
nas ta napo atogon imi.
12 Au na sa napo abis ia, naka abis aliu
lak ia, using napo buk ta ki ago ta atogon
pangau an si kus aminaung pok tataria ako-
rong, ta kari laulauan i abis kapo asukang
palau val namem. 13 Using vap ang nang
parik kipa aposel tutuman. Kipo abis palau
asukang asi kari akipang animi, na kipo
pokai aniria asi kari ararai val ke Karisto ta
keve aposel. 14 Sikei tarapo tav taping. Ke
Satan akorong ta lau using kapo pokai pok
ania asi kana ararai val angelo minaungan.
15 Asukang a parik tarapa taping alava ani
kana keve asosokai, man ki kun pokai pok
aniria si kari ararai val keve katakai i lau
korong. Akamusai iria ka asukang palau val
kari abis.

Keve mamaiten

16 Naka anguan antok an, mi ago ta arai
anig val napo igenen nio palau. Na man
mipo arai anig val igenen nio palau, kapo ro
mi lomon suai anig, asi kag kus aminaung
tapai. 17 Kag mengen lava i kus aminaung,
parik napa posong ia using a Volava kapo
ainak, sikei napo posong asukang val ige-
nen nio palau. 18 Arai, petau miang luai kipo
aminaung ta keve bil i pukun ke, asukang
a naka kun aminaung kapa. 19 Using mipo
uli naung aro palau ani igenen nio. Pua
mipo sekpat ta mipo atogon masam lava
luai! 20 Arai ani oring ke, taun a igenen
ang katame dot a isumi ani mipo kana
keve asosokai, mila naung aro palau ania.
Taun kata konem kami togtogon, vo kata
bui imi si luk ani keve bil aongos, na taun
ka vil alava ia, ka tavapat imi nei nomi,
mita lomon suai palau ania. 21 Sa, napo
mese using namemtapo ngau e matami, na
matan lau asukang suke parik namemtapa
abis ia? Saka bil an kitapo tav lolokovo si
kus aminaung tatana, pua nalapo mengen
luai val igenen nio, nau kapa napo tav
lolokovo si kus aminaung tatana. 22 Au, kita
polok si ri Eberaio nang? Nau kapa. Au,
kita polok si ri Israel nang? Nau kapa. Au
si tivuria nang ta Abaram? Nau kapa. 23 Au
kipo asosokai nang si Karisto? Pua, vei
nganing naka mengen val igenen nio, sikei
nau, napo aunai luai aniria, si mamaiten
i abis, taun miang nata ago nei akangbat,
keve taun miang luai kita vis iau, taun
miang nata lapo angasungai ani tapikon.
24 Palpalima na taun ri Iudaia kita saupai si
saup anig ta 39 a ngamis aongos. 25 Potol
a taun kita ngamis iau ta vuk ei. Sikei a
taun kita so iau ta iat si kari vil punuk anig.
Potol a taun nata puka kuli perengan nei
laman. Nata voko pulakai nei laman tenei
vong ve tenei ias. 26 Keve taun miang nata
pasal pulakai, nata puka si molong, si ri vap

tainau, si kungaria i kag patvap akorong, si
ri vap i ngising, na nei mang keve rina lava,
ane nei ring varasai palau, nei laman, na e
kungaria i mang keve tasig kapau. [27] Nata
abis akitmat luai, nata ago nei taun kitmat,
vong miang nata tav rot singina, kata pat
iau a buk angan ve buk inum, nata kovek
i pok, nata mulak na kovek i vakup roron.
[28] Na lakat kuli keve mamaiten aongos suke,
nata nasai ani mamakus ve mamaiten si
keve taun ani keve kuvkuvulan. [29] Man a
si e iang kapo ngau, sa, nau parik napa
kun nasai korong ania? Man a si e iang
kapo savang, sa, parik napa vinga marala
ani vopo asavang kak ang ania?
[30] Man mipo buk iau asi kag aminaung,
kapo ro naka aminaung si bil ang kapo
akalit tatag ta napo igenen malum. [31] God
nia na tamana i Volava Iesu voiang posong
ro ka ane singina asikei, nia kapo nas ta
parik napa pege kapau. [32] E Damasko, ain-
oinoai lava si tulava Aretas kata asok ta
ararai bat aulitai ani rina Damasko aongos
asi kana teng akit anig, [33] na keve tungag
ki asoung iau ane kevkev le nei matakoto
i omo nei tepe lava, na nala sip pelek a
kungana.

12

Ararai na asasangai

[1] Kapo ro naka kus aminaung aliu. Kag
mengen kapo tav pakangai ani mang sikei,
sikei kantanem, naka pege tapai ta ararai
na asasangai le si Volava. [2] Napo nas ta
katapo atogon a igenen si kana angtogon
ve Karisto, kata lapo asukang ta kalapo 14
a matas taunai ania, God kata songo alak ia
ane pangkul, na parik napa nas ta kata pasal
ta pukun vo si orodung, God kapo nas, sikei
si taun ang kita sunguk alak ia ane si lapotol
i metekuku. [3] Igenen ke, parik napa nas ia ta
kata saka pasal an, si pukun vo si orodung,
God kapo nas, sikei napo nas ta [4] kita sunguk
alak ia ane nei rina talupus luai e pangkul,
na kanla longong a mengen atailai luai ang,
voiang kapo tav angkoai si nas ania, na
kapo kitmat luai kapa ta ri vap ki posong ia.
[5] Napo angkoai si kus aminaung ta igenen
suke, sikei asi me kus aminaung tatag pok
ka ago. Sikei naka kus aminaung palau ta
nau napo igenen malum. [6] Sikei man nala
kus aminaung tatana, parik nalapa igenen
nio, parik. Using naka mengen ta tutuman.
Sikei naka ago vei nala mengen ta bil miang
parik mipa angkoai si arai ania si kag lau vo
si kag keve mengen. [7] Asukang a naka ago
ta akus ta keve bil petekai suke Volava kata
akalit iau tataria, ani naka ago ta alalakas
an tatag. Asukang a napo atogon a kui e
pukun ig, napo uli ago velai ania, asukang
ta Satan kapo asok kana asosokai si me
dot akui anig, ani naka ago ta alalakas an
tatag. [8] Potol a taun nata aikut a Volava
ta kui ke ani ka pasal suai anig, [9] sikei kala
atai iau ta, "Kag roron kapo uli angkoai si
pakangai anim, using taun kupo ngau, nala
asereiai ani kag kitmat singim." Asukang
a naka uruk alava ta napo igenen malum,
using napo buk a kitmat i Karisto ka ago
singig. [10] Asukang a napo uruk palau ta
napo igenen malum, na kipo kilis iau, si
ago neina i mamaiten, si vilvil akui, si taun
kitmat, marai kag tung ani Karisto. Using
taun napo igenen ngau, napo dual.

Paulo kapo atogon ri Korinto e vingana

[11] Napo pege val igenen nio, sikei nami,
mipo sulai anig asi kag pege asukang. Kav-
tapo ro ta mila alatun iau, using parik luai
natapa rikek ani vap ang mipo taot iria
val kami keve aposel tavirimok, kantanem
natapo igenen palau. [12] Keve avibisan si
arai kinle anig ta napo aposel, natala abis
iria nei liuan imi, si lau i ananap kuvul ve
mang keve akanangai na abis i vilvil ataping
na keve abis tavirimok lava. [13] Saka bil
an akorong natapo abis alava ia ani mang
kuvkuvulan na nami parik? Kapo kovek.
Sikei palau a bil, nau akorong parik natapa
vil amaiten imi. Mi lomon suai ani lau rikek
ke singig. [14] Mi longong! Nalapo usausa
nang ani kag apotol i serei singimi. Parik
nanpa serei si kag an vil amaiten animi.
Parik napa buk kami togtogon, sikei napo
buk imi akorong. Kapo lok ta inatus ki
aiveven a tamaria, sikei tamaria ka aiveven
iria using kakana ta inatus. [15] Anig, naka
uruk palau si luk le singig akorong angkoai
si kag ago, na e iang naka lis kapa kag to si
angasik ani malanganto imi. Si man napo
vinga roron animi, sa, mipo vinga rikek
anig singina? [16] Kanat, kapo asukang, parik
nata lapa vil amaiten imi. Vei nganing nata
kapau imi asi kami me ta? [17] Au sa, nata
apupu nang imi ta vap ang nata asok iria

taun imi? [18] Tutuman natala uli sokotuk
aro ani Tito si kana me serei singimi, na
kuvul ve nia nala asok a mang tasig ang.
Sa nang, Tito kata apupu imi, na kala luk
palau a mang sikei a bil singimi? Parik.
Namemlongta abis using a sikei palau a
malanganto, na sikei palau a selen.

[19] Kana kapa, vei mipo sekpat nganing
ta namempo mengen amadot e matami, si
antok ta namempo daus. Parik! Namempo
mengen e matana i God si kamem angto-
gon ve Karisto. Au na keve mengen aon-
gos ang asi pakangai animi, keve tun-
gag, nami ang napo atogon imi e vingag.
[20] Using napo leng vei nganing man nala
serei taun imi, namela arai ta kami lau
kapo tav asukang val napo buk ia. Vei
nami kapa mila kun arai ta kag lau mipo
tav buk ania. Vei nanla serei sabonai
ta mipo angkiki, angmata, angmamaralai,
angneikitungai, mengen arikek, mengen
musik angpokpokai, vilvil alava na tagoeng.
[21] Napo leng vei nanla serei na kag God ka
vil alik iau e matami na nala tangmata imi,
using vap miang kitapo vil lau rikek aino,
parik lak kipa lomon suai ani kari laulauan
visuk, kari lau i panik, na keve lau rikek luai
kipo abis ia nei ring malangas.

13

Akamusai i mengen i anonok kuvul ve posong ro

[1] Nalapo usausa asi me serei asukang val
kag vapotol i me arai animi. Pongua vo
potol a igenen, man ki mengen amalangas
atutuman ta saka lau rikek an, ki vil saupai
singina. [2] Si apongua i taun voiang natapo
ago kuvul ve nami singina, nata anonok
imi. Kana kami mang anu si napo kovek
lak. Ria kita abis a rikek ang, kuvul ve mang
matan kapa, man name anguan serei pok
an, parik luai napa angkoai si tav amim-
ing aniria. [3] Mitapo buk arai atutuman ta
Karisto kapo mengen si kalingag vo parik?
Sikei mi malangas aro ta nia parik kapa
malum si vil akorong animi, parik. Ka
kitmat luai nei liuan imi. [4] Arai, si kami
malangas ta kita atakuk ia kuli ngakputuk
na katapo malum, sikei kana kapo to ta
kitmat i God. Au na namem, si kamem
angtogon ve nia, namempo ngau, sikei si
kamem serei singimi, namem serei kuvul ve
nia ta kitmat i God.

[5] Mi tikon tuk aro luai pok imi akorong,
asi arai korong ta mipo tung akit aro si
lomlomon. Mi sui atokngai pok animi. Au
si mipo tav malangas nang ta Iesu Karisto
kapo ago singimi? Sikei, vei nganing kami
lomlomon kapo nem palau. [6] Napo atu lom-
lomon ta mi kinle korong imem, ta kamem
lau kapo tutuman. [7] Sikei namempo soko-
tuk a God ta mi ago ta bil arikek an, parik
using asi me arai animem ta namemtala
bil aro luai, parik. Sikei using namempo
buk ta mi bil aro, kantanem kapo ararai
val namemta tav bil aro. [8] Using parik luai
namempa tubat a tutuman, sikei namempo
abis asi kip kos ania. [9] Using namempo uruk
palau lak si kamem malum na kami dual,
na namempo sokotuk ta mi serei atalupus
aro. [10] Napo vil a keve mengen ke kana
using napo ago akipai animi, ani man nanla
serei singimi, parik nalapa atogon mengen
madot animi, kuli roron ke Volava kata lis
iau tatana, asi pakangai animi, na parik ta
si galang.

[11] Akamusai ina keve tasig, kag posong ro
ane singimi. Mi lomon pokai. Longong kag
sokotuk. Ka sikei palau kami lomlomonai.
Mi ago velai ani marip si kami to. Na
God ka ago ve nami, nia kapo tukul bung
i vinga ro na marip. [12] Mi kun posong
aro angpokpokai animi velai ani lulus daus.
Kara keve vap daus aongos kipo alis kari
posong aro taun imi.

[13-14] Roron si Volava Iesu Karisto, vinga
roron si God, na lau i angtunganan aro le si
Malanganto Gogoai ka ago singimi aongos.

Ani ri Galatia

Ainoai luai i matan vap kitapo using a Iesu si taun ang, ri Iudaia akorong. Sikei Iesu kata asok a Paulo val aposel ani kan kun akuskus si ri vap i ngising ta Akus Ro. Taun a petau kilapo tutapongai riuk lak si kana matan vap a Iesu, mamaiten lava kala serei. Aino, vap ke parik kitapa usiusing kana keve saupai a Moses, asukang val ri Iudaia kipo uli using ania. Taun kilapo serei val kuvkuvulan i vap lomlomon, sa, ki using a laulauan i using ani kari keve saupai ri Iudaia o parik? Mang matan vap kipo sulai ani kuvkuvulan asi lampulit val laulauan si ri Iudaia, na asi kari using kapa ani mang matan i kana keve saupai a Moses. Sikei Paulo kapo posong apalau ia, na kapo mengen ta kara lomlomon ta Iesu Karisto, nia palau ka vil ira asi kara serei igenen korong e matana i God. Kapo ararai asukang ta mang matan Iudaia kita anla ago e Galatia, asukang a kipo atokngai sulai ani kuvkuvulan asi using ani keve saupai ang si Moses. Au, Paulo kala longong ia, asukang a kala salik a buk ke, ani ka koros kari lomlomon kuvul ve kari laulauan kapa. E no luai, Paulo kapo mengen amalangas ta God akorong kata akanangai ania ani avibisan i aposel. Na kala mengen asukang ke, vap ang kipo lomlomon ta Iesu Karisto, ria kipo igenen korong e matana i God. Si akamusai i buk kapo mengen ta taun a Karisto kata vil akala ira asi kara kalakala, Malanganto Gogoai kala ausingai anira, ani tara uli abis ani lau roron taun a mang matan vap.

Mengen i angruduai

1 Nau a Paulo napo aposel, parik using katapa atogon igenen vo kuvkuvulan kata asok iau, parik. Sikei using a asok si Iesu Karisto ve God tamana, iuang kata tak atadut ia pelek a mat. 2 Nau ve keve tungara aongos e ke, namempo lis a panbuk ke taun a keve kuvkuvulan mipo ago e iang nei palpal Galatia. 3 Roron ve marip le si God tamara na Volava Iesu Karisto ka sinong singimi. 4 Nia kata alis pok tatana ani ka puka bat ira si kara lau rikek, ani ka asapang ira pelek a mamain ta avibisan rikek i kuli rina si taun ke asukang val vubuk ang si God tamara. 5 Kakana na miminaungan asikei. Tutuman.

Kapo sikei palau a akus ro

6 Napo taping velai ani makus ta parik kapa vungavunga na milapo sip taliung a iuang kata songo imi ta kana roron a Karisto, nang kata lis palau imi tatana. Si vuk taun kudik lik palau na milapo atu talinga asi kami longong ani akus vopo tav tutuman ang, na kipo kin ia ta akus ro. 7 Sikei parik ta akus ro. Natala luk ta mang matan e iang kipo vil agol palau imi, na kipo atokngai ani sakolai ani akus ro i Karisto. 8 Kantanem man namem, vo ta angelo kapa le metekuku, ta man kapo tav bil val akus ro ang namemtala akuskus korong imi tatana, kapo ro ta God ka vil punuk suai luai animem! 9 Val namemtala kin ia, kana napo anguan kin pok an ania ta vopo sang ta akus tav angkoai val akus ro ang mitala luk ia, kapo ro ta God ka vil punuk suai luai ania!

10 Sa nang? Napo mengen asukang ke ani name luk kami mangal? Parik! Ani God papalik nia ka uruk singina. Man kapo asukang ta napo buk lak asi kag amangal palau ani ri vap, kala tav tutuman luai ta nau kana asosokai a Karisto!

Songo ani Paulo

11 Arai, keve tungag, napo buk ani mi malangas ta akus ro ang natala akuskus imi tatana, parik kapa akus le si igenen i kuli rina. 12 Using parik ta igenen i kuli rina kata akuskus iau tatana. Na parik natapa akalit kapa tatana. Sikei Iesu Karisto, ninia akorong kata amalangasai anig tatana.

13 Mitala longong ta natapo saka to an aino si kag po using ani laulauan si ri Iudaia. Mipo malangas ta natapo uli atokngai amadot asi vil akui ani kana vap a God. Nata atokngai ta naka goeng suai aniria. 14 Kag nas ani laulauan si ri Iudaia katapo soliu luai ani mang matan iria, namemta polok kuvul alak. Natapo dual akitmat ta mamain ta saupai si kamem vap lava ka ago luai ta mun an. 15 Kantanem. Sikei aino si taun parik lak kitapa ingus iau singina, God katala irang akipai anig na si kana lau roron kala songo iau. Kana vubuk 16 ta naka arai korong ani kana nat ani naka akus tatana si ri vap i ngising. Au, sikei! Si vuk taun

ang kata akalit iau ta kana nat singina, parik
luai natapa pasal taun a mangsikei a igenen
asi kag an nanas aino tapai. 17 Na parik kapa,
nata lapa palak lik tapai ane Ierusalem ani
nakan angnanasai ve ria kitala aposel aino
anig si taun ang, parik. Sikei nata tadut
akorong na nala pasal ane Arabia. Au na le
iang, na nala papok ane Damasko.

18 Au, na e mung i potol a matas, le na nala
palak ane Ierusalem asi kag an angkatakai
ve Kepas, na natan lapo ago ve nia si 15 na
taun. 19 Au na ani mang keve aposel ang,
ria aongos parik natapa arai aniria e iang,
ring sikei papalik a Iakovo, tasina i Volava.
20 E malangas i matana i God, napo antok
akorong luai animi ta mengen ke napo salik
lis imi tatana kapo tutuman luai! 21 Au, na
e mung ina nala papok ane palpal Suria na
asukang kapa ane Kilikia. 22 Sikei e suke
pok nei palpal Iudaia, keve kuvkuvulan lapo
lomlomon ang ta Karisto, parik lak kitapa
nas iau. 23 Kipo longong palau a akuskus
ig asukang ke, “Iuang vopo uli vil akui ang
aino anira, kana kalapo akus ta akus ro ang
nang aino katapo atokngai asi kana goeng
ania.” 24 Na kila alatun a God singig.

2

Ri aposel kita ainak ani Paulo

1 Au, e mung i 14 a matas, nala palak pok
ane Ierusalem kuvul ve Barnabas, na nala
songo kapa na Tito. 2 Nata palak using a
mang asangai kata serei singig. Io, nanla
kivung ve ria, sikei ria papalik keve igenen
lava, na nanla palas dong iria ta akus ro
ke nalapo akus ri vap i ngising tatana, vei
kag keve abis aino na kana ka nem palau.
3 Tito kata auai ve nau, na mang matan vap
kitapo sulai ania asi kana lampulit, using
kapo nat i Elas, sikei parik luai kitapa sulai
korong ania. 4 Au vap ke kana lenginang
kime lapo rol imem velai ani kapau ta kipo
angtasimal atutuman ve namem, using asi
kari me teremai musik ta to i kalakala ke
namempo atogon ia si Karisto Iesu. Na
kila aisul imem asi anguan asalak an ani
mamaiten i using ani saupai. 5 Parik luai
namemta lapa alis ta ring pangau si kari
kapau, using natapo buk ta mi nas aroron
luai ani tutuman i akus ro. 6 Au, na si keve
igenen ang mitapo lomon ia ta kipo keve
igenen lava, parik natapa lolokovo ta kipo
saka igenen lava an. E matana i God mang
igenen kapo angkokoai palau val mang anu.
Io, keve igenen ang kipo igenen lava, parik
kita lapa alakai ta ring mengen petekai ani
sa natala palas dong iria tatana. 7 Sikei,
kitala kinle ta God nia kata asok iau ani
naka akuskus si ri vap tav lampulit, asukang
palau val Petero, God kata asok ia ane si
ri lamutan. 8 Ninia palau kata amadot a
Petero ani kan mengen ani Karisto si ri
lamutan, nang palau nia kata kun amadot
anig asi kag mengen ani Karisto si ri vap
tav lampulit. 9 Na mang anu, kitala tun kinle
korong e pukun ig na roron ang si kag aisog.
Nang tukulai ina keve igenen ke, ri Iakovo
ve Kepas na Ioanes, petau ke mipo lomon
ia ta kipo ainoinoai, kita lulun imemlong
ve Barnabas, akanangai ani kari ainainak,
ani namemlong ane si ri vap i ngising, na
riria ane si ri lamutan. 10 Kari sokotuk palau
ta namemlong ago ta lomon taun an ani
mamain ta vap po logo e iang. Au, nata
ainak aroron ani sokotuk ang.

Paulo kata tatapokai ani Kepas si kana lok

11 Au ani Kepas, taun kata serei e An-
tiokeia, nanla tatapokai ania si kana lau,
using kata lapo aunai i lok. 12 Si taun
katapo ago e ke katapo uli angan kuvul
aro ve keve tungana i ngising. Tung si
mang petau i asok ta Iakovo kimela serei.
Petau ang kipo mengen akit ta ri vap i
ngising ki lampulit. Au, kimela serei na
kala polek lik akipai ani keve tungana i
ngising using kalapo leng ani petau ang.
13 Au, na lau i akipang ke katala polok alava
tung si ri Iudaia aongos ria kapa kita lapo
kun pakangai si sapungai ania. Nambang
tukulai ina vanang a Barnabas kapa kata
kun uak singina. 14 Au, na nala arai ta kari
laulauan kapo tav angkokoai ve tutuman i
akus ro, nala tung e mataria aongos na nala
mengen a Kepas asukang ke, “Marai sa na
kupo vil a lau ke? Tutuman, numai kupo
igenen i Iudaia, sikei vola ro using parik
kulapa anguan usiusing akit ani laulauan
ang. Kana kuta melapo lau val ri vap i
ngising. Sikei si kam lau i akipang suke,
kulapo aisul pok iria ta ki uli using akit ani
keve laulauan si ri Iudaia.

Ri vap aongos ki luk a vilvil ato si lomlomon

15 Tarung, tarungpo igenen i Iudaia le
si liklik, na parik ta vap i ngising po tav

katak ve kara keve saupai. [16] Na tarungpo
malangas ta kapo kovek ta mang igenen
ka serei a igenen korong e matana i God
tukulai ina using kapo usiusing a saupai.
Sikei si lomlomon ta Iesu Karisto, nang
palau. Asukang kapa na tarung, asi karung
kun serei a igenen korong e matana i God,
tarung tala kelai ani karung lomlomon si
Karisto Iesu, na parik ta si usiusing ani
saupai. Using kapo kovek luai ta sikei ka
serei a igenen korong e matana i God, tuku-
lai ina si usiusing ani saupai. [17] Au, using
tarunglapo lomlomonai i buk ani tarung
luk a vilvil akorong si selen i lomlomon
ta Karisto suke, na man kalapo ararai ta
tarung lapo katakai i bil arikek au, sa nang?
Supsupai ina ta Karisto kapo vil aserei a
lau rikek? Tutuman luai, parik! [18] Man
naka abis pok a bil ang natala goeng ia
lenginang, sukana kalapo malangas aro luai
ta nau a igenen putuk saupai. [19] Using neina
i saupai, nau natala mat suai ani saupai, ani
kag to ke God ia. [20] Io, natala mat kuvul
ve Karisto kuli ngakputuk, na kag to kana,
nau parik nalapa anguan taukai ina, sikei
Karisto kapo aol iau. To ke nei pukun ig,
napo to ta lomlomon ta nat i God, nia kata
ngorem iau na ka lis palau pok ia anig.
[21] Nau parik napa buk vongvong pokai ani
kana roron a God, nang kata abis ia anig.
Using man tarungpo mengen ta tarungpo
angkoai si serei a igenen korong e matana
i God tukulai ina si usiusing ani saupai, au,
tarung lapo mengen ta kana mat a Karisto
kapo nem palau luai."

3

Lomlomon na laulauan i using saupai

[1] Nami ri Galatia, mipo tanio! Si kata
vil arikek imi na mipo nio asukang? Na-
tala mengen amalangas e matami aon-
gos ta Iesu Karisto kita vil punuk ia kuli
ngakputuk. [2] Au, mi antok iau ta ring sikei
a bil palau. Kana na Malanganto ke mipo
atogon ia, mita luk ia tukulai ina si usiusing
ani saupai? Parik kapa asukang! Mita luk ia
using kami lomlomon ta akus ro ang mita
longong ia. [3] Loi ta nio kitmat ke! Mitala
tutapongai ta kitmat i Malanganto. Au na
sa, iles aliu mi abis ta kitmat i si? Kitmat
i pukun imi akorong? [4] Au na kui lava ang
mitala kui tatana marai lomlomon, parik
kalapa anguan tutuman? Iau? Mitapo kui
palau? [5] Au na keve abis roron ang God
lenginang katala abis ia singimi si kitmat
i Malanganto, au si kapo tukulai ina nang
si kami usiusing ani saupai? Parik luai!
Tukulai ina palau si kami lomlomon ta akus
ro. [6] Asukang val Abaram kata kelai ani kana
lomlomon si God, na si lomlomon ang God
kala ainak ania ta kapo igenen korong.

[7] Asukang vang a kapo malangas ta ria
kipo lomlomon, ria vanang kipo angtogon
ve Abaram. [8] God kata nas le kabang ta ka
ainak ani ri vap i ngising ta ki vap korong
marai kari lomlomon. Na asukang nei
salsalik kapo mengen amalangas ta akus ro
ang God kata posong aino ia si Abaram,
Matmatan vap aongos ki luk a roron le
singim. [9] Asukang a vap ang kipo using a
selen i lomlomon val Abaram, kipo atogon
a roron val nia. [10] Using ria kipo atokn-
gai asi kari serei a igenen korong si kari
usiusing aro ani saupai, nambang, kilapo
sunguk kana maras a God asi mat. Using
a salsalik kapo mengen ta, Man parik kupa
uli apunuk ani keve nem aongos kita salik
ia nei buk i saupai, ku sunguk kana maras a
God asi mat. [11] Kapo malangas aro ta kapo
kovek luai ta mangsikei, ka serei a igenen
korong e matana i God tukulai ina using
kapo usiusing a saupai. Using a mengen nei
salsalik kapo mengen, Nia God kapo ainak
ania ta kapo igenen korong tukulai ina si
lomlomon, kan to. [12] Saupai, parik kilongpa
angtunganan ve lomlomon, parik. Sikei vo
abis apunuk ani keve saupai, ninia ka to
singina. [13] Karisto kata samui apok imem,
vap po tav angkoai si apunuk ani saupai,
ani namem kala pelek a mamaiten i kana
maras a God. Na nia akorong kata asalak a
maras ang animem. Using a salsalik kapo
mengen ta, Keve matmat kipo takuk kuli
ei, kana maras a God kapo ago singiria.
[14] Io, kata samui apok imem ani nami kapa
ri vap i ngising, mi kun atogon ani roron
ang si Abaram, si kami angtogon ve Karisto
Iesu, ani tara, si kara lomlomon, tara luk
a Malanganto, voiang God kata atung ia
anira.

Saupai ve palapalatung

[15] Keve tungag, naka mengen atoktokngai
ta bil tarapo nas ia val kara lau i ago. Man
kalapo togon a angainakai si pongua kalapo
matung, parik kapa angkoai si alakai vo

ngi suai ania. Na asukang kapa, [16] God
kata atung kana palapalatung ve Abaram
na tivuna. Parik kapa posong ta ani keve
tivuna, ani vap miang, sikei kapo posong
ta ani tivum, ani sikei a igenen, nia nang a
Karisto. [17] Mengen ang kapo asukang suke.
E mung luai i palapalatung, asukang ta 430
na matas kala liu, saupai lak kala serei.
Asukang na saupai parik kapa angkoai si
ngi suai ani palapalatung i la atung ang,
ani ka tav tutuman. [18] Using man tara luk
a bil roron si tamara tukulai ina si saupai,
kala tav tutuman ta bil roron ang kapo gon
kuli palapalatung. Sikei tutuman ina, God
kata alis palau a Abaram ta bil roron ang
si kana palapalatung. [19] Au, man asukang,
nei a tukulai i saupai e voi? Kapo asukang
ke. God kata amatung ia using kari lau rikek
ri vap. Na katapo matung a saupai, tung
si iuang, tivuna i Abaram, nang God kata
palapalatung tatana, kamela serei. Mengen
i saupai kata serei le si nguruna i angelo,
le na igenen e liuan kala luk ia na ka abis
tatana. [20] Au na man kapo atogon a igenen e
liuan, kapo atogon a pongua na matan vap,
sikei God nia kapo sikei palau.

Asosokai palau ve nat i asail

[21] Sa nang? Kalapo ararai ta saupai ki-
longpo anggegelai ve palapalatung? Parik
luai kapa asukang! Man a God kata am-
atung a saupai voiang a igenen ka angkoai
si using apunuk ania asi kana to, oro na
God kala kin ia ta kapo igenen korong.
[22] Sikei salsalik kapo posong amalangas ta ri
vap aongos kipo ago nei gogotan si rikek.
Na gogotan ang ka aselenai aniria asi kari
lomlomon ta Iesu Karisto ani ki luk a roron
ang God katala atung ia aniria, vap po
lomlomon ang.

[23] Aino, namemtapo ago nei gogotan i
saupai, tung si akus i lomlomon kala serei
e ring malangas. [24] Asukang a saupai kat-
apo aiveven imem val nat lik e kungana
i katakai i apasa, ani ka ausingai animem
taun a Karisto, asi kamem lomlomon tatana
ani namem serei a igenen korong e matana
i God. [25] Kana vang, akus i lomlomon kala
serei na asukang parik namempa anguan
ago an e kungana i saupai.

[26] Using si kami lomlomon ta Karisto Iesu,
nami aongos, milapo inatus si God. [27] Kitala
asing tauia imi akanangai ani nami ke
Karisto. Le singina milapo ainak alak animi
pok ta nami ke Karisto. [28] Au, using mitala
angrodoai animi ve Karisto Iesu, milapo
sikei palau. Parik kapa atogon Iudaia, na
Elas. Parik kapa atogon asosokai palau, na
vo taukai ina. Parik kapa atogon tauan, na
aina. [29] Tukulai ina using milapo ke Karisto,
asukang a milapo angtivu ve Abaram, io
milapo nat i asail val palapalatung.

4

[1] Napo mengen asukang ke ta nat i asail,
man kapo nat lik kana, kapo igenen palau
lak val asosokai, kantanem iles ka luk a tog-
togon aongos si tamana. [2] Nat lik ang kapo
ago si aiveven si vap i atung ta tamana, tung
si taun ang, tamana kan alis ia ta togtogon
ang singina. [3] Au, mengen suke kapo bil
palau val namem si taun ang namemtapo
bil val nat lik singina, na namemtapo uli
ago nei gogotan i mamain ta saupai lik i
pukun. [4] Sikei kala sinong a taun na God
kala asok kana nat ane kuli rina, na aina
kala ingus ia na ka polok alak neite saupai,
[5] ani ka samui apok imem asi kamem kala
pelek ani saupai, ani namem serei a taukai
ina atutuman. [6] Au, animi kapa, kalapo
malangas ta milapo inatus si God, using
katala alis a Malanganto i kana nat alak
nei vingara asi kara songo ani God ta Aba,
Tama. [7] Asukang a parik kulapa anguan
asosokai palau an, sikei kulapo nat si God.
Au, e iang, God kala atung ua na kulapo nat
i asail.

Taoke si Paulo ani ri Galatia

[8] Si taun aino parik lak mitapa nas a
God na laulauan i soturungai si tangatangai
katapo got imi, parik ta God. [9] Sikei kana,
milapo angtogon ve God, o God lenginang
katala luk imi asi kami angtogon ve nia. Au,
kapo saka bil an na milapo pilak suai pok
animi ani mi using a keve saupai lik palau i
pukun, kapo kovek luai i ro ina? Sa, milapo
anguan buk ago an nei gogotan pok? [10] Arai,
milapo ago nei gogotan vang kana e oring
ke. Keve saupai val taun i atailai, ainoai i
taun i ulen, keve taun i paspasuk, na keve
matas i atailai, milapo buk using akit aniria.
[11] Napo lomlomonai alava luai ta si laulauan
asukang, kag gese animi ka nem palau luai!

[12] Keve tungag! Napo akurkurai animi ta
mi kalakala pelek a saupai, val aino si taun
ang parik taratapa maiten tatana. Aino,

mitapo pakangai aroron anig. [13] Mipo nas
a malepen kata vis iau si taun ang. Au,
nala sip alak si an luk papakangai, na e iang
nanla akus imi ta akus ro si ainoai i taun.
[14] Io, kag malepen kata anla amaiten imi,
sikei parik mitapa kilis iau, na parik mitapa
mirik kapa anig singina, parik. Sikei mita
songo alak aroron iau val nau kana angelo
na God, o val nau a Karisto Iesu akorong.
[15] Katapo aunai i tavirimok kami vubuk asi
pakangai anig si mata rikek ang. Mitapo
usausa si ruvel suai ani mang katui i mata
ani ka sakol a anu rikek ang singig, man
kapo angkoai. Napo angkoai si mengen
alava ta kami lau roron. Au, na sa si keve
lau roron suke, kilapo ago e voi? [16] Sa kana?
Taralapo tapagal marai mengen tutuman?
[17] Vap ang kipo aunai i buk animi asi kami
using aniria, sikei kapo kovek i tutuman
ina. Kipo buk ani mi sip taliung imem, na
mi using iria. [18] Napo ainak ta kapo lau ro
si atokngai amadot asi tak ani ri vap, sikei
man kipo tak ane si bil ro. Kapo ro mi uli
buk ani kag mengen tutuman, ta ani man
napo ago o napo kovek. [19] Kag inatus, nalapo
anguan kui an si ingus animi tung si Karisto
kanla itoitonai nei vingami. [20] Napo buk
alava ani tara an angruduai pok tapai, ani
man nau e iang parik nala mamagilai alava
asukang ke. Using napo sugul alava imi.

Agar ve Sara

[21] Au, nami kana mipo buk ago nei
gogotan i saupai, mi antok iau! Sa, parik
mipa malangas a mengen ang nei buk
i saupai? [22] Kapo mengen asukang ke.
Abaram kata atogon kana pongua na nat.
Ainoai i nat le si aina vo asosokai palau ang,
na mang anu le si kana aina vo kalakala ang.
[23] Au, nat ang si aina vo asosokai palau ang,
kita ingus ia si selen i po malangas ta ri vap,
sikei nat ang le si aina vo kalakala ang, asi
apunuk ani palapalatung. [24] Keve mengen
ke kana kapo serei asi alalangtongai ani
ngono aina po tung ani pongua na pala-
palatung ang, na kilongpo tung asukang
ke. Ainoai i aina, Agar. Ninia kapo tung
ani palapalatung ang kuli mulang e Sina.
Na palapalatung ang kata asereiai ani vap
ang kipo asosokai palau. [25] Io, Agar kapo
tung ani palapalatung kuli mulang ang
Sina e Arabia, na kapo angkoai palau val
Ierusalem amukmuk ke. Supsupai ina ta
inatus ang i Ierusalem kipo ago nei gogotan
i asosokai palau. [26] Sikei Ierusalem ang
e pangkul, nia kapo kalakala na tarapo
angnanan ve nia. [27] Using a salsalik kapo
mengen ta, Numai a aina ngolo ang, ku
uruk alava! Io, numai vo tav nas ani kui i
ingus, ku songosongo alava ta uruk, using
a tataot i kam inatus ka duk luai ani inatus
si aina togon tauan ang. [28] Au, nami kapa,
keve tungag, milapo inatus si God, le si
palapalatung ang, val Isak. [29] Si ngono nat
ang, ainoai i nat voiang kita ingus palau
ia, kata mirik ani tasina, iuang kita ingus
ia ta kitmat i Malanganto. Au, na kapo
tav petekai a lau ke kana. [30] Sikei, salsalik
kapo mengen ta sa? Ku kirikai suai ani
aina vo asosokai palau ang ve kana nat.
Using kapo tav angkoai luai ani nat ang
ka tauk i togtogon ang kuvul ve nat ang
si aina vo kalakala ang. [31] Io, keve tungag,
kapo asukang ke vang. Tara, parik tarapa
angnanan ve aina vo asosokai palau ang,
sikei tarapo angnanan ve

5

aina vo kalakala ang. [1] Kalakala suke,
Karisto kata akala ira, asi kara atogon ania.
Au, asukang vang, mi tung akit. Ago ta
longong an ani mang sikei si me amaiten
pok animi ta asalak ani maiten lava.

Kalakala luai si Karisto

[2] Longong, nau a Paulo napo atakun ak-
itmat imi ta mi ago ta naung an ani ki lam-
pulit imi. Man mi lis iria tatami, mamaiten i
keve abis roron ang a Karisto kata abis ia, mi
kovek luai ina. [3] Naka anguan posong akit
an, man a mangsikei ka alis pok tatana ani
ki lampulit ia, kapo asalak pok ia ta maiten
i mang keve saupai aongos ang kipo auai
kuvul ve saupai i lampulit. [4] Nami mipo
atokngai ani mi apunuk a saupai asi kami
serei a igenen korong e matana i God, mi-
lapo tapagal pelek a Karisto. Mila tav togon
ani kana ro. [5] Sikei namem, si kamem lom-
lomon na si kana papakangai a Malanganto,
namempo kokoai aro velai ani uruk ani God
ka posong imem ta namempo korong. Na
namempo atumata ta kana lomlomonai ka
tutuman. [6] Si angtunganan ve Karisto Iesu,
lampulit vo tav lamutan, kilongpo kovek i
mamaiten irilong. Sikei palau a bil kapo
mamaiten, lomlomon voiang kapo uai ta
vinga ro.

7 Anongo le, mita lapo uli sang aro. Au,
si nang kata lapo sabat imi, asi kami tav
sang si selen i tutuman. 8 Bui asukang ke,
parik kapa pasal le si vopo songo ang animi.
9 "Men yeast lik palau ka polok alava nei
saui aongos." 10 Si kag kokosai kuli Volava,
napo nas ta parik mipa angkoai si gel ani
mengen ang. Vopo vil agol ang animi, nia
ka sunguk pok a mamaiten i kana lau rikek,
kantanem man kapo saka igenen an. 11 Keve
tungag, ani tupang ke ta nau napo aisul lak
ta lampulit kapo maiten, kapo tav tutuman
asukang. Arai, ri lamutan lak kana kipo
marala iau using napo akuskus ta Iesu kata
mat kuli ngakputuk. Au, man a tupang ang
kapo tutuman, oro na marala ke lenginang
kala kamus. 12 Ani vap po vil apisu ang
animi, kapo ro, ki pasal aongos na ki kavak
pok iria!

13 Nami keve tungag, Karisto katala songo
imi ani mi kalakala, sikei ka ago luai a oring
ke ta kalakala suke ka aselenai animi asi
kami pasal taun ani vubuk rikek palau i
pukun, sikei asi pakangai angpokpokai pok
animi si selen i ngorem. 14 Nei keve saupai
aongos, God katala taot kuvul ia ta sikei a
asok asukang ke, Ku vinga ro taun a tungam
asukang val kupo vinga ro taun pok ua.
15 Au, na man nami mipo uli buk angrangas
angpokpokai animi, mi aiveven, vei mila
tagalang aongos.

To i Malanganto Gogoai

16 Sikei napo antok ta mi pasal i using
ani Malanganto, na mi ago ta ainak ani
vubuk rikek i pukun. 17 Using a vubuk rikek
i pukun kilongpo angvis ve Malanganto, na
kana vubuk a Malanganto kapo kun angvis
kapa ve vubuk rikek i pukun, na kilongpo
uli angvis asukang, na parik mipa pilak
a lau roron ang mipo buk ia. 18 Au na
man a Malanganto ka ausingai animi, parik
mipa ago nei gogotan i saupai. 19 Tarapo
malangas aongos a mamain ta lau rikek
i pukun. Panik, lomlomonai visuk, lau
visuk luai e ring malangas, 20 soturungai
si tangatangai, maras, angmirik, angkiki,
vinga maiten ani mangsikei kapo togon
ro, angmamaralai, kakaumang, tapagal asi
angpetpetauai, tung taliung ani akalit tutu-
man, 21 vubuk musik, uli buk ani laman nio,
apatpatkangar, na mang matan lau rikek
kapa asukang. Natala anonok imi na kana
napo anguan antok an ta ria kipo uli pasal
using ani keve lau asukang suke, parik kipa
atogon pangau si kana vainagoan a God.

22 Sikei Malanganto kapo uai asereiai ani
keve uai ke, vinga ro, uruk, luai, kokoai
ananap, abis pakangai, lau roron, lau tu-
tuman, 23 marip, aiveven pok. Parik kapa
togon saupai tubat ani keve lau suke. 24 Vap
ang ke Karisto Iesu, kitala vil punuk a keve
vubuk rikek palau i pukun na kalapo aulei
kari uruk si uli using akit ania. 25 Au, using
tarapo to ta Malanganto, tara paskak ve nia.
26 Ka ago na lau ke ta tara alalakas tatara, si
lau i asosol vo lau i vubuk musik.

6

*Mi sunguk angpakangai si kami keve ma-
maiten*

1 Keve tungag, man a sikei imi katala uak
si lau rikek, nami Malanganto kapo aol imi,
mi itoiton atung pok ia ta vinga marip. Au
sikei, numai ku aiveven pok ua vei nganing
kula uak si mamaiten ang. 2 Mi sunguk
angpakangai si kami keve mamaiten. Si
lau asukang, milapo longong kana keve
pinipini na Karisto. 3 Man a mangsikei kapo
lomon ia ta kapo igenen asasanan, sikei
parik kapa asukang, kapo kapau pok ia. 4 Ku
tikotikon pok ua si kam laulauan ani ku
uruk pok anim singina, na ku ago ta posong
aro pok anim pelek a mang tungam, 5 using
kapo ro ta siksikei ka maiten aro ta kana
abis akorong. 6 Au na riria kipo luk akalkalit
i akus ro, ki uli pakangai pok ani katakai i
akus ta bil ro angkoai si pukun ina. 7 Ago
ta akipang pok an animi ta kapo angkoai
si kapau ani God. Tara luk pok a uai i sa
tarata sukal ia. 8 Man tara sukal si auruk
ani vubuk rikek palau i pukun, tara ngumut
pok a uai ina, mat asikei. Man tara sukal asi
auruk ani Malanganto, tara ngumut a uai
ina, to asikei. 9 Tara ago ta mamal an si abis
using ani ro, using ka serei a taun ina na
tara ngumut pok a uai ina, man parik tarapa
marangan putuk. 10 Si ring ke, tara pakangai
ani ri vap aongos, tara ali kunga man tarapo
kinle na mamaiten si vuk taun ang. Aino
luai ina, tara ali kunga ani vap po angtogon
ang ve tara si lomlomon.

Lampulit parik, sikei ngakputuk si Karisto

11 Mi arai aro vang ani keve salsalik lava
ke, natala salik ia animi ta kungag akorong!

[12] Vap ang kipo asum imi asi kami lampulit,
kipo buk vil asan aniria. Ring tukulai ina
palau ta kipo leng vei ki mirik aniria marai
kari lomlomon ta Karisto kuli ngakputuk.
[13] Na mang anu, kipo mengen amadot ta
saupai i lampulit, sikei lak ria parik kipa
using apunuk a mang matan saupai nger-
ena. Kipo buk palau ia ani ki an toroi
ta lenginang kitala lampulit tapai animi.
[14] Au, na nau, nem palau luai asukang, naka
ago luai ta toroi an singina. Sikei naka
toroi papalik si kara Volava Iesu Karisto kuli
ngakputuk, using singina keve nem i kuli
rina kitala mat pelek iau, na nau natala kun
mat suai aniria. [15] Lampulit ve tav lampulit,
kilongpo kovek luai ta mamaiten irilong.
Kilongpo nem palau. Sikei palau a bil kapo
mamaiten, asisinong atanginang. [16] Marip
na ngorem ka sinong singiria aongos, riria
kipo usiusing a akalkalit ke. Io, na singiria
kapa kana vap a God, ri Israel.
[17] Asi akamusai, ka ago luai ta mangsikei
ka atelan iau. Keve repel ke e pukun ig kapo
akanangai ta nau ke Iesu.

Akamusai i posong ro

[18] Roron si Volava Iesu Karisto ka auai ve
malanganto imi, keve tungag. Tutuman.

Ani ri Epeso

Tukulai ina i buk ke asukang ke. Kana vubuk a God ta keve bil aongos i kuli kuku na kuli vunep, ki ago kuvul e kungana i Karisto. Ani Karisto, nia ka patuna i keve bil aongos ang (1:10). Ta God kapo buk tak pangun ani kakana akorong ta matan vap, ani kari to kame dokot kuvul ve Karisto, na ani ki vinga sikei palau. Si ainoai i palpal i buk ke, Paulo kata aunai mengen alava ta vinga ro, asi atun kinle ani ri vap ani ki lomlomon ta Karisto, na ki so akuvul val sikei palau a matan vap. Using lakat kuli kana avibisan roron a Iesu, God kala vil ato ri vap, na ka alis iria ta Malanganto Gogoai, kapo kakana ta akanangai ta ninia papalik kapo angkoai si vil ani keve avibisan roron aongos ani ri vap val kana palapalatung (1:4). Si apongua i palpal i buk, Paulo kapo mengen ta ri kuvkuvulan kipo dokot ve Karisto, vingaria ka sikei palau akorong na ki usiusing kana laulauan a God. Si buk ke Paulo katapo uli posong ani keve kankanuai i mengen, asi akalit amalangas aro ani ri vap ta kari dokot ve Karisto kapo vil iria ani ki sikei palau a matan vap, val pukun (4:16), vo lu (2:19-21). Tarapo arai aro luai ani keve bil roron miang God kapo buk abis ania ani kana vap, man tara tataot aro nei buk ke.

Mengen i angruduai

1 Nau a Paulo, kag kirim i aposel le si
Karisto Iesu, using kana lomlomonai a God.
Ane si ri vap daus e Epeso, voiang mipo
atutuman si kami angtogon ve Karisto Iesu.
2 Roron ve marip singimi le si God tamara na
Volava Iesu Karisto.

Atautauia i Malanganto si angtogon ve Karisto

3 Alatun ane si God, nia na tamana i kara
Volava Iesu Karisto, using katala ataautauia
ira le si kana sinsinongan e metekuku, ta
mamain ta tauia aongos i Malanganto, si
kara angtogon ve Karisto. 4 Asukang ke ta,
aino le ani kuli rina kata serei, kana lom-
lomonai ta ka songo ira si angtogon ang,
ani tara gogoai, kovek i oring asi mengen
arikek anira e matana, le si lau i vinga ro.
5 Na kana lomlomonai ta ka itonai anira,
ani taran serei val kana inatus tutuman,
using palau a Iesu Karisto, angkokoai ve
kana uruk na lomlomonai ro. 6 Kapo ro tara
alatun kana miminaungan i alilis roron,
voike kata alis palau ia anira, nang kana
nat i vubuk. 7 Le si kara angtogon ve nia,
na tarala kalakala using katala samui apok
ira ta rangai ina, na e iang God kala lomon
suai ani kara keve lau rikek, angkokoai ve
kana tautauia i roron, 8 voiang kata alis
alava ia taun ira, velai ani masam na tun
kinle. 9 Na kata amalangasai animem ta
kus amumunai i kana lomlomonai, asukang
palau val kana uruk, voiang kata atukulai le
ania si Karisto, 10 asi vil aserei ania si man
kalapo tapunuk na taun, na ka vil a keve
bil aongos e metekuku na e kuli rina, ani
ka ago kuvul e neite sikei a vangang, nang
a Karisto. 11 Le si angtogon ve nia na God
katala kun songo kapa animem, val kana
lomlomonai aino animem, using God kapo
uli atapunuk ani keve bil aongos, asukang
palau val kana lomlomonai. 12 Ani namem,
voiang namemtala ainoai i vap si atu mata
ta Karisto, namem to asi alatun ani kana
miminaungan. 13 Na le singina, nami kapa,
mitala kun angtogon ve Karisto si taun ang
mita longong a mengen tutuman, nang a
akus ro i kana vilvil ato animi. Taun ang
mita lomlomon ta akus ang, mitala ato-
gon akanangai singina, nang a Malanganto
Gogoai i palapalatung ang. 14 Malanganto
kapo asukang ta samui akanangai ani tara,
vap ang ke God, tara an atogon lak a tauia
le si kara angtogon ve God, na aongos asi
alatun ani kana miminaungan.

Sokotuk si Paulo

15 Tukulai ina, le si taun ang nata longong
ta mitala atu lomlomon si Volava Iesu, na
kami vinga ro taun ani ri vap daus, 16 natapo
tav kamus ta uli posong ro animi, na napo
uli lomlomonai animi si kag keve taun i
sokotuk. 17 Napo uli sokotuk ta God ang
si kara Volava Iesu Karisto, nang a mim-
inaungan i tamara, ka alis imi ta masam
le si Malanganto velai ani amalmalangasai
asi kami nas ania, 18 na mi atogon a kinle e
pakangat imi asi kami nas ani tavirimok i
kana alilis anira, using kata songo imi na
kana milapo atu mata taun a keve tauia
miminaungan kakami, le si kami angtogon
ve nia na milapo palpal i kana vap daus.
19 Na mi kinle kapa na tavirimok luai i

madot kata alis ia anira tarapo lomlomon,
angkokoai val kana dual lava, 20 voiang kata
abis tatana si Karisto si taun kata tak atadut
ia pelek a mat, na ka asisinong ia e palso
ina e pangkul metekuku, 21 alakat luai ani
mamain ta vap aongos, kantanem kari saka
roron asi saupai, na kipo saka madot an vo
kitmat an, na kari sinsinongan kapo saka
laba an, kantanem a saka matan asan lava
iria, na parik papalik si taun ke, sikei si taun
ang e mung kapa, sikei Karisto kapo lakat
luai aniria asip. 22 Na mamain ta bil aongos,
God kata asinong ia e neite kakina, na kata
atung ia asukang ta vangang asi saupai ani
mamain ta bil, ani kuvkuvulan i lomlomon,
23 nang a pukun ina, voiang kapo asangai
ani kirol i vopo akirolai ani mamain ta bil
aongos si kana keve selen roron.

2

Le si mat ane si to

1 Na nami, mitapo mat si kami keve kau
putuk na lau rikek, 2 using si kami selen i
po to aino, mitapo using a lau i kuli rina ke,
na mitapo longong si ainoinoai i vainagoan
i nei pangau, nang a malanganto rikek,
voiang kapo ali dual aniria kipo sualpok.
3 Matan vap asukang, tara aongos, tarat-
apo kun ago nei liuan iria anangan, i po
apupunuk ani keve vubuk rikek i pukun,
using taratapo uli usiusing ani vubuk na
lomlomonai ina. Na asukang val ria, tarat-
apo vap i po atu marala ta God. 4 Sikei God,
si kana lavlabat i vinga roron taun anira,
using kapo tauia ta ngorem tangis, 5 io, na
si taun taratapo mat si kara keve kauputuk,
na kala vil ato ira kuvul ve Karisto. Io,
si kana roron na milapo sapang. 6 Kata
tak atadut ira na ka asisinong ira nei kana
vainagoan e metekuku, le si kara angtogon
ve Karisto Iesu. 7 Asukang na si taun ang
e mung ka akalit ta tauia tavirimok i kana
roron taun ira, val katala akalitai ania si
kana papakangai ro anira si kara angtogon
ve Karisto Iesu. 8 Using tukulai ina si kana
roron na milapo sapang, le si lomlomon.
Parik kana le singimi akorong, parik. Kapo
alilis le si God. 9 Parik ta le si avibisan, ani
ka ago ta sikei kala toroi. 10 Using ninia apok
kata asereiai anira, kata iton atanginang ira
si kara angtogon ve Karisto Iesu, asi kara
pasal si selen i mamain ta avibisan roron,
voiang a God kata usausa ia aino ani tara
pasal singina.

Tarapo sikei palau si kara angtogon ve Karisto

11 Asukang na mi lomlomonai animi
anangan. Mitapo tus i vap i ngising, na ria
kipo posong iria ta ri lamutan, kita posong
imi ta ri tav lamutan, lamut voike kapo
bil i abis e pukun ta kungana i igenen.
12 Na si taun ang mitapo ago akipai ani
Karisto, katapo kovek i selen animi si kami
angtogon e Israel, na mitapo asukang ta
vap sokoung, using parik mitapa angkoai
si atogon ani keve bil roron ang kari keve
palapalatung kipo mengen tatana. Si kami
ago kuli rina mitapo kovek i bil roron si
atu mata taun ania, using mitapo kovek
i God. 13 Sikei kana vang, si angtogon ke
ve Karisto Iesu, nami, voiang mitapo ago
akipai e ring vunga anangan, kana milapo
ago angasungai si rangai i Karisto.

14 Using ninia palau kara luai, asukang ta
kata vil a pongua na matan vap asi karilong
sikei palau. Kata galang suai ani bat putuk,
nang a bat i angmimirikai. 15 Using kata
serei ta pukun, ka mat, na e iang katala vil
suai luai ani kitmat i sausaupai kuvul ve
keve asok ina na keve selen miang asi using.
Tukulai i kana lomlomonai asi asinong ani
sikei a matan vap tanginang, le si karilong
angtogon ve nia na ngono matan vap ang.
Na e iang kala amatung a luai. 16 Au na
si sikei a pukun ke, asi asinong anirilong
ani kilong angtunganan pok ve God, le si
kana mat kuli ngakputuk, voiang kata vil
amat karilong angmimirikai. 17 Kata serei
na kamela akuskus ta luai animi mitapo ago
avunga, na luai aniria kitapo angasungai.
18 Using le singina nami na namem, tarapo
atogon a selen kalapo tutavasan aroron ane
si tamara, si sikei a Malanganto. 19 Asukang
na parik milapa anguan vap sokoung an,
na vap i mang rina petekai, parik. Sikei
milapo vap i sikei a rina ve kana vap daus
a God, na milapo sikei kuvul ve inatus ang
nei kana lu, 20 voiang kapo tung kuli kelkelai
i ri aposel ve ri katakai i kus amalangas. Na
Karisto Iesu, nia na ainoai i iat i akevai ani
kelkelai ke. 21 Le singina, lu aongos ke kapo
angrodoai na kapo tapasuk atung asi serei
val lu i atailai le si kara angtogon ve Volava.
22 Io, le singina na nami kapa, milapo kun

auai tung atung val ring i po ago ta God, si
Malanganto ina.

3

Kana kirim a Paulo si amalangasai aniria ta akus ro

1 Tukulai ina na nau, Paulo, vopo ago si
gogotan ke marai Karisto Iesu, animi ri vap i
ngising, 2 io, mita lapo longong ta kag kirim
le si God, ani nata pakangai animi ta kana
roron, 3 nang a roron i mengen mumun,
voike kata asangai ania singig, asi kag nas
ania, using lenginang natala atatai lik imi
tatana si buk ke. 4 Au na man mi tataot aliu,
io, mila angkoai asi arai korong ani kag tun
kinle ani mengen mumun ke i Karisto. 5 Si ri
vap aino, parik kitapa amalangasai aniria ta
mengen ang, sikei kana vang a Malanganto
Gogoai katala amalangasai ani keve aposel
daus si God ve kana keve katakai i kus
amalangas tatana. 6 Asukang ke ta ri vap i
ngising kilapo kun atogon ani tauia ang, na
kipo palpal i sikei a pukun ang, na ki kun luk
kapa ani bil roron i palapalatung ang, le si
kari angtogon ve Karisto Iesu, using kitala
longong a akus ro. 7 Na God si kana roron
kata alis iau ta kirim, le si kana kitmat, ta
naka serei asukang val asosokai si asoung
ania. 8 Nau vang kana na igenen e kevkev
luai i mamain ta vap daus aongos, sikei kata
alis iau ta kirim ang, asi kag akuskus si
ri vap i ngising ta lakat i kana tauia mata
pitikan a Karisto, 9 na asi akalit amalan-
gas aniria aongos ta papakangai i mengen
mumun, voiang le kabang le katapo ago
mumun si God, vopo asinong ani keve bil
aongos. 10 Asukang ani le si kuvkuvulan
i lomlomon, na naunauan miang i kana
masam a God, ri tulava ve ri ainoinoai si
kari sinsinongan metekuku, ki malangas ia,
11 angkokoai palau val kana lomlomonai le
kabang, na kana kata mela apunuk ia si
Karisto Iesu kara Volava. 12 Using si kara
angtogon ve nia na kara lomlomon serei
singina, tarapo angkoai si aingik asung ani
God velai ani kalakala na vinga makos.
13 Asukang na napo aikut imi ta, mi ago ta
takopos an si vilvil akui ke napo kui tatana
animi, nang voiang kapo asukang ta kami
miminaungan.

Asi nas ani vinga roron si Karisto

14 Tukulai ina napo sovusulai e mete
tamara, 15 voiang kana matan inatus aongos
e metekuku na e kuli rina kipo atogon asan
singina. 16 Napo sokotuk ta, le si kana tauia
miminaungan, ka amadot imi ta kitmat
i Malanganto ina e nei petek i vingami.
17 Asukang ani Karisto ka atu rina asi kana
ago e vingami le si kami lomlomon, na
e iang mi asisia mis velai ani tung akit
kuli kana vinga roron, 18 na mi atogon a
kitmat, kuvul ve ri vap daus aongos, asi
kami malangas korong ani kana vinga ro-
ron a Karisto, ta kapo manamanang na
vungavunga na lakat na lulungai luai, 19 na
asi kami nasai atutuman ani vinga roron
ke, voiang kapo tung akalaupai asoliu ani
mamain ta nas aongos, na mi duk tung si
kirol i atutung i duk si God.

20 Au na nia kapo atogon a kitmat na kapo
angkoai si abis asoliu luai ani sa tarapo
aikut ia vo dungai ania, angkokoai val kana
kitmat vopo abis ang nei liuan ira. 21 Ane
singina na miminaungan asikei, nei kana
kuvkuvulan i lomlomon, na le si angtogon
ang ve Karisto Iesu, ane si keve matmatan
tus using asikei, na ka kovek ta akamusai
ina. Io, tutuman.

4

Pukun ka sikei palau

1 Asukang a napo sokotuk aro imi, nau
vopo ago ke nei gogotan marai angtogon ve
Karisto, ta mi pasal aro angkokoai val songo
roron ang mitala longong ia. 2 Na mi vil alik
luai animi, na mi ago ananap, mi kokoai aro
ani keve tungami na mi angasalakai kuvul
velai ani vinga ro. 3 Mi atokngai amadot si
kami sikei palau si Malanganto, na marip
ka got akuvul imi. 4 Kapo sikei palau a
pukun na sikei a Malanganto, asukang val
kita songo imi taun a sikei palau a bil roron.
5 Sikei a Volava, sikei a lomlomon, sikei
a asing tauia, 6 sikei a God kapo tamara
aongos, nia kapo lakat ani keve bil aongos,
nia nei liuan i keve bil aongos, na neina i
keve bil aongos.

7 Au na siksikei ira, taratala luk a alilis
roron, angkokoai val kinkintong si Karisto.
8 Tukulai ina na kapo mengen ta, Taun kata
palak ane pangkul luai, kata ausingai ani
kana keve kong ato, na kata alis ri vap ta
kari keve alilis.

9 Vuk mengen ang palak luai kapo akalit
amalangas ira ta kata kun pasiang luai kapa
ane nei petek i vunep. 10 Na vo pasiang ang
nia palau kata palak ane pangkul luai ane
si akamusai i metekuku, ani kana tavirimok
ka aol a nei pangau ve kuli rina aongos luai.
11 Na nia palau kata alis a mang matan asi
kari aposel, na mang matan asi kari akus
amalangas ta lomlomonai si God, mang
matan asi pasal ta akus ro, mang matan asi
aiveven ani kuvkuvulan i vap lomlomon, na
mang matan asi pinipini. 12 Ria aongos asi
itoitonai ani ri vap daus, ani ki abis a keve
avibisan i papakangai, ani pukun i Karisto
ka tadut atung, 13 na tara aongos, tara sikei
palau si lomlomon, na si kara nas ani nat i
God, na tara serei a vap matukal, na e iang
tarala asereiai ani kirol i atutung punuk i
kana lomlomonai a Karisto. 14 Man asukang,
parik taralapa anguan popo lik an, vo uli
meleng angpok ve pungas i to. Na mamain
ta akalkalit lok parik kilapa anguan tip
angpok anira, voiang ri katakai i kapau kipo
lomlomonai ania asi kari apupu ani ri vap
tatana, parik. 15 Sikei tara uli mengen ta
mengen tutuman si selen i vinga ro, na tara
polok alak aliu si kara angtogon ve Karisto,
nia na patuna i pukun ke. 16 Na le singina,
kirol i pukun aongos ke ka angrodoai na
dokot kuvul aro le si keve gail ina, na ka
polok alak na ka tadut atung kuli laulauan i
vinga ro, angkokoai val keve ngakan ina ki
abis aro.

To kavang na to tanginang

17 Asukang a napo antok imi, na napo
porot akit imi si kara angtogon ve Volava, ta
mi ago ta anguan pasal an val ri vap i ngis-
ing, si kari keve lomlomonai pel lik. 18 Nei
paturia kapo vong na kipo ago e ngising i
matan to ang si God, using kipo vongvong
le si kari vinga kit. 19 Na using kitala amun
kari nanasai roron kilapo siang nei keve lau
i amarak i pukun, asi kari angamarakai nei
mamain ta laulauan visuk, velai ani kipo uli
tav masung. 20 Au na nami, parik mitapa
luk a nas i Karisto si selen suke, parik.
21 Mita lapo longong tatana, na kitala alis
imi ta akalkalit ina, angkokoai ve tutuman
ang kapo ago si Iesu, 22 ta mi atolongon a
to kavang i kami ago anangan, using a to
kavang kata lapo visuk si keve vubuk using
ani kapau, 23 na asi kami serei atanginang
si lomlomonai imi, 24 na mi amaus imi ta
to tanginang, God kata iton ia ani mi to
asukang val God, si lau korong i tutuman na
si laulauan daus.

Keve pinipini asi using si to tanginang

25 Asukang na mi pasal suai ani kapau,
na mi mengen atutuman si keve tungami,
using tara na keve ngakan i sikei a pukun.
26 Kami vinga marala ka ago ta vil animi
asi kami abis ani lau rikek. Ka ago ta
makarap kalapo siang na mipo vinga mar-
ala lak. 27 Ago ta alis pangau ani igenen
rikek vopo petau ang anira. 28 Igenen tainau
ka kamus ta tainau, sikei ka abis na ka
asereiai ani keve bil roron ta kungana, asi
kana atogon bil si alis aniria vap ang kipo
inongos. 29 Mamain ta mengen tav pakangai
ka ago ta soung an e ngurumi, sikei mengen
ro papalik, asi sunguk atadut anira si kara
inongos, ani ka vil aro na kolongong ang.
30 Mi ago ta vil amakus an ani Malanganto
Gogoai i God, using God katala akanangai
animi tatana, na asi kana samui suai aongos
lak animi si taun ang e mung. 31 Mamain ta
vinga visuk, takaring, marala, angvisvis na
mengen arikek, kuvul ve mamain ta lom-
lomonai rikek, ka pasal suai aongos. 32 Mi
uli angpapakangai animi, mi ngorem tangis
angpokpokai animi, mi uli lomon suai ani
kami keve lau rikek angpokpokai, asukang
palau val God katala lomon suai ani kami
keve rikek, le si kami angtogon ve Karisto.

5

1 Asukang a mi uli akik kak using ani
God, val matan inatus i vubuk, 2 na mi uli
pasal si selen i vinga ro, asukang val Karisto
katala kun vinga roron taun ira, na ka alis
suai ani kana to anira, asukang val alilis
sain lulupusan i sula serei si God. 3 Au
na lau i panik, ve lau visuk na neikitung,
ka ago ta atogon ta vuk lik ina singimi,
using a matan lau suke parik kapa ro ta
ri vap daus ki atogon ia. 4 Na ki arikek
ve mengen nio pulakai, na angkurek visuk,
voiang parik kapa ro, ka ago luai kapa.
Sikei mi uli posong ro. 5 Using kana kapo
mengen tutuman ta, igenen panik, igenen
visuk, vo neikitung, nang kapo asukang val
kapo soturungai si tangatangai, ka kovek i
sinsinongan nei vainagoan ang si Karisto ve
God.

Mi uli pasal val inatus i nei malangas

6 Ka ago ta mangsikei ka kapau imi ta
mengen palau, using le si mamain ta bil
asukang ke, marala si God kapo pasiang
taun ri katakai i longogel. 7 Asukang a
mi ago ta pasal kuvul an ve ria. 8 Using
anangan mitapo ago si vong, sikei kana
milapo ago nei malangas si kami angtogon
ve Volava. Mi uli pasal val matan inatus
i nei malangas. 9 Arai, malangas kapo uai
asereiai ani roron, lau korong na tutuman.
10 Io, mi lomlomonai gule using ani lau
ang kapo auruk a Volava, 11 na mi ago luai
ta telan an ta mamain ta abis i nei vong
kapo kovek i uai ro ina, sikei so akalitai
amalangas ania. 12 Using kapo bil i mese si
posong amalangas ani matan lau ri katakai
i longogel kipo uli abis musik ania. 13 Au na
keve bil aongos malangas ka mang ia, ki arai
korong ania, 14 using sa kata vil amalangas
ia, nang a mang i malangas. Tukulai ina na
kapo mengen ta, "Tapangun, numai vopo
rot ang, na ku tadut pelek a mat, na Karisto
ka mang ua." 15 Asukang a mi aiveven aro
kami paspasal, parik ta val vap kovek i
masam, sikei val vap masam, 16 na mi uli
aupele using ani keve vuk pangau roron
lik asi abis, using taun ke kapo taun i lau
rikek. 17 Asukang a mi ago ta nio an, sikei
mi nas aro kana vubuk a Volava. 18 Mi ago ta
inum anio animi ta vaen, using kapo selen i
uli buk nio palau. Sikei mi duk ta Malan-
ganto, 19 na e iang mi uli angmemengenai
ta keve mengen i alatun na keve tatangam i
Malanganto, na mi tangam velai ani alatun
ta pakangat imi, ane si Volava. 20 Mi uli alis
ani God tamara ta posong ro si keve taun,
si keve bil aongos, si asan i kara Volava Iesu
Karisto.

Pinipini ani ri angkisnganan

21 Mi vil alik angpokpokai animi le si
kami suai ani Karisto. 22 Ri aina, ani kari
keve tauan akorong, asukang val ane si
Volava. 23 Using a tauan kapo patuna i
kana aina, val Karisto kapo patuna i kuvku-
vulan i lomlomon, nia kata asapang iria,
vap ang kipo pukun ina. 24 Sikei, asukang
val kuvkuvulan i lomlomon kapo vil alik ia
mete Karisto, ri aina kapa ki kun asukang
mete kari keve tauan, si mamain ta bil
aongos. 25 Ri tauan, mi vinga roron taun a
keve kisngami, asukang val Karisto katala
akalitai ani vinga roron taun a kuvkuvulan
i lomlomon, na ka alis suai ani kana to,
ania, 26 ani ka vil iria asukang val vap kakana
akorong, le si kana mengen, nang katala
galui adaus iria val laman. 27 Na le iang
ki tung e matana asukang val kuvkuvulan
miminaungan, kovek i visuk lik vo pisu si
kari maus, vo mang sa rikek an. Sikei
ki gogoai velai ani kovek i oring asi men-
gen arikek aniria singina. 28 Asukang suke
palau, ri tauan ki vinga roron taun a keve
kisngaria, using kipo sikei a pukun ve ria.
Si kapo aiveven aro kana aina, nang palau
kapo aiveven pok ia. 29 Arai, kapo kovek ta
sikei kapo mirik pok ani pukun ina. Sikei
kapo apus ia, na kapo aiveven ia, asukang
val Karisto si kana vap. 30 Using tara kana
na keve palpal i pukun ina. 31 Tukulai ina
na tauan ka papelek a tamana ve rinana na
ka ago kuvul ve kana aina na kilong sikei
a pukun palau. 32 Sukana kapo mengen
lulungai luai. Au na nau napo mengen
kana ta Karisto ve kuvkuvulan i lomlomon.
33 Sikei nami siksikei, mi vinga roron taun
kami keve aina, asukang val mipo vinga
roron taun imi akorong pok.

6

Pinipini ani ri angtama

1 Inatus, mi longong a keve tamami ve
rinami, si kami angtogon ve Volava, using
sukana kapo lau korong. 2 Ku suai ani
tamam ve rinam, nia kapo ainoai i asok
tapai kapo atogon bil roron asi atumata
taun ania, 3 ani ku ago aro, na ku to avunga
e ke kuli rina. 4 Na ri tama, mi ago ta
vil atiakaring an ani kami inatus, sikei mi
apolokai aniria ta akalkalit na pinipini i
Volava.

Pinipini ani ri asosokai ve keve taukai iria

5 Ri asosokai, mi longong a keve taukai
imi i kuli rina, velai ani suai na mamaila aro
aniria, na vingami ka daus, asukang val ane
si Karisto. 6 Parik ta asi bui aniria taun kipo
arai animi, sikei asukang val keve asosokai
si Karisto, mi abis using kana lomlomonai
a God ta vinga daus. 7 Mi abis aniria ta
uruk roron, na mi arai ania ta mipo abis
ani Volava, parik ta ri vap, 8 using mipo nas
ta Volava ka seu ri vap aongos si sa roron
kitala abis ia, kantanem man kapo asosokai
palau vo man kapo igenen kalakala. 9 Na
nami mipo taukai iria, mi pakangai aniria
si selen suke palau. Mengen i aleleng ka

ago, using mipo nas ta kami Volava kapo
kari Volava kapa, nang a vopo ago ang
metekuku, na kapo tav suai ani mangsikei.

Vis suai ani rikek

10 Akamusai ina, mi dual si kami angtogon
ve Volava, na si kana dual kitmat. 11 Mi
alak a kirol i maus i visvis si God, ani
mi angkoai si tung akit nei liuan i keve
lomlomonai ang si igenen rikek vopo petau
anira. 12 Using parik nang tarapa angsualai
ve ri vap atogon sin na rangai, parik. Sikei
tarapo angsualai ve ri katakai i saupai, na
keve ainoinoai ve keve kitmat i vong i kuli
rina ke, na keve malanganto rikek i nei
pangau. 13 Asukang a mi alak a kirol i
maus i visvis ke si God, using si man a
rikek kala serei, mi angkoai asi tung akit,
na taun mila abis a sa aongos, mipo tung
lak. 14 Asukang a ku tung velai ani ngenge
kitmat i tutuman, na kangim kapo tabat
aro ta lau korong. 15 Kakim kapo usausa
asi sang le si akus ro i luai. 16 Lakat kuli
keve bil ke, ku teng akit kam lomlomon,
voiang kapo ripus suak a keve vut ureurek
ang si igenen rikek. 17 Na vangangim kapo
kuku ta vilvil ato, na e kungam kupo teng
a samele i Malanganto, nang a mengen si
God. 18 Si keve taun aongos mi sokotuk si
Malanganto, velai ani mamain ta sokotuk
na aikut. Lomlomonai aro ani oring ke, na
mi uli mata para na mi uli sokotuk serei si
God ani mamain ta vap daus. 19 Mi sokotuk
kapa anig, ta taun napo akus, God ka alis iau
ta mengen asi kag tav leng luai si asoung ani
mengen mumun i akus ro, 20 nang napo ago
nei gogotan ke marai ina, na napo mengen
amalangas tatana. Mi sokotuk ia ta ka ali
dual iau asi kag posong asoung ania, ta
kovek i leng, using kapo mamaiten ta naka
mengen tatana.

Akamusai i posong ro

21 Asi kami kun nas kapa ta napo saka ago
an, na napo abis sa, keve bil asip, Tukiko
ka amalangasai animi tatana, nia kapo tun-
gara roron na kapo asosokai atutuman si
Volava. 22 Nala asok ia taun imi using a bil
ke, asi kami kun nas ta namemlapo saka ago
an, na kapa, asi kana la asumsumal animi.
23 Marip ane si keve tungara, na vinga
roron velai ani lomlomon le si God tamara
na Volava Iesu Karisto. 24 Roron singiria
aongos kipo buk kara Volava Iesu Karisto ta
vubuk kapo tav taputuk.

Ani ri Pilipo

Pilipo kapo rina lava nei Makedonia (Ap 16), voiang a Paulo katanla akus ta Akus Ro singina. E mung ina si kanlapo ago nei mang rina, kianla alakai ania nei akangbat, na kala longong ta mang matan vap kilapo vil alok a lomlomon si ri Pilipo. Sikei nei buk ke, parik tarapa arai korong ta keve mamaiten suke, ta kitapo saka bil an. Paulo kata atung kana lomlomon atutuman si Iesu, asukang a kana uruk kata ago aroron aongos. Nei kana keve agusa na Paulo, logo vo kudik taun ani keve bil i pukun kata lapo kun palpal lava i kana to. Asukang a si salik ani buk ke kapo buk ani ka posong ro luai si ri Pilipo si potokan ke kita lis ia tatana. Au na mang oring, Paulo katapo buk alava luai ani ka anguan akikit an ani kari lomlomon asi kari tung akit. Vei nganing kila lomon ia ta Paulo, using kalapo ago nei akangbat, kila anguan makus alava an. Paulo kapo mengen iria kapa ta alilis ang a God kata lis iria tatana, kapo alilis i to tanginang na kitala luk ia si Karisto Iesu. Kana vubuk lava na Paulo ta ri vap i Pilipo, ki luk kana laulauan a Karisto. Using Karisto kata vil alik pok ia, kata teng apunuk aro na keve abis ang God kata lis ia tatana.

Mengen i angruduai

1 Nau a Paulo, kuvul ve Timoteo, ngono asosokai ke Karisto Iesu, namemlongpo alis a panbuk ke ane singimi e iang e Pilipo, nami ri ainoinoai na ri katakai i papakangai kuvul ve nami aongos petau daus si kami angtogon ve Karisto Iesu. 2 Roron na marip ane singimi, le si God tamara na Iesu Karisto nia na Volava.

Posong aro si Paulo na kana sokotuk

3 Keve taun aongos napo lomlomonai animi, na napo uli posong aro ani kag God. 4 Kag keve sokotuk aongos animi napo uli alis ania velai ni uruk, 5 using mitala uli ali kunga si pakangai ani avibisan i akus ro, le si ainoai i taun tung kana. 6 Au na napo lomon aus luai ta nia vo tutapongai ani abis ro ke singimi, ka uli abis aliu lak kana tung si kan atapunuk luai ania, si taun ang Karisto Iesu ka serei pok singina. 7 Napo mengen asukang ke ta nanasai napo atogon ia taun imi, kapo roron luai ta napo atogon ia, using a pakangat ig luai singimi, using nami aongos mipo asalak kuvul ve nau si abis roron ke, kana si ago nei gogotan ke tatag, na si kag visvis bat ani akus ro, na si kag asoung ani tutuman ina, lak mipo asalak kuvul ve nau. 8 Io, e matana i God napo antok imi ta pakangat ig kapo ping taun imi aongos val pakangat i Karisto Iesu akorong. 9 Na kag sokotuk asukang ke ta kami lau i ngorem ka anguan uai alava an velai ani kami masam na laulauan i ispokai. 10 Na asukang mila angkoai si tun kinle ani sa kapo roron luai. Au na e iang ka daus aongos a vingami na ka kovek ta bil asi poso arikek animi singina, tung si taun ang a Karisto ka serei singina. 11 Au na e iang milapo uai alava ta matan uai i lau korong, voiang a Iesu Karisto kapo asereiai ania asi amaus na posong i alatun ani God.

Anig asi to, naka to ani Karisto

12 Napo buk imi, keve tungag, ani mi malangas ta mamaiten ke kana kapo luk iau, kalapo asereiai ani polok i akus ro. 13 Si oring ke ta nei non komo aongos ke, kuvul ve ri vap aongos, kilapo malangas kag ago nei gogotan marai Karisto. 14 Na amiang i keve tungara kapa, taun ki arai anig sipo ago asukang ke, kilapo lomon akit kari angtunganan ve Volava, asukang na kilapo polok si kari akuskus ta mengen si God velai ani tav leng luai.

15 Mang vap kipo akuskus ta Karisto using kipo vinga rikek na kipo buk angkasai, na mang vap using kipo vinga ro. 16 Vap po ngorem ang, kipo akuskus ta Karisto using kipo malangas ta tukulai i kag matung e ke, marai i visvis bat ani akus ro ke. 17 Au na vap po angsual ang ve nau, kari lomlomonai kapo visuk ta ki vil akui alava palau iau nei gogotan ke. 18 Au me, kotok! Parik, napo uruk using a akuskus i Karisto kapo uli soung amalangas lak. Kantanem man si keve selen angpetpetekai, vo man ta lomlomonai kapo petekai vo kapo tutuman, sikei nau lak napo uruk. Io, kapo koi iau si uruk, 19 using napo nas ta bil ke kana ka asereiai ani kag kalakala lak, le si kami keve sokotuk na si papakangai roron si Iesu Karisto si malanganto ina. 20 Using napo atu lomlomon luai velai ni atumata ke ta

ka kovek ta bil ka vil amese iau. Naka tung
amalangas luai ani Karisto nia ka mang e
pukun ig si taun i kag to vo taun naka mat
singina. [21] Using anig asi to, naka to ani
Karisto, na anig asi mat, nia kapo ro luai
anig. [22] Sikei, man naka to lak si pukun
ke, kapo angkoai si abis asereiai ani uai.
Asukang na parik kapa malangas singig ta
nala pilak a si irilong. [23] Nambang, ngono
palpal aongos ang kilongpo tak iau. Si
mang oring napo buk asi kag pasal suai si an
ago ve Karisto, using ninia vanang kapo ro-
ron luai. [24] Sikei si mang oring, si ago pok si
pukun ke, ninia kapo mamaiten singirilong
using pok le imi. [25] Au, using vanang napo
kinle atutuman ta kapo asukang, napo nas
ta naka ago pok e ke ve nami aongos, ani mi
polok na mi uruk si kami lomlomon. [26] Na
si kami angtunganan ve Karisto Iesu, mila
angkoai si uruk marai ig, using namela ago
pok ve nami.

[27] Au kanat! Mi aupele si lau imi asi kana
angkokoai val kami tungai ani akus ro ke
i Karisto. Ani man namela arai korong
animi, vo man nala tav serei kapa, sikei lak
nala longong a atugtugi i kami tung akit
si sikei a malanganto, mita sikei si kami
gusagusangai kuvul using ani akalkalit i
akus ro, [28] na parik mitapa leng aniria vap
po petau ang animi. Na kami tav leng nia
vanang ka akalit iria ta riria asi puka asikei,
sikei nami, God ka asapang imi. [29] Using le
si kami lomlomon ta Karisto, kapo angkoai
luai vang animi si kui marai ina. [30] Nia palau
a gusangai ke napo kun siang neina. Au na
val mitala arai anig vo kana mipo longong,
ka asukang palau singimi.

2

Tara vil alik ira val kana laulauan a Karisto

[1] Au, na man nami ke Karisto, na man
kapo asumsumal imi, kotok. Vo man kana
ngorem kapo alomon ro imi, na man kapo
angrodokotai ve nami si Malanganto ina,
na man a lau i anglomonai na angngoremai
kapo ago nei liuan imi, nei vanang? [2] Kapo
ro luai vanang ta mi auruk iau, si lau ke
ta mi sikei palau si lomlomonai imi, mi uli
angngorem, mi sikei si malanganto imi, na
mi agusa taun palau a sikei a lomlomonai.
[3] Parik using asi kami neikitung na mi
angaminaungai pok singimi, parik! Sikei, si
lau i vilvil alik, siksikei imi ka arai ani mang
matan ta kipo taviri ania. [4] Siksikei imi ka
ago ta tere asung pok an tatana papalik,
sikei ka tere kapa ta inongos si mang matan.
[5] Mi atogon a sikei palau a laulauan voiang
a Karisto Iesu kata atogon ia. [6] Asukang ke
ta, kantanem katapo asukang luai val God,
sikei kata lomon apalau kana angkonongai
ve nia ta parik kapa bil asi me uli teng
akit. [7] Parik! Kata lomon suai aongos ani
kana roron na kamela apukun pok ia ani
ka asosokai palau, na ka asukang luai val
ri vap. [8] Na taun kata igenen i pukun, ka
vil alik luai ania na ka longong aro luai,
kantanem kata duai a mat. Io, nang a
matmat ang e kuli ngakputuk. [9] Tukulai ina
vanang na God katala paus alakat luai ania
na ka alis ia ta asan voiang kapo lakat luai
ani keve asan aongos. [10] Ani ri vap aongos ki
sovusulai neite asan ina i Iesu si keve ring
aongos, e metekuku, e kuli rina na nei roe
kapa. [11] Na ki mengen amalangas aongos ta
Iesu Karisto, nia kapo Volava. Na e iang a
urmaus ka ane si God tamara.

Tara ago val malangas mete ri vap aongos

[12] Asukang vang, kag petau ro luai, napo
buk ani mi longong aro na pinipini ke val
kami lau si keve taun. Anangan si kara
po ago kuvul ang mitapo uli abis asereiai
ani uai i kami vilvil ato. Au na kana vang
using nau nalapo kovek, kapo lavlabat luai
ta mi abis asereiai ani uai velai ani mamaila
na lolokovo lava [13] mete God, using ninia
vanang kapo abis nei liuan imi, angkoai si
mi lomlomonai na mi abis asi auruk ania.
[14] Si kami keve abis aongos, mi ago ta men-
gen miang vo angkiki an singina. [15] Ani ka
kovek ta bil asi poso arikek animi singina na
mi gogoai val inatus korong si God nei liuan
i polpolokan kipo lok na kipo pasal angising
na tutuman. Au na nei liuan iria mi mang
val keve malangas e kuli rina [16] na mi teng
akit si mengen i to. Ani nau nala angkoai si
aminaung si taun ang a Karisto ka serei pok
singina, using parik nata lapa sang abusai.
[17] Sikei man kapa kila raung korong iau, si
kag ararai, rangaig ka vekai an kuli kami
keve alilis na kami keve avibisan i kami
lomlomon na ka amiminaungan ia. Na nia
vanang na oring ke kapo sung atung iau asi
kag uli uruk kuvul ve nami aongos. [18] Na

nami kapa, vingami ka kun tapasuk atung
na mi uruk ve nau.

Ri Timoteo ve Epaporodito

19 Kag lomlomonai lava mete Volava Iesu
ta naka asok a Timoteo palau nang taun
imi. Au na sa nganlak nala longong ia
le iang singimi, na uruk singina. 20 Marai,
kapo kovek ta mang anu kapo sikei ve nau
si lomlomonai alava animi. 21 Using riria
aongos e ke kipo agusa bil aniria pok na
kipo tav agusa taun ani Karisto Iesu. 22 Sikei
kana laulauan ro na Timoteo, mipo nas
aongos ia ta kata abis ve nau si asoung
ani akus ro val nat kapo abis pakangai ani
tamana. 23 Asukang vang a napo lomlomon
alava asi kag asok sumasuma ania, e mung
palau i kag la luk malangas tapai ani sa ka
serei e pukun ig. 24 Na napo lomlomon si
Volava ta nau kapa nan kun serei uring lik
palau.
25 Sikei kana kapo mamaiten luai ta naka
asok aino na tasig ke ta Epaporodito, ninia
na tungag si abis na visvis ke mita asok ia
asi me papakangai na ararai anig singina.
26 Napo asok ia using ninia akorong kapo
lomlomon kaisap taun imi. Na mang anu,
katapo mamakus lik ta mitala longong
tatana sipo malepen. 27 Io, kapo tutuman.
Kata malepen alava, angasungai si mat,
sikei God katala ngorem ia. Na e iang God
kata ngorem imemlong aongos, using man
a ike kata mat korong, nau nala atogon a
mang mamakus lakat kuluna. 28 Asukang a
napo buk asok sumasuma palau ania taun
imi, ani mi uruk taun mi arai pok ania, na
kami uruk ka pok akala anig. 29 Asukang
vanang na using kami angtogon ve Volava,
mi ruduai a nat ke velai ani uruk lava.
Matan vap asukang ke, mi asalak luai aniria,
30 using si avibisan ke si Karisto, ike kata alis
aongos kana to singina, na kala angasungai
asi mat asi kana me atapunuk ani kami keve
lomlomonai ro anig.

3

Igenen ang kapo lomlomon ta Karisto kapo igenen korong

1 Akamusai ina, keve tungag, mi uruk si
Volava. Keve bil ke napo anguan posong
ania, asi akala animi, na parik kapa amamal
iau si uli posong ania.
2 Mi aiveven singiria vap visuk ang. Riria
na keve katakai i abis ani lau rikek. Vap
po buk lamut akui palau ani pukun. 3 Using
tara vang kana petau ri lamutan atutuman
si oring ke ta tarapo soturungai si God
si malanganto. Na tarapo uli aminaung
si Karisto Iesu, na parik tarapa lomlomon
si bil palau i pukun, 4 kantanem man nau
akorong kana napo atogon a oring asi toroi.
Man ta sikei kapo lomon ia ta kapo atogon
oring asi toroi si bil i pukun, pua, nau
nang napo soliu luai. 5 Kita lampulit iau si
va limaletul i taun le i ingus anig. Mang
anu, nau i matan vap Israel, si patvap si
Beniamin. Na nau a natnat i ri Eberaio.
Na si kag using ani saupai, natapo Parisaio
akorong.
6 Na si akikit ani kag tungtungan, nata vil
akui a ri kuvkuvulan i vap lomlomon. Au na
si laulauan korong val tere si neite saupai,
katapo kovek ta oring asi poso arikek anig
singina. 7 Sikei kana, keve bil ang natapo
lomon alava iria, nalapo taot apalau iria
ani naka atogon a Karisto. 8 Na laba luai
ina, nalapo taot apalau a keve bil aongos
ani naka tauk i bil miminaungan luai ke,
ta naka nas a Karisto Iesu, nia kag Volava.
Na marai ina, kungag kalapo varas palau,
using natala taot a keve bil aongos ta kipo
palau luai, ani naka taukai papalik i Karisto.
9 Na nalapo angtogon ve nia si oring ke ta
lau korong ke kana napo tauk ina, parik
katapa tukulai ina le si kag usiusing aro ani
keve saupai parik. Sikei palau si kag lom-
lomon ta Karisto. Asukang a lau korong ke
nang kapo serei le si God si selen ke palau,
lomlomon. 10 Io, using asi kag angtunganan
ve nia, na naka siang ve nia si kana kui
tung si nala kun akanangai anig akorong ve
kana matmat, na naka nas a kitmat i kana
tapasuk pok, 11 ani nau kapa naka kun sakam
korong ani tapasuk pok le si mat.

Angsasangai using ani seupok

12 Kana parik lak napa sakam ia. Parik
lak napa kun tapunuk aro luai, sikei napo
uli kin sulai anig ani nan teng akit singina.
Nia vanang a tukulai ina marai sa na Karisto
Iesu kata kun teng akit anig singina. 13 Keve
tungag, parik napa arai anig ta lenginang
nalapo teng akit singina. Sikei nata abis
a ring sikei a bil palau ta na lomon taun
a sa e mung ig, na naka pat magus taun
a sa kapo ago e no. 14 Napo kin sulai anig

taun a atutung ani nan luk a seupok mim-
inaungan ang si taun ang a God ka songo
alak iau marai kag angtogon ve Karisto
Iesu. [15] Asukang na tara taralapo tapunuk
io, kapo ro tara uli atogon ani lomlomonai
suke. Au na man a lomlomonai imi si saka
oring an kapo pasal apetekai, God lak ka
amalangasai animi ta tutuman ina. [16] Sikei,
le ani taran serei, tara akikit kara paspasal
le si tungtungan ang lenginang taratala luk
ia.

[17] Mi angrodoai animi si usiusing aro anig,
keve tasig, na mi akanangai aro aniria kipo
paskak using imem. [18] Using a vap miang
voiang natapo uli antok animi tataria kana
kilapo to i angpetauai ve kana ngakputuk a
Karisto. Na kana napo anguan antok an an-
imi tataria velai ani mamakus. [19] Akamusai
lak nang iria, tagoeng. Kari nem voiang
kipo soturungai singina, angan alava. Saka
keve bil visuk an kipo aisog ia, pat si ma-
maila singina, ria kipo uruk neina. Na kipo
uli atu lomlomon si keve bil palau i kuli
rina ke. [20] Sikei tara, tara na matan vap i
metekuku. Na le iang tarapo atumata taun
a katakai i vilvil ato, nia na Volava Iesu
Karisto, [21] voiang ka sakolai ani kara keve
pukun i vunep ani pukun ira ka atogon a
maumausan ang val kakana. Na ka abis ia ta
sikei palau a kitmat ang kana kapo saupai

4

ani keve bil aongos tatana. [1] Asukang
vang na mi tung akit, keve tungag ro luai,
nami voiang a pakangat ig kapo ping taun
imi, nami voiang mipo auruk iau, nami kag
maus miminaungan, mi tung akit. Mi tung
akit si Volava, kag petau ro luai.

Keve pinipini

[2] Namilong ri Euodia ve Suntuke, napo
sokotuk aroron imilong ani milong atogon
a sikei a lomlomonai mete Volava. [3] Au
na numai tungag tutuman si asasalakan ke,
napo sokotuk ua ani ku pakangai ani ngono
taura ke, using rilong vanang, kilong tala
uli agusa alava ve nau si pakangai ani akus
ro. Io, Kelemes kapa, kuvul ve kag mang
matan vap ipo aisog kuvul ve nau, voiang
kari asan kapo ago nei buk i to. [4] Mi uruk si
keve taun si kami angtogon ve Volava. Io,
naka anguan posong an, mi uruk! [5] Kami
lau i ananap, mi uli akalit amalangas tatana
e mataria i ri vap aongos. Volava kalapo
angasungai. [6] Mi ago ta urui an taun ani
mang sikei a sa. Sikei, si saka matan taun
an, mi uli mengen amalangas ani God ta
kami keve sokotuk si selen i sokotuk velai
ani posong ro. [7] Na God ka alis imi ta kana
marip, voiang kapo ro luai ani mang matan
nas roron aongos, na marip ang ka lilit a
vingami na vangang imi siksikei si kami
angtogon ve Karisto Iesu.

[8] Akamusai ina keve tungag, saka matan
bil an kipo tutuman, na kipo koi a mamaila,
na saka matan bil an kipo korong, kipo
daus, vo kipo vubukan, na kipo mangal iria,
au na man using kapo atogon bil talupus
luai, na man using kapo koi a poso aro, nei
vanang? Riria vanang a keve bil asukang,
mi uli atung ani kami lomlomon singiria.
[9] Man ta sa natala akalit imi tatana, na
mitala luk ia le singig, vo mitala longong
na arai ania, ninia vanang, mi uli abis using
ania. Au na God i marip nia ka ago ve nami.

Posong roron using kari alilis

[10] Napo uruk alava luai si Volava ta man-
tav pala mita lapo tapangun pok asi kami
lomlomonai anig. Parik katapa asukang.
Mitapo uli lomon anig sikei katapo kovek
i pangau ro animi. [11] Parik napa mengen
using napo inongos, parik. Nau nalapo
katak asi taging using palau ani sa napo
siang singina, kantanem man kapo saka
pasal an. [12] Napo ro palau man napo kudik,
na kapa man napo duk alava. Si saka keve
vuk pangau an, na aongos neiria, napo nas
a selen asi duai ani taun i masung vo i buk
angan, taun napo duk vo napo kudik. [13] Keve
bil aongos napo angkoai si duai ania using
le singina vopo uli amadot anig. [14] Sikei
lak, kapo lau ro luai ta mitala ali kunga
pakangai anig si vilvil akui ke kana napo
siang singina.

[15] Nami akorong, ri Pilipo, mipo malangas
ta si tutapongai luai i asoung ani akus ro, e
mung i nala papelek a Makedonia, katapo
kovek ta mangsikei a kuvkuvulan kata li
kunga si pakangai anig, nami papalik mita
angasalakai ve nau. [16] Si taun ang natanla
serei e Tesalonike, na sumasuma mila alis,
na e mung lik pok mila anguan an. [17] Parik
nang napa mata na alilis ang, sikei napo
taoke ani ta matan uai ka serei ani tauia
ina, kakami pok. [18] Kala ro si la luk ani keve
bil ro aongos ke. Io, napo duk luai ta keve
bil i kami lis ang e kungana i Epaporodito.

Pua, sain talupus ro luai ina kapo bung alak
val kami alilis mete God na kapo naung
ania na kapo uruk singina. [19] Na kag God
ka apunuk kami keve inongos, angkokoai
val kana tauia miminaungan using kami
angtogon ve Karisto Iesu. [20] Au, na urmaus
ka ane si kara God tamara asikei. Tutuman.

Akamusai i posong ro

[21] Mi lis a posong aro si petau daus ang
e iang siksikei, riria voiang a Karisto Iesu
kapo atogon iria. Keve tungag po ago
ke kipo kun alis ani kari posong aro ane
singimi. [22] Petau daus aongos e ke kipo lis
kari posong aro ane singimi, na riria le nei
liuan i matan vap ke si Kaisar, riria kapa
nang, kipo kun alis ani kari posong aro.
[23] Kana roron a Volava Iesu Karisto ka sinong
si malanganto imi.

Ani ri Kolosai

Kolosai katapo mang sikei a rina nei palpal Asia, parik kapa aunai vunga ani rina e Epeso. Paulo parik katapa serei e Kolosai, sikei si taun katan lapo ago e Epeso, kapo ararai ta kata asok a mang keve vap asi an akuskus nei mang keve rina si palpal ang, na kianla serei kapa e Kolosai. Paulo kala longong ta mang matan vap kita lapo buk vil alok ani kari lomlomon, na kala salik a buk ke, asi kana vil amadot ani kari tutungan. Kata atai iria asukang ke. Karisto nia kapo patuna i keve bil aongos. Na ninia papalik kapo angkoai si vil ato anira aongos. Ani mang sa keve selen pulakai an, kipo tav angkoai luai, sikei ki tak suai avunga luai anira pelek a Karisto. Using le si Karisto, God kata asinong a keve bil aongos, na si kana avibisan kapa na Karisto, God kala luk aongos pok a mamain ta bil. Karisto kapo ago singira, na taralapo serei a tanginang, e iang, tarapo buk taval akorong using ani kana laulauan a Karisto. Paulo kata salik a buk ke, na ka lis ia si pongua na igenen, ri Tukiko ve Onesimo, na kilonganla lis ia e Kolosai (4:7-9).

Mengen i angruduai

1 Nau a Paulo, napo aposel ani Iesu
Karisto, le si kana vubuk a God. Namem-
long ve tungara Timoteo, 2 namemlongpo
alis a panbuk ke taun a petau daus ang
si God e Kolosai, nami palau a keve
tungamemlong, voiang mipo uli atutuman
si Karisto. Roron ve marip le si God tamara
ane singimi.

Posong aro ani God si ri Kolosai

3 Si kamemlong keve taun aongos i po
sokotuk, namemlong tapo uli posong aro
ani God, nia na tamana i kara Volava Iesu
Karisto, 4 using namemlong tala longong
ta lomlomon ang mipo atogon ia ani Iesu
Karisto, na lau i vinga ro kapa mipo abis ia
taun kana petau daus aongos a God, 5 using
mipo uli atu mata taun ani tauia roron ang
kapo ago kokoai animi e metekuku. Na
tauia roron ang lenginang milapo nas ia
taun mita longong a mengen tutuman ang,
nia palau a akus ro ang 6 kitala akuskus imi
tatana. Na kana kalapo uai na kalapo polok
alava luai e kuli rina aongos ke, asukang
palau val katala uli uai si kami to, le si ainoai
i taun mita longong ia na mila nas atutu-
man luai ani kana roron a God. 7 Nas ke mita
luk ia le si tungara roron ta Epapara, kapo
asosokai kuvul ve namemlong kapa. Na
taun kapo asosokai, kapo asosokai tutuman
ani Karisto si palpal ang pat kakamemlong
asi abis, 8 nia palau kapa kata amalangasai
animemlong ta lau i vinga ro ang a Malan-
ganto kapo asereiai ania si kami to.

Abis ang a Karisto katala abis ia

9 Asukang vang, na le si taun ang
namemlongta longong a mengen ang,
parik namemlong tapa ausai ani sokotuk
animi. Namemlong tapo uli sokotuk ani
God ta nia ka vil atapalas aro luai ani
vingami si kami nas ani kana vubuk,
si selen ke ta mila atogon a masam
le si Malanganto na malangas roron.
10 Kamemlong sokotuk asukang vang, ani
kami paspasal ka angkokoai val kana vubuk
a Volava. Asukang ke ta mi uli pasal auruk
ania na mi uli asereiai ani matmatan uai si
kami keve abis roron aongos, na asi kami
polok aliu si nas ani God. 11 Na e iang, God
ka arudualan imi ta keve madot angkokoai
val minaungan i kana kitmat lava, ani mi
angkoai si tung akit na ananap velai ani
uruk 12 si posong aro taun a tamara, using
ninia katala taot angkoai ira asi tauk i tauia
roron ang kapo ago kokoai e nei rina i
malangas ani kana petau daus. 13 Using
katala asapang ira pelek a madot i nei
saupai i ring vong na kala agingging ira
taun a vainagoan ang si kana nat vubukan
luai. 14 Io, si kana nat taralapo kalakala
using a God katala samui apok ira. Supsupai
ina ta katala lomon suai ani kara keve lau
rikek marai kana nat. 15 Nat ke, nia kapo
kankanuai atutuman i God voike tarapo
tav arai korong ania. Na kapo matavunim
i mamain ta asisinong aongos. 16 Using le
singina palau keve bil aongos ke katala
asinong iria. Keve bil i metekuku na kuli
rina. Keve bil ang tarapo arai korong aniria,
na matan bil ang tarapo tav angkoai si arai
aniria. Au kantanem kapa, saka sinsinong
madot an, vo ri tulava, vo saka keve saupai
an, keve bil aongos ke nang nia kata asinong
iria, na kata asinong iria ania pok. 17 Ninia
nang kata lapo ago aino luai ani keve bil

aongos, na le singina palau keve bil aongos
ke kapo teng akit kuvul iria. [18] Na ninia
kapa kapo vangang i kuvkuvulan ke si
God, na kapo tukul bung luai i mamain ta
to aongos na ninia kapo matavunim i la
tapasuk pok pelek ani matmat. Asukang
vang a ninia kalapo sinong alakat luai
ani mamain ta sinsinong aongos. [19] Using
God katala uruk luai ta maumausan kirol
aongos ke ka mang singina, [20] na si kana
asasaling rangai kuli ngakputuk, luai lava
kana kalapo pitik nei liuan i God ve kana
asisinong aongos, kantanem e kuli rina vo
e metekuku, aongos kalapo angrodokotai
pok ve nia.

[21] Au na nami aino mitapo ago apetekai
ani God na mitapo uli anggegelai ve nia nei
lomlomon imi, using kami mamain ta lau
katapo rikek. [22] Sikei kana vang katala an-
grodokotai ania ve nami si matmat i pukun
i kana nat. Au na e iang, taun ang ka songo
imi si tung e matana, pukun imi ka daus
na ka kovek i mengen rikek vo kilkilis ka
sigil imi. [23] Bil ke ka serei atutuman man mi
uli kusing akit aliu lak si kami lomlomon,
na mi kelai akit animi na mi tung akorong
luai. Man parik mipa taruk pelek a tauia
roron ang mipo atu mata taun ia, voiang
mitala longong ia nei akus ro ke. Using
kitala akuskus tatana si asisinong aongos e
neite kuku, na nau a Paulo nata asosokai asi
asoung ania.

Kata pakangai ani ri Kolosai

[24] Si vuk pangau ke napo uruk si sa nata
kui tatana animi. Taun napo asalak a kui
e pukun ig, napo asalak ia ani kana pukun
a Karisto, nang palau kana kuvkuvulan, na
e iang kapo asukang ta name lapo tung
rokot a Iesu asi atapunuk ani kui ang nia
katala kui aino tatana. [25] God kata atung
iau asukang ta asosokai si kana kuvkuvulan,
ani naka akuskus amalangas luai animi ta
kana mengen roron, [26] voiang a God kata
amunai ania pelek a mamain ta polpolokan
aino. Sikei kana vang katala amalanga-
sai ania si kana petau daus, [27] using kata
lomlomonai ani ka akalit a ri vap i ngising
ta tauia na miminaungan i kana mengen
vopo mun aino ke, nang nia na Karisto nei
kami to. Ninia kapo atulisai animi taun a
ururmaus i to ang kakami lak ia e no. [28] Na
namem tala uli akuskus amalangas tatana
si ri vap aongos velai ani ngangaiga na
akalkalit i masam, ani namemla angkoai si
an asereiai ani petau ke ta kilapo daus luai
using a Karisto. [29] Nambang ninia na tukulai
i kag agusa tung si taun ke na nata agusa
alava luai ta dual ang nia katala

2

Asereiai ania singig. [1] Using napo buk
ani mi malangas kag agusa madot animi, na
aniria e Laodikeia, na kapa aniria parik lak
kipa arai ani pukun ig. [2] Kag vubuk lava ta
ki sikei palau kuvul si kari lau i ngorem, na
vingaria ka takaring. Ani ki atogon aongos
a tauia ang le si kari nas ani kana mengen
roron a God vopo mun aino ang, Karisto
palau nang. [3] Na ninia papalik kapo angkoai
si tat palas ani tutuman i mamain ta tauia
i masam na nas. [4] Napo atulisai animi ta
oring ke, ani ki ago ta me kapau ta pasak ro
palau si me bui animi. [5] Io, kantanem napo
tav ago ve nami si pukun, sikei lak napo
uli lomlomonai animi na napo uruk alava si
arai ta mipo saupai aro pok animi na mipo
kelai akit aro ani kami lomlomon si Karisto.

To roron tutuman kapo sinong si Karisto

[6] Au kanat vang, val mitala ainak ani
Karisto Iesu ta ninia na Volava, napo soko-
tuk imi ta mi uli kusing aro asukang palau
lak si kami angtogon ve nia. [7] Mi asisia
mis na kelkelai akitmat lakat kuluna na mi
tung akitmat si lomlomon val kitala pinip-
ini imi tatana, na posong ro nei kami to ka
duk na ka kamsarak luai. [8] Mi aiveven vei
nganing a mangsikei kamela teng akit imi
ta keve akalkalit i nas vauvau kapau palau
si ri vap, voiang kapo tapasuk le si kari
lau i ago le kabang, na si keve malanganto
i kuli rina ke, na parik ta le si Karisto.
[9] Using si Karisto kana laulauan kirol a God
kapo sinong singina na kalapo sung pukun
tatana. [10] Ninia kapo tavirimok alakat ani
mamain ta saupai na kitmat aongos. Au na
nami, le si kami angtogon ve nia, milapo
kun kirol aro si kami to. [11] Asukang ke
ta le si kami angtogon ve nia, mita pasal
suai ani kami keve vubuk rikek i pukun, na
e iang Karisto akorong kata lampulit imi,
na parik ta lamut i kunga ang si ri vap,
parik. [12] Na si kami asing tauia, mitala siang
kuvul ve nia nei mata i matmat. Na God
katala kun tak atadut pok animi kuvul ve
Karisto, using mitala lomlomon tatana si

kana kitmat, voiang kata tak atadut pok
a Karisto tatana pelek a matmat. [13] Aino,
mitapo vap mat using kami keve lau rikek
na mitapo uli longong si keve vubuk rikek
i pukun, asukang ta parik mitapa lamut
atutuman lak. Sikei God kala vil ato imi
kuvul ve Karisto, using katala lomon suai
aongos ani kara keve rikek. [14] Asukang ke
ta kata vil suai ani salsalik akit i kara keve
lau rikek na ka saupai anira. Io, maiten ke,
God kata vil suai luai ania si kana matmat
a Karisto kuli ngakputuk. [15] Na e iang kuli
ngakputuk kata dual suai luai ani mamain
ta ainoinoai na kitmat lava na ka akalit
amalangas luai ta kari ngau.

[16] Asukang vang a ka ago ta mangsikei
kame saupai animi si pok ipo angan vo si
laman ipo inum. Au na ki ago ta saupai
an kapa animi si nanauai ani saka keve
taun lava nei liuan i matas, vo taun i ulen
tanginang, vo taun i atailai kapa. [17] Ka
ago luai using a keve bil aongos suke kipo
kankanuai palau i bil tutuman vo serei lak
ang. Na bil tutuman luai ang vanang katala
serei si Karisto. [18] Mi ago luai ta atalipai
ani mangsikei si me uli vil alik kapau ania e
matami na kapo uli soturungai si ri angelo,
ani kame kapau imi ta parik mipa angkoai
si luk ani tauia roron ang. Using matan vap
ang nang kipo uli mengen alava ta saka bil
an kitala arai ania si kari orodung, voiang
kapo bil i pukun palau ke na kapo vil atoroi
iria ta kari nas kapo ro luai, sikei parik
kapa asukang. [19] Na parik kipa teng akit
si Karisto, ninia na vangang i kuvkuvulan
ke si God, asukang ta pukun aongos kapo
dokot akit si vangang na keve angus na
gail ina, na polok ina kapo serei le si God
akorong.

To tanginang si kara angtogon ve Karisto

[20] Au using mitala mat kuvul ve Karisto
pelek a mamain ta malanganto palau i kuli
rina ke, marai sa na mipo to lak val kari
laulauan na mipo longlongongai palau ani
kari keve saupai ta, [21] Ago ta teng an! Ago
ta namnamin an! Ago ta sigil an!" [22] Nang
tara pasal using iria si vuk taun kudik palau
na kian rikek, using kipo kokelai kuli kari
keve asok na matan akalkalit ri vap. [23] Io,
kapo ararai lik val keve sausaupai ke kipo
atutunau i masam, si kari lau i soturungai
using saupai, na si kari keve vilvil alik
kapau, na kari keve amiming palau i pukun
iria. Sikei kipo kovek i dual angkoai asi
atakun ani keve vubuk rikek i pukun

3

ke. [1] Io, using mitala tadut ve Karisto,
kanat vang, mi uli taoke using ani keve bil
i pangkul si rina ang a Karisto kapo sinong
singina e palso i God. [2] Mi atung akit kami
lomlomonai si matan bil e pangkul na parik
ta si bil i kuli rina. [3] Using lenginang mitala
mat, na kami to kalapo ago mumun aro ve
Karisto si God. [4] Au na man a Karisto, vopo
vil ato ke anira, kala tutu aserei pok, nami
kapa mila kun tutu aserei ve nia nei kana
maumausan.

[5] Asukang a mi vil amat suai ani kami
sa keve laulauan i kuli rina ke pelek imi
val panik, lomlomonai visuk, lomlomonai
tatakaring i buk aina vo tauan, mamain
ta vubuk taun ani rikek, na keve vubuk
using ani togtogon voiang kapo asukang ta
soturungai si tangatangai. [6] Kana marala
na God vanang ka amiming a vap longo
bot marai keve lau ke palau. [7] Aino, nami
mitala ago nei liuan i vap asukang, na
mitala kun siang luai si keve laulauan ang.
[8] Sikei kana vang mi ngangataliung luai ani
keve laulauan ang, marala, lomlomonai pel,
mengen arikek ani mang matan, mengen
i nau varas, na keve malakata. [9] Mi ago
ta angkapauai an pok nei liuan imi, using
lenginang mitala apiet suai ani kami pukun
kavang kuvul ve keve laulauan ina. [10] Na
kana mitala amaus imi ta to tanginang,
na God kapo atatanginang aliu lak imi asi
kami atogon ani nas tutuman angkokoai val
kankanuai i vopo asereiai ani to ro ang. [11] Na
si to tanginang ang nang kapo kovek luai
i angpetpetekai nei liuan i keve matan vap
ke, ri Elas ve ri Iudaia, ri lamutan ve ri tav
lamutan, ri vap sokoung ve ri Sikutes, ri
asosokai ve ri vap kalakala. Aongos, kipo bil
palau. Sikei sa kapo laba, Karisto akorong
palau, ninia kapo tavirimok luai na kapo
siang si keve nem aongos.

[12] Au na using nami petau ang a God
katala irang suai animi, na milapo gogoai
na mipo keve tungana vubukan luai, kapo
ro ani mi amaus imi ta vinga ngorem, na
laulauan i alilis, laulauan i vilvil alik, marip,
ananap taun a mang vap. [13] Mi angasalakai
angpokpokai ani kami keve maiten, na mi
lomon suai angpokpokai man ka atogon ta

rikek e nei liuan imi. Asukang palau val
Volava katala lomon suai ani kami keve
rikek, nami kapa mi kun asukang palau.
14 Au na lakat si keve bil ke, mi amaus imi
ta laulauan i vinga ro. Using ninia vanang
ka teng akit aro kuvul imi si kirkirimai
tapunuk luai. 15 Au na using milapo palpal
i sikei a kirkirimai palau, kapo ro ta mi
atalipai ani luai ila amatung ang ta Karisto,
ani ka saupai ani vingami. Na mi uli atogon
ani lau i posong ro. 16 Tauia i kana mengen
a Karisto kapo ro ka soisinong singimi.
Asukang ke ta mi pinipini na mi tatapokai
angpokpokai animi velai ani masam na mi
uli tangam i alatun velai ani posong ro ta
pakangat imi ane si God. 17 Io, si saka keve
posong an vo laulauan mipo asereiai ania,
mi uli abis ania velai ani posong aro ani God
tamara si asan i Volava Iesu.

Pinipini ani kuvkuvulan si laulauan i to tanginang

18 Nami ri aina osongon, mi alis imi si keve
kisngami, using sukana vang nia kapo lau
roron si kami angtogon ve Volava. 19 Nami
ri tauan osongon, mi uli vinga ro taun ani
keve kisngami, na mi ago ta uli marala an
aniria.
20 Nami inatus, mi longong aro si keve
tamami na keve rinami si keve bil aon-
gos. Laulauan ke nang kapo auruk luai ani
Volava. 21 Nami ri tama, mi ago ta vasvasik
an ani kami inatus, vei kila mamakus luai.
22 Nami ri asosokai, si kami keve abis aon-
gos, mi uli longong si keve taukai imi. Mi
ago ta abis aro palau an man kipo arai an-
imi vo using mipo buk auruk palau aniria,
parik. Sikei mi abis ta pakangat tutuman
velai ani mamaila ani Volava. 23 Si kami
keve telan aongos, pakangat imi ka uruk
val mipo abis ani Volava na parik ta ani ri
vap, 24 using mipo nas ta le si Volava papalik
mila tauk i tauia roron ang lak, asukang val
kami seupok. Volava Karisto papalik nia
kapo taukai imi. 25 Io, using man a sikei kapo
uli abis ani lau rikek, nia ka luk akorong a
seupok i kana avibisan, using a God kapo
tava ani sang sikopal si kana kalakala ani ri
vap.

4

1 Nami, mipo taukai i ri asosokai, mi uli
aiveven aro aniria si laulauan ang kapo
korong na kapo angkokoai aro, using mipo
nas kapa ta mipo kun atogon ani taukai imi
e metekuku.

Longong ani pinipini ka asereiai ani igenen roron

2 Mi uli alis aongos ani pukun imi si
sokotuk, na lomlomon imi ka para singina,
na mi uli posong aro kapa. 3 Na si kami
keve sokotuk, mi uli lomon kapa animem,
ani God si kana tavasai ani mengen ke, asi
kamem mengen amalangas aro ta tutuman
vopo ago mumun ke ani Karisto. Mengen
ang palau nang kana napo ago nei akang
bat marai ina. 4 Asukang na mi sokotuk
a God ta ka amadot iau asi kag amatung
atapalas aro luai ania using kapo mamaiten
ta naka mengen tatana. 5 Kami aupele taun
iria e komo ka soung si selen kapo talupus
aro, na mi uli akalit aniria ta kami lau ro si
keve taun roron ang mipo atogon ia. 6 Kami
laulauan i mengen ka uli lulupusan, na ka
naminan aro. E iang mila angkoai si polpol
aro taun ri vap siksikei.

Akamusai i posong aro

7 Ani keve bil vo serei ke singig, Tukiko
ka atai amalangas imi tatana. Nat ke kapo
tasira vubukan na kapo uli atutuman si
kana pakangai anig. Namemlongpo ngono
asosokai kuvul si abis ke si Volava. 8 Au na
tukulai ina nata asok ia ane singimi, using
asi kami la nas ani kamem ago e ke, na asi
kana anguan akakaisap an kapa ani pakan-
gat imi siksikei. 9 Onesimo ka auai kuvul ve
nia. Nia kapo mangsikei imi palau na kapo
mang tasira vubukan kapa, mangsikei a nat
uli atutuman. Rilong vanang, kilong atai
amalangas imi ta matan bil aongos katala
serei taun imem e ke.
10 Aristarko, vopo tungag nei akang bat
ke, kapo alis kana posong aro taun imi.
Asukang kapa na tipasina i Barnabas ta
Marko, lenginang mitala luk a mengen
amalangas ina, asukang a mi ruduai aro
ia man kame vokol imi. 11 Asukang kapa
na Iesu, nang kana mang asan ta Iusto,
kapo kun alis kapa ani kana posong aro.
Volo nat ke kana, ritol papalik kitolpo pal-
pal i ri lamutan nei liuan i matan vap
ke kipo abis ve nau ani kana vainagoan a
God, na kitoltala pakangai aroron luai anig.
12 Epaparas, mangsikei palau imi, na kapo
asosokai kapa si Iesu Karisto, kapo kun alis
ani kana posong aro taun imi. Kapo uli

lomon alava animi nei kana keve sokotuk,
ani mi tung val vap matukal aro na mi
tapunuk aro, angkokoai val kana vubuk a
God. [13] Le si kag nas ania, napo antok
atutuman ta katala asisia gese alava luai
animi, na ani ri Laodikeia ve ri Ierapolis
kapa. [14] Nat vubukan ke Lukas, katakai i vil-
vil ato, kapo kun alis kapa ani kana posong
aro taun imi. Asukang kapa na Demas.
[15] Napo alis kag posong aro si keve tungara e
Laodikeia, na si Numpa kapa ve kuvkuvulan
ang kipo uli serei kuvul nei kana lu. [16] E
mung i kami la tataot ani panbuk ke, alis ia
asi kari an tataot kapa ania nei kuvkuvulan
ang e Laodikeia. Na animi akorong, ta mi
kun tataot kapa ani panbuk i kag la alis ang
si ri Laodikeia. [17] Antok a Arkipo ta ka lomon
aro na telan ang katala luk ia si Volava, na
ka apunuk aro ia.

[18] Nau a Paulo, nalapo salik si vuk ring
ke ta kungag akorong. Kag posong aro ane
singimi. Mi lomon iau si po ago nei gogotan
ke. Roron ka auai ve nami.

Ainoai i buk ani ri Tesalonike

Tesalonike kapo rina lava e palpal Makedonia. Si taun ang Paulo katala pasal suai ani Pilipo, kanla ane Tesalonike, kanla sukalai ani kuvkuvulan e iang (Ap 17). Mang matan taun e mung, Paulo kan lapo ago nei rina e Korinto, Timoteo, paluana si abis, kamela atatai ia ta keve bil kata lapo serei si vap ang kitala sakolai ani kari to e Tesalonike. Paulo kala longong a akuskus ke si Timoteo, au rilong pok ve Siluano kitola salik a buk ke ani ri Tesalonike asi akikit ani kari lomlomon. Nei buk ke Paulo kapo uruk ani kari lomlomon, kuvul ve kari laulauan ro. Kapo ararai asukang ta parik kitapa nas aro luai ta Karisto ka saka serei pok an. Na kipo buk nas kapa ta sa, ri vap mat ki mat aongos na Karisto parik lak kapa serei pok? Na aniria kapa ta sa, ki an kun tauk kapa i to asikei? Ani Karisto ta ka serei si saka taun akorong an? Si ngenget ani kari keve susui, Paulo kata atai iria ta ki uli usiusing ani laulauan roron, na ki usausa ani kana taun i serei a Volava.

Mengen i angruduai

1 Nau Paulo, Siluano na Timoteo, namemtolpo alis a panbuk ke ane singimi vap lomlomon i Tesalonike, mipo ago e kungana i God tamara na Volava Iesu Karisto. Roron na marip ka sinong singimi.

Kari lomlomon ri Tesalonike

2 Namempo uli lomlomonai animi si kamem keve sokotuk na uli posong aro kapa ani God singimi. 3 E matana i God tamara namempo uli lomlomonai ani kami selen i ago. Kami abis kapo kokelai kuli lomlomon, kami lau i angpapakangai kapo tukulai ina si kami ngorem, na mipo tung akit using mipo atu mata ta ilesvauk i kana serei kara Volava Iesu Karisto. 4 Io, keve tungamem i po buk ta God, namempo nas ta katala songo imi. 5 Na nas ke kapo tukulai ina using a akus ro ang namem tala akuskus imi tatana kata serei si kitmat na si Malanganto Gogoai na parik ta mengen i ngurumem palau, na namem tala nas luai ania nei pakangat imem. Mipo nas kamem ago ve nami, namemta alis kamem to animi. 6 Si taun ang kita vil akui alava imi, kantanem mitapo kui si kari mirik animi, sikei mita ainak ani akus ro velai ani uruk i Malanganto Gogoai. Na si oring ang, mita using aro kamem lau, na tara ve nami, tarapo using a Volava. 7 Asukang a kami lau kapo bil val kankanuai ro e mataria i ri vap lomlomon e Makedonia na Akaia aongos. 8 Using le singimi na akus ro i Volava katala pasal, parik ta ane Makedonia na Akaia papalik, sikei ane si keve rina aongos kapa, asukang a ri vap aongos kilapo malangas tatami si kami lomlomon. Au, na namem akus iria ta mang sa? 9 Using riria akorong kipo mengen amalangas imem ta kami ainainak ani kamem mengen. Kipo akus ta mitala papelek kami keve tangatangai taun a God vopo to ang na kapo tutuman. Mitala alis kami to singina na mipo pasal singina, 10 na mipo kokoai ani kana nat Iesu le metekuku, iuang kata tak atadut ia pelek a mat. Iesu ke, ka asapang ira pelek a marala ang, nang kapo pataun ira.

2

Akuskus i kana lau i abis e Tesalonike

1 Using nami akorong, keve tungamem, mipo malangas ta kamem me pasal taun ke animi, parik katapa palau. Namemtala apunuk ia. 2 Mipo malangas kamem ago aino e Pilipo, kitapo vil akui imem na ki nau varas imem, sikei si papakangai si God, namemtala tav leng asi akus animi ta kana akus ro, kantanem a tutubat lava luai kapa. 3 Using lau i akuskus parik katapa serei le si lok vo lomlomonai visuk, na parik kapa asi kus vubui animi, parik. 4 Sikei namemtala pasal ta an akus animi si kalingana i God, nia papalik kata ainak atalupus animem asi tung ani akus ro ke. Kamem abis, parik asi posong aro animem singina, sikei ani God papalik, nia kapo arai ani kamem lomlomonai. 5 Mipo malangas ta e matana i God, parik namemtapa mata na kapkap, vo bui animi. 6 Parik kapa namemtapa buk a alatun si ri vap singimi, na si mang ri si pulakai. Using namem a volo aposel si Karisto, katapo ro ta namem amaiten imi ani mi aiveven imem, sikei katala tav asukang. 7 Namemta vinga marip taun imi asukang luai val aina kapo vinga marip taun kana inatus lik. 8 Pakangat luai imem singimi! Namemta uruk si alis ani kamem to animi. Parik ta akus ro

papalik, sikei kamem to kapa, using mita
lapo pakangat luai imem. [9] Kapo asukang
luai keve tungamem, taun namemta telan
si akuskus animi ta akus ro i God, mipo
malangas aro ta namemtapo kun uli abis
alava tenei ias na tenei vong velai ani kui
e pukun imem ani ka ago ta mangsikei ka
maiten tatamem. [10] E malangas i matami
na God kapa, namempo mengen amalangas
imi ri vap lomlomon asukang ke, namemta
to adaus, na namemta vil a lau korong
kapa ani ka ago ta bil i poso arikek kame
tung singimem. [11] Io, mipo malangas aro
ta kamem lau i to. Namemta lau luai val
tama taun imi siksikei. [12] Namemta pinipini,
namemta mengen papakangai, na asukang
kapa namemta anatoknatok velai ani asum
animi ani kami lau i to ka angkoai palau
val kana vubuk a God, nang kapo songo imi
taun ia, ani mi palak ane singina, si kana
vainagoan asi kami luk ani minaungan ina.
[13] Namempo uli poso aro kapa ani God
singimi asukang ke. Kana mengen a God
mita longong ia e ngurumem, mitala luk
akorong ia val kakana ta mengen, na parik
kapa bil val mengen si igenen palau. Kana
mengen a God kata teng imi, vap lom-
lomon, [14] asi kami tung akit. Kami vap
akorong kitala mirik animi. Lau ke, kapo
tav petekai ani lau ang ri Iudaia kita abis
ia si kana vap a God e Iudaia kipo ago e
kungana i Iesu Karisto. [15] Nang riria palau a
vap ang kita raung a Volava Iesu na asukang
ri katakai i kus amalangas aino. Na kana
kita kirikai suai animem kapa. God kapo
misag luai ani kari lau rikek! Kipo angma-
maralai ve ri vap aongos, [16] asukang a kita
kun atakun kapa animem ani namem ago ta
akuskus an ani ri vap i ngising, vei nganing
kila to. Si kari lau rikek asukang ke, kita gap
akuvul kari ring asi an puka. Na e ke si oring
ke, kana marala lava na God, kilapo asalak
ia.

Paulo kapo buk an arai ani ri Tesalonike

[17] Keve tungamem, si taputuk ta kara ago
nei liuan i pangau kudik ke, taratala angv-
abai anira si pukun, sikei si lomlomonai
parik, na kata lapo meng imem a lom-
lomonai asi me arai pok animi, namemta
atokngai amadot asi vil korong ania. [18] Nau
akorong, Paulo, natala uli atokngai asi
me serei, sikei Satan katala tubat imem.
[19] Using nei akorong vanang a tukulai i
kamem uruk na miminaungan na seupok
roron asi an toroi e matana i kara Volava
Iesu man ka serei pok? Parik ta nami?
[20] Io, nami luai nang mipo tukulai i kamem
miminaungan ve uruk.

3

[1] Io, using a lomlomonai ke kapo serei
amadot asi pasal, parik namempa angkoai
si vil bat ania, asukang a namemla lom-
lomonai ani namem ago koai e ke Atenai,
[2] na namem asok a Timoteo, kapo tungara
na kapo asosokai si God si asoung ani akus
ro i Karisto, ani kame akikit pok kami lom-
lomon, na ka arudualai animi, [3] ani ka ago
ta mangsikei imi ka uak si keve atoktokngai
ang. Matan maiten ke parik kapa bil asi
taping singira tarapo lomlomon, [4] using si
kara ago kuvul namemtala uli antok animi
ta ki serei, kana vang kilapo serei. Parik
kapa ainoai i taun asi kami taping ania.
[5] Au, using a keve maiten asukang ke, kag
lolokovo kala serei alava na parik napa
anguan ago aro an, asukang a nala asok ia
si kana me nanas ta kami lomlomon kalapo
saka bil an. Vei nganing mang matan imi
kitala uak si kana atoktokngai a katakai i
apupu, na singina, si uak ang, kamem dual
ka nem palau.

[6] Sikei, kana palau Timoteo kapo serei
pok le singimi velai ani akuskus roron ta
mipo lomlomon na mipo ngorem. Katala
akuskus imem ta mipo uli dungai animem
na mipo atogon a vubuk lava asi arai ani-
mem val namem kapa namempo kun buk
alava asi arai animi. [7] Asukang vang, keve
tungamem, nei liuan i mirik duk ke na vilvil
akui, akuskus i kami lomlomon kapo sung
atung pok imem. [8] Io, kana kalapo lakat
luai kamem to i uruk using mipo tung akit
si Volava. [9] Namempo tav angkoai si taot
ani poisan a uruk namemtala uruk tatana e
matana i kara God marai imi. Namem saka
posong aro an ani God si ngenget ani uruk
lava ang? [10] Si kamem keve sokotuk keve
tenei ias na tenei vong aongos, namemtapo
buk alava luai asi an serei, ani kamem serei
ka apolokai ani kami lomlomon.

[11] Namempo sokotuk a God tamara ve
Volava Iesu asi itoiton ani kamem selen ani
namem an serei pok singimi. [12] Kami lau
i vinga ro angpokpokai ang mipo atogon
ia, namempo sokotuk a Volava ani ka vil
alava ia asi kana tavirimok, na ro ang ka

kun pataun ani ri vap aongos, asukang
palau val kamem lau i ngorem mipo nas
ia. 13 Namempo sokotuk kapa ta Volava ka
amadot imi ani ka kovek ta bil asi poso
arikek animi, mi ago adaus e matana i God
tamara, tung si kana serei pok a Volava Iesu
kuvul ve kana mamain ta vap daus.

4

To asi auruk ani God

1 Asi akamusai keve tungamem, namem-
tala pinipini imi ani mi saka pasal an si
selen i auruk ani God, na vola ro using
mipo pasal singina. Sikei kana si kara
angtunganan ve Volava Iesu, namempo buk
anguan akikit pok animi asi kami anguan
asereiai amadot pok an ani keve laulauan
ang. 2 Pinipini ke kana kapo kalingana i
Volava Iesu. Mita lapo nas ia, na kana vang
nia. 3 Kana vubuk a God ani nami mi daus
e matana. Mi taval pelek a lau i panik.
4 Ri vap, mi nas a lau roron i buk ani kami
keve aina siksikei, si selen daus na mamaila.
5 Mi ago ta lau an val ri vap i ngising kipo
vongvong kana lomlomonai a God na kipo
buk vil apunuk palau ani kari vubuk. 6 Si
oring ke kapo ro ta igenen ka ago ta apupu
an ani tasina na ka vil arikek ia. Namemtala
atatai akit velai ani anonok animi ta man
mi vil a keve lau rikek asukang ke, Volava
ka amiming imi. 7 God parik katapa songo
ira asi kara using ani lau visuk. Kata songo
ira ani tara pasal si selen daus. 8 Io, asukang
a man ta mangsikei imi kapo tav ainak ani
pinipini ke, parik kapa misag animem, sikei
kapo misag ani God, nia kapo alis imi ta
Malanganto Gogoai ina.

9 Sikei ani lau i angtunganan, parik mipa
inongos taun imem asi salik animi tatana,
using nami akorong mitala luk akalkalit le
si God ani lau i vinga ro angpokpokai. 10 Na
mita lapo abis ia si keve tungami e iang e
Makedonia aongos. Sikei namempo anguan
asumsumal an animi, keve tungamem, ta
mi anguan polok alava an si laulauan ang.
11 Kapo ro mi atogon a marip nei kami to, na
mi telan si kami abis akorong na mi angan
si gese imi akorong pok, val namemtala
atatai imi. 12 Asukang ani ka pakangai animi
asi kami ago ta aikut pulakai an ani mang
matan na ka vil amaiten kami ago. Na mang
anu, ka pakangai ani ri vap e komo ki kinle
na ki mangal na uai i kami lau roron.

Kana serei pok a Volava

13 Au, keve tungamem, namempo buk vil
akorong ani kami inuinu. Ani keve tungami
kitala mat pelek imi. Parik kapa ro ta mi
mamakus aniria val vap ang kipo kovek i
bil ro asi kari atu mata tatana. 14 Using
tara, tarapo lomlomon ta Iesu kata mat,
na kala tadut pok, asukang palau a tarapo
lomlomon ta God ka songo pok iria kita mat
si kipo lomlomon tatana, ani ki kun tadut
pok ve nia.

15 Akorong palau si kalingana i Volava,
namempo mengen imi asukang ke ta tara
tarapo to lak man a Volava ka serei, parik
luai tarapa palak aino aniria. 16 Si taun
ang, ainoai i angelo si God ka songosongo
alava na taungai si God ka tangis, na Volava
akorong ka pasiang le metekuku velai ani
asok madot. Au, riria vanang, vap la mat
ang, ki palak aino, 17 le lak na tara, vap po to
ke, tara palak aimung na tara an angrol ve
ria metekuku, ani tara aongos kuvul, tara
an angruduai ve Volava e pangkul. Na tara
an ago asikei ve nia. 18 Au, na si panbuk ke,
ka bil kakami asi kami akikit angpokpokai
pok animi.

5

1 Keve tungamem, parik mipa inongos
taun imem asi salik na atatai animi ta taun
vo inongos i taun, nang a Volava ka serei
singina, 2 using mipo nas aro luai ta ka
serei ataping palau val igenen tainau tenei
vong. 3 Si pangau ang ri vap kipo mengen
asukang ke, “Kapo kovek luai i bil rikek, tara
uli ago velai ani marip,” io, nang palau si
taun asukang, sumasuma palau a kui lava
ka meng arikek luai aniria val kui i ingus, na
ki kovek luai i oring asi sip ania. 4 Sikei parik
mipa ago si vong, keve tungamem. Parik
luai mipa taping ani taun ang val taping
ani igenen ainau. 5 Using nami aongos mipo
inatus i malangas na tenei ias. Parik tarapa
inatus i tenei vong 6 Asukang na tara ago
ta rot mat an val mang vap. Sikei tara
para akoai. Tara ago ta nio an. 7 Using
vap ang kipo rot, kipo rot tenei vong, na
ria kipo inum anio iria kipo inum tenei
vong. 8 Tara, parik tarapa asukang using
tarapo ago si malangas. Tara aiveven pok
ira. Tara lomlomon ta God, tara ngorem
angpokpokai anira, na tara atu mata ta God
ka teng ato ira. Na si keve selen suke

tara omo bat ira tataria. [9] Using God parik
katapa atung ira ani tara me ruduai a kui
i kana marala, parik. Sikei kata atung ira
ani tara to si kana vilvil ato na Volava Iesu
Karisto, [10] nang kata mat anira, ani man ka
serei pok, kantanem taratala mat, vo tarapo
to lak, sikei tara an ago ve nia. [11] Asukang
vang na mi uli akikit na angpapakangai
angpokpokai animi siksikei, val mipo uli
abis ania.

Akamusai i pinipini ve posong ro

[12] Keve tungamem, namempo sokotuk
imi ani mi mamaila aro aniria kipo tu ainoai
animi. Using kipo saupai e matana i Volava,
na kipo abis alava animi na kipo pinipini
imi. [13] Mi lomon alava iria si abis ang
kipo teng ia. Mi vinga marip angpokpokai
animi. [14] Keve tungamem, namempo asum
imi ani mi anonok a keve vap po uli tere suai
palau ang. Na mi akikit iria kipo leng palau,
mi pakangai ani vap po uli malum ang, na
mi kokoai ananap ani ri vap aongos. [15] Ka
ago mi ngenget a rikek pok ta rikek, sikei
mi pakangai angpokpokai animi, na ri vap
aongos.

[16] Mi uli uruk. [17] Mi uli sokotuk ani God
si keve taun aongos. [18] Mi uli posong aro
ani God si keve taun i mailik vo uruk. Si
lau asukang, mipo using kana vubuk a God
singina na mipo angtogon ve Karisto Iesu.
[19] Mi ago ta nga ripus ani kut i Malanganto.
[20] Mi ago kapa ta vil apalau ani keve mengen
ang God kapo posong ia si nguruna i igenen,
[21] sikei mi atung kuvul aongos a keve bil
ke si atokngai, asi kami arai ta man kapo
tutuman, mi using ia, [22] na man kapo rikek,
mi taval pelek ia.

[23] Kamem sokotuk animi ta God i vinga
marip, ninia papalik akorong, ka vil adaus
luai animi, ani man a Volava Iesu Karisto
kamela serei pok mi duai ia ta daus.
Vingami, na lomlomonai imi, na pukun imi
ka daus aroron aongos e matana. Na ka
kovek i bil asi poso arikek animi singina.
[24] Na nia akorong a vo songo ang animi asi
kana abis ani vilvil adaus singimi, kana keve
lau aongos kipo tutuman, na ka abis ia.

[25] Keve tungamem, mi uli sokotuk ani God
animem.

[26] Mi alis a posong ro si keve tungara
aongos, velai ani lulus daus. [27] Napo sokotuk
akitmat e matana i Volava ta mi taot a
panbuk ke e mataria i keve tungara aongos.

[28] Kana roron kara Volava Iesu Karisto ka
auai ve nami.

Apongua i buk ani ri Tesalonike

Katapo ararai ta petau lava i ri vap lomlomon si taun ang e Tesalonike, kitapo sugul alava luai ta saka bil an ka serei si taun ang, Karisto ka serei pok singina. Mang matan vap kita lapo mengen ta kana taun a Volava katala serei lenginang. Asukang vang a Paulo katala salik a buk ke, asi koros pok ani kari lomlomon ri vap. Au na si oring suke, kalapo atai iria ta kana taun a Volava parik lak kapa serei. Ta e no ina i taun ang, vap duk ki sualpok alava luai, na mamain ta laulauan rikek duk ki serei alakat, na katakai i putuk saupai ka serei si me petau alava luai ani Karisto. Paulo kapo asum iria ani ki tung akit aro si lomlomon, ki paus a matan mamaiten kapo serei singiria. Kapo buk ki dual aro ani ki angkoai si aiveven akorong pok aniria, asukang val ninia katala aiveven pok ia, kuvul ve kana keve katakai i abis paluana. Ani ki ago ta ataole vo marangan ani abis. Kapa ki ago ta marangan ani li pakangai ani mang matan vap.

Mengen i angruduai

1 Nau Paulo, Siluano na Timoteo, namemtolpo alis a panbuk ke ane singimi vap lomlomon i Tesalonike, mipo ago e kungana i God tamara na Volava Iesu Karisto. 2 Roron na marip le si God tamara na Volava Iesu Karisto ka sinong singimi.

Taun i serei ta Karisto

3 Keve tungamem, kapo ro animem asi uli posong aro ani God, using kami lomlomon katala polok alava, na kami vinga ro taun imi angpokpokai kalapo kun laba luai. 4 Asukang a namempo aminaung marai imi e mataria i kana mamain ta kuvkuvulan a God, marai kami tung akit na kami lomlomon si keve bil i vilvil akui na atokngai mipo uli duai aniria. 5 Keve maiten ke kipo serei asi mengen amalangas animi ta kana saupai a God kapo korong aro. Singina, kapo taot imi ta mipo ro angkoai si atogon ani sinsinong si kana vainagoan. Ninia palau nang a tukulai ina na mipo asalak a maiten ke. 6 Io, kana saupai a God kapo uli korong, na ninia ka ngenget a pisu singiria kipo vil apisu imi. 7 Ka luk suai ani makus pelek imi mipo mamakus, na singimem kapa. Na bil ke ka serei si taun ang a Volava Iesu ka serei pok singina, nei ureurek lava i kut le metekuku ve kana keve angelo madot. 8 Au, na ka amiming a vap ang kipo tav katak ve God, na ria kapa parik kipa using a mengen i akus ro i kara Volava Iesu. 9 Vap ke ki an ago nei amiming kitmat asikei, na ki ago luai ta arai an ani Volava na kana kitmat lava luai. 10 Io, na taun kame serei, kakana akorong ta matan vap ki sung pukun asi amaus ania na ki man ia. Nami, mipo palak ve vap ke using mitala kun lomlomon ta akus ang namemtala akus imi tatana. 11 Au, si keve bil aongos suke, namempo uli sokotuk ta God nia ka taot imi ta mipo ro angkoai si ago si kana selen voiang katala songo imi si pasal singina. Na ka li kitmat animi ani keve lomlomonai ro ang mipo togon ia, ki serei atutuman. Na keve abis ang mitala tutapongai ania si kami lomlomon, ki uai. 12 Kamem sokotuk kapo asukang ani kana asan a Volava Iesu ka mang miminaungan singimi, na nami kapa mi mang singina, using kana roron kara God na Volava Iesu Karisto.

2

Igenen putuk saupai

1 Keve tungamem, ani kana serei pok kara Volava Iesu Karisto, na kara angruduai ve nia, 2 namempo buk imi ta mi tung akit na mi ago ta amalak leng an si kus amalangas, vo mengen i selen vo ta panbuk atungai animem. Mi ago luai ta atu talinga si keve mengen suke ta kana taun a Volava katala liu. 3 Mi ago luai ta longong an using ki ago ta kapau an animi asukang. Using parik kapa serei kana taun a Volava tung si marala misagai lava ka serei aino. Na si taun ang, igenen putuk saupai kamela serei amalangas. Kapo igenen rikek luai, asi kui asikei. 4 Ka agel suai, na ka posong alava pok ia ani keve bil ang ri vap kipo kin iria ta kipo god, keve bil ang kipo soturungai serei singiria. Ka atung alakat pok ia si ring atailai ke God, na ka posong pok ia ta nia akorong kapo God. 5 Natala mengen imi ta keve bil ke si taun ang natapo ago lak ve nami singina. Sa, milapo lomon taun kag mengen? 6 Mipo malangas a sa kapo teng akit lak a igenen ang, asi kana tav serei amalangas, tung si God ka ainak ania.

7 Kitmat i Satan kalapo abis musik lenginang, sikei vopo teng akit ani igenen ang,
ka teng ia tung si kana taun ka kamus. 8 Au,
na e mung man kala atolongon ia, igenen
ang ka serei e ring malangas. Na Volava ka
serei pok na ka akamusai suai luai ania ta
mengen i nguruna. Kana miminaungan ka
ngan punuk ia. 9 Au, ani igenen ang, taun
kame ago singina, ka abis ta kitmat i Satan
na ka asereiai ani bil miang i vilvil ataping
na akanangai kapau. 10 Nei kana mamain
ta abis rikek ka ausingai alok aniria, vap
ang ki an kui asikei, using kipo misag ani
kana ngorem tutuman a God, voiang ki
angkoai si to tatana. 11 Au, e iang God ka vil
akitmat kari lomlomon, ani kapau ang ka
kitmat e vingaria. 12 Ani ria aongos kipo tav
lomlomon ta akus tutuman, na kipo uruk
using a lau rikek, ki asalak kana saupai a
God asi kari kui asikei.

Vilvil ato

13 Sikei nami keve tungamem i po buk ta
Volava, kapo ro animem asi uli posong aro
ani God using katala songo le kabang imi
ani mi teng a to si kami lomlomon ta akus
tutuman, na si Malanganto Gogoai voiang
kata atung imi ani nami ke God. 14 Vola ro
using si kalingamem katala songo imi asi
kami atogon ani mengen ro suke ani mi
paus papakangai lak si kana miminaungan
a Volava Iesu Karisto. 15 Au, e iang keve
tungamem, mi tung akit. Teng akit si
mamain ta akalit, nang namemtala alis ia
si laulauan i mengen vo nei panbuk kapa.
16 Namempo sokotuk ta kara Volava Iesu
Karisto, nia akorong ve God tamara, nang
kata vinga ro taun ira na kata alis palau ira
ta uruk asikei na lomlomon tokos, 17 ani ka
alis animi ta uruk na dual e vingami si kami
keve mengen na abis roron aongos.

3

Pakangai animem si sokotuk

1 Asi akamusai, keve tungamem, mi soko-
tuk a God animem, ani akus ro i Volava ka
pasal apapanai sumasuma na vap miang ki
uruk singina, val nami aino. 2 Mi sokotuk
kapa ani God ka akala imem pelek a vap po
uli asia kopos ke animem kipo rikek luai.
Using parik kapa tutuman ta vap aongos
kilapo atogon lomlomon. 3 Sikei, Volava
kapo tutuman, nia ka akitmat imi na ka
lilit kapa imi pelek a igenen rikek. 4 Si
kami angtogon ve Volava, namempo nas
ta mitala uli abis aro si kamem keve asok.
Namempo atumata ta mi anguan pasal akit
asukang an. 5 Kamem sokotuk ta Volava ka
ausingai animi ani mi nas kana ngorem a
God e vingami, na mi nas kana lau i tung
akit a Karisto.

Ago palau ka ago

6 Keve tungamem, namempo atakun imi
si asan i Volava Iesu Karisto, ta mi ago ta
angkatakai an ve saka tungami, nia kapo
ago palau na parik kapa to usiusing a akalit
ang mitala luk ia singimem. 7 Using nami
akorong, kapo roron ta mi using kamem
atoktokngai. Parik namemtapa ago palau
si kamem po ago ve nami, 8 na parik kapa
namemtapa angan palau ta ring saka men
pok an, na namemta tav samui ania. Kapo
tav asukang. Kata pat imem a uli abis
tenei vong na mangias kapa, ani ka ago
namem amaiten imi. 9 Au, na kamem abis
lava asukang, parik kapa supsupai ina ta
namempo tav ro angkoai si sel ani pa-
pakangai asukang, parik. Sikei asi atulisai
animem, ta namempo kami kankanuai ro
asi using. 10 Au, na si kamem po ago lak
ang ve nami, namemta lis imi ta saupai
asukang ke. Man a igenen kapo misag ani
abis, ka ago kapa ta angan an. 11 Namemtala
longong ta mang matan imi kipo ago palau,
na parik kipa abis. Pukun iria kapo telan
amadot ta bil palau. 12 Ani vap asukang,
namempo asok amadot iria e matana i
Volava Iesu Karisto, ani ki lomlomonai aro
na ki abis asereiai ani pok ang ki angan lak
ia. 13 Sikei nami vang, keve tungamem, mi
ago ta ngau tava ani avibisan taun ani sa
kapo korong aro. 14 Au, na man a mang anu
kapo tav using ani kamem ngangaiga nei
panbuk ke, mi ararai aro luai ania, na mi
ago luai ta tintino kuvul an ve nia, asi kana
mamaila tapai. 15 Sikei, mi ago ta atogon
lomlomonai ania ta kapo igenen rikek. Mi
tatapokai aro palau ania val kapo tungami.

Posong ro angtaliungai

16 Namempo sokotuk ani Volava i luai,
ninia akorong ka lis imi ta kana luai, si saka
selen an, nei keve taun aongos. Volava ka
auai ve nami aongos.

17 Nau Paulo, napo salik a mengen i
posong ro ke, using kapo kag selen si keve

panbuk aongos, si akanangai ta kakag ta
panbuk. Io kana vang nia. [18] Kana roron
kara Volava Iesu Karisto ka sinong singimi
aongos.

Ainoai i buk ani Timoteo

Timoteo kapo mang sikei a igenen tanginang, voiang a Paulo kata auai pulakai ve nia si avibisan i akus ta Akus Ro (Ap 16:1-3). Kapo ararai asukang ta e mung, Timoteo kan lapo ago i ainoinoai ani kuvkuvulan e Epeso, Paulo kala salik taun ia ta buk ke. Ainoai i bil kapo mengen tatana asukang ke. Timoteo ka aiveven aro, vei nganing mang matan vap kime vil alok musik kari lomlomon ri vap. Matan vap ke, kipo atogon a lomlomonai asukang ke ta, keve bil aongos i kuli vunep ke, parik kipa aunai roron. Asukang a man ta igenen kapo buk to aroron, ka atamatamai pok ia si mang matan pok, na ka ago kapa ta osongon an. Apongua i bil lava, laulauan roron i aiveven ani kuvkuvulan i lomlomon, na avibisan i kuvkuvulan. Kata mengen amalangas kapa ta, igenen ang ka katakai i aiveven ka saka pok an kana laulauan, na asukang kapa si katakai i abis nei kuvkuvulan. Na akamusai i mengen, Timoteo ka ago val ke Iesu Karisto ta igenen katakai i abis aroron luai. Na si laulauan i abis aroron ang, kapo ro ka abis ia si ri vap siksikei nei mang keve kuvkuvulan.

Mengen i angruduai

1 Nau a Paulo napo aposel ani Karisto Iesu le si asok si God, kara katakai i vilvil ato, na Karisto Iesu akorong, iuang tarapo atu lomlomon tatana. 2 Napo alis a panbuk ke ane singim, Timoteo, numai kag nat atutuman si kara lomlomon. Roron, ngorem na marip le si God tamara na kara Volava Karisto Iesu ka sinong singim.

Aiveven vei akalkalit lok

3 Napo buk ku ago e iang e Epeso, val natala antok ua si taun ang natapo usausa asi kag tapasuk pelek ang anim ane Makedonia, ani ku pini na vap ang kipo akalkalit ta mang matan akalkalit lok. Ku atakun iria. 4 Ku atakun iria kapa ani ki ago ta uli amun ani kari taun si angakuskusai ta mamain ta akuskus kapau, na telan si tataot i matmatan tus using. Lau suke kapo vil aserei a angkiki palau marai keve kapau, na parik kapa pakangai anira ani tara abis aro kana vubuk a God, nang tarapo abis ia si selen i lomlomon. 5 Kag mengen madot sukana, ani tara atogon a lau i vinga ro na le si vinga kapo daus tara kala pelek a maiten i lau rikek na tara atogon a lomlomon tutuman. 6 Mang matan kitala pasal pelek a lau roron suke na kilapo telan si uli angmemengenai ta keve mengen palau luai. 7 Vap ang kipo buk asi kari katakai i akalit si keve saupai, sikei parik kipa nas a bil ang kipo mengen tatana. Kipo mengen alava ta bil ang riria akorong kipo vongvong ania.

8 Io, si kara malangas, ta keve saupai ang kipo ro, man tara abis tatana si selen ro ina. 9 Sikei tarapo malangas kapa ta saupai parik kapa matung ani vap korong. Kapo matung aniria kipo uli putuk saupai na kipo vangang lava, ria kipo bil arikek na kipo tav mamaila ani bil kapo atailai, ria kipo abis a lau visuk na kipo raung a tamaria ve rinaria, na vap po daung pulakai ang. 10 Ria kipo panik na kipo pasal alok pelek a lau ro i ago kuvul ta angkisnganan, ria kipo tainau vap, ri katakai i kapau, ria kipo kapau mete saupai. Na ria aongos petau ang kari mang keve lau kapo tav angtunganan ve akalkalit tutuman, 11 nia palau a akus miminaungan ang le si God roron luai, voiang katala alis iau asi kag akuskus tatana.

Posong ro si ngorem

12 Napo posong aro Karisto Iesu kara Volava si alis anig ta dual asi kag abis ania. Napo posong ro using katala taot iau val mangsikei a igenen angkoai si teng ani kana abis. Na asukang katala atung iau asi kag asosokai singina. 13 Kantanem natapo mengen arikek aino ania, na natapo vis arikek luai ani kana vap, sikei kata ngorem iau using parik natapa malangas a sa natapo abis ia, using natapo tav lomlomon lak. 14 Au na Volava katala ngorem alava luai anig na kala alis alava anig ta lau i lomlomon na lau i vinga ro, nang tarapo atogon ia si kara angtogon ve Karisto Iesu. 15 Kana kapo mangsikei a mengen tutuman luai, na kapo ro angkoai si tara kokelai lakat kuluna, na kapo asukang ke. Karisto Iesu kata mela serei kuli rina asi kana me asapang ani vap katakai i bil arikek nang nau napo soliu luai aniria aongos singina. 16 Sikei nia vanang a tukulai i kana ngorem anig, asi kana akalit amalangas ta kana vinga marip. Na e iang

kala serei a kankanuai i kana ngorem lava
taun a vap ang ki lomlomon lak tatana na
kila kun teng ani to asikei. 17 Tara alatun a
tulava voike ka ago asikei, kapo tav angkoai
luai si mat, na parik tarapa arai korong ania
ta matara. Ninia kapo sikei palau a God,
kana sinsinongan tavirimok i saupai ka kun
ago asikei. Tara uli mamaila ania. Tara uli
sunguk alakat ani miminaungan ina asikei.
Io, tutuman.
18 Keve pinipini suke, anim kag nat Timo-
teo, nalapo alis ua tatana velai ani malangas
ke ta ri katakai i kus amalangas kitala alis ua
ta mengen le si God, ani ku uli using aro kari
keve mengen roron anim using ka pakangai
anim si visvis roron ke, kana tarapo visvis
singina. 19 Na taun ku visvis, ku uli teng
akit si lomlomon, na ku aiveven aro ani ku
kala pelek a maiten i lau rikek. Mang matan
vap kitala misag ani lau ang na sukana
kalapo tatadek kari lomlomon, val vul kuli
liung. 20 Mang pongua iria ta ri Umenaio ve
Aleksandero. Natala alis irilong e kungana
i Satan, asi karilong kui na kilong nas ta
kilong ago ta mengen arikek an ani God.

2

Pinipini ani lau i sokotuk

1 Ainoai ina, napo buk alava ani tara uli
angmemengenai ve God si selen i sokotuk
ani ri vap aongos, velai ani posong aro ania.
2 Na ani mamain ta tulava kapa, na vap ang
kipo teng a madot asi saupai, ani kara ago
ka marip ve ria na ka musik si laulauan
angkoai si kana vubuk a God na kara ago
ka talupus aro. 3 Lau asukang kapo ro na
kapo auruk a God ke kara katakai i vilvil ato.
4 Na kapo buk alava ta ri vap aongos ki to
na ani ki atogon a nas roron ani tutuman.
5 Io, kapo sikei palau a God, na sikei palau
a teteng i atatai akorong nei liuan i God ve
ri vap, igenen ang kapo bil val tara, Karisto
Iesu. 6 Iuang kata alis pok ta kana to, samui i
to si ri vap aongos. Na akuskus ke kata serei
si taun akorong ina. 7 Nambang tukulai ina
luai God kala atung iau ani naka katakai i
akuskus na aposel kapa. Kag mengen kapo
tutuman luai, napo tav kapau. Na kata
atung iau kapa ani naka katakai i akalit si ri
vap i ngising asi kari lomlomon atutuman.
8 Kag vubuk ta ri tauan si keve rina, man
ki paus alakat a kungaria si sokotuk, kun-
garia ka daus using ki kala pelek a marala na
angkiki. 9 Au na ani ri aina kapa, kag vubuk
ani ki maus aminaungan angkoai palau sin-
giria. Ki ago ta amaus som an ani pukun
iria ta keve nem samui lava pulakai. 10 Sikei,
talupus iria, kari keve lau roron. Matan
aina ang kipo mengen amalangas ta kari
soturungai mete God, kapo ro kari mengen
ka angkokoai palau ve kari laulauan. 11 Au, ri
aina kapo mamaiten ta ki luk akalit si selen
asukang ke. Ki musik na ki longong aro.
12 Napo tav ainak ani aina si vil akalkalit vo
si tutu taunai ani tauan. Aina kapo ro ka
musik. 13 Using Adam kapo tauan na God
kata piruma aino ia, na using ina lak Eva.
14 Na mang anu, Adam parik katapa uak si
akipang. Aina ang kata uak si akipang na
kala bil arikek. 15 Sikei, ri aina ki sapang nei
liuan i taun i kari ingus, man ki uli teng akit
si lau i lomlomon, na lau i vinga ro,

3

na lau daus velai ani mamaila. 1 Sukana
kapo mengen tutuman.

Ainoinoai ka saka pok an

Man a mangsikei katala atung kana
ainainak asi luk ani sinsinong i ainoinoai,
kapo buk nang a abis roron. 2 Igenen ke
kapo mamaiten ta kana asan ka kalakala.
Ka osongon kana sikei palau a aina. Ka ato-
gon a lau i ananap. Ka saupai aro pok ia. Ka
talupus e mataria i ri vap. Ka katakai i aol
aro ani ri sokoung. Ka angkokoai si pinipini
kapa. 3 Ka ago ta inum soliu an. Ka ago ta
visvis an, sikei ka marip palau a vingana.
Ka ago ta katak an ta angsualai. Ka ago ta
igenen buk kapkap an. 4 Kapo mamaiten ta
ka saupai akorong ani kana vainagoan. Na
ka ararai ta kana inatus ki longong velai ani
mamaila aro ania kapa. 5 Man a mangsikei
kapo tav angkoai si saupai aro ani kana
vainagoan, ka saka aiveven aro an ani kana
kuvkuvulan a God? 6 Igenen ang kana palau
kapo sakol, nia ka ago vei nganing kala toroi
tatana na God kala saupai ania val vo petau
ang anira. 7 Na mang anu, riria kipo ago e
taung i lomlomon, akus i igenen ke ka daus,
ani ki ago ta atogon mengen rikek an ania,
na e iang ka ago ta koit an si kana liliangus
a vopo petau ang anira.

Katakai i papakangai ka saka pok an

8 Ani vap ang voiang ki teng a kirim i
papakangai, ki talupus angkoai si ri vap ki

mamaila aniria na ki vap tutuman. Ki ago
ta inum soliu an, ki ago ta kapau an asi
kari luk kapkap. 9 Ki uli teng akitmat si
akevkevai roron i kara lomlomon velai ani
kalakala pelek a maiten i lau rikek. 10 Ainoai
i bil, tara atokngai aro aniria. Au na man
kapo kovek ta bil kapo rikek singiria, le iang
vanang na ki teng kirim. 11 Au na kari keve
aina kapa, ki talupus angkoai si ri vap ki
mamaila aniria. Na ki ago ta mengen musik
an, ki ago ananap, na ki atutuman si keve bil
aongos. 12 Igenen teng kirim ke ka osongon
kana sikei palau a aina. Ka saupai aro ani
kana inatus, na asukang palau kapa nei kari
vainagoan. 13 Au na ria kipo abis atalupus,
ki luk a asan roron, kovek i lolokovo si
mengen amalangas ta kari lomlomon ta
Karisto Iesu.

Tavirimok i roron i kara nas ani God

14 Napo atogon lomlomonai asi me serei
sumasuma singim, sikei kana nalapo salik
anim ta keve atatai asukang ke, 15 ani man
nala amomole, kulapo nas a saka lau an e
iang ri vap ki uli abis ania si kana vap a God,
iuang kapo God i to, na kana kuvkuvulan
kapo kitip tung i tutuman. 16 Kana kapo
tavirimok i akevkevai roron i kara nas ani
God. Kata serei si pukun i ri vap, Malan-
ganto kata atutuman amalangasai ania, ri
angelo kita arai ania, kita akuskus tatana si
matmatan vap, kita lomlomon tatana kuli
rina, au na ki luk miminaungan alak ia.

4

Tav lomlomon ka serei kuli rina

1 Malanganto katala mengen amalangas
aro ta si akamusai i taun mang matan vap
ki pasal pelek a lomlomon asi kari using
ani akalkalit kapau le si keve malanganto
rikek. 2 Keve akalkalit asukang ke ri katakai
i kapau ki akalit tatana. Vap ke kala kovek
aongos kari nanasai ro asi kari ming si
lau rikek. 3 Kipo atakun ri vap asi ago ta
osongon an na kipo saupai kapa ta ki alal
si mang keve pok. Sikei God kata asinong
a keve bil aongos, na riria kipo lomlomon
na kipo nas a tutuman, ki luk ia velai ani
posong aro singina. 4 Tarapo malangas ta
kipo roron aongos kana keve bil i asinong a
God, na tara ago ta kilis an ania, sikei tara
luk ia velai ani posong aro, 5 using kilapo
daus a keve nem ang le si kana mengen a
God na le si kara sokotuk.

Igenen ro si abis ani Karisto Iesu

6 Man ku atulisai ani keve pinipini suke
si mamain ta tungara, kupo mangsikei a
asosokai roron si Karisto Iesu, using kupo
uli amasung aro anim si keve mengen i kara
lomlomon na kupo usiusing akalkalit roron
val kutala uli abis ania. 7 Ku ago luai ta
atu talinga using ani mamain ta akuskus
kapau pulakai, voiang kipo tav angkokoai
si kana vubuk a God. Kapo ro ri aina lapan
ki telan singina. Sikei numai ku akatak pok
ua asi kam using ani laulauan roron si God.
8 Arai, si amadot ani pukun kapo pakangai
lik, sikei usiusing ani laulauan si God kapo
pakangai ani keve bil aongos, using tara
luk a ro ina si to ke na si to e mung kapa.
9 Kana kapo mengen tutuman na kapo ro
tara ainak aro ania. 10 Si oring ke namemtala
uli gese alava using ia. Mengen ang kapo
asukang ke ta taratala atu mata si God,
vopo to ang, nia na katakai i vilvil ato si
ri vap aongos, na laba ina si vap ang kipo
lomlomon.

11 Ku akalkalit kara vap ta keve bil ke na ku
ararai amadot ta ki usiusing ia, 12 na ka ago
ta mangsikei ka altaunai anim using kupo
natung lak. Sikei ku amarak aro e no ani
ki using ua si kam lau i mengen, si kam
paspasal, si lau i vinga ro, si lomlomon na
si daus. 13 Ku uli dual lisai pok anim si tataot
ani mengen si God dong a ri vap, ku akuskus
tatana, na ku uli pinipini aniria kapa tung si
name serei singim. 14 Ku ago ta lomon alik
an ani alilis ang kuta luk ia si taun ang a
keve vap lava kita akanangai anim velai ani
mengen i kus amalangas le si God. 15 Kapo
ro ku uli aiveven akit ani kag keve pinipini,
ku alis kirol aro aongos ua singiria, ani ri
vap aongos ki arai ani kam polpolokan. 16 Ku
aiveven akit kam laulauan na kam akalkalit.
Ku uli tung akit singina, na e iang kupo vil
asapang pok ua na ria kapa vap ang kipo
kolongong ua.

5

Kara laulauan taun a mang matan ka saka pok an

1 Ago ta tatapokai som an ani ri vap lava,
sikei ngangapokai aro aniria val kipo keve
tamam. Au na ani ri natung val keve tasim.
2 Na ani ri aina lava val kipo keve rinam,

na ani ri aina tanginang val keve taum ta
laulauan ang kapo daus atutuman.
3 Ku kinle aro korong a mainang ang kapo
inongos atutuman. 4 Sikei man ta mainang
kapo atogon kana inatus vo ta keve tivuna,
inatus ke kapo ro ku pini iria ani ki katak
aino ta akalit ani kari angtogon ve God si
selen ke ta ki uli aiveven ani kari matan
vap akorong, asukang ani ki polpol aro na
poisan a aiveven an si keve tamaria, keve
rinaria na keve tivuria. Using a laulauan
asukang nang kapo auruk a God. 5 Arai
ani mainang vopo inongos atutuman ang
na kapo ago papalik, ta kapo aina uli lom-
lomon ta God, na kapo uli sokotuk si keve
taun asip ani ta kana papakangai. 6 Sikei,
arai ani mainang vopo uli buk sang using
ani uruk palau ang, lenginang kalapo mat
si kapo to lak. 7 Io, ku alis kara vap ta
pinipini suke, ani ka ago ta atogon oring an
voiang ka atogon mengen singina. 8 Man
ta mang igenen kapo tav lis ani kana pat
vap, vo e iang si kana vainagoan akorong,
nia akorong kalapo agel suai ani lomlomon,
na e iang kalapo rikek siuk luai ani ige-
nen tav lomlomon. 9 Mainang, kana asan
ka ago ta tung an si kana luk papakangai
man kana matas parik kapa liu a 60. Ka
osongon ta kana sikei a tauan, 10 na kana
laulauan ro kapo malangas mete vap duk
si aiveven ani inatus, lau i aiveven ani ri
sokoung, galui ani kakiria i ri vap gogoai,
pakangai aniria kipo duai a maiten, na
kapo uli alis pok ani pukun ina si mamain
ta abis roron aongos. 11 Sikei ani matan
mainang ang kipo aina tanginang lak kari
asan ka ago ta tung an, vei nganing a buk
osongon kala vil angau kari ainainak si abis
ani Karisto. 12 Na si oring suke kipo taoke
dong pok iria ta maiten, using kitala putuk
kari ainoai i palapalatung. 13 Au na kilapo
sinong palau, marangan, na lau i laklak lu
pulakai, sikei parik nang ta lau asukang pa-
palik, mamain ta teteng i pege alava palau,
telan ta mengen ta lau si mang matan
petekai, na mengen kapa ta bil ang kapo
tav ro aniria si mengen tatana. 14 Asukang
na kag vubuk ta matan mainang ang, na
kipo aina tanginang lak ki osongon asi kari
apitus, na ki aiveven kari vainagoan, ani
kari laulauan ro ka ago ta li pangau an
ani mengen rikek alak le komo. 15 Mang
matan lenginang kitala pokai ani kari lau
na kila pasal akipai asi kari using ani Sa-
tan. 16 Man a aina lomlomon kapo atogon
mang matan mainang nei kana vainagoan,
kapo ro ka papakangai aniria, ani ka ago ta
vil amaiten an ani kuvkuvulan aongos, na
asukang tarapo angkoai si pakangai ani vap
ang kipo inongos alava luai.
17 Kara keve vap lava, ria kipo asasang aro
na nei kuvkuvulan, kapo ro tara taot alava
iria. Laba luai ina, riria na vap ang kipo
telan si mengen ta akus ro na si pinipini
ani ri vap, tara sunguk alakat iria. 18 Using
a mengen i nei salsalik kapo atai, Ago ta
ngagum bat ani nguruna i bulumakau taun
ang kapo kopiek a pauk i kon singina, na
kapo ro ri katakai i abis ki luk kari se-
upok. 19 Ku ago ta sumasuma an ta mengen
i posong arikek ani ainoinoai, sikei man
kalapo pongua vo potol a igenen i ainak
ania, ku asereiai vang ania. 20 Ria kipo bil
arikek, ku tatapokai aniria mete ri vap,
ani ta mang matan e iang ki kun lolokovo.
21 Kag mengen kitmat luai e matana i God
na Volava Karisto Iesu, na kana keve angelo
kata pilak iria, ani ku abis using aro na keve
pinipini ke na ku tav suai palau ani igenen,
sikei si abis using ani posong aro, ka ago
luai. 22 Ku ago ta amalak akanangai som ani
igenen asi kana teng kirim. Ani lau rikek si
mang matan vap ku ago ta pakangai neina.
Aiveven bat pok ua ani ku daus. 23 Ku kamus
ta inum laman palau, na ku inum men vaen
lik ani vingam, na asi pakangai kapa anim
si men malepen vopo uli vis ang anim.
24 Mang vap, kari lau rikek kapo malan-
gas luai, asukang ta man ki an tung mete
saupai, lenginang kila nas ia. Au na mang
vap, kipo abis mumun kari keve lau rikek,
sikei ka kun serei nei ring malangas lak.
25 Au na si abis roron kapa, kapo kun
asukang palau. Man tara abis ia e ring
malangas vo e ring mumun, sikei ka serei
e ring malangas lak.

6

1 Riria kipo asosokai palau, ki lomon
alava na keve taukai iria, na ki mamaila
aro aniria. Ani ka ago ta atogon mengen
visuk ani asan i God vo ani kara akalkalit
le komo. 2 Au na man a keve taukai iria
kipo vap lomlomon, ri asosokai ki ago ta
lomon alik an aniria marai kipo tungaria.
Sikei ki aunai abis aro aniria using kari abis

papakangai kapo pataun a vap lomlomon
na kipo angtogon ve ria.

Akalkalit lok na tauia tutuman

Keve pinipini ke, ku asumsumal iria ani
ki using ia. [3] Man a sikei kapo asangai ani
akalkalit lok, na kapo tav ainak ani keve
pinipini roron ke kara Volava Iesu Karisto,
vo keve akalkalit i kana vubuk a God, [4] iuang
nang kapo toroi palau si kana nas, sikei
kapo tav nas ta ring nem. Vap asukang, kari
lomlomonai visuk ka vil iria ani ki uli buk
siang nei keve angsualai na keve anggegelai
voiang kipo asereiai ani laulauan i mata,
angkiki, pege arikek, tupang palau, [5] na kipo
uli angmamaralai using a lomlomon iria
kapo lok. Tutuman kalapo kovek singiria,
na kipo buk ani man ki pege aro ta kana
vubuk a God, ki luk samui asi kari tauia.
[6] Sikei ka tutuman ta laulauan roron mete
God velai ani kara lomlomonai ka soisi-
nong si sa tarapo atogon ia, nia vanang ka
asereiai ani tauia tutuman. [7] Using tarata
serei ta kunga varas palau kuli rina, au na
man tara pasal pelek pok ia, tara tav luk
le ta ring sikei a bil kapa. [8] Io, man tarapo
atogon pok asi angan na vakup i kavat, kapo
ro kara lomlomonai ka soisinong singina.
[9] Riria kipo buk tauia, ki uak si amil na
liliangus. Na keve vubuk nio rikek ka teng
akit iria taun a puka ve mat. [10] Using a
vubuk taun ani kapkap, ninia kapo tukulai
i mamain ta lau rikek miang. Mang matan
vap kitala auak kari lomlomon singina, na
kilapo asalak pok iria ta keve mamakus
rikek luai.

Visvis ro i lomlomon

[11] Sikei numai, kana igenen a God, ku
sip taliung a keve lau suke, na ku using a
selen ke. Kam laulauan ka korong, ku abis
kana vubuk a God, ku lomlomon, ku uli
vinga ro, na ku tung akit velai ani vinga
marip. [12] Ku visvis adual si visvis roron i
lomlomon. Teng akitmat si to asikei ang
God katala songo ua taun ia, si taun ang
kuta mengen amalangas ta kam lomlomon
mete vap miang singina. [13] Kag mengen
kitmat luai e matana i God vopo alis to ani
keve bil aongos, na e matana i Karisto Iesu,
iuang vo mengen amalangas aro luai ang
e matana i Pontio Pilato, [14] ani ku uli abis
using ani pinipini ke, ku uli daus singina
na ka kovek i oring asi mengen arikek anim
singina tung si kana serei kara Volava Iesu
Karisto, [15] voiang a God ka asereiai ania si
kana taun akorong. God ke kapo God i
atautauia, nia kara ring sikei a ainoinoai.
Kapo tavirimok ani keve tulava na keve
ainoinoai aongos luai. [16] Ninia papalik ka
tav mat korong, na kana ring ipo ago parik
kapa angkoai si pasal asung ina using kapo
malangas riparipagan. Kapo kovek ta sikei
katala arai tapai ania, na parik kapa angkoai
kapa si arai ania. Tara posong alakat a
lavlabat i kana asan, nia kapo kitmat asikei.
Tutuman.

[17] Ku pinipini iria vap po tauia ang si taun
ke kuli rina, ani ki ago ta lomon alava pok
an aniria, na ki ago ta atu lomlomon an si
tauia palau ang voiang ka kovek lak. Sikei ki
atung kari lomlomon si God, using nia kapo
alis atauia luai anira ta keve bil miang asi
kara uruk. [18] Ku pini iria asi kari uli abis ani
lau roron, ki uli abis ani mamain ta avibisan
roron si pakangai ani mang vap. Ki vap alis
na ki alis alava velai ani uruk. [19] Si selen ang
vanang, kipo asinong akuvul a tauia kitmat
ani to ang e mung, na e iang kian teng a to
tutuman luai.

[20] Numai Timoteo, ku aiveven akit aro na
keve pinipini ke kana napo alis ua tatana.
Ku taval suai ani mamain ta mengen palau
tav angkoai ve kana vubuk a God, na ma-
main ta lomlomonai kipo anggegelai tatana
na kipo kin ia ta nas tutuman sikei parik
kapa asukang. [21] Matan nas asukang, mang
matan vap kitala usiusing ia, na kian lapo
uak pelek a selen i lomlomon.

Roron ane singimi.

Apongua i buk ani Timoteo

Timoteo kapo paluana i Paulo nei avibisan i Akus Ro. Asukang a Paulo kala salik a buk ke ane singina, ani ka atatai ia ta keve laulauan kipo roron, voiang kapo mamaiten ta ka uli using ania. Ani Timoteo, nia akorong ka madot kana lomlomon, na ani laulauan roron i asoung ani akus ro i Iesu Karisto ka uli ago singina. Ka using akorong luai ani kana keve mengen a God. Na ka ago ta lolokovo an ani vap ang kipo vil akui, vo ali maiten ania. Ani ka dual, asi kana teng aro ani abis ang God katala alis ia tatana. Ani ka ago luai ta atu talinga using ani mamain ta kalinga vongvong, singiria matan vap po kovek i lomlomonai ro. Matan mengen ang, kapo nas ani vil arikek luai ani vap ang kipo longong ia. Ani ka lomlomonai akit ani kana keve laulauan i ago na Paulo, na ka usiusing ia, using kapo laulauan i lomlomon matukal, ago marip, na vinga ro kapa taun ani mang keve tungana, kuvul velai ani paus ani mamaiten.

Mengen i angruduai

1 Nau Paulo napo aposel ani Karisto Iesu le si kana vubuk a God, using a mengen tutuman i to, nang tarapo to tatana si kara angtogon ve Karisto Iesu. 2 Napo alis a panbuk ke ane singim, Timoteo, numai kag nat ro. Roron, ngorem na marip ane singim le si God tamara na Karisto Iesu kara Volava.

Tung akit si akus ro

3 Napo alis kag posong aro si God, voiang napo abis ania asukang val kag vap aino kita kun abis ania. Napo atogon a malangas ro ke ta si kag abis ania, vingag kapo daus. Io, na tukulai i kag posong aro using si keve taun aongos napo uli lomlomonai anim si kag keve sokotuk. 4 Na taun ang napo lomon kam asia lumata napo buk alava ani naka arai pok anim na nanla uruk alava. 5 Napo lomlomonai ani tutuman i kam lomlomon. Matan lomlomon ang ri tivum ta Lois ve rinam ta Eunike kita atogon aino ia, na napo nas ta kana kupo kun atogon ania. 6 Au, le si oring suke napo buk anguan sulai an anim ta ku aureurek atanginang a alilis ang God kata alis ua tatana si taun ang natala akanangai anim singina. 7 Using a God parik katapa alis ira ta lau i lolokovo, parik. Sikei kata alis ira ta kitmat, lau i vinga ro, na lau i saupai aro pok anira. 8 Asukang na ku ago ta leng an ani akuskus amalangas ta kara Volava, na ku ago ta leng an marai kag po ago nei gogotan ke. Sikei ku tung ve nau si kui ke na tarung sunguk na akus ro si kitmat i God, 9 nia katala asapang ira na katala songo ira ani tara kakana asikei. Parik ta si mangsikei a sa taratala abis ia, parik, sikei si kana lomlomonai akorong na kana roron, nang kata atung ia anira si Karisto Iesu aino le kabang. 10 Au na kana vang si taun ke katala serei e ring malangas si kara katakai i vilvil ato Karisto Iesu, nia kata goeng suai ani kitmat i mat na ka asereiai ani to asikei asukang val akus ro ina kapo mengen amalangas tatana.

11 Io, na ani akus ro ke, katala atung iau ani naka abis ania, asukang ta katakai i amalmalangasai, aposel, na katakai i akalit. 12 Si oring suke vanang nalapo siang nei kui ke. Sikei parik napa leng. Using napo atogon kag igenen natala atung kag lomlomon singina. Napo nas luai ta nia kapo angkoai si aiveven akit ani sa natala alis ia e kungana tung si taun ang e mung. 13 Kag keve pinipini anim, ku usiusing aro ia na kam akalkalit ka sikei palau val natala atai ua. Ku teng akit si lomlomon na lau i vinga ro si kam angtogon ve Karisto Iesu. 14 Ku aiveven aro na mengen tutuman ang kutala luk ia, si kitmat i Malanganto Gogoai, nang kapo ago ve tara.

15 Kupo malangas ta keve tungara aongos e Asia kitala sang pelek iau. Ri Pugelo ve Eremogenes kapa. 16 Kag sokotuk mete Volava ta ka akalit ta kana ngorem si kana patvap a Onesiporo, using kata mepo uli auruk anig na parik katapa leng ani kag po ago nei gogotan ke. 17 Si kana melapo ago ang e ke e Rom, katapo dual ta gulegule na kamela sabonai korong anig. 18 Kag sokotuk mete Volava ta ka ngorem ia si taun ang man kan tung e matana. Kupo nas aro kana keve laulauan ipo pakangai ang anig e Epeso.

2

Katakai i visvis ani Karisto

1 Asukang a numai, kag nat, ku ago akit si
kam angtogon ve Karisto Iesu na ku tauia si
kana roron. 2 Au ani keve pinipini ang nata
pini ua tatana e mataria i vap miang, napo
buk ani ku alis ia si vap ang ria kipo vap
atutuman na kipo angkoai si atatai aro ani
mang matan. 3 Ku sunguk papakangai kuvul
ve namem si mamaiten val kupo katakai
i visvis roron ke Karisto Iesu. 4 Katakai i
visvis parik kapa volvolai pulakai si keve
telan palau i to ke, parik. Sikei kapo uli buk
ani ka auruk kana tulava. 5 Asukang kapa
si katakai i sang aro. Parik kapa angkoai si
luk ani kuku miminaungan ang man parik
katapa using akorong a keve saupai i sang
ang katapo sang singina. 6 Au na katakai
i abis matang kapa, man katala abis alava,
nia kapo ainoai i igenen asi luk ani palpal
i uai i kana matang. 7 Ku uli lomon akit
ani mengen ke napo atai ua tatana. Au na
Volava ka amalangasai ania nei vingam.

8 Ku lomon akit a Iesu Karisto, kata tapa-
suk pelek a mat na kapo tivuna i David. Nia
na akus ro ke napo tung ania. 9 Tukulai
ina na namelapo matung nei gogotan ke
val katakai i bil arikek. Sikei mengen si
God, parik kapa angkoai si ki got korong
ia. 10 Asukang vang a napo sunguk a keve
mamaiten aongos ke, ani vap ang God kata
songo iria, ki kun luk kapa ani vilvil ato si
Karisto Iesu, kuvul velai ani miminaungan
asikei. 11 Mengen ke kapo tutuman luai ta
man taratala mat kuvul ve nia, tara an to
kuvul ve nia. 12 Au na man taratala tung akit
nei kui, tara an kun sinong kuli sinsinong
i saupai ve nia. Na man taratala gel suai
ania, nia kapa ka kun gel suai anira, 13 na
man taratala tav tutuman, sikei nia lak kapo
uli tutuman, using parik kapa angkoai si gel
suai pok ania.

Katakai i abis ro

14 Ku uli alomon pok aniria ta keve men-
gen ke. Pini amadot iria e matana i God
ani ki ago ta angsual an ta keve mengen
palau. Kapo tav pakangai na kapo vil arikek
iria kipo kolongong. 15 Ku atokngai amadot
ta ku tung e matana i God na ka ainak
anim val kana katakai i abis ro. Na e iang
ka kovek i bil ku mese singina, na ku uli
vil atapalas aro ani kana mengen tutuman.
16 Sikei keve mengen tangis palau i agel ani
God, ku ago ta telan an tatana. Using ria
nang kipo uli mengen asukang, nganlak
ki aunai pasal akipai ani God si kari keve
rikek. 17 Kari matan akalkalit kapo asukang
val makas rikek na nganlak ka angkoai si
angan ani pukun i nei kuvkuvulan aongos.
Nang a mang pongua iria ta ri Umenaio ve
Pileto, 18 kilongtala pasal suai ani akalkalit
tutuman, using kilongpo mengen ta leng-
inang a vap mat kitala tapasuk pok. Na
sukana kilongla vil atagoeng a lomlomon
si mang matan. 19 Sikei kantanem, kana
kelkelai tokos a God kapo tung akit, na
katala akanangai ania ta mengen ke, Volava
kapo nas iria, vap ang kakana, na man
a sikei kapo mengen amalangas ta asan i
Volava, ka papelek a lau rikek. 20 Man a
vainagoan lava, na kapo atogon a mamain
ta asisiang neina, parik ta riria aongos kipo
keve asisiang miminaungan. Sikei mang
matan kipo keve bil visuk palau. Matan
asisiang miminaungan ang ki abis a keve
avibisan talupus tatana, na mang matan
asisiang, parik. 21 Au na man a sikei katala
vil adaus pok ia pelek a keve bil visuk, io
kalapo asisiang vanang ani avibisan talu-
pus, ila itoiton adaus angkoai si vo taukai
ina ka uruk singina. Na kalapo usausa aro
ani keve avibisan ro aongos. 22 Ku sip pelek
a keve vubuk rikek i natung, na ku sang
using a lau korong ve lomlomon na vinga
ro na marip, kuvul ve ria kipo songo serei
si Volava ta vinga daus. 23 Ago ta atu talinga
using ani nio vo igenen tav nas, using kupo
malangas ta kipo tak aserei a keve marala
duk. 24 Asosokai si Volava ka ago ta igenen
marala an, sikei ka uli pakangai ani ri vap,
ka igenen katak ta pinipini na ka uli vinga
marip. 25 Au na ria kipo buk tubat ania,
ka pini aro iria ta vinga marip, velai ani
lomlomon ta God ka atun kinle iria ani ki
lomon pokai na ki pataun a tutuman. 26 Asi
kari lomlomonai aro pok na ki salai si kana
liliangus a vopo petau ang anira, voiang
katala kong akit iria tatana asi kari using
ani kana vubuk.

3

Laulauan si ri vap si akamusai i taun

1 Kana napo buk ani ku malangas ta si
akamusai i taun ka atogon a keve matan
taun rikek luai ki serei. 2 Using ka atogon

vap ki lomlomonai papalik pok tataria, ki
buk using a kapkap, ki alalakas, ki amas, ki
mengen arikek, ki sualpok a keve tamaria,
ki tav poso aro, ki visuk, [3] ki kovek i ngorem,
ki tav lomon suai, ki mengen musik, ki tava
ani saupai aro pok aniria, ki bis sumasuma,
ki misag ani lau ro, [4] ki katak ta apupu,
ki marala sumasuma, ki uli mengen ta ria
kipo ro, na ki uli sang using ani mamain
ta uruk, sikei si auruk ani God kipo tava.
[5] E komo iria, kipo kapau ta kipo using
kana vubuk a God, sikei kitmat ina, kipo
gel suai ania. Ku ago akipai luai ani vap
asukang. [6] Using kipo vap katak ta lak lu
pulakai asi tak suai ani ri aina ngau, voiang
kilapo asalak kari keve asasalakan lava i
kari keve rikek, na kari mamain ta vubuk
rikek kapo saupai aniria. [7] Kipo uli buk nas
ani bil tanginang sikei kipo tava luai ani
kinle ani tutuman. [8] Vap rikek suke, kipo
asukang palau val ngono tauan ke ri Ianes
ve Iamberes kilongta angsual ve kana abis a
Moses, using riria kapa kipo kun angsualai
ve mengen tutuman. Vangang iria kapo
vong luai, au na ani akalkalit ro i lomlomon,
kitala atolongon luai ania. [9] Sikei ki ngau
sumasuma using kari nio ka malangas si
vap miang, asukang val ngono tauan suke.

Akamusai i sokotuk lava ani Timoteo

[10] Sikei numai, kutala nas aro kag keve
akalkalit, na kag keve laulauan i to, kag
dual, kag lomlomon, kag vinga ananap,
kag lau i vinga ro, kag lau i tung akit,
[11] keve mirik na kui natala kui tatana si sa
kitala abis ia singig e Antiokeia, e Ikonion
na e Lustara. Sikei keve bil aongos suke,
Volava kata asapang iau pelek iria. [12] Io,
kapo asukang, riria kipo buk using ani kana
laulauan a God si kari angtogon ve Karisto
Iesu, ki nas aro na vilvil akui. [13] Au na ri vap
rikek, ri katakai i kapau ki pasal taun a rikek
asi kari an rikek luai. Ki dual si kapau ani
mang matan, na mang matan kapa ki kun
kapau aniria. [14] Sikei numai, ku pasal akit si
keve pinipini ang kutala luk ia, na kulapo
nas luai ani tutuman ina. Using kupo nas a
vap ang kitala alis aino ua tatana. [15] Kupo
malangas ta le si kam po nat lik ang, ku-
tala uli katak ta mengen i salsalik gogoai,
nia kata amalangasai anim asi kam luk ani
vilvil ato kuli kam lomlomon si Karisto Iesu.
[16] Keve mengen aongos i nei salsalik kapo
kalingana i God. Na kapo ro si pinipini,
tatapokai, vilvil akorong, na akatak ani ri
vap asi kari using ani lau korong. [17] Au na le
iang, kana igenen a God ka usausa aro luai si
abis ani mamain ta avibisan roron aongos.

4

[1] Napo mengen ua e matana i God na
Karisto Iesu, nia ka saupai lak ani ri vap
to kuvul ve ria kitala mat, au na using
kana serei pok na kana saupai papanai,
kana kag mengen kitmat anim asukang ke.
[2] Ku akus amalangas ta kana mengen, na
ku uli usausa si taun roron na taun rikek
kapa. Ku vilvil akorong, ku tatapokai na
ku akaisap, velai ani ananap aro na ku pini
aro ri vap. [3] Using ka serei lak a taun, na
ri vap ki misag ani longong ani akalkalit
korong i lomlomon. Na ki using kari vubuk
akorong na ki songo na keve katakai i akalit
miang asi kari mengen aniria ta mengen
ria akorong kipo buk longong ania. [4] Ki
taval taliung a mengen tutuman, na ki atu
talinga using a keve akuskus palau. [5] Sikei
numai, vangangim ka uli tapalas si taun
suke. Ku tung akit aro nei mamaiten, ku
abis aro val katakai i akuskus, na ku vil
apunuk aro na keve avibisan aongos i kam
kirim.

[6] Using nalapo puka, na rangai ig katala
tilingai val alilis serei si God. Na kalapo an-
gasungai a taun asi kag pasal suai. [7] Natala
visvis nei visvis roron ke. Natala sang aro
nei angkaul i to ke. Nata lapo uli teng akit
si kara lomlomon. [8] Au na sukana na kuku
miminaungan i lau korong kalapo sinong
kokoai anig, voiang a Volava, ka akuku lak
iau tatana si taun ang e mung, nia kapo
katakai i saupai korong luai. Na parik ta
anig papalik, sikei ani ri vap aongos, ria
kitala atumata velai ani lomlomon kaisap ta
kana serei pok.

Mang keve aikut si Paulo

[9] Dual aro na kume serei sumasuma
singig, [10] using Demas katala mangal a kuli
rina ke na kala sip pelek iau ane Tesalonike.
Au na Kereskes kala kun pasal ane Galatia
na Tito ane Dalmatia. [11] Ring Lukas papalik
kana ve nau e ke. Arai le ani Marko ane
ke, using kapo nat ro, nia kame pakangai
anig si kag abis. [12] Natala asok a Tukiko ane
Epeso. [13] Kag vakup vunga ipo alak, nata
lomon taun ia si Karpo e Toroas. Ku luk
ia ane ke. Na kag keve volo buk kapa, na

anu i abis ta pauk i vongo ang, napo buk
ia kapa. [14] Aleksandero, igenen vopo abis
si aen ang, kata vil akui alava luai anig.
Volava ka ngenget a sa katala abis ia singig.
[15] Kapo ro ku aiveven akit ua si igenen ke
using katala angsual alava nang ve kamem
mengen.

[16] Si kag ainoai i mengen bat pok ang anig,
kata kovek luai i mangsikei asi tung ve nau,
aongos kitala pataliung iau. Sikei kapo ro
ki ago ta sunguk an ani mamaiten i lau ang.
[17] Volava kata sakalvanga na ka arudualan
iau, ani akus ro ka soung amalangas luai le
singig na ri vap i ngising aongos ki longong
ia. Io, katala asapang iau pelek a nguruna
i laion. [18] Volava ka asapang iau pelek a
keve visvis rikek ke, na ka ariuk lak iau ani
nakan ago aro metekuku si kana vainagoan.
Lavlabat i kana maumausan ka ago asikei.
Tutuman.

Mengen i posong ro si angtaliungai

[19] Lis kag posong aro si ri Piriska ve
Akulas, na si kana matan vap a Onesi-
poro. [20] Erasto katala ago pok e Korinto.
Toropimo nata pasal pelek ia e Mileto na
kapo malepen. [21] Dual na ku serei suma-
suma aino ani taun livus ang. Eubulo,
Pudes, Linos na Kalaudia, ria ve keve tun-
gara aongos e ke kipo lis kari posong aro
singim. [22] Volava ka auai ve malanganto im.
Roron ane singimi.

Ani Tito

Tito parik kapa igenen i matan vap ang ri Iudaia. Sikei taun kata sakolai ani kana to, kala pakangai ani Paulo si kana keve avibisan i aposel. E ke, kapo ararai ta Paulo katanla atolongon tapai ani Tito si kulanusa Kereta, ani ka aiveven a avibisan i keve kuvkuvulan i lomlomon nei palpal ang. Neina i panbuk ke, ainoai i mengen kapo asukang ke. Kari laulauan ri vap i Kereta parik kapa aunai roron (1:10-13). Paulo, si kana ispokai, kapo mengen ta igenen kapo buk serei ainoinoai ani avibisan i nei kuvkuvulan, kapo ro kana laulauan ka roron luai. E mung kala atatai a Tito ta laulauan asi akalit ani siksikei i mang keve tauan kuvul ve ri aina, asukang val tauan na aina lava, na ri natung kuvul ve ri asosokai palau. Si akamusai i panbuk kapo mengen ta Tito, kapo ro ka akalit ri tauan ve ri aina ani ka sikei palau a vingaria aniria angpokpokai. Kapa, ki vil a mang keve abis i laulauan roron singiria pok, na ane si mang matan vap petekai. Ki ago ta kalinga marala, na angsualai ve mang matan vap.

Mengen i angruduai

1 Nau a Paulo napo asosokai si God
na napo aposel ani Iesu Karisto. Using
katala soko atulisai anig ani nakan mengen
amalangas ta mengen tutuman si vap ang
God katala pilak iria ani ki lomlomon lak
tatana. Nas tutuman ve lomlomon, nang ka
ausingai aniria taun a lau korong e matana.
2 Ani nas ang ve lomlomon ka sinong sin-
giria kokoai ani ki teng a to asikei, to ang
a God kata posong ia le kabang le aniria.
God nang parik kapa kapau korong. 3 Au, na
kala serei a taun i atung ang ta God, na kala
amalangasai ani kana mengen nei kalin-
garia i kana mamain ta katakai i akuskus ani
ki akus tatana nei ring malangas. Nambang
a abis i akus ta kana mengen, God kara
katakai i vilvil ato katala kun asok anig asi
abis ania. 4 Napo alis a panbuk ke singim,
Tito, numai kag nat tutuman si karung sikei
palau a lomlomon. Roron na marip le si God
tamara na Karisto Iesu kara katakai i vilvil
ato, ka sinong singim.

Kana abis a Tito e Kerete

5 Tukulai i kag atatung tul ang anim e
Kerete ani ku vilvil akorong a mang matan
inongos i abis i tav vil akorong lak, na ku
soko atulisai ani mang keve vap lava asi kari
aiveven ani siksikei a rina asukang palau val
kag atatai ang anim. 6 Igenen ang ku soko
atulisai ania, ka kovek i lau rikek ki mengen
arikek ania singina. Na ka osongon kana
sikei palau a aina, kana inatus ki lomlomon
ta God, na ki ago ta atogon mengen arikek
an aniria si mang matan laulauan nio kipo
visuk, na si longo gel. 7 Kapo ro ta katakai i
aiveven ang ka kovek luai ta lau ki mengen
arikek ania singina, using kapo paus kana
abis a God. Ka ago ta vilvil alava an, ka ago
ta marala sumasuma an, ka ago ta aunai i
inum vaen an, ka ago ta visvis an, na ka
ago ta kapau an si vubuk using ani kapkap.
8 Sikei ka igenen katak ta aiveven ani vap
sokoung. Ka uli buk ani laulauan roron, ka
lomlomonai aro, ka uli abis ani lau korong,
ka igenen vinga daus, ka uli saupai aro pok
ania. 9 Au, na ka teng akit aro na keve
akalkalit roron aongos ang val namemtala
akalit tatana, ani ka angkoai singina si kun
pinipini ta akalit kapo tutuman, asi kana
akikit ani mang matan na asi kana aoles
aniria mamain ta katakai i sualpok.

10 Io, napo buk ani ku soko atulisai ani
keve vap lava asukang suke, using vap mi-
ang nang kipo keve katakai i sualpok, na
kipo vap amanga lava palau ta keve akalit
kapau tav pakangai. Vap po uli dual ang
ta mengen i lampulit, ria palau nang, kipo
atogon a lau ke. 11 Ku atakun iria ani ki ka-
mus luai, using kipo goeng a keve angtama
ta matan akalkalit parik kapa ro si mengen
tatana, sikei kipo buk luk kapkap palau si ri
vap. 12 Kapo asukang palau val posposong
ang si kari mang katakai i kus amalangas
kata mengen asukang ke, “Ri Kerete ma-
main ta katakai i kapau si keve taun, na kipo
bil val ri kei kalat, na kipo sam lava, keve
katakai i marangan luai.” 13 Au, na mengen
suke kapo tutuman. Asukang na napo buk
ani ku tatapokai ani vap po sual pok ang
ani kari lomlomon ka atutuman, 14 na asi
kari ago ta lomlomon an ta keve akuskus
palau si ri Iudaia na mamain ta saupai si
vap po agel ani tutuman ang. 15 Riria kipo
vinga daus, keve bil aongos kapo ro palau.
Sikei riria nang kipo vinga visuk na kipo tav
lomlomon, kapo kovek luai ta mangsikei a

bil kapo daus. Kalapo rikek a lomlomon iria
na parik kilapa anguan kinle ani angpet-
petekai i ro na rikek. 16 Kipo antok ta kipo
nas a God, sikei kari keve lau kapo akalit
ta parik kipa nas ia. God kapo misag luai
aniria, mamain ta katakai i longobot, na
parik kipa angkoai luai si teng ani abis ro.

2

Pinipini roron asi using

1 Sikei numai, kapo mamaiten ta ku atatai
ta mamain ta nem kipo korong val akalkalit
tutuman. 2 Ku pinipini na mamain ta vap
lava ani ki ago ta soliu an, ki talupus na
ri vap ki mamaila aniria, ki saupai aro pok
aniria, ki uli lomlomon, na ki uli vinga ro na
ki uli tung akit. 3 Au, na ku pinipini asukang
kapa ri aina lava ani ki pasal ta laulauan
i mamaila tutuman, na ki ago ta katak an
ta ki arikek ani mang matan, na ki ago ta
katak an ta inum vaen, sikei ki akalit ta
sa keve laulauan kipo roron, 4 ani mamain
ta aina tanginang ki uli dual ta ngorem na
pakangai ani kari keve tauan kuvul ve kari
inatus, 5 na ani ki saupai aro pok aniria,
na ki daus, na ki avibis aro nei kari keve
vainagoan, na ki ngorem, na ki naung ani
keve kisngaria. Si keve lau korong suke ki
tav mengen avisuk ani Akus i God. 6 Na
asukang kapa ani ri vap tanginang, ku kun
asumsumal kapa aniria, ani ki saupai aro
pok aniria. 7 Na numai, si keve nem aongos,
kam laulauan ka roron ani ki arai using le
singim. Ku vinga daus aro na ku atutuman
si kam pinipini, 8 na kam keve atatai ki
tutuman aro aongos, na ki tav angkoai si
sabonai ta ring rikek neina, ani vap ang
kipo tutubat ua, ki gule ta ring asi kari
mengen arikek anira na ki mese. 9 Au na
ani mamain ta asosokai palau, ku pini iria
ani ki longong aro na keve taukai iria si
mamain ta nem aongos, na ki uli atokngai
auruk aniria na ki ago ta sualpok an aniria.
10 Na ki ago ta tainau pok an. Si keve lau
korong suke, keve taukai iria kila lomlomon
atutuman tataria, na si mamain ta laulauan
ro asukang, ri vap ki arai ania na ki mangal
na akalit i God, kara katakai i vilvil ato.
11 Io, kam keve pinipini asukang kapo gon
lakat kuli kana alilis roron a God, voiang
katala serei nei ring malangas si vil ato
ani ri vap asip. 12 Au, na alilis roron ang
kapo atatai ira ani tara misag luai ani keve
laulauan tav angkoai ve kana vubuk, na asi
kara misag ani keve vubuk rikek i kuli rina
ke, ani tara uli saupai aro pok anira, tara
uli bil aro, na kara lau si pangau i kara
to e ke kuli rina ka uli angkoai val kana
vubuk. 13 Lak si tarapo kokoai, tara atumata
ta tauia roron ang ka serei ta miminaungan
e ring malangas, nang kara God lava na kara
katakai i vilvil ato Iesu Karisto, 14 vopo lis
pok ang tatana asi kana samui apok anira
pelek kara mamain ta lau rikek, na asi kana
vil adaus kapa anira, ani tara angtogon
atutuman luai ve nia na tara buk uli dual ta
keve abis roron. 15 Au, sukana vang a keve
nem suke ku atatai tataria. Ku asumsumal,
na ku tatapokai velai ani kitmat. Na ku ago
ta atolongon suai palau an ani mang vap asi
lomon alik anim.

3

Lau roron

1 Ku anguan mengen an ani ri vap ta ki
uli vil alik aniria e mataria i ri ainoinoai na
si ri vangang i saupai. Ki longong singiria
na ki uli usausa kapa asi abis ani mamain
ta avibisan roron e mataria. 2 Ki ago ta
mengen arikek an ani mang vap, ki ago ta
angkiki an, ki vinga marip, na ki akalitai
ani laulauan i mamaila tutuman taun a vap
aongos. 3 Using tara kapa, taratapo tanio
na longo bot. Taratapo lomlomonai alok
na taralapo asosokai si mamain ta vubuk
na uruk kapau pulakai. Vingara katapo
duk ta marala na mata, na taralapo mirik
angpokpokai anira. 4 Sikei God, nia kara
katakai i vilvil ato, kapo igenen roron luai
na kana ngorem ani ri vap asip kata serei e
ring malangas 5 na kala teng ato ira. Parik
ta using si saka keve lau korong an taratala
abis ia, parik. Sikei palau si kana lomon
tangis anira. Kata asising ira ani tarala ina-
tus tanginang si to tanginang i Malanganto
Gogoai, 6 voiang kata lingai alava ania taun
ira le si Iesu Karisto, kara katakai i vilvil ato.
7 E iang, le si kana roron a God na taralapo
vap korong e matana, ani tara taukai i to
asikei, nang tarapo atumata using ia.
8 Mengen ke kana, kapo angkoai luai ani
tara kokelai kuluna. Na napo buk ua ani ku
aunai mengen amadot tatana ani ria, vap
ang kitala lomlomon ta God, ki aiveven aro
ta ki uli dual ta abis ani lau ro. Io, keve nem
ke kipo roron luai na kipo pakangai ani ri
vap aongos. 9 Sikei ku ago ta telan an ta

mamain ta anggegelai nio, na keve tataot i
matmatan tus using, na angsual ta pege, na
angmarmaralai kuli saupai. Ku sip taliung
a keve lau asukang using kipo tav pakangai
na kipo nem palau luai aongos. [10] Man a
sikei kapo sogoeng ri vap, si ainoai i taun ku
anonok ia, na si vapongua i taun kapa. Sikei
man parik kapa longong, ku lomon suai luai
ania. [11] Using kupo nas ta igenen asukang
ke kapo lok na kapo abis a keve lau kipo
rikek. Ninia akorong pok kalapo asalak ia
ta maiten ina.

Mang keve aikut na akamusai i posong aro

[12] Napo buk asok ani mangsikei i ngono
nat ke ri Artemas ve Tukiko taun ua. Man
kala serei ku dual ani kume pasal taun
iau e Nikopolis, using napo lomlomonai ta
nakan ago akipai tapai ani taun i livus ke
e iang. [13] Ani ri Apolo ve Senas, igenen
vopo malangas ani saupai ke, ku pakangai
anirilong si karilong paspasal, ani ki ago ta
inongos an. [14] Io, kapo ro kara vap, ki kun
katak ta abis ani mamain ta abis roron si
pakangai aniria kipo inongos. Na le si kari
abis ka atogon a uai roron.

[15] Vap aongos po auai ke ve nau e ke kipo
alis kari posong ro taun ua. Na numai, ku
kun alis ani kag posong ro singiria e iang,
vap po atogon ang vetara si lomlomon.
Roron singimi aongos.

Ani Pilemon

Pilemon katapo mangsikei a posongan, na kapo ararai ta nia katapo aiveven a mang kuvkuvulan i lomlomon nei rina ang e Kolosai. Pilemon katapo atogon kana asosokai palau, na kana asan ta Onesimo. Onesimo katala sip pelek kana ainoinoai, na kan lapo ago si mangsikei a rina. Au, e iang si rina ang kanla angruduai ve Paulo, na kala sakol kana to. Au na le si taun ang, Paulo kanla ago nei akangbat kalapo kitmat ania si angmemengenai asung ve Pilemon. Asukang a kala salik a buk ke, na kala alis ia si Onesimo, ani ka pasal tatana na kan alis ia si kana ainoinoai, voiang kata sip pelek aino ia. Si panbuk, Paulo kata sokotuk a Pilemon ani ka sesel pok kana asosokai palau ta vinga marip. Kata atatai amalangas ia kapa ta Onesimo katala sakolai ani kana to ane si Volava. Au na ka aikut aroron a Pilemon ta ka songo angtasimal atutuman luai ve nia le si taun ke.

Mengen i angruduai

1 Nau Paulo, nei gogotan marai tung ani
Karisto Iesu. Nau ve tungara ta Timoteo,
namemlongpo alis a panbuk ke taun ua,
Pilemon, numai a tungamemlong roron
luai na kamemlong katakai i papakangai.
2 Ane si taura, Apia, na ane si Arkipo vopo
tung ke ve tara si visvis. Na ane si petau
lomlomon nei kam lu. 3 Roron na marip
le si God tamara na Volava Iesu Karisto ka
sinong singimi.

Kana lomlomon na ngorem a Pilemon

4 Si kag keve taun ipo sokotuk napo uli
lomlomonai anim velai ani posong aro ani
God, 5 using natala longong ta kupo lom-
lomon serei si Volava Iesu, na kupo ngorem
kapa velai ani pakangai ani mamain ta
vap lomlomon. 6 Napo sokotuk ta kara
angtunganan si lomlomon ka polok ani ku
nas atutuman na keve bil ro aongos ang
Karisto katala alis ira tatana. 7 Ngorem ang
kutala alis ia kapo auruk velai ani asum
alava anig using si ngorem ang numai tasig
kuta lapo atanginang pok a vingaria i ri vap
lomlomon.

Sokotuk apok ani angtasimal

8 Asukang a kantanem napo togon a ro-
ron ke le si Karisto ani naka asok ua ta ku
abis a lau ro ke, 9 sikei napo aikut palau
ua si kam lau i ngorem. Io, nau Paulo
nau a lapan ke napo ago nei vilvil akui
kapa marai Karisto Iesu, 10 napo sokotuk a
pakangat im ani ku lomlomonai ani nat
ke, kag nat ta Onesimo, kag nat nata luk
ia e ke nei gogotan. 11 Aino katapo tav
talupus e matam a nat ke, sikei kana kalapo
talupus aro luai singirung aongos. 12 Kana
vang nia nalapo asok pok ia taun ua, kapo
pakangat luai ig. 13 Natapo buk teng akit
ania pat konang ka luk kam pangau asi me
li kunga anig nei gogotan ke marai akus ro.
14 Sikei tarungta tav angainakai asukang a
parik napa angkoai si vil korong ania us-
ing napo buk ani ku pakangai anig singina
si kam vubuk akorong, na parik si atatai
ke. 15 Si pangau kudik ang milongta lapo
ago angtaliungai singina, vei kata asereiai
nganing ani taun ke, ani ku songo pok ia, asi
kana ago luai singim, 16 val igenen kalakala
na parik ta vopo abis palau ang. Io, val
mang tasim roron. Kakag ta kun tasig ro.
Vei singim nganing ka mamaiten luai kana
angtasimal. Using kapo mang igenen na
kapo tasim e matana i Volava.
17 Au, using napo palpal im, napo sokotuk
ua ta ku songo alak aro pok ia, asukang
palau val kupo songo alak iau. 18 Man katala
bil arikek singim o kata luk palau tav samui,
atung a maiten ang singig. 19 Nau kana
na Paulo napo salik ta kungag asukang ke,
nakan ngenget pok. Napo mengen kana
val igenen togon kope, sikei numai, kam to
nang kapo tukulai singig. 20 Tasig, si karung
angtunganan e matana i Volava, napo buk
ta ku using kag lomlomonai. Man asukang,
kupo vil atanginang pok a vingag e matana
i Karisto.
21 Napo lomon ia ta kula abis korong ia,
using napo nas kam lau i longong. Kana
napo salik anim using napo malangas ta
man kula abis korong ia, kula abis soliu luai
ani sokotuk ke. 22 Ku usausa ta oring anig
asi kag an rot using napo lomon ia ta nakan
serei, using God katala longong kami keve
sokotuk anig.

Akamusai i posong ro

23 Epaparas, igenen ke namemlongpo ago
nei vilvil akui kuvul marai Karisto Iesu,

kapo alis kana posong ro taun imi. [24] Au
na ri Marko, Aristarko, Demas na Lukas,
volo igenen ipo abis ve nau, ritol kapa.
[25] Kana roron a Volava Iesu Karisto ka auai
ve malanganto imi.

Ani ri Eberaio

Buk ke kita salik ia si pakangai ani mang sikei a kuvkuvulan i lomlomon, kita lapo buk atolongon ani kari lomlomon, using mang matan vap kipo kakaumang iria, na kilapo maiten asukang. Buk ke, asi vil akit ani kari lomlomon, na kapo atulisai kapa aniria ta avibisan lava ang God katala abis ia si Karisto Iesu. Ta Karisto papalik nia kapo angkoai si amalangasai anira ta kana laulauan tutuman a God. Buk ke kapo mengen ta potol a bil lava. Ainoai ina, Iesu ninia na nat tutuman luai i God. Taun Iesu kata to kuli vunep, kata paus a keve mamaiten miang, kuvul ve kui lava, na si lau suke, God kala asereiai ani Iesu, ani ka ainoai luai i igenen asi pakangai ani ri vap aongos (2:10). Au, asukang a Iesu kalapo soliu luai ani ri katakai i kus amalangas aino, kuvul ve ri angelo, na kapo soliu kapa na Moses. Apongua ina, God akorong kata akanangai ani Iesu, ani ninia ka katakai i sula asikei. Na kapo ainoai katakai i sula nei kuku, na kapo angkoai si vil ato ani vap ang kipo lomlomon atutuman tatana. Na keve laulauan na saupai si Moses, kata mengen tataria asukang ke. Kipo asukang palau val kankanuai i bil lava ang a Iesu katala abis ia. Buk ke kapo vil akit kari lomlomon ri vap. Nang asukang a kapo atogon a mengen duk i lomlomon neina si ri vap aino i Israel (11). Akamusai ina, kapo mengen akos iria ta kantanem man a saka mamaiten an ka sabonai aniria, kapo ro ki tung akitmat si lomlomon tung si taun i mat. Ki atung a mataria kuli Iesu, ki using kana keve laulauan, na kapo ro ta mamaiten ve kui ka ago ta tak suai ani kari lomlomon (12:1-11).

God kata lapo mengen si kana nat

1 Aino God katapo mengen taun a keve tivura si keve katakai i kus amalangas si mamain ta selen na taun angpetpetekai. 2 Au na kana, si akamusai i taun ke, kata lapo mengen si kana nat, voiang kata so akalitai ania ta nia ka taukai i keve bil aongos. Na le singina, nei pangau ke kata abis ia. 3 Kapo amangai ani minaungan laba i God na e pukun ina kapo vil atutuman aongos luai ani kana laulauan. Kitmat i kana mengen kapo teng akit aongos a keve bil. Kata serei asi me vil adaus anira si kara lau rikek. Au kana vang kanlapo sinong si kana sinsinongan lava e pangkul luai e palso. 4 Na kapo tavirimok ani ri angelo using kata poso asan ro luai ania ani ri angelo.

Nat i God kapo tavirimok ani ri angelo

5 Arai, mang saka angelo an God kata antok ia ta, Kupo kag nat. Kana naka asereiai anim na napo tamam, na, tarung uli angtama? 6 Na kapa, si taun ang God kata alis kana posong sang ane kuli rina, kata antok ta kapo ro kana keve angelo aongos ki soturungai singina. 7 Ani ri angelo kapo mengen ta, Kata asok kana keve angelo ani ki sang val malu na ki anini kana mengen. 8 Sikei ani kana nat ta, Numai God, kam sinsinongan ka ago asikei. Kam lau korong kapo kam kitmat i saupai ani kam matan vap. 9 Kupo buk a lau korong na kupo mirik ani putuk saupai. Si oring suke God, kam God, katala tiu a patum ta rul sain roron i uruk, akanangai anim ta ku lakat aniria kipo auai ve numai. 10 Na, numai Volava, kuta kirkirangai ani kuli rina si tutapongai. Au na metekuku kapa, kapo avibisan i ngono kungam. 11 Ki tamit lak, sikei numai ku tokos. Ki kavang val vakup ipo kavat, 12 na ki lun ia, na kala matung asi sakol. Sikei numai, parik kupa sakol. Ku uli ago asikei. 13 Au mang saka angelo an God kata antok ia ta, Ku sinong e palso ig na naka vil kam petau ani kime koskosai i ngono kakim? 14 Kapo kovek using kipo vap ipo asok palau, ani ki abis papakangai aniria vap ang a God katala atotogon iria ta to asikei.

2

Vilvil ato lava

1 Asukang a kapo ro tara anguan atu talinga aroron an, ani tara teng akit a mengen ang taratala longong aino ia, vei nganing tarala uak arikek. 2 Using a mengen ang ri angelo kita alis aino ia kapo korong luai asukang ke ta ria aongos kipo putuk saupai na kipo longo bot, vilvil akui ka duai akorong palau iria. 3 Au sukana vang, nei? Tara saka sip an man tarapo tere apuak ta vilvil ato lava ke? Volava akorong kata alis ia le kabang si ainoai i taun, na ria kita auai

ve nia kitala longong ia. Au kimela atutu-
man luai ania singira. 4 Na God katala akikit
ia singiria si keve akanangai, keve bil i vilvil
ataping, mang keve avibisan madot kapa,
kuvul ve keve alilis Malanganto Gogoai kata
alis ia, angkoai palau val kana vubuk.

Tukul bung i vilvil ato

5 Au na ani kuli rina ang lak ka serei,
tarapo mengen tatana, God parik katapa
lomon ia ta ri angelo ki saupai ania, parik.
6 Sikei, mangsikei kata amalangasai ani
kalinga asukang ke, Ri vap i vunep palau,
na kupo lomlomonai aniria. Inatus i pukun
palau ke, na kupo aiveven aro iria. 7 Kuta
asinong iria na kari sinsinongan ka kevkev
tapai ani ri angelo. Kuta amaus iria ta asan
minaungan roron. 8 Kuta atung iria ani ki
saupai ani keve bil aongos. Io kapo kovek
i bil kata teng apok ia ani ki ago ta saupai
an ania, kantanem si taun ke parik tarapa
arai ta keve bil aongos ke kipo saupai ania.
9 Sikei, tarapo malangas a igenen ang, vo
ago aino ang e kevkev i ri angelo, nia palau
a Iesu, God katala amaus ia ta kana asan
minaungan roron using katala kui na kala
mat. Au na si oring suke, kana lomlomonai
roron a God anira aongos ta Iesu ka mat ani
ri vap.

10 Using kata ro luai ta, nia vo tukul bung
i keve bil aongos ang asi amaus ania, kata
vil atalupus a vo asereiai ani vilvil ato ke,
using kata ausingai ani inatus nei selen i
kui, na e mung ina kila mang miminaungan.
11 Using a vopo vilvil adaus ang na ria katala
vil adaus iria kipo sikei palau. Au asukang,
parik kapa lolokovo si posong aniria ta kipo
angtasimal ve nia. 12 Asukang ke, Naka
posong amalangas kam asan si keve tasig
na naka tangam i alatun anim e mataria
i ri vap. 13 Na mang anu, Nau naka atung
kag lomlomon serei singina. Au na mang
anu, Arai, nau kana ve inatus ke, God katala
alis iau tataria. 14 Asukang, using a keve
tasina kipo atogon pukun, nia kapa kata
kun atu pukun val ria, na kata asalak aongos
a keve kui i pukun ke na ka mat. Kana mat
nang asi kana ko suai ani vopo uli saupai
ani mat ang, nang a vo petau ang anira.
15 E iang kala akala iria vap ang kitapo uli
sunguk ani mamaiten i leng ani mat, si kari
to le kabang. 16 Kapo malangas ta parik
nang kapa pakangai ani ri angelo, parik.
Sikei, ani matan tivuna i Abaram. 17 Sukana,
tukulai i kana serei luai val keve tasina, asi
kana me abis val ainoai katakai i sula alilis
serei si God ta ngorem na tutuman, ani ka
amatung a luai nei liuan i God na ri vap
marai kari lau rikek. 18 Using si atoktokngai
ang, nia akorong kata kui na le si kana
atoktokngai kapo angkoai si pakangai ani
vap ang kipo duai a atoktokngai.

3

Iesu kana asan kapo tavirimok ani Moses

1 Asukang keve tungag daus, nami vap
ang mitala luk a songo ke le metekuku, mi
kelai akitmat ani kami lomlomonai si Iesu,
nang taratala ainak ania e ring malangas
ta God katala atung ia ani kame akuskus
tatana na kapo ainoai i katakai i sula serei
si God anira. 2 Kata atutuman luai aongos si
kana laulauan i abis e matana i vo asok ang
ania, asukang val Moses kata abis nei liuan
i kana vap. 3 Asi kinle korong ania ta kapo
tavirimok, arai ania si miminaungan ina ta
kapo lavlabat luai ani Moses. Asukang val
katakai i abis lu kapo atogon asan si lu ang
kapo abis ia, sikei lu ang kapo kovek i asan.
4 Lu, igenen kata abis ia, sikei God, nia kata
abis a keve bil aongos. 5 Tutuman, Moses
kata abis atutuman nei liuan i kana patvap
na ka mengen amalangas aino ta sa ka serei
lak, 6 sikei a Karisto, nia kapo nat i God,
na tarapo angtasimal ve nia, man tara teng
akit aro kara lomlomon akoai, kuvul velai
ani uruk na vinga takaring, voiang tarapo
aminaung singina.

Ausai ani kana vap a God

7 Asukang vang a mi longong a mengen ke
Malanganto Gogoai katala posong ia, Kana
si taun ke, man mila longong a kalingana,
8 mi ago ta vil akit an ani vingami, asukang
val taun ang mitapo uli sual pok na asosol
anig singina nei ring varasai palau. 9 Using
e iang nang keve tivumi kitala arai ani kag
mamain ta avibisan si 40 na matas aongos,
sikei kita asosol iau. 10 Nambang a tukulai
ina nata lapo songag ani matan polokan
ang na nala antok ta petau ke vingaria kapo
uli pasal akipai, parik kipa nas kag selen.
11 Au nala posong kag marala na nala atuvala
ania asukang ke. Ki ago luai ta palak an si
kag rina i ausai.

12 Keve tungag, mi aiveven vei nganing a
mangsikei imi kala atogon a vinga visuk i

tav lomlomon, na kala pasal suai ani God
to ke. Ka ago. 13 Sikei mi uli ngangaiga
angpokpokai animi si kapo mangias lak.
Ani ka ago ta mangsikei imi, lau rikek ka
akipang ia na kala kit a vingana. 14 Taralapo
tung kuvul nang ve Karisto, na man tara
uli tung akit si kara ainoai i tutungan, tung
si akamusai i taun, vola ro. 15 Val katala
posong ia lenginang, Kana si taun ke, man
mila longong a kalingana, mi ago ta vil
akit an ani vingami, asukang val taun ang
mitapo uli sual pok singina. 16 Au, ri si nang
kita longong a kipo asosol ia? Parik nang
ta petau ang aongos Moses kata asoung
iria pelek a Aigipto? 17 Au na ri si kita vil
asongag ia si 40 na matas ang? Parik nang
ta petau po uli bil arikek nei ring varasai
palau ang, na pukun iria kala mun putuk
palau? 18 Au na ri si kata atuvala aniria
ta ki ago ta palak an si kana rina i ausai?
Parik nang ta petau vo tav lomlomon ang?
19 Asukang a tarala arai korong ta, using
parik kitapa lomlomon, parik kipa angkoai
si palak.

4

1 Asukang a tara aiveven akit aro vei
nganing kala ararai ta mangsikei imi kala
sakap ia. Using kapo tutuman anira ta
taran palak. 2 Arai, taratala kun longong ani
akus roron ang val ria. Sikei, mengen ang
kitala luk ia parik katapa pakangai aniria
marai kari tav lomlomon. 3 Au na tara,
using taratala lomlomon, tarala palak si
kana rina i ausai. Kapo asukang val katala
posong ia ta, Natala posong kag marala na
nala atuvala ania asukang ke, ki ago luai
ta palak an si kag rina i ausai. Sikei e
mung i kana la asisinong aongos ani kuli
rina, kala kamus kana abis. 4 Using si mang
vuk oring nei salsalik kata mengen kapa
ta valimalengua i taun asukang ke. Si
valimalengua i taun God kala ausai ani kana
keve avibisan aongos. 5 Kata mengen kapa
ta, Ki ago luai ta palak an si kag rina i
ausai. 6 Io kapo asukang lak ta mang matan
ki palak si ausai ang, au na vap la kolongong
aro ani akus ro ang, using kitala longobot,
kila tav palak. 7 Asukang a God kala atu
taun pok na kala posong ta, Kana si taun
ke. Val God kata mengen aino si kalingana
i David asukang ke, Kana si taun ke, man
mila longong a kalingana, mi ago ta vil akit
an ani vingami. 8 Arai, si taun aino suke,
vei mitapo sekpat ta Iosua kata alis imi
ta ausai roron, sikei parik. Using e mung
ina God kata atung a mang taun petekai.
9 Au sukana kalapo malangas ta ka atogon
a ausai roron, ani kana vap a God, val nia
kata ausai. 10 Using man a sikei kapo palak si
kana rina i ausai a God, kan ausai pelek suai
ani kana keve avibisan aongos, asukang val
God kata ausai. 11 Asukang a tara atokngai
amadot aro ani tara palak si ausai ang, ani
ka ago ta mangsikei ka uak arikek marai
kana longobot val petau ang.

12 Using kana mengen a God kapo mengen
i to, na kapo kitmat luai, angkoai si lamut
asiang luai ane nei vinga na malanganto,
asukang val samele redelekan kapo lamut a
angrodoai i tuan. Kapo kinle korong a keve
lomlomonai ira, kuvul ve kara keve vubuk
aongos. 13 Kapo kovek luai i mangsikei a bil
kapo angkoai si mun e ngono matana. Keve
bil aongos kipo ago nei ring malangas palau
i iuang, voiang tara an akuskus lak ia ta kara
keve avibisan.

Iesu nia na ainoai i katakai i sula

14 Au kanat, lenginang taralapo atogon a
ainoai i katakai i sula, Iesu, kana nat a God,
katala palak ane pangkul luai. Asukang
a kapo ro tara teng akitmat si sa taratala
ainak ania e ring malangas na tarapo lom-
lomon tatana. 15 Using kara ainoai i katakai
i sula parik kapa vongvong i sunguk ma-
makus ve tara si kara keve laulauan rikek,
parik luai. Using kitala atokngai ta ki kun
bui ania asukang luai val tara, sikei parik
katapa uak. 16 Asukang a kapo ro tara pasal
asung taun kana sinsinongan a God ta vinga
makos, using kapo igenen ro luai. Ani tara
luk kana ngorem na kana keve roron si taun
ke tarapo aunai inongos taun luai ania.

5

1 Ri ainoai katakai i sula aongos, kitapo
akanangai aniria nei liuan i ri vap, ani ki
tung aniria si keve avibisan serei si God,
asi abis ani keve alilis na asi sula kapa ani
keve rikek si ri vap. 2 Ainoinoai ke kapo
angkoai luai si pakangai ani vap vongvong,
na ria kipo uli pasal taun ani rikek, si selen i
ananap, using kapo kun nasai ani kana ngau
akorong. 3 Nambang a kapo mamaiten ta ka
kun sula pok ani kana keve rikek val kapo
abis ia ani keve rikek si ri vap. 4 Parik kapa

angkoai luai si sikei ka atung akorong pok ia
ta kirim ke, le na kala luk asan roron, parik
luai. Kana songo ka serei le si God val Aron.
5 Au, asukang a Karisto kapa, parik katapa
vil alava pok ia, asi kana katakai i sula,
parik. Sikei vo songo ang ania kata songo ia
asukang ke, Kupo kag nat. Taun ke natala
asereiai anim. 6 Na si mang vuk salsalik
kapa kata mengen ia ta, Numai, ku katakai i
sula asikei. Na e iang ku bil val Melkisedek.
7 Nat ke, si kana to aongos i pukun kata uli
sokotuk serei si iuang voiang kapo angkoai
si asapang ania pelek a mat. Kata aikut ia
velai ani lum mata na tangis lava. Na kala
longong kana tangis marai kana mamaila ro
luai. 8 Kantanem katapo nat i God, sikei si
kana naung ani mat, kata akalit ta kana lau
i longong aro, 9 au na kamela serei atalupus
luai. Na le iang ka tukul bung i kari to na
vap aongos kipo longong aro ia, na kakaria
na to asikei. 10 Using God kata atung ia ta nia
ka katakai i sula asukang val Melkisedek.

Ago ta pataliung an ani keve roron

11 Ani keve bil suke, namempo atogon
mengen asi posong. Sikei namempo gule ta
namem saka mengen an using kapo manas
animi asi nas ania, using a vangang imi
kapo kitmat. 12 Mi arai, kalapo taun leng-
inang ani mi keve katakai i akalit, sikei
mipo inongos taun a anguan atatai aro pok
animi ta keve akalkalit i kana mengen a God
lenginang mita lapo nas ia. Pua, mipo uli
tutus lak, using mipo tav malangas ani lau
i angan ani pok tutuman. 13 Using man a
mang sikei kapo tutus lak, kapo tav nas aro
ani akalkalit i laulauan korong. Io, kapo
popo lik palau. 14 Sikei ri vap lava kipo
angan a pok tutuman. Matan vap suke
kipo malangas aro na lau i angan ani pok
tutuman, asukang a kipo katak ta arai kinle
ani roron ve rikek.

6

1 Au kanat, tara ago ta uli dokot akit an
si keve ainoai i akalkalit i Karisto, na tara
ago ta anguan uli tutuanai an pok le. Tara
pasal ane no asi ruduai ani tungtungan
i matukal, using lenginang taralapo nas
a matan akalkalit ang. Asukang ta pasal
suai ani avibisan palau kovek i uai ina,
lomlomon serei si God, 2 asing tauia, aoro
kunga lakat, ri matmat asi tadut pok, na
an tung mete saupai si akamusai i taun.
3 E, man a God ka ainak anira, tara pasal
ane no. 4 Using man riria vap ang a God
katala amalmalangasai aniria, na kila luk
a alilis ang le metekuku na ki atogon a
Malanganto Gogoai, 5 na kitala namin kinle
tapai ani mengen roron si God na kila arai
ani mamain ta avibisan kitmat i akamusai i
taun ke, 6 au na man kila pataliung a keve
ro suke kitapo nas ia, kalapo tav angkoai
luai aniria si anguan to atanginang na ki
sasakol. Using kalapo asukang ta kilapo
atakuk pok a nat i God kuli ngakputuk na
kila nau varas ia e ring malangas. 7 Arai
ani matang, man kapo uli usen aroron,
ka pakangai aro ani nei roe. Asukang a
sukalan ang ka uai, na vopo tauk i matang
ka maramarak na ka angan. God sukana ka
atauia na matang ang. 8 Sikei, man kapo
uaiai ani kakaul na mang keve uriuri silo
rikek palau, kapo kovek luai i oring asi uruk
ani matang asukang. Sikei ki uli kilis ania,
na si akamusai ina, ki ani suai aongos ania.

9 Keve tungamem ro luai, namempo arai
ania ta kantanem a keve mengen madot
lava ke animi, namempo lomlomon ta
singimi parik kapa asukang, using milapo
uaiai ani vilvil ato. 10 God parik kapa igenen
tav korong. Kapo tava ani arai mataba
ani kami keve avibisan si kana asan, si
kami keve lau i ngorem ve pakangai ani
kana matan vap. Na mipo uli abis lak
ania. 11 Namempo buk alava ta nami aongos
siksikei, mi uli akalitai animi pok ta mipo
atokngai amadot, asukang mila malangas
aro luai ta si akamusai ina mian luk a keve
roron ang mitala uli atu mata taun ania.
12 Na le iang mi tav marangan. Sikei mi
usiusing a vap ang nang kitala lomlomon
na kipo tung akit. Vap ang ki taukai i
mamain ta bil roron aongos ang a God
katala agongon ia aniria.

Nas aro ani kana palapalatung a God

13 Arai, taun a God kata palapalatung
ve Abaram, using katapo kovek luai i
mangsikei kapo lakat ania ani ka atuvala
singina, au na kala atuvala akorong pok
singina, 14 tutuman luai naka atautauia ua
na naka apolokai alava ani matan tus e
mung im. 15 Au asukang e mung i kana la
kokoai ananap aro, kala luk a roron ang.
16 Ri vap kipo uli atuvala si mangsikei kapo

lakat aniria asi vil akitmat luai ani mengen, au na anggegelai kala kamus. 17 Kana
lomlomonai lava na God ta ka akalit aro
na vap ang ki taukai ani bil roron ang ta
kana lau i tutuman, au na kala atuvala
tatana pok. 18 Man kata posong palau ia,
kapo angkoai using kapo igenen tava luai
ani kapau vo sakol. Au na asi anguan vil
akitmat luai ani kana palapalatung, kala
atuvala singina akorong pok. Asukang na
lakat kuli tutuman suke, taralapo atogon a
uruk tavirimok luai, using taratala sip asi
kara an teng akit si roron ang God katala
agongon ia anira tarapo uli atu lomlomon
taun ania. 19 Nambang asukang a taralapo
sapang aro luai na taralapo sinong akitmat,
tarapo tav angkoai si taruk. Au na si oring
asukang ke, tarapo atumata ta kapo bil val
taralapo riuk lak kuvul ve Iesu taun a ring i
tubat e mung ina i vakup ang. 20 Iesu katala
pasal aino anira, using nia na ainoai katakai
i sula. Na ka teng kana avibisan e iang
asikei, val Melkisedek.

7

Melkisedek nia na katakai i sula

1 Tara arai ani igenen ke Melkisedek,
tulava i Salem, na kapo katakai i sula dong
ani God vopo lakat luai ang. Si taun Abaram
katapo papok ane rina i kana anla raung
suai tapai ani keve tulava ang, kamela poso
atautauia ia e selen. 2 Au na Abaram kala
pagal suai ani sikei i va sangauli i kana
togtogon aongos i anla aunga le na kala
alis ia tatana. Supsupai i asan ke ta tulava
i korong. Au na tulava i Salem. Supsupai
ina ta tulava i marip. 3 Kata kovek i tamana
na rinana na kapo kovek ta mang si pulakai
kata polok le singina. Kana to, kata kovek
i tutapongai na akamusai ina, asukang val
nat i God. Na kana abis si keve taun, katakai
i sula.

4 Arai ani kana taviri lava na igenen ke,
voike tivura ta Abaram kata alis ia ta sikei
i va sangauli i kana keve bil aongos. 5 Ri
Levi kitala luk a kirim ani katakai i sula,
na pinipini ke kata matung aniria le nei
Saupai asi luk ani sikei i va sangauli le si
ri vap, nang kipo angtasimal ve ria, matan
tus i serei le si Abaram. 6 Sikei, igenen
vo tav polok ke le si mangsikei i vap suke,
Abaram kata alis ia ta va sangauli, na nia
kala poso atautauia ia, vo taukai lak i ma-
main ta roron ang. 7 Kapo malangas aro
luai ta vopo lakat suke katala atautauia na
vo ane kevkev ang. 8 Si mang oring nang a
vasangauli ang kita alis ia si ri Levi, vap asi
mat lak. Sikei si igenen taviri suke, tarapo
malangas ta kata alis ia taun a igenen to.
9 Na ri Levi kapa, kantanem kipo vap po
luk ani va sangauli, sikei kita kun alis kapa,
using a Abaram katala alis aniria. 10 Using
si taun ang a Melkisedek kata duai a tivuria
ta Abaram, ri Levi kitapo ago aongos lak asi
serei.

11 Man ri vap kita lapo talupus aro luai
si avibisan si patvap ang si Levi, asukang
val Saupai ang katapo matung aino aniria,
marai sa na tarapo inongos taun a mang
katakai i sula voike parik katapa polok
si Aron, sikei kapo igenen asukang val
Melkisedek? 12 Using man kata atogon a
sakol i kirim ang, io saupai kapa kala kun
sakol. 13 Arai, igenen ke tarapo mengen
tatana kata polok si mang patvap petekai,
na kapo kovek luai lak i mangsikei le si
patvap ang kata abis val katakai i sula.
14 Io, kapo malangas a oring ke using kara
Volava kata polok si patvap ang si Iudas,
na si patvap ang Moses katapo kovek luai
i mengen ta ki abis val katakai i sula. 15 Au
na oring ke kalapo malangas luai man tara
arai ani katakai i sula tanginang voike kapo
bil val Melkisedek. 16 Parik katapa serei
katakai i sula tukulai ina si saupai i polokan
le si mang patvap, parik. Sikei tukulai ina
using kana to kitmat asikei. 17 Using kapo
mengen amalangas ta, Numai, ku katakai i
sula asikei, asukang val Melkisedek. 18 Arai
aro ania. Saupai i anongo kalapo pasal suai
using kapo ngau na parik kapa angkoai si
pakangai aro kapa anira. 19 Using a saupai
parik kapa angkoai si vil atalupus aro ani
mangsikei a bil. Sikei, akus tanginang i
igenen roron ke kala sakol a nem kavang na
taralapo atu lomlomon tatana using katala
vil selen anira asi kara palak taun ani God.

20 Na parik katapa serei kovek i atuvala.
Aino, ri katakai i sula, katapo kovek i atu-
vala si teng akitmat ani kari tungtungan,
21 sikei ani igenen ke, kata atogon a vala
tokos asukang ke, Volava katala atuvala,
na parik luai kapa sakol kana lomlomonai,
numai a katakai i sula asikei. 22 Sukana
Iesu akorong kata mela serei igenen asi

kana me vil atutuman luai ani palatung
roron. [23] Si taun ang katapo uli atogon vap
miang si kirim i katakai i sula, na kitapo
mamat. Au na kari kirim kalapo kun kamus
putuk palau. [24] Sikei, using a Iesu kapo
to asikei, kana kirim i katakai i sula kala
kun ago asikei. [25] Nambang a tukulai ina
kapo angkoai luai si teng ato ani petau ang
kipo auai kuvul ve nia si selen ang katala
amatung ia taun a God ani ki teng a to
asikei. Using nia kapo kun to asikei asi kana
mengen ve God ani ri vap.
[26] Kara ainoai katakai sula vang kana, na
kapo angkoai luai si pakangai aro anira. Us-
ing kapo daus, kapo kovek i oring asi men-
gen arikek ania singina, kapo rangrangis,
kapo ago apetekai ani ri katakai i bil arikek,
na God katala atung alakat ia ane pangkul
luai. [27] Kapo tav bil val keve ainoai katakai
i sula ang, ta ki uli sula ani ri manmanik
si keve taun. Aino ina kipo sula ani kari
lau rikek akorong, le lak na ki sula ani lau
rikek si ri vap. Sikei nia parik, using katala
alis pok tatana ani ka mat, na alilis suke
kapo angkoai aro asikei ani ri vap aongos.
[28] Arai, e kuluna i Saupai kipo atung a ri vap
ani ki ainoai katakai i sula, vap ang kipo
nas ani ngau korong. Sikei si taun ke, e
mung i Saupai kala matung, God, si kana
mengen madot kuvul velai ani atuvala kala
atung kana nat, ninia na igenen talupus luai
asikei.

8

Iesu nia kara ainoai i katakai i sula metekuku

[1] Au na bil lava si kara mengen tatana
asukang ke. Taralapo atogon kara ainoai
katakai i sula kapo sinong e pangkul luai
metekuku e palso i sinsinongan si vo tavi-
rimok luai ang. [2] Kana telan, kan abis si
ring ang kapo atailai neina i lu i atung tul
ang, lu ang a Volava akorong kata atung
ia, parik ta lu ang nang kita kip atung ia
e ke kuli vunep. [3] Keve ainoai katakai i
sula aongos, kari saupai ta ki alis ri alilis
na ki sula manmanik. Kara igenen kata
kun asukang, using kata kun atogon bil
ania si kana alis. [4] Io, man kata ago e kuli
vunep, kala tav angkoai ta nia ka katakai
i sula, using lenginang kalapo togon vap
kipo alis ri alilis kuli saupai. [5] Kana na vap
ke kipo abis nei lu voiang kapo kankanuai
palau i ring atailai tutuman ang metekuku.
Arai ania si pinipini ang a God kata alis a
Moses tatana si pangau ang kalapo usausa
si kip atung ani lu i atung tul ang, Ku
aiveven akit aro ta ku abis ia angkoai aro
luai val kankanuai ang nata akalit ua tatana
lakat kuli mulang. [6] Sikei, kana vang, kara
igenen kalapo atogon abis. Kana abis kapo
aunai ro na kapo soliu kari keve avibisan.
Using a sa? Using e iang kalapo atogon a
palatung tanginang ro, nang kapo kokelai
kuli mengen roron ang ta tara an taukai i
keve roron, igenen ke kapo mengen anira
si palpal i palatung ang tatana.
[7] Arai, man a ainoai i palatung katapo
angkoai aro palau, parik kalapa inongos
taun a anu tanginang ke. [8] Asukang a God
katala kinle kari inongos na kala mengen
asukang ke, Mi longong, nau a Volava napo
antok ta ka serei lak a taun ani naka abis
a palatung tanginang kuvul ve ri Israel na
ri Iudas. [9] Na parik kalapa asukang val
palatung kavang ang, nang nata abis ia
ve keve tivuria. Using si taun ang nata
ausingai aniria pelek a Aigipto parik kitapa
using aro na mengen i palatung ang, na
nala atolongon iria. Nau a Volava napo
mengen. [10] Nau a Volava napo antok ta e
mung i taun ang, palatung ke naka itoitonai
ania ve ri Israel, kapo bil i taun tanginang
ke na kala sakol a keve bil kavang suke. Ka
asukang ke. Naka adokot kag keve pinipini
e lomlomonai iria, ani ki sinong akit e
vingaria. Nau naka God aniria, na ria kakag
ta vap. [11] Na e iang parik kalapa anguan
inongos taun an ani ki mengen a keve
tungaria ta mi pasal taun a Volava, using
riria aongos kilapo nas iau, tutapongai le si
ri vap lava na ane si ri vap lik kapa. [12] Using
naka ngorem iria si kari keve lau rikek na
naka lomon taun luai aniria. [13] Taun kapo
kin a vuk mengen suke tanginang, supsupai
ina ta anu aino ang kalapo kavang, na bil
kavang kala tamus suai palau.

9

Soturungai e kevkev na e pangkul

[1] Au kala ro. Si ainoai i palatung ang
kapa, kata atogon a keve saupai asi abis
using ania, na lu i atung ang ta ri vap. [2] Si
ainoai i palpal lu ang kita kin ia ta ring i
atailai na ki itoitonai ania ta ka atogon a

tutungan i malangas, na pata, kuvul ve keve
vuk saui i la akaongai. [3] Au na e mung i
vapongua i vakup ang kapo atogon a vuk
oring kipo kin ia ta Ring Atailai Luai. [4] Si
oring ang kapo atogon a pata i gol ipo ani
bil sain roron, na asisiang ang kita abis ia
ta gol aongos e komo, voiang a keve bil ke
kipo siang neina. Avubus i gol na mana
neina, na vuk kipa po urung ang si Aron, na
ngono vuk iat ang kita salik a palatung ang
kuluna. [5] Na lakat e kuluna i asisiang ang,
kankanuai i ngono igenen vopo uli tung ang
ngere God na vangarilong kapo ere talang
a vuk oring ang rikek katala tamus singina.
Parik tarapa angkoai si mengen avunga luai
ta keve bil ke kana.

[6] Au keve bil suke kitala itoitonai ania, na
ri katakai i sula kipo uli palak si keve taun
nei palpal ina i lu ang e kevkev asi an abis
ani kari keve avibisan. [7] Sikei, palpal ina i lu
ang e pangkul, ainoai katakai i sula papalik
kapo palak neina si sikei a taun palau nei
liuan i sikei a matas. Sikei, ka ago ta palak
an kovek i rangai i manmanik i la daung
le, using a rangai ang, kan serei mete God
tatana ani kana lau rikek, na ani rikek ang ri
vap kipo abis tav nas ania. [8] Sukana, Malan-
ganto Gogoai kata so akalitai ani oring ke
ta selen ang ane nei Ring Atailai Luai parik
katapa malangas lak si taun ang a ainoai i
lu i atung tul ang katapo ago singina. [9] Au
bil suke kapo kankanuai kakara si taun ke
anginang, using taun ang kitapo uli abis
ani kari keve avibisan i alilis na sula taun
ani God, sikei riria vap po serei ang mete
God kitapo tav kala aro luai. [10] Using si
keve avibisan ang katapo atogon a mamain
ta saupai pulakai i pukun, asukang ta pok,
laman asi inum na mang keve laulauan i
asising ani pukun. Keve saupai ang kitapo
ro lik palau si taun ang aino, kokoai ani bil
tanginang ke ka serei.

[11] Au sikei, Karisto vang kana katala serei,
ainoai katakai i sula si itoitonai ani keve
bil roron volapo serei ke. Na katala palak
luai ane neina i lu i atung tul ang voiang
kapo roron na kapo talupus luai, parik
kitapa abis ia ri vap, na parik kapa lu i
kuli rina ke. [12] Taun ang kata palak ane
nei Ring Atailai Luai, kana roron si palak
parik katapa tukulai ina using a rangai i
bulumakau vo me, parik. Sikei tukulai ina
si rangai ina akorong pok. Na taun ang
kata palak, ka amatan sikei palau a palak,
na kala vil akorong a samui i ri vap aongos
asikei. [13] Arai, aino kitapo uli raung ani ri me
na ri bulumakau, vo ki sula na bulumakau
aina tanginang na ki luk a rangai na vuta
ina si me aivis ani ri vap tatana si akala
tapai aniria si kari lau rikek. [14] Sikei si roron
i rangai i Karisto kapo soliu luai, using si
kitmat i Malanganto vo ago asikei ang, kata
alis pok tatana asukang val alilis daus luai
serei si God, na e iang kala angkoai luai si
galui adaus ani vingara na ka vil suai ani
kara mamain ta laulauan mat, ani tara abis
ani God vopo to ang.

[15] Si oring suke vanang, Karisto kalapo
igenen i liuan asi mengen si palpal i
palatung tanginang ang. Na asukang ria
vap i la songo ang kila tauk i mamain ta
roron si to asikei. Using katala mat si samui
ani mamain ta lau rikek ang kita abis ia si
ainoai i palatung. [16] Arai, man a pongua na
igenen kilongtala palatung ta mang anu ka
luk a togtogon si mang anu e mung i kana la
mat, io, vapongua i igenen parik kapa tauk
korong i keve bil ang tung si anu aino ang
kala mat. [17] Using a palatung asukang suke
ka serei atutuman papalik man a mangsikei
kala mat. [18] Kapo asukang palau si ainoai
i palatung ang kapa, using katapo inongos
taun a rangai asi vil amadot ania. [19] Asukang
ke. Taun a Moses katala palas dong ri vap
ta keve pinipini i nei Saupai, kata luk a
mang matan rangai i bulumakau vo me,
na kata tol kuvul ia ve laman, ka luk a
ngakan i usopo kuvul ve ung i sipsip na ka
abui ia neina i rangai. Au na ivis i rangai
ang ka ane kuli buk na ane si ri vap kapa.
[20] Na kala antok ta kana na rangai ke kapo
akanangai i palatung ke liuan imi ve God,
asi kami longong ania val katala antok. [21] Na
kala kun aivis ani lu kapa asukang kuvul ve
keve usausan ang e neina si abis ani keve
avibisan ang. [22] Au na ani mang matan bil
miang kapa, buk i saupai kapo mengen ta ka
daus marai rangai. Na man a rangai parik
kapa saling, God parik kapa angkoai si mus
suai ani rikek.

Karisto kata sula pok tatana anira

[23] Asukang a tarapo arai ta keve bil suke
kipo kankanuai i keve bil i metekuku, na ki-
tapo vil adaus iria ta rangai i ri manmanik.
Sikei si bil tutuman luai e metekuku, kalapo

daus using a alilis ang kapo aunai roron
ani matan alilis kavang ang. [24] Arai ani
Karisto. Parik katapa palak ane neina i ring
po atailai ang, ring ang ri vap kita atung ia,
parik. Kata palak aongos luai taun a ring
i atailai tutuman e metekuku ani kan tu
aserei e matana i God si palpal ang singira
ri vap. [25] Na mang anu, parik katapa alis pok
tatana amatan miang, asukang val ainoai
katakai i sula kitapo uli riuk lak si keve
matas taun a ring atailai luai, na kipo luk
a rangai i ri manmanik, na parik ta rangai
iria akorong. [26] Parik. Using man kata bil
asukang val matan katakai i sula aino ang,
oro kala uli kui si volo taun ang tutapongai
le si taun i asisinong, sikei parik. Ring sikei
palau a taun, kana si akamusai i taun ke
kamela serei nei ring malangas ani kame lis
pok ia taun a mat, na si oring suke kala mus
suai ani rikek. [27] Tarapo nas aro ta tara mat
amatan sikei, na e mung ina, saupai. [28] Au
asukang a Karisto kapa, kata kun lis pok
tatana a matan sikei palau, ani ka sunguk
a keve rikek si ri vap aongos. Ka papok lak
nang. Parik kapa serei si kana me anguan
sunguk an ani rikek, parik. Sikei ka serei si
me teng ato aniria, vap po atumata ang ania
ta uruk.

10

[1] Arai, saupai kapo tav angkoai luai si vil
atalupus ani vap ang kipo buk pasal asung
ani God. Kapo uli mengen palau aniria ta
kari avibisan i sula ani keve matas aongos
ka uli sikei palau a laulauan. Abis ke kapo
kankanuai palau i keve bil roron ang lak
ki serei, na matan avibisan suke kilapo bil
palau. [2] Man a Saupai kata angkoai aro, oro
na matan avibisan i sula ke kala kun kamus
lenginang, using ri vap man kime lapo pasal
taun a God lenginang kilapo daus aongos,
na parik kipa anguan lomlomonai maiten
an si kari keve lau rikek. [3] Parik, using si
matan avibisan i sula ang nang, keve matas
kipo uli lomlomonai pok lak ani kari keve
rikek. [4] Using a rangai i bulumakau kuvul
ve me kapo tav angkoai luai si mus suai ani
rikek.

[5] Asukang a si kana serei kuli rina kata
antok asukang ke. Kuta misag ani ri alilis
na ri manmanik i sula. Sikei kutala itoitonai
ania ta naka atogon a pukun. [6] Ani ri
manmanik kitapo sula ia ani lau rikek, kuta
tav maramarak ania. [7] Au nala antok, arai
God, nata mela serei asi kag me abis angkoai
luai si kam vubuk. Kitala salik ia nei buk
asukang anig. [8] Au, sukana kana ainoai
posong ta keve alilis ve ri manmanik i sula
ani lau rikek kupo tav buk aniria, kapo
mengen nang ta keve abis ang, saupai kapo
uli mengen ta abis ania. [9] Au na kala antok
kapa ta, arai, nata mela serei asi kag me
abis angkoai luai si kam vubuk. Si oring
suke kala luk suai ani ainoai i selen asi
kana amatung ani va pongua ina. [10] Io, Iesu
Karisto katala abis using aro luai taun a
vubuk suke na kala alis a pukun ina ani ka
mat amatan sikei palau ani keve taun, na
asukang vang kala vil adaus ira.

[11] Ri katakai i sula aongos kipo uli telan
si kari abis i vil alilis ani keve taun keve
taun. Kipo uli sula ani ri manmanik na kapo
tav angkokoai si mus suai ani lau rikek.
[12] Sikei Iesu katala alis pok tatana ani ka mat
ani lau rikek amatan sikei palau ani keve
taun. Au na kalapo sinong e palso i God [13] na
kapo sinong kokoai tung si taun ang, vap
po petau ang ania kime koskosai e ngono
kakina. [14] Io, asukang vang si kana amatan
sikei a lis pok ke tatana, katala vil adaus a
vap ang asi kari talupus aro asikei.

[15] Na Malanganto Gogoai kapo kun men-
gen atutuman luai anira ta keve mengen
ke asukang ke, [16] E mung i taun ang, naka
itoitonai ani palatung kuvul ve ria asukang
ke. Volava kapo antok. Naka adokot kag
keve pinipini e lomlomonai iria, ani ka
sinong akit e vingaria. [17] Na kari keve
lau rikek kuvul ve avibisan i putuk saupai,
naka lomon suai ania. [18] Io, katala lomon
suai lenginang ani keve avibisan rikek ang,
asukang vang a parik kapa anguan inongos
taun an ani avibisan i sula ani rikek.

Ago ta pataliung ani Iesu

[19] Io keve tungag, kalapo asukang ke vang
kana anginang ta le si rangai i Iesu taralapo
angkoai si palak ane nei ring po atailai ang
velai ani vinga talupus ro, [20] using katala
iton a selen tanginang anira taun a to ane
nei ring ang e mung ina i vakup ang ta
kata lis pok ta pukun ina. [21] Ikelik, nia kapo
ainoai luai katakai i sula, nia kapo aiveven
kana vap a God. [22] Au kala ro, tara pasal
asung alak kuvul velai ani vinga atutuman
ka kokelai lakat kuli lomlomon kapo kirol
atutuman aro. Parik tarapa anguan nasai
an ani mamaiten i rikek nei vingara, marai

i ivis i rangai ina, na pukun ira kala asis-
ing adaus ia ta laman gogoai. [23] Kapo ro
tara teng akit si keve bil ang nang taratala
mengen tatana na tarapo atung a matara
singina, na e iang tara ago ta malum an.
Using katala mengen nang ta e iang ka ato-
gon lak a keve bil roron, na kana mengen
asukang ke vola atutuman luai. [24] Kapo
ro tara uli lomlomonai selen i ngangaiga
ani mang matan asi ngorem angpokpokai
na asi abis ani laulauan roron. [25] Na tara
ago ta atolongon ani laulauan ro i serei
akuvul asukang val mang vap kipo abis ia,
ka ago. Sikei tara ngangaiga angpokpokai
anira. Kapo ro ta tara uli dual aro tatana
using mipo arai ta kalapo angasungai nang
a taun.

[26] Using taratala luk a nas kirol roron
tutuman lenginang. Au kanat, man tarapo
uli lomlomonai maramarak si uli abis ani
rikek, pua kala kovek luai ta mang ring
rangai ani matan rikek asukang, [27] sikei leng
tavirimok lava ani saupai na kut madot
lava asi ni suai aongos ani vap po petau
ang ani God. [28] Man ta mang matan kipo
putuk a sausaupai si Moses, na e iang kapo
atogon a pongua vo potol a igenen kita arai
ania, igenen ang, ki vil punuk ia, ka kovek
i ngorem. [29] Au, arai si oring suke mang
matan kipo lomlomonai palau ani kana nat
a God, na kipo arai ani rangai i palatung
ang, voiang kapo amalangasai ani abis lava
luai ang a God katala abis ia si vil adaus
aniria, val kapo bil palau. Au na e iang
kipo nau varas a roron tavirimok suke si
Malanganto. Pua, vola kitmat luai ta kari
amiming. [30] Arai, tarapo nas a igenen vo
antok ang ta, Ngatat kakag papalik. Nau
naka ngenget pok. Na kala antok kapa ta,
Volava nia ka saupai ani kana vap. [31] Man
a God vopo uli to ke, katala teng akit ua
asi kana amiming anim, iuang kula atogon
kam ring asi leng alava luai.

[32] Lomon akit a taun ang mita luk a
malangas ang singina, kitala vil akui alava
imi na mita tung akit singina. [33] Kitala
mengen arikek animi, na ki vil akui a pukun
imi e mataria i ri vap. Mita pakangai ani
vap ang nang kita vil akui iria. [34] Petau ang
nang kita alakai aniria si vilvil akui, mita
tang taun iria. Taun ang kita aunga suai
ani kami keve togtogon kuvul ve luk pakang
animi ta roe, mitapo uruk palau using kami
lapo nas ta lenginang milapo tauk i tauia
roron asikei ang. [35] Asukang vang, mi ago ta
atolongon palau an ani tutuman ke milapo
nas ia. Tung akitmat kuluna na mi an luk
lak a seupok lava. [36] Mipo inongos taun
a laulauan ro i tung akitmat ke, ani man
asukang, mila aupele angkokoai val kana
vubuk a God na mila luk a roron ang katala
antok tatana asukang ke. [37] Arai, parik kapa
taun vunga luai, na iuang kame serei. Ka
serei atutuman nang. Ka tav amomole.
[38] Sikei si kag igenen korong, nia ka to lak
using kapo lomlomon tatag. Na man ka
rudun asua pok, nala tav maramarak luai
ania. [39] Sikei tara, parik tarapa rudun asua
pok asukang, ani God kame vil arikek ira,
parik. Sikei tara na matan vap ke tarapo
lomlomon, ka teng ato ira.

11

Lomlomon

[1] Lomlomon, nia na matukal i lom-
lomonai, nang tarapo atu mata using ia
velai ani nas aro ta kapo tutuman, kan-
tanem parik lak tarapa arai ani bil ang ta
matara. [2] Bil ke vang kana na petau aino kita
asasanan ro tatana.

[3] Si lomlomon taralapo nas ta God kata
posong palau a vuk mengen na kuli rina ke
kala serei. Asukang ta kata piruma na keve
bil tarapo arai korong aniria ta bil palau.

[4] Si lomlomon, Abel kata sula kana alilis
taun a God, kata roron e matana ani anu
ang si Kain. Na le iang God kala mengen
amalangas ta Abel kapo igenen korong.
Kapo asukang palau ta kantanem katala
mat, kana kapo mengen lak marai kana
lomlomon. [5] Si lomlomon, Enok parik kat-
apa mat, using a God kata songo alak ia
ane pangkul, na kilapo gule ia. Using e no
i kana songo ania, kata akalitai amalangas
aro ta God kata lapo uruk ania. [6] Man kapo
kovek i lomlomon, ka tav angkoai luai si
auruk ani God. Using kapo mamaiten ta si
ka serei si God, ka lomlomon ta God kapo
to na ka seupok aro luai aniria kipo dual
ta pasal asung ania. [7] Si lomlomon, Noa
nang a God kata langalanga ia ta keve bil
ang kapo tav arai lak ania ki serei, na kala
itoitonai ani perengan ta lolokovo roron ani
God, ani ka teng ato kana matan vap. Si
kana lomlomon Noa kata atere na kuli rina
ta kapo ago asi mat. Na God kala atogon a

Noa ta bil roron ke, kala taot ia val igenen
korong e matana, using kata lomlomon.
8 Si lomlomon, Abaram kata longong a
songo si God ani ka pasal taun a rina ang ka
taukai lak ina. Kala tadut kantanem katapo
tav malangas ta kapo pasal ane voi nang. 9 Si
kana lomlomon, katan lapo ago nei rina i
sokoung na katapo ago nei lu i vakup val ri
Isak ve Iakov. Ngono isuke kapa kilongtapo
kun ararai ane no asi luk ani roron ang a
God kata mengen tatana aino. 10 Using parik
katapa pien rina e ke kuli rina asi ago akit.
Katapo kokoai palau ani rina ang e pangkul
God katala itoitonai ani kelkelai ina na ka
kip atung ia. 11 Si lomlomon, kantanem kata
lapo lapan, na Sara katapo ngolo kapa, kata
arai korong ane no ta iuang vo antok ang
ania ta ka atogon nat lak, kapo tutuman
kana mengen. 12 Na le iang kala serei ta
le si ring sikei palau a igenen suke, volapo
lapan angkokoai si mat ang, katala apolok
a matan vap ke kala duk luai val ri kalto e
metekuku tav angkoai si taot pasuk aniria,
asukang val kone i ngerelo.
13 Vap aongos suke kitapo uli atu lom-
lomon ane no na kila mat putuk. Kitapo tav
luk lak ani keve bil roron ang a God katala
antok tatana, sikei kitala arai korong aniria
lenginang ane ring vunga na kilapo mara-
marak ania. Na kilapo mengen amalangas
ta riria pok kipo ago val sokoung palau kuli
rina ke, asukang val kita kirikai aniria si
kari rina. 14 Taun kipo mengen amalangas
asukang ke, tarapo arai korong ta kitapo
gulegule na rina ang kakaria atutuman luai.
15 Na kitapo tav lomlomonai amadot ani rina
ang kita pasal pelek ia, parik. Using man
kata bil asukang, oro kimela papok. 16 Kita
lapo vubuk using a rina ang e metekuku,
kapo roron luai ani rina ang kita ago aino
singina. Asukang a God parik kapa lolokovo
ani ki posong ia ta kapo kari God, using
katala usausa na rina lenginang aniria.
17 Si lomlomon, Abaram, taun a God kata
atoktokngai ania ani ka sula lis ia ta Isak
val alilis ane singina, lenginang katala nas
a keve palatung ang si God, sikei kala lis
ta nat ke kapo ring sikei palau luai a nat.
18 Kantanem a God katala antok aino ta, Le si
Isak, matan tus e mung ki asasanan. 19 Using
kapo lomlomon ta God ka teng ato pok ia.
Asukang a si kana lomlomon kitmat kala
teng ato pok kana nat. 20 Si lomlomon,
Isak kata poso atautauia ri Iakov ve Esau
ani keve bil miang ang ki serei lak. 21 Si
lomlomon, taun a Iakov kata lapo usausa asi
kana mat, kala atautauia kana ngono nat a
Iosep. Na kala teng akit si kana kipa na ka
tuturung e matana i Volava. 22 Si lomlomon,
Iosep, taun kata lapo usausa asi kana mat,
kala lomlomonai ane no ani kari soung ri
Israel, na kala alis a pinipini ani tuan ina.
23 Si lomlomon, Moses, kita ingus ia,
tamana ve rinana kilongta amunai ania si
potol a ulen, using kilongtala arai kinle
ta kapo nat petekai luai, na kilongta tav
leng kapa ani saupai si tulava ang. 24 Si
lomlomon, Moses, si kana lapo igenen lava,
kata tav ainak ani ki posong ia ta rinana
ta kavulik ang si Parao, 25 sikei kata pilak
ta nia ka kui kuvul ve kana vap a God, na
uruk kudik palau using ani lau rikek, ka ago.
26 Na lau i mirik ani igenen i akanangai ta
God, kata taot ia ta kapo ro palau, using e
iang ka luk a tauia lava ani keve tauia ang e
Aigipto. Using katapo ararai ane no using
ani seupok ang. 27 Si lomlomon kala soung
pelek a Aigipto velai ani tav leng ani kana
marala na tulava, using katapo tun korong a
iuang tarapo tav arai korong ania, na le iang
kala tung akit. 28 Si lomlomon, kata teng a
matan angan i liuluai ang na ki aivis kari
keve lu ta rangai, ani vopo vil punuk ani
ri matavunim ang, ka ago ta sigil an aniria.
29 Si lomlomon kita paputuk a Laman Melek
val ring kolo. Na ri Aigipto ki atokngai asi
me sakam aniria na kimela lus mat aongos.
30 Si lomlomon, kita ulit a omo ang e Ieriko
amatan limalengua na kala so ngomai. 31 Si
lomlomon, Rav, aina vopo atos pok ang ta
pukun ina, parik kata lapa mat kuvul ve vap
tav lomlomon ang, using kata aiveven aro
na ngono igenen an ararai musik ang.
32 Sa lak si kag mengen tatana? Napo
antok ta, ka kovek i taun anig si akuskus ta
kari lomlomon a petau ke, Gedeon, Barak,
Samson, Ieptae, David, Samuel na keve
katakai kus amalangas. 33 Sukana ria, si kari
lomlomon, kita ngapasuk korong a mang
keve vainagoan miang. Kita saupai using
a keve selen korong. Kita sesel korong a
roron ang God kata atutuvala aniria tatana.
Kita ngau pagum a amangaria i ri laion.
34 Kita ripus korong a kurkurilap i ureurek
i kut. Kita sapang si redelekan i samele. Na
man kita lapo malum, God kapo arudualan

pok iria, na kipo anguan serei amadot pok
an si visvis. Na kilapo lu suai korong ani vap
i mang keve rina petekai po angvis ang ve
ria. 35 Mang matan aina kita lapo arai pok
ani kari keve vap ila tapasuk pok le si mat.
Mang matan kita vil akui arikek luai aniria,
sikei kita misag ani to, using e mung ki
tadut pelek a matmat lak si taun roron ang
e mung. 36 Mang matan kita duai a kurek
rikek, ki saup iria, na mang matan ki got
iria taun a vilvil akui. 37 Ki li punuk a mang
matan ta iat, ki ngapagal a mang matan,
ki raung iria ta samele i visvis. Ki pasal
angpok pulakai, kavat ta vakup visuk luai.
Kitala aunai logo, kitala vil akui luai aniria,
velai ani mirik kapa aniria. 38 Petau ke, kuli
rina parik katapa tun kinle iria. Kita ago
arikek nei ring varasai palau, ane si keve
mulang, ane nei keve vakil, na ane nei mang
keve mata kapa nei roe.

39 Ria aongos ang nang God kata posong
iria ta kipo vap korong e matana marai kari
lomlomon. Sikei parik kita lapa luk korong
a bil roron ang God katala usausa ia aniria.
40 Using a God katala itoiton a bil kapo aunai
ro luai ani kame atalupus ira aongos kuvul
ve ria.

12

Volava kapo koros akorong ira

1 Asukang a tarapo arai ta vatvat lava
i petau akus atutuman suke kipo tikon
aulitai anira. Kapo ro tara asuai luai ani
matan bil ang kapo uli tutubat anira, lau
rikek vopo kun vilvil angau ke, asi kara
sang aro ta makos i lomlomonai neina i
angsasangai volapo matung ke anira. 2 Kapo
ro tara tun akitmat a Iesu, nia vo tukulai
i vil aro ani kara lomlomon, iuang si kana
uruk palau kata asalak a maiten i mat kuli
ngakputuk, kantanem a mimitikan luai ina,
kalapo sinong e palso i kana sinsinongan a
God. 3 Io, mi lomlomonai vang ania, using
katala asalak a mamaiten lava, taun ang ri
vap rikek kita marala ia singina. Asukang a
mi ago ta mamal na mamakus an.

4 Si kami po angvisvis lak ve rikek, parik
kita lapa asaling a rangai imi, parik. 5 Na
milapo lomon taun a mengen i asumsumal
ang animi val mipo kana inatus asukang
ke, Kag nat, ku ago ta sumang an, man
a Volava ka tatapokai anim. Na man ka
varas ua, vingam ka ago ta ngau an. 6 Arai,
using a vap ang a Volava kapo buk iria, kapo
tatapokai aniria. Na taun kapo posong iria
ta kakana ta inatus, kapo ngamngamis iria.
7 Mi sinong akos aro, neina i keve sasaup
ke, using kapo kana selen nang a God i vil
akorong animi. God kapo arai korong animi
val kana inatus. Arai, saka nat kavulik an
kana, tamana kapo tav ngamngamis korong
ania? Kapo kovek. 8 Au na man parik kapa
ngamis imi val mang petau ang kitala kun
luk ani ngamngamis ke? Pua, milapo ina-
tus maltavpini, na parik kakana akorong.
9 Na kapa, keve tamara i kuli vunep ke,
kita ngamis ira na tarata mamaila aniria
singina. Au sa, parik kapa roron a vil alik
anira serei si tamara roron i malanganto ani
tara an to? 10 Keve tamara kita ngamis ira si
vuk taun kudik palau, val kitapo lomon ia
ta kapo ro asukang. Sikei nia kapo ngamis
asi pakangai anira, asi kara serei adaus val
nia. 11 Kapo tutuman, si taun ke parik tarapa
lomon ia ta ngamngamis kapo bil asi auruk
ani mangsikei, parik. Asi vil alik palau ania.
Sikei parik, God nang kapo iton kara to, ani
e mung tara uaiai ani lau korong ve marip.

12 Asukang vang, mi anguan koros an ani
kungami ve kakimi volapo lau pepe ang.
13 Mi itoiton selen korong ani kakimi si
pasal, ani ka ago na kak soles ang kan uak
arikek luai singina, sikei asi kana polok aro
pok.

Ago ta arai apalau ani kana roron a God

14 Mi dual aro asi kami to amarip kuvul ve
ri vap aongos, na asi kami daus, using kapo
kovek luai i sikei kan tung e matana i Volava
man parik kapa daus. 15 Mi aiveven kapa ani
ka ago ta sikei imi ka uak putuk pelek kana
roron a God, na naging mal kapa ka ago ta
polok an singimi, asi sogoeng na vil avisuk
ani vap miang. 16 Au na mi aiveven kapa ta
ka ago ta mangsikei ka igenen panik, vo tav
mamaila ani God val Esau, using kata atos
ta kana kirim i ainoinoai pat si kana tauk i
togtogon ang si tamana ani ka amarai ani
men pok lik. 17 Using mipo nas ta e mung
kala buk pok ia, na kala tangis using ia.
Sikei, parik luai kipa angkoai si sakol ani
lomlomonai iria asi lis ania.

18 Using parik milapa anguan pasal taun
ani mulang ang kapo kitmat luai si sigil
ania, na kapo ureurek ta kut, na kapo vong
itum lava, kuvul ve malu kitmat. 19 Ki lon-
gong a kalinga lava i taungai, na kalingana

i mang keve mengen e iang. Taun kila
longong a keve mengen i anonok ang, kila
sokotuk ia ta ka ago ta anguan apepege an
aniria, [20] using kipo leng alava luai si arai ta
man kapa na manmanik ka sigil a mulang
ang, ki li punuk ia ta iat. [21] Kana na ararai
lelengan ke kata vil a Moses na kala kun
antok kapa ta, Napo leng na napo tetek
alava luai.
[22] Sikei, mita lapo akik kak taun a Mulang
ang e Sion, nang a Ierusalem ang metekuku,
kana ring a God to i po ago, na petau
duk luai ri angelo, parik kapa angkoai si
taot korong aniria, kipo uruk kuvul e iang.
[23] Mitala palak si kuvkuvulan ang si kana
posong sang a God, ria ang nang kari keve
asan kitala salik ia metekuku. Mita lapo
pasal taun a God katakai i saupai si ri vap
aongos, na taun kapa na malanganto iria
keve katakai i korong, riria ang nang God
katala vil atalupus iria. [24] Na taun a Iesu
vopo mengen itoitonai ang anira si palpal
i palatung tanginang ang, na rangai ina
kata ivis imi, kalingana kapo kitmat luai ani
rangai i Abel.
[25] Mi aiveven aro imi, ani mi ago ta lon-
gogel an ani vopo mengen ke. Using a vap
longogel ani mengen i anonok ke kuli rina
parik kita lapa to. Kitala kovek i oring i
mun ani saupai i mat. Na tara kapa, man
tara taval pelek a vopo anonok ke anira le
metekuku, tara ane voi? Tara puka akorong
palau. [26] Si taun ang aino, kalingana kata
aruk a kuli rina. Sikei kana kapo mengen
akit asukang ke, Naka anguan aruk lak ani
kuli vunep, na parik ta kuli vunep papalik,
sikei metekuku kapa, ka kun mimo. [27] Vuk
mengen suke, anguan an, supsupai ina ta
man ka mimo, keve bil ke tarapo arai aniria,
ki tamus suai aongos. Na saka keve bil an
kapo tav angkoai si aruk but aniria, ki tung
e iang. [28] Asukang a taratala teng akit si
vainagoan ang kakara, kapo tav angkoai si
aruk but ania. Kapo ro tara posong aro
luai si God ta taratala longong serei singina
ta mamaila na lolokovo kapa, [29] using kara
God, ninia na kut si ni suai ani keve bil
aongos.

13

Avibisan God kapo uruk ania

[1] Kapo ro ta lau i vinga ro nei liuan i
angtasimal ka uli ago singimi. [2] Mi ago ta
atolongon ani lau ro i songo alak ani ri
sokoung taun imi, using si selen ang, mang
matan vap kitala songo alak ri angelo, na
kitapo tav nas aro ta ri si nang. [3] Mi lomon
iria nei lu i akangbat, val nami mipo kun
ago nei akangbat. Na riria kipo vil akui iria,
val kita vil akui kapa imi. [4] Ri vap aongos
ki mamaila aro ani sinsinong i osongon, na
pata i osongon ka daus, using God ka saupai
lak aniria kipo panik vo putuk osongon.
[5] Mi aiveven aro kami to ani mi kalakala
pelek a vubuk using ani kapkap. Mi masung
ta sa milapo atogon ia lenginang. Using
nia kata antok, Naka tav papelek animi.
Parik luai napa angkoai si atolongon palau
animi. [6] Na asukang tarapo mengen velai
ani lomon ro ta, Volava ninia kapo kag
katakai i pakangai, na parik napa angkoai
si leng. Mang saka bil rikek an ri vap kipo
angkoai si abis ania singig?
[7] Mi lomon iria kami keve ainoinoai, ria
kita akuskus imi ta kana mengen a God. Mi
arai ani uai i kari selen i to, na mi kusil kari
lomlomon. [8] Iesu Karisto kapo angkokoai
palau anongo, kana, na si keve taun. [9] Ani
matan akalkalit po anglok pulakai ang, ka
ago luai ta tipo suai pulakai animi. Using
taratala ainak ta kana roron ka akikit a
vingara. Na usiusing ani akalkalit i pok,
parik. Using kapo tav pakangai luai aniria
kipo uli using ania. [10] Taralapo atogon a
mangsikei a pata petekai i sula, pata ke ria
kita abis aino si lu i atung tul ang kipo
kovek i ro asi angan singina. [11] Using ainoai
katakai sula kata luk a rangai i ri manmanik
taun a ring ang kapo Atailai Luai, ani kian
alis ia ani rikek. Sikei, si pukun i manmanik
kipo sula ataliung ia e komo. [12] Iesu kapa,
kata kun mat ataliung ani mete takaman i
rina ang, asi kana vil adaus ani ri vap ta
rangai ina pok. [13] Kanat, tara kun pasal taun
ania e taung i rina, na tara asalak kuvul
ve nia na mimirikukan ang kata asalak ia.
[14] Using e ke kuli vunep, tarapo kovek i rina
asi ago asikei, sikei tarapo atu mata ani rina
ang lak ani kakara. [15] Asukang na si Iesu,
kapo ro tara uli sula serei si God ta kara
alilis i alatun ania, si kara keve mengen i
alatun ani kana asan lava na Iesu. [16] Mi ago
ta lomon taun ani abis ani keve avibisan
roron, asi pakangai ani mang matan vap
le si kami togtogon, using kapo asukang ta
kapo alilis ane si God, na kapo maramarak

ania.
[17] Longong aro kami keve ainoinoai. Mi
vil alik imi e mataria, using nang kipo tu
ainoai animi si kami to i malanganto. Kian
akus lak e mung ta kita saka aiveven an
animi. Longong aro iria asi kari maramarak
ani kari abis i aiveven, vei nganing mila
vil amakus iria, au na kari makus kala tav
pakangai luai animi.
[18] Mi sokotuk a God, ani kame pakangai
animem, using namempo nas aro luai ta
kapo kovek i oring asi mengen arikek ani-
mem singina. Na kamem vubuk ta namem
uli teng ani kamem keve avibisan aongos
si selen kapo daus aro. [19] Napo buk alava
luai ta mi sokotuk a God, ani name serei
sumasuma pok singimi.

Akamusai i posong ro

[20] Io, God kapo tukul bung i marip, using
le si rangai i palatung tutokos ang, God
katala tak ataduk pok kara Volava Iesu
pelek a matmat, katakai i aiveven sipsip
lava luai, [21] na kag sokotuk ta, God ka lis imi
ta mamain ta bil ro aongos, asi kami abis
aro, angkokoai si kana vubuk. Na e iang,
kitmat ina kapo abis si kara to, na tara uai
lak ani manik ang ka uruk singina. Keve
bil aongos ke God ka abis ia using a Iesu
Karisto papalik, kana asan ka uli tavirimok
luai asikei. Tutuman luai.
[22] Io, keve tungag, napo buk alava luai
ta mi longong aro na pinipini ke natala
salik ia animi, using nata lapo lau salik som
palau ania taun imi. [23] Napo buk mengen
amalangas animi ta tungara ta Timoteo,
kitala akala ia. Man kamela serei singig
sumasuma, namemlong kuvul, namemlon-
ganla serei singimi.
[24] Lis kag posong ro si kami keve ain-
oinoai, na taun a petau daus aongos ang.
Ri Italia kana, kipo lis kari posong ro ane
singimi. [25] Kana roron a God ka auai ve nami
aongos.

Panbuk si Iakovo

Buk ke kapo duk ta mamain ta mengen roron neina. Iakovo kata salik ia asi akalit ani kana vap a God, ani ki usiusing aro kana keve laulauan roron. Kata salik a keve kankanuai duk i mengen, ani ka pakangai aro ani ri vap si luk ani nas ro ve lomlomonai, na asi saupai aro kapa ani kana keve mengen aongos. Iakovo kapo mengen akitmat asukang ke. Igenen kapo lomlomon, parik kapa angkoai si ago palau. Ka abis a mang matan laulauan roron si mang vap, using si lau suke vanang, kalapo atutumanai ani kana lomlomon ta kapo madot na kapo roron.

Mengen i angruduai

1 Nau a Iakovo, napo asosokai si God na
Volava Iesu Karisto. Napo alis a salsalik
ke taun imi, sangauli na pongua na patvap
lapo ago angpotok ang e nei keve palpal
rina. Napo alis kag posong ro singimi.

Lomlomon na masam

2 Keve tungag, taun mipo duai a keve
mamaiten miang, mi uruk alava e neina
3 using mipo nas ta kipo atoktokngai ani
kami lomlomon, asi asereiai animi si kami
tung akit aro. 4 Mi tung akit asi kami serei
amatukal na mi tapunuk si keve bil aongos
na mi tav inongos taun ta mang ring sa.
5 Man ta sikei imi kapo inongos taun a
masam, kapo ro ka sokotuk a God na ka alis
ia. Using God kapo roron i katakai i alilis
ani ri vap aongos na kapo uruk aniria. 6 Na
taun kapo sokotuk, ka ago ta tav lomlomon
an, sikei ka lomlomon, using si taun kapo
tav lomlomon, kapo asukang val pungas i to
nei lamavulit, using kapo ulit angpok palau
si kana sokotuk. 7 Sukana ka ago ta lomon
an ania ta Volava ka alis ia ta bil, 8 using kapo
tutu angpok ta lomlomon ina na kapo uli
uak si kana keve abis aongos.

Logo na tauia

9 Man a mang tungara kapo logo, kapo
ro ka uruk, using kapo ago si tungtungan
lakat. 10 Au na man a si kapo tauia, kapo
ro ka uruk, using kapo ago e kevkev, using
uring lik kan mat val uai i uriuri. 11 Arai,
taun a makarap kapo sanglak na sinang
ka ngan ia, kanla ngoilan na ka uak ane
vunep, na miminaungan ina kala kovek.
Kapo asukang palau, igenen tauia kan kun
ngoilan na kan mat, taun kapo telan ta bil
miang.

Tung akit si atoktokngai

12 Man a igenen ka tung akit nei liuan i
keve mamaiten, ka atogon a uruk. Using
man ka tung akit si atoktokngai tung si
akamusai ina, kan luk kana seupok, nang
a to asikei. Seupok ke, God kata pala-
palatung ia ani vap ang kipo vubuk atu-
tuman luai ania. 13 Man a si kapo ago si
amil, ka ago ta antok an ta God kata asereiai
ania. Using God parik kapa atogon ia, na
kapa, parik kapa asereiai korong ani matan
lomlomonai asukang si mangsikei, parik.
14 Sikei, siksikei a igenen kapo atogon a keve
vubuk rikek voiang kipo tak ia taun a rikek.
15 Au le na man kalapo vubuk amadot using
ia, kanla asereiai atutuman ani lau rikek, le
na kanla serei alava luai na si akamusai ina,
mat.
16 Keve tungag roron, mi ago ta akipang
pok an animi, 17 using a keve roron na
talupus i alilis kapo serei le si tamara,
voiang kapo saupai ani mamain ta malan-
gas metekuku, na kapo tav koi luai asi
sasakol val mamaui. 18 Ninia kata lom-
lomonai ani ka alis ira ta to tanginang
le si kana mengen tutuman, na asukang
vang, tarapo bil val keve ainoai i uai i kana
matang nei liuan i keve asisinong aongos.

Abis using kana mengen a God asukang val kutala longong ia

19 Keve tungag roron, mi teng akit a
mengen ke. Mi longong sumasuma, ago
ta uli mengen som an, ago ta uli marala
som an, 20 using a marala si ri vap kapo
tav asereiai ani lau korong val vubuk ang
si God. 21 Asukang na mi purut suai aon-
gos ani mamain ta lau visuk na lau rikek,
voiang kapo duk luai, na mi vil alik imi
na mi ainainak ani mengen i sukal ang nei
vingami, voiang kapo mengen si vil ato
animi.
22 Mi ago ta akipang aro pok an animi ta
po longong akuvul ani kana mengen. Sikei
mi abis ia val kapo antok ta sa. 23 Man a si
kapo longong akuvul velai ani tav abis ania,
e iang kapo asukang val igenen kapo alpok
a kankanuai ina e nei mira, 24 na taun kala

pasal suai, nang palau kala lomon taun pok
ta nona kapo saka ararai an. 25 Sikei man
ka uli lomlomon akit ta kana saupai talupus
a God voiang kapo akalakala ri vap, na ka
abis asukang val katala longong ia, ka uli
tung akit, na ka ago ta lomon taun an, io,
asukang vanang kala urung kana mamain
ta avibisan, na ka maramarak neina.
26 Man ta si imi kapo lomon ia ta kana
keve avibisan kapo ro mete God, sikei lak
kapo tav aiveven akit ani nguruna, e iang
kapo akipang pok ia, na kana keve avibisan
ka bil palau luai. 27 Sikei kana vang a keve
avibisan voiang kipo ro mete God tamara.
Aiveven a ri nat mailik ve ri mainang si
kari mamaiten, na ku ago akipai, na ku
atailai ani keve selen i kuli rina. God kapo
ainainak ani keve avibisan ke using kipo
daus e matana.

2

Ngorem pilak ka ago

1 Keve tungag, mipo lomlomon ta Iesu
Karisto, kara Volava miminaungan. Au
kanat, ago ta alpilak ani mang matan vap
ta kipo roron ani mang matan. 2 Man a
mangsikei kala riuk lak si kami sinong ku-
vul na kapo alak kana keve bil riparipagan e
kungana na kana maus vola samui lava. Na
mang anu kala kun riuk lak, kapo alak misik
tatading, using kapo logo, 3 na mila songo
alak a anu vopo alak maus roron ang, na
mila antok ia ta, “Kana na sinsinong roron
anim,” sikei mila antok a anu logo ang ta,
“Ku tung e suke,” vo “Ku sinong e vunep
ngere kakig,” 4 man asukang, milapo aieie
potok nei liuan imi. Mipo sinong lakat val
keve katakai saupai velai ani lomlomonai
visuk.
5 Keve tungag roron, mi longong aro.
God katala pilak ri vap logo e mataria i
matan vap i kuli rina ke, ani ki vap tauia
si lomlomon, na ki an atogon a tungtun-
gan nei vainagoan ang katala palapalatung
ia aniria kipo vubuk atutuman ia. 6 Sikei
nami, mitala nau varas a mamain ta vap
logo. Arai, ri vap tauia, ria kipo uli tu
rongomai tatami. Ria kipo uli tak animi
ane si saupai. 7 Ria palau nang kipo uli
mengen arikek ani asan roron ang mipo
angtogon singina. 8 Man mi using atutuman
aro na saupai si kara tulava, voiang kita
salik ia nei salsalik aino ta, Vinga ro ani
tungam, asukang palau val kupo vinga ro
anim pok, milapo bil aro vanang asukang.
9 Sikei, man mipo alpilak a mang igenen ta
kapo roron ani mang anu, milapo abis a
lau rikek. Na saupai kapo antok ta mian
luk amiming using mita putuk a saupai.
10 Using man a si kapo using apunuk aro na
kirol i saupai, sikei kanla uak si palpal lik
ina, e iang kalapo asukang ta katala putuk
aongos iria. 11 Using a vo antok ang ta, Ago
ta putuk osongon an, kata kun antok kapa
ta, Ago ta daung an. Au na man kupo tav
putuk osongon, sikei kula daung, sukana
kulapo maiten si putuk ani keve saupai
aongos. 12 Kapo ro mi uli mengen velai
ani aupele roron, using mianla luk saupai
angkonongai si saupai vopo akalakala ang
animi. 13 Using riria kipo tav ngorem, kian
kun luk saupai kovek i ngorem. Selen i
ngorem kapo dual alava ani saupai.

Lomlomon ve avibisan

14 Keve tungag, man ta sikei kapo men-
gen alava ta kapo igenen lomlomon, sikei
kapo tav abis ani lau ro, matan lomlomon
asukang kapo saka angkoai si vil ato ania?
15 Man a mang tasira vo taura kapo inongos
taun a vakup ve pok, 16 na man ta sikei imi
kala antok ia ta, “Pasal a ku lomon ro, na
kuan atogon vakup angkoai na kuan ma-
sung aroron,” sikei parik katapa pakangai
ania si kana inongos, kana mengen ka saka
pakangai an ania? 17 Asukang vang ta man a
lomlomon kapo tav auai ve abis, lomlomon
ang kapo palau luai.
18 Vei nganing ta sikei e iang kapo antok
ta, “Numai ku lomlomon, nau naka abis a
lau ro.” Parik. Arai, kupo tav angkoai si
akalit anig ta kam lomlomon kapo bil tutu-
man si man kapo kovek i abis ro. Sikei naka
akalit ua ta kag lomlomon si sa napo abis
ia. 19 Kupo lomlomon ta kapo sikei palau a
God. Kapo ro, sikei ri ingua kapa kipo kun
lomon ania asukang, na kipo tetek. 20 Numai
a igenen vongvong. Kupo buk ani naka
akalit amalangas ua ta lomlomon velai ani
kovek i abis kapo palau, ingko? 21 Kanat,
arai ani tivura ta Abaram. Kupo nas aro
ta God kata taot ia val igenen korong e
matana, le kuli kana avibisan i alis ta kana
nat Isak kuli pata ipo sula. 22 Kupo arai ania
ta kana lomlomon ve kana avibisan kilong-
tapo angusingai, ani kana abis ka atapunuk
kana lomlomon. 23 Na mengen i nei salsalik

kala tutuman ta, Abaram kata lomlomon
ta God na le iang God kala taot ia ta kapo
korong e matana. Na God kala songo ia ta
tungana. [24] Nambang kula arai ta God kapo
taot a igenen ta kapo korong e matana le
kuli sa kapo abis ia, na parik papalik le kuli
lomlomon. [25] Arai kapa ani Rav, aina vo
atos ang ta pukun ina. God kata taot ia ta
aina korong e matana, using kata pakangai
ani ngono katakai i ararai musik ang ta vuk
oring asi ago le na kanla asoung irilong si
mang selen. [26] Arai, pukun palau kovek i
malanganto kapo mat. Asukang palau kapa
ta man tarapo tav abis asi kana auai ve kara
lomlomon, lomlomon suke kapo palau luai.

3

Akatak a kalkalame

[1] Keve tungag, kapo tav ro ani amiang imi
si antok ta, "Napo ro asi pinipini ani mang
matan." Using mipo nas ta tara vap po
pinipini ang, kian tikon tuk aro luai anira.
[2] Tara aongos, tarapo uli uak si selen miang.
Man a si kapo uli tav bil arikek si kana
mengen, e iang kalapo igenen talupus, na
kapo angkoai si saupai aro ani pukun ina
aongos. [3] Kipo alakai ani vuk aen lik nei
ngururia i ri os asi kari angkoai si longong.
Kantanem a os kapo pukun lava, sikei kapo
longong using aro. [4] Arai ani perengan
kapa, kapo tavirimok luai na kapo dulai ve
malu lava, sikei lak vopo alali kapo saupai
ania ta ose lik luai na kapo sang using palau
ia. [5] Io, asukang palau, kalkalame kapo vuk
palpal lik palau i pukun, sikei kapo kus
aminaung alava luai.

Arai ani mantingup lik i kut e nei vual
lava. Mantingup lik ke kapo angkoai asi
suluk asip ani nei vual. [6] Kalkalame kapa
kapo kut ni. Kapo palpal i pukun voiang
kapo asereiai ani mamain ta rikek miang.
Kapo vil arikek aongos a igenen. Kapo
tutapongai ani kuan kut ni e nei kana to
aongos. Kalkalame ke kapo luk dual le
si kut lava vopo ni asikei ang. [7] Arai, ri
vap kipo nas ani amanmantau ani mamain
ta manmanik, val ri vongo, ri mani, na ri
manmanik vopo so dal ang, na ri ien i nei
laman kapa. [8] Sikei kapo kovek i igenen
kapo angkoai si saupai ani kalkalame, us-
ing kapo uli asereiai pulakai ani rikek, na
kapo dual angkoai si daung. [9] Tarapo nas
ani alatun ani tamara na kara Volava ta
kalkalame ira, na tarapo kun pege amalgai
ani ri vap ta kalkalame ira, vap i asereiai
ang si kankanuai i God. [10] Le si sikei palau
a ngur ke, alatun na malgai kilongpo soung
aongos le singina. Keve tungag, ka ago ta
asukang an. [11] Au sa, kapo angkokoai si
laman livus ve laman makasim kilong sal
siang le si sikei palau a mete laman? [12] Keve
tungag. Au sa, suke kana kapo uaiai ani uai
i elaio? Au sa si vaen, kapo uaiai kana ani
uai i suke? Kapo asukang palau, parik kapa
angkoai luai si laman makasim kan asereiai
ani laman livus.

Masam le pangkul

[13] Si nang nei liuan imi kapo masam?
Si kapo atogon a tun kinle? Kanat, ku
uli atogon ani laulauan roron, na e iang
ku asereiai ani abis roron, using a igenen
masam kapo uli vil alik ania. [14] Sikei man
mipo atogon mata na lomlomonai kitung
mal nei vingami, ago ta aminaung an tatana
asi kami agel suai ani tutuman. [15] Lau suke
kapo kovek i masam. Parik kapa serei
le metekuku, sikei kapo serei le kuli rina
ke. Parik kapa serei le si Malanganto,
kapo serei le si vo petau ang anira. [16] Arai
aro ania, man kapo atogon mata na lom-
lomonai kitung, ka atogon angvolai kuvul
ve mamain ta lau rikek anglok. [17] Sikei
masam i metekuku kapo asukang ke. Vopo
atogon ani masam suke, kana lau kapo
gogoai, kapo uli vubuk using ani marip,
kapo lomlomon ro taun a mang matan,
kapo longong e kevkev i mang matan, vin-
gana kapo duk ta ngorem, kapo asereiai ani
uai roron, kapo tav alpilak ani mang matan
vap ta kipo ro ani mang matan, na kapo
atutuman. [18] Ria kipo sukal a lau i vilvil
amarip, ki kaming pok lak a uai i lau korong.

4

Angtunganan ve kuli rina

[1] Sa kapo tukulai i keve angvibis ve
angmarmaralai nei liuan imi? Parik nang
kapa tukulai ina si kami keve vubuk kipo
angbis nei liuan imi? [2] Mipo vubuk using
a bil, sikei mipo tav luk ania. Mipo daung
na mipo mata, sikei mipo tav angkoai asi
atogon ani bil ang mipo buk ia. Mianpo
angmarmaralai velai ani angbis. Mipo tav
atogon bil using mipo tav sokotuk. [3] Au na
taun milapo sokotuk, kapo tav alis korong

animi using kami sokotuk kapo kokelai kuli
lomlomonai rikek, using mipo buk atelan
animi ta mamain ta bil ang ka vil amara-
marak palau pok imi. [4] Nami na matan vap
uli putuk ani kami angosongon ve God. Sa,
parik mipa nas ta man mipo angtunganan
ve kuli rina, e iang palau milapo angpet-
petauai ve God? Man a si kapo pilak ta
ka angtunganan ve kuli rina, e iang palau
kalapo petau a God. [5] Vei nganing mipo
sekpat ta mengen i nei salsalik kapo men-
gen palau ta Malanganto ang kata alis ia
ane vingara kapo vubuk amadot luai ani
nia akorong ka taukai ira. [6] Sikei, kapo laba
kana roron taun ira. Tukulai ina na kapo
mengen ta, God kapo misag aniria kipo
vilvil alava, sikei ria kipo vil alik pok iria,
kapo alis kana roron taun iria. [7] Asukang
vang, mi longong e kevkev i God. Tu
ruduai suai ani vo petau ang anira, na ka
sip suai animi. [8] Pasal asung i God, na nia
ka pasal asung imi. Nami ri katakai i bil
arikek, mi galui a kungami. Nami vap po
tutu angpok ta lomlomonai, ka sikei palau
akit a lomlomon imi. [9] Mi mamakus, mi
raupa velai kup alava. Kamus ta alolos, na
mi radaupa. Sakolai ani kami uruk na mi
makus. [10] Vil alik pok imi mete Volava, na
nia ka paus atung imi.

Tikon ani mang tungam ka ago

[11] Keve tungag, ago ta mengen arikek
angpokpokai animi. Man a si kapo mengen
ani tungana, vo kapo tikon ia, sukana kapo
mengen arikek ani saupai na kapo tikon
ia, Na e iang parik kupa using ia. Kulapo
sinong lakat asi tikon ani saupai. [12] Kapo
atogon sikei palau a igenen voiang kata
amatung a saupai, na kapo saupai ani ri
vap. Ninia vanang kapo angkokoai asi vil
ato ani ri vap na asi goeng aniria. Sikei
numai nang a si, asi kam me tikon ani vopo
ago ke ngerem?

Kus aminaung velai ani toroi ka ago

[13] Mi longong! Mang matan imi mipo
angtokai asukang ke, "Nganlak vo ilesvauk,
namem pasal ane si mang rina lava, namem
an telan e iang sikei a matas, na namem
an telan alava si asereiai ani kapkap duk."
[14] Sikei mipo tav nas ani saka bil an ka
serei ilesvauk. Sa nang kami to? Mipo
asukang val ulung kapo tu aserei tapai si
vuk pangau lik, le na kanla tamus pok.
[15] Sikei, kapo ro ta mi mengen asukang ke,
"Man kapo angkonongai ve lomlomonai si
Volava, namem to na namem abis a bil ke na
bil suke." [16] Sikei, mipo kus aminaung kuvul
velai ani toroi. Sukana aongos kapo rikek.
[17] Asukang vang, man a sikei kapo nas a lau
roron asi kana uli abis ania, sikei parik kapa
abis ia, sukana kapo abis a lau rikek.

5

Mengen kitmat ani ri vap tauia

[1] Nami mipo tauia, mi longong. Mi raupa
na mi aloloai, using malgai ang kame kinkos
lak imi. [2] Kami tauia kalapo rikek. Kami
keve vakup, ri manmanik kilapo ngut ia.
[3] Kami kapkap riparipagan kala ros, na ros
suke kapo akalit amalangas ta rikek imi, na
ka ni lak imi val kut si akamusai i taun.
Kami keve kapkap aongos i asia kuvul ki
bil palau luai. [4] Arai, mita songo vap asi
paspasuk nei kami keve matang, sikei parik
mita lapa seu iria. Sukana kami lau rikek
kapo so akalitai ta mi tung mete saupai,
using kari tangis, Volava Tavirimok Luai
katala longong ia. [5] Si kami to kuli rina
mita lapo uli aiveven pok animi, mitapo
uli vubuk using ani bil asi amaramarak
animi. Taun asi raung suai ani mamain ta
rikek kalapo angasungai na lak mipo dong
abakang imi. [6] Ri vap po kovek i rikek ang,
na kitapo tav susuak animi, mitala saupai
asi raung aniria na kila mat.

Kokoai ananap na lau i sokotuk

[7] Asukang a mi kokoai ananap, keve tun-
gag, tung si Volava ka serei pok. Arai ani
katakai i sukal. Kapo uli kokoai ananap
ani kana matang tung si kala uai aroron
luai. Kapo uli kokoai ananap ani taun
i langit roron. [8] Asukang palau, mi kun
uli kokoai ananap na mi tung akit, using
kana serei pok a Volava kalapo angasungai.
[9] Ago ta pege amiang angpokpokai animi,
vei Volava ka saupai animi, using kalapo
usausa kana asi serei. [10] Keve tungag, arai
ani ri katakai i kus amalangas kita mengen
si asan i Volava, kipo akalit ira ta selen asi
ago ananap nei liuan i mamaiten. [11] Mipo
nas ta ria vap ang kipo tung akit, tarapo
arai ta kipo atogon a uruk. Mipo nas a Iov
si kana selen i tung akit, na mipo nas a sa
na Volava kata abis ia ania si akamusai ina.
Vingana i Volava kapo duk ta lomon tangis
ve ngorem roron.

[12] Laba luai ina, keve tungag, mi ago luai
ta atuvala an si mangsikei a bil. Atuvala
ane metekuku, ka ago. Na ane kuli rina ka
ago. Na taun a mang saka bil an kapa, ka
ago. Man mipo posong ta io, nang palau
nia. Man mipo posong ta parik, nang palau
nia. Vei saupai ka serei animi.
[13] Sa, ta sikei imi kapo ago e nei ma-
maiten? Kapo ro ka sokotuk. Sa, ta sikei
imi kapo maramarak? Kapo ro ka tatangam
i alatun. [14] Sa, ta sikei imi kapo malepen?
Kapo ro ka songo ri vap lava i kami ku-
vkuvulan asi kari me sokotuk singina na
kime tiu ia ta rul i elaio si asan i Volava.
[15] Si taun kipo sokotuk velai ani lomlomon,
vopo malepen ang kan to aro, using Volava
ka tak atadut ia. Na man kata abis a lau
rikek, Volava ka lomon suai ania. [16] Asukang
vang, mi asasangai suai ani kami keve lau
rikek angpokai singimi na mi sokotuk an-
imi angpokpokai ani Volava ka vil ato imi.
Igenen korong man ka sokotuk, e iang kapo
atogon a kitmat lava, na sa kapo sokotuk
ania kan serei atutuman. [17] Elias katapo
igenen luai val tara. Kata sokotuk amadot
luai ta ka ago ta langit an, na kala asukang.
Kata tav langit si rina ang ani potol a matas
na inongos. [18] Le na kala anguan sokotuk an
na metekuku kala alis langit, na ri matang
kila asereiai ani pok.
[19] Keve tungag, man a sikei nei liuan imi
katala pasal pelek a selen i tutuman, au na
man mila atokngai asi tak pok ania, [20] mi
lomlomonai ani oring ke. Man a si ka takai
pok ani katakai i bil arikek le si selen rikek
ang kapo using ia, nang katala ato ia pelek
a mat, na kala vil suai ani lau rikek miang.

Ainoai i Panbuk si Petero

Buk ke kapo buk asi pakangai na vil akit ani lomlomon si mang matan kuvkuvulan i lomlomon, kipo asalak a mamaiten lava. Kapo mengen ta kapo ro ri vap lomlomon ki anguan lomlomonai aro pok an le ani Akus Ro i Iesu Karisto. Ta, Iesu kata mat na kala tadut pok, na kata palapalatung asukang ke, kame serei pok. Ani ki lomlomonai akit ani kana mengen i palapalatung, na ki kokoai ananap aro ani kana serei. Kapo tav kapau ta ri vap lomlomon aongos kipo sunguk a mamaiten, sikei bil ang nang kapo serei asi atokngai ani kari lomlomon. Asukang a kapo ro ki tung atanimai kuli lomlomon tung si Karisto kame serei pok. Na si taun ang ki an luk kari seupok roron luai.

Mengen i angruduai

1 Nau a Petero, napo aposel ani Iesu Karisto. Ane singimi, mipo ago sokoung pulakai si keve palpal rina ke, Pontiko, Galatia, Kapadokia, Asia na Bitunia. 2 God tamara kata nas le kabang imi na katala songo imi si vilvil adaus si Malanganto. Asukang a mi longong aro si Iesu Karisto na mi nasai ani kalakala i la ivis animi ta rangai ina. Roron ve marip ka duk singimi.

Lomlomon akoai taun a tauia roron e pangkul

3 Posong ro ane si God, nia na tamana i kara Volava Iesu Karisto, si kana ngorem tavirimok lava, using katala alis ira ta to tanginang, le si kana tapasuk pok a Iesu Karisto pelek a mat, na e iang taralapo atogon a lomlomon tokos. 4 Na sukana taralapo lomlomon akoai taun a tauia roron ang, kapo daus luai na parik kapa angkoai si tamit vo rikek. Tauia roron ke, God kapo aiveven ia animi e metekuku. 5 Na using mipo lomlomon tatana, kana kitmat ka lilit imi tung si mila taukai i vilvil ato ang ka asereiai ania si akamusai i taun. 6 Asukang a mi uruk alava luai, kantanem man mila kui si matan mamaiten mipo asalak ia si vuk pangau ke. 7 Bil ke ka serei ani ka akalit amalangas ta kami lomlomon kapo tutuman, kantanem kitala atokngai animi asukang val gol nei kut ni. Sikei kami lomlomon kapo miminaungan luai ani gol voiang ka kun rikek lak. Na man ka tutuman kami lomlomon, kala koi si posong aro velai ani amaus animi, na kila paus alakat imi si taun ang Iesu Karisto ka serei singina. 8 Kantanem parik mita lapa arai ania, sikei mitapo buk ia. Na kana parik lak mipa arai ania, sikei, using mipo lomlomon tatana, mipo sung pukun ta uruk lava si bil miminaungan luai ke. 9 Au na akamusai i kami lomlomon, mi an taukai i to asikei.

10 Ani vilvil ato ke, mamain ta katakai i kus amalangas aino kitapo mengen ta ngorem roron ke taun imi, kitapo gulegule aro na kipo taoke using asi nas 11 ani saka igenen an, na saka taun an a Malanganto i Karisto, vopo sinong ke singiria, ka so akalitai aniria tatana. Using kata kus amalangas ta kana kui a Karisto na kana urmaus e mung ina. 12 Kitapo nas ta parik kitapa abis aniria pok, sikei animi, using kana vang kita lapo akuskus imi ta keve bil roron ang nei akus ro, velai ani kitmat i Malanganto Gogoai le metekuku. Pua, ri angelo kapa kipo kun buk luai asi kari arai ani keve bil ke.

God kata songo ira ani tara daus

13 Au, asukang vang, vangang imi ka lomlomonai aro, mi saupai aro animi, mi atu mata si roron ang kapo kakami si kana serei pok a Iesu Karisto. 14 Mi bil val inatus lik longong aro na mi ago ta anguan longlongongai an ani keve vubuk madot i kami po vongvong aino ang. 15 Sikei, using ninia kata songo imi kapo gogoai, kapo koi luai animi ta mi kun gogoai kapa si kami laulauan aongos. 16 Using nei salsalik kapo mengen ta, Mi gogoai using nau napo gogoai.

17 Au, using mipo songo na God ta tamami, voiang kapo tav suai ani igenen, sikei kapo saupai angkokoai si avibisan si siksikei, au, kapo ro mi pasal velai ani lolokovo na mamaila ania si kami paspasal val sokoung kuli rina ke. 18 Using mipo nas tainuinu palau a selen ang mitapo pasal singina val keve tivumi aino, tamami katala samui apok imi pelek ia. Na parik katapa samui apok imi ta kapkap angkoai si rikek val silva na gol, parik. 19 Sikei, kata samui apok imi ta rangai tauia i Karisto katapo asukang val nat i sipsip kovek i ring visuk vo ituitumai singina, na kita raung ia. 20 Arai, aino luai i asisinong ani kuli rina, God kata

lomlomonai ani ka alis a Karisto. Sikei
kana vang si akamusai i taun ke, katala
amalangasai ania using imi palau. [21] Na e
iang milapo vap lomlomon ta God, vopo tak
atadut ang ani Karisto pelek a mat na ka
amaus ia. Asukang a kami lomlomon na
kami atu mata ka tung akit si God.
[22] Au na kana vang, milapo daus nei
vingami using mitala longong a mengen
tutuman, na e iang milapo atogon a vinga
ro tutuman ani keve tungami. Kanat, kapo
ro luai ta mi vinga ro taun imi angpokpokai
ta tutuman i pakangat. [23] Using a God katala
vil atanginang imi. Kami to tanginang
parik katapa suk polok le si katui i vunep,
parik. Kata suk polok le si katui vopo
tav angkoai si mat ang, nang palau kana
mengen i to na kapo tokos luai. [24] Arai,
ri vap aongos si pukun ke kipo asukang
val uriuri palau, na kari maumausan kapo
asukang val mang i purpur. Using nganlak
a uriuri kan magang, purpur kapa kanla
kun uak mat. [25] Sikei kana mengen a Volava
kapo tokos luai. Nia palau a akus ro ke
kitala akus imi tatana.

2

Iat miminaungan i to na matan vap daus

[1] Asukang a mi pataliung a vinga rikek,
na mamain ta kapau, mata, na ri mengen
i pilius ani mang vap. [2] Kami vubuk ani
mengen talupus si God ka bil val ri popo
tanginang lik kipo buk using a rul i tus, na le
iang mila angkoai si polok si to tanginang.
[3] Using mitala namin bonai ani kana roron
a Volava ta vola mirum luai. [4] Taun mipo
pasal asung ia, nia kapo asukang ta iat kapo
to. Ri vap kita kilis ia, sikei si tere si God
kapo iat vubukan na kapo miminaungan
luai. [5] Nami kapa, mipo iat atogon to,
milapo pataun ia na ninia kapo aisuk alak
imi asukang ta lu i malanganto. Na e iang
mipo katakai i sula daus asi kami sula serei
singina ta matan alilis vubukan i malan-
ganto, si kami angtogon ve Iesu Karisto.
[6] Nei salsalik kapo mengen tatana asukang
ke, Arai, natala amatung a iat e Sion, na
iat ke kapo vubukan na kapo miminaungan
luai asi kelkelai lu kuluna. Au na man a sikei
ka lomlomon tatana, parik kapa angkoai si
mese. [7] Animi mipo lomlomon tatana, iat ke
kapo bil miminaungan, sikei aniria kipo tav
lomlomon, iat i kilis ang ta ri katakai i abis
lu kalapo serei asukang ta iat miminaungan
luai. [8] Na iat ke ri vap ki savang singina, na
ka asukang ta iat sinong asi vil auak aniria.
Ki savang marai kari longogel ani mengen
si God. Oring ke ka serei val God katala
saupai ania.
[9] Sikei nami, patvap ila pilak ke, nami
mipo katakai i sula si tulava, mipo patvap
gogoai kakana akorong, na kapo taukai imi.
Asi kami alatun ania si kana roron i abis
katala abis ia animi, using katala songo suai
animi pelek a vong ane si kana malangas
roron. [10] Io, using aino mitapo matan vap
palau, sikei kana milapo matan vap ako-
rong ke God. Aino parik mitapa nas kana
vinga ro, sikei kana milapo nas ia.

Kara laulauan ka bil val ke God ta keve asosokai

[11] Keve tungag roron, nami na matan vap
sokoung na papasalan i kuli rina ke, napo
mengen akit imi ta mi tutaliung luai ani
keve vubuk rikek i pukun ke kipo uli vis
animi asi goeng ani malanganto imi. [12] Kami
paspasal nei liuan i ri vap i ngising ka vil
iria ani ki kamus ta tupang animi ta mipo bil
arikek, na ki tun kinle kami keve abis roron,
na kila amaus a God si kana taun i serei.
[13] Mi vil alik imi neite saupai singiria kipo
teng kirim i saupai, using nami ke Volava.
Kantanem man ta tulava i rina, using nia
kapo sinong e pangkul luai, [14] vo kana keve
ainoinoai, using kata asok iria asi amiming
ani vap bil arikek na posong aro ani vap bil
aro. [15] Using sukana, ke God ta vubuk na e
iang kami lau roron kala pakut a ngururia
i vap tav malangas si kari keve mengen
palau. [16] Kapo ro mi nas ta mipo kalakala
e mataria i ri ainoinoai, sikei ka ago kami
kalakala ka vil imi ani mi abis lau rikek,
sikei mi ago val asosokai si God. [17] Mi uli
mamaila aro ani ri vap aongos. Mi uli vinga
ro angpokpokai e nei kami kuvkuvulan i
angtasimal. Mi lolokovo mete God. Mi uli
mamaila aroron ani tulava i kami rina.

Tara bil val Karisto si asalak ani kui

[18] Nami, ri asosokai palau, mi vil alik imi
neite saupai si keve taukai imi, velai ani
mamaila aro aniria. Parik papalik singiria
kipo roron na marip taun imi, sikei singiria
kapa kipo marala. [19] Using man a sikei kapo
asalak a kui ve amiming kovek i tukulai
ro ina, le si malangas ta God kapo ago,
sukana kapo akalit ta lau ro na God ka uruk

ania. [20] Man mitala bil arikek na kila saup
imi, na parik mipa taruruak pok, sikei God
ka saka uruk an ania? Man mitala abis
a lau roron na kila amiming imi singina
na parik mipa taruruak pok, e iang God
kapo uruk ani lau asukang. [21] Selen suke
vanang, God kata songo imi si pasal singina,
using a Karisto, nia katala kui animi na
kala amatung asi kami kusing, na ia kalapo
kakami asi paskak using ani peng i kakina.
[22] Nia parik katapa abis ta mangsikei a lau
rikek, kovek i kapau kata soung e nguruna.
[23] Taun kita asuai ani kari keve mengen rikek
ania, parik katapa susual iria. Taun kata
kui, parik katapa anonok iria. Sikei, kata
lomon lis pok ia singina ka saupai akorong
lak. [24] Io, Karisto akorong kata sunguk kara
keve rikek e pukun ina kuli ngakputuk, ani
tara mat pelek kara mamain ta lau rikek na
tara to i abis ani lau korong. Na si kana
keve mapolok kana milapo to aro. [25] Using
anangan mitapo asukang val ri sipsip kitala
pasal alok asi an mun. Sikei kana mitala
papok taun a Katakai i Aiveven aro ani
malanganto imi.

3

Ani ri vap osongon

[1] Nami ri aina, si selen suke palau, mi vil
alik imi neite saupai si keve kisngami. Ani
man a mang matan iria kipo tav lomlomon
ta mengen, sikei ki tun kinle using kami
laulauan ro. Kantanem man parik mitapa
asuai ta ring kalinga, sikei lak [2] ki arai ani
kami laulauan daus kuvul ve mamaila na
kila tun kinle. [3] Ki arai animi ta mipo
talupus. Parik ta si maumausan samui lava
i pukun, parik. [4] Sikei ki kinle ia si sa
kapo soung le nei pakangat imi, lau i ago
ananap velai ani ago musik aro. Nia vanang
kapo talupus na parik kapa tatok, na kapo
miminaungan e matana i God. [5] Using selen
ang vanang ri aina gogoai aino, vap po
atu mata ang ta God, kitapo abis atalupus
ia. Kitapo vil alik iria neite saupai si keve
kisngaria akorong pok. [6] Nang val Sara
katapo longong si Abaram na kapo posong
ia ta taukuna. Au na nami mipo angtivu ve
nia man mi abis a lau korong, mi tung akit,
na mi ago ta leng an.

[7] Nami ri tauan, si selen suke palau mi
malangas aro kami keve aina si kami ago i
osongon, na mi uli kinle aniria ta parik kipa
madot val ri tauan, na riria kuvul ve nami ki
taukai lak i to voiang kapo alilis i ngorem.
Au na man mi asukang, ka kovek i sa ka vil
angau kami keve sokotuk serei si God.

Kui marai abis ani lau roron

[8] Akamusai ina, nami aongos mi sikei
palau si kami ago kuvul. Mi sunguk
angpokpokai ani kami keve mamaiten. Mi
ago kuvul val angtunganan roron. Vingami
ka marip na mi vil alik imi. [9] Na mi ago ta
ngenget an ani rikek ta rikek, vo nau varas
ta nau varas. Sikei mi poso atautauia iria.
Using a lau suke vanang, God kata songo imi
asi kami abis ania, na e iang mila kun luk ani
kana poso atautauia. [10] Using man a sikei
kapo buk ani ka to aro na ka maramarak,
ka aiveven akit a nguruna pelek a mengen
rikek ve mamain ta kapau. [11] Ka taval pelek
a lau rikek na ka uli abis ani lau roron. Na
ka agusa amadot asi kana asereiai ani luai.
[12] Using a Volava kapo uli aiveven ani ri vap
korong, na kapo uli atu talinga ani kari keve
sokotuk. Sikei vap ang kipo tung si rikek,
Volava kapo arai misagai aniria.

[13] Si vang ka vil arikek imi man mipo
kaisap taun a lau roron? [14] Sikei man ki
vil akui imi using mipo buk tung akit si
roron, mi tauia. Kari keve aleleng, mi
ago ta mamakus vo leng an aniria. [15] Sikei
Karisto nia kapo Volava, na kapo ro mi tun
kinle ta kapo Volava i kami to aongos. Na
mi uli usausa asi ngenget amalangas ani
ri si kipo buk sui ta sa tukulai ina mipo
atu mata taun ia. Sikei mi uli ngenget
aniria velai ani ananap na mamaila. [16] Na
e iang mi vinga daus, asukang a riria kipo
mengen avisuk animi marai kami lau roron
si Karisto, nganlak ki mese si kari mengen
rikek. [17] Man ke God ta lomlomonai ta
mi kui, kapo ro luai si kui marai lau ko-
rong, using kui si lau rikek kapo kovek i ro
singina. [18] Using a Karisto kata amatan sikei
a mat ani mamain ta rikek aongos si ri vap.
Igenen korong kata mat ani vap tav korong,
ani ka takai animi ane si God. Kita raung
ia si pukun, sikei Malanganto kata tak ata-
pasuk ia. [19] Na si Malanganto kata pasal na
kanla akuskus si keve malanganto i ri vap
nei gogotan, [20] using aino kita longobot a
God kantanem katapo kokoai ananap aniria
si taun ang a Noa kata abis a perengan
singina. Na rukun vap lik, asukang ta li-
maletul palau, kitala sapang kuli perengan,

[21] nang kapo akanangai ani asing tauia ang
katala asapang imi, parik si galui suai ani
visuk i pukun, parik. Sikei using mitala
kalakala pelek a maiten i lau rikek e matana
i God, tukulai ina si kana tapasuk pok a Iesu
Karisto. [22] Ninia katala palak ane metekuku
na kanlapo sinong e palso i God, ri angelo
na saka keve sinsinong an ve mamain ta
kitmat aongos, kipo ago neite kana saupai.

4

Aiveven aro kana roron a God

[1] Au, asukang na using a Karisto katala
kui si pukun, kanat, mi kun luk ani kana
laulauan i to na mi visvis tatana. Using man
a sikei katala kui si pukun, kalapo kamus si
lau rikek. [2] Na e iang, kana to aongos kuli
rina parik kalapa anguan telan an si keve
vubuk rikek i pukun. Sikei kapo telan si
using ani kana vubuk a God. [3] Using katala
angkoai kami taun i telan anangan si keve
laulauan ri vap i ngising kitapo uli abis ania.
Mamain ta lau visuk, using akit ani vubuk
i pukun, inum anio, uli sam lava, ago kuvul
asi inum soliu na akeke, na uli soturungai si
mamain ta nem visuk luai. [4] Na taun parik
milapa anguan uruk an ve ria si pakangai
ani keve lau mimitikan ang, kipo ilung na
kilapo mengen arikek animi. [5] Sikei, ki kun
mengen amalangas lak ta kari to e matana
i God, voike kapo usausa asi saupai aongos
ani ri vap to ve ria kitala mat. [6] Nang tukulai
ina na kitala kun akus ta akus ro singiria
kitala mat, ria ang nang kitala luk a saupai
asi mat val ri vap aongos si pukun ke, ani
kian to si malanganto val kana lomlomonai
a God.

[7] Akamusai i keve bil kalapo angte.
Asukang a vangang imi ka tapalas na mi
saupai aro pok animi, na e iang mi angkoai
si sokotuk serei si God. [8] Laba luai ina,
kami lau i vinga ro animi angpokpokai, mi
abis atutuman luai ania using a lau i vinga
ro kapo pakut bat a mamain ta lau rikek.
[9] Mi uli pakangai ani ri sokoung nei liuan
imi, na ago ta mengen miang an. [10] Nami
siksikei, mi pakangai ani mang matan ta
alilis ang mitala luk ia. Na e iang milapo
aiveven aro na matan roron ang a God
katala alis siksikei imi tatana. [11] Man kupo
akus, ku abis ia val kupo tat le si mengen
si God akorong. Man kupo pakangai, ku
abis ia ta madot ang a God kapo alis tatana.
Asukang a si keve bil aongos, alatun ka ane
si God using a Iesu Karisto, nia ka taukai i
maumausan na kitmat asikei. Io, tutuman.

Man tarapo asalak a kui tara uruk val Karisto

[12] Kag petau vubukan, mi ago ta taping
ani manas i keve mamaiten ke mipo asalak
ia, using parik kapa bil mipo vongvong
ina. [13] Sikei, mi uruk using sukana milapo
kun siang kuvul ve Karisto si kana kui.
Asukang na si taun ang man kala serei e
ring malangas ta miminaungan, mila uruk
alava. [14] Man kitala pilius imi marai asan
i Karisto, e iang mi tauia, using milapo
nas ta Malanganto i kana miminaungan a
God kalapo ago singimi. [15] Using parik luai
kapa ro ta sikei imi kapo kui marai daung,
tainau, vo mang saka lau rikek an, vo telan
ta bil si mang vap. [16] Sikei, man kapo kui
marai sunguk ani asan i Karisto, ka ago ta
mamakus an, sikei ka alatun a God using
kapo sunguk a asan ang. [17] Using kana
kalapo pasal a taun i atoktokngai ani kana
vap a God. Au na man kata lapo tutapongai
le singira, kala saka akamusai an singiria
kipo longobot a akus ro si God? [18] Io, man
kapo kitmat ani igenen korong asi sapang,
au na katakai i bil arikek tav mamaila ani
God, kanla kun tutu alak akorong e voi?
[19] Asukang vang, au na ria kipo kui using ke
God ta lomlomonai, kapo ro ki anguan sung
asel an aniria taun kari katakai i asisinong
vopo uli atutuman ang, na ki uli abis aliu lak
ani lau korong.

5

Ani ri ainoinoai si aiveven aro ani kana vap a God

[1] Asukang a napo mengen akit a keve
ainoinoai matukal nei liuan imi, using napo
kun mang ainoinoai, na natala arai ta
matag ani amiming ang ani Karisto, na naka
taukai lak kapa i urmaus miminaungan ang
ka serei amalangas. [2] Mi aiveven aro kana
mamain ta sipsip a God kipo ago si kami
aiveven. Mi paus a kirim i ainoinoai, parik
using kita atung imi, sikei using kami vubuk
roron val kana lomlomonai a God animi. Mi
ago ta abis using ani samui, sikei using kami
uruk akorong. [3] Ago ta tung akalaungai
an ani matan sipsip ang God kata alis iria
si kami aiveven, sikei mi aselenai aniria

angkoai asi kari paskak using animi. [4] Au na
si taun ang ainoai i katakai i aiveven sipsip
ka serei, kala akuku imi ta kuku i seupok
voiang ka miminaungan asikei.
[5] Na asukang kapa ri natung, mi vil alik
imi neite saupai singiria kipo laba. Nami
aongos, mi amaus imi ta laulauan i vilvil
alik taun imi angpokpokai. Using God kapo
tubat iria kipo vilvil alava, sikei riria kipo vil
alik pok iria, kapo alis iria ta kana mamain
ta roron.
[6] Asukang na mi vil alik imi e mete God
vopo kitmat ke, ani ka atogon taun roron
lak asi kana paus alakat animi. [7] Kami keve
mamaiten aongos, mi sung asel ia singina,
using kapo uli lomlomonai alava animi.
[8] Mi saupai aro pok animi, na matami ka
para luai. Vo petau ang animi kana kapo
pan pulakai val laion marala si gulegule ani
mang si asi kana salugum kirol ania. [9] Mi
tung akit si kami lomlomon na mi ago luai
ta ali pangau an ania, using mipo malangas
ta mamain ta tungami e kuli rina kapa, kipo
kun siang si matan kui asukang ke. [10] Si
vuk pangau lik ke mitala kui singina, sikei
God kapo tukulai i mamain ta roron aongos,
au using katala songo imi taun a tokos i
kana maumausan marai kami angtogon ve
Karisto, ninia akorong ka akirol na ka akikit
imi na ka kelai amadot luai animi. [11] Kakana
na kitmat asikei. Io, tutuman.

Akamusai i posong ro

[12] Si papakangai si Siluano, voike napo
taot ia val tungag katala uli atutuman,
nalapo alis a men salsalik lik ke ane singimi,
asi kag akaisap velai ani mengen amalangas
animi ta kana vang a tutuman i kana roron
a God. Mi tung akit singina. [13] Petau ke e
Babulon, kipo vap i songo ta God val nami,
kipo lis kari posong ro singimi. Na kag nat
ta Marko, nia kapa. [14] Mi alis angpokpokai
animi ta posong aro velai ani lulus i vinga
ro. Luai singimi aongos mipo angtogon ve
Karisto.

Apongua i Panbuk si Petero

Tukulai i salik ani buk ke, asi atatai ani ri vap lomlomon ani ki ago luai ta ali talinga dong an ani mang matan katakai i akalit kapau. Kilapo rol pulakai ani ri vap asi vil arikek ani kari lomlomon kuvul ve kari keve laulauan roron i ago. Ta, kapo ro ki teng akit a sa keve mengen an ri aposel kitala alis iria tatana aino. Using le si keve atatai, kari nas kala aunai roron luai ani God, na ani Volava Iesu Karisto. Ta, ri aposel kitala arai ani Iesu ta mataria akorong, na kitala longong kana keve akalkalit ta talingaria. Using a mang matan vap, kita lapo antok ta Iesu parik kapa angkoai si me anguan serei pok an. Na buk ke kapo atai ta Iesu kame serei pok lak. Tutuman, kana serei parik kapa sumasuma luai, supsupai ina asukang ke. God parik kapa ainak ani ta sikei a igenen ka mun. Kana vubuk ta ri vap aongos ki lomon pokai, asukang a kapo kokoai ananap aro (3:9).

Mengen i angruduai

1 Nau a Simon Petero, asosokai si Iesu
Karisto, na kana aposel. Napo alis a panbuk
ke taun imi, mipo kun atogon ani lomlomon
talupus ke palau val namem, voiang kapo
tukulai ina si kana lau korong kara God na
katakai i vilvil ato, Iesu Karisto. 2 Roron na
marip ka uli duk alava singimi, le si kami
angtogon ve God na Iesu kara Volava.

God katala akanangai anira ani kakana

3 Keve dual aongos le si kana kitmat lava,
taralapo atogon ia angkokoai asi kara to
na abis val kana vubuk, using taralapo
angtogon ve vo songo ang anira kuli kana
maumausan na kana miminaungan roron.
4 Au na si keve bil suke taralapo tauia ta
kana keve mengen miminaungan lava, na le
iang selen kalapo matung animi si luk ani
kana laulauan gogoai, mi kalakala pelek a
kuli rina tagoeng ke, voiang kapo tukulai
ina si vubuk rikek. 5 Asukang vang, mi
dual alava lakat kuli kami lomlomon, mi
atogon a laulauan korong. Na lakat kuli
laulauan korong ang, mi atogon kapa na
malangas. 6 Na lakat kuli malangas ang, mi
saupai aro pok animi. Na kuluna mi atogon
a laulauan i tung akit aro. Na singina kapa
mi uli abis val kana vubuk a God. 7 Na lakat
kuluna, mi pakangai angpokpokai animi
val angtasimal roron. Au na akamusai, mi
atogon a laulauan i vinga ro. 8 Io, using
man mipo atogon a keve laulauan suke,
na ki polok aduk si kami to, nganlak ka
vil asereiai ani uai roron i kami angtogon
ve kara Volava Iesu Karisto. 9 Using man
a sikei kapo kovek i keve laulauan suke,
ninia vanang kapo mataba na kapo arai
akudik palau, na kalapo lomon taun ta
lenginang katala daus pelek kana keve lau
rikek kavang. 10 Asukang keve tungag, mi
atokngai adual, na mi lomon akit a songo
na akenai ang animi. Using man mi abis ia
asukang, parik kapa angkoai luai si mi ngau
korong. 11 Na ki songo alak aro luai animi
ane nei vainagoan tokos ang si kara Volava
na katakai i vilvil ato, nang Iesu Karisto.
12 Asukang a naka uli mengen lak animi ta
keve mengen ke, kantanem milapo nas iria
lenginang na milapo tung akit si tutuman
ke milapo atogon ia. 13 Taun napo teng lak
a vuk to lik ke, napo naol ia ta naka uli
akaisap ani lomlomon imi taun napo men-
gen imi ta keve mengen ke. 14 Using napo
nas ta oring lik nala papelek a pukun ke, val
kara Volava Iesu Karisto katala amalangasai
anig tatana. 15 Au nambang, napo buk alava
ani man nala pasal suai, mi uli angkoai lak
si lomon pok ani keve mengen ke.

Miminaungan si Karisto na mengen si ri kus amalangas aino

16 Io, using taun namem tapo mengen imi
ta kana kitmat na kana serei kara Volava
Iesu Karisto, parik namemtapa luk le si keve
akuskus palau, parik. Sikei namemtapo
mengen ta bil ang namemtala arai ania ta
matamem akorong, nang kana sinsinong
lakat. 17 Using a God tamana katala alis ia ta
asan kapo roron na kapo minaungan, na si
taun ang, kalingana kuvul ve maumausan
tavirimok lava kala serei le si kana sinsi-
nongan lakat luai e pangkul asukang ke,
“Kana kag nat vubukan luai. Napo uruk
alava luai ania.” 18 Kalinga ke, namemta
longong ia si taun ang namemtapo tung
kuvul ve nia kuli put daus ang, na kata
songosongo asiang taun ia le metekuku.
19 Sukana vang katala akikit ta keve mengen
ang mamain ta katakai i kus amalangas
kitala mengen tatana. Na kana, kalapo
kakara. Kapo ro mi uli usausa si abis using

ania. Using kapo asukang val alimang kapo
mang nei ring vong, tung si kala tangat na
kalto i tangat kala mang nei pakangat imi.
20 Laba luai ina, kapo mamaiten ani mi kinle
ta kapo kovek luai ta ring sikei a mengen nei
salsalik daus kapo serei le si nas si katakai i
kus amalangas, kapo kovek. 21 Using a keve
mengen roron ang, parik kipa serei le si
vubuk si igenen, parik. Sikei, Malanganto
Gogoai kapo tak atadut iria na kipo kus
using palau a mengen le si God.

2

Vap rikek ve keve akalit lok
(Iu 4-13)

1 Sikei, katapo atogon kapa na ri katakai
i kus amalangas kapau nei liuan i kara
vap aino. Asukang palau val nei liuan
imi nang, ka atogon lak a keve katakai i
akalkalit kapau. Na ki luklukai alak musik
ani matan akalit kapau asi galagalang. Laba
ina ta, nganlak ki agel suai ani tavirimok
i Volava vo samui apok ke aniria. E iang
ki asumsumal luai ani kui rikek ang aniria
pok. 2 Vap miang nganlak ki using iria si
kari mamain ta laulauan i nau varas. Au
na le iang, mang vap, kala remrem aniria
asi mengen arikek ani selen i tutuman.
3 Nganlak ki luk samui singimi asi amasung
ani kari neikitung le si keve akus kapau ki
apasa imi tatana. Sikei, a saupai asi mat,
val le kabang le, kapo matung usausa aro
kokoai aniria. Kari kui kapo tungai koai
aniria akorong.

4 Arai aro ani kana keve selen a God. Aino,
keve angelo po bil arikek ang, parik katapa
tengteng apok iria. Sikei kata so asiang
tataria ane nei rina i kui ani keve taun,
voiang kian lapo ago nei gogotan si ring
vong gup, kokoai ani taun i saupai. 5 Na kuli
rina aino ang, parik katapa teng apok ia,
sikei kata bungum suai aniria kitapo misag
ania. Sikei Noa, igenen po uli akuskus ta
lau korong ang, kata asapang ia kuvul ve
mang limalengua. 6 Na vap ang nei ngono
rina ke Sodoma ve Gomora, kala saupai
ta ka ani asip luai aniria. Na e iang kala
amatung amalangas a selen ang, ria kipo
misag ania, kian kun siang singina. 7 Au na
igenen korong ke Lot, kata asapang ia using
katapo uli mamakus alava ani keve laulauan
mimitikan luai si vap po putuk saupai nei
rina ang. 8 Using a igenen korong ke katapo
ago nei liuan iria si keve taun aongos. Keve
lau i putuk saupai ang kata arai ania, na ka
longong ia, kita aunai vil amakas alava luai
ani malanganto ina. 9 Sukana Volava kapo
nas kana selen asi akala ani vap po using
ang ania pelek kari keve mamaiten. Na
ani ri vap rikek, asi amiming aliu lak aniria
tung si taun i saupai e mung. 10 Na bil ke ka
pasal luai taun iria kipo longlongongai ani
kari keve vubuk rikek i pukun, na kipo arai
alik ani ri katakai i saupai.

Kipo tava ani lolokovo luai na kipo van-
gang lava, na parik kipa leng ani mengen
arikek ani mang matan kitmat kipo ago nei
pangau. 11 Sikei ri angelo, vap po tavir-
imok ve madot luai ang, parik kipa saupai
som aniria e matana i Volava. 12 Vap ang
nang, kipo mengen i nau varas si keve
oring voiang kipo tav nas ania. Kipo bil
val ri vongo, na kipo tava ani nas. Kita
serei kuli rina ke asi kong akit palau na
ngarunguk. Asukang a matan vap suke
ki kun mamat palau val ri vongo. 13 Saka
kui an kitala asereiai ania, ka sang taun
akorong pok iria. Kipo uruk alava si vil ani
matan lau i nio tenei ias lava, na asukang
kipo amimirikan si matan angan kuvul ang
ve nami, taun kipo abis alava kari matan
uruk kapau. 14 Putuk osongon kapo uli duk
singiria, parik kipa angkoai asi kamus ta
abis ani lau rikek. Kipo bui ri vap asi kari
uak, kilapo katak ta keve selen lik pulakai
asi kamkam using ani tauia. Vap ke kilapo
siang luai si malgai si God. 15 Kitala papelek
a selen korong na kilapo pasal si selen ang
si Balam, nat ke si Beor, voiang katapo buk
alava na kapkap kata luk ia le si kana lau
rikek. 16 Sikei katakai i kus amalangas nio ke
katala luk a ngangapokai si kana lau rikek,
using a dongki, vopo tav mengen korong
ang, katala mengen korong na kala atakun
ia.

17 Vap ang nang kipo asukang val keve
sung kovek i laman. Kipo asukang val ulung
voiang a malu lava kapo mal suai pulakai
ania. Lenginang a ring vong gup luai kalapo
usausa aniria. 18 Using le si matan kalinga
gulgul ipo aminaung ang tataria, kipo bui
alulupusan ri vap asi apunuk ani kari keve
vubuk i pukun. Na si lau ang nganlak ki
apupu luai ani vap la papelek amukmuk
ang ani ri vap lok. 19 Kipo palapalatung
kapau iria ta ka atogon a kalakala, sikei

riria akorong pok kipo ago nei pipisan i
kari to rikek luai. Using man a sa kapo
saupai ani to si igenen, sukana kalapo ago si
pipisan i bil ang. [20] Using man kitala sapang
pelek a tagoeng i kuli rina ke, le si kari la
nas ani kara Volava na katakai i vilvil ato,
Iesu Karisto, sikei kianla anguan pasal taun
ani keve lau ang na kala karaunai aniria,
pua, ka rikek luai vang aniria ani kitapo
saka pok an aino. [21] Man pala parik kitapa
nas a selen i laulauan korong ke, ka pen
ro lik aniria. Sikei kana, kala aunai rikek
luai, using e mung i kari la nas ania, kitala
aliuliu ataliung pok pelek a saupai daus ang
kitala luk ia. [22] Kapo tutuman a kinkinle ke
aniria ta, Kauvek kan angan pok a sa katala
mutakai suai ania, na vongo, kantanem
katanla asising le, sikei kan bunim pok nang
nei levlev.

3

Tutuman luai Volava ka serei pok

[1] Keve tungag ro luai, kana kag apongua
i panbuk i salik ane singimi. Na si ngono
panbuk aongos, napo alomon pok imi asi
tak atadut ani vingami ani mi uli lom-
lomonai aro. [2] Mi lomlomonai ani mengen
ang ri katakai i kus amalangas daus kitapo
uli mengen tatana aino, na mi lomlomonai
kapa ani asok tapai ang si kara Volava na
katakai i bil ato, nang kami keve aposel kita
alis imi tatana. [3] Ainoai i bil asi kami nas
ania ta, si akamusai i taun ri vap alalakas
kime serei, na ki apuak imi, sikei ki using
akorong kari keve vubuk rikek. [4] Na ki
mengen asukang ke, "Man sa vang kapa
tutuman a palapalatung asi serei pok ke
ta Iesu? Using le si taun ang kara keve
vap aino kitala mamat singina, keve bil
aongos ke kipo matung asukang lak val le
si tutapongai i asisinong." [5] Sikei, kipo dual
si alele ani oring ke ta, metekuku katapo
ago le kabang le, na kuli rina kata serei le
nei laman, using God kata posong ta laman
ka tapagal. [6] Na si laman ang palau, kuli
rina i taun ang kata tavungum, na kala rikek
aongos. [7] Au na le si nguruna i God kapa,
kana si taun ke, metekuku na kuli rina ka
teng akitan, kokoai asi ni nei kut, na asi
akamusai luai ani vap po misag ang ani God,
si taun i saupai.

[8] Sikei, mi ago ta lomon taun ani sikei a
oring tutuman ke, keve tungag ro. Si ararai
si Volava, sikei a mangias kapo asukang
palau val 1,000 na matas, na 1,000 na matas
kapo asukang palau val sikei a mangias.
[9] Volava parik kapa amomole ani asereiai
atutuman ani kana palapalatung, parik.
Mang matan kipo sekpat ta kapo amomole,
parik. Sikei kapo kokoai ananap animi,
using kapo misag ani mangsikei ka mun.
Kana vubuk ta ri vap aongos ki lomon
pokai. [10] Sikei, ka serei kana taun a Volava,
asukang val igenen tainau kapo nas ani
serei. Metekuku ka tamus suai velai ani
gulugulung lava, na asisinong i nei pangau
ki ni sip aongos luai. Na e kuli vunep,
asisinong aongos, ka tagoeng suai. [11] Au
na using a keve bil aongos ka kamus palau,
sa singimi? Mi saka matan vap an? Io,
kami to kapo ro ka daus luai, na mi pasal
using kana vubuk a God, [12] si taun mipo
atu lomlomon, mipo aisuisul ta kana taun
a God ka serei sumasuma. Taun ang man
ka serei, metekuku aongos ka ni asip luai,
na ri asisinong aongos i nei pangau ki tamit
palau si ngan manas ina. [13] Sikei, tarapo
atumata taun a metekuku na kulirina tangi-
nang, asukang palau val kana palapalatung.
Na e iang nei vainagoan gogoai ang, kapo
rina i lau korong.

[14] Au, asukang keve tungag ro, taun mipo
atumata ta keve bil suke, mi atoktokngai
amadot ta man kala serei, ka arai ta milapo
rangrangis, kovek i oring asi mengen arikek
animi singina, milapo ago i luai ve nia. [15] Mi
kinle aro kana lau i ananap kara Volava,
ta kapo tukulai ina si kana lomlomonai asi
vil ato ani ri vap. Kapo asukang palau val
tungara roron ta Paulo kata kun salik kapa
animi tatana, le si kana masam i alis ta
God. [16] Si kana keve panbuk aongos, katapo
uli mengen ta matan bil ke palau. Kapo
atogon kana mang keve mengen kipo lau
velai kitmat lik asi nas, voiang a vap po tav
luk pinipini, na vap po tung angpok palau
ang, kipo uli asaul apetekai ania. Na kipo
asukang palau kapa si mang keve salsalik
gogoai, sikei ki puka singina. [17] Asukang,
keve tungag ro, using milapo nas lengi-
nang ia, mi aiveven akit imi, vei nganing
mila longlongongai ani kapau si vap putuk
saupai ang, na mila uak pelek kami tung-
tungan kitmat ro. [18] Sikei, mi polok alak si
kana roron na si kami nas ani kara Volava
na katakai i vilvil ato, Iesu Karisto. Kakana

na urmaus, le si taun ke na ane no, na ka
kovek ta akamusai ina. Tutuman.

Ainoai i Panbuk si Ioanes

Ani buk ke, kapo atogon a pongua na tukulai ina. Kapo buk pakangai ani mamain ta vap lomlomon, ani ka sikei palau a vingaria ve God tamara, kuvul ve kana nat Iesu Karisto. Kapo buk kapa ani ki ago ta atiruai ani vap i vong sime kapau na tak suai ani lomlomon iria si pasal suai ani God. Vap ke, kipo matan vap i vong, na kipo mengen asukang ke, "Keve bil ke kipo ago kuli vunep, parik kipa roron. Na Iesu kapo nat i God, au e iang kapo tav angkoai luai singina si serei val igenen i pukun, na kame angrodokotai ve keve bil i kuli vunep val tarapo abis ia ri vap." Kipo mengen kapa ta igenen, man kapo buk to aro ve God, ka ago ta lomlomonai an ani keve bil i kuli vunep ke. Asukang a ago ta mamakus using ani mengen suke, man parik mipa using ia. Vo salik ang kapo misag ani ri vap lomlomon ki atu talinga using ani matan kalinga tav korong asukang. Kapo mengen ta, Iesu kata serei, nia na igenen tutuman, na ri vap kipo lomlomon ta Iesu, kapo ro ki buk atutuman luai ani God, na ki vinga ro kapa taun a mang matan.

Mengen i to kata serei e ring malangas

1 Ninia nang kata to le si tutapongai. Ninia namemta kolongong ia. Ninia palau namemta arai ania ta matamem, namemta tere aro tatana, na namemtala sigil ia ta kungamem. Kana namemlapo akuskus ta mengen i to asukang ke. 2 To katala serei na namemla arai ania, na namemlapo akuskus amalangas ta sa namemtala arai ania, na namemlapo akus imi ta to asikei, voiang kilongta ago kuvul ve tamana, na kamela serei singimem. 3 Bil ang namemta arai ania na namemla kolongong ia, namempo akus kapa imi tatana ani kara angtogon angpokpokai, na tara angtogon ve tamara, na kapa ve kana nat Iesu Karisto. 4 Namempo salik animi ta keve nem ke, ani kara uruk ka tapunuk singina.

God nia na malangas

5 Na kana na akus ke namemta longong ia singina, na namemlapo akus amalangas imi tatana asukang ke ta, God ninia na malangas. Kapo kovek i oring lik kapo vong singina. 6 Man tarapo antok ta, tarapo angtogon ve nia, sikei tarapo pasal lak si vong, e iang tarapo kapau na parik tarapa auai ve tutuman. 7 Sikei, man tarapo pasal si malangas, val nia kapo ago si malangas, e iang taralapo angtogon angpokpokai na rangai i Iesu kana nat kapo vil adaus ira pelek a keve lau rikek aongos. 8 Man tarapo antok ta kapo kovek i lau rikek singira, e iang taralapo kapau bat ira. Sukana vang tutuman parik kapa ago singira. 9 Man tarapo mengen amalangas ta kara keve lau rikek, God, nia kapo uli tutuman na kapo igenen korong na ka mus suai ani kara keve lau rikek, asi kana vilvil adaus anira si keve bil parik kipa korong. 10 Man tarapo antok ta parik taratapa bil arikek, e iang taralapo posong ia ta nia kapo igenen kapau. Sukana vang kana mengen parik luai kapa ago si kara to.

2

Iesu Karisto kapo amemengen ane si tamara ta kara lau rikek

1 Kag inatus, napo salik a keve nem ke ane singimi, ani ka ago mi abis a lau rikek. Au na man ta sikei ka abis a lau rikek, tarapo atogon a igenen kapo amemengen ane si tamara ta kara lau rikek, Iesu Karisto, vopo korong ang. 2 Ninia palau a pakpakut bat ani kara lau rikek. Au na parik ta kara lau rikek papa, sikei ani rikek i kuli rina aongos kapa. 3 Man tarapo longong kana keve asok tapai, e iang tarapo malangas ta taralapo nas ia. 4 Man a si kapo antok ta, "Napo nas ia," na parik kapa longong kana keve asok tapai, e iang kapo igenen kapau na tutuman kapo kovek singina. 5 Au na man ta sikei kapo longong kana mengen, tutuman luai lau i vinga ro si God kalapo tapunuk singina. Kana vang nia tarapo nas ta taralapo ago singina. 6 Asukang ke ta man a sikei ka antok ta kapo ago singina, kapo ro kana paspasal ka uli asukang val nia.

Asok tapai tanginang

7 Keve tungag ro, parik kana napa salik a asok tapai tanginang taun imi. Nia palau a asok tapai kavang ang mita lapo uli longong ania le si tutapongai ina. Asok tapai kavang ang, nia palau a akuskus ang mitala kolongong ia. 8 Sikei si mang ararai, napo salik animi ta asok tapai tanginang ke, taralapo arai ania singina na singimi kapa.

Using a vong kalapo pasal suai na malangas
tutuman kalapo mang. [9] Man ta sikei kapo
mengen ta kapo ago si malangas na kapo
mirik ani tungana, e iang kapo ago lak si
vong. [10] Man ta sikei kapo vinga ro taun a
tungana, e iang kapo ago si malangas, na
kapo kovek i bil asi kana savang singina.
[11] Sikei, man kapo mirik ani tungana, e iang
kapo ago si vong na kapo pasal angpok si
vong, na parik kapa nas ta kapo pasal ane
voi, using a vong katala vil aba ia. [12] Napo
salik taun imi inatus, using a God katala
lomon suai ani kami lau rikek si asan ina.
[13] Napo salik taun imi, mamain ta tama,
using mitala nas ia, nia kata ago le si tu-
tapongai ina. Napo salik taun imi, mamain
ta natung, using mitala dual suai ani igenen
rikek. Napo salik taun imi inatus, using
mitala nas a tamami. [14] Napo salik taun imi,
mamain ta tama, using mitala nas ia, nia
kata to le si tutapongai ina. Napo salik taun
imi, mamain ta natung, using mipo dual na
mengen si God kapo ago singimi, na mitala
dual suai ani igenen rikek.

[15] Mi ago ta vubuk using an ani kuli rina,
vo ani mangsikei a bil i kuli rina. Man a
sikei kapo vubuk using a kuli rina, e iang
lau i vinga ro ang si tamara parik kapa ago
singina. [16] Using a keve bil aongos i kuli rina,
kapo pasal le si kuli rina ke, na parik kapa
pasal le si tamara, asukang ta vubuk rikek
i pukun, vubuk rikek i mata, na alalakas ta
togtogon. [17] Kuli rina ka pasal suai kuvul ve
keve vubuk ina. Sikei man a sikei ka abis
using a vubuk ang si God, e iang ka kovek ta
akamusai i kana ago.

Vo susual ani igenen i akanangai

[18] Inatus, kana kapo akamusai i vuk taun.
Asukang val mitala longong ta vo susual ani
igenen i akanangai ang ka serei, kana kilapo
duk na vo susual ani igenen i akanangai. Na
taralapo nas singina ta kana vang kalapo
akamusai i vuk taun. [19] Kita pasal le singira,
sikei parik riria ta keve tungara atutuman.
Using man riria na keve tungara atutuman,
oro kila ago akit ve tara, na kana kitala
pasal pelek ira. Na kari pasal suai katala
akalit amalangas ta ria aongos parik ta keve
tungara atutuman. [20] Sikei nami, Igenen
Gogoai katala akanangai animi, na nami
aongos milapo nas a tutuman. [21] Parik napa
salik taun imi using mipo vongvong ani
tutuman, parik. Sikei using mipo nas a
tutuman. Na tutuman parik kapa angkoai
si ka asereiai ani kapau. [22] Au, si nang a
igenen kapau? Vopo agel ang ta Iesu parik
ta igenen i akanangai. Sukana vang nia
kapo petau ani igenen i akanangai. Kapo
agel ani tamara ve kana nat kapa. [23] Man a si
kapo agel ani kana nat, parik kapa atogon a
tamana. Man a si kapo ainak ani kana nat,
kapo atogon a tamana kapa. [24] Mi aiveven
ta sa mitala kolongong ia le si tutapongai
ina, kapo ro ka uli ago akit singimi. Au
man asukang, nami kapa mi uli ago akit si
kana nat na si tamana. [25] Ninia vang kana
na mengen ke katala atuvala anira tatana,
ta ninia na to asikei.

[26] Mengen ke napo salik taun imi tatana,
napo mengen ta vap ang kipo atokngai asi
ausingai alok animi. [27] Au animi akorong,
akanangai ang mitala luk ia singina ka ago
akit singimi, na parik mipa inongos taun a
mangsikei asi akalit animi. Akanangai ang
kapo akalit imi ta keve bil aongos, na kapo
tutuman, parik kapa palau. Io, asukang val
katala akalit imi ta mi ago akit singina.

Tarapo inatus si God

[28] Au inatus, mi uli ago akit singina, using
man kala serei pok, tarapo vinga makos
kovek i mese kapa e matana. [29] Au, using
mipo malangas ta ninia kapo igenen ko-
rong, mila malangas kapa ta, ria kipo uli
abis ani lau korong, kipo

3

vap i la polok singina. [1] Tara arai ani
lavlabat i vinga roron ang, tamara kata alis
ia singira, ani ka kin ira ta inatus si God.
Na kapo tutuman, tarapo asukang. Kuli
rina parik kapa nas ira, tukulai ina using
parik katapa nas a God. [2] Keve tungag ro,
kana taralapo inatus si God, na kantanem
si pukun ke, parik lak tarapa malangas ta
tara an saka bil an, sikei tarapo nas palau ta
man kala serei pok, tarala asukang val nia,
using tara arai atutuman vang ania. [3] Ria
kipo atogon a lomlomon akoai ke, kipo vil
adaus pok iria, asukang val ninia kapo daus.

[4] Ria kipo abis lau rikek, kipo akalit ta kari
tav suai luai ani saupai, using lau rikek kapo
angkokoai ve putuk saupai. [5] Sikei mipo
malangas ta kata serei asi kana me luk suai
ani kara keve lau rikek. Na singina pok,

kapo kovek i lau rikek. [6] Man a si kapo ago
akit singina, parik kapa abis a lau rikek. Si
kapo uli abis ani lau rikek, parik lak kapa
arai ania, na parik kapa nas ia. [7] Inatus, ka
ago ta sikei ka ausingai alok animi. Si kapo
abis a lau korong, kapo korong val ninia
kapo korong. [8] Man ta sikei kapo abis a sa
kapo rikek, ninia ke igenen vo petau ang
anira. Using a vo petau ang anira katapo
uli abis rikek le si tutapongai ina. Tukulai
ina na nat i God kata mela serei, asi kana
me goeng ani abis si vo petau ang anira.
[9] Man a si kata polok si God, parik kapa abis
a lau rikek. Using kalapo angtogon ve God
na parik kapa angkoai si abis ani lau rikek,
using kata polok si God. [10] Si oring asukang
ke taralapo kinle na inatus si God na inatus
si vo petau ang anira. Man a si parik kapa
abis a lau korong, parik kapa nat i God.
Kapo asukang kapa si man a si parik kapa
vinga ro taun a tasina.

Tara vinga ro taun ira angpokpokai

[11] Kana na amalmalangasai ke mita lapo
uli luk ania le si tutapongai ina. Tara vinga
ro taun ira angpokpokai. [12] Ka ago ta tara
asukang val Kain. Kata nat i igenen rikek
na kala raung a tasina. Na marai sa kata
raung ia? Using kana lau katapo rikek na
lau si tasina katapo korong. [13] Keve tungag,
mi ago ta taping an man a kuli rina ka mirik
animi. [14] Tarapo nas ta taratala papelek a
mat ane si to, using tarapo vinga ro taun a
keve tasira. Man a si parik kapa atogon a
lau i vinga ro, kapo ago si mat. [15] Man a si
kapo mirik ani tasina, kapo igenen daung.
Mipo malangas ta igenen daung parik kapa
atogon a to asikei. [16] Kapo asukang ke,
tarapo kinle na lau i vinga ro ta, ninia kata
alis suai ani kana to anira. Na tara, kapo koi
ira ani tara kun alis suai ani kara to taun
a keve tasira. [17] Man a sikei kapo atogon
kana togtogon i kuli rina ke, na kapo arai
ani tasina kapo inongos, sikei parik kapa
ngorem ia, lau i vinga ro ang si God kapo
saka ago an singina? [18] Inatus, tara ago ta
mengen palau ta lau i vinga ro. Tara vinga
ro ta abis ro le si tutuman.

Vinga marip e matana i God

[19] Si oring suke taralapo nas ta, tara na
vap i tutuman, na taralapo vinga marip e
matana, [20] kantanem man a vingara kapo
atun kinle ira ta kara rikek. Using a God
kapo tavirimok ani vingara, na kapo malan-
gas a keve bil aongos. [21] Keve tungag ro, man
a vingara kapo daus, tarapo atogon a vinga
makos e matana i God. [22] Na tarapo luk ko-
rong a saka bil an tarapo sokotuk ia singina,
using tarapo longong kana keve asok tapai,
na tarapo abis a lau ang kapo uruk singina.
[23] Kana vang kana asok tapai, ani tara lom-
lomon ta asan i kana nat Iesu Karisto, na
asi kara vinga ro taun ira angpokpokai,
asukang val kata asok. [24] Si kapo longong
kana asok, kapo ago akit singina. Na ninia
kapo kun ago akit ve nia. Si oring asukang
ke, tarapo nas ta kapo ago akit singira,
tarapo nas ia le si Malanganto kata alis ira
tatana.

4

Mi kinkorong a keve malanganto aongos

[1] Keve tungag ro, mi ago ta lomlomon
an ta keve malanganto aongos. Kapo ro
mi atoktokngai ani keve malanganto asi
kami arai ta kita serei le si God, vo parik.
Using a mamain ta katakai i kus amalangas
kapau, lenginang kilapo pasal pulakai e kuli
rina. [2] Si oring asukang ke, mila angkoai si
kinle aro ani Malanganto le si God. Ta saka
malanganto an kapo mengen amalangas ta
Iesu nia na igenen i akanangai, kata serei
ta pukun, ninia vanang le si God. [3] Sikei,
malanganto ang kapo agel suai ani Iesu,
nia parik kapa serei le si God. Igenen
suke kapo malanganto i susual ani igenen i
akanangai, nang mitala longong ta ka serei,
na lenginang kana kalapo ago kuli rina.
[4] Inatus, nami ke God, na mitala dual suai
aniria, using vopo ago ang singimi kapo
lavlabat luai ani vopo ago ang kuli rina. [5] Ria
le kuli rina, le iang kipo mengen le si kari
ararai ina, voiang kapo ararai i kuli rina,
na kuli rina kapo longong iria. [6] Sikei, tara
ke God. Man a si kapo nas a God, kapo
longong ira. Sikei, man a si parik ta ke God,
parik kapa longong ira. Sukana vang tarapo
angkoai si kinle ani malanganto i tutuman
na malanganto i kapau.

God ninia na tukulbung i vinga ro

[7] Keve tungag ro, tara vinga ro taun ira
angpokpokai, using a lau i vinga ro kapo
serei le si God. Man a si kapo vinga ro, nia
kata polok si God na kapo nas a God. [8] Si
parik kapa vinga ro, parik kapa nas a God,

using God, nia na vinga ro. [9] God kata akalit
ta kana vinga ro nei liuan ira asukang ke.
Kata alis kana ring sikei a nat ane kuli rina,
ani tara to singina. [10] Kana nia na vinga ro.
Tara, parik taratapa vinga ro taun a God,
sikei ninia kata vinga ro taun ira, na ka alis
kana nat ani ka mat anira val pakpakut bat
ani kara keve lau rikek. [11] Au keve tungag
ro, using a God kata vinga ro taun ira, e
iang kapo koi ira ani tara kun vinga ro taun
ira angpokpokai. [12] Kapo kovek i sikei katala
arai ani God. Sikei man tara vinga ro taun
ira angpokpokai, God kalapo to singira, na
kana lau i vinga ro kalapo tapunuk nei liuan
ira.

[13] Taralapo nas ani tarapo to singina, na
ninia singira, using kata alis ira ta Malan-
ganto ina. [14] Na namem, namemtala arai,
na namemla akuskus amalangas tatana ta
tamara kata alis kana nat ani ka katakai i bil
ato ani kuli rina. [15] Man a si kapo mengen
amalangas ta Iesu nia na nat i God, e iang
God kapo to singina na ninia kapo to si God.
[16] Asukang na tarapo nas ve atu lomlomon ta
vinga ro ang a God kapo atogon ia anira.

God ninia na vinga ro. Man a si kapo to
si vinga ro, e iang kapo to si God, na God
kapo to singina. [17] Lau i vinga ro kalapo
tapunuk nei kara to asukang ke. Tara vinga
makos si taun i saupai, using si to ke kuli
rina, tarapo asukang val nia. [18] Vinga roron
parik kapa angvilai ve leng, parik. Talupus
i vinga ro kapo ngi suai ani leng, using a
leng kapo serei marai amiming. Man a si
kapo leng, parik kapa atogon a talupus i
vinga ro si kana to. [19] Tarapo vinga ro using
ninia kata vinga roron aino taun ira. [20] Na
man ta sikei kapo antok ta, "Napo vubuk
using a God," sikei kapo mirik ani tasina, e
iang kapo igenen kapau. Using man kapo
tav koi si vinga ro taun ani tasina, voiang
kapo arai korong ania, kapo tav koi kapa si
vubuk using ani God, voiang parik kapa arai
korong ania. [21] Au kana na asok tapai katala
alis ia singira. Man a sikei kapo vubuk using
a God, e iang kapo lavlabat ta ka vinga ro
kapa taun a tasina.

5

Selen asi dual suai ani kitmat i kuli rina

[1] Riria kipo lomlomon ta Iesu kapo igenen
i akanangai, kita polok si God. Na ria kipo
vubuk using a tamana, kipo kun buk ani
kana nat. [2] Si oring suke taralapo nas ta
tarapo vinga ro taun kana inatus a God,
man tarapo vubuk using a God, na tarapo
longong kana keve asok tapai. [3] Kana na
vubuk using ani God, man tara longong
kana keve asok tapai. Na kana keve asok
tapai parik kipa kitmat. [4] Using riria kita
polok si God, kipo dual suai ani kitmat i kuli
rina. Au na sa kata dual suai ani kitmat i
kuli rina? Nang kara lomlomon. [5] Si nang
ka dual suai ani kitmat i kuli rina? Nang nia
palau a voiang kapo lomlomon ta Iesu kapo
nat i God.

Kana amalmalangasai a God ani kana nat

[6] Kana na igenen ke kata serei si laman
na rangai, nang Iesu Karisto. Parik katapa
serei si laman papalik, sikei si laman na
rangai aongos. Na Malanganto kapo amal-
malangasai tatana, using a Malanganto
ninia na tutuman. [7] Using kapo atogon a po-
tol a oring kapo amalangasai. [8] Malanganto,
laman na rangai. Kana na potol ke kitolpo
angainainakai kuvul. [9] Tutuman, tarapo
lomlomon ta amalmalangasai si igenen,
sikei amalmalangasai si God kapo laba ania
using ke God akorong ta mengen, na kata
amalmalangasai ta kana nat. [10] Man a si
kapo lomlomon ta nat i God, kapo atogon a
amalmalangasai ang e vingana. Na si parik
kapa lomlomon ta God, e iang kapo tupang
a God ta kapo katakai i kapau, using parik
katapa lomlomon ta kana amalmalangasai
a God ani kana nat. [11] Na kana amalmalan-
gasai kapo asukang ke. God katala alis ira ta
to asikei, na to ke tarapo atogon ia si kana
nat. [12] Man a si kapo atogon kana nat, kapo
togon a to. Man a si parik kapa atogon a nat
i God, parik kapa atogon a to.

To asikei, taralapo nas ia ta kakara

[13] Napo salik a keve mengen ke taun imi,
mipo lomlomon ta asan i nat i God, asi
kami malangas ta mipo togon a to asikei.
[14] Kana ninia na vinga makos taralapo togon
ia si arokonai ani God, ani man tarapo
sokotuk ta mang sikei a bil, angkokoai val
kana vubuk, ka longong ira. [15] Au na man
taralapo malangas ta, katala longong ira si
saka bil an tarata sokotuk ia, tarala nas ta
taralapo atogon a bil ang tarata sokotuk ia
singina.

[16] Man ta sikei katala arai ani tasina kata
abis a lau rikek voiang parik kapa ausingai
ania taun a mat, kapo ro ka sokotuk a God,
ani ka alis ia ta to. Napo mengen aniria kipo
abis a lau rikek voiang parik kapa ausingai
aniria taun a mat. Kapo togon a lau rikek
voiang kapo ausingai ani igenen taun a
mat, parik napa mengen ta ka sokotuk ania.
[17] Keve avibisan rikek aongos kipo lau rikek.
Na kapo togon lau rikek voiang parik kapa
ausingai ani igenen taun a mat.

[18] Tarapo malangas ta, man a si kata polok
si God, parik kapa uli pasal avunga si abis
ani lau rikek. Using a igenen vo serei ang
si God kapo aiveven aro ia, na igenen rikek
parik kapa angkoai si sigil ania. [19] Tarapo
nas ta tara na inatus si God, na kuli rina
aongos ke kapo ago si saupai si igenen
rikek. [20] Tarapo nas kapa ta nat i God katala
serei, na kala lis ira ta uskorong ang, asi
kara malangas tatana ta ninia kapo tutu-
man. Na tarapo ago si iuang kapo tutuman,
nang palau kana nat Iesu Karisto. Ninia
kapo God tutuman na ninia na to asikei.
[21] Inatus, mi alele tatami pelek a mamain ta
tangatangai.

Apongua i Panbuk si Ioanes

Buk ke, mang sikei a ainoinoai i ri vap lomlomon kata salik ia taun a mangsikei a aina ve kana inatus. (Sikei, kapo ararai ta aina ke kapo kankanuai i mang sikei a kuvkuvulan i lomlomon.) Kana vubuk a vo salik ang ta, ki vinga ro angpokai, na ki aiveven aro kapa vei mamain ta katakai i kapau, ria vap po uli posong alok ani kana mengen a God.

Mengen i angruduai

1 Nau a lapan matukal, napo alis a panbuk ke taun ua, numai aina i songo ta God, ve kam inatus. Napo atogon atutuman imi e vingag. Na parik ta nau papalik, sikei riria aongos kapa vap ang kipo nas a tutuman. 2 Io, tukulai ina si tutuman ang kapo to e vingara na ka auai ve tara asikei. 3 Roron, ngorem na marip le si God tamara na le si Iesu Karisto, kana nat, ka sinong singira ani tara atutuman na tara vinga roron.

Tutuman na vinga ro

4 Natala uruk alava si sabonai ta mang matan i kam inatus kipo pasal si selen i tutuman, asukang val tamara kata pinipini ira. 5 Numai a aina ro, kana parik napa salik anim ta mangsikei a pinipini tanginang, parik. Taratala nas ia le si ainoai i taun ta tara vinga ro angpokpokai anira. 6 Au na vinga ro kapo asukang ke ta tara longong kana keve pinipini na tara pasal using ia. Val mitala uli longong ania le si ainoai i taun, kana pinipini kapo pini ira ani tara pasal si selen i vinga ro. 7 Keve katakai i kapau miang kilapo pasal pulakai e kuli rina. Vap ke parik kipa ainak ta Iesu kata mela to ta to i pukun. Matan akalkalit asukang kapo pasal le si vo kapau ang, nia vopo susual ang ani Karisto. 8 Mi aiveven vei bil roron ang mipo abis taun ia kala kovek pelek imi. Sikei mi aiveven ani mian luk a seupok kirol ang. 9 Man a mangsikei kapo sang aino pelek a pinipini si Karisto, na parik kapa anguan pasal an singina, parik kapa kun atogon ani God. Sikei man kapo pasal si pinipini si Karisto, kapo atogon a God kuvul ve kana nat kapa. 10 Man a mangsikei kala serei singimi ta mang akalkalit petekai, mi ago ta songo alak an ania ane nei lu. Mi ago ta uruk suak an ania. 11 Man a mangsikei kapo uruk suak ani igenen asukang, e iang kapo siang kuvul ve nia si kana abis rikek.

Akamusai i mengen ve posong ro

12 Napo atogon a keve mengen miang asi kag salik anim tatana, sikei naka ago ta salik an si panbuk, using napo buk an serei na tarung angmemengenai akorong ani kara uruk ka tapunuk. 13 Inatus ke si tasim e ke, ninia na aina i songo kapa, kipo alis kari posong aro ane singim.

Apotol i Panbuk si Ioanes

Buk ke, mang sikei a ainoinoai i ri vap lomlomon kata salik ia, ane si mang igenen, kana asan ta Gaio. Kata posong alakat aro si Gaio, using katala uli pakangai ani mang keve vap lomlomon. Kata antok ia ta kapo atogon a mang sikei a igenen, Dioterepe, kapo kus alava pok tatana, ani ka aiveven aro singina.

Mengen i angruduai

1 Nau a lapan matukal, napo alis a panbuk ke taun ua Gaio, numai a tungag ro luai. Napo atogon atutuman ua e vingag.

2 Tungag, napo buk alava ani ku dual aro na kam keve abis aongos ki uai aroron, asukang val malanganto im kalapo serei aroron. 3 Natala uruk alava using mang keve tungara kitame serei na kila mengen amalangas iau ta kam laulauan i uli buk ani tutuman na kam laulauan i pasal neina. 4 Kapo kovek i bil kapo tavirimok asi kag uruk singina ani kokolongong ta kag inatus kipo pasal si tutuman.

Angpapakangai ve longogel

5 Tungag, taun kupo abis a saka men papakangai an ani keve tungara, e iang kupo abis a lau tutuman, kantanem man parik kupa nas aro iria, 6 using kitala mengen amalangas mete kuvkuvulan ta kam lau i vinga ro. Kapo ro ta ku atatung iria si laulauan kapo koi a katakai i papakangai si God. 7 Using kipo kun abis nang ani vopo atogon asan lava ke na parik kipa ainak ani ring papakangai le si ri vap i ngising. 8 Io, kapo ro ani tara akalit ta laulauan ro i aiveven ani matan vap asukang ke. Asukang tara abis kuvul asi asereiai ani tutuman.

9 Natala salik a panbuk taun kami kuvkuvulan, sikei Dioterepe kapo uli buk ani ninia ka aino aniria na parik kapa longong imem. 10 Asukang man nanla serei na nanla mengen amalangas ta keve lau ang kapo abis ia. Using kapo mengen palau animem ta keve mengen rikek, na laba ina kapo misag ani aiveven ani keve tungara, na kapo atakun a vap ang kipo buk abis ani lau ro ang, na kapo kirikai aniria pelek a sinsinongan nei kuvkuvulan.

11 Tungag, ku ago ta using an ani lau rikek. Ku using a lau roron. Ninia kapo abis a lau ro, kapo atogon a God. Ninia kapo abis a lau rikek, parik kata lapa nas lik tapai ani God. 12 Ani Demeterio, ri vap aongos kipo mengen aro ania. Sukana kapo ro using kapo tutuman. Namem kapa namempo kun mengen amalangas ta kana laulauan ro na kupo malangas ta kamem mengen kapo tutuman.

Akamusai i posong ro

13 Napo atogon a keve mengen duk asi kag mengen anim tatana sikei parik napa buk abis ania si panbuk. 14 Napo atu lomlomon ta oring lik nakan arai anim na tarung an angmemengenai atutuman. 15 Luai ka ago singim. Keve tungam kipo alis kari posong aro ane singim. Ku alis kamem posong aro ane si keve tungara siksikei e iang.

Panbuk si Iudas

Tukulai i buk ke asi mengen amadot ani vap lomlomon ta ki "visvis bat a lomlomon ang a God katala alis luai tatana ani kana vap daus" (3). Ki aiveven akitmat using mang vap kapau kilapo ago nei liuan iria na kipo posong iria ta vap lomlomon.

Mengen i angruduai

1 Nau a Iudas kana asosokai a Iesu Karisto,
na tasig ta Iakovo. Napo alis a panbuk
ke taun imi mipo palpal vap i la songo
ang ta God tamara, nia katala buk imi na
kapo aiveven imi kokoai ani Iesu Karisto.
2 Ngorem, luai ve lau i vinga ro ka uli duk
singimi.

Ri katakai i akalit kapau ki luk a amiming (2 Pe 2:1-17)

3 Keve tungag, lomlomonig katapo takar-
ing asi kag salik taun animi ta vilvil ato ke
tara aongos taratala luk ia, sikei nalapo nas
ta kapo mamaiten ta naka salik tapai animi,
asi kag sokotuk ta mi visvis bat a lomlomon
ang a God katala alis luai tatana ani kana
vap daus. 4 Using kalapo atogon vap nang
kitala sorolot alak musik iria pok nei liuan
imi. Vap ang kari vilvil akui kata lapo ago
amalangas e nei keve salsalik le kabang le.
Kipo vap misag ani God na kipo uli pokai
ani kana ngorem ro asi apunuk ani kari keve
vubuk visuk, na kipo agel suai ani kara ring
sikei palau a taukai ira na Volava, nang Iesu
Karisto.
5 Mengen ang napo buk mengen animi
tatana milapo nas aongos ia, sikei naka
anguan mengen an. Lomlomonai kotok ani
vap ang a Volava kata songo ato iria pelek a
Aigipto. Mang matan iria, kata vil punuk
pok iria marai kari tav lomlomon. 6 Mi
lomlomonai kotok kapa ani keve angelo vo
tav teng akit ang si kari keve tungtungan
i ro, sikei kitala papelek a vainagoan ang
pat kakaria. Kana kilapo ago nei gogotan
asikei si ring vong ang, ani ki luk lak kari
apoes lava si taun i saupai e mung. 7 Au,
lomlomonai kotok kapa ani ri Sodoma ve
ri Gomora na keve rina aulitai ang. Kita
siang luai nei laulauan i panik, na kapa si
mang keve buk angtainauai kapo lok luai.
Asukang na si lau ang kitala siang nei kut
po ni asikei ang, na sukana kitala pien selen
aniria kipo uli buk to asukang lak aliu.
8 Vap po riuk lak ang vanang kipo
asukang luai, using si kari keve orodung
kapau kipo vil asain vok luai ani pukun iria.
Kipo uli susual aniria kipo teng kirim, kipo
uli piliusai ani ri angelo e pangkul. 9 Sikei
Mikael, vopo tu ainoai ang ani ri angelo,
si taun kilong tapo anggegelai ve vo petau
kati na pukun ina i Moses, katapo lolokovo
si saupai som ania. Sikei kata posong ako-
rong palau asukang ke, "Volava ka amiming
lak ua." 10 Sikei vap ke, kipo uli mengen
arikek ani sa riria akorong parik kipa nas ia.
Kari nas kapo asukang val ri manmanik po
tav ispokai aro ang, na kipo using vongvong
ia taun kari puka. 11 Ka rikek aniria, using
kipo using a selen ang, Kain katala pasal
ia. Au na using kipo uli buk luk samui val
Balam, lenginang kilapo bunim nei sikei a
lau lok ang. Na asukang val ri Kore kapa,
kipo uli susual pok, na ki kun puka palau
val ria. 12 Matan vap ke, kipo uli apisukan
ani kami keve matan angan i angtunganan.
Taun kipo sinong si angan kuvul ve nami
kipo asukang val keve katakai i aiveven
sikei kipo lomlomon pok akorong tataria,
na kipo kovek luai ta ring mamaila. Kipo
asukang val keve kuku kapo gupgupan asi
langit, sikei parik kalapa usen using a malu
kalapo mal suai ania. Kipo asukang val ei
kovek i uai si kana taun i inuai na kila tak
purut ia. Sukana kipo asukang val ei kata
mat amatan pongua. 13 Kipo asukang val
keve to ul marmaralan lava ke nei laman.
Taun kianla sugung atung kari keve lau
visuk kalapo ago amalangas val kalus i to,
sikei parik kipa mese. Kipo asukang val
keve kalto kilapo su pulakai, na lulung i
vong kalut lava asikei kalapo ago usausa
aniria lenginang.
14 Kus amalangas kata ago aniria aino si
va limalengua i polpolokan le si Adam, taun
Enok kata posong ta, "Arai, Volava kana
kalapo serei ve tavirimok i kana petau daus
15 asi me vil saupai si ri vap aongos. Kame
poso saupai taun iria kipo misag ani God na
kari keve lau rikek. Au na kame saupai kapa
ani saka keve mengen rikek an keve vap ke
kitala luklukai dong a God tatana." 16 Vap ke
kipo vap pege miang luai, kipo uli mengen
arikek ani abis si mang anu. Kipo using kari

keve vubuk rikek, na kipo mengen alalakas
pok tataria. Au na using kipo buk uli atogon
asan ki man pulakai ani mang matan.

Anonok ve mengen i akikit

17 Sikei nami, keve tungag roron, mi uli
lomon ani keve kus amalangas ang, keve
aposel si kara Volava Iesu Karisto kita alis
ia, 18 using kita mengen imi ta, "Si akamu-
sai i taun ka atogon vap ki kilis a God,
na ki uli pasal using ani kari keve vubuk
rikek voiang kapo akalit ta kari misag ania."
19 Matan vap ke kipo uli buk tak atadut ani
keve tataputuk lik pulakai na kipo uli atu
lomlomon ta bil i kuli rina palau. Parik
kipa atogon a Malanganto Gogoai si kari to.
20 Sikei nami, keve tungag ro, mi akikit imi
si akalkalit daus ang ani kami lomlomon.
Mi uli sokotuk nei vubuk ang si Malanganto
Gogoai. 21 Mi uli siang akit nei omo i kana
vinga ro na God. Mi kokoai aro ani to asikei
voiang kara Volava Iesu Karisto, le si kana
ngorem tangis, kame alis ira tatana. 22 Ani
mang matan po lomlomon susugul lak ang,
mi ngorem iria. 23 Na ani mang matan, mi
tak ato sumasuma iria pelek a kut. Ani
mang matan, mi ngorem iria kuvul velai ani
leng, asukang ta mi mirik ani maus ang kipo
alak ia using kalapo visuk ta kari keve lau
rikek.

Posong ro ane si God

24 Nia vopo angkoai ang si teng akit animi
vei uak, na si atung animi ta kovek i ring
visuk lik mete malangas i kana maumau-
san, velai ani mi uruk e matana, 25 io, nia
na sikei palau a God, kara katakai i vilvil
ato le si Karisto Iesu kara Volava, kakana
na urmaus, kuvul ve tavirimok, kitmat na
roron asi saupai, le kabang le, tung kana na
iles lak asikei. Tutuman.

Asangai

Buk ke kita salik ia si taun ang kitapo aunai vil akui ani ri vap lomlomon singina, using kitapo lomlomon ta Iesu Karisto, ninia kapo kari Volava. Tukulai i salik ani buk ke, asi akokos ani kari lomlomon nei liuan i kui lava i taun ang, ani ka ago ta vil kopos an ani kari lomlomon. Buk ke kapo duk ta kankanuai i mengen, ani keve bil voiang ki serei lak e mung, vo kitala serei. Tukulbung i keve kankanuai i mengen ang asukang ke. Iesu Karisto nia kapo volava, na le si kungana, God ka amatung aongos a mamain ta petau, na ka vis suai ani Satan kapa asukang. Au, taun a Iesu ka akamusai aongos ani kana avibisan, God ka seupok iria kitala tung akit, na kitala tav auak ani kari lomlomon. Ki ago kuvul ve God, maiten ve kui kala kovek, using God kala sakol a keve bil aongos ani ki serei atanginang.

Posong i angruduai

1 Kana na asasangai, God kata alis ia ani
Iesu Karisto, ani ninia ka akalit kana keve
asosokai ta keve nem ang ki serei avibis
palau. Asangai ke kata serei e ring malan-
gas kuli kana asok ani angelo taun kana
asosokai ta Ioanes, 2 voiang kata akuskus
atutuman ta mengen si God, na akuskus tu-
tuman ani Iesu Karisto, na keve bil aongos
ang kata arai ania. 3 Tauia si vo tataot ani
keve mengen i kus amalangas ke. Na tauia
si vap ang ria kipo longong ia, na kipo abis
aroron using ia, using a taun ang kalapo
angasungai.

4 Nau a Ioanes napo alis a mengen ke taun
a limalengua na kuvkuvulan i lomlomon e
palpal Asia. Roron ve marip ane singimi, le
singina vopo to ke kana, katala to aino, na
ka serei lak. Na le si kirolai i Malanganto
i God kapo ago e mete kana sinsinongan
i tulava. 5 Na le si Iesu Karisto, ninia na
katakai i akus atutuman, na matavunim i
tadut pelek suai ani mat, na kapo saupai ani
ri tulava aongos i kuli rina.

Urmaus ane singina vopo vinga ro ang taun ira, na kata akala ira pelek kara keve rikek ta rangai ina, 6 na katala itoiton ira ani tara na matan vap i kana vainagoan, na tara tung val kana mamain ta katakai i sula, ani tara abis ani God tamana. Urmaus ve madot kakana papalik ani keve taun, kovek i akamusai ina. Tutuman.

7 Arai, oring lik ka serei kuli kuku na ri vap aongos luai ki arai ania ta mataria ako-rong, kantanem ria kita so ia. Na mamain ta pat vap i kuli vunep aongos ki radaupa singina. Io, ka bil asukang palau. Tutuman.

8 "Nau a tutapongai na akamusai." Volava God, nia na kitmat luai, nia vopo to ang kana, katala to aino, na ka serei lak, kapo antok.

Ararai i Karisto

9 Nau a Ioanes napo tasimi na tarapo
angtogon kuvul ve Iesu si ago nei vilvil
akui na si palak nei vainagoan na si kara
tung akit aro. Nata ago si kulenusa ang
kipo kin ia ta Patmo marai kana mengen
a God, na akuskus atutuman i Iesu. 10 Si
taun i nanauai ani Volava natan lapo arai
ta mata i malanganto, na ane mung ig, nala
longong a mangsikei a kalinga lava asukang
val taungai, 11 na kapo atai ta, "Saka keve
nem an kupo arai ania, salik ia nei buk,
na ku lis ia taun a limalengua na kuvku-
vulan i lomlomon suke, Epeso, Simurna,
Pergamon, Tuatira, Sardeis, Piladelpeia na
Laodikeia."

12 Au, nala taval asi kag arai ani vopo men-
gen ang anig. Taun ang nala taval, nala arai
ani limalengua na tutungan i malangas kita
abis iria ta gol. 13 Nei liuan ina i keve tutun-
gan i malangas ang, mang sikei val igenen
i pukun kapo alak kana maus vunga, kapo
ngenge aputuk a kangina ta vakup i gol.
14 Vangang ina ve ungina vola posok luai val
ung i sipsip vo posok val ulung. Na ngono
katui i matana kilongpo ureurek. 15 Ngono
kakina kapo ararai val aen riparipagan kita
vil agogoai nia nei imun. Na kalingana kapo
gulung val mete keve kong miang. 16 E palso
i kungana kapo teng a limalengua na kalto,
na e nguruna, samele i visvis redelekan
angpal kapo soung. Nono kapo mang val
mete makarap kapo kurkurilapan luai.

17 Taun ang nata arai ania, nala uak e
ngono kakina asukang val igenen la mat.
Na kala amatung a palso i kungana e pukun
ig na kala atai ta, "Ku ago ta leng an. Nau
a tutapongai na akamusai. 18 Nau a vopo
to ang. Natala mat sikei arai, nalapo to
kana na asikei. Napo teng a ki i takaman
si ring ang ri vap mat kipo ago singina.

19 Asukang a ku salik a keve bil ang kupo
arai ania, sa kana kapo ago na sa ka serei
ane no lak. 20 Limalengua na kalto ang kuta
arai ania e palso i kungag, na limalengua na
tutungan i malangas i abis ta gol, supsupai
ina kata ago mumun, sikei kapo asukang
ke. Limalengua na kalto ang nang, ria
na limalengua na ainoinoai si limalengua
na kuvkuvulan i lomlomon ang. Au na
limalengua na tutungan i malangas ang,
nang ria na limalengua na kuvkuvulan i
lomlomon ang palau.

2

Asok tapai ane Epeso

1 Ane si ainoinoai si kuvkuvulan i lom-
lomon suke e Epeso, ku salik asukang ke.

Kana na mengen si vopo teng ani li-
malengua na kalto ang ta palso i kungana,
na kapo pasal angpok nei liuan i limalengua
na tutungan i malangas i abis ta gol. 2 Napo
nas kam keve avibisan, kam dual na kupo
tung akit aro. Napo nas kapa ta kupo tav
ali pangau ani vap rikek, na kutala atokngai
ani vap ang kipo kin pok iria ta kipo aposel,
sikei parik. Kutala arai kinle ta kipo vap
katakai i kapau. 3 Io, napo nas ta kutala tung
akit aro si ruduai ani kitmat marai asan ig,
na parik kapa kutapa marangan ania. 4 Sikei
napo atogon mengen misagai anim, marai
kutala pasal suai ani lau i vinga ro kuta ato-
gon aino ia. 5 Ku lomon pok a ring ang kuta
uak pelek ia. Ku lomon pokai na ku abis aro
pok val kutapo vil ia aino. Man parik, naka
pasal taun ua, na name luk suai ani kam
tutungan i malangas pelek kana oring ipo
tung, man parik kupa lomon pokai. 6 Sikei
lau ke, kapo uli ago lak singim, kupo mirik
ani kari keve laulauan ri Nikolaitai, io na
nau kapa nang napo kun mirik ania. 7 Ninia
kapo atogon talinga, kapo ro ka longong a
mengen ke Malanganto kapo alis ia taun a
keve kuvkuvulan i lomlomon. Man a si kata
dual suai ani mamaiten, nakan lis ia ta ro asi
kana angan si iei i to nei rina talupus luai
ang si God.

8 Ane si ainoinoai si kuvkuvulan i lom-
lomon suke e Simurna, ku salik asukang ke.

Kana na mengen si vopo aino ke, na
akamusai. Katala mat na katala to pok.
9 Napo nas kam keve mamaiten i kui, na
sinong i logo, sikei kupo tauia lak nang.
Napo nas kapa kari mengen arikek a matan
vap ang kipo posong pok iria ta kipo Iudaia,
sikei parik, using kipo tintino si Satan. 10 Ku
ago ta leng an ani keve mamaiten ang ku
kui tatana. Arai, vopo petau ang anira
nganlak ka asuai ani mang matan imi ane
nei lu i akangbat, ani ka atokngai animi.
Na mi kui nei vilvil akui ang si sangauli na
taun. Ku atutuman tung si akamusai i kam
to, na naka akuku ua ta kuku miminaungan
i akamusai aro, nang a to. 11 Ninia kapo
atogon talinga, kapo ro ka longong a men-
gen ke Malanganto kapo alis ia taun a keve
kuvkuvulan i lomlomon. Man a si katala
dual suai ani mamaiten, parik kanpa duai
a vapongua i mat.

Asok tapai ane Pergamon

12 Ane si ainoinoai si kuvkuvulan i lom-
lomon suke e Pergamon, ku salik asukang
ke.

Kana na mengen si vopo atogon ani
samele i visvis redelekan angpal ke. 13 Napo
nas a rina ang kupo ago singina. Rina ang
kana sinsinongan i tulava na Satan kapo
tung singina. Na kupo tung akit si kag
asan. Parik kupa atolongon kam lomlomon
serei singig, na parik kapa, si taun ang
kag igenen atutuman ta Antipas, vopo uli
akus atutuman ang tatag, kata mat singina
nei liuan imi si ring ang a Satan kapo ago
singina. 14 Sikei napo atogon a rukun men-
gen misagai anim. Mang keve vap nei liuan
imi kipo teng akit kana matan akalkalit a
Balam, voiang kata pinipini na Balak asi
kana asavang ani ri Israel ani ki angan
si matan pok ang kitala alis aino ia si ri
tangatangai, na si abis ani matan laulauan
i panik. 15 Asukang palau kupo atogon a
mang matan e iang kipo teng akit si kari
keve akalkalit ri Nikolaitai. 16 Asukang a
ku lomon pokai. Man parik, name serei
avibis palau taun ua, au na name angvibis
ve ria ta samele i visvis ke e ngurug. 17 Ninia
kapo atogon talinga, kapo ro ka longong a
mengen ke Malanganto kapo alis ia taun
a keve kuvkuvulan i lomlomon. Man a si
katala dual suai ani mamaiten, nakan alis
ia ta men mana le si mana ang kita amunai
ania, na nakan alis kapa ia ta mangsikei a iat
posok kita salik a asan tanginang kuluna.
Mang vap pulakai parik kipa nas a asan ang,
sikei vopo teng ang ania, nia papalik kapo
nas ia.

Asok tapai ane Tuatira

[18] Ane si ainoinoai si kuvkuvulan i lomlomon suke e Tuatira, ku salik asukang ke.

Kana na mengen si nat i God, voiang a ngono katui i matana kapo ureurek, na ngono kakina kapo ararai val aen riparipagan. [19] Napo nas kam keve avibisan, kam lau i vinga ro, kam lomlomon, kam keve abis i papakangai, kam lau i tung akit aro. Napo nas ta keve avibisan roron ke kana kupo abis ia kapo laba ani sa kuta abis aino ia. [20] Sikei napo atogon a mengen i misagai anim. Kupo aneineiro na aina ke Iesabel, vopo posong pok ke ania ta kapo katakai i kus amalangas, na si kana akalkalit kapo ausingai alok ani kag keve asosokai taun a laulauan i panik, na asi kari angan kapa si pok kitala alis aino ia si ri tangatangai. [21] Natala alis ia ta pangau ani ka lomon pokai suai ani kana matan laulauan i panik, sikei kapo misag. [22] Arai, naka so tatana kuli kana pata i kui ve vap po rodotai ke ania. Naka vil akui alava luai aniria, man parik kipa lomon pokai na ki pasal suai ani kari keve laulauan po rikek ang ve nia. [23] Na kana inatus, naka ngangapunuk iria. Na le iang keve kuvkuvulan i lomlomon aongos ki malangas ta nau napo nas aro luai ani pakangat i ri vap na vangang iria kapa. Au na naka ngenget si siksikei imi, angkokoai palau val mamaiten i kami keve avibisan. [24] Au na animi matan vap ang i Tuatira, nami ang parik mitapa buk teng akit ani akalkalit ke, na parik kapa mita lapa buk a nas ke kipo posong ia ta nas lulungai i Satan, napo antok imi ta parik napa alis imi ta mang asok kitmat asi kami using. [25] Sikei palau ta mi teng akit si sa mitala atogon ia lenginang, tung si taun ang name serei pok singina. [26] Man a si katala dual suai ani mamaiten, na kata abis usiusing aro kag vubuk tung si akamusai ina, nakan alis ia ta madot asi kana sausaupai ani mamain ta matan vap. [27] Kan saupai aniria velai ani kana kipa i aen, val kipo ngadek amitmitikai ani avubus i roe. [28] Ka asukang palau val nau using mamai katala kun alis anig ta madot. Na naka alis ia ta kalto i tangat. [29] Ninia kapo atogon talinga, kapo ro ka longong a mengen ke Malanganto kapo alis ia taun a keve kuvkuvulan i lomlomon.

3

Asok tapai ane Sardeis

[1] Ane si ainoinoai si kuvkuvulan i lomlomon suke e Sardeis, ku salik asukang ke.

Kana na mengen si vopo teng ani kirolai i Malanganto i God na limalengua na kalto ang. Napo malangas kam keve avibisan. Kupo sung asan sekpat konang ta kupo to, sikei kupo mat. [2] Tapangun! Arudualanai ani sa kapo ago lak, using kalapo buk mat luai. Arai, natala kinle ua ta kam keve avibisan kipo tav tapunuk e matana i kag God. [3] Asukang a ku lomon akit a akalkalit ang kutala luk ia, na ku teng akit singina na ku lomon pokai. Sikei man parik kupa tapangun, naka serei val katakai i tainau, na parik kupa nas a taun ang naka serei singina. [4] Sikei, kupo atogon a rukun asan i vap e Sardeis, parik kitapa vil avisuk kari keve maus. Ki paskak lak ve nau velai ani ki alak kari maus posok, using kipo ro angkoai. [5] Man a si kata dual suai ani mamaiten, kan kun maus kapa ta maus posok val ria. Na parik napa mus suai ani kana asan nei buk i to. Naka amalangasai ania mete mamai na kana keve angelo. [6] Ninia kapo atogon talinga, kapo ro ka longong a mengen ke Malanganto kapo alis ia taun a keve kuvkuvulan i lomlomon.

Asok tapai ane Piladelpeia

[7] Ane si ainoinoai si kuvkuvulan i lomlomon suke e Piladelpeia, ku salik asukang ke.

Kana na mengen si vopo daus ang na kapo tutuman. Kapo teng ki le si David. Taun kapo tavas takaman, ka kovek luai ta sikei ka akang. Taun kapo akang, ka kovek luai ta sikei ka tavas. [8] Napo malangas kam keve avibisan. Arai, natala atu tavasan a takaman ane no im, na ka kovek luai ta sikei ka angkoai si akang ania. Napo malangas ta kutapo buk ngau, sikei kutala teng akit si kag mengen na parik kuta lapa gel suai ani asan ig. [9] Arai, matan vap ang kipo posong pok iria ta kipo Iudaia, sikei kipo kapau, using kipo tintino ve Satan, vap ang naka vil iria ani kime soturungai e ngono kakim na ki arai ta natala vinga ro taun ua. [10] Using kutala teng akit kag mengen si kam tung akit aro, nau kapa naka kun teng akit anim pelek a taun i vilvil akui ang nganlak ka serei kuli rina aongos, si atokngai ani vap

ang kipo ago kuli rina. [11] Oring lik naka
serei. Ku teng akit a sa kupo atogon ia,
ani ka ago ta mangsikei ka luk pakang ua
ta kam kuku miminaungan i akamusai aro.
[12] Man a si katala dual suai ani mamaiten
nakan atung ia val kitip kitmat lava nei
lu i atailai si kag God, na kala siken tung
an. Naka salik a asan i kag God singina,
na asan i kana rina kapa, nang a Ierusalem
tanginang voiang ka pasiang le metekuku
le si kag God. Na kag asan tanginang kapa
naka salik ia singina. [13] Ninia kapo atogon
talinga, kapo ro ka longong a mengen ke
Malanganto kapo alis ia taun a keve kuvku-
vulan i lomlomon.

Asok tapai ane Laodikeia

[14] Ane si ainoinoai si kuvkuvulan i lom-
lomon suke e Laodikeia, ku salik asukang
ke.

Kana na mengen si vo tutuman luai ang.
Kapo uli atutuman na kapo akuskus atutu-
man luai. Na singina akorong kana asisi-
nong a God kata serei. [15] Napo malangas
kam keve avibisan, ta parik kupa livus na
parik kupa manas kapa. Napo buk ani man
kupo buk livus, kapo ro ku livus. Man kupo
buk manas, kapo ro ku manas. [16] Asukang a
using parik kupa namin ro, nalapo usausa
si mutak suai anim. [17] Arai, kupo mengen
ta kupo tauia, parik kupa inongos taun
a sa using kutala luk a mamain ta tauia
lava. Sikei parik kupa kinle ta tutuman luai
kupo amimirikan, kupo amamailikan, kupo
logo, kupo mata ba na kupo pukun varas.
[18] Napo pini ua ta ku serei singig na kume
samui ta kam gol ila ani adaus nei imun,
ani ku tauia lak. Na ta kam maus posok
si amaus aro anim, ani ki ago ta arai ani
mese i kam po varas palau ang. Na ta kam
marasin asi amoi ani matam ani ku mata
arai aro pok. [19] Nau, vap ang napo buk iria,
napo tatapokai aniria na napo ngamis iria
kapa. Asukang a ku atutuman na ku lomon
pokai. [20] Arai, napo tung mete takaman na
napo pirpiring. Man a sikei kapo longong
a kalingag na ka tavas anig, naka palak na
namemlongan angan kuvul ve nia. [21] Man
a si katala dual suai ani mamaiten, nakan
alis ia ta roron asi kana sinong lakat ve nau
kuli kag sinsinongan i volava. Ka asukang
palau val nau using natala kun dual suai ani
mamaiten, na nalapo sinong lakat ve ma-
mai kuli kana sinsinongan i volava. [22] Ninia
kapo atogon talinga, kapo ro ka longong a
mengen ke Malanganto kapo alis ia taun a
keve kuvkuvulan i lomlomon."

4

*Soturungai serei si God mete kana sinsinon-
gan e metekuku*

[1] Au e mung, nala tun ane no na nala arai
ani mete takaman kapo tavas e metekuku.
Na mang kalinga kala songo. Kalinga ang
nata longong ia aino si vopo mengen taun
ang anig, kapo bil val taungai. Na kala
songo, "Palak taun iau na name akalit ua
ta keve bil ang nang palau ki serei e mung
i keve bil ke." [2] Akorong palau nala arai ta
mata i malanganto, na e lakat metekuku
nala arai ani sinsinongan i volava, na mang
sikei kapo sinong lakat kuluna. [3] Na vopo
sinong ang kapo ararai val iat po mang aro
ke iasipir na sardion. Na kumrangai kapo
tung aulitai ani sinsinongan ang val iat po
mang aro ke samaragdo. [4] Au, na aulitai
i sinsinongan ang kapo atogon a mang 24
a sinsinongan, na kuluria 24 a igenen lava
kipo sinong. Kipo alak maus posok na e
paturia kipo kuku kari keve kuku i gol. [5] Le
si sinsinongan ang, tapak kapo takrimit na
kalinga lava kapo tangis na angang kapa
kapo sokirilai. Na ane nona i sinsinongan
ang, limalengua na ureurek lava kipo mang,
nang a kirolai i Malanganto i God. [6] Au na e
nona i sinsinongan ang, kapo asukang val
laman tatapulitai lava i galas, kapo malan-
gas val kurustalo.

Aulitai aongos i sinsinongan ang, puat
a asisinong atogon to, kimela tu aserei.
Noria na mung iria, katui i mata kapo pakut
aongos ia. [7] Ainoai kapo bil val laion, na
lapongua kapo bil val bulumakau, lapotol
kapo nau val igenen, na lapuat kapo bil
val manuanga kapo ngoi. [8] E iang, siksikei
a asisinong ang, kapo atogon kana limale-
sikei a vanga, na e pukun ina kuvul ve
neina kapo rodopongos ta katui i mata. Si
keve tenei ias na tenei vong kipo tava ani
ausai ani posong asukang ke, "Kapo daus,
kapo daus na kapo daus luai a Volava God
kitmat. Kata to aino, ka to kana, na ka serei
lak." [9] Taun ang kipo abis aliu asukang, kipo
posong aminaungan, kipo posong alakat ve
posong ro ani vopo to asikei ke, na kapo
sinong kuli kana sinsinongan i volava. [10] Na

24 a igenen lava ang kila uak e matana i
vopo sinong kuli sinsinongan ang, na kila
soturungai serei singina vopo to asikei ke,
na kila sangu suai ani kari keve kuku e
matana i sinsinongan ang na kila posong
asukang ke, 11 "Numai kamem volava God
kupo ro angkoai luai si luk ani miminaun-
gan na asan lava na kitmat, using numai
kuta asinong a keve bil aongos, na le si kam
vubuk na kila serei val kana kipo ago."

5

Nat i sipsip kapo atogon ro asi eres ani buk

1 Au, na nala arai ani sikei a buk i lulun
e palso i kungana i vopo sinong kuli sinsi-
nongan i tulava ang, kapo atogon salsalik
angpal e neina na tongina kapa, na kita
vulit akit ia ta limalengua na vulit kapo
atogon akanangai singina. 2 Na nala arai ani
mang sikei a angelo kitmat kapo songo ta
kalinga lava, "Si e iang kapo atogon a ro
asi tak suai ani keve vulit i buk ke na ka
eres ia?" 3 Na katapo kovek luai ta sikei e
metekuku, na e kuli rina, na e nei roe i kuli
rina katapo angkoai si eres ani buk ang vo
tikon lik tapai ania. 4 Au, na nalapo tangis
alava marai kapo kovek ta sikei kapo atogon
a ro asi eres ani buk ang vo ka tikon ia.
5 Na e mung, sikei iria keve igenen lava ang
kala antok iau, "Ku ago ta tangis an! Arai,
laion i Iudas, na tutusung i David, katala
dual suai ani mamaiten, nia vanang kapo
angkoai si eres ani buk ang ve limalengua
na vulit ina."

6 Na nala arai, na nei liuan i sinsinongan
ang, puat a asisinong atogon to ang, ve keve
igenen lava ang kipo ago aulitai, mang sikei
a nat i sipsip kapo tung na kapo ararai val
kitala lamrongok ia. Na kapo atogon kana
limalengua na kom, na limalengua kapa na
katui i mata, nang a kirolai i Malanganto
i God, voiang kata asok ia taun a kuli rina
aongos. 7 Na kala paliu na ka luk a buk
ang e palso i kungana i vopo sinong kuli
sinsinongan ang. 8 Taun kanla luk a buk
ang, puat a asisinong atogon to ang, ve
24 a igenen lava ang kila matung turung
e vunep e matana i nat i sipsip. Na e
kungaria aongos, siksikei kapo teng kana
gita, na kipo teng kapa kari keve gapai i
gol, na neina kapo duk ta bil sain roron,
nang a keve sokotuk si ri vap daus. 9 Na kila
tangam kari tangam tanginang asukang ke,
"Numai papalik kupo atogon a ro asi luk
ani buk ang, na ku tak suai ani keve vulit
ina, marai kita raung ua, na si rangaim
kutala samui pok ri vap ani God, vap le
si mamain ta angtama, na keve mengen
angpetpetekai, na mamain ta rina ve matan
vap asip. 10 Kutala itoiton iria ani ki matan
vap i kana vainagoan kara God, na keve
katakai i sula si abis ania, na ki sausaupai
lak e kuli rina."

11 E mung nala arai, na nala longong a
kalingaria i ri angelo kipo ago auliulitai i
sinsinongan ang ve puat a asisinong ato-
gon to ang, na keve igenen lava ang. Na
kipo petau lava, parik luai kapa angkoai si
nas ani tataot iria using kipo miang arikek
luai. 12 Na kipo tangam alava asukang ke,
"Nat i sipsip voiang kita raung ia, kapo ro
angkoai ani ka luk a kitmat, tauia, masam,
dual, asan lava, miminaungan na alatun."
13 Na nala longong a mamain ta asisinong
lakat metekuku, na e kuli rina, na nei roe
kuli rina, na nei laman, ria aongos kipo
tatangam asukang ke, "Alatun, asan lava,
minaungan, na dual taun a vopo sinong
kuli sinsinongan i tulava ang, na ane si
nat i sipsip, si keve taun aongos, kovek
ta akamusai ina." 14 Na puat a asisinong
atogon to ang kila antok ta, "Tutuman." Na
keve igenen lava ang kila matung turung
ane vunep na kila mamaila serei singina.

6

Keve vulit kuli buk

1 Na nalapo tere ta nat i sipsip ang, ta
kalapo tak suai ani ainoai i limalengua na
vulit ang. Na nala longong a kalingana i
mangsikei i puat a asisinong atogon to ang,
kala songo si kalinga lava val angang, "Me
la arai!" 2 Na nala arai ane no na sikei a os
posok kapo tung. Vo po kokos kuluna kapo
teng a vatilau, na kitala akuku ia ta kuku
i tulava. Na kala sang val katakai i visvis
madot asi an dual suai ani mamaiten.

3 Au na vapongua i vulit, kalapo tak suai
ania na nala longong a lapongua i puat a
asisinong atogon to ang kala atai, "Me la
arai!" 4 Au na mang os kala kun serei, kapo
melek luai na kita alis a vo po kokos ang ku-
luna ta kitmat ani ka luk suai ani marip kuli
rina, ani ri vap ki raung angpokpokai pok

aniria. Na kila alis ia ta samele tavirimok
lava i visvis.

5 Au, vapotol i vulit kala tak suai ania na
nala longong a vapotol i asisinong atogon
to ang kala atai, "Me la arai!" Nala arai
ane no na os miting, na vo po kokos ang
kuluna kapo teng a bil e kungana asi an
kinkintong. 6 Le iang kapa, nala longong
val kalinga kapo tangis le nei liuan i puat
a asisinong atogon to ang kapo antok ta,
"Samui i sikei palau a kinkintong i palaua ka
tung alakat si seupok i sikei a taun, na samui
i potol a kinkintong i kon kapa, ka kun tung
alakat si seupok i sikei a taun. Sikei ago ta
vil arikek an ani rul i elaio ve vaen!"

7 Au, vapuat i vulit, kala tak suai ania na
nala longong a kalingana i vapuat i keve
asisinong atogon to ang, "Me la arai!" 8 Nala
arai, na e iang mang os na kapo ararai kaup.
Vo po kokos ang kuluna kana asan ta mat,
kilongpo angusing palau ve rina si ri vap
mat. Kitmat kita alis irilong tatana ani
kilong saupai ani sikei i puat a palpal i kuli
rina ke, asi nga rongok ta samele i visvis,
na asereiai ani kalag, vilvil akui, na keve kei
kalat rikek kime daung kuli rina.

9 Au, vapalpalima i vulit, kala tak suai
ania na neite pata ipo sula nala arai ani
mamain ta malanganto i petau ang kita
raung aino iria, marai kari lomlomon ta
mengen si God na kita akuskus atutuman
tatana. 10 Kipo songosongo alava luai ta,
"Volava kitmat luai, kupo tutuman na kupo
gogoai kapa, angisan vang kana ku saupai
vo ngenget a vap ang kuli rina kita raung
imem?" 11 Na kila lis iria siksikei ta kari keve
maus posok, na kila atai iria si ausai ani vuk
taun kudik lik palau, tung si tataot punuk i
vap ang kipo kun keve asosokai val ria na
keve tasiria, ki raung lak iria val kitala kun
raung aino aniria.

12 Au, valimalesikei i vulit, kala tak suai
ania na nala arai ane no na mimo lava, na
mete makarap kala vongvongan val vakup
miting luai, na mete ulen kala melek aon-
gos val rangai, 13 na ri kalto metekuku kila
uak asiang ane kuli vunep val uai kavang
i iei kalapo tamul pelek ia, using a malu
madot kapo aruk ia. 14 Na metekuku kala
kun pasal suai val kita lulun a buk, na ri mu-
lang na ri kulenusa aongos kila aingingik
pelek kari keve tutungan. 15 Na ri tulava i
kuli rina na keve posongan, na keve ain-
oinoai si ri petau i visvis, ri tauia, ri vap
gailan, ri asosokai e kevkev luai, na vap
po kalakala ang, ria aongos luai kipo mun
nei keve vakil vo nei liuan i keve iat lava
kuli keve mulang. 16 Na kipo asok ri mulang
ve ri iat lava ta, "Mi tabak taunai animem.
Mila apung imem ani namem mun suai ani
matana i vo po sinong kuli sinsinongan ang,
na pelek kapa kana marala manas a nat i
sipsip. 17 Using karilong taun lava na marala
manas kalapo serei. Si kapo dual angkoai si
duai ania?"

7

Kitala akanangai ani 144,000 a vap le si keve patvap i Israel

1 Au na nala arai ani puat a angelo kipo
tung si puat a nona i kuli rina ke, na kipo
teng bat a puat a mete malu ani ka ago ta
malu an ani kuli rina ke, ane nei laman, na
kuli ri iei aongos kapa. 2 Na nala arai ani
mang angelo si kapo serei le mete sinlak i
makarap, na kapo teng a bil ipo akanangai
si God vopo to ke. Na kala songosongo
alava taun a puat a angelo ang kitala lis iria
ta kitmat asi vil arikek ani nei roe ve nei
laman. 3 "Mi ago ta vil arikek an ani nei roe,
nei laman na ri iei, tung si taun ang tarala
amatung tapai ani akanangai e noria i kana
keve asosokai kara God." 4 Na nala longong
a tataot iria kitala akanangai aniria, kipo
144,000 na vap le si keve patvap aongos i
Israel. 5 Le si patvap si Iudas kipo 12,000 ila
akanangai,
le si patvap si Ruben kipo 12,000, le si
patvap si Gat kipo 12,000,
6 le si patvap si Aser kipo 12,000,
le si patvap si Neptalim kipo 12,000, le
si patvap si Manases kipo 12,000, 7 le si
patvap si Simeon kipo 12,000, le si patvap si
Levi kipo 12,000, le si patvap si Isakar kipo
12,000,
8 le si patvap si Sabulon kipo 12,000, le si
patvap si Iosep kipo 12,000, au na le si
patvap si Beniamin kipo 12,000 aongos.

Petau lava i mamain ta patvap aongos

9 Au, e mung i keve bil ke nala arai, na
sulrina lava kipo tung. Petau ang kapo
tav angkoai si mang sikei ka tataot korong
iria, le si keve angtama, keve rina, keve
patvap, na keve mengen angpetpetekai. Na
kipo tung e nona i sinsinongan i tulava, e
matana i nat i sipsip. Kipo maus ta maus

posok aongos, na keve pan i otongo kipo
teng ia e kungaria. 10 Na kipo songosongo
alava asukang ke, “Alatun ane si kamem
God vopo sinong kuli sinsinongan i tulava,
nia na tukul bung i vilvil ato ke, na ane
si nat i sipsip.” 11 Ri angelo aongos kipo
tung aulitai ani sinsinongan ang na aulitai
ani keve igenen lava na puat a asisinong
atogon to ang. Na kila oro turung e vunep
e mete sinsinongan ang na kila mamaila
serei si God, 12 “Tutuman luai! Alatun na
urmaus, masam na posong ro, asan lava,
madot na dual, ane si kara God, kana na
asikei. Tutuman luai!”
13 Na sikei iria keve igenen lava ang kala
sui iau, “Petau po alak ani maus posok suke,
ri si nang, na kita pasal le voi?” 14 Na nala
ngenget ia, “Kag volava, kupo nas.” Na kala
atai iau, “Petau ke ria vap lapo soung suai
ani keve bil lava i vilvil akui ang, na kitala
galui adaus kari maus, using kita vil adaus
aro ia ta rangai i nat i sipsip. 15 Nambang
asukang, na kipo tung e mete sinsinongan
ang si God. Kipo abis papakangai ania nei
kana lu i atailai, tenei ias na tenei vong
kapa. Na vopo sinong kuli sinsinongan ang
ka amarmarip iria. 16 Parik luai kipa anguan
buk angan an, parik kipa anguan mingom
an. Na makarap parik kapa anguan ngan
an aniria, ka kovek luai kapa ta ring malu
manas kame luk iria. 17 Using a nat i sipsip
vopo tung nei liuan i sinsinongan, ang ninia
kalapo kakaria ta katakai i aiveven sipsip,
na ka ausingai aniria taun a mete uv i laman
i to. Na God lak ka song suai aongos ani
lumata i mataria.”

8

Akamusai i vulit kuli buk na ese i gol

1 Au, si taun ang kala tak suai ani akanan-
gai i valimalengua i vulit, na kala musik
aongos e metekuku ani vuk pangau. 2 Na
nala arai ani limalengua na angelo ang kipo
tung e matana i God, na kala alis iria ta
taungai siksikei.
3 Na mang angelo kame lapo tung ngere
pata ipo sula, na kapo teng a ese i gol, na
kila alis ia ta bil sain ro duk, si sula kuvul ve
keve sokotuk si mamain ta vap daus, lakat
kuli pata i gol ang e mete sinsinongan i
tulava. 4 Na bung sain roron ina, kuvul ve
kari keve sokotuk ri vap daus, kapo taup
alak e matana i God, le si kungana i angelo.
5 Au, angelo kala luk a ese ang, na kala
asiang aduk ia ta kalunga nini le kuli pata
ang, kala so tatana kuli vunep. Na e iang
kalinga lava na sokirilai i angang kuvul ve
mimo na tapak kapa.

Keve taungai

6 Na limalengua na angelo vopo teng ani
limalengua na taungai ang kita lapo usausa
si kui aniria.
7 Au, ainoai angelo kala kui kana taungai,
na iat karkarian kuvul ve rangai kila sa-
pungai ania kuli rina, na kala ni suai ani
vapotol i palpal i kuli rina, na vapotol i
palpal i mamain ta iei. Na uriuri vopo polok
makanga aro ang, kala ni suai aongos ania.
8 Na vapongua i angelo kala kui kana
taungai, na mang bil val mulang lava kat-
apo urek alava aongos kita so tatana ane nei
laman. Na vapotol i palpal i nei laman kala
rangai. 9 Na vapotol i palpal i ri asisinong
po atogon to nei laman kila mat, na vapotol
i palpal i ri perengan kila tagoeng.
10 Au, na vapotol i angelo kala kui kana
taungai, na mang kalto lava kapo ureurek
alava val sulu, ka uak le metekuku, na
ka ngataunai ani vapotol i palpal i keve
laman, na ani keve salsaling lik i laman kapa
asukang. 11 Kana asan a kalto ang ta mal luai.
Na vapotol i palpal i keve laman kala kun
mal, petau lava kita inum singina kitala mat
using kalapo mal luai.
12 Au na vapuat i angelo kala kui kana
taungai, na vapotol i palpal i makarap kala
tamitmit, vapotol i palpal i ulen, na vapotol
i palpal i keve kalto, ani ki ago ta mang
an. Asukang na vapotol i palpal i tenei ias
ka kovek i malangas, na asukang kapa si
vapotol i palpal i tenei vong.
13 Na nala arai, na nala longong a
manuanga kapo ngoi e pangkul liuan i
metekuku, na kapo songosongo alava luai
ta, “Ka rikek, ka rikek, na ka rikek luai aniria
kipo ago e kuli rina, using kapo atogon lak a
potol a angelo, oring lik kitol kui a taungai.”

9

1 Na vapalpalima i angelo kala kui kana
taungai, na nala arai ani sikei a kalto, kata
uak le metekuku ane kuli vunep. Kita lis ia
ta ki asi tavas ani mata lulungai asiang. 2 Na
kala tavas ia na bung kala tuv alak le neina,
asukang val bung i imun marmaralan lava.
Na makarap ve metekuku kala vong ta bung

i nei mata ang. [3] Na le si bung ang ri bivo
kila serei si kari me ago kuli vunep, na kitala
lis madot aniria val ri pangup i kuli vunep
kipo atogon ia. [4] Kita antok iria ani ki ago
ta vil arikek an ani uriuri i kuli vunep, vo
ani sa kapo papanan aro, na iei kapa. Sikei
ki vil arikek papa na vap ang kipo kovek i
akanangai i God e noria. [5] Parik kitapa li
madot aniria asi kari vil punuk luai ani ri
vap, sikei ki vil akui palau iria si palpalima
na ulen aongos. Kui ang ki kui tatana, ka bil
val kui i pangup, man ka suk a igenen. [6] Na
nei liuan i keve taun ang ri vap ki gulegule
ring asi kari mat, sikei ki tav sabonai ania.
Ki vubuk alava ani ki mat sumasuma, sikei
mat ka amaka aro iria.

[7] Ri bivo, kankanuai iria katapo bil val ri
os kitala usausa lenginang iria ani visvis.
Na kita akuku iria ta bil val kuku i gol,
na ane noria kipo naunau val ri vap. [8] Na
ung i paturia kapo bil val ung i paturia i
ri aina, keve ngisaria kapo bil val ngisana i
laion. [9] Na kipo atogon keve lilit e kangiria,
kapo bil val keve lilit i aen, na tangis i
vangaria kapo sokelengai val tangis i tag-
tagai os miang kipo sang tatana taun a
visvis. [10] Kipo atogon vikvik na kipo suk
val ri pangup si vikvik iria kapo atogon
rangum matansilup, au na kipo atogon a
madot e vikvik iria asi vil arikek ani ri vap si
palpalima na ulen aongos. [11] Na kipo atogon
kari tulava, kapo paturia aongos, angelo i
nei mata lulungai asiang ang, kana asan si
mengen si ri Eberaio ta Abadon na si ri Elas
ta Apoluon.

[12] Sukana vang a ainoai i vilvil akui rikek
kala kamus. Arai, pongua lak nang kilo-
ngpo tungai asi serei.

[13] Na valimalesikei i angelo kala kui kana
taungai, na nala longong a kalingana i
mang sikei neina i puat a kom ang si pata
i gol, kapo tung e malangas i matana i God.
[14] Na kalinga ang kala antok a valimalesikei
i angelo vopo teng ani taungai ang ta, "Ku
akala na puat a angelo ang kita teng akit iria
ngere laman lava ang e Euparates." [15] Na le
iang kila akala na puat a angelo ang, kita
lapo usausa si vuk taun ang, akorong si taun
ang, singina si ulen ang na matas ang kapa,
asi kari an raung amat ani vapotol i palpal i
ri vap aongos. [16] Na tataot lakat i petau kipo
kokos kuli os asi an visvis, kapo 200,000,000.
Nata longong a tataot ang asukang. [17] Si
kag ararai katapo ararai asukang ke. Keve
os kuvul ve vap ang kipo kokos kuluria,
kari keve lilit e kangiria katapo mang val
ureurek mang mata makanga, na kapo di-
nangan val iat karkarian. Na paturia i keve
os ang kapo asukang val paturia i ri laion.
Na ureurek, bung na iat karkarian kapo
soung e ngururia. [18] Vapotol i palpal i ri vap
e kuli rina kitala mat aongos marai potol a
bil i vilvil akui ke, kut, bung na iat karkarian
ang vopo soung ke e ngururia. [19] Using
kari madot ri os kapo sinong e ngururia na
vikvik iria, using a vikvik iria kapo asukang
val ri kene, kipo atogon vangang, nambang
kipo so tatana.

[20] Petau lava lak nang parik kitapa mat
si keve vilvil akui ke, parik lak kipa lomon
pokai pelek kari keve avibisan, na kipo
uli soturungai lak taun kari keve ingua,
keve tangatangai ang kita abis palau ia ta
gol, silva, aen, iat, na ri iei, keve bil po
mataba, na kipo talingabot, kipo tung mat
palau. [21] Parik kipa lomon pokai pelek a lau
i daung, teng maras, panik na tainau kapa.

10

Buk lik i lulun e kungana i angelo

[1] Na nala anguan arai an na mang sikei a
kitmat i angelo kapo pasiang le metekuku,
na katapo maus ta kuku, na kumrangai
kapo tung e patuna. Nei nona kapo
asukang val mete makarap, na ngono kak-
ina kapo asukang val kitip lava kapo ure-
urek. [2] Katapo teng a buk lik i lulun e
kungana, na buk ke katala tapaeres e kun-
gana. Ka kelai ani palso i kakina e nei
laman, na kana palkais e ring kolo. [3] Na kala
songosongo alava luai val kalingana i laion
marala. Vuk taun ang kala songosongo,
na limalengua na angang ang kilapo men-
gen. [4] Kilapo mengen na nalapo usausa asi
kag salsalik. Sikei, nala longong a kalinga
le metekuku ta, "Ku vulit bat a mengen
ang limalengua na angang ang kita antok
tatana, na ku ago ta salik an ania." [5] Na
angelo ang nata arai ania, vo atung ang ani
kakina nei laman na e ring kolo, kala koros
atung a palso i kungana ane metekuku, [6] na
kala atu vala si vopo to asikei, voike kata
asinong a metekuku na keve bil aongos ang
kipo ago singina, na kuli vunep ke kapa
kuvul ve keve bil aongos kuli rina, na nei

laman ve kana kun keve bil neina. Na kala
posong asukang ke, "Ka kovek luai i taun
i amomole! 7 Man kalapo angte kana taun
a valimalengua si kui ani kana taungai, e
iang kala tapunuk a mengen mumun ang si
God, val akus roron ang katala amalangasai
ania si kana keve asosokai ri katakai i kus
amalangas aino."
8 Au, na kalinga ang nata longong aino
ia le metekuku kala anguan serei taun an
anig ta, "Pasal, kula luk a buk vopo matung
tapaeres ang e kungana i angelo vopo tung
ang e nei laman na e ring kolo." 9 Au nala
pasal taun ia, na nala aikut ia ani ka lis iau
ta buk lik ang. Na kala antok iau, "Luk ia
na ku angan ia, na kan vil amal a vingam,
sikei ane tabek i ngurum ka mirmiruman
val murungan." 10 Au, nala luk a buk lik
ang e kungana i angelo, na nala angan ia.
Na ane tabek i ngurug, pua nem mirum
luai val murungan. Au nala angan asip
tapai ania, na kala vil amal aongos a vingag.
11 Na kala antok iau, "Kapo mamaiten ta ku
anguan kus amalangas pok an ani keve rina
miang, ani keve patvap na ani keve mengen
angpetpetekai na ani ri tulava kapa."

11

Ngono katakai i amalmalangasai

1 Na kala alis iau ta vuk kan i po kinkin-
tong, na kala antok iau ta, "Ku tapasuk na
kuanla kinkintong kana lu i atailai a God, na
pata ipo sula. Luk kapa na tataot iria kipo
soturungai e iang. 2 Sikei, ku atolongon a
kinkintong ani nankomo i lu i atailai. Ago
ta kinkintong an ania, marai kitala lis nang
ia si ri vap i ngising. Na ki koko goeng a rina
gogoai ang si 42 na ulen. 3 Naka li madot
ani kag ngono katakai i kus atutuman asi
karilong mengen i kus amalangas le si God
si 1,260 na taun aongos, na kilong alak
a maus i mamakus." 4 Ngono igenen ke,
rilong a ngono iei i elaio, na ngono tutun-
gan i malangas vopo tung ang e matana i
Volava i keve asisinong aongos. 5 Na man a
mangsikei kapo buk atokngai asi vil arikek
anirilong, kut i ngururilong ka angan ia.
Kana vang a ring ke, man a mangsikei kapo
buk vil arikek anirilong ka mat akorong si
selen ang. 6 Na ngono igenen ke kilongpo
atogon madot asi akangbat ani metekuku
ani ka ago ta anguan langit an si pangau i
taun ang kilong mengen i kus amalangas
singina. Au na kilongpo atogon kapa na
madot asi pokai ani keve laman aongos asi
kari rangai, na asi karilong vil akui ani keve
rina si saka keve taun an rilong kilongpo
buk ia. 7 Au na taun ang man kilonglapo
akamusai ani karilong kus atutuman, kei
nau lelengan vopo soung le nei mata lu-
lungai asiang ang, kamela angvis ve rilong,
ka dual alava anirilong na kala vis punuk
irilong. 8 Matmat irilong ka matung palau
nei selen i rina lava ang, kipo posong atok-
tokngai ania ta Sodoma na Aigipto, rina ang
nang kita atakuk karilong volava singina
kuli ngakputuk. 9 Na ri vap i mamain ta
matan vap, ri mengen angpetpetekai, na
keve rina lava, kime kalum a ngono matmat
ang si potol a taun kirol na inongos. Na ki
atakun ri vap si ago ta amunai anirilong.
10 Na ri vap i kuli rina aongos ki marama-
rak using kilongtala mat, na ki mikamika
ta uruk, na ki lis angpokpokai aniria ta
mang keve alilis, using ngono katakai i kus
amalangas ang kilongtapo vil akui arikek
ri vap kuli rina. 11 Au na e mung i potol a
taun kirol na inongos, God kala lis pok a
malu i to taun irilong, na kilongla tung ta
ngono kakirilong. Na leng lava kala pat a
vap po kalum ang anirilong. 12 Na kilongla
longong a mang kalinga lava taun irilong
le metekuku ta, "Milong palak ane ke." Na
kilongla palak nei kuku ane pangkul, na
karilong petau kipo tere tatarilong. 13 Na
si vuk taun ang palau, mimo lava luai na
vasangauli i palpal i rina ang kala tagoeng.
Na 7,000 i ri vap kita mat si mimo ang, na
mang vap ang kita leng arikek luai, na kipo
alatun a God metekuku.
14 Sukana vang a vapongua i vilvil akui
kana kala kamus. Arai, vapotol lak nang ka
serei, na ka sumasuma palau.

Valimalengua i taungai

15 Au na valimalengua i angelo kala
kui kana taungai, na nala longong a
keve kalinga lava i metekuku asukang ke,
"Vainagoan i kuli rina ke, kara Volava na
kana igenen i akanangai kilonglapo saupai
ania, na kana saupai ka ago ane no asikei."
16 Na 24 a igenen lava ang, vap po sinong
kuli kari keve sinsinongan e mete God, kila
soturungai ane vunep e matana i God na
kila mamaila serei singina 17 asukang ke,

"Volava God kitmat luai, kupo to kana, na
kuta to aino, namempo alatun ua using
kutala luk kam madot lava na kula saupai
lenginang. [18] Mamain ta patvap i ngising
kita marala, sikei kam marala kala serei,
na kana kalapo taun asi saupai aniria ki-
tala mat, na asi seupok kapa ani kam keve
asosokai ri katakai i kus amalangas, na ri
vap gogoai, na vap ang kitala mamaila ani
asan im, ri vap lik kuvul ve ri vap lava. Na
asi runguk suai ani vap ang kita galang a
kuli rina." [19] Au na lu i atailai si God kala
tavas metekuku, na kila arai ani asisiang
ang salsalik i ainainakai kapo sinong neina.
Na e iang kala tapatapak, angang kala sokir-
ilai, mimo na langit lava i iat kala usen.

12

Aina na kene lava

[1] Na mang akanangai petekai lava kala
serei metekuku. Mang aina katapo kavat
ta makarap, na ulen kapo ago neite ngono
kakina. Na kana kuku e patuna, sikei a san-
gauli na pongua na kalto kipo tung singina.
[2] Na katapo sungsungukan, na kapo kui ve
aloi alava using kala serei kana taun asi
ingus. [3] Na mang akanangai kapa kala kun
serei metekuku. Mangsikei a kene lava luai
kapo melek, na kapo atogon limalengua na
vangang, na sangauli na kom, na si limalen-
gua na vangang ang limalengua na kuku i
tulava singiria. [4] Na vikvik ina kala mus suai
ani vapotol i palpal i kalto e metekuku ane
kuli vunep. Kene ang kalapo tung e no i
aina vopo kui ani ingus ang, ani ka konem
a popo lik ang man kala ingus ia. [5] Au kala
ingus kana nat tauan, nia ka saupai ani keve
matan vap aongos ta kana kipa i aen. Sikei,
nat ang kita paus alak ia taun a God na kana
sinsinongan i tulava. [6] Na aina ang kala sip
akipai ane nei ring varasai palau taun a ring
ang God katala itoiton ia ania, ani kan ago
si aiveven si 1,260 na taun aongos.

[7] Na visvis kala tadut metekuku. Mikael
ve kana keve angelo kila vis a kene. Na
kene ve kana ta kun keve angelo kita susual,
[8] sikei kita ngau, na kala kovek i pangau
aniria metekuku, [9] na kila asuai asiang ani
kene lava ang, katapo uli ago le kabang,
kana asan ta petau, vo Satan, igenen vopo
kapau ani kuli rina aongos. Kita asuai
asiang ania ve kana keve angelo ane kuli
vunep. [10] Na nala longong a mang kalinga
lava e metekuku asukang ke, "Kana vang
kala serei a vilvil ato, madot na vainagoan
si kara God, na kitmat si kana igenen i
akanangai, using a vopo uli mengen arikek
ke ani keve tasira e matana i God tenei ias
na tenei vong, kitala so tatana ane vunep.
[11] Kita dual suai ania ta rangai i nat i sipsip
na si kari kus atutuman, na parik kitapa
aunai i lomon ani kari to, parik. Sikei kita
atolongon iria ani ki mat. [12] Asukang vang
na nami vap ang mipo ago e metekuku, mi
uruk! Sikei, kapo rikek luai ani kuli rina
na ani nei laman kapa using a vo petau ang
lenginang katala pasiang taun imi, na kapo
marala arikek luai, using kapo nas ta kana
taun parik kapa vungavunga."

[13] Na kene lava ke, taun ang kala arai ta
kitala so asiang tatana ane vunep, kala lu na
aina vo ingus ani nat tauan ang. [14] Na kila lis
a aina ke ta pongua na vanga i manuanga
lava ani ka angkoai si ngoi tatana ane nei
ring varasai palau, rina ang kitala itoitonai
ania ania, ki an aiveven ia si sikei a matas,
na mang pongua na matas, na inongos i
matas, akipai ani matana i kene. [15] Na kene
lava ke kala mutakai ani laman e nguruna
asukang val sung ani molong ina kan kinkos
a aina ang na ka tipo suai ania akipai. [16] Sikei
kuli vunep kata pakangai ani aina ke. Kata
apanga na nguruna, na ka konem aongos
a laman i sung ang kene lava kata mutakai
ania. [17] Kene lava ke vola vinga marmaralan
luai ani aina ke, na kala paspetau asi kana
an angvis ve kana matan inatus a aina
ang, ria vap ang kipo longong kana keve
asok tapai a God, na kipo teng akit a akus
tutuman i Iesu. [18] Na kanla tung e ngerelo.

13

Ngono kei nau lelengan

[1] Au, nala arai ani mang sikei a kei nau
lelengan kala buat serei kuli laman. Kapo
atogon a sangauli na kom, na limalengua na
vangang. Si siksikei a kom, kuku i tulava
kapo gon kuluna, na kuli siksikei i keve
vangang ang, mang asan i nau varas ani
God kapo tung singina. [2] Na kei ang nata
arai ania, kapo bil asukang val pusi kei kalat
lava, na kakina kapo asukang val kakina
i vongo marmaralan lava, au na nguruna
kapo bil val laion. Kene ang katala lis ia

lenginang ta kana madot, na kana sinsi-
nongan i tulava, na kitmat lava asi saupai.
3 Si mang sikei a vangang, kapo atogon a
mapolok, pat konang asi kana mat, sikei
mapolok ang katala takaut. Na ri vap i
kuli vunep aongos kila arai velai ani man
ani bil ke, na kila using a kei ke. 4 Ri vap
kila soturungai serei si kene using katala
alis a kei ta kitmat asi saupai, na kila kun
soturungai kapa serei si kei ang, na kipo sui
ta, "Mang si vang kana kilongpo angkoai ve
kei ke? Nei a si kapo dual angkoai asi me
angvis ve nia?"

5 Kitala ali pangau ani kei ke asi kana
posong ani keve mengen i alalakas na keve
mengen i nau varas, na ka asereiai ani
kana kitmat si 42 na ulen. 6 Kapo sulai
ani nguruna si nau varas ani God. Kapo
mengen i nau varas ani asan ina, kana
ring ipo ago, na vap ang kipo ago ve nia
metekuku. 7 Kita li pangau ania kapa asi
kana angvis ve ri vap daus, na asi kana dual
suai aniria. Io, kitala lis ia ta kitmat ani ka
saupai ani keve angtama, keve patvap, keve
mengen angpetpetekai, na keve rina kapa.
8 Na ri vap aongos kipo ago kuli vunep ke ki
soturungai serei singina, ria na vap ang kari
asan kapo kovek le si tutapongai i asisinong
nei buk i to si nat i sipsip, voiang kita raung
ia.

9 Man a si kapo atogon talinga, kapo ro ka
longong. 10 Man a si ki kong ato ia, nang ki
kong ato ia. Man a si ki raung ia ta samele i
visvis, nang ki raung ia. Kapo ro ri vap daus
ki tung akit na ki lomlomon atutuman.

11 Au na nala arai ani mang kei nau lelen-
gan kala kun buat le nei roe. Kana pongua
na kom val nat i sipsip, sikei kalingana kapo
asukang val kene lava. 12 Kapo atogon a
roron le si ainoai i kei ang asi kana abis
ania, na kala vil ri vap aongos kuli rina asi
kari soturungai serei si ainoai i kei, kana
mapolok pat si kana mat katala takaut pok.
13 Io, vapongua i kei ke katapo asereiai ani
mang keve akanangai lava i vilvil ataping,
kapo songo asiang a kutni le metekuku ane
kuli rina e mataria i ri vap. 14 Na si keve
akanangai suke, using kitala lis ia ta kitmat
ani ka abis ia si pangau ang si ainoai kei,
kapo akipang a ri vap e kuli rina asukang
ke, ki atung a mang tangatangai asi dungai
ani kei vopo puka ke si samele i visvis ang,
sikei kapo to lak. 15 Kitala lis ia ta kitmat ani
ka ali malu i to ani tangatangai ang asi kana
mengen korong. Mang anu, asi raung kapa
ani vap ang kipo misag ani soturungai serei
si tangatangai ke. 16 Na kapo sulai ani ri vap
aongos, vap lik ve ri vap lava, tauia ve ri vap
logo, ri vap kalakala ve ri asosokai palau ani
ki luk a akanangai e palso i kungaria vo e
nei petek i noria, 17 ani ka asukang, ka ago ta
sikei an ka samui vo asesel man a akanangai
ke kapo tav tung singina. Akanangai ang,
nang kapo kana asan a kei, vo tataot i asan
ang. 18 Nas aro ia. Si e iang kapo atogon a
nas, ka kinle na tataot i asan i kei ke, using
kapo tung ani igenen, nang 666.

14

Tangam si patvap si nat i sipsip

1 Na nala arai ane no, na nala arai ta,
nat i sipsip kapo tung kuli mulang e Sion,
na petau ang ve nia kipo 144,000 aongos,
asan ina na asan i tamana kapa kita salik
ia nei petek i noria. 2 E iang nala longong
a kalingana i mang sikei le metekuku kapo
gulung lava val mete keve kong miang, na
asukang val angkirilai i angang lava. Na
kalinga ang nata longong ia, kapo tangis
val ri gita miang kipo tiring ia. 3 Na kipo
tangam a tangam tanginang, talangai ani
sinsinongan i tulava na e mete puat a asisi-
nong atogon to ve keve igenen lava ang
kapa. Katapo tav angkoai luai ta mang sikei
ka sel akit a tangam ke, sikei riria papalik
petau ang 144,000 nang kita samui pok iria
pelek a kuli rina ke. 4 Kana ria parik luai
kitapa sigil si ri aina, using kipo vap atailai.
Ria vang kana kipo usiusing a nat i sipsip si
saka keve oring an kapo pasal singina. Vap
ke, kitala samui pok iria le nei liuan i ri vap,
asukang val ainoai i uai i matang ani God
na ani nat i sipsip. 5 Kapo kovek luai i kapau
ki sabonai ania e nguruia, using kipo daus
luai.

Amalmalangasai si potol a angelo

6 Na nala arai ani mang angelo, kapo ngoi
lakat nei liuan i pangau, kapo teng a akus
ro asikei, ani kan akus iria, vap ang kipo ago
e kuli rina, taun a keve rina, keve angtama,
keve mengen angpetpetekai, na taun a keve
patvap aongos. 7 Na kapo songosongo alava
ta, "Mi lolokovo e mete God, na mi amaus ia,
using kana vuk taun asi saupai kalapo serei.
Mi soturungai singina, nia vo asinong ani

metekuku, kuli rina na nei laman makasim
na keve laman saling."
8 Na mang angelo, vapongua ina, kala kun
serei na kala atai ta, "Babulon, rina lava
suke katala uak. Kata vil a keve matan vap
aongos ani ki inum anio iria ta vaen i kana
tapanikan."
9 Na vapotol i angelo kala using irilong na
kapo pege alava ta, "Man a si kapo soturun-
gai serei si kei nau lelengan ke, na kankan-
uai ina, na kalapo atogon a akanangai ang e
nei petek i nona vo e kungana, 10 nia palau
a iuang ka inum a vaen i kana marala na
God, vaen ang kata tilingai kirol ania, na i
tav tol, ane nei kavi i kana marala. Au na
vo inum ke ania, ka luk a kui ninirokot luai
mete kut ni na iat karkarian, e mataria i
ri angelo gogoai na e matana i nat i sipsip.
11 Na vubung i kui ang kipo ago singina, ka
tuv alak ane pangkul si keve taun kovek i
akamusai ina. Io, vap ang kipo soturungai
serei si kei nau lelengan ke, na si kankanuai
ina, na kitala luk kapa na akanangai i kana
asan, petau ke ki kovek luai i ausai tenei ias
na tenei vong kapa." 12 Kapo ro ri vap daus ki
tung akit, riria kipo longong kana keve asok
tapai a God, na kipo tung akit si lomlomon
ta Iesu.
13 Na nala longong a kalinga le metekuku
na kapo atatai asukang ke, "Salik asukang
ke. Uruk singiria, vap ang ki mat ta angto-
gon ve Volava, le si taun ke. Na Malanganto
kapo kun ainak ta io, uruk singiria using ki
ausai ani kari keve avibisan. Io, kari keve
avibisan aongos, seupok ina ki luk lak ia."

Taun i paspasuk kuli rina

14 Au, nala arai ane no na nala arai ta,
mang sikei a kuku posok, na mang igenen
kapo gon lakat kuluna, asukang val igenen
i pukun, na kana kuku i gol e patuna, na
e kungana kapo teng a samele redelekan.
15 Na mang angelo kala soung le nei rina
i atailai na kapo songosongo alava taun a
vopo gon lakat kuli kuku ang ta, "Luk kam
samele redelekan na ku til. Kalapo serei
nang a taun i paspasuk, using a non matang
ke kuli rina kala matukal." 16 Na vopo gon
lakat kuli kuku ang kala til a non matang i
kuli rina na kala pasuk asip ia.
17 Na mang angelo kala soung le nei rina
i atailai e metekuku, ninia kapa kapo teng
kana samele redelekan. 18 Au, na mang
angelo kala kun soung le si pata ipo sula
ang, na nia kapo atogon kitmat asi saupai
ani kut po ni ang, kala songosongo alava
taun a vopo teng ani samele redelekan ang
asukang ke, "Luk kam samele redelekan na
ku asisia tok akuvul a ungaungan i vaen i
kuli rina, using kalapo motem." 19 Na angelo
ang ka teng kana samele na ka lag a kuli rina
ke tatana, na kala ngumut akuvul aongos
a keve uai ina, na ka so tataria nei ring
ipo koko meng ani vaen i kana marala na
God. 20 Na lu i po koko meng ani vaen ke
kita atung ia e komo i rina. Na saltapai i
rangai le si ring ipo koko meng ang kala
lakat asukang val ngai asagang si ri os, na
vunga ina asukang val 1,600 na sitadia.

15

Limalengua na apoes

1 Na nala arai ani mang akanangai lava,
na kapo petekai luai e metekuku. Limalen-
gua na angelo kipo teng a limalengua na
akamusai i apoes, kapo akamusai luai i keve
apoes ang, using katala tapunuk aro luai
vanang kana marala manas a God.
2 Au nala ararai na mang bil kapo asukang
val laman makasim kapo pok val galas na
kita tol ia ta kut nini. Na petau kipo
angtung ngere laman, ria vap ang nang
kitala dual suai ani kei nau lelengan ve
kankanuai ina, na akanangai i kana asan, na
kipo teng kari keve gita, ila alis ta God. 3 Na
kipo tatangam a tangam ang si Moses, kana
asosokai a God, na kapo tangam kapa si nat
i sipsip, "Volava, God kitmat luai, kam keve
avibisan aongos kipo tavirimok lava na kipo
petekai luai. Numai a tulava si mamain ta
matan vap aongos, kam keve selen kipo ko-
rong na tutuman aongos. 4 Volava! Si vang
kana ka tav lolokovo, na ka tav alatun anim
si kam asan? Using numai papalik kupo
daus na le singim papalik na matmatan vap
kime serei kuvul lak, na kime soturungai
e matam, using kam keve avibisan korong
kipo ago e ring malangas." 5 Na e mung ina
nala anguan ararai pok an, na e metekuku,
ring atailai lu i atung tul, voiang a akus
tutuman kapo ago neina, kala tavas. 6 Au
na limalengua na angelo, vap po teng ani
limalengua na apoes aongos ang, kila soung
le nei ring atailai. Ria aongos kipo maus ta
maus radausan luai, e kangiria kipo ngenge
aputuk ia ta gol. 7 Na mang sikei le si

puat a asisinong atogon to ang kala lis a
limalengua na angelo ang ta limalengua
na gapai i gol, na kapo kamsarak ta kana
marala na God vopo to asikei ke. 8 Na bung
i kana miminaungan a God kala karaunai
aongos ani nei ring atailai ang ve kitmat
ina. Kata tav angkoai luai si mang igenen
ka palak nei ring atailai ang, tung si kila
vil apunuk aro luai ani limalengua na apoes
aongos si limalengua na angelo ang.

16

Keve gapai i kana marala na God

1 Na nala longong a kalinga lava le nei
ring atailai kapo atatai a limalengua na
angelo ang ta, "Mi pasal ta limalengua na
gapai ang na mi an bekai ani kana marala
na God kuli rina."
2 Au, ainoai i angelo kala pasal na kanla
bekai ani marala kuli ring kolo. Na ri makas
rikek luai kila serei si vap ang kipo atogon
a akanangai i kei nau lelengan ang singiria,
na kipo soturungai serei si kankanuai ina.
3 Na vapongua i angelo kanla bekai ani
marala kuli laman makasim na nei laman
kala rangai aongos val rangai i puka. Na ri
nem aongos kipo to nei laman kila mat asip.
4 Na vapotol i angelo kanla bekai ani
marala kuli keve laman lava na keve laman
saling lik, na kila kun rangai. 5 Na nala
longong a kalingana i angelo vopo aiveven
ang ani laman ta, "Numai kupo daus luai.
Numai kuta ago anongo na kana kupo ago
na kupo daus luai. Kam saupai ani vap ke
kapo korong asukang, 6 using kitala raung
ri vap daus na ri katakai i kus amalangas,
na kutala ainum iria ta rangai val kari se-
upok." 7 Na nala longong a pata ipo sula kala
songosongo ta, "Io, Volava God Tavirimok
Luai, kam keve saupai kipo korong na kipo
tutuman."
8 Au, vapuat i angelo kanla bekai ani
marala kuli makarap. Na ngan i makarap
kala aunai madot luai si ngan amagang ani
ri vap val kutni. 9 Pukun iria ka tapak ta
manas lava, na ki mengen arikek ani asan
i God vopo togon kitmat asi alis ani keve
vilvil akui ke. Sikei ki misag ani lomon
pokai na alis minaungan ania.
10 Na valima i angelo kanla bekai ani mar-
ala kuli sinsinongan si kei nau lelengan, na
kana vainagoan kala vong itum, na ri vap
kilapo ngut ngisa ta kui rikek. 11 Na kila
mengen arikek ani God i metekuku marai
keve kui lava, na keve makas kapa. Sikei ki
misag ani lomon pokai pelek ani sa kitala
abis ia.
12 Na valimalesikei i angelo kanla bekai
ani marala si laman lava ang Euparates,
na kala ring kolo aongos. Kana asi usausa
ani keve tulava le si ring ipo sanglak ta
makarap asi me serei. 13 Na nala arai ani
potol a malanganto rikek kitolpo ararai val
pakau, na kitolpo soung le nguruna i kene,
na le nguruna i kei nau lelengan, na le
nguruna kapa i katakai i kus amalangas
kapau. 14 Kitolpo malanganto i ri ingua, na
kipo vil a keve akanangai. Kipo pasal taun
a mamain ta tulava i kuli rina aongos ani
ki songo akuvul iria taun a visvis ang si
taun lava i atung ang ta God Tavirimok Luai.
15 "Arai, naka serei val katakai i tainau. Uruk
si igenen ang kapo para na kapo kavat, vei
nganing kala tung e ring malangas ta varas,
na ka mese luai." 16 Io, kita songo akuvul iria
taun a ring ang kipo kin ia ta Armagedon si
mengen si ri Eberaio.
17 Na valimalengua i angelo kanla bekai
ani marala nei pangau. Na kalinga lava
le nei ring atailai si sinsinongan i tulava
kala posong ta, "Kala kamus!" 18 Na tapak
ve gulung kitmat kala serei alava na mimo
madot luai. Mimo ang kapo madot arikek
luai, katapo kovek i mimo asukang kata
serei le si ainoai i taun ri vap kitapo ago
kuli rina. 19 Na rina lava ang kala tapagal
ani ka potol a vuk rina ina. Na keve rina
lava si mamain ta matan vap kila sogoengai.
God kala lomlomonai ani Babulon, rina lava
ang, asi alis ania ta kavi kapo kamsarak
ta vaen madot i kana marala, na ka inum
asip ia. 20 Au na ri kulenusa aongos kila sip
akipai, na ri mulang kila kun kovek aongos
luai. 21 Na le metekuku iat maiten lava kapo
uak lakat kuli ri vap. Siksikei a iat kapo
maiten angkoai si ngompunuk. Na ri vap
kipo mengen arikek ani God marai vilvil
akui, using a langit ke kapo bil rikek luai.

17

Aina katakai i luk tauan pulakai na kei nau lelengan

1 Na mangsikei i limalengua na angelo,
vap po teng ani limalengua na gapai ang,
kamela serei singig, na kala atai iau ta, "Me

ane ke, name akalit ua ta vilvil akui ang
God lak ka alis a aina asasanan katakai i
luk tauan pulakai ang, iuang nang vopo ago
mete keve laman ang. 2 Aina ke, ri tulava
i kuli rina aongos kita angpanik ve nia,
na vap aongos po ago kuli rina, kitala nio
marai usiusing ani kana laulauan rikek."
3 Au nala arai ta mata i malanganto, na an-
gelo ang kala sunguk iau ane nei mangsikei
a ring varasai palau, na nanla arai ani aina
kapo gon kuli kei nau lelengan melek. Na
kei ang, pukun ina aongos kapo duk ta
keve asan kipo keve mengen i nau varas
ani God. Na kapo atogon a limalengua na
vangang na sangauli na kom. 4 Na aina ang
katapo maus ta maus miminaungan luai
na kita amamang aro ia ta gol, na mang
keve iat mang roron. E kungana kapo teng
a kavi i gol kapo kamsarak ta mamain ta
laulauan rikek, na keve bil visuk i kana
panik. 5 Na mang mengen mumun kita salik
ia nei petek i nona asukang ke, "Babulon
lavlabat, rinaria i ri aina katakai i luk tauan
pulakai, na ani mamain ta laulauan visuk
aongos i kuli rina." 6 Au nala arai, na aina
ang kalapo nio using katala inum a rangai i
ri vap daus, na ria vap ang kitala raung iria
marai akuskus atutuman ta Iesu.

Taun ang nata arai ania, nala sugul alava
luai. 7 Na angelo kala sui iau ta, "Marai sa
kupo sugul? Naka palas ua ta bil mumun
i aina, na kei ang kapo kokos kuluna, vopo
atogon ani limalengua na vangang ang, na
sangauli na kom. 8 Nang a kei ang kuta arai
ania ta kapo to, kana parik kapa anguan ago
an, ka buat serei le nei mata lulungai asiang
luai, ani ka pasal asi kana an kui asikei.
Au na ria kipo ago kuli rina, na kari asan
kapo kovek nei buk i to le si tutapongai i
asisinong, ki an taping alava si arai ani kei
ke, using kata to aino, na parik kapa ago
kana, na ka serei lak. 9 Nas aro ia. Si e iang
kapo atogon a masam, ka kinle na supsupai
ina asukang ke. Limalengua na vangang
ang nang, kapo tung ani limalengua na
putput, nang a aina ang kapo sinong lakat
singina. 10 Na kapo tung ani limalengua
kapa na tulava. Palpalima iria kitala uak, na
sikei lak kapo ago, na mang sikei lak parik
kapa serei. Man kala serei ka saupai si vuk
pangau kudik palau. 11 Au na kei vopo to
aino ang, na kana parik, ninia vanang kapo
valimaletul i tulava, na kapo mang sikei i
limalengua ang, na kapo pasal asi kana an
kui asikei. 12 Na sangauli na kom ang, nang
kuta arai ania, kipo sangauli na tulava parik
lak kipa teng saupai. Sikei ki luk dual kuvul
ve kei ang na ki saupai si sikei palau a vuk
taun lik. 13 Kipo sikei a lomlomonai na ki alis
suai ani kari madot na sinsinongan i saupai
si kei ang. 14 Ki angvibis ve nat i sipsip na
kana vap, na nat i sipsip ka dual suai aniria,
using ninia na volava ani mamain ta volava,
na kapo tulava ani keve tulava aongos. Na
ria vap po auai ve nia, kipo vap i kana songo,
na kana vubuk, na kipo atutuman."

15 Na kala atatai aliu iau asukang ke, "Keve
laman ang kuta arai ania, nang a aina ang
kapo ago ngerena, kipo tung ani mamain
ta patvap, petau tavirimok luai, mamain ta
rina, ve keve mengen angpetpetekai. 16 Na
sangauli na kom ang, nang kuta arai ania,
ria kuvul ve kei ang, ki mirik lak ani aina
ang. Ki aunai vil arikek luai ania, na ka
pasal ta varas palau. Ki angan a sin ina na
ki ani ia mete kut. 17 Using God katala alis a
lomlomonai ang ane nei vingaria, asi kari
abis kuvul asukang val kana lomlomonai,
ani ka sikei palau kari lomlomonai, na ki
alis kuvul a kei ta kari kitmat asi saupai,
tung si kana mengen a God kan punuk. 18 Au
na aina ang nang kuta arai ania, kapo tung
ani rina lava ang, nang kapo saupai ani
mamain ta tulava aongos i kuli rina ke."

18

Babulon kala tagoeng

1 E mung ina, nala arai ani mang angelo
kapo pasiang le metekuku. Kapo atogon
kana kitmat lava luai, na miminaungan
i kana roron kapo vil amang a kuli rina
ke tatana na kapo mang aroron. 2 Kapo
songosongo alava luai asukang ke, "Bab-
ulon, rina lava ke kala tagoeng! Arai,
lenginang kala tagoeng! Ka nankomo vang
ani ri ingua asi ago, na ka rina asi ago ta
keve malanganto rikek, na ri mani visuk
luai ki ago kuvul e iang. 3 Using a mamain
ta matan vap i kuli rina ke kitala inum a
vaen nio i kana keve panik. Ri tulava i kuli
rina ke kita angpanik ve nia, na mamain
ta katakai i atos kapa kita tauia alava ta
kana keve bil roron miang luai." 4 Au le,
nala longong a mang kalinga le metekuku
asukang ke, "Kag vap, mi soung akipai ani
rina ang ani mi ago ta tung kuvul an ve

nia si kana keve lau rikek, na ani mi ago
kapa ta an luk an ani maiten i kana keve
apoes. 5 Using kana keve rikek kila laut luai
tung e metekuku na God kapo lomlomonai
akit ania. 6 Lis ngenget pok a aina ke val sa
katala alis tatana. Ngenget ta ngaupap val
katala kun abis ania. Tol amatan pongua
dong kana kavi ta laman nio na ka inum ia.
7 Alis aduk ia ta kui ve mamakus, asukang
val minaungan na keve maramarak duk ang
katapo uli buk ania. Using nei vingana kapo
atai pok ia ta, 'Kag sinong, napo bil val
ainan tulava, parik ta nau a mainang. Au na
kapa, naka kovek luai i taun i tang makus.'
8 Asukang vang na si ring sikei palau a taun
kana keve apoes, ki kinkinkos aro ia singina,
mat, makus na kalag, na kut ka ni ia. Using
a Volava God, kana dual kapo tavirimok asi
kana amiming ania.

9 Ri tulava i kuli rina, ria vap po angpanik
ang ve nia na kipo maramarak soliu kuvul,
ki arai ani bung i kut i kana po ni, na ki
tangis velai makus lava using ania. 10 Ki
tung akipai ane ring vunga using kipo leng
putuk kana vilvil akui, na kipo antok ta,
'Kala rikek! Pua, rina lava ke. Pua, Babulon
pala, ring rina kitmat. Ring sikei palau a
vuk taun ke, saupai asi kam puka kamela
serei.'

11 Mamain ta katakai i atos kuli rina ki
tangis using ia velai ani mamakus, using
kala kovek i vap asi samui ani kari keve
usausan, 12 gol, silva, ri iat mang roron, ri
ngongo, vakup mang roron, na mamain ta
ei sain miruman, na mang matan bil ro
lik kita abis iria ta ei na aen na mamain
ta iat samui lava, 13 na ri mai ipo angan,
na mamain ta bil sain roron, vaen, rul i
elaio, palaua tanginang roron ve kon, ri
bulumakau, sipsip, ri os na tagtagai iria, ri
vap asosokai palau ve ri kongato. 14 'Pua,
inuai ke kutapo atumata using ia kala tamus
aongos pelek ua. Kam keve tauia miang na
mang matan bil roron luai ang, ria aongos
kila tamus pelek ua, na parik luai kupa
anguan angkoai an si sabonai pok ania.'
15 Vap po asesel ta keve bil aongos ang, na
kilapo vil alava kari tauia tatana, ki tung
akipai e ring vunga using kipo leng putuk
kana vilvil akui. Ki tangis na ki makus 16 na
ki songosongo ta, 'Kala rikek! Pua, rina
lava ke, katala uli amaus ania ta keve vakup
mang roron luai, na vakup samui lava luai,
na kata uli amamang aro ania ta gol na ri
iat samui lava. 17 Ring sikei palau a vuk
taun, tauia tavirimok lava ke kamela rikek
aongos!' Na vap alali perengan, kuvul ve
petau po kokos, na ri tong laman ve ria
kipo pasal nei laman si atos ta kari usausan,
kianla tung akipai e ring vunga, 18 na ki
arai ani taup i bung i kana lapo ni, na
kila songosongo ta, 'Mang saka rina lava
kapo bil val rina lava luai ke?' 19 Na kipo
sapung a paturia ta kaponpon kuvul velai
ani tangis, mamakus na kipo kup alava ta,
'Kala rikek! Pua rina lava ke, kapo ring rina
ke vap po taukai mamain ta perengan nei
laman, kime lapo tauia ta kana keve tog-
togon! Ring sikei palau a vuk taun kamela
rikek aongos!' 20 Uruk taunai ania, nami e
metekuku, na ri vap daus ve ri aposel na
ri katakai i kus amalangas. Mi uruk using
God katala amiming ia si lau ang kata abis
ia singimi."

21 Au na mang angelo dual lava kala sun-
guk alakat a iat tavirimok, na kala so tatana
velai ani marala ane nei laman. Na kala
antok ta, "Asukang palau val iat ke, ki so
asiang arikek luai ta rina lava ke Babu-
lon, na parik luai kipa anguan angkoai si
sabonai korong ania. 22 Ka kovek luai i
kalinga i tatangam singina. Ria kipo tiring
gita, ri katakai i pirpirik, na vap po tangam
si keve kuikui na taungai ki kovek luai. Ka
kovek luai i igenen ipo abis lu vo mang keve
abis pulakai. Tangis i iat ipo vil meng kon
ang parik kipa anguan longong korong an
ania. 23 Ka kovek ta ring mang i lam ka an-
guan mang an singim. Kalingana i igenen
osongon tanginang ve aina ang, parik kipa
anguan angkoai si longong korong ania
singim. Using kam keve katakai i asesel
kitapo keve vap dual lava kuli rina, using si
kam keve avibisan i teng maras, mamain ta
matan vap aongos kilapo pasal alok luai."
24 Na singina pok kalapo sunguk a mamaiten
i rangai i ri katakai i kus amalangas na ri vap
daus, na ria kapa petau aongos ang kitala
raung iria kuli rina.

19

1 E mung i keve bil suke, nala longong
a mang sikei a bil kapo tangis asukang val
ok, petau laba luai e metekuku, na kipo
songosongo ta, "Aleluia! Using a vilvil
ato na miminaungan na kitmat i kara God!

[2] Using a lau tutuman na korong si kana
saupai. Lenginang katala amiming a aina
asasanan katakai i luk tauan ang, vo vil avi-
suk ani kuli rina ke ta kana keve laulauan i
panik. Katala amiming ia, ngenget a rangai
i kana keve asosokai." [3] Au na kila anguan
songosongo an asukang ke, "Aleluia! Ka
taup alak na bung ang le singina si keve
taun na asikei." [4] Na 24 a igenen lava ve
puat a asisinong atogon to ang kila sotu-
rungai ane vunep serei si God vopo sinong
lakat ang kuli sinsinongan i tulava. Na kila
songosongo, "Tutuman, aleluia!"

Matan angan si nat i sipsip

[5] Na kalinga kala songosongo le si sinsi-
nongan i tulava asukang ke, "Nami aongos
kana keve asosokai, voiang mipo suai ania,
ri vap lik kuvul ve ri vap lava, tara alatun
kara God!" [6] Au, na nala longong a bil
kapo tangis asukang val sulrina na kapo
gulung alava val mete keve kong miang,
na asukang val nga kirilai i angang, kuvul
velai ani songosongo ta, "Aleluia! Using
kara Volava God Kitmat nia kapo saupai.
[7] Tara uruk na tara maramarak na tara ali
minaungan ania! Using kalapo serei nang
kana taun i pagamau a nat i sipsip, na kana
aina tanginang kalapo kun usausa kapa."
[8] Kitala amaus ia ta maus posok roron mang
riparipagan, na kapo daus luai. Nang a
maus ang kapo tung ani keve avibisan ko-
rong si ri vap daus.

[9] Au, kala antok iau ta, "Ku salik ta, uruk
singiria vap ang kita songo iria ane si matan
angan i osongon si nat i sipsip." Na kala
anguan rodo ani kana mengen ta, "Keve
mengen ke kana, ke God ta keve mengen
tutuman luai." [10] Na nala soturungai ane
vunep e ngono kakina, asi kag mamaila
serei singina, sikei kala antok iau ta, "Ku
ago ta abis an ani oring ang singig. Nau
napo asosokai palau val numai na keve
tasim, vap ang kipo teng akitmat a akus
tutuman i Iesu. Ku soturungai serei si God.
Using a akus tutuman i Iesu kapo tukulai i
kari mengen ri katakai i kus amalangas."

Os posok na igenen kapo kokos kuluna

[11] Na nala arai ani metekuku kalapo tu
tavasan, na mang sikei a os posok kapo
tung. Vopo kokos ang kuluna, kana ngono
asan ta Atutuman na Tutuman. Kana
saupai na kana visvis kapo korong. [12] Ngono
matana kapo mang asukang ta ureurek i
kut, na e patuna kapo kuku na keve kuku
miang i tulava, na kapo atogon kana asan i
la salik, kapo kovek i mang sikei a igenen
kapo nas ia, sikei ninia papalik akorong.
[13] Au na maus ang kapo alak ia, kita bungum
ia nei rangai. Na asan i igenen ang ta
mengen si God. [14] Na petau i visvis ang le
metekuku kipo maus ta vakup mang posok
roron na kapo daus, kitapo auai ve nia kuli
kari keve os posok. [15] Au na le nguruna
samele redelekan ang kapo soung, voiang
ka tangai suai ani mamain ta matan vap
i kuli rina tatana. Na ka saupai aniria ta
vuk kipa i aen. Na ka kos lakat kuli iat ipo
vilmeng vaen, nang a marala manas si God
kitmat luai. [16] Au na si kana maus na ane
savana kapo atogon a salsalik i kana asan
asukang ke. Tulava i keve tulava, volava i
keve volava.

[17] Na nala arai ani angelo kapo tung lakat
kuli makarap, na kapo songosongo alava
luai taun ri mani si kipo ngoi pulakai nei
pangau, "Mi me, mila ngakuvul si matan
angan lava ke si God, [18] asi kami me angan
ani sin i ri tulava, ri ainoinoai i keve petau i
visvis, ri vap asasanan, ri os kuvul ve vap
po kokos kuluria, na sin i ri vap aongos,
ri vap po kalakala ve ria vap po abis palau
ang, ri vap lik na ri vap lava." [19] Au na nala
arai ani kei nau lelengan ang, nia kuvul ve
keve tulava i kuli rina, na kari keve petau i
visvis, kime lapo so akuvul asi kari angvis
ve igenen vopo sang kuli os ang na kana
petau i visvis. [20] Sikei kila kong akit a kei
ang kuvul ve kana katakai i kus amalangas
kapau, nang kata abis a keve akanangai ang
ania, asi kana kapau ani vap miang, ria vap
ang kita luk a akanangai i kei ang, na kitala
soturungai serei si kankanuai ina. Kana
na ngono ikelik kita asuai to anirilong nei
aolemai i kut nini kuvul ve iat karkarian.
[21] Na karilong petau i visvis, igenen vopo
gon kuli os ang, kata raung aongos iria ta
samele vopo soung ang le nguruna. Au na ri
mani kimela angan amasung aro luai aniria
ta sin i petau ang.

20

1,000 na matas

[1] Au na nala arai ani angelo kapo pasiang
le metekuku, na kapo teng a ki asi tavas ani
mata lulungai asiang, na e kungana kapo

teng a angus lava. [2] Na kala teng akit a
kene lava, kapo kene lava i keve taun aino
le kabang, vo petau ang anira, nang nia
na Satan. Na ka got akitmat ia ani 1,000
na matas aongos. [3] Au kala asuai asiang
ania nei mata ang, na ka akang bat ia, ka
voit akit ia, ani ka ago ta anguan kapau an
ani mamain ta matan vap, tung si 1,000 na
matas ke kala kamus. Au na e mung ina ki
akalakala ia si vuk taun kudik lik palau. [4] Na
nala arai ani keve sinsinongan i tulava, na
petau ang kipo sinong lakat kuluria, kitala
luk a kitmat asi saupai. Na nala arai kapa
ani malanganto i vap ang kitala lamrongok
iria marai kari akus atutuman ta Iesu na
mengen si God. Parik kitapa soturungai
serei si kei ang vo kankanuai ina, na parik
kapa kitapa luk a akanangai ina e nei noria
na kungaria. Na vap ang kila tadut pok na
kianla saupai kuvul ve Karisto si pangau i
1,000 na matas aongos. [5] Na mang vap la
mat ang parik kitapa tadut pok tung si 1,000
na matas ang kala kamus suai. Sikei vap
suke kipo ainoai luai i tadut pok. [6] Uruk
na vinga daus singiria, vap ang kipo atogon
pangau si ainoai i tadut pok suke. Using
a vapongua i mat parik luai kapa anguan
atogon dual angkoai an si karaunai aniria.
Sikei ki tung val keve katakai i sula si God
na Karisto kapa, na ki saupai kuvul ve nia si
1,000 na matas aongos.

Kita so asiang ta Satan ane nei aolemai i kut nini

[7] Man kala kamus a 1,000 na matas, ki
asoung tapai ani Satan pelek a gogotan,
[8] na ka pasal pulakai asi kapau ani mamain
ta matan vap kipo ago e kuli rina aongos
ke, nang ri Gog ve Magog. Na ka songo
akuvul iria si visvis. Tataot aongos iria kapo
asukang val kone i ngerelo. [9] Na kila paskak
aputuk taun a manamanang i kuli rina ke
na ki pasal aulitai ani ring ang si ri vap
daus, na taun kapa na rina vubukan si God.
Sikei kutni ka pasiang le metekuku na kala
angan aongos iria. [10] Au na vo petau, igenen
vopo kapau ang aniria, kitala so tatana ane
nei aolemai i kut nini ve iat karkarian, ring
ang a kei ve katakai i kus amalangas kapau
kilonglapo ago singina lenginang. E iang ki
kui aongos tenei ias na tenei vong si volo
taun na kovek ta akamusai ina.

Mete sinsinongan posok lava

[11] Na nala arai ani sinsinongan posok lava,
na vopo sinong ang singina. Kuli rina na
metekuku kilongla sip pelek a matana, na
kala kovek ta mang pangau anirilong. [12] Au
na nala arai ani ri vap mat, vap lava ve ri vap
lik si kipo tung mete sinsinongan ang, na
keve buk kitala tavas ia. Na mang buk kapa
ila kun tavas, kapo buk i to vanang. Au na
ri vap mat, God kala saupai aniria aongos
angkoai palau si sa kitala abis ia, na kita
salik ia nei keve buk suke. [13] Na nei laman
kala lis pok a vap mat po ago ang e neina.
Na rina si ri vap mat kala alis pok kana keve
vap mat. Au na ria aongos, God kala saupai
aniria angkoai palau si sa kitala abis ia. [14] Na
ri mat ve rina i mat, ki so tatarilong ane nei
aolemai i kut nini ang. Nang nia palau kapo
apongua i mat. [15] Man ta mang sikei, kana
asan kapo kovek nei buk i to, ki asuai ania
ane nei aolemai i kut nini ke.

21

Metekuku tanginang na kuli rina tanginang

[1] Na nala arai ani metekuku tanginang,
na kuli rina tanginang, using a ainoai
metekuku na ainoai kuli rina katala pasal
suai, na nei laman katala kun kovek. [2] Au
na nala arai ani rina daus ang, nang a
Ierusalem tanginang, si kapo pasiang le si
God e metekuku, kita usausa ia val aina
tanginang kitala amaus ia ani ka ruduai
kana tauan. [3] Na nala longong a mang
kalinga lava le si sinsinongan i tulava
asukang ke, "Arai, kana na lu si God kame
lapo sinong si ri vap, na nia ka auai kuvul ve
ria, na ria ki kakana ta vap, na nia akorong
ka auai ve ria, na nia kari God. [4] Ka ruduk
suai ani lumata i mataria. Ka kovek i mat,
kovek i makus, tangis na kui, using a keve
bil kavang aongos kila pasal suai."

[5] Na vopo sinong kuli sinsinongan ang
kala antok ta, "Arai, kana naka abis a keve
bil aongos ani ki tanginang!" Na kala antok
kapa, "Ku salik nang a keve mengen ke,
using kipo tutuman, na kipo ro asi kokelai
kuluna." [6] Na kala antok iau ta, "Kala
tapunuk aongos. Nau nang a tutapongai
na akamusai. Ani vopo mingom ang, naka
lis ia ta laman le si mete uv i laman i to,
kovek i samui ina. [7] Ninia katala dual suai
ani mamaiten ka taukai aongos i keve bil
ke, na nau kana God, na nia kag nat. [8] Sikei

ria vap po leng ani duai ani mamaiten, ve
ria kita atolongon kari lomlomon, kipo lau
visuk, kipo daung, panik, teng maras, ria
kipo soturungai serei si ri tangatangai, ve
ri katakai i kapau, kari kirim si aolemai i
kut nini ve iat karkarian, nang a vapongua
i mat."

Ierusalem tanginang

9 Na mang sikei i limalengua na angelo
vap po teng ani limalengua na gapai kapo
duk ta limalengua na akamusai i apoes, kala
serei na kala antok iau, "Ku me, name akalit
ua ta aina i pala ke ani nat i sipsip." 10 Au
nala arai ta mata i malanganto, na angelo
ang kala sunguk iau taun a mang mulang
lava na kapo lakat, na kala akalit iau ta rina
ang Ierusalem, rina daus ang, kapo pasiang
le si God metekuku. 11 Kapo mangai ani
minaungan i God, na ripag ina kapo mang
asukang val iat kapo radauman, na kapo
rangrangis aongos luai. 12 Kapo atogon a
omo tavirimok lava na kapo lakat, na 12 na
takaman, kuvul ve 12 na angelo mete keve
takaman ang. Na si keve takaman ang, asan
i 12 na pat vap ang inatus si Israel kita salik
ia singina. 13 Au na omo ke kapo atogon a
puat a nona, na siksikei a nona kapo atogon
kana potol a takaman. 14 Omo i rina ang kita
kelkelai ania ta 12 na iat, kita salik a asan i
12 na aposel si nat i sipsip singina.

15 Na vopo mengen ang ve nau katapo
teng a vuk kipa i gol asi kana kinkintong
ani rina ang, na keve takaman ina kuvul ve
omo kapa. 16 Rina ang kapo puat a nona na
ria aongos kipo vungavunga angkoai palau.
Au na angelo ang kala kinkintong a rina
ang ta kana kipa, na tataot ina kapo 12,000
na sitadia. Vunga ve aputuk na lakat ina
kapo kuvul palau. 17 Na kala kinkintong
a omo, na kapo 144 na pekus na lakat
ina. Kinkintong ang a angelo kapo abis
tatana, kapo asukang val ri vap kipo nas ani
abis tatana. 18 Kita abis a omo ang ta iat
ang iaspis, na rina ang kita abis ia ta gol
akorong palau, kapo ararai val galas. 19 Na
keve kelkelai i omo i rina ang kitala amaus
iria ta mamain ta iat daus mang angpet-
petekai. Ainoai i kelkelai, nang a iat ang
iaspis, vapongua sapiro, vapotol kalkedon,
vapuat samaragdo, 20 valima sardion, vali-
malesikei sardion, valimalengua kurusoli-
tos, valimaletul berutos, valimaleat topa-
sion, vasangauli kurusopiraso, vasangauli
na sikei uakinitos, na vasangauli na pongua
ametusito. 21 Na 12 na takaman ang kita abis
ia ta iat ripag. Siksikei a takaman kapo sikei
palau a iat. Na selelava i nei rina ang kita
abis ia ta gol rangrangis, kapo ararai luai
neina val galas.

22 Parik natapa arai ta rina i atailai nei
rina ang, using a Volava God kitmat luai na
nat i sipsip kapo kana rina i atailai. 23 Rina
ang parik kapa inongos taun a makarap
vo ulen si mang amalangasai ania, using a
miminaungan i God kapo uli alis malangas
ania, au na nat i sipsip kapo lam ani rina
ang. 24 Mamain ta matan vap i kuli rina ki
pasal si malangas ina. Na ri tulava i kuli
rina kime alis kari keve tauia singina. 25 Au
na keve takaman ina ki tavas asikei, using
parik kapa anguan atogon tenei vong. 26 Na
kime serei nei rina ta tavirimok i minaun-
gan na asan lava le si keve matan vap. 27 Bil
visuk kapo tav angkoai luai si palak e iang,
kuvul ve ria kipo abis a keve lau mimitikan
vo kipo kapau. Sikei ria papalik kipo atogon
asan nei buk i to si nat i sipsip, ria kian
palak.

22

1 Na kala akalit iau ta salsaling i laman i to
na kapo ripag luai val galas, na kapo saling
le si sinsinongan si God ve nat i sipsip. 2 Na
kapo saling asiang nei liuan i selelava i rina
ang. E ngono ngising ina, ei i to kapo polok,
na kapo uai amatan 12 na taun nei siksikei a
matas, amatan sikei si sikei a ulen. Pan ina
asi vil ato ani mamain ta matan vap. 3 E iang
ka kovek luai i malgai. Kana sinsinongan a
God na nat i sipsip ka sinong si rina ang,
na kana keve asosokai ki soturungai serei
singina, 4 na ki arai ani nona, na kana asan
ka tung nei petek i noria. 5 Ka kovek i tenei
vong na e iang parik kipa inongos taun a
lam vo mang i makarap, using a Volava God
nia kari malangas, na ki saupai asikei si keve
taun kovek ta akamusai ina.

Volava Iesu ka serei

6 Na kala antok iau ta, "Keve mengen
ke nang kapo tutuman na kapo angkoai si
kokelai kuluna. Volava nia na God voiang
katala alis a Malanganto ina taun a keve
katakai i kus amalangas, katala asok kana
angelo asi kana me akalit ani kana keve
asosokai ta saka keve bil an oring lik palau

ki serei. [7] Longong. Naka serei oring lik
palau. Uruk si igenen ang kapo using a keve
mengen i kus amalangas nei buk ke."
[8] Nau a Ioanes, natala longong na natala
arai kapa ani keve bil aongos ke. Taun ang
nala longong asip ia na nala arai asip ania,
nala soturungai e ngono kakina i angelo
vopo akalit ang anig ta keve bil ke, ani naka
mamaila serei singina. [9] Sikei kala antok
iau ta, "Ku ago luai ta abis ani oring ang
singig. Napo kun asosokai asukang palau
val numai na keve tasim ri katakai i kus
amalangas, kuvul ve vap ang kipo usiusing
a keve mengen aongos i nei buk ke. Ku
soturungai si God." [10] Le na kala antok iau
ta, "Ku ago ta vulit bat an ani keve mengen
i kus amalangas nei buk ke, using kalapo
angasungai a taun. [11] Man a si kapo uli abis
ani lau rikek, kapo ro ka abis aliu ia. Man a
si kapo abis a lau mimitikan, kapo ro ka abis
aliu ia. Man a si kapo abis a lau korong, kapo
ro ka abis aliu ia. Man a si kapo laulauan
daus, kapo ro ka uli asukang lak.
[12] Longong, oring lik palau naka serei. Na
naka serei velai ani seupok, asi kag alis ani
siksikei akorong palau val kana saka abis an
katala abis ia. [13] Nau nang a tutapongai na
akamusai. Nata ago aino na naka ago asikei.
Nau napo tukul bung i keve bil aongos.
[14] Uruk singiria vap ang kitala galui adaus
kari maus, asukang na le iang kipo atogon
a roron si kari angan si ei i to, na ki palak si
keve takaman ane nei rina ang. [15] Ane komo
ri kauvek, ria vap po teng maras, ri katakai
i panik, daung, kuvul ve ria kipo soturungai
si tangatangai, na ria vap po uli buk na abis
ani lau i kapau.
[16] Nau a Iesu nata asok kag angelo ani kan
akus atutuman imi keve kuvkuvulan i lom-
lomon. Nau a tutusung na nat i David, nau a
kalto ngan i tangat." [17] Au na Malanganto ve
aina i pala ang kilongla antok ta, "Me." Na
man a si e iang kapo longong, ka kun antok
ta, "Me." Si e iang kapo mingom, me ane
ke, na si e iang kapo atogon vubuk, kapo ro
kame luk a laman i to, kovek i samui.
[18] Napo akus atutuman a vap ang kipo
longong a keve mengen i kus amalangas i
nei buk ke asukang ke. Man a mang sikei
ka alakai ani kakana ta kun keve bil petekai
singina, God ka kun alakai ani kana keve bil
asi apoes ania val kitala kun salik ania nei
buk ke. [19] Na man a mang sikei ka luk suai
ani saka keve mengen i kus amalangas nei
buk ke, God ka kun luk suai pelek ania ta
potokan ang kakana si ei i to na nei rina
daus ang, voiang a buk ke kapo mengen
amalangas tatana.
[20] Vopo akus atutuman ke ta keve bil ke,
kapo antok ta, "Io, kapo tutuman, oring lik
palau naka serei." Io tutuman. Me Volava
Iesu.
[21] Roron le si Iesu Karisto ka sinong
singimi aongos.